

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Monats 137. Ph. sp. 881

Metaph. Chr. varia. §33.

LECTVRÀ

ABSOLVTISSIMA

In Formalitates Scoti,

F. IOANNIS VALLONIS,

Minoritæ Regularis obseruantiae.

Nuper à F. CONSTANTIO à SARNANO,

nunc S. R. E. Cardinale amplissimo, in multis

ampliata, formaque præstantiori digesta,

vñà cum textu Antonij Syrecti.

A quo adiecta.

Ithagogica Expositio Laurentij Brixienus.

Epitomata Stephani Burlipheri.

Epitomata Mauritiij Hibernatis.

Formalitates Antonij Syrecti.

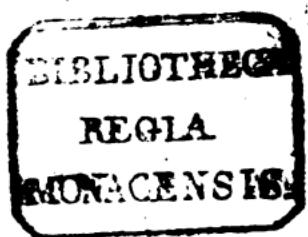
Disquisitio in eadem Antonij Tromberg.

Cum duobus Indicibus sciunctis.

V E N E T I I S,

Apud Franciscum de Francis Senensem. 1588.
Sun Joh. Georgij à Werdenstein, 1588.

S I X T O V.
P O N T. M A X.
FRATER CONSTANTIVS
Sarnanus perpetuam felicitatem.

V M me iampridem , Beatisimè Pater, in Clientelam, ac fidem tuam tradiderim, tuque pro singulari humanitate tua humanissime complexus fueris, meaque studia prouexeris, ac in hanc, quaenam tulaunque est, lucem eduxeris, rationi consentaneum est, vt , si quid ab inge-
nij ~~mei~~ tenuitate proficiisci possit, id omne nostraruj, quam tibi debeat. itaq; & non multo ante misericordia ad te commentarios illos eruditissimos in Ioannem meis annotationibus auctos, nuncque lucubratiunculas hasce in Scoti formalitates mitto, quæ etiam eam ob causam meritissimo tibi debentur, quod eas olim, quo primum tempore editæ sunt, sub tuo felici no-

* 2 mine

mine imprimendas curaueram : quare non nouum
nunc manus habes , sed vetus veteris servi aliquanto
magis ornatum in manus tuas reddit. quod quidem , si
quantum ipse dignitate auctus es , tantundem ego or-
nare , atque expolire potuissim , alacriori certe animo
mitterem : sed hoc nimis ab hac ingenij , doctrinæ-
que mediocritate expectari qui poterat ? virtuti vero
tuæ , singulariæ in Deum pietati quin ista ipsa digni-
tas , in qua nunc es , aut amplior etiam , si amplior in
terris esse potuisset , deberetur , ne dubitandum qui-
dem erat . quemadmodum nec illud dubitationem
ian illam apud omnes habet , quin inter Pontifices
maximos tu unus vere maximus futurus sis , hanc
enim certam spem ea principia , ac fundamenta , quæ
Pontifatus tui iecisti , faciunt . sæpiusque ego mihi
ipsi gratulatus sum , quod ea , quæ statim atque tu
in Sanctissimam istam Petri sedem collocatus es ,
multis in sermone prædixeram , nos scilicet habitu-
zos esse Pastorem , cuius cogitationes omnes ad Deum
referentur , inque uno Deo fixæ erunt , qui virtutem
sit amplexurus , improbitatem maximis penitentia
affe-
cturus , ita comprobarit euentus , ut non mentitus es-
se , sed longe minora vero dixisse videri possim . Deus
sanctissimas cogitationes tuas , & consilia fortunet , te-
que pro communi omnium in columitate diu inco-
lument seruet . M. D. LXXXVI.

INDEX

INDEX COPIOSISSIMVS IN LECTVRAM VALLONIS.

A.

- A**bsolutus cur non possit esse genus ad tria præ dicamenta absolutorum. 111
Absolutus quod libet num quidditatius includat respectum ad Deum. 138
Abstractionum multitudine & diversitas quæ. 260
Abstractio vnica sit in substantijs quomodo sit verū. 265
Abstractio duplex præcisua & diuisua. 274
Ab uno & ente nunquid aliquid reale possit abstrahi. 89
Accidens duplex. 61. & 66
Accidens primò intentionaliter captum, quomodo sit æquiuocū ad accidens phy-
- sicum & Metaphysicum. 66
Accidens pro formalī & pro connotato quid sit. 67
Accidentale & essentiale prædicatum in quo distinguitur. ibid.
Accidentia num componantur ex re & re vel ex realitate & realitate. 126. & 127
Accidens esse est inesse quomodo debet intelligi. 347
Acti & passio sunt idem realiter, habent tamen aliam & alia quidditatē. 11. & 14
Actus collatius intellectus & rectus quid sint. 23. & 150
Actus intellectus duplex rectus & collatius seu comparatius, per primum enarrationis non est sed per secundum. 190
* 3 Actus

I N D E X.

- A**ctus & potentia sunt eiusdem generis, de qua potentia intelligatur. 79
Actus intellectus triplex rectus, reflexus & collatius. 157
Actus rectus duplex abstractius & collatius. ibid.
Actus intelligendi & species intelligibilis in quo in representando differant. 180
Acquiuationis duplex signi & rei. 92
Acquiuationis duplex naturaliter significantis & ad placitum: signi ad placitum duplex à casu & à consilio. 93
Acquiuationum à casu tempor distinguendum, ad placitum non item. 93
Acquiuationes multæ latent in genere, quomodo sit intelligendum. 96
Acquiuationum qua ratione vnuel multa significat. 106
Aeternitas non dicit proprietatem nisi consecutivè. 196
Aeternitas duplex intrinseca vel extrinseca. 313
Aliiquid dicitur ens duobus modis vel quidditativè vel denominativè. 116
Analogum purum non datur sed omne tale stat cum uniuoco & aquiuoco. 18
Analogum omne vnuel uniuocum vel aquiuocum est, & quod non detur illa mediū.
- A**ngeli an sint compositi ex materia & forma. 117
Angeli quando dicuntur compoti ex actu & potentia, potentia illa non est realis sed rationis. 121
Anima non sit composita ex re & re vnuel ex realitate & realitate. 127
Anima est forma partis quæ constructio sit. 215
Autichristus non est ens rationis quia potest esse sine operi collatio intellectus. 23
Aplurificatione abstractorum ad plurificationem concretorum non ualet consequētia & maximè in accidentibus. 303
Appropriata conueniunt tribus personis effectiū, unia autem terminatiū. 172
Argumenta pro auctore formalitatum. 11
Aristoteles patrum est loquutus de uoluntate ut distinguitur ab intellectu. 23
Aristoteles num omnia tractavit quæ ad perfectam logicae scientiam pertinent. 63
Atributum quot modis capitatur. 48
Atributa propriè quæ sint & quid sint. ibid.
Atributum quodlibet num habeat propriam infinitatem formaliter. 291. & 298

Augu-

I N D E X.

Augustinus, in philosophia ut plurimum Platonicus. 117

B.

B Onitas cur potius attribuatur spiritui sancto quam filio. 172

Bona plura sunt meliora praecioribus bonis, quomodo intelligatur. 304

C

C Alter unus & idem sub diuersis speciebus quomodo. 11. & 13

Casus non datur in ijs que sunt a se. 44

Causa omnis est per se & ior suo effectu causatiue ueru est entitatue non semper. 335

Cælum ultimum non est in loco. ibid.

Cælum non possit esse sine motu uel motus sine cœlo. 311

Cognitio duplex confusa & distincta. 91. & 92

Communicabile ut quod, & ut quo, quidnam dicatur. 4

Compositio entium duplex cum his & ex his & quid sit. 113

**Compositio quadruplex metaphysica, physica, gradua-
lis, & ex actu positivo & priuativo.** 119

Compositio duplex realis & rationis. 120

**Conceptus indistinctus duo-
bus modis, uel ex parte rei
uel ex parte intellectus.** 162 170

**Conceptus aliquis communis
deo & creaturis num acci-
pitur ab aliqua realitate ge-
neris.** 189

**Conceptus quotuplex sit & quo
modo obiectus partitur
in qualitatuum & quiddi-
tatiuum.** 92

**Conceptus confusus & distin-
ctus quid sit.** 98

**Conceptus communis entis
quod non sit communis per
inexistentiam neque per in-
determinationem sed per
intellectum abstractuum.** 89

**Conceptus communis entis
quare dicatur ens rationis.** ibidem.

**Conceptus entis & confusus &
distinctus diuersis respecti-
bus.** 99

**Conceptus entis quo pacto sit
prior Deo & creatura.** 110

**Conceptus duplex quiddita-
tibus & qualitatibus positus
ab Aristotele.** 15

**Concordantur omnes opinio-
nes illorum qui de vniuoca-
tione entis differuerunt.** 97

**Concretum & abstractum
formaliter distinguuntur.** 192.

* + **Concretum**

I N D E X.

Concretum duplex substantium & adiectuum, & quo pacto abstracto distinguatur.	verum	ibid.
	305	
Consequentia duplex materialis & formalis.	268	
Contingens duplex complexum & incomplexum.	129	
Contingens ut aliquid sit formaliter quæ requirantur.		D
	130	
Conuenire formaliter: & conuenire in formalitate in quo differant.	295	
Conuertibilitas triplex: definitionis, propriæ passionis, & ultimæ differentiarum.	249	
Corpo posito & posito loco potest esse corpus sine loco & sine respectu fundato in loca & quomodo.	56	
Corpus esse sine loco quid sit.	ibidem.	
Creatura nulla habet entitatem secundum perfectiōnem, quæ nata est esse entitati in se.	117	
Creatura omnis vel composta vel componibilis.	ibid.	
Creaturæ compositæ ex positivo & priuatiuo, num debent dici compositæ.	120	
Creaturæ in esse ideali non habuerunt aliquod esse essentie.	131	
Creaturam habere esse necessarium secundum quid, & esse possibile quomodo sit		
		D
Creatura num sit tantæ similitatis in conceptu entis quantæ est Deus, quod non & quare.	206	
Definibile ut aliquid sit quæ requirantur.	145	
Definitio & definitum quomodo habeant esse per intellectum abstractum & non per collatum.	182	
Definitio & definitum ex natura rei distinguuntur, & quare.	ibid.	
Demonstratio duplex particularis & vniuersalis.	252	
Denominatio duplex intrinseca & extrinseca	255	
Depedens est imperfectius eo à quo dependet, in quibus sit verum.	335	
Dependentia duplex essentialis & accidentalis, & quid sint.	135	
Dependentia essentialis non solum est ad Deum, sed ad materiam & formam.	ibidem.	
Dependentia est cum alteritate naturæ, hinc est quod filius in diuinis non dependet à patre.	136	
Dependentia creaturæ ad Deum quo pacto identificetur illi creaturæ.	348	
Dependentia qua obiectum depen-		

I N D E X.

dependet à scientia num identificetur sibi. 352	Deus & creatura non sunt pri- mò diuersa & cur. 358
D e subiecto vltimate abstra- cto prædicatum non potest dici nisi formaliter, in qui- bus sit vera hæc regula. 276	D ifferentiaz individuales quo modo sint primò diuersæ. 67.
D e vltima abstractione abstra- cto quid prædicetur. 259. in quo sensu regula Scot. de hac materia fit vera. 264.	D ifferentiaz specificæ an sint entia quidditatiæ vel deno- minatiæ. 119
D eus non est in prædicamen- to, & cur. 62	D ifferentiaz quæ sit inter na- turam aliquam commu- nem & essentiam diuinam. 28.
D eus quare dicatur substanciæ à se. 65	D ifferentia quadruplex inter compositionem ex his & cum his. 120
D eus quomodo sit omnium finis. ibid.	D ifferentia non identitatis in diuinis quadruplex. 168.
D eus quomodo dicatur sub- stantia. 66	D ifferentia specifica dupli- citer consideratur vel ut su- mitur à forma in qua con- tinentur multæ formalita- tes, vel ut ab illa in qua non continentur. 115. & 116
D eus quomodo cognoscitur à Metaphysico confuse & no- distincte. 89 & 91	D ifferentia quæ sit inter dif- ferentias vltimas & Deum in ratione simplicitatis. 125
D eus an sit summe simplex. 119	D ifferentia dicit totam essen- tiæ rei vltimate non com- prehensive. 249
D ivisio entis in ens simplex & & in ens compositum ex A- ristotele. 122	D ifferentia quæ sit inter distin- ctionem realem & essentia- lem. 349
D eus etsi non sit constitutus, persona tamen potest dici constituta. 126	D iscrimen inter modum in- trinsicum & differentiam essentialiem quod. 192. & 287
D eus per quid distinguatur à creatura. 195	D istinctio, divisio, non iden- titat
D eus num possit causare re- spectum sine extremis. 142.	
D eus est homo est prædicatio substantialis, & quare. 275.	
D eus quomodo possit facere accidens absolutum sine su- biecto. 347	

I N D E X.

- titas quomodo differant & nis inuestigatur. 361
 in quibus reperiantur. 3
Differentia inter naturam di-
 uinam & humanaam. 4
Distinctio strictè & propriè, vel
 large & in commune subi-
 quomodo dicatur. 8
Distinctio propriè sumpta &
 extensiùe sumpta in qui-
 bus prædicamentis funde-
 tur. 9
Distinctio formalis ponitur ab
 Aristotele & commentato-
 re. 11
Distinctio formalitatum stat
 cum identitate reali. 9
Distinctio ponitur ante om-
 nem operationem intelle-
 ctus inter rationale, & ri-
 bile, & illa non est realis.
 16.
Distinctio operationis in im-
 manentem & transcuntem
 quæ sit. 58
Distinctio creabilium in esse
 obiectuo penes quid specta-
 tur. 76
Distinctio realis duobus mo-
 dis sumitur. 193
Distinctio realis quid sit. 327.
 & quænam distinguuntur rea-
 liter. 328
Distinctione reali ut aliqua di-
 stinguuntur requiritur in
 creaturis diversa existen-
 tia, in diuisiis autem diversa
 subsistentia. 341
Distinctio ex natura rei per
 quatuor genera opposicio-
 nis inuestigatur. 361
Distinctio formalis quot mo-
 dis venetur. 362. Item de in-
 uestigatione distinctionis,
 realis, essentialis & se totis
 subiectiuè. 362
Distinctiones quomodo va-
 rientur ratione tertium &
 non ratione subiecti. 368
Distinctio num requirat ne-
 cessariò extrema existen-
 tia. 353
Distinctio & identitas subiecti
 ua quid sit: quæ inter obie-
 ctiuam & subiectiuam di-
 stinctio: quæ tali distinctio-
 ne distinguuntur. 353
Distinctio & identitas subiecti
 ua quid sit & quæ tali distin-
 ctione distinguuntur. 354.
 & 356
Distinctio se totis subiectiuè
 ex Aristo. 357
Distinctio rationis unde ori-
 tur. 360
Distinctio rationis octo mo-
 dis inquiritur. 375. a sunt &
 octo genera entium ratio-
 nis. 376
 Diuersa primò esse quid sit, &
 num primò diuersa sint con-
 traria. 366
 Diuersitas nū sit propria pa-
 go entium. 370
 Diuisio entis in ens reale &
 rationis posita ab Arist. 23
 Diuisio entis in quantum &
 non quantum au sit prima.
 39
 Diuisio

I N D E X

- D**ivisio entis in ens reale & ens rationis quomodo sit æquiuoci in sua æquiuocata. 46
- D**ivisionis & subdivisionisordo non seruatur in quatuor primis entis divisionib. 47
- D**ivisio entis in absolutum & respectuum positum ab Aristo. 52
- D**ivisio actionis de genere actionis in immanentem & transcendentem, quæ sit. 59
- D**ivisio entis in ens per se & in ens per accidens & divisio entis in substantia & accidentis in quo differant. 63
- D**ivisions & subdivisions entis rationis quare nō sunt positez à Syreto. 64
- D**ivisio entis num sit in uoces: uel in conceptus. 91
- D**uratio triplex æternitas, ætum & tempus & quid sunt. 311
- E.**
- E**Ns ab uno magis distinguitur quādū ens ab ente. 15. & 15
- E**ns transcendentissimè captum diuiditur in ens rei : & rationis. 18
- E**ns reale quid sit. 18. & 22
- E**ns reale prædicatur quidditatiū de Deo & decem prædicamentis. ibid.
- E**ns transcendentissimè captū ut est nostri intellectus obie
- ctum, habet unitatem proportionis. 19
- E**ntia rationis non terminantur per se actum nostri intellectus. 20
- E**ns ut diuiditur in ens reale & rationis, est obiectum primum nostri intellectus primitate adæquationis. 19. & 103
- E**ss transcedenter sumptum non est uniuocum enti reali & enti rationis. 20
- ad hoc ut aliquid sit Ens ratio nis duo requiruntur & quæ. 24
- E**ns rationis quibus modis capitur. 15
- E**ns rationis subiectum positum est ab Aristotele. 26
- E**ns obiectum est in illo prædicamento in potentia in quo erit recognita. 27
- E**ns rationis obiectum positum ab Aristotele. 28
- E**ns rationis dependet ab actu intellectus in fieri & in conseruari. 29
- E**ns reale diuiditur prima sui divisione in quantum & nō quantum. 33. & 41
- E**ns non quantum ponitur iuxta sententiam Theologorum non Aristotelis qui hoc ignorauit. 35. & 36 & 42
- E**ns diuiditur primo per unum & multa, quomodo sit verum. 36. & 41
- E**ns diuiditur primo in Deum &

I N D E X:

- & creaturam quomodo sit Ens dicitur vniuoce de ente
verum. 37. & 42 simplciter & de esse secun-
dum quid. 85
- Entia omnia realia, continen-**
tur aut sub ente quanto aut
non quanto. 37
- Ens & vnum dicunt eandem**
naturam quomodo sit ve-
rum. 39
- Ens primò diuiditur in substan-**
tiam & accidens quomodo
sit verum. 41
- Entis diuisio in Ens quantum**
& non quantum Aristoteli
incognita. 42
- Entia omnia alia à Deo sunt**
entia per participationē. 43
- Ens infinitum in vigore ponit**
ur ab Aristotele. 43
- Enti reali accidit quodd dependat à termino.** 46
- Ens quantum non continet ab-**
solutum & respectuum &
quare. 47
- Ens absolutum quid sit, quid**
item est ens respectuum. 48. & 50
- Entia omnia esse denominati-**
ue ad aliud quid sit. 49
- Entis diuisio in ens in poten-**
tiam obiectiuam, & subiectiuam
cui sit similis. 74
- Ens simpliciter & ens secun-**
dum quid, quid sint. 76
- Ens in potentia obiectua num-**
detur, & num ipsum mediet
inter ens creatum & increa-
tum. 78
- Inter Ens & non ens datur me-**
dium & quomodo. 77
- Ens dicitur vniuoce de ente
simplciter & de esse secun-
dum quid. 85
- Ens duplex transcendens &
transcendentissime. 87
- Ens quomodo cognoscatur à
perfecto metaphysico sub-
ratione vniuersali. 85
- Ens inquantum est subiectum
metaphy. esse obiectum a-
daequatum nostri intellec-
tus quid sit. 88
- Ens & intelligibile num con-
vertantur. 89
- Ens reale est vniuocum, æqui-
uocum & analogum & quo-
modo. 97
- Ens transcenderter captum dicitur de Deo & creatura vniuocē, et si non differentijs ultimis & proprijs passionibus. 103
- Ens transcends dicitur vni-
uoce de absoluto & respe-
ctu. 103
- Enti reali & rationis nihil est
commune vniuocu m. 105
- Ens secundum quid duobus
modis captum pro ente in
potentia obiectua & pro ea
rationis. ibid.
- Ens æquiuocum quacunq; æ-
quiuocatione. 107
- Ens reale non est obiectum in
tellectus ex puris naturalibus,
possibilitate attingen-
tia. 109
- Ens duplex aliud simplex a-
liud compositum. 113
- Ens

I N D E X.

- E**ns simplex quatuor modis
capitur. ibid. & acceptiones
sunt ex Arist. 122. 123
- E**ns & passiones entis sunt sim-
pliciter simplices. 123
- E**ns duplex contingens & ne-
cessarium. 128. & 129
- E**ns duplex dependens & in-
dependens. 133. & ex Ari-
stotele. 135
- E**ntis diuisio in unum & mul-
ta. 143
- E**ns & res quomodo sumun-
tur. 167
- E**ns quomodo includitur in
Deo & in creaturis. 169
- E**ns num dicatur quidditati-
ue de materia & forma. 171
- E**sse essentiaz nunquam separa-
tur ab existentia realiter. 5
- E**sse ideale & obiectuum po-
nitur (& si non ab Aristot-
ele) à Platone & D. Au-
gust. 73
- E**sse essentiaz non separatur ab
esse existentiaz, quomodo in-
telligatur. 74
- E**sse ideale duplex formale &
obiectuum. 75
- E**sse ad aliud duobus modis
capitur & denominative &
formaliter. 134. & 137
- E**ssentia & infinitas nū faciunt
unum conceptū per se. 205
- E**ssentia possumus frui sine
personis. 198. cognoscitur à
nobis ut essentia non ut exi-
stentia. ibid.
- E**ssentia divina quo pacto di-
- catur quale quid. 342
- E**xistentia in Deo & creaturis
nō est eiusdem rationis. 202
- E**xistentia in Deo dicit quiddi-
tatem, in creatura autem
nō dicit formaliter supple. 204
- E**xistentia in Deo an sit mo-
dus intrinsecus vel sic de
quidditate Dei. 197
- E**xistentia habet modum in-
trinsecum. 199
- E**xistentia duplex specifica &
singularis. 342

F

- F**orma omnis inherens su-
biecto denominat ipsum. 27
- F**orma una & eadem quomo-
do moueat & moueatur. 295
- F**ormalitas quid, & naturaz eius
definitiones, undèque di-
catur. 2
- F**ormalitas tribus modis capi-
tur. 175. habetur hęc tri-
plex acceptio ex Arist. 179
- F**ormalitas uenit à forma, &
quot modis accipiatur for-
ma. 209. ex Arist. 217
- F**ormalitas quid sit. 210
- F**ormalis distinctionis ubi me-
minerit Ari. & ei' cōmē. 218
- F**ormalitates infinitaz in vna
& eadem re esse possunt. 2
- F**ormalitates in diuinis num-
sunt plures. 289
- F**ormaliter idem esse duobus
modis

I N D E X.

- modis sumitur uno modo natura rei. 162. & 163.
 pro esse de ratione intrinseca, altero modo pro esse de Identitas rationis cur requiriat identitatem tam ex parte re quam intellectus, distinctio autem sic. 163
 conceptu formali. 294 49
Formaliter quinque modis sumitur. ibid. quæ acceptio-
 nes habentur ex Arist. 217
Fundamentum unitatū quod-
 nam sit. 147
Fundamentum capitulū dupli-
 citer. 278

G

- G**enitius constructus cū relatio ponitur pro a-
 lio relatio. 284
Gradus sicut assignantur in entibus realibus: sic in entibus rationis. 16

H.

- H**abitus intellectus sunt sine opere collatiuo eiusdem. 23
 Habitus ex frequentatis actu bus generatur. ibid.
 Habens à se potentiam acti- uam habet à se entitatē. 44
Hominem accidere animali quid sit. 66
Humanitas assumpta à verbo quomodo sit individuum & non per se subsistens. 71

I.

- I**dem esse in actu & poten- tia non repugnat. 149
 Idem prædicatum de scipso quomodo distinguuntur ex Inconvenientia que incidunt qui

- naturae rei. 162. & 163.
 Identitas rationis cur requiriat identitatem tam ex parte re quam intellectus, distinctio autem sic. 163
 Identitas rationis num requiriat actum collatiuum intellectus. 64
 Identitas duplex actualis & fundamentalis. 164
 Identitas rationis absolutissima & quare. 165
 Identitas in diuinis est aliquid positivum. 165
 Identitas rationis ponitur ab Aristotele. 167.
 Identitas formalis quid sit & quænam distinguuntur formaliter & quæ sint eadem realiter. 287
 Identitas formalis perfectissima identitas. 300
 Identitas uel distinctio realis requirit extrema posita actu. 327
 Identitas essentialis dupl. 349
 Identitas se totis obiectu mi nimia identitas. 363
 Ignis agens in aquam habet triplicem respectum. 53
 In conceptis cum materia nō est idem quod quid est cum eo cuius est, quo pacto intelligatur. 186
 In quo modo dicendi per se sunt propositiones in quibus præ dicantur per se inferiora de suis superioribus. 212

I N D E X.

qui nullam præter realēm & rationis distinctionem admittuntur.	7	sint duas formalitates. 151
I ndividuum substantiæ quæ est in nobis an sit individuum sapientiæ transcendentis, & quod substantia dicatur de illis æquiuoce. 51	5	I ntellectus agens cum concurredit ad intellecti. 154
I ndividuum apud Scotum quid sit.	71	I ntellectus agentis conditiones & munia quæ sint. 155.
Inferius num sit idem formaliter superiori. 300. 293. 294		quod sit nobilior possibili. ibidem. & quod dum abstractum & agere universale concurrit mere naturaliter & sine cogitatione. ibid.
I nfinitas primæ cause sufficiēter probata ab Arist. 44		I ntellectus possibilis duplex actius & passivus. 155. absolute est perfector agere. ib.
Infinitas duplex. 45		I ntellectus intelligens rem aliter quam sit, num sit falsus. 161
I nfinitas formalis, quid sit. & quotuplex. 45		I ntelligere num sit passio. 60
I nfinitas radicalis quid sit, & de quo dicatur.	ibid.	I ntelligētæ multæ, prima excepta, carent potentia. 117
I nfinatum à nullo potest exceedi.	35	I ntentiones secundæ quas causas habent. 31
I nfinatum duplex, in quantitate & in qualitate. 44		I ntentiones imaginatæ non possunt mouere intellectū. 156
I nfinatum non potest multiplicari.	ibid.	
I nherentia nū sit de ratione in trinseca. entis absoluti. 347		L
I ntellectio & uolitio num sint actiones, & cur. 58		I ocus à casibus affirmatiue valet in prædicatis essentialibus non autem in accidentalibus. 106
I ntellectio & volitio ad quam speciem sive modum qualitatis pertineant. 58		
I ntellectus agit naturaliter, voluntas nō naturaliter. 17		M.
I ntellectus coniuncti ad quantum obiectum quidditas rei sensibilis. 104		M ateria & forma quomo do non sint in conceptu entis. primò diuersa, & si in realitate sint. 69
I ntellectus duplex agens & possibilis. fo. 150. a & quod		Materia totius quid sit & num sit primo diuersa à forma totius. 216
		M athematicus quomodo speculatur

I N D E X.

cultur quantitates.	273	Motus specie distincti nōm po-
Medium datur inter vniuoce		sint continuari.
& æquiuoce prædicari , &		68
quod.	104	Motus & motum quando di-
Medium in demonstratione		stinguantur subiectiue , &
potissima, quodnam sit.	185	quando non.
Modi intrinseci in diuinis qui		359
& in creaturis qui.	187	Multiplicato aliquo multiplicati-
Modos intrinsecos differre a		cantur omnia quæ sunt de
suis quidditatibus negati uè		intrinseca ratione illi⁹, quo
quid sit.	187	modo habeat esse verum in
Modi intrinseci positi ab Ari-		creatibus & non in diuinis.
stotele.	202	200
Modos intrinsecus distinguerere		
quidditates quid sit.	207	
Modi intrinseci variant sed nō		N.
faciunt distinctionem essen-		
tialem.	207	Natura omnis num sit sub-
Modus intrinsecus de se non		stantia.
dicit cōceptū & quare.	114	173
Modus intrinsecus quid sit &		Natura aliter à philosopho, a-
vnde dicatur.	186	aliter à Theologo describi-
Modus intrinsecus num dicat		tur.
formalitatem.	194. & 195	174
Modus intrinsecus in quo à		Natura de se est multiplicabi-
sua quidditate differat.	195	lis, per accidens autem est
Modus primus dicendi per se,		immultiplicabilis.
num habeat gradus ex Ari-		183. 184
stotele.	225.	Necessariū duplex complexū
in quo differat		& incōplexū, & qd sint.
à secundo.	227	129
Modus intrinsecus duplex, v-		Necessarium incomplexū uni-
nus qui consequitur esse spe-		cū apud Theologos : plura-
cificum, aliis qui consequi-		secundū Philosophos.
tur esse individuale.	343	129
Motus non est ad formam ab-		Negatio anteposita facit æqui-
solutam.	57	pollere suo contradic-
Motus cur sit ad sex ultima præ-		tio.
dicamenta & non ad quar-		331
tum.	57	Notionalia alia positiva alia
		negativa.
		50
		Notionales relationes unde
		dicantur.
		ibid.
		Notionalia inter se distingui-
		tur realiter.
		341
		Notitia duplex adæquata &
		inadæquata.
		99
		Notitia intuitiva duplex per-
		fecta & imperfecta.
		1571
		Notitia abstractiva nō potest
		causari

I N D E X.

causari ab obiecto ut habet esse cognitum.	174	de opposito in secundis intentionibus, non antem in primis.	166
Nullum imperfectum est causa perfectionis quomodo intelligatur.	174. & 175	Ordo essentialis inter species non inter individua.	95
Nam sit necessarium ponere intellectum possibilē.	155. & 156	Ordo originis est quadruplices.	314
Num ad uniuocationem entis ad Deum & creataram, sequatur Deus esse compositum quod nō: & quare.	205	Ordo essentialis duplex secundum quid & simpliciter.	345
Numerus quare sit uniuocum & analogum ad suas species.	96	Ordo qualis inter substantiam, naturam, essentiam & quiditatem, & num unum inferat aliud.	168

O.

O biectum intellectus nostrū duplex motuum & terminatiuum.	20
Obiectum terminatiuum duplex, quod per se terminat & quod per aliud.	ibid.
Obiectum in intellectu, & species intelligibilis quomodo differant.	27
Obiectum intellectus tripliciter consideratur.	109
Obiectum potest mouere & terminare intellectū.	175
Omne obiectū cuiuslibet potentiaz habet unitatem.	19
Omnia esse ad aliquid de duobus modis uel quidditatibꝫ & hoc est falsum, uel denominatiuē & hoc est uerum.	137

O mnia in diuinis attributa s̄t idē le totis subiectiū. 358	
O ppositum potest praedicari	

P

P Armenedis & Melissi omnia unum esse aientium opinio improbatur.	7
Partes homogeneæ & ethereogenæ quid sint.	70
Passio realiter idētificatur sub subiecto. 105. & cur non causatur à suo subiecto.	106
Passio quomodo possit dici causa ta à suo subiecto.	334
Passio inferioris num demonstretur de suo supiori.	252
Passiones entis & differētię ultimę dicitur concepiti obiectuum, & non qualitatuum simul.	114
Passiones entis alię simplices, alię coniunctae.	15
Passionū entis datur ordo.	16
Passiones vnius, & entis eadē sunt.	40
Pater in diuinis principium filij & non causa, & cur.	142.
* * Pater	

I N D E X.

- Pater prius est beatus quā generet, quomodo debeat intelligi.** 324
- Perfectissimū duplex, in genere vel extra genus.** 305
- Personæ quot sunt in diuinis tot sunt subsistentiæ : non existentia.** 200
- Personæ in diuinis nū sint idē se totis subiectiæ.** 256
- Plato & socrates in esse cogniti & ideali realiter distinguuntur & quomodo.** 75
- Plato & sortes num distinguuntur realiter.** 330
- Potentia cogitativa secundum Avertoē est cōparatibꝫ.** 24
- Potentia infinita in duratione stat cum magnitudine.** 44.
- Potentia infinita in virtute nō stat cum qualitate molis.** ib.
- Potentia mouendi, in via Aristotelis esse necessario coniuncta actui.** 45
- Potentia & actus sunt eiusdem generis, de potentia obiectiva intelligitur, & quare.** 79
- Potentia obiectiva in quo differat à potentia subiectiva.** 78 & 79 & 85
- Potentia animæ num sint idē realiter inter se.** 151
- Potentia aliqua executiva præter voluntatē, nū detur.** 304
- Prædicamentum undecimum num poni debeat.** 62
- Prædicamenta sunt de esse existentiæ, & non de esse existen-**
- tię quo pacto debeat intellegi.** 202
- Prædicamenta per quid distinguntur, num per modos vel per quidditates.** 195
- Prædicatio denominativa duplex propria, & impropria.** 255
- Prædicatio quidditativa quatuor habet gradus.** 210. qdnam sit. 218
- Prædicationes & 2. modis solū sunt per se, aliæ per accidentem.** 100
- Prædicatio identica quid sit.** 258. & 263. duplex in diuinis & in creaturis. 264
- Prædicatio identica quid differat à prædicione identicidentica.** 263
- Prædicatio denominativa, quid sit & quo habet gradus.** 253. ex Aristotele. 257
- Prædicatio formalis duplex formalis quidditativa & formalis simpliciter.** 275
- Prædicatio essentialis quid sit & in quibus sic aliquas exigat conditiones.** 281
- Prædicatum aliquod ad hoc ut sit transcendens quae requirantur.** 86
- Prædicatum uniuocum uniuoce dictum, positum ab Aristotele.** 301
- Prædicatum denominativum quomodo sit aliquando predicatum per se.** 255
- Prædicatum duplex actuale & poten-**

I N D E X.

- potentiale. 365
Primitivas duplex ad acquisitionis
     & perfectionis, & quid sit. **Propositio** sortes est homo aut
     109
 Primo diversa aliqua esse duo
     bus modis sumuntur. 197
Primus mouens mouet à se. 44
Priora generatione sunt postea
     priora perfectione, quomo-
     do non sit vera in diuinis ne-
     que in diuersis generibus.
     307. & 322
Prioritas multiplex perfectio-
     nis, generationis & naturæ.
     305
Prioritas naturæ duplex positi-
     ua & priuatiua. 308
Quomodo dicat perfectio-
     nem & imperfectionem. 308
 In quibus sit. 310
 Et duplex primò ut est præ-
     suppositio huius ab hoc, a-
     lio modo ut est: à quo non
     conuertitur substantia con-
     sequentia. 310
 Eiusmodi ex Aristotele ha-
     bentur. 310
Prioritas originis quid sit. 314
     & 312
 Prius dicitur duobus modis
     primò in prædicando, secun-
     do in præsupponendo. 267
 Processus in infinitum in distin-
     ctionibus ex natura rei non
     datur. 75
 Profunditas Scoticæ discipli-
     nae nonnullis delicatulo-
     rum mentes obnubilat. 22
Propositio de vero contingen-
     ti, quare conuertitur in con-
     tingens falsum. 132
     Propositio sortes est homo aut
     sit per se. 220
Propositio per se an inferat
     propositionē de omni. 230
Propositiones per se dantur
     que nō sunt necessariæ. 249
Propositio hæc essentia mouet
     est vera, & essentia genera-
     est falsa & quare. 280
Propositio filius est essentia an
     sit vera. 284
Propositio, nulla essentia diuina
     distinguitur formaliter
     ab essentia diuina quo pacto
     sit regulanda. 298
Propria passio est realiter ens
     sed non formaliter, & quod
     sit discriminem. 88. & 89
Propria passio cuiusque rei,
     in quo sit prædicamēto. 254
Proprietas notionalis & perso-
     nalis quid sit & quod inter
     illas discriminem. 50
- Q.**
- Q**uantitas duplex alia mo-
     lis alia virtutis. 34
Quantitas vigoris po-
     test demonstrari de quiddi-
     tate ultimata abstracta, in
     secundo signo. 38
Quantitas in Euharistia sum-
     bit subiectum ultimum quæ
     litatis. 352
Quantum & nō quantum mo-
     di intrinseci entis. 32
- * * 2 Quæ

I N D E X.

- Q**ue distinguntur realiter & quæ non. 350
Que requirantur ad inferen-
dam distinctionem ex natu-
ra rei. 178
Que sint idem ratione & quæ
ratione distinguuntur. 160
& 162
Quæcunque sunt eadem vni-
tertio: illa sunt eadem inter-
se quomodo debeat intel-
ligi. 270
Quæcunque distinguuntur in
superiori distinguuntur &
in inferiori, quomodo sit ue-
rum. 332
Questio principalis per totū
hoc opus tractata quare &
ad quid moueatur. 6
Quiditas omnis est prior suo
modo. 37
Quiditas in ultima abstra-
ctione nec distinguuntur nec
nō distinguitur à suo modo
formaliter. 38
Quiditas quomodo perfe-
ctè uel imperfectè conci-
pitur. 189
Quiditatium sex modis ca-
pitur. 176. ex Arist. 180
Quidquid competit superio-
ri cōpetit & inferiori, quo
pacto sit uerum. 184
Quodlibet positum in gene-
re prædicamentali est com-
positum ex materia & for-
ma, quomodo debeat intel-
ligi. 127
Quo modis dicitur vnum op-
eris. 128
- positorum tot modis & al-
terū quo pacto sit uera. 134
- R.**
- R**atio propria duplex 24.
ad formandas secundas
intentiones req̄sita, quæ 29
Ratio capitur qua uor modis.
159. relatio num possit esse
per actum rectum intelle-
ctus. 158
Ratio ratiocinans & ratio ra-
tiocinabilis quid sint & in
quo differant. 160
Ratio quidditativa in quo dif-
ferat à ratione quidditati-
ua & formalis. 192
Ratio quidditativa potest con-
uenire habentib. conceptū
cōmunem quidditativum,
& qualitatuum q̄ i o pacto
debet sumi. 208
Ratio in se falsa quid sit. 251
Rationale & rationalitas in
quo differant. 116
Rationale duobus modis capi-
tur primò pro parte forma-
li, secundò pro aptitudine
ratiocinandi. 211
Rationalitas quomodo inclu-
dat ens quidditativè, ratio-
nale non nisi denominati-
uè. 497
Ratione alia conditus homo
& alia equus, quo pacto in-
telligatur. 75
Rationes Scoti quā uniuoca-
tionem entis probat, num
concludant. 87. & 94
- Rela-

I N D E X.

- Relatio realis** debet habere
extrema realia. 31 suo fundamento & cūr. 143
- Relationes originis** nullā di-
cunt perfectionem neque
imperfectionem. 35 Relatio nihil potest causare. 941
- Relatio in creaturis** est finita
& quanta. 35 Relatio realis duplex, com-
pleta & incompleta. 208
- Relationum aliz** intrinsecus
aduenientes aliz extrinse-
cus. 53 Relatio num possit abstrahi à
termino sicut abstrahitur à
fundamento. 276
- Relatio nulla** realis potest de-
nouo fundari in Deo. 54 Relationē omnem primi mo-
di denominare vtrunque
extremum, quo pacto de-
beat intelligi. 300
- Relationes** quæ de nouo adue-
niunt Deo, sunt relationes
rationis. ibid. Relatio in diuinis duplex cō-
munis & propria. 302
- Relatio duplex** actualis & po-
tentialis: & quæ relatio exi-
git terminum à fundamen-
to distinctum. 85 Res unde dicatur, & quotu-
pliciter. 5
- Relatio in diuinis** quomodo
dicatur modus rei & non
res. 119 Res subsistens quid fit. 4
- Rationes quæ identificantur
suis fundamētis, & quæ nō.
134 Res existens, quid & quomo-
do in quolibet prædicamen-
to reperiatur. 5
- Relatio omnis** posterior suo
fundamento. 138. esteadem
fundamento sine cuius ter-
mino fundamētum esse nō
potest, quomodo sit uera.
139. & 140 Res existens in plus se habet
quām subsistens. ibid.
- Relatio omnis** habet duas ha-
bitudines & quas. 140 Res numero eadem poni in
diuersis categoris. 14
- Relatio omnis** denominat suū
fundamentum. ibid.
- Relatio realis** debet esse in-
ter extrema realia, de' qui-
bus sit uerum. 141 Respectus rationis acquirun-
tur sine aliqua nouitate ab
soluti in fundamento. 30
- Relatio non** potest separari à
suo fundamento & cūr. 143
- Respectuum intrinsecus adue-
nientium & extrinsecus,
quænam sit differētia. 56
- Respectus ad extra quod non
sunt perfectiones quidditatē
ut sed denominatiuz. 196

Re-

F N D E X.

- R**espectus extrinsecus, & intrinsecus aduenientes quid fint. 53
Respectus extrinsecus adueniens quare sic dicatur. 53
Respectus intrinsecus adueniens præcedit respectum extrinsecum. 54. & 55
Ridere an sit terminus risibilitatis. 140
- S.
- S**apientia nostra est iudicium dum sapientia transcedens & limitata: & de duplice subalternatione ingener & extra genus. 107
Sapientia transcendens non est passio entis. 107
Science quas habeat causa. 9
Science potest haberi de re non existente. 21
Science dicitur aquimodo de scientia Dei & nostra. 51
Science abstrahit ab existentia. 198
Scientiam de Deo quomodo possimus habere pro status alto. 201
Sciens in quo sensu concedat inherentiam esse genus ad nouem predicamenta. 210
Seconda intentione non est comparatio passima forma hinc. sed consequitur. 30
Seunda intentione non possunt causari à Deo neque à brutorum. 32
Seunda intentione non possunt causari à chymera: et à partibus chymere possint. 33
Secondarum intentionum gradus triplex. 33
Seconda intentiones posse ab Aristotele in omnibus categorijs & quomodo. 63
Sensus communis est potentia comparativa & quare. 24
Simplicitas non dicit negationem formaliter, licet dicat ex consequenti. 120
Singularia sunt rei cienda ab arte quo pacto intelligatur. 225
Sortes in potentia obiectiva & mette existentia esse eiusdem speciei, quo pacto debet intelligi. 80
Sortes est quomodo sit proportionatio eterna. 220
Species qualitatis assignata ab Aristotele in praedicationis non sunt propria species sed modi qualitatis. 13
Species intelligibilis duplex causata & infusa. 28
Species sunt sicut numeri, quo pacto intelligatur. 96
Spiratione actua nulla persistit. 50
Subalternatio duplex in genere & extra genus. 51
Subiectum an causa materialis scientia dici possit. 10
Subiectum physicę, mathematicę & metaphysicę idem. 14
Subiectum idem quomodo ad diuer-

I N D E X.

diuersas sc̄ientias contraha-	possunt concurrere. 71
tar. ibid.	
Substantia à se, per se, & ad se,	Totū num distinguatur reali-
posita ab Aristot. 65	ter à suis partibus. 334
Substantiaz partes quotuplices	Totum essentialle distinguuntur
sunt. 67	realiter à suis partib⁹. 334
Substantia etsi prædicatur de	Totum integrale distinguuntur
partibus subiectivis, non tam	realiter à suis partib⁹. 337
men de integrab⁹ & es-	Totū quantitatuum realiter à
sentialibus. 67	suis partib⁹ distinguuntur. 337
Substantia dividitur in mate-	Totius multiplices acceptio-
riam & formā, ergo substantia	nēs. 339
prædicatur de illis quoddi-	Totum habet aliam existen-
tatiue, num valeat conse-	tiam à partibus. 344
quentia. 69	Tractatus formalitatum que-
Substātiæ analogia qd sit. ibid.	bit causa efficiens, quæ finalis,
Substantia pars est substantia,	& quod subiectum. 9
num sit uera propositio in:	Tractat⁹ iste, cur poti⁹ forma-
substantijs homogeneis &	litates quām realitates in-
heterogeneis. 70	scribatur. 10
Substantiales forme quomo-	
do non ingrediuntur direc-	V.
ctè prædicamentū. 69	
Substantia quot modis capia-	Via contradictionis potior
tur. 64	ad probandam
Substantia nomina in diui-	distinctionem. 163
nis, duobus modis enun-	
ciantur. 261	Vnitas maior infert minorē.
Superius & inferius num di-	147. & 148.
tinguāt ex natura rei. 183	Vnitas multiplex, aggregatio-
	nis, ordinis, per accidens,
T.	ex principijs essentialibus,
Terminus formaliter quo-	simplicitatis, formalis. 283
modis capit. 49	habent ut ex Aristo. 286
Terminus formaliter in de-	Vnitas simplicitatis, perfe-
finitione absoluti & respe-	citor vnitate formalis. 303
ctiui quomodo capit. 50	Vniuersalia sunt in rebus per
Totum homogeneum & totū	indifferentiam & non exi-
uniuersale num in eodem	stentiam. 27
	Vniuersale quot modis capi-
	tur: 28
	Vniuersale contrahitur ad su-
	gulare

I N D E X.

- gulare per materiam meta
 physicam. ibid.
Vniuocatio duplex trascēdens
 & limitata, & quid sīnt. 86
**Vniuocatio duplex rei & si-
 gni.** 92
Vniocationis tres species,
 Physica logica & metaphysi-
 ca & quid sīnt. 94
**Vniocationis quatuor gra-
 dus per quos vniuocum ad**
 sua vniuocata descēdit. 95
Vniuocatio entis ad substantiā
 & accidēs ut sit minima. 97
Vniuocatio nō datur penes in-
 tellectū distincte cōcipientē
 et si apud cōfuse concipiē-
 tem datur. 98. & 40. & 51
**Vniuoca prædicatio non so-
 lu est in primo modo dicen-
 di per se, sed & in secundo.** 99
**Vniuocatio transcedens & li-
 mitata posita ab Arist.** 101
**Vniuocum prædicatum & vni-
 uocē prædicari quid sit & in**
 quo differant. 85
Vniuocum logicum stat cum
 æquiuoco physico. 94
Vnū capitū quinq; modis. 143
Vniuocatio nō datur penes in-
 Vnitas duplex, rei & rōnis. 145

F I N I S .

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pagina. 9. linea. 18. post metaph. adde, sex. 19 p. 31 l. 24. effid,
 esse. Et l. 27. rationes, rationis. p. 61 l. 24. multiplex, duplex. p. 99.
 l. 26. in 2. physic. in 7. p. 101 l. 28. poset, est delendum. p. 106. lin.
 3. albo, albè. p. 109 l. 21 nota errorum, nam post distinctionem sermo,
 debuit contextu inseri id quod seorsim est in margine. p. 109. lin.
 32. significantes, dignificantes. p. absd. in marg 9. post ad aquationes,
 adde, Et est. p. 145 l. 18. sic u. crea. Et l. 19. crea. sic u. p. 228.
 l. ult. post uult, est omittenda tota sequens linea cum distinctione,
 ealefacit. p. 352 l. 6. transundo, transendo. p. 266 l. 25. omnem,
 adde, molestiam. p. 366 l. 7. idem omnia idem genere, lege, idem
 genere. pag. 329. lin. 22. prædicas, predicamenti.

C O M M E N T A V A L L O N I S IN FORMALITATES SCOTI.

Quæstio Metaphysica.

*Num illa quæ distinguuntur formaliter,
distinguuntur etiam realiter.*

IRCA formalitates docto-
ris subtilis Scoti , maxima est
concertatio inter Thomistas ,
& doctoris subtilis sectato-
res : quæ in hoc potissimum
consilit , ut resolutam hanc
habeat quæstionem , qua que-
ritur . Vtūm illa quæ distin-
guuntur formaliter . distingua-
tur etiam realiter .

Declaraturus Formalitates Scoti , primū expianabo
titulum quæstionis , & quia ponuntur hic tres termini ,
quorum unus est formalitas , secundus distinctio , tertius
est realitas , cùm in quæstione dicatur : vtūm illa quæ
distinguuntur formaliter , distinguuntur realiter ? Primus

A igitur

*Propositio dō
spūi adā in-
ser Thomi-
stas , & Sco-
tistas .*

L E C T V R A

*Quid for-
malitas.*

Igitur terminus est formalitas , & de hoc dico , quod formalitas quantum ad propositum nostrum facit , est ratio conceptibilis ex natura rei , & sic omnis ratio , sub qua tu concipis aliquid ex natura rei , est formalitas . Vnde si concipis sortem in quantum est homo , vel substantia , homo , & substantia sunt formalitates , & ita formalitas dicta est à forma , quæ idem est , quod actus , & omne quod intelligitur , est ratio & actus . Hinc est , quod Aristoteles , formam , rationem & actum appellat . 2. Physicorum , textu comm . 28. cap . 3. & 5. Meta . tex . comm . 2. & ab Auerroe . 2. de Anima comm . 6. formare per intellectum intelligere dicitur : ergo ratio obiectualis sub qua intelligitur aliquid , merito formalitas dicitur .

*Quid for-
malitas se-
cundū Frā-
ciscum de
Mayronis , i
z. art. suarū
formalita-
sum.*

Aliam descriptionem formalitatis , adducit Franciscus Mayronis , in suis formalitatibus , ipsam definiens hoc pacto . Formalitas nil aliud est , nisi quidditas vniuersitatis rei , sive sit definibilis sive non : quod ultimum dicit : propter transcendentia , quæ verè formalitates nuncupari possunt .

Vel aliter clariùs , formalitas vocatur illud , quo aliquid est extra nihil , ut materia prima , voluntas , intellectus , & sic de omnibus alijs : & vt omnia perstringam , & commodatissimo exemplo me explicem : formalitas est sicuti est ens , & suæ passiones , ut Bonum , verum , vnum , modi intrinseci , genera generalissima , subalterna , species specialissimæ , individua , differentiæ ultimæ & intermedie , passiones reponibilium in prædicamento , & cuncta quæ sunt in diuinis : omnia enim hæc formalitates appellantur , si pro materiali accipiuntur , ut ecce exemplum , sortes est ens : ens est formalitas , quia omnibus alijs circumscriptis potest apprehendi & concipi intellectu nostro , per quam sortes est extra nihil : si pro materiali accipientur sortes est bonum , bonum est formalitas , & similiter verum , per quod sortes est extra nihil . Et si quæras quot formalitates possunt esse in una re ? dico , quod infinitæ , ut sortes est ens , corpus animatum , corpus currit , nauigat mare ligusticum , legit , sedet , est Romæ , est in hac hora , & sic de omnibus alijs .

*Infinitæ for-
malitates
possunt esse
in una , &
eadem re .*

Secun-

SEcundus terminus declarandus est distinctio, id est quæro quid sit distinctio, quid diuisio, & quid non identitas: & dicimus, quod ista tria, videlicet diuisio, distinctio, non identitas se habent sicut magis commune & minus commune. Vnde omnis diuisio est distinctio, & non est contra, & omnis distinctio est non identitas, & non est contra. nam diuisio est inter partes materiales quantas, aut inter partes entitatiwas non quantas: primo modo diuiditur una pars ligni ab alia: secundo modo diuiduntur partes entitatiwas materiarum: nam si materia secluderetur à quantitate, & à qualibet alia forma sive accidentalis, sive substantiali, ut posse fieri docet Scotus in 2. distinct. 12. q. 2. adhuc diuidetur in partes entitatiwas, & integrantes, ut meditatur Tert. in 2. de auditu physic. q. 7. & partem extra partem habet. omnia igitur illa, quæ diuiduntur, distinguuntur necessariò, & non est contra multa enim distinguuntur, quæ non diuiduntur: ut duo Angeli, videlicet Michael, & Gabriel, distinguuntur, & non diuiduntur. potentias animarum ut intellectus & voluntas, distinguuntur, & tamen non diuiduntur. & distinctio est inter partes habentes actum positivum, & in rerum natura existentes: diuisio vero inter partes quantitatiwas, aut entitatiwas. similiter omnis distinctio est non identitas, & non est contra: nam distinctio debet habere ambo extrema positiva, non indentitas vero unum solum positivum: ut Franciscus non est idem chymex, lux non est eadem tenebrae: habitus non est idem priuationi formaliter acceptae, licet sit idem negatiæ, id est non aliud ab illo. patet igitur quomodo accipitur iste terminus in titulo questio- nis, scilicet distinguuntur.

Tertius terminus est realitas, & pro hoc nota, quod iste terminus venit à re: res autem venit à ratus, rata, ratum, quod est firmus, firma, firmum: & res trifariam sumitur. & isti modi accipiendi rem se habent per ordinem, scilicet res subsistentiae, existentiae, & essentiae, vnde res subsistentiae, sive subsistens est illud, quod est incomunicabile, ut quo, & ut quod: & quia incom- municabile est priuationum seu magis negatio: & priua-

Distinctio,
Diuisio, non
Identitas se
habent sicut
magis com-
mune, &
minus cœ.
vide etiam
Tromberā.
Diuisio quid

Diff. quid.
Diuisio quid

Realitas ve-
nit à re.
Res trifa-
riam sumi-
tur.

Singulare
enim nō ē cō

*municabile
ut quod, nisi
sit illimita-
tū, ut essen-
tia diuina.*

*Vide Sco. in
3. dis. primi.*

*De cōcabi-
lē ut quo: &
quod vide
Sco in 7. dist.
1. q. vñica.*

*De in cōca-
bili vero, in
3. dis. 1. q. 1.
& in quols-
bet q. 9.*

*Differentia
inser natu-
rā diuinam
& humānā
hac est, quia
natura hu-
mana est li-
mitata, na-
tura autem
diuina est il-
limitata: et
ideo licet sit
cōmunicata*

*tribus perso-
nis, nō tamē
sunt plures
natura, sed
una & ea-
dē natura
in patre &
filio, & spi-*

*tio intelligitur per habitum, ut Aristoteles 3. de Anima
tex. comm. 25. & idem habet commen. in eodem loco,
hinc est, quod erit primò videndum quid est communi-
cabile, ut quod, & ut quo: unde communicabile ut
quod est illud, quod de pluribus prædicatur, ut sunt vñ
uersalia, substantiaz secundaz, ut homo & animal: &
breuiter omnia superiora respectu suorum inferiorum,
quibus illa esse commucant, dicuntur communicabili-
lia ut quod: quia verò substantiaz primaz sive singularia
non prædicantur de pluribus, per oppositum sunt incom-
municabiles ut quod: sicuti est Cicero, & Plato. Nul-
lum enim singulare est incommunicabile ut quod: nisi sit
illimitatum, ut essentia diuina, ut subtiliter docet Sco.
in 3. distin. 1. q. 1. Communicabile verò ut quo est illud,
quo aliquid est tale, ut forma tam substancialis quam
accidentalis, est illa, qua aliquid est tale, vel substancialiter,
vel accidentaliter. vnde Aristo. 1. Physic. tex.
comm. 27. forma tam substancialis quam accidentalis
est ratio essendi illius, cui communicatur, vel quod ad
esse simpliciter, vel quod ad esse secundum quid: suppo-
sitione igitur existens in natura substanciali, sive sit limi-
tatum, ut supposita in prædicamento substantiaz, sive in
natura illimitata, sicut sunt supposita in essentia diuina,
dicuntur res subsistentes, quæ de pluribus prædicari nou-
possunt: nec sunt ratio essendi alicui in aliquo esse, cum
habeant ultimatam actualitatem, non ordinabilem ad
ulteriorem actuim: ideo talia supposita similiter sunt in-
communicabilia, ut quo: ex quo patet & supposita dupli-
ter sunt incommunicabilia: & ut quod: quia non prædicant-
ur de pluribus, & ut quo, quia non sunt ratio essendi
alicui, substancialiter, vel accidentaliter.*

*Vel clarius res subsistentes est, quæ est in ultima actua-
litate, & non ordinatur ad ulteriorem formam substancialis,
nec est ratio essendi alicui: & notanter dico
substancialis & non accidentalis, quia primaz substanz
& si sint in ultima actualitate substanciali, & non pos-
sint actuari per aliam formam substancialis, bene ta-
men possunt ordinari ad formam accidentalem, quia
possunt recipere accidentia, & notanter dico, nee est ra-
tio es-*

ratio essendi alicui. nam hæc albedo, licet sit in ultima actualitate, tamen est ratio essendi alicui accidentaliter, quia sortes hac albedine est albus. vnde sequitur, quod albedo non est res subsistens : quia alicui substantiæ dat esse secundum quid. similiter tam materia quam forma, cum sint rationes & cause essendi composito, non sunt res subsistentes, cum utraque pars sit propter compositum. vnde Commen. 2. de Anima. 37. comm. anima & corpus sunt propter animatum. Aliam verò definitionem huic penè similem adducit post Scotum in Quotl. quest. 9. Trombeta, quam non pigebit hic apponere. res subsistens est per se ens habens ultimam actualitatem substantialem non ordinabilem ad ulteriore actum, neque est alteri causa essendi.

Secundò est res existens : & ista est vniuersalior quam subsistens. & est illa, qua aliquid habet esse, extra causam & intellectum. vt sortes, postquam est productus: & hoc est esse entitatum, quod habet materia prima, quæ est extra causam & intellectum, vt tenet Scot. 12. distin. 2. q. 1. & non subsistit, vt diximus, restat quod tantum existit : & dicimus, quod res existens in prædicamento quolibet reperitur: vt afferit Trombeta, in principio suorum scholiorum, sed non vt existens est : quia prædicamentum abstrahit ab existentia & singularibus: & illa, quæ in prædicamento ponuntur, considerantur vt habent esse cognitum: vt declarabitur in tertio articulo partiali secundi principialis. Et sic patet, quod in plus se habentes existens, quam subsistens: nam existens est in quolibet prædicamento, subsistens verò tantum in prædicamento substantiæ.

Vltimò est res essentia, quæ est ipsamet essentia : quæ aut est in singulari existente, aut est in intellectu, vt in illo relucet obiectum per speciem intelligibilem: & notanter dico in singulari existente: quia secundum Sco. secundo sen. dist. 1. quest. 2. nunquam esse essentia separatur ab existentia realiter: & idem habet in primo dum inuehitur in Henricum Gandensem, qui volebat creaturas inquantum à diuina mente cognoscebantur, ab primi q. nunc eterno habuisse esse verum & reale: distin. 36. sed contra ea.

ritu sancto,
eadem ofis
realiter, &
realiter cù
illis omnib.
Res subsistens
quid sit.

Qua sit res
subsistens vñ
de Trôbetâ,
quam diffi-
cutionem ex
cepit a Sco.
in q. 9. quod
bet. & has
res subsistens
est ens per se
habens ultimam
actum non
ordinabilis,
ad ulteriore
actum.

Existit quid
In plus se ha-
bet res ex-
istentia, quam
subsistens.
Res essentia
quid.

Effe essentia
non separa-
tur ab ex-
istentia rea-
liter: vido
Sco. dist. 36.

Vide Henri cum in summa Aris. 2. q.23. & 25. An esse esset, tria, & existentia sunt idem reals. istam determinationem posset obijci. Scotus dicit, quod essentia non separatur ab existentia, sed rosa in hyeme habet esse essentiae, & tamen non existit: ergo pars illa Scotti videtur falsa. Respondeo & dico, quod esse reale essentiae realiter existens, non separatur ab existentia, sed esse essentiae cognitum, quod habet rosa in hyeme, quod quidem non existit in rosa, sed in intellectu, bene separatur ab existentia: ex quo sequitur, quod omne existens est res essentiae, & ista tria se habent per ordinem. nam subsistens est existens, & non est contra: existens est res essentiae & non est contra. Et sic patet declaratio terminorum posteriorum in questione.

Sed ut ampliori hauku ex limpidissimis subtilis Scotti fontibus, huiuscet scientiae profundum possimus degustare, operè pretium erit, hic nonnullas mouere questiunculas, ut his solutis, addiscantis animus ad nobiliora & abstrusiora, quae in hoc volumine scoticè tractantur, adducatur. Primum ergo supposito, quod omnis questio, ut eruditè docet Philosophorum omnium facile princeps Aristoteles 7. Metaph. tex. comm. 59. unum presupponit & aliud querit: supponit enim primò, quod dentur formalitates, & quidditates, & essentiae distinctè conceptibles. secundò quod dentur res subsistentiae & existentiae. querit autem, num ista talia quae formalitates sunt, & secundum modum formalitatum distinguuntur, distinguantur sicut res, & res existentiae, vel subsistentiae, & sic realiter? Quæro ergo in primis ad quid mouetur ista questio principalis quae per totum huiuscet voluminis corpus resolutur? Ad hoc dico, quod talis questio mota fuit propter illos, qui dixerunt esse tantum duas distinctiones: unam per intellectum, quae rationis vocatur, aliam non per intellectum, quae realis dicitur: & non posuerunt medium distinctionem inter has duas, negantes distinctionem formalem, & alias, quae infrà ponentur, ideo auctor vult probare quod datur in re distinctio formalis, & ex consequenti postea & minus principaliter ponet alias distinctiones, ultra illas duas positas à via communis, & quod illa, quae sunt distincta per formalites, non sunt distincta realiter, pricè

*Omnis que
suo unū pra
supponit, &
aliquid qua-
rit.*

*Propter
quid moue-
tur hac qō,
respondetur
quod moue-
tur proper
Thomistas,
Egidianos,
& Nomina-
les.*

priè & strictè sumendo distinctionem realem : propter hoc igitur mota fuit quæstio . Qui omnes tam D. Thomæ affectz , quam Egidiani & Nominales , mihi quamplurimum à vero alieni & exules videntur : & incidentur indubie in Carybdin , in quam Aristoteles lib. Physicorum , adducit Parmenidem & Melissum . hi dum assertent , omnia unum ens esse , coacti fuerunt postea negare equum esse distinctum ab albedine , & multa alia inconuenientia posuerunt . contra quos arguit Ari. primo phys. supponens primò , quod principium maximè proprium , ad disputandum contra Parmenidem & Melissum est , quia ens dicitur multipliciter , hoc supposito arguit sic . illi qui dicunt omnia esse unum ens , aut dicunt omnia esse substantiam tantum , aut quantitatem , aut qualitatem , aut substantiam cum qualitate & quantitate . si dicunt omnia esse unum , id est substantiam tantum : aut dicunt omnia esse equum vel hominem , vel aliquod aliud animal . & sic isti si dicerent omnia esse equum , negarent distinctionem entium secundum existentiam : nam sortes existit , & hæc albedo existit : & si omnia sunt tantum homo , tunc sortes & hæc albedo non essent distincta realiter . & sic negando ista esse distincta realiter , coguntur negare distinctionem entium secundum existentiam . Nec possent dicere antiqui , quod omnia sunt unum , & hoc erit quantitas tantum , quia tunc aut erit hoc paruum quantum , aut hoc magnum , sicut dicit Philosophus : aut qualitas tantum , quia tunc erit aut hoc album , aut hoc nigrum , & ista impossibilia sunt , quia tunc essent accidentia sine substantia . & ponendo quod omnia sunt aut hoc album , aut hoc nigrum , negarent distinctionem entium secundum existentiam , quod est propositum nostrum . Similiter contingit istis qui tantum ponunt distinctionem rationis & realem , & negant formalem , coacti sunt dicere , quod sapientia & essentia diuina sunt omnino exdem & non sunt distincta nisi per intellectum : similiter spiratio activa & paternitas exdem omnino erunt : id est oportet dicere de actione & passione quod omnino erunt indistincta , & si distinguuntur , per intellectum solum erunt distincta , quæ omnia falsa sunt , ut probabitur .

A 4 Agitari

I. Phys. cap
sex. 41.

*Opusio Par-
menidis, &
Melissi.*

Agitari etiam h̄ec qūstio potest , num author dum loquitur de distinctione , & non identitate , loquatur propriè vel largè , id est , num loquatur de distinctione propriè dicta , quæ requirit extrema positiva , vel de distinctione communi , quorum vnum extremorum est positivum , aliud verò non : sicuti est inter sortem qui actu est , & Antichristum qui actu non est . Respondeo , quod propriè loquitur de distinctione reali , quæ est inter duo positiva , siue corporalia siue incorporalia sint . Notandum interim , quod à proposito nequaquam alienum videtur , huiusmodi distinctionē propriè acceptam & identitatem ei oppositam , posse accipi duobus modis : primo strictè , & sic sunt solius substantiæ : id est distinctio siue diversitas , & identitas strictè accepta solum in prædicamento substantiæ sunt , vel extensiùē vt sunt omnis entis sub disiunctione : id est extensiùē & largè loquendo distinctio , & identitas sunt omnis entis & in quolibet prædicamento : & etiam in diuinis , sub disiunctione : hoc est , quia omne ens est idem vel diuersum : vt tenet Scotus 19. primi & 6. dist. quarti , & quinto Meta . Et quod detur identitas & distinctio strictè sumpta declaro sic : Ari. 5 Meth. t. c. 10. ponit tres relationes fundatas super vnum , scilicet idem , simile , & æquale , & loquendo de istis strictè , dico quod appropriantur diuersis generibus ; vt identitas & distinctio substantiæ , æqualitas vel inæqualitas quantitati : similitudo vel dissimilitudo qualitati : & ita forte propriè & strictè loquendo possent alij relationes fundari super res aliorum prædicamentorum : sicut proportionalitas super relationem siue similitudinem duarum proportionum : & hoc videtur Aucen. dicere saltem de his tribus communibus , quas expressè ponit Philosophus . Tamen fundamentum remotum istarum relationum est res illius generis : putà fundamentum æqualitatis est res de genere quantitatis : fundamentum similitudinis est res de genere qualitatis , fundamentum identitatis est res de genere substantiæ . Proximum tamen fundamentum vel ratio proxima fundandi est vnitas talis rei : quia super rem talis generis substantiæ fundatur distinctio & identitas : & sic de alijs duabus

*Quod sit
fundamentum
remotum re
lationum .*

F. IOAN. VALLONIS.

duabus unitatibus dicas. patet igitur qualiter strictè loquendo de identitate, & distinctione, quòd fundantur in prædicamento substantiæ.

Secundò declaro (loquendo extensiè) de identitate & distinctione, quòd fundantur in diuinis & in quolibet genere. nam quocunque ens est in se quid, & habet aliquem gradum determinatum in entibus & secundùm hoc sicut potest tripliciter considerari quocunque ens, ita etiam super ipsum potest fundari triplex relatio communiter sumpta: quia identitas super quocunque ens in quantum est quid: & æqualitas vel inæqualitas super quocunque ens in quantum habet magnitudinem aliquam perfectionis: & quæ dicitur quantitas virtutis, de qua August. sexto de tri. cap. septimo, quod in his, quæ non magna mole sunt, idem est melius quod maius: similitudo autem vel dissimilitudo potest fundari super quocunque ens in quantum est quale. & de hoc modo qualitatibus loquitur Arist. 5. Meta. quòd unus modus qualitatis est differentia substantiæ, idest differentia essentialis, & hoc modo individua eiusdem speciei sunt essentialiter similia, in quantum habent eandem differentiam specificam, quæ est qualitas essentialis ipsorum. Et sic communiter & non strictè accipiendo istas relationes, dicit Philos. 10. Meta. tex. commen. 12. quòd omne ens omni eni comparatum est idem vel diuersum. sicut igitur fundamentum identitatis, æqualitatis, & similitudinis hoc modo communiter sumptum est ens in communi comparatum ad quocunque ens in communi, ita illæ relationes similiter sunt transcendentes diuidentes ens in communi: sicut diuiditur in necessarium & possibile: & ita tale ens in communi diuiditur in identitatem & distinctionem sive diversitatem. patet igitur qualiter identitas & distinctione potest sumi strictè & extensiè. Hic deinceps posset moueri scrupulus, num sicut multarum specierum singularia, à quatuor causis causantur, sic hæc formalitatum scientia, à quatuor causis dignatur, & producatur. Respondetur, quod propriè loquendo scientia non habet causam materialem & formalem: sed tantum duas, scilicet efficientem & finalem: quia Scientia

*Augus. 6. de
Trini. cap. 7*

*Quatuor
causa huic
tractatus.*

*Scientia est
quæstas ap-*

ma & acci- scientia est qualitas animæ & accidens spirituale, & nullum accidens habet materiam & formam: & si quæras quæ est causa efficiens, & quæ finalis, dico quod causa efficiens huius tractatus non est nisi intellectus, & subiectum huius tractatus · quia huiusmodi scientia ab his duobus causatur scilicet à potentia & subiecto, sive obiecto, vel saltem à specie intelligibili talis obiecti. Causa vero finalis est duplex, scilicet immediata & intrinseca: & mediata & extrinseca: immediata & intrinseca non est aliud quām cognitio subiecti: sed causa finalis mediata & extrinseca, est illud ad quod ordinatur perfecta cognitio subiecti talis tractatus scilicet ad cognoscendum omnes identitates & distinctiones omnium rerum: quæ erunt in mundo. Quod vero dicit Scot. in prologo. q.

Quod causa materialis scientia est subiectum, in propriè lo- quis ut Scot. in 3.º prolo. Quid sit subiectum in hoc libro.

Scotista di- cens, quod ens conceptus- bile sit subre- stū, forsitan non esset ab eo dictum.)

Quonodo Arist. men-

tertia, quod causa materialis scientie est subiectum illius scientie, & quod diuisio ab aliquibus ponitur causa formalis, hoc est impropiè loqui & communiter. nam subiectum habet magis rationem causæ efficientis, quām materialis. Cum ab obiecto & potentia pariatur notitia [subiectum tamen eius potest ponи hoc disiunctum. idem vel diuersum: vel ens in ordine ad ista: vel formalitas, vel aliquid huiusmodi.] Nec te conturbet, quod idem vel diuersum est complexum, & propter hoc non erit subiectum, quia subiectum, debet esse incomple- xum, quia per idem & diuersum circumloquimur ali- quid incomplexum. hoc vero dignum inuestigatione vi- detur: Cur potius hic tractatus inscribitur formalita- tes, quām realites. Ad hoc dico, quod distinctio realis, quæ posset esse inter duas res & inter duas realita- tes, non negatur ab aduersarijs, sed bene distinctio formalis: & quia hic fit questio & tractatus principaliter ad probandum tamē distinctionem dari, hinc est, quod vocantur magis formalites quām realites: vel dic- cuntur formalites & non realites à magis communis, quia formalitas est magis communis quām realitas: & denominatio fit à communiori & superabundanti.

Sed nunquid Aristoteles cæteriue Philosophi harum mentionem fecerint? Ad primum dico, quod Arist. utique mentionem fecit de distinctione formalis scilicet in prædi-

prædicamentis in cap. de qualitate. In tertio Physicorum tex. commen. 21. in Ethicis : in quarto Metaphysicorum tex. commen. tertij: in quarto To. capitulo primo , cuius auctoriates & formalia verba superfluum est hic pone-re, cùm infra ab aucto. in arguendo ad partem affirmatiuam omnia distinctè & clarè ponantur . Ad secundum dico , quòd Commètator bene ponit hanc distinctionem formalem in tertio de Cœlo & Mundo commen. 28. vbi dixit , quòd eadem forma elementi mouet & mouetur, & tamen est eadem forma : mouet inquantum forma: mouetur inquantum materia . Arguitur ergo sic , de eadem forma verificantur contradictoria , ergo in ea-dem fundatur distinctio formalis : & ista formaliter scili-ct moueri & mouere.

In oppositum arguitur ex quintuplici aucto-ritate , & primò ex auctoritate logicali sic , quia dicit Aristò. in prædicamentis . c. de qualitate , quod idem calor numero qui est de prima specie qualitatis , vt est dispositio , est de tertia vt est passibilis qualitas . sed certum est , quod idem calor unus numero est realiter idem , & tamen facit diuersas species , vel ponitur sub diuersis speciebus . ergo oportet ponere diuersas formalitates , per quas facit diuersas species , vel per quas reponatur sub diuersis speciebus : & sic cum identitate rei reali stabit , immo necessariò oportet ponere diuersas formalitates . Secundò probatur idem auctoritate naturali . Dicit enim Philosophus tertio physicorum , quod actio & passio , cùm idem significant realiter in numero , habent tamen quodquid erat , alterum & alte-rum distincta . sed distinctio per quod quid erat , arguit distinctionem formalitatum : ergo cum ea-dem re

sionem feco-
rit de distinc-tione for-malis , et ubi .

*Argumenta
pro auctore.*

*3. Phys. com
tex. 21.*

*s. Ethico. S*dem re essentialiter, stabit diuersitas formalitatem. Tertio arguitur auctoritate morali. *D*icit enim Philosophus in ethicis, quod virtus & iustitia sunt eadem res, sed tamen sunt distincta secundum rationem quiditatiuam. sed distinguui per rationem quiditatiuam est distinguui formaliter: ergo cum identitate reali stat pluralitas formalitatum. Istae tres auctoritates concludunt contra aduersarium, licet non concludant contra Scotistam, vel contra Mayronistam. Quartò arguitur auctoritate metaphysicæ. Dicit enim Philosophus quarto metaphyc. capit. iij. quod ens & unum sunt una natura. & hoc idem dicit. iij. Topicorum. capit. 1. Distincta verò ratione quiditatiua, & per consequens sunt idem realiter & distincta formaliter. ergo cum identitate essentia & esentia, rei & rei, naturæ & naturæ, stabit distinctio quiditatiua & formalis.

*E*t si dicatur non soluendo, sed proteruiendo: sicut confueuerunt, quod Philosophus capit ibi ens & unum ut distincta secundum rationem, idest, per intellectum: Contrà, magis distinguitur ens ab uno, quam ens ab ente, sed ens ab ente distinguitur per intellectum. ergo oportet quod sumatur maior distinctio ibi, quam distinctio secundum intellectum: & per consequens sumetur ratio pro ratione quiditatiua, & non pro ratione intellectus: que ratio vel distinctio quiditatiua est maior quam ratio vel distinctio intellectus. Quintò probatur idem auctoritate

Theolo-

Theologica, quia certum est, quod essentia diuina à supposito, puta à patre & filio, non est alia essentialiter & realiter: quia si hoc, iam esset pluralitas rerum in diuinis, quod est hereticum: & tamen conceditur quòd ibi est diversitas formalis. patet quia pater dicitur ad alterum, scilicet ad filium, & filius ad patrem: & tamen essentia non dicitur ad aliud: quia quod ad aliud dicitur secundum beatum August. de Trinitate libro septimo. cap. primo, non est essentia, & debet intelligi formaliter. ergo cum identitate rei stabit distinctio formalitatum.

IN oppositum arguit auctor, quinque rationibus, quibus probat quòd datur distinctio formalis. Et prima inter omnes est logicalis, & est Arist. in prædicamentis in capitulo de qualitate. vbi voluit quòd idem calor numero, qui est de prima specie qualitatis, potest esse in tertia. Et tu dicas ampliando quod erit in tribus, erit in prima ut est dispositio: erit in secunda, ut est naturalis potentia, mediante qua ignis potest comburere lignum: & in tertia, in quantum est forma immutativa sensus. Et nota, quòd Scot. in 6. dist. quarti dixit, quòd illæ species quæ non sunt species, sed sunt modi. nam impossibile esset, quòd idem numero in diuersis speciebus saltem disparatis poneretur. Et Arist. in capitulo de qualitate, postquam posuit illas quatuor species qualitatis dixit, fuit enim modi, vide apparebunt alij modi qualitatis, sed qui maximè dicuntur tot sunt. Ecce illa, quæ appellauerat species, nunc vocat modos: & hoc dixit propter alias acceptiones qualitatis, quas in quinto Metaph. prosequutus est tex. commen. 19. Vnde Commen. ibidem non intendit hic de speciebus qualitatis & quantitatis secundum quod sunt prædicamenta, sed solummodo intendit numerare intentiones, quas significant hæ dictiones quantitas & qualitas, in illo commento has species quandoque genera appellat:

appellat: Arist. in prædicamentis capitulo de qualitatibus secundam & quartam species genus appellat: & non speciem primam & tertiam speciem vocat, vt innuat quod sunt species & genera: & intelligas species subalternas, & non specialissimas: quia tunc esset impossibile, quod idem possit esse species & genus. Intelligas etiam, quod sunt genera subalterna, quia generalissima esse non posunt, cum sint in ordine qualitatis. Sed quid mirum, si idem numero calor in diuersis speciebus esse potest? cum eadem res numero potest esse in diuersis prædicamentis, vt inquit Boethius in prædicamentis, qui vult, quod formæ est substantia quatenus pater albus & similia. Et Sco. 12. dist. quarti voluit, quod inherentia esset in prædimento ad aliquid, & in prædimento passionis. idem testatur Arist. 6. Meta. tex. c. secundi, quod habitus scientiarum essentialiter ab invicem distinguuntur secundum diuersum modum considerandi, & tamen dico, quod idem subiectum naturaliter in omnibus tribus scientijs, philosophia, metaphysica & mathematica potest esse. unde commen. Physicorum. tex. comm. 20. voluit, quod eadem res à physico, & à mathematico considerari potest, à physico ut habet materiam: à mathematico ut habet trinam dimensionem, sed tamen secundum diuersas rationes formales: quia sicut in physicis, genus, animal limitatur & determinatur ad hominem per differentiam essentialē: sic idem subiectum ad varias scientias contrahitur, secundum alias & alias rationes formales. & sic non est inconueniens, quod eadem res numero possit considerari secundum aliud & aliud modum, quod non esset, nisi haberet aliam & aliam conceptibilitatem, & diuersas formalitates.

Secunda ratio, quam ponit auctor est physica, & vult ex Arist. 3. Phy. tex. comm. 21. & inde, quod actio & passio sunt idem realiter, tamen habent aliud & aliud quod quid erat esse, per quæ intellige aliam & aliam formalitatem. hoc dictum posset comprobari per ea, quæ habet Sco. 13. quolibet. vbi voluit, quod motus qui est forma fluens idem numero possit esse actio & passio: actio ut est ab agente, & passio ut est in passo. Sed contra

tra hoc arguitur, quod actio & passio non sunt idem secundum mentem phil. vt tenuit auctor. Et probo sic, Arist. 3. phy. tex. comm 21. voluit, quod doctio & doctrina non sunt idem, neque actio cum passione, sed cui insunt hæc scilicet motui: nam cum motu sunt idem actio & passio, sed non inter se. hæc Aristot. Ad hoc resp. quod uerum est, quod actio & passio non sunt idem, scilicet formaliter inter se, sicut Arist. innuit in eodem textu: quod enim huius in hoc & quod huius ab hoc actum esse ratione alterum est, idest actio, quæ est huius in hoc, & passio, quæ est huius ab hoc, actum esse ratione alterum est, idest distincta sunt distinctione, quæ est distinctio formalis. sunt igitur actio & passio formaliter distinctæ, & sunt idem motus, idest est unus motus realiter, & hoc est propositum nostrum. Quartò arguitur auctoritate metaphysicæ tex. cap. 3. quod ens & vnum sunt vna natura. Et hoc idem 4. Topic. cap. 3. distincta verò ratione quidditatia, & per consequens sunt eadem realiter & distincta formaliter. Thomistæ dicerent ratione quidditatia, idest per intellectum. Contra arguit auctor, magis distinguuntur ens ab uno, quam ens ab ente: sed ens ab ente distinguuntur per intellectum, ergo oportet, q[ua] ibi inter vnum, & ens sumatur maior distinctio, quam per intellectum: & per consequens sumetur ratio pro ratione quidditatia, & non pro ratione intellectus: quæ ratio vel distinctio quidditatia est maior quam ratio vel distinctio intellectus. Insuper cum queritur à Thomistis, quænam sit distinctio inter intellectum & voluntatem, animæ potentias siue facultates: respondent in 3. de anima esse distinctionem realem. sic argumentor: aut distinguuntur illæ huiusmodi potentiaz, distinctione reali propriè sumpta, & vt constituit unam speciem sex distinctionum: quæ sunt præter opus collatiuum voluntatis, intellectus, uel alterius potentiaz collatiuz: aut distinctione formalis propriè sumpta, quæ est inter res per se conceptibiles non secundo modo, quia sic habetur intentum: ergo primo. quod non primo probo. Nam illa magis distinguuntur, de quibus prædicata magis remota & opposita possunt enuncia-

Quod dupli-
ces sunt pas-
siones eniss,
simplices &
cōposita. sim-
plices uniu-
erū, bonū.

Composita
uel distinc-
ta sunt consin-
gens necessa-
rium actus.
Thomistarū
sententia.

Inter passio-
nes simplices
datur ordo:
vide Anto-
niū Andrea
in pri. q. pri.
Metaph.

Oppositiū ba-
bet Tarrare
ens. 1. Meta-
2. notabilis,
pro hac con-
clusione:
vide Doctis-

ri,

Si mons Bar- ri, quām de quibus non . sed de anima & corpore , op-
giur. i. q. positora prēdicantur , quām de intellectu & voluntate , ergo magis distinguuntur , quām voluntas & intellectus : sed inter illa non est nisi distinctio realis , ergo cū voluntas & intellectus minus distinguuntur: alia altera distinc-
prologi. tione à reali distinguuntur: ergo est alia species distinctionis , à reali & rationis: Adde quod quæ sunt realiter distincta sunt separabilita , si vnum non dependeat ab alio . voluntas autem ab anima separari non potest , ergo non realiter distinguitur . &c.

His duobus Scoti argumentis posset respondere Thomista , sic . Magis distinguitur ens ab uno , quam ens ab ente , siue magis distinguitur anima & corpus , quām intellectus & voluntas , magis idest in maiori gradu distinctionis rationis , & sic quando ens ab uno distinguitur , ratione distinguitur . quia vos Scotistæ in distinctione rationis ponitis gradus , ut patet per Scotum , sexta que-
stionē vniuersalium , quando dicit , quod passio vni uer-
salis non est nihil , sed ens in minori gradu , quām vni-
uersale : quia sicut in entibus realibus , sic in entibus ra-
tionalibus dantur gradus . Per hoc fundamentum Thomista posset adducere instantiam , & destruere omnes distinc-
tiones , quas ponimus : & dicere , quod datur una di-
distinctio realis , & omnes aliæ sunt rationis : sed formalis erit rationis in uno gradu , ex natura rei rationis in alio gradu : essentialis rationis in alio gradu : & sic de alijs . Et ex hoc sequitur per fundamentum Scoti , quod tan-
tum duæ distinctiones erunt , scilicet realis & rationis : quæ multiplices habebit gradus , & non septem , sicut po-
nunt Scotistæ . sed delirasi , totoque ut dicitur ēclo erras: si enim ueritati consentaneum est quod dicas , accipio hominem , qui est subiectum , & risibilitatem , quæ est propria passio : tunc dicam , magis distinguitur homo à risibilitate , quām homo ab homine : sed homo ab homi-
ne distinguitur per intellectum : ergo homo à risibili in maiori gradu quām per intellectum: quod est cōtra vos , qui dicitis , quod homo & risibilitas distinguuntur realiter: & tamen idem modus aiguendi est de ente & uno , sicut de homine & risibili , saltem pro quanto Tomista contra

contra nos arguere posset. & deduco in absurdum si ens & vnum distinguuntur per intellectum, cum distinctio per intellectum sit secundarum intentionum, sequitur quod ens & vnum essent secundae intentiones: & sic cum Metaphysica sit universaliter de ente, cuius vnum est propria passio, sicut ipsi tenent: tunc Metaphysica esset scientia rationalis, & secundarum intentionum: & non rationalis. Sed ultra quinque rationes, quas posuit auctor, possunt addi plures aliae ex fundamētis Scoti. Prima sit ista, accipiatur vna res verbi gratia homo: & in ea ponantur duæ formalitatem, ut rationale, & risibile: tūc quæ o de ipsis possunt, seclusu ope re intellectus, verificari duo contradictoria, aut non? non est dicendum quod non: quia risibilitas, & rationale sic se habent, quod vnum est propria passio, & aliud non est propria passio: vnum est differentia essentialis, & aliud non est differentia essentialis, quæ ad invicem contradicunt. igitur ista duo non erunt distincta per opus intellectus: quia de eis verificantur contradictoria sine opere intellectus: non distinguuntur realiter, quia sunt vna res: ergo media distinctione distinguuntur: & sic datur distinctio media, quæ in proposito est formalis. Secundū posset argui sic: de intellectu dicitur, quod est cognoscitius, de voluntate quod non est cognoscitius. Nam dicimus voluntatem nostram esse exercitam. de intellectu, quod agit naturaliter. de voluntate quod agit liberè, & non naturaliter. Tunc arguitur sic, esse cognoscens & non esse cognoscens, sunt contradictoria: agere naturaliter, & non agere naturaliter contradictoria: ergo illa, super quibus fundantur talia prædicata contradictoria, non sunt distincta per intellectum: quia de his verificantur prædicata contradictoria secluso opere collatio intellectus: igitur intellectus & voluntas non ratione distinguuntur: non realiter, quia sunt vna res, ergo media distinctione, & sic formaliter: igitur & similes rationes ex dictis Scoti formari possunt.

T E X T V S.

Respondeo. In ista questione sic procedam. Primo aliquas divisiones proposonam. Secundo,

B numer-

Possunt ad-
di plures a-
lia ex fun-
damētis
Scot.

numerum cuiuslibet distinctionis & identitatis apriam. Tertio, dabo modum inuestigandi & inferendi unam distinctionem & identitatem ex alia. Quantum ad primum, dico quod ens dividitur in ens reale & in ens rationis: & ista est divisione aequi uoci analogi in sua analogata aequinocata. Ens reale est, quod habet esse, aut potest habere esse, seclusa quacunque operatione intellectus, sine quo-cunque actu collationis cuiuscunque potentie, sine intellectus, sine voluntatis, sine cuiuscunque alterius potentia: & sic ens reale praedicatur quiditatem de Deo & de decem praedicamentis.

Respondeo in ista questione sic procedam: Primo alias divisiones proponam. Secundo numerum eiuslibet distinctionis & identitatis aperiam. Tertio dabo modum inuestigandi & inferendi unam distinctionem & identitatem ex alia. Quantum ad primum dico, quod ens dividitur in ens reale & ens rationis. Et ista est divisione aequi uoci analogi, in sua aequiuocata analogata.

Fit hoc questio.

Prima diffi-
cultas.

Secundū Scō.
nō datur pu-
vū analogū
sed omne ra-
le stat cum
vniuoco &
equiuoco vi-
de in prim.
sen. dist. 3. q.
3. & 7.

Hic moueo duas difficultates: prima est, quia Scotus tertia qualibet, dixerat quod ens ut dividitur per ens reale & rationis, posset ponи primum obiectum nostri intellectus sive sit vniuocum sive analogum. Quero modò quam primitatem & unitatem habet & non primitatem perfectionis, quia hoc falsum est, ut patet: non originis, quia si similiter falsum est in proposito: quia de ista Scotus non loquitur. cum etiam quia, ut sic est commune ens primis & secundis intentionibus, non prius origine intelligitur a nobis, nam secundae intentiones non sunt illa, quæ primo occurruunt intellectui nostro: nec in notitia inquietuia, nec abstractuа ergo intelligitur primum obiectum intellectus nostri primitate, scilicet ad questionis, id est ens sic sumptum

sūmptum est primum, id est adæquatum & vnum obiectū intellectus nostri. Et tunc quæro iterum, quam vnitatem habet ens isto modo sumptum? non habet vnitatem vniuocationis: quia enti reali & enti rationis nihil est vniuocum: non habet vnitatem æquiuocationis: quia in æquiuociis non est vnitatis: non analogie: quia ista non mediat inter æquiuocationem & vniuocationem, sed semper stat cum altero extremo secundum Scotum, ergo nullo modo habet primitatem & vnitatem sic sumptum. quod tamen est falsum quia omne obiectum cuiuscunque potentie debet habere vnitatem, ut patet de obiecto voluntatis, quod habet vnitatem suam, de obiecto visus & auditus, quæ similiter habent vnitatem suam: & tamen ens isto modo nullam vnitatem habet. Secunda est ista, quæro quomodo ens isto modo sumptum est æquiuocum: nam, si passio sua est vniuoca, ipsum erit vniuocum. Accipio intelligibilitatem, quæ est passio entis: ipsa vniuocè competit primis & secundis intentionibus: ergo ens vniuocè competit primis & secundis intentionibus: quod intelligibilitas competit vniuocè primis & secundis: probo sic de secundis, quia de primis pater. Secundæ intentiones sunt per se scibiles, & per se entia: probo, de eis fiunt demonstrationes, & diffinitiones: ergo per se sciuntur: ergo per se intelliguntur: ergo intelligibilitas per se competit eis, similiter per se competit primis. ergo intelligibilitas vniuocè competit ambabus: ergo est passio vniuoca: ergo obiectum eius scilicet ens est vniuocum enti reali & rationis: ergo ista diuisio est vniuoci: ergo non est æquiuoci in sua æquiuocata, sicut auctor dicebat. Ad primum respondeo sic, quod ens isto modo sumptum habet primitatem non perfectionis, nec originis, sed habet primitatem adæquationis. Et quando quæris quam vnitatem habet? quia omne obiectum debet habere vnitatem, ut patet in omnibus obiectis quibuscunque potentie. Dico, quod habet vnitatem proportionis & hoc intelligo sic, quia sicut se habet ens reale respectu suorum inferiorum in suo ordine, sic se habet ens rationis respectu suorum inferiorum in suo ordine: hanc tantum priuitatem & vnitatem inuenio in ente isto modo diversum, & non aliam. Et si tu di-

*Secunda dif-
ficulty.*

B a ceres,

teres, omne obiectum cuiuscunque potentie vniuocum, vt patet de obiecto visus, qui est color, est vniuocum suis inferioribus: & sic de obiectis quarumcunque aliarum potentiarum: ergo, si ens isto modo sumptum commune primis & secundis intentionibus est obiectum intellectus, sicut Scotus dicit tercia qualibet. ergo erit vniuocum. Ad hoc respondeo, quod duplex est obiectum intellectus. uno modo pro illo quod mouet, vel primò terminat actum intellectus, cuiusmodi sunt primæ intentiones, & hoc erit vniuocum. alio modo saltem pro illo, quod per se terminat: & sic ens reale non est obiectum intellectus, sed ens commune enti reali & rationis: quia entia rationis non terminat actum intellectus, nisi primò entia realia terminent actum intellectus, que entia realia sunt fundamenta secundarum intentionum. Ad propositum modò dico, quod quando Scotus dicit, quod ens communissimum sumptum scilicet commune enti reali & enti rationis est obiectum nostri intellectus, intelligitur de obiecto per se terminatiuo, non autem de obiecto motiuo, nec per se primò terminatiuo: & tale obiectum per se terminatiu, non debet esse vniuocum: sed sufficit quod sit xequiuocum: sed bene verum est, quod omne obiectum potentie est vniuocum, scilicet obiectum motiuum vel per se primò terminatiuum: cuiusmodi non est eos indifferens enti reali & enti rationis. Ad secundum principale respondeo sic: quod secundæ intentiones sunt bene intelligibiles: sed intelligibilitas communis primis & secundis, non est passio vniuoca: quia non vniuoce competit primis & secundis. unde intelligibilitas competit primis per se & primò: sed secundis competit per se, reductiue tamen: quia continentur sub adæquato obiecto nostri intellectus, tantum reductiue. Et si dicas, ergo per accidens habent esse, & per accidens considerantur à logico. Ad hoc dico, quod non per accidens, ita quod excludantur ab arte. nam Logicus per se de eis considerat, inquantum inseruiunt illi ad dirigendas mentis actiones ne erret in agendo, sed posset impropriè concedi per accidens: id est non habent esse per se & primò, sed tantum per se: & sic patet responsio ad argumentum: quia, si intelligibilitas primæ & secundæ intentionis

*Duplex est
obiectum in
collibus.*

*Secunda in-
sensiones
sunt per se
intelligibiles
sas est pas-
sio ipsius en-
sis realis pri-
mo per an-
thonomasia
vel aliter
quod est for-
maliter v-
nius. Et re-
ductiue al-
terius. vide
Mauristū i
vniuer. q. 5. gumentum: quia, si intelligibilitas primæ & secundæ intentionis*

tentionis non est passio vniuoca, nec ens commune primis & secundis intentionibus erit vniuocum. Vel aliter dicendum est, quod solum ens reale est vniuocum suis inferioribus: & quod intelligibilitas non est passio vniuoca competens vniuocè primis & secundis intentionibus, sed solum primis, & non secundis: & tunc dicemus, quod tantum ens reale est obiectum adæquatum nostri intellectus secundum rationem formalem: secundæ verò intentiones continentur virtualiter in ente reali: & sic virtualiter intelliguntur: ex quo remanet, quod solum ens reale est vniuocum suis inferioribus. illud verò ens commune primis & secundis est æquiuocum: & sic est diuisio æquiuoci analogi in sua æquiuocata analogata. Neque cogunt nos verba. Scot. 3. q. quoli. ad ponendum ipsum vniuocum, si ponitur primum obiectum, ut est indifferens ad primas & secundas intentiones: quia Scotus ibi videtur, quod non loquatur de mente propria: nam dixit quod isto modo posset poni primum obiectum intellectus, sed non dixit quod ponat primum obiectum.

Hic verò annotandum, postquam de secundis intentionibus est sermo. quod ad hoc quod de aliquo habeamus scientiam, non est opus, quod illud habeat verum esse existentia: sed sufficit quod habeat esse cognitum. Nam de rosa in hyeme non existente, & quod plus est de secundis intentionibus, possumus veram habere scientiam: quod tamē dubium videtur. nam cùm scientia pariatur ab obiecto & potentia: & secundæ intentiones sint de genere sterili, videtur quod de illis non possit esse scientia. deinde, nil potest producere aliquid scipso perfectius: scientia autem est aliquid reale, & sic perfectius quid, secundis intentionibus ergo cùm obiectum sit causa partia'lis scientiæ, de secundis intentionibus non poterit esse scientia. Respondeo, quod etiæ secundæ intentiones per se non possint comproducere scientiam, ut causæ partiales: scientia tamen quæ de illis habetur virtute extremorum in quibus fundantur producitur. Deinde omnis notitia quæ de aliquo ente reali, sive rationis habetur, est realis: quia operatio intellectus seu notitia ipsa, est accidentis reale, de hacre vide Tartaretum, in magna logica in proemio.

Bellrme
subtilis.

ET quia à nonnullis Thomistis, & à quibusdam alijs: qui siue nimis delicate, siue hebetudine mentis pressa propter eximiam disputandi solertiam, doctrinæque profunditatem, per celebris Scotti Theoria contemnitur & irritetur per necessarium esse iudicauit, ut illorum ora obtunderem, hic, & per decursum totius Tractatus, Aristotelis si etiæ peripateticæ principis, auctoritates & rationes in medium proferre: quibus comprobem Scoticam speculationem, ex copiosissimis & limpidissimis Aristot. fontibus haustam & depromptam esse. Incipio ergo à diuisione entis in ens reale & rationis, & dico quod philosophus posuit illam in 6. Metaph. cap. 2. text. comment. 8. vbi dicit: cum autem complexio diuisioque non in rebus sit, sed in mente id autem, quod hoc pacto est ens, diuersum sit ab hisce, quæ propriè entia sunt. vult dicere, quod complexio & diuisio sunt ab intellectu, & mente: & vocantur entia rationis: & hoc ens rationis isto pacto acceptum diuersum est & separatum ab his, quæ propriè sunt entia, id est ab ente reali: & sic datur ista diuisio secundum Aristotelē.

Hic effet difficultas de his, quæ habent esse solum in potentia ut sunt antichristus, sortes, & plato procreandi.

Ens reale dicit auctor, &c. Ens reale dicit auctor, est quod habet esse seclusa quacumque operatione intellectus, siue quocunque actu collatio cuiuscunq; potentie siue intellectus siue voluntatis siue cuiuscunq; alterius potentie, & sic ens reale prædicatur quidditatiè de deo & de decessu prædicamentis. Hic effet difficultas de his, quæ habent esse solum in potentia ut sunt antichristus, sortes & Plato procreandi, quia ista sunt entia realia, & tamen non sunt sine quacunque operatione intellectus. Secunda difficultas est de habitibus scientificis, de speciebus & actibus intellectus, quæ sunt entia realia: & tamen non habent esse sine quacunque operatione intellectus. Ad primam respondet Sco. in quolibetis, q. 3. quod ens reale est sine opere intellectus, vel potest esse modo, licet antichristus non habeat esse sine opere intellectus, tam en potest habere esse. Vel dicas, esto, quod non habeat esse antichristus sine opere recto intellectus, potest habere esse sine opere collatio-

Intellexus intellectus. & sic tenet Sc. 35. & 36. primi. q. antichr̄
stus h̄t esse reale, q. verò hic auctor dicit, q. h̄t esse sine
ope intellectus tu intelligas sine ope collatiuo intellectus,
& sine quacunq; operaticne collatiua intellectus. Ad sc̄. 36.
dicas respōdēdo per idē, quod talia entia p̄dicā s. ha-
bitus, & similia habent esse extra intellectum, id est sine
opere collatiuo intellectus, sed nō sine opere intellectus,
id est quod sunt omnino sine omni opere intellectus. nam
cum tales habitus siue scientifici siue morales, non produ-
cantur nisi per actus multoties continuatos, & repetitos:
sicut non potest, in via naturæ, quod huinsimodi habitus,
sunt absque actione mentis: et si esse possint, & sunt, sine a-
ctu collatiuo. Et si queras, quomodo actus collatiuus, &
actus rectus distinguuntur? dicas quod rectus est qui im-
mediate fertur in aliquod obiectum. Collatiuus est com-
paratiuus, & est tunc quando comparatur unum obiec-
tum ad aliud.

Conformatio cum Arist.

ET si queras, an isti duo actus positi sunt ab Arist. & v-
bi, dico, quod actus rectus positus est tunc in tertio de
anima: quando meminit de intelligentia simpliciū, quia
ad hunc actum reducitur actus rectus. De actu collatiuo
meminit in quinto Metaph. c. 9. de eodem, & est textus
non habens commentum, immediate sequens text. com-
men. 15. vbi dicit, quod intellectus utitur uno ut duobus,
sed nulla est relatio eiusdem ad se, nisi sit per actum col-
latiuum intellectus: comparando unum & idem ad se: si-
cūt si essent duo: & sic ambos actus habemus ex Arist. Se
quitur in tex. siue quocunq; actu collatiuo cuiuscunq; po-
tentiae siue intellectus, siue voluntatis.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi actus collatiuus voluntatis sit positus ab Arist.
Iustum actum collatiuum voluntatis apud Arist. non rep-
rito, immo Arist. parum loquutus est de voluntate, vt di-
stinguitur ab intellectu: nam 9. Metaphysicæ textu com-
men. 10. prohresim vocat. Aliquando intellectum com-
muniter: secundum quod cum voluntate constituit unum
principium respectu artificialium, aliquando appellat eā
agens a proprio, & distinguitur contra intellectum, vt

Responsum:
quod anti-
christus p̄o
babere es-
se sine opere
collatiuo in-
solleburg.

patet secundo physico . nunquam tamen actum collatius posuit ipsius voluntatis , sed bene secundum Theologos ponitur actus collatius voluntatis , & est tunc , quando voluntas nostra vult virtutes , & opera misericordie propter Deum . Scoto . 3 . secundi . & 25 . tertij , & 45 . primi . Sequitur in textu siue cuiuscunque alterius potentie . optimè dixit alterius potentie , quia non tantum intellectus , & voluntas sunt potentie collatiæ , sed etiam sensus communis .

Conformatio cum Arist.

Sed ubi Arist posuit aliam potentiam collatiam praeter intellectam : Dico , quod posuit Arist 146 . secundi de anima , ubi probat , quod per intentia ponens differeniam inter aliqua duo perfecte cognoscit illa , & sub propria ratione , & quia sensus communis ponit differentiam inter visibile , & audibile , hinc erit potentia collativa . Et si dicas , quomodo sensus communis potest cognoscere aliquod sub propria ratione , si intellectus , qui est nobilior potentia , non potest hoc facere ? Dicas , quod duplex est ratio propria : una est propria ex proprijs , alia est propria ex communib[us] . primo modo non cognoscit sensus communis , secundo modo bene potest cognoscere .

Conformatio cum Aver.

Sequitur in textu , siue cuiuscunque alterius potentie . hoc dictum est propter potentiam cogitatiuam , quæ habet cognoscere particularia per Comm . 3 . de anima . tex . comm . 10 . nam potest in via Averri . comparare etiam unum obiectum particulare ad aliud . Sed hic insurgit dubium , quia ex auctore habemus quod illud est ens noureale , quod habet esse per opus collatum intellectus , tunc sequeretur , quod habitus scientificus , qui ex frequentia actibus acquiritur , & per opus collatum , esset ens rationis . Ad hoc respideo , quod ens rationis mediare est in intellectu , quia verò fundatur in uno obiecto cognito , & obiectum cognitum est in intellectu , & isto modo est in intellectu , sed habitus & actus & alia , quæ ibi sunt immateria sunt in intellectu . Ad hoc igitur , quod aliquid sit ens rationis duo requiriuntur , unum , quod sit per opus collatum , secundum quod sic in intellectu mediare quia vero habitus

*Secundum
Theolo pon-
tur actus
collatius
ipsius volun-
tatis vid.
Sco . 30 . dispt.
prim.*

*Qui facit
differentiam
inter aliqua
cognoscit &
strungit , pro-
pria ratione
conveniente
sibi , & non
alteri , nudo
Mauritium
in universa
libus . q . 5 .*

*Duo requisi-
ta ad hoc ut
aliquid sit
ens rationis .*

habitus non est in intellectu mediatae, sed immediatae, deficit sibi secunda conditio, id est non est ens rationis: si bene esset per opus collatum, sed posset in huiusmodi diuisione, adhuc quis insurgere, & ostendere eam invalidam, & insufficientem esse: nam datur ens, quod nec est reale, nec rationis. & tale non est chimera, aut nihil, sed vere est ens positivum. immo Scotus in illa 45 distinctione primi dicit, quod relatio in communione diuisa in relationem realē, & rationis, non est sufficienter diuisa. Et si quæreras, quod est hoc ens, quod nec reale erit, nec rationis? Dico, quod est relatio rationis, causata per actum collatum voluntatis: & vocatur usus, de quo supra dixi. huic ambiguitatis resolutio, potest faciliter elici ex dictis Scotti. 45. distinctione prima, vbi distinguit de duplicitate relationis rationis: uno modo strictè, & sic est tandem intellectus. alio modo largè, & sic est tam intellectus, quam voluntatis, quam alicuius alterius potentiae sic nos dicamus in proposito. quod ens diuisum in reale, & rationis, accipiendo rationis largè, quod est per collatum opus tam intellectus, quam voluntatis, quam alterius potentiae collatiꝝ, est sufficienter diuisum, & sic loquitur auctor. Alio modo accipitur ens rationis, quod præcise habet esse per intellectum. Et si diuisio fiat hoc modo in ens reale, & in ens rationis, quod habet esse solū per intellectum, non est sufficiens diuisio: & hoc idem clarius dicit Scottus decimaseptima questio. quolibet articulo tertio, quod duplex est relatio: uno modo strictè sive per essentiam, & sic inter ens reale, & rationis, bene mediat ens rationis, & relationis, quæ habetur per actum collatum voluntatis. Alio modo ens rationis accipitur pro illo, quod est ens rationis per participationem, sive largè: & sic est ens rationis: sive relatio illa, quæ est per intellectum, sive voluntatem: & sic tunc nihil mediat inter ens reale, & rationis. Et isto modo loquutus est auctor: & est sufficiens diuisio sic, non autem primo modo.

Duplex est
relatio.

TEXTVS.

Ens ratio- **E**Ns vero rationis capitur tribus modis secundum
mes capiatur Edum Scotum in I. dist. 4. sententiarum, quæst.
trib. modis. secunda.

Primo modo pro illo, quod habet esse in anima
subiectiuè, ut species, actus, & habitus. Secundo
modo obiectiuè, sicut universalia sunt in anima
per species a rebus causatas, vel a Deo impressas.
Tertio modo pro comparatione passiva, qua per
intellectum unum obiectum cognitum compara-
tur. Ens rationis duobus primis modis non dicitur in-
greditur contra ens reale, accipiendo ens reale, sicut
capiebatur in præcedenti divisione: sed ens rationis
tertio modo captum, nullo modo continetur, nec
continet sub se ens reale tanquam superius suum
inferius; Ultra dico, quod ens rationis capitur tri-
pliciter. Unus modo subiective in anima: ut est spe-
cies, actus, & habitus.

Conformatio cum Arist.

3. de ani. cō-
sex 6. Et vē
de Themu-
sticū ibi.

Sed ubi posuit Arist. ens rationis subiectiuè? Dico: quod
shoc ens potest comprobari per Arist. 3. de anima, qui
dicit, quod intellectus est locus specierum: & ponitur a
Sco 3. dist. pumi & 38. lapis non est in anima, sed species
lapius. quia obiectum relucet in specie intelligibili. A-
lio modo accipitur pro ente rationis obiectiuè: & est illud
quod obiectur intellectui nostro. vnde sicut in sensu visus
sunt duo consideranda, quādo erit in actu videndi, verbi
gratia quando videt colorem: potest ibi considerari spe-
cies coloris: & ipse color, qui relucet in ea: pariformiter
dicamus de intellectu, & specie intelligibili, quia in intel-
lectu

1.

Iestu est obiectum & species intelligibilis: & non tantum obiectum intelligitur, sed species intelligibilis etiam: in hoc species intelligibilis, & obiectum similia sunt: quia scilicet ambo intelliguntur, sed quantum ad aliud, quia species est in intellectu sicut accidentis in subiecto: & ideo dicitur ens rationis subiectum: obiectum est in intellectu non sicut forma in materia, aut accidentis in subiecto: quia tunc denominaret ipsum, & intellectus lapidis diceretur lapideus: omnis enim forma inherens subiecto denominat ipsum in quo est. Et igitur obiectum in potentia, cui obiectum, in esse abstracto ut cognitum in cognoscente, & non ut accidentis in subiecto. Et propter hoc talia vniuersalia reluentia in speciebus intelligibilibus, dicuntur entia rationis obiectum. vnde obiectum intellectui nihil aliud est, nisi cognosci ab intellectu: unde ens rationis pro actu intelligendi, pro specie intelligibili, & pro habitu est ens reale: & in praedicamento qualitatis. Si autem queras ens rationis obiectum quid sit? Secundo in quo praedicamento est? Ad primum quod sit respondeo, quod ens obiectum est duplex, aut relucens in specie: & tunc est vniuersale in potentia proxima: aut ut actu cognoscitur, & sic est vniuersale in actu. Dicunt ergo aliqui, quod notitia rei est esse obiectum eius. Nos autem dicimus alio modo, quod ipsam res cognita est notitia rei. Ad secundum dico quod ens obiectum est in illo praedicamento in potentia, in quo praedicamento erit res cognita: tunc quando habebit esse essentiae. vnde paternitas, ut habet esse cognitum, est in praedicamento ad aliquid in potentia: & sortes, & Plato futuri sunt in praedicamento substantiae: quia quando verum erunt in tali ponentur praedicamento. vnde nota, qd ens rationis obiectum, sicut sunt vniuersalia secundum Scotum non sunt in rebus per in existentiam, sed tantum per indifferetiam: & ista sunt naturae communes, ut habet videri tertia dist. 2. Quod intelligo sic, in sorte est humanitas, qua pro tanto vocatur natura communis de se, pro quanto sic est in sorte, quod sibi de se non repugnat esse in Platone: vel sic est in sorte non est de sua quidditate, tamen est singularis per accidentis ratione differentiae individuualis. non dicitur ergo natura communis per inexistentiam,

Quid sit obiectum intellectum.

Ens rationis obiectum, est in quo prædicamento.

Ens obiectum est duplex.

Vna ergo eadem res potest esse in diversis praedicamentis diversimodo considerata secundum quod de illa alia est alia praedicata possunt discere certe Boetio.

Nō dicitur natura com munis per in existētiā, sed per in differentiā, unde Tarta retum in 1. q. prædscab. dubio 3.

Vniuersale tripliciter capitur.

tiam, i. q. realiter si: in pluribus: nā alia est natura fortis, & alia est Platonis: sed dī c̄his per indifferentiā id est q. talis natura cōis quantum est de se, est indifferens ad sortem, & Platonem vt superficies est indifferens ad albedinem, vel nigredinem, tamen naturae humanæ, vt est in sorte repugnat per accidens id est ratione differentiæ individualis, quod sit in Platone. Quod est totum oppositum de natura diuina: illa enim essentia glorioſa & singularissima sic est communis tribus personis, quod realiter existit in tribus personis, & actualiter. Pro quo tu debes notare, q. vniuersale tripliciter capit. Vno modo in potentia remota, & sic vniuersale est in Sorte. Secundò modo in potentia propinqua, id est habet potentiam proximam, vt de pluribus possit prædicari: & sic est relucens in specie intelligibili: tertiò accipitur vniuersale in actu, & hoc est quando actu prædicatur de pluribus, & actu ab intellectu cognoscitur. Natura cōis, quæ est in particularibus, vocatur vniuersale in potentia remota, sicut habet Cōm. in t. cœli 92.

Conformatio cum Arist.

Istud ens rationis obiectuè, quod est vniuersale in anima posuit Aristo. 2. de anima. tex. comment. 60. dicens, q. scientia est vniuersalium, hæc scilicet vniuersalia in anima sunt quodammodo, & si sunt in anima, sunt entia rationis: & dist quodammodo id est non inhærenter, sed obiectuè: quia dicit quodammodo. Vnde vniuersale est forma, cui de se non repugnat esse in pluribus, sed repugnat sibi ratione materiæ, metaphysicæ differentiæ scilicet individualis quæ non potest esse per multiplicationem in pluribus scilicet eadem numero: ita dicamus, quod homo, qui est in Sorte, ratione formæ, non repugnat sibi quantum est de se esse in pluribus, sed repugnat sibi per accidens ratione sorteitatis, quæ sorteitas constringit sive contrahit & determinat naturam humanam, quæ est in Sorte, vt non possit esse in pluribus. Ultimò est aduertendum, q. sicut duplex est species intelligibilis, una est causata à rebus p intellectum & obiectum: Alia est à Deo impressa. nam Deus: vt tenet Scot. 7. quolibet potest imprimere species intelligibiles in intellectu nostro, sicut etiā in angelis impressit quando creavit eos. vt per illas possint intelligere quid

Duplex est species intel ligibilis.

quid illis ad beatam felicitatem obtinendam & adipiscēdam agendum esset. Ita etiam est duplex vniuersale, vnu quod per species causatas à rebus intellectui nostro obijcitur, alind, quod obijcitur eidem intellectui per species intelligibiles à Deo impressas Sequitur in textu ens rationis tertio modo, nullo modo continetur, nec continet sub se ens reale, tanquam superius suum inferius. de hoc Inquitur Scotus in quarto dist. 1. q. 2. vbi inuestigat num sacramentum propriè posset definiri. tale ens rationis est illud, quod distinguitur contra ens reale, & tale dependet præcisè in esse & conseruari ab actu collatiuo rationis, & tam diu est, quam diu consideratur ab intellectu. Ut hoc facilius percipi possit, datur à Philosophis appositissimum & familiarissimum exemplum, nam sicuti tandiu relucet similitudo vultus mei inspeculo, quandiu ego vultu hæreo oppositus illi: sic secundæ intentiones tandiu sunt, quandiu de illis intellectus cogitat, cum non sint nisi quedam passiuæ comparationes, quæ adueniunt rebus intellectis & volitis, post harum facultatum & potētiarum operationem. sed ens rationis obiective alio modo distinguitur contra ens reale quam secunda intentio, quia tale ens rationis habet modum intentionis primæ & præcedit omnem actum intellectus, cum ipsum possit mouere, intelligibile enim intellectionem natura præcedit, sicut causa sumpta pro materiali natura præcedit suum effectum, cū ad illam sequatur effectus, vt tenet Scotus in theorematibus. 19. principio concl. 1. sed ens rationis, quod habet esse per actum collatiuum, non potest præcedere actum omnem intellectus, immo habet esse per actum collatiuum intellectus. Et si quereras de ente rationis tertio modo, & propriè accepto quomodo sit & habet esse suum? Dico, q; aliquid requiritur ex parte potentie, & aliquid ex parte obiecti, ex parte potentie vnum requiritur, quod sit potētia collatiua, ex quo sequitur, quod nulla potentia non collatiua potest fabricare secundam intentionem, & aliquid requiritur ex parte obiecti, & ex isto latere requiruntur duo obiecta cognita in potentia propinqua, id est, quod res luceant in specie intelligibili, vel quod sit vnum obiectum cognitum loco duorum, vt sortes est sortes, secundò requiri-

*Secunda intentiones sūt
dūm fiant.
Secundū es
se actualis
existentia,
sed secundū
esse quiddi-
tatiū sem-
persunt. Vi-
de Mauri-
tium in uno
uersalib q. 3*

*Secunda in-
tentio habet
quatuor cas
Vna efficiē-
tem ē est
intelloc. Aliā
occasionalē,
ē est reipro
prieras.*

*Tertiam ori
ginalem, ē
est obiectū.
Quartā in-
strumenta-
lem vel sine
qua non, ē
est actus col-
latius intel-
lectus.*

ritur quod habeat proprietates alias. Exemplum, intel-
lectus noster cognoscit actu recto colorem & albedinem,
deinde videt, quod color habet istam proprietatem, quod
sit communicabilis pluribus differentibus specie, & albe-
do est communicabilis per uribus differentibus numero so-
lum, comparat igitur duo obiecta ad inuicem, & primò est
vnus respectus rationis actiue intellectus comparantis ad
obiecta comparata, deinde est secundus respectus passiuæ
rationis, obiectorum comparatorum ad intellectum com-
parantem: ex his respectibus relinquitur quidam respe-
ctus rationis in colore, qui vocatur genus: & aliis in albe-
dine, qui vocatur species, & est simile, quando rex donat
tibi villam, postquam donata est relinquitur sibi vnus re-
spectus, scilicet quod illa villa vocatur villa donata, & ta-
lis respectus rationis acquiritur de nouo sine nouitate ab-
soluti in fundamento vel termino, ut tenet Scotus in 4. di-
st. prima. q. 2. respondendo ad ultimum argumentum: vbi
vult, quod sufficit noua comparatio absoluti ad alterum
per actum intellectus: hoc modo potest deus dici domi-
nus de nouo sine nouo absoluto ipso, vel magis ad propo-
situm potest nummus dici precium de nouo: esse. n. preciu-
m non dicit nisi relationem rationis. Sed dices ex dictis sic
q. distin. 2. videtur sequi, quod secunda intentio sit quoddam dereli-
ctum ex illa comparatione passiuæ. Sed contra hoc Sco-
tus in 4. dist. 1. vult quod secunda intentio sit comparatio
passiuæ, & non aliquid derelictum, ut dicas. Respondeo, q.
dictum Scotti intelligitur dupliciter, vel quod secunda in-
tentio sit comparatio passiuæ formaliter, & hoc non est ve-
rum, quia illa comparatio passiuæ, est respectus realis, vel
quod sit, est comparatio passiuæ, consequentiæ, & sic est ve-
rum, quia consequitur comparisonem passiuam. Sed hic
oritur difficultas & videtur, quod secunda intentio sit pri-
ma, & pro hoc suppono duo, primò illud quod habet Sco-
tus in universalibus, q. 4. quod secunda intentio effectivè
est ab intellectu, & materialiter siue originaliter siue oc-
casionaliter à proprietate reperta in re. Tunc arguo sic
proprietas est ens reale, intellectus est ens reale, tu dices,
istæ non sunt veræ causæ: contrà saltem intellectus est ve-
ræ causa, quod probo sic, à parte in modo ad suum totum
valet

Scotus in 4.
q. distin. 2.
vult quod 2.
intentio sit
comparatio
passiuæ com-
sequentiæ.

Petrus secu-
da intenso
sit prima.

valet consequentia, intellectus per Scotum, est causa effe- Seconda in
tensio effe-
fectiva impropriè & non vere, nam si vere causa effecti
va esset intellectus, tunc secunda intentio esset ens reale.

Sed contra adhuc stat difficultas, ista duo, scilicet intellectus & proprietas ambo sunt realia. & si non causant secundam intentionem saltem dant esse sibi, tunc arguo sic, entia realia dant esse secundum intentioni, ergo ista datio erit realis, probo sic si non esset datio realis, tunc ista, quæ dāt esse, darent esse contra proprium esse eorum, quia iam realia sunt ambo, & non possunt aliter dare esse, nisi modo reali, quia tale est esse eorum dantium, ergo terminus dationis eorum sive productionis erit quoddam reale: probo consequentiam istam, videlicet si datio est realis, ergo terminus dationis est quoddam reale, quia, si relatio est realis, extrema debent esse realia, sed datio est realis relatio. ergo extrema sua realia debent esse, sed secunda intentio est vnum extremum, scilicet terminus huius dationis quæ est realis, ergo debet esse ista secunda intentio quoddam reale, & sic secunda intentio est prima quod erat propositum nostrum. Ad hoc respondeo, quod tunc se queretur argumentum, quod secunda intentio esset quoddam reale, quando intellectus & proprietas darent sic es- se, quod causarent aut producerent secundam intentionem quorum neutrum est verum, quia causari & produci dicuntur abusus & impropriè de intentionibus, quæ non producuntur productione reali, sed productione rationi sive secundum quid: sed tantum secunda intentio derelinqui à proprietate reperta in re, & sunt in ipsis denominative non subiective neque inherentes ut docet Tart. q 1. prædicab. notab. 4. & in hoc valet exemplum de rota figuli, ex qua derelinquuntur multæ reliquæ materiæ valis con- struendi, quæ reliquæ non producuntur neque causantur à figulo, sed ex actibus suis, & revolutione rotæ derelin- quuntur, sic parvus mitem dicendum est de secundis intentionibus, quod ex actibus collatiis nostri intellectus dere linquuntur secundæ intentiones. Et per hoc patet quid sit dicendum ad argumentum. Secundo dubito, an secunda intentio

*intellectus vi
de Mauri-
tium in vni-
uer qui di-
cit quod Sco.
loquitur ex-
sensu, q. 4.*

*Responsio
quod non co-
dem modo
concurrit
intellectus,
S p r i m e in ten-
tio ad causam
dum incen-
sionem vero
Scot. in 4. q.
universali*

Intentio sit in potestate voluntatis, ut possit attribui cuius
 cunque obiecto? Tertio quero, An bruta possit causare
 secundas intentiones? Quartò, an Deus possit causare se-
 cundas intentiones? Quinto quero, an chimera possit esse
 fundamentum secundarum intentionum? Ad secundum
 istorum respondeo sic, quod species non derelinquitur in
 quoconque obiecto, verbi gratia, species non potest fun-
 dari, aut derelinqui in sorte, sed derelinquitur talis, qua-
 lis est proprietas reperta, & comparata ad aliam, & ratio
 est, quia sortes non habet proprietatem ex natura rei, ut
 de pluribus vniuoce possit praedicari, ideo non potest sim-
 ducere speciem. Ad tertium respondeo, quod bruta non pos-
 sunt causare, vel dare esse secundis intentionibus, sed be-
 ne enti rationis, & ratio est, quia habent actum collati-
 um existimatiæ, ut per existimatiæ possint compara-
 re unam herbam virentem alteri herbæ non viridi, patet
 igitur, quod ens rationis possunt causare, sed non secundas
 intentiones: hoc probo sic, quia ad causandas secundas in-
 tentiones necesse est cognoscere proprietates herbarum,
 & postea comparare ad inuicem: hanc cognitionem pro-
 prietatum herbarum bruta habere non possunt, ideo secu-
 das intentiones non possunt causare. Ad quartum dico, q.
 Deus non potest causare secundas intentiones, & ratio est
 quia in Deo actus regius non distinguitur ab actu collati-
 uo: Deus ergo quicquid potest causare causauit ab æter-
 no, & quicquid potest comparare, comparauit ab æterno,
 secundum esse ideo dixi, quia non potest causare secundas
 intentiones, tales ergo secundæ intentiones in nente Dei
 ab æterno habuerunt esse. Ad quintum, quod est ultimum,
 dico quod chymera ut chymera est, non potest fundare se-
 cundas intentiones, quia debilius est chymera quam
 secunda intentio, & fundamentum debet habere verius
 esse suum fundato, ideo non potest chymera fundare secun-
 dam intentionem, sed bene partes chymeræ, quæ sunt, &
 entia realia sunt, possunt fundare secundam intentionem,
 quia sic habent verius esse quam secunda intentio. Ultimò
 est hic una difficultas, quæ de distinctione duarum secun-
 darum intentionum, ut est species attributa homini, & de
 genere attributo animali, quia certum est, quod una nos

est

Et alia: quæro modo, an talis distinctio sit realis, an rationis? q[uod] non realis patet, quia illa est inter extrema realia: quod non rationis probo sic, quia talis distinctio nō sit per opus collatum, sed insurgit ex natura extremorum, sed distinctio, quæ insurgit ex natura extremoru[m], non est rationis, talis est huiusmodi, ergo non est rationis id est non est secunda intentio. Ad hoc respondeo, quod triplex est gradus secundarum intentionum: primus, qui derelinquitur ex comparationibus primariis intentionum, ut cognito homine & animali, in homine fundatur species, & in animali genus. Alius gradus est, quando secunda intentio insurgit ex comparatione duarum secundarum intentionum: ut comparando speciem ad genus, speciei attribuitur illa secunda intentio, quæ dicitur minus commune: & generi, illa quæ dicitur magis commune. Tertius gradus in proposito est, quando secunda intentio derelinquitur ex natura secundarum intentionum: & licet non derelinquatur ex comparatione passiu[m] intellectus, tamen insequitur comparationem passiuam, sic dicimus in proposito de distinctione, quæ est inter speciem & genus, licet non sit secunda intentio primo, aut secundo modo, est secunda intentio tertio modo.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi Arist. posuit ens rationis tertio modo acceptū? Dico, q[uod] posuit tale ens 6. Metaph. text. cōm. 8. ubi dicit, q[uod] entis per accidens est cā indefinita, sed cā huius entis rōnis est passio mentis, vnde dixit, illius verò mentis aliqua passio, & idem hēt Cōm. ibi ens qd̄ est veridicans, non habet cām nisi animam, numeratur in genere entis diminuti.

T E X T V S.

*V*ltra dico, quod ens reale prima sūi diuisione diuiditur per ens quantum & non quantum, secundum Scotum. 5. quolib. & sunt modi intrinseci. Ens quantum per finitum & infinitum, ab solutum & respectuum.

Paternitas & filiatio in diuinis sunt entia formaliter respectiva: & tamen non continentur

C sub

Triplex est gradus secundarum intentionum.

Quantum, non quantum modi intrinseci sunt.

subente quanto. At quodlibet ens est formaliter absolutum vel respectuum siue sit ens quantum, siue non quantum, ideo videtur quod ens continuo diuiditur in absolutum & respectuum. Et hoc patet, quia dicit paternitatem in diuinis, que non est ens quantum, esse ens formaliter respectuum.

EN S reale diuiditur per quantum & non quantum, & non ens rationis, cum sit ens imperfectum & diminutum, dependens ab opere animæ, ut dicit Comment. vti mo commento sexti primæ Philosophie; & ideo dico quod tale ens rationis non potest diuidi per quantitatem perfectionalem, & imperfectionalem, sed tamen ens reale sic diuidit. Secundum nota, quod quantitas est duplex, molis & virtutis, quantitas molis est corporalis, & est in praedicamento quantitatis, quantitas virtutis est quantitas vigoris & perfectionis, & ista est transcendens, & reperiatur tam in rebus corporeis quam incorporeis, in creaturis & in diuinis. Sed hic sunt duas instantias contra hanc divisionem. Prima, quia non reperiatur secundum membrum huius divisionis, scilicet ens non quantum, cum non sit aliquid ens, quod non habeat perfectionem suam, & quantitatem perfectionalem, quia omnis ens est quantum. Praeterea Com. 8. Physic. c. 79. in calce dixit: in his potentibus incorporeis non potest intelligi una maior alia, eo quod non sunt corporeæ potentiae: magis & minus solius est quantitatis: ergo potentia incorporea, si non est maior alia, non habet quantitatē virtutis, & perfectio virtutis erit per eum in sola quantitate molis. Ad primam respondere sic, quod prima diuisione, scilicet per quantum, & non quantum ponitur iuxta fundamentum Theologorum, tenentium relationem originis in diuinis non esse formaliter quantam, nec non quantam sicut doctissime probat Sco. 5. quotlibet ex tribus locis, primo ex unitate entis infiniti: secundo ex eius concipiabilitate: tertio ex simplicitate. Ad auctoritatem Commen. 8. Physic. dico, quod in illo loco non soluit questionem per illam responsonem, sed est quædam fuga, & evasio. unde vera solutio questionis illius, est in tertio capitulo de Substantia orbis, ubi manifeste concedit aliud esse finitum

De quantitate perfectionis vi-
de Augu. 6.
de Tr. c. 7.

tum finitate vigoris, & velocitatis: & aliud infinitum infinitæ actionis, & passionis in se: ultra hoc secùdo cœli com-
men. 71. expressè dicit, quòd ista perplexio accidit in hac
questione: quia illi nō possunt distinguere infinitū in qua-
litate, à finito in quātitate. ecce quòd secundū cum datur
infinitas, quæ reperitur extra quantitatē. & sic potest dari
quantitas virtutis, & infinitas: & tamen non erit ista infini-
tas, & quantitas virtutis solius quantitatis corporalis, vt
priùs indeterminatè dixit. Vtterius circa istam diuisionē
in duobus dubito. Primi, vnde moti sunt Theologi, & ma-
ximè Scotus ad potendum istam diuisionē entis per quan-
tum & non quantum. Secundò, an rationes Scotti valeant,
propter quas tenet istam diuisionem esse veram? Quantum
ad primum dico, quòd prima ratio Scotti, à qua ino-
uetur ad ponendam istam diuisionem est ista. Quod non
potest excedere neque excedi non dicit perfectionem ne-
que imperfectionem: relationes originis non possunt exce-
dere neque excedi: ergo non dicunt perfectionem, nec
imperfectionem, probo minorem pro prima parte: non
possunt excedere, quia excessus illi conuenit, quod habet
rationē mensuræ: relatio autem cùm non sit ens primum,
neq; habeat rationem totius, ex eius perfectionis plen-
itudine possit metiri quodlibet aliud, sic mēsurare nequit.
ergo nullomodo potest excedere: non excedi, quia sunt
idem realiter cum essentia diuina, quæ est formaliter infi-
nita. infinita autem à nullo potest excedi. Secunda ratio est
si relationes originis dicerent aliquam perfectionem: se-
queretur absurdum: nam cùm alia sit relatio in patre, & si
Ilo: alia etiam & alia esset perfectio in illis, ergo illæ per-
sonæ essent æquales, nec eiusdem perfectionis: quod asse-
rere & hereticum & iniquissimum est. Tertia ratio est,
quia in diuinis non possunt esse plura realiter distincta for-
maliter infinita, sed istæ relationes sunt realiter distinctæ,
cùm constituant personas realiter distinctas: tunc si quan-
tæ essent, formaliter essent infinitæ: & sic essent tria for-
maliter infinita: Sed, an istæ rationes concludant? vide-
tur quòd non: primo non, quia contra primam sequere-
tur quòd attributa in diuinis non essent perfecta simplici-
ter: quia non possunt excedere nec excedi. probo quòd

? Ita relatio-
nes nullā de-
gnitatem dé-
cunt, vide
Scot. quinta
quolibet.

Relationes
communes
quia sūt for-
maliter in-
finitæ ideo
sunt quāta.
Non tamen
sunt essentia
liter infinitæ,
sed vt sic
sola essentia
est infinita.

Relatio in
creatüris
est finita &
quanta.

Relatio in-
dusus neq;
finita. neque
infinita vi-
de Trombe-
ram folio 5.
5. pag. 2.

Du statio
de attri-
bus.

non possunt excedere , quia in divinis talia sunt infinita ; quibus repugnat excedi : ergo ista attributa non possunt excedere: non possunt excedi ista attributa , quia sunt perfectissima . Contra secundam dicitur , quod si illa ratio valeret , sequeretur quod essentia diuina cum attributis esset perfectior , quam solus Deus , quod est falsum : ergo ratio illa non concludit . contra tertiam est Scotus sexta quolibet . quod magnum & paruum translatine sumpta , sunt passiones totius entis : ergo conuenient cuilibet enti sed relationes sunt entia : ergo magna vel parua : ergo quanta . Ad primum dico , quod non est simile de relationibus , & attributis : quia relationes originis competunt vni personae , at tributa vele tribus . Ad secundum dico , quod Deus cum attributis , & cum toto mundo est perfectior formaliter : sed solus Deus sine ipsis est perfectior eminenter , & radicaliter . Ad tertium dico , quod magnum & paruum sunt passiones totius entis quanti : & non entis in sua communitate . & sit patet unde moti sunt Theologi ad ponendum hanc divisionem entis : & quod rationes eorum tenentur que duo erant prius examinanda .

Questio de prima divisione entis realis.

Divisio entis per quantum & non quantum est prima Theologalis divisione, non est prima simpliciter sed ingenere modorum entis.

Sed hic moueo questionem principalem , an ista divisione entis per quantum , & non quantum , sit prima divisione entis realis : & hic sunt multe opiniones . Aliqui volunt quod ens prima sui divisione dividatur per unum & multa : & isti fuerunt Thomistae , qui dixerunt , quod unitas est maximè intima enti ex 4 . Meta . Moderni etiam continent hanc opinionem tueri : & dicunt contra Scotum , quod ista erit prima divisione entis , scilicet in unum & multa , quorum ratio inferius posetur . Aliqui dicunt , quod prima divisione entis realis est in substantiam & accidentem : & non in quantum & non quantum , & assignant rationem dicentes , & quantum & non quantum sunt modi int. inseci : omnis modus est posterior eo cum est modus : sicut contrahibilis est prior contrahente , ergo quantitas , cum sit posterior substantia & accidente , non erit prima divisione entis per quantum & non quantum , quæ posteriores sunt , sed

sed pér substantiam & accidens, quæ sunt priora. Aliqui dicunt, quòd prima diuisio est entis per Deum & creaturam: & illa, quæ est per quantum & non quantum, est posterior & assignant rationem dicentes, quidditas est prior modo suo: cùm autem Deus & creatura sint quidditates: & in hæc oportet priùs diuidi ens: & post per quantum & non quantum. Aliqui dicunt, quòd prima diuisio est per finitum & infinitum, & in hoc sunt plurimæ auctoritates Scotti. Aliqui, sicut Simplicius per primam causam & primum causatum: Aliqui sicut est Scotus & fui sequaces veluti est auctor & alij dixerunt, quòd prima diuisio entis est per quantum & non quantum. Probat. Scot. 5. quolibet. quòd per quantum & non quantum, primò diuiditur: antequam per finitum & infinitum, & rationes suæ possunt esse, istæ. De ratione optimæ diuisionis est quòd diuisum complectatur membra diuisa & diuisa econtra diuisum: ita quod illud membris latius non pateat nec in epposito, sed nulla sunt entia quæ non contineantur sub aliquo istorum duorum membrorum, scilicet aut sub quanto, aut sub non quanto. aut de quibus quantum & non quantum non prædicetur. & si daretur aliqua alia prima diuisio, tūc sub illius diuisionis membris contineri non possent relationes originis, quæ nec quantæ sunt nec non quantæ: formaliter nec istæ relationes continentur sub finitate, aut infinitate, quia nec finitæ, nec infinitæ sunt ergo partitio in quantum & non quantum, antecedit illam, quæ est in finitum & in infinitum. Secunda ratio posset ex dictis suis elicī sic. Accipiatur humanitas, aut quæcumque alia quidditas in sua vltima & maxima abstractione, adhuc illa est perfectior altera, vt puta humanitas est perfectior alinitate. Et confirmatur, accepta aliqua quidditate in ultima sui abstractione, habet ordinem ad Deum: & ad alias quidditates quia species teste Arist. 8 Meta. tex. comm. 19. sunt sicut numeri: & tunc non est finita, nec infinita, nec una nec plures: quia equitas est tantum ipsa, nec una nec plures: vt testatur Auenen. & in ista abstractione ordinem habet ad Deum: & est imperfectior Deo: & perfectior aliqua alia quidditate & natura: ergo sic abstracta adhuc est quanta. & Tromb. voluit, quod de quidditate

*Relatio in
creatura in
deo est qua-
ta. quia est
finita for-
maliter.*

*Relatio au-
tem diuina
quia non est
infinita, ne-
que finita,
formaliter
ideo non po-
test esse quæ
ta.*

Sic abstracta est demonstrabilis quantitas virtutis. Nam in tali præcisione competit sibi differentia sua essentialis, quæ indubie & præstantior & nobilior est differentia alii: relinquitur ergo quod omnibus alijs circumscriptis homo erit quātus. & tamen sic abstrahitur ab vnitate & multitudine, & ab omni alio post. Sed cōtra istam diuisionem entis primam in quantum & non quantum insurgunt moderni quidam Thomistæ: & probant quod prima diuisione est per vnum & multa, & arguunt sic. Accipiatur illa natura sie abstracta, ut humanitas, illa est distincta à suo modo intrinseco ex natura rei per vos, ergo est indiuisa à se & diuisa à quolibet alio, quod non est ipsa, ergo non est individualium, ergo est vna, & tamen non est quanta, ergo male dicitur, q̄ ens prima sui diuisione diuiditur per quantū, & non quantum. Ad hoc dico, quod quidditas ut prior modo intrinseco, nec distinguitur, nec non distinguitur à modo formaliter, sed tantum fundamentaliter idest qn aduenit sibi talis passio, tunc poterit distingui formaliter positue, quia equinitas, est tantum equinitas, & sic tūc nullo modo distinguitur in isto primo signo, sed in secundo signo distinguitur à modo suo idest à quantitate, quia in secundo signo est quanta. & si dicas, quomodo distinguetur in secundo signo à quantitate? Dicas quod formaliter positue.

Secundò dubito in hoc quod dixi, quod de quidditate sic vltimate abstracta, potest demonstrari quantitas vigit, ut patuit supra de intentione Scotistarum. Contra quod arguo sic: Arist. secundo Post. & 6. Meta. text. comment. 1. voluit, quod demonstratio non potest esse ipsius quod quid erat esse, id est definitionis: nec ipsius substantiarum, sed est accidentium propriorum: ista enim possunt de subiecto demonstrari, & non definitiones aut substantiarum, sed quantum, & non quantum non sunt accidentia propria: ergo quantitas virtutis de humanitate vltimate abstracta demonstrari non potest. Secundò, si quantitas posset demonstrari de humanitate vltimate abstracta, tunc sequeretur, quod quantitas virtutis esset accidentis proprium respectu humanitatis. & non modus intrinsecus, cuius oppositum tenuimus. Quod si forte dicatur, q̄ talis quantitas non est demonstrabilis de hoc, in illo signo, in quod quidditatue

ditatiue consideratur, sed in sequenti signo. à pari: ego dīcam, quòd in sequenti signo sunt demonstrabiles etiā passiones entis, & passiones propriæ de homine: & ex hoc nō sequitur, q̄ quantitas præcedit vnitatem. sicut diximus. Tertio quomodo possunt dicere Scotiæ, quòd vnum dici tur passio entis? cum Arist. dicat quarto primæ philos. tex. commen. 3. q̄ ens & vnum significant eandem naturam, vnde Comment. 10 Metaph. tex. commen. 8. probat quòd eodem modo vnaquæque substantia est per se ens, & per se vna. Quartò Arist. ibidem concludit, quod quot sunt species vnius, tot sunt & entis. Ultimò 4 Metaph. text. comment. 5. dicit quòd eadem sunt passiones vnius, & entis. Ad primum dico, quòd finitas & infinitas secundum Scotum 5. quolibet, sunt quasi passiones entis. Similiter dicimus de quanto, & non quanto, q̄ ista sunt quasi passiones entis, id est habent modū passionis entis, & per hoc respondeo ad argumenta, quod demonstratio debet esse accidētrum priorum, & quod isti modi intrinseci, quando de aliquo demonstrantur, sunt quasi accidētia propria, vnde patet responsio ad dictum Arist. accidentia vel quasi accidentia demonstrantur, & quantum & non quantum, per Scot. sunt quasi accidentia propria: quia finitum & infinitum vult quod sint quasi accidentia propria. Ad secundā rationem, qn̄ dī, quod quantitas ista erit proprietas & non modulus intrinsecus, dico, quod est bene modus intrinsecus, & proprietas, & propria passio, ad hunc sensum, i. habet modū propriæ passionis, sine sicut passio consequitur suum subiectum, sic quodlibet ens, consequitur quantum & non quantum. Ad tertium dico, q̄ licet ens & vnu dicant eandem naturam pro materiali, non tñ eandem pro formalí, & qn̄ tu dicas, si eandem naturam dicunt, vnum non pōt esse passio entis, ad hoc respondeo, q̄ consequentia non valet: nam homo & risibilitas, licet eandem naturam dicāt, tñ risibilitas est propria passio hominis. Ad quartum dico, q̄ etiā ens & vnum habeāt eadē species, non ex hoc sequitur, q̄ vnum non sit propria passio entis, quia cum habeāt eandem naturam, eadē habebunt species. sed ex hoc nō sequit, quod vnu non sit passio entis, sed sit ipsummet ens, sed hoc tunc sequeret, qn̄ vnum & ens eodem modo dice-

rentur de speciebus: quod tñ est falsum quia ens quidditatiue dñ de speciebus, sed vnum dñ denominatiuè. Ad ultimum, qñ dñ, q̄ eadem passiones sunt vnius & entis: hoc debemus concedere. nam diximus, q̄ dicunt eandem naturam, & cum infers, ergo vnum non est passio entis, sed erit idemmet cum ente hoc nego. nam dicimus, q̄ licet homo, & risibile habeant easdem passiones, vt patet, quia homo est flebilis, & risibile similiter est flebile, & tñ stat q̄ risibile sit propria passio hominis, sic dicamus de vno & ente, quod habent easde proprias passiones, & tñ vnum est passio alterius.

Respond. Et ad questio-

nem principi-

palem de di-

uisione en-

tis.

His rōnibus labefactatis respondeo ad qōnē principalem, qñ queritur, quæ est prima diuisione entis realis, dico, quod loquendo de diuisione entis realis in se, qđ primo diuidit in Deum & creaturam q̄ in quantum & non quātum, aut per finitum & infinitum, & rō est cum modus intrinsecus inseparatur quidditatem, & posterior sit quiditate sua: Deus & creatura sunt quidditates respectu finiti & infiniti quanti & non quanti: ideo prima diuisione entis realis erit in Deum & creaturam, tanquam per priora, & per quidditates, & hoc loquendo de diuisione entis in se, & apud intellectum distinctè concipientem & fantasmatibus non indigētem. Alio modo ista diuisione entis potest capi respectu nostri, & intellectus confusè concipientis, & quia nos ponimus vniuocationem entis realis apud intellectum confusè concipientem & non ex parte rei & in se. nam apud intellectum distinctè concipientem, vt apud intellectum Diuinum, ens non habet vniuocationem, sed apud nos habet vniuocationem, ideo respectu nostri, & modi nostri confusè concipiendi, dicimus, quòd ens prima sui diuisione diuiditur per finitum & infinitum, aut per quantum & non quantum, priusquam per Deum & creaturam: & hoc, quia tenemus ens esse vniuocum, quæ vniuocatio entis non est nihil penes intellectum confusè concipientem. Propterea sequitur, quòd cum auctor ponat ens esse vniuocum, posuit primam diuisionem entis non in se, & ex natura rei, aut ex parte intellectus distinctè concipientis, sed ex parte intellectus confusè concipientis. ideo dicit, q̄ ens vniuocum prima sui diuisione, scilicet apud nos diuiditur per quantum & non quantum, & non dixit per Deum

Deum & creaturam: cùm tamen hæc ex natura rei & in se
sit prima diuisio, scilicet per Deum & creaturam.

Responsio ad rationes principales questionis.

RESTAT modò solutio rationum principalium. Ad pri-
mam, quæ est Thomistarum, dicentium, quod pri-
ma diuisio est per vnum & multa: quia vnitas est maximè
intima enti: dico, quod vnitas est maximè intima enti: qa-
sunt idem realiter. & loquendo de passionibus illa est prima
diuisio entis, scilicet in vnu & multa: quia tamē quidditas
est prior passione, ideo primò diuidetur per Deum & crea-
turam, quām per vnum & multa. Ad rationes moderno-
rum, qui similiter probabant, quod primò diuiditur ens
per vnum & multa, quām per modos intrinsecos: respon-
sum est superius, quando argumentati sunt contra Ant.
Trombetam: & concessimus quod prima erat diuisio entis
per modos, quām per passiones: quia modi sunt magis in-
timi quidditatibus: maximè loquendo de quanto & non
quanto, quām sint passiones, sed prima in se est per quid-
dites: ista quæ est per vnum & multa, est prima acciden-
tium communium & omnium posteriorum: que inseguun-
tur post ens & vnum.

Ad alios dicentes, quod prima diuisio entis est per sub-
stantiam & accidens, hoc concedo, quod prima diuisio,
scilicet entis finiti & limitati, est per substantiam & acci-
dens, tanquam per quidditates ambas finitas, quām per
quantum & non quantum. sed, quia quantum & non quā-
tum non diuidunt ens sicutum solum sed ens, quod abstrahit
à finito & infinito, ideo erit prior diuisio per quantum
& non quantum, quām per accidens & substantiam. nam
Theologicè licet non physicè datur ens, ut iam in superio-
ribus ex Scoto demonstrauimus, quod nec sicutum nec
non sicutum est: nec est quantum nec non quantum for-
maliter supple: ideo ista per substantiam & accidens,
secundūm Theologos omnibus non posset competere:
nec diuidetur totum ens. nam paternitas aut filia-
& accidens. ideo prior diuisio erit per quantum & non
quantum

*Vide de di-
uisione entis
paduanum
Barolitam.*

*Datur ens
quod non est
quātum ne-
que nō quan-
tum Theolo-
gicè non phy-
sicè.*

quantum, quām per substantiam, & accidens. Nec imaginari sit prima diuisio per finitū, & infinitū: quia sicut diximus, & est sententia Scot. s. q. quolib. datur ens, quod nec finitum, nec infinitum est. Et per hoc patet quid sit dicendum ad illos, qui voluerunt, quod sit prima diuisio per finitū, & infinitum, quia falsa opinantur, nam tūc non diuidetur totum ens. Si tamen opinio eorum posset habere aliquem sensum, dicamus sic, quod ens scilicet quantum prima sui diuisione diuiditur per finitum, & infinitum, sed non est verum de ente communī quanto, & nō quanto. Ad illos, qui dixerunt, quod prima diuisio est per causam, & causatum, sicut est Simplicius, dico q̄ est falsū. nam in se prima diuisio est per Deum, & creaturam: sed respectu nostri est per quantum, & non quantum: quia illud, quod primo insequitur Deum, & creaturam est quātus, & non quantitas: sed causa & causatum sunt respectus extrinseci: ideo sunt in Deo, & creatura post quantitatē & non quantitatē. ideo non erit ista prima diuisio, & ad Simplicium dico, quod ens primū diuiditur per causam, & causatum tanquam per respectus extrinsecos. Patet igit̄, quod prima diuisio est per quantum, & non quantum secundū modum nostrum concipiendi, & secundū hunc modum loquutus est auctor: sed diuisio entis in se est per Deum, & creaturam: & entis finiti in se est per substantiā, & accidens. & sic est finis questionis principalis, primæ diuisioneis entis.

*I. diuisio est
per quantū,
Et non quā-
tum, secun-
dum nostrū
modum con-
cipiendi.*

Conformatio cum Arist.

Sed ubi Arist. posuit hanc diuisionem entis per quantū & non quantum? Dico, quod nullibi, quia Arist. nō im aginatur entia non quanta: sicut est paternitas, & filiatio, quae nec quantitatē habent, nec non quantitatē. Sed hanc diuisionei entis per quantum, & non quantum posuerunt Theologi, vide Sco. s. q. quolib.

*Aliæ Deo
sunt entia
per partici-
pationem.*

Declaratio Textus.

Sequitur in textu (ens quantum diuiditur per finitū, & infinitū: & hoc totum sumptum est ex Sco. q. s. quodlib. quod omne illud, quod habet perfectionē, aut habet partiālē,

tialem, aut totalem: si totalem, sic est ens infinitum, ut Deus: aut habet partialem, & sic est ens finitum, ut creatura.) nota, quod entia finita isto modo sunt entia per participationem: non quod partem capiant a Deo, sed per participationem, quia aliquid sibi deficit in quantum entia sunt: saltus deficit eis perfectio Dei.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi Arist. posuit ens infinitum in vigore? ut vera sit distinctio per finitum, & infinitum. Scotus tenet infinitatem in vigore esse in Deo, secundum mentem Arist. 2. dist. 1. par. 1. q. 2. & adducit rationem Arist. 8. physi. tex. c. 78. primum mouens mouet motu infinito: ergo est infinita potentia. Sed haec conclusio non potest intelligi tantum de infinita potentia in duratione: ac si probaret, quod est solum infinitus in tempore, dicit Scotus, quia Aristot. per infinitatem potentiae probat, quod non possit esse in magnitudine: unde vult, quod illud, quod habet potentiam infinitam, non habet quantitatem molis: sed potentia infinita in duratione stat cum magnitudine secundum Arist. quia ponit coelum habere magnitudinem, & potentiam infinitam in tempore: quia videlicet potest durare per infinitum tempus. ergo si Arist. probat Deum habere infinitam potentiam, ita potentia non erit infinita tantum in tempore, quia talis stat cum quantitate: Deus autem non est quantus, & habet potentiam infinitam: ergo non habet solum illam, quae stat cum quantitate, scilicet potentiam infinitam in tempore, sed habet illam, quae est infinita in vigore. Et si contra Scotum instares, ista ratio Arist. non concludit infinitatem Dei in vigore: unde aliquis posset dicere Scoto, quod verum est, quod infinita potentia non stat cum magnitudine, id est non datur orbis, qui componatur ex magnitudine, & intelligentia, quae est infinita in potentia, sed bene datur orbis habens magnitudinem, cui assistit intelligentia, quae est infinita potentiae, & sic potentia infinita non informat magnitudinem, sed assistit magnitudini: & ideo Arist. non probat, quod illud, quod est in finitate potentiae, non possit assistere magnitudini, sed vult, quod

*Et si contra
Scotum instares
quod ratio
Aristot. non
includit infi-
nitatem Dei.*

quod illud, quod est infinitæ potentiaz, non potest informare magnitudinem, & sic intelligendo probationem Arist. patet, q̄ non probat Aristo. Deum esse infinitum in vigore, quia mouet motu infinito, sed bene probat, q̄ est infinitæ potentiaz s. in duratione, quæ potest stare cum aliqua quantitate, cui assistat, sed non quod illud, quod est infinitæ potentiaz informet illam quantitatem. Patet igitur, quod ratio illa Arist. nō ponit infinitatem in vigore. nec possum reperire physice loquendo, quomodo possit ex principijs naturalium indagari ista infinitas. Rationes similiter, quas adducunt Theologi, omnes possunt solui a Philosophis. Ad hoc ego respondeo, quod per istam vñā rationem Philosophi, sufficienter habemus infinitatē Dei quæ adducitur a Sco. 7. quolib. circa medium, & in 2. q. distin. 20. primi senten. Vnde Arist. 8. phys. probat, quod pr̄mus motor mouet motu infinito: tu dicis motu infinito. s. in tempore: tunc ex hoc probo, quod erit Deus infinitus incensiuē. Nulla virtus potest per infinitum tempus mouere, nisi vel a se, vel virtute alterius, & tandem oportet stare ad aliquam primam, quæ mouet ex seipsa: Arist. ergo arguit de potentia primi mouentis, qui non mouet virtute alterius, sed a se. Et ex hoc potest inferri, quod ipsa sit infinita intensiuē. Quod autem habet a se potentiam actiua, habet a se entitatem. Quod habet a se aliquid, habet illud in tota plenitudine, quæ sibi potest competere. Nihil enim habetur limitate in aliquo, nisi habeatur ab aliquo agente determinante illud ad certum gradū: quia, si vnum ens habeat a se plenitudinem entitatis, & aliud ens non haberet a se talem plenitudinem, sed entitatem limitatam, omnino nulla esset ratio, quare illud plus haberet plenitudinem entitatis, quam illud: sed videatur esse casus, qui non potest esse in his, quæ sunt a se. Ex hoc igitur, quod primum mouens mouet a se, & per consequens est a se, quia qui habet principium operandi a se, potest a se operari: cum enim tota plenitudo potentiaz actiua, & entitatis, non possit esse s. ne infinitate intensiuā, sequitur, quod ipsum sit infinitæ potentiaz intensiuē. Et quia ista ratio Arist. est octauij phys. 78. quam Scot. isto modo pertractauit, colorauit, fortificando eam sic septima.

Per unam rōnem physi sophi suffici enter habemus infinitatem Dei, qua adducitur a Sco. 7. quol.

ma. quolibet & eandem ponit Sco. 2. dist. primi: si fortificeatur, & declaretur isto modo, valet ratio, quam adducit Scotus secunda primi, & arguas sic, primum mouens mouet motu infinito a se: ergo habet a se potentiam infinitam mouendi: ergo habet a se entitatem: ergo non determinatam ad certum gradum, & sic infinitam intensiuitate, & isto modo cessant instantiae contra infinitatem Dei intensiuitate, secundum viam naturalem. Notanter dicitur in illo antecedente primum mouens mouet, & non dicitur potest mouere: quia in via Aristotelis ista potentia mouendi est necessaria coniuncta actu. i., quia inter extrema immutabilia cuiusmodi est Deus, & cœ. un. ut vult Stagirita, est habitudo necessaria, necessitate immutabilitatis, quæ negat oppositum posse succedere opposito. i. quiete in motu. Iō. si diceretur potest mouere motu infinito ergo est infinitus non valeret, quia antecedens non concederetur ab Aris. Principale etiam confirmatur per Aver. in 3. c. de substantia orbis, vbi posuit aliud infinitum actione, & velocitate aliud infinitum passione in se. Idem hēt secundo cœ. i. 71. ista perplexio accidit, quia non possunt distinguere infinitum in qualitate a finito in quantitate, sed infinitum in qualitate infinitum est intensiuitate: ergo secundum cum datur infinitas vigoris, & intensiuitate.

An oīa sint infinita ī dī usnis.

Secundo an sint tot infinitates ī dī usnis quos sūt attributa.

Sed ulterius hic querero duo: primo, an omnia sint infinita in diuinis eodem modo. Secundo, an sint tot infinitates in diuinis quos sunt attributa. Quantum ad primum dico, quod duplex est infinitas: uno modo infinitas potest sumi formaliter, alio modo identice, & isto secundo modo relationes diuinæ sunt infinite identice, & non formaliter, infinitas formalis est tunc, quando aliquid est infinitum ex ratione sua, sed ista infinitas adhuc capitur dupliciter. uno modo formaliter radicaliter, alio modo formaliter pullulatim, primo modo essentia diuina sola est infinita formaliter radicaliter, id est radix est & fundamentum totius infinitatis. Alio modo sumitur infinitum formaliter pullulatim, & istud est infinitum ab alio, ut sunt attributa in diuinis: quæ pullulant a radice infinitatis, id est ab essentia, quæ est infinita a se fundamentaliter. Et sic patet quid sit respondendum ad primum qualitatem. Ad secun-

secundum respondet Franciscus, quod tatum est vna infinitas in Deo, quae dicitur infinitas essentiae. unde si alia in Diuinis dicantur infinita, non propria infinitate dicuntur infinita, sed tantum infinitate essentiae. Alij dicunt, quod est vna infinitas in Deo radicalis, quae est infinitas essentiae, & tamen cum hoc sunt tot infinitates modaliter distinctae, quot sunt attributa. v.g. infinitas sapientiae est modaliter distincta ab infinitate iustitiae, & sic ponuntur plures infinitates in diuinis, & non dicas, quod iste infinitates sunt distincte formaliter, sed tantum modaliter: quia infinitates, quae sunt modi intrinseci, non dicunt formalitatem. Ultimò hic quero, quando dicimus, quod diuiditur ens, quid diuiditur, & qualis est diuisio? Ad hoc dico, qd prima diuisio entis in reale, & rationis fuit diuisio à equiuoci, id est vocis in sua æquiuocata: secunda, & tertia scilicet quando diuiditur ens per quantum, & non quantum in secunda diuisione: & per finitum, & infinitum, in tertia diuisione, est diuisio conceptus entitatis, quasi in suas partes essentiales. & est tunc, quando diuiditur ens per modos intrinsecos. quarta diuisio est per absolutum, & respectuum: & ista est quasi subiecti in accidentia, sicut hominis in album, & nigrum: & riotanter dico, qd est diuisio subiecti in accidentia: quia accedit enti reali, qd dependeat ad terminum, vt est respectuum: & qd non habeat talē dependentiam, vt est absolutum.

Notandum in primis circa hunc Syreti textum venit quod non potest circa has entis diuisiones ponи ordo necessarius, & requisitus ad legitimam diuisiōnem, vt in arbore prædicamentali. nam aliquod membrum vnius continet, & continetur: interdum a membris alterius particulariter saltem, vt patet discurrendo, & maxime compa rādo respectuum ad ens quantum.

Hoc sic declaro, in illis quatuor diuisiōnibus entis, non datur ordo diuisiōnis, & subdiuisiōnis, sicut fit in arbore prædicabilium. nam ibi diuiditur substantia in corporeā, & in incorporeā, deinde subdiuiditur corporea in corpus animatum, & in corpus inanimatum: ita vt nullum horum membrorum contineatur sub altero, sed hic non diuiditur ens quantum per finitum, & infinitum: & post finitum,

*Francis. de
Mayronis
dicte, quod ē
una infinitas
in Deo radi-
calis, quae ē
infinitas es-
sentiae.*

tum, & infinitum per absolutum, & respectivum, quia illa diuisio supponeret falsum. & aliquod membrū vnius contineret & contineretur, sicuti est quando ens reale diuiditur per ens quantum & non quantum, ens reale continet, & continetur interdum à membris alterius: quia scilicet ens reale continet potentialiter ens quantum, & non quantum, & continetur à membris alterius scilicet diuisionis quia ens reale continetur essentialiter ab ente quanto, & non quanto: quia ens quantum & non quantum includunt ens reale, essentialiter saltem quantum. Et dixit prius interdum, & particulariter saltim: quia hoc non est verum in omnibus diuisionibus, ut patet discurrendo, sicut ipse exemplificat, comparando respectivum ad ens quantum quia ens quantum non continet absolutum, & respectiuū potentialiter: nec ens quantum continetur essentialiter in absoluto, & respectivo, idest absolutum, & respectiuū non includunt ens quantum essentialiter. & probo sic, q̄ ens quantum non diuiditur in absolutum, & respectiuū. nam si quantum diuiditur in absolutum, & respectiuū, tanquam superius in sua inferiora, tunc omne respectiuū includet ens quantum, & sic relationes originis eruot quantæ, quod est omnino falsum. Si vero dixeris non diuiditur ens quantum, sed ens non quantum in absolutū, & respectiuū: ergo relationes creatæ erunt non quantæ: quod absurdum est. Patet similiter, quod non servatur ordo diuisionis, & subdiuisionis in omnibus istis diuisionibus. Quia ens finitum, & infinitum non diuiditur per absolutum, & respectivum: quia si infinitum diuideatur per absolutum, & respectivum, tunc omnia absoluta creata, & respectiva creata, essent infinita, cùm membra diuisa naturam participant diuisi, quod manifestè est, & erroneum, & absurdum. Similiter ens finitum non diuiditur per absolutum, & respectivum: quia tunc omnia absoluta, & respectiva essent entia finita: & tunc Deus, & quæcunque sunt in Deo essent finita, quod claudit manifestam contradictionem. restat igitur, quod ens reale solum diuiditur per absolutum, & respectiuū.

TEXTVS.

Omnē enim ens dicitur formaliter absolutum, quod non est formaliter ad aliud: sicut est Deus, & omnia attributa in diuinis, & tria genera generalissima tantum, scilicet substantia, quantitas, & qualitas. Ens vero respectuum dicitur illud, quod formaliter est ad aliquid, sicut sunt in diuinis proprietates rationales, & relationes communes, & ista septem prædicamenta, scilicet ad aliquid, actio, passio, quando, ubi, situs, & habitus. Et istarum relationum quedam dicuntur intrinsecus aduenientes, sicut sunt omnes relationes de prædicamento ad aliquid: Aliæ vero sunt relationes extrinsecus aduenientes, ut sunt relationes de sex ultimis prædicamentis.

*O*mne ens dicitur formaliter absolutum, quod nō est formaliter ad aliud. Dixit auctor, sicut est Deus, & omnia attributa in diuinis: & tria genera generalissima, scilicet substantia, quantitas, & qualitas, & tu intelligas, non est formaliter ad aliud, id est cuius esse quidditatuum non est esse ad aliud, sed ad se, & sic est Deus, & alia prædicta. Et pro declaratione huius termini, attibutum, debes sci re: quod attributum dupliciter capitur. primo modo largè pro pefectione quidditatiua siue qualitatiua: quidditatiua ut substantia spiritus: qualitatiua ut sapiens, iustus, & sic de alijs. Alio modo proprie, & sic dicitur esse perfectionis secundaria, non quidditatiua, quæ accipitur à creaturis, & attribuirur Deo via remotionis, & eminentiæ. dico via remotionis, quia ab accidentibus remouemus accidentalitatem, & finitatem, & alias imperfectiones, quæ sunt in sapientia & iustitia: dico via eminentiæ: quia ablatis imperfectionibus ab his accidentalibus scilicet à iustitia,

Quacunque accipiuntur ex creaturis, & attinguntur ipsi Deo via remotionis, &

tia, & sapientia, attribuimus ei summitatem, & infinitatem,
 & isto modo dicimus esse in Deo sapientiam summam &
 infinitam, & similiter iustitiam. dicitur perfectio secunda-
 ria, ad differentiam perfectionis primarie: quia prima per-
 fectio dicitur illa, quæ quiditatib[us] prædicatur de Deo. vn.
 de Arist. 7. Metaphysicæ text. comment. 4. comparando
 ista prædicta ad inuicem: dixit scire autem tunc singula
 maximè putamus, quando quid est homo cognoscimus,
 aut ignis, magis quam cuius quale, aut quantum, aut ubi,
 vnde cognition[is], qua rei quiditas cognoscitur, dicitur intel-
 lectus: & illa, qua cognoscitur rei proprietas, dicitur scien-
 tia: intellectus autem nobilior est quam scientia. Hic au-
 tem nomine intellectus intelligit vnum ex habitibus in-
 tellectualibus cuius est cognoscere principia, vt afferit A-
 arist. in 6. Ethico. c. 3. Ens vero respectiuū, dicitur quod for-
 maliter est ad aliud, id est esse quidditatiū entis respecti-
 vi est esse ad aliud, verbi gratia esse quidditatiū & forma-
 le filiationis, est esse ad patrem. Vnde notare debes pro isto
 termino formaliter, quia in definitione dicitur, quod ens
 respectiuū est quod est formaliter ad aliud, quod iste ter-
 minus formaliter, multipliciter capi potest: primo modo
 formaliter tantu[m] valet sicut quidditatiū; sicut dicimus,
 & homo formaliter est animal, id est quidditatiū est ani-
 mal. secundo modo vt distinguitur cetera virtualiter, & isto
 modo dicimus quod sol nō est formaliter calidus, sed vir-
 tualiter: sed paries isto modo nō est virtualiter albus, sed
 formaliter. Tertio modo sumitur formaliter id est vniuersaliter,
 vt ignis est formaliter calidus, id est vniuersaliter:
 & istud membrum coincidit cum secundo. Quarto mo-
 do sumitur formaliter vt idem est quod habere aliquod
 principium actuum, & sic homo est formaliter animatus
 id est homo habet animam qua potest agere; & planta est
 formaliter animata, id est planta habet animam, qua po-
 test agere. Quando vero in definitione absoluti ponitur,
 quod non est formaliter ad aliud, similiter in definitione
 respecti quod est formaliter ad aliud, accipitur formaliter
 primo modo, id est quidditatiū: vt dicēdo sic: ens abso-
 lutum est illud, quod non est formaliter ad aliud, id est cu-
 ius esse quidditatiū non est esse ad aliud.

D Obserua-

eminentia
 Et non sunt
 prædicta
 quidditati-
 ua sunt pro-
 priæ attribu-
 ta.

Intellectus
 & scientia
 discrimen.

Ille termino-
 mas formalis
 ter multiplo
 ceter caps po-
 seb.

Observatione etiam mihi dignum videtur, quod auctor definiens absolutum & respectuum utitur isto termino formaliter quod non vacat mysterio. quia absoluta omnia denominatiuè bene possunt esse ad aliud, & fundare relationem, tamen non propter hoc sunt formaliter & quidditatiuè ad aliud, & respectiva. vt ecce exemplum: Deus, utique absolutum est, sed ut creator est, denominatiuè habet respectum saltem rationis. quantitas formaliter est absoluta, sed denominatiuè est æqualis vel inæqualis: similiter substantia omnis est eadem vel diuersa: & qualitas est similis vel dissimilis, propterea igitur in diffinitione absoluti ponitur, formaliter, quia quidditatiuè non est respectuum.

Relationes **E**Ns verò respectuum dicit autor erit sicut sunt in diuinis proprietates notionales: & relationes communes: & ista septem prædicamenta, scilicet ad aliquid, actio petens, vni passio, quādo, ubi, situs, & hæbitus, quia verò dixit proprietates notionales aduerte, quòd differentia est inter proprietatem notionalem, & personalem: proprietas personalis est quæ competit vni soli personæ: vt paternitas patri, filatio filio: spiratio passiuæ spiritui sancto. Sed notionale est il lud quod non est commune tribus personis, siue per ipsum constituatur persona, siue non, nam spiratio actiua est vnum notionale, quod competit patri & filio, & per ipsum nulla persona constituitur: in patre aliqua notionalia sunt positiva ut paternitas & generatio actiua: quæ idem sunt & per paternitatem constituitur pater: aliqua sunt negatiua, & inascibilitas.

QVIA VERÒ DIXIMUS, QUOD ATTRIBUTUM IN DIUINIS EST perfectio secundaria, quæ sibi attribuitur via remotionis & eminentiæ, & dicimus, quòd sapientia, & iustitia, & similia in nobis sunt accidentia: & quando Deo attribuuntur, ab his remouetur accidentalitas, & substantiæ sunt. Hic in duobus dubito. primo, si sapientia in Deo dicitur esse substantia, in nobis non potest esse accidentia: quia per Philosophum quod verè est, nulli accidit, ex primo physicorum: sed in Deo est substantia: ergo in nobis

non potest esse accidens. Secundè quæro indiuiduum sapientiæ, quæ est in nobis, utrum sit indiuiduum sapientiæ transcendentis & qualitatis simul, an alterius tantu? Quod non utriusque probo: quia nihil idem continetur sub diversis prædicatis dictis in quid de eo non subalternis: sapientia autem transcendentis, & qualitas non sunt subalternæ, ergo non potest esse indiuiduum utriusque. Si hoc argumentum valet, unum videtur dandum, quod sapientia in nobis vel sit tantum indiuiduum sapientiæ transcendentis, vel tantum indiuiduum generis qualitatis: non videtur dandum secundum, quia tunc non est in nobis perfectio simpliciter, quod est contra August. Si detur primum: ergo non omnis habitus formaliter est in genere qualitatis, sed omnes sunt transcendentes, qui important perfectionem simpliciter. Ad primum dico, quod in nobis est alia sapientia & alia in Deo: quia nostra est in genere, & illa Dei extra genus: modò ad dictum Arist. quando dicebat quod verè est nulli accidit, id est idem indiuiduum: aut eadem natura, aut idem genus subalterum vel generalissimum: quod est substantia non potest esse accidentis: & hoc adducebat Aristoteles contra Parmenidem & Melissum: sed non loquebatur de substantia extra genus, qualis est in Deo: quia Deus & ea quæ in Deo sunt, nullo modo sunt in genere, sed substantia de qua loquitur ibi Arist. erat genus aut in genere. Ad secundum dico, quod indiuiduum sapientiæ nostræ, est indiuiduum sapientiæ generis qualitatis, & quando dicis, nihil idem continetur sub diversis prædicatis dictis in quid, non subalternis. dico, quod duplex est subalternatio, una est generica: & isto modo sapientia, quæ est in genere qualitatis: & sapientia transcendentis non subalternantur. Alio modo est alia subalternatio, quæ est extra genus, & isto modo bene sapientia nostra potest esse indiuiduum duorum prædictorum dictorum in quid, quæ extra genus subalternantur, & isto modo cessant illæ duæ difficultates id est quod non sit in nobis perfectio simpliciter propriæ: sicut probabatur cessat difficultas quod habitus formaliter non sit in genere qualitatis.

Scientia in
Deo est sub-
stantia, et ro-
tio est quia
scientia non
uniuocè, sed
a quoce di-
cessit de scie-
ntia nostra
et desciem-
tia Dei vi-
dexi. Theo.
4. C. Aver.
12. metha.
com. 51.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi Aristot. ponit istam diuisiōnem entis in absolu-
tum & respectiuum? Dico, quod in praedicamentis po-
nitur ens absolutū genericum distinctum à respectuo ge-
nerico: & vult quod ens respectiuum sit ad aliud in capitu-
lo de relatione: substantiam verò quantitatem & quali-
tatem non ponit habere esse ad aliud, & per hoc habetur
alta diuisio.

TEXTVS.

Dicitur autem relatio intrinsecus adueniens,
qua necessariò ponitur positis fundamento & ter-
mino; sicut est paternitas, filiatio, similitudo. impli-
cat enim contradictionem ponere duo alba, quin sit
similitudo etiam per diuinam potentiam, secun-
dum Scotum. ij. & iij. Sententiarum, & in multis
alijs locis. Sed relatio extrinsecus adueniens est,
qua non necessariò sequitur extrema posita in a-
etu, ita quod per aliquam potentiam fundamen-
tum & terminus possuntponi, & tamen non erit
relatio, vt patet de relatione agentis ad passum:
possibile est enim ponere ignem & stupram, &
tamen non erit combustio. Et si dicatur quod
ignis non est proximum fundamentum combu-
stionis, sed approximatio agentis ad passum: lices-
hoc sit falsum, quia illa approximatio non deno-
minatur agens vel patiens: tamen adhuc possunt
esse combustuum & combustibile approxima-
ta, vt patuit de tribus pueris in camino ignis ar-
dentis Danielis. 3. & non erit combustio: &
sit patet quod tales relationes sunt extrinsecus
aduenientes.

Ibi

Ibi dicitur autem relatio intrinsecus adueniens , quæ necessariò positur positis fundamento & termino , de qua habet Scotus sexta dist. quarti q̄ decima, quod nō dicitur esse intrinsecus adueniens ratione extemorum sed quia per aliquam potentiam est impossibile fieri, quod positis fundamento & termino , non insurgat talis relatio etiam in quacunque distantia: ut posito patre Rom:z. & filio Burdegalz necessariò insurgit relatio . & de ista pono duas conclusiones: prima , implicat contradictionem quod sint extrema, & non sit talis relatio , & ratio est, quia dicit Scotus. eadem productione, qua producuntur extrema, producitur relatio . & de hac loquitur Scotus. 17. dist. primi, q.2. quod relatio non habet propriam causam intrinsecus aduenientem, non vult dicere , quod nec habet causam, sed quod non habet propriam & sibi particularē: quia eadem productione, qua extrema producuntur, producitur relatio . Secunda conclusio, non potest esse talis relatio sine ratione fundandi: quia genuisse vel potentia activa generativa, est ratio fundandi paternitatem & ex hoc sequitur. quod paternitas non potest esse sine ea . Sequitur ex hoc corollarium, quod malè dicunt illi Theologi afferentes, quod quando Christus dixit in cruce , Mulier ecce filius tuus: deinde discipulo. Ecce mater tua: quod Deus potuit capere filiationem Christi & ponere in Ioanne , hoc est falsum , quia ibi in Ioanne non erat ratio sua propria fundandi talem relationem.

Ibi, cū dicitur (sed relatio extrinsecus adueniens est quoq̄ nō necessariò sequitur extrema posita in actu, ita quod per aliquam potentiam fundamētum & terminus possintponi: & tamen non erit relatio, ut patet relatione agentis ad passum. possibile est enim ponere ignem & stupram, & tamen non erit combustio , & si dicatur, quod ignis non est proximum fundamētum combustionis, sed approximatio agentis ad passum, hoc est falsum: quia illa approximatione non denominatur agens, vel patiens. Hic te oportebit notare, quod in igne agente in aquam passam est triplex respectus: primò est respectus ignis agentis ad aquam passam & econuerso: secundò respectus ignis eductoris formam de potentia materiæ & formæ eductæ

Quæ sit relatio intrinsecus adueniens.

Sequitur ex hoc corollarium.

Quæ sit relatio extrinsecus adueniens.

ad ignem : tertio ignis producentis totum per accidens , scilicet aquam calidam ad totum productum per accidens . Hic sunt duæ opiniones : vna nonnullo : um dicentis , quod primus respectus sit producentis ad productum . secundus eduentis ad eductum de potentia materiæ . Tertiū & ultimus agētis ad passum . Et pro ista via sunt mātē rationes : prima Sco. in secundo dist. prima quæ . 2 . & in primo dist. 35 . dicit , quod primò est absolutum in causa . secundò sequitur absolutum in effectu . tertio sequitur respectus , effectus ad causam . in quarto est respectus in causa rationis , vel nullus : prius igitur secundū eum erit caliditas in aqua , quām respectus insurgat , id est respectus agentis ad passum : ergo prius erit respectus producentis ad productum , quām sit respectus agentis ad passum . Secunda ratio : quandocunque ex aliquibus extremis insurgunt respectus , quorum aliqui sunt intrinsecus aduenientes , & aliqui extrinsecus , prius sunt illi intrinsecus ad uenientes , quām extrinsecus , sed producentis ad productum , vel eduentis ad eductum , sunt respectus intrinsecus , & respectus agentis ad passum . sunt extrinsecus , ergo prius sunt illi , quām isti agentis ad passum . Alia est opinio primæ contraria , & pro ista secunda opinione ponatur ista ratio : si relatio agentis ad passum est ultimus respectus sequitur , quod actio sit respectus intrinsecus : sed hoc est falsum , & probo consequentiam , quia necessariò insurgit positis extremis , & Deus non potest impedire quin insurgat , stante quod alij respectus antecferint , scilicet producentis ad productum , & eduentis ad eductum . hoc autem absurdum est , quia actio est respectus extrinsecus . Ponitur ergo talis ordo : primò est respectus agentis ad passum . secundò eduentis ad eductum . tertio producentis ad productum . Ad argumenta & primò ad primum , & ad regulam Scoti , dico , quod regula Scoti habet veritatem in illis , quæ se habent , ut causa & causatū . Sed quia in Deo non potest de nouo fundari aliqua relatio realis , sicut in creatura id est prius est absolutum in Deo . secundò absolutum in creatura . tertio relatio realis in creatura : & si aliqua relatio est in Deo , vel rationis est vel nulla : sed si in Deo posset fundari relatio

*Si aliqua re
latio ē i deo
ē relatione-
tione .*

relatio realis prius in Deo esset respectus agentis ad passum, deinceps respectus producentis ad productum. Ad secundam rationem dico, quod non inconuenit, quod prius inter duo extrema insurgat respectus extrinsecus, quam in trinsecus. Contrarium tamen videtur se qui ex premissis: nam superius dictum est, quod respectus intrinsecus aduenientes non producuntur productione sibi propria, sed illa qua fundamenta eorum producuntur: ergo cum syllogismus secundus primæ opinionis in hac hypothesi sit constitutus, quod duo respectus ex productione aliquorum duorum extreorum absolutorum causentur, & queratur quis nam prior producatur: certe cum relatio necessariò consequatur extrema, respectus autem non nisi contingenter, & accidentariò: uidetur respectum intrinsecus aduenientem, qui est intimior, prius consurgere respectu intrinsecus adueniente. Etsi concedendum sit in relationibus creaturæ ad Deum respectus fundatos in creatura procedere illos rationis qui Deo adueniunt.

Sed quia dictum est, quod respectus extrinsecus est, qui non necessariò sequitur extrema posita in actu, ita quod per aliquam potentiam fundamentum, & termino possint poniri, & tamen non erit relatio. posset sic argui. Ponatur res temporalis, & tempus, ut sit Franciscus in isto die, tunc Deus non posset per potentiam suam facere, quod respectus quando non necessariò insurgeret. nam si tempus ponitur, & res temporalis, necessariò respectus quando erit: ergo quando erit respectus intrinsecus adueniens. Ad hoc respondeo, quod quando est respectus extrinsecus adueniens, quia non necessariò sequitur extrema posita inesse, & quando arguis, quod Deus non posset facere, si extrema essent posita in esse, ut res temporalis, & tempus, quod non insurgeret respectus. dico, quod hoc verum est, si illa res poneretur infra cœlum ubi est temporis: tunc enim positio tempore, & re temporali, necessariò respectus sequitur, & sic instantia procedit, tamen si res temporalis poneretur extra cœlum, cum tempus ponatur mensura motus cœli, quia ea, quæ sunt infra cœlum, mensurantur, tunc esset tempus inesse, & actu. & res temporalis in esse, & actu, absque huiusmodi adiacen-

tia temporis scilicet, & rei illius, quæ esset in tempore, & sic absque quando, & hoc, quia tunc ponitur res temporis extra cœlum.

*Quid sit cor
pus esse sine
loco.*

Vterius restat videre, quomodo vbi est respectus extrinsecus adueniens? quia iam dictum est, q̄ ille est respectus extrinsecus, qui non necessariò consurgit positis extremis inesse, ut posito loco, & posito corpore potest esse corpus sine loco, & sine respectu fundato in loco. Sed tu dices hoc est falsum, q̄ possit esse corpus sine loco, & sine respectu vbi. Nam mens non capit, q̄ corpus maneat sine loco. Ad hoc respondeo, q̄ non includit contradictionem, corpus esse sine corpore aliquo continente, & per consequens sive vbi: immo ita est de primo cœlo, quod quidem est in loco, quo ad locare inquit philosophi, nō quod ad locari. Ultra hoc dico ad formam difficultatis, q̄ quando dicitur, q̄ corpus potest esse sine loco, intelligitur sine aliquo loco determinato, sed q̄ sit omnino sine omni loco, hoc non est verum, sed bene sine isto, vel illo, & sic sine respectu. Et ut clarius intelligas quō respectus vbi non est intrinsecus adueniens. i. non necessariò consurgit extremis positis, vide Se. i i. q. quodlib. vbi declarat, q̄ potest Deus conseruare idem locabile, & eundem locum, & tamē non manebit eadem circumscrip̄io: quia corpus ab illo loco potest remoueri, & manere in alio loco, ut sit hoc lignum in ista schola, remouetur modò lignum, & ponatur in eccl̄esia, Deus potest conseruare lignum idem, & eundem locum, & non erit eadem circumscrip̄io, quia remoto scāno ligno, a schola, non manet amplius eadem circumscrip̄io. Hoc etiam potest facere natura ponendo aliud corpus sens illi loco, remoto primo corpore locato tunc erit locabile, & locus, & non idem respectus: nō igitur ista extrema locus, & locabile necessariò sequuntur ipsum vbi.

*Differentia
inter respe-
ctum intrin-
secum, et ex-
trinsecum.*

Sed quæres, est ne aliqua alia differētia inter respectū intrinsecum, & extrinsecum: ultra hanc q̄ ille qui est intrinsecus necessariò insurgit positis extremis. qui verò extrinsecus non necessariò insurgit? Dico, quod adhuc est peribilis aliqua alia differētia, quæ ponitur a Sc. i i. quilibet vbi vult, q̄ ad quartum prædicamentū quod est relationis

tionis non potest esse per se motus: & sic similiter intelligitur dictum Arist. s. physico. quod ad relationes non est per se motus, & intelligitur de relatione propriè dicta, quæ facit quartum genus: sed ad alias relationes extrinsecus aduenientes, ut sunt sex ultima prædicamenta: bene potest esse per se motus. immo Arist. s. physico. ca. 3. tex. comm. 10. concedit motum esse in ubi, qui motus communiter non dicitur esse motus ad formam absolutam, quia ubi, ut videtur est respectus corporis contenti ad locum continentem. Sed dices cupio scire, quæ est causa, qd ad ubi, & ad quinque alia prædicamenta, potest esse per se motus? & ad relationem, quæ est quartum prædicamentum non potest esse per se motus? Respondeo, qd causa est ista: ex quo relatio proprie dicta, quæ est quartum prædicamentum necessariò consequitur extrema posita in esse, nudi quam potest ipsa acquiri per se, sed tantummodo per accidens. i. alio absoluto acquisito in altero extremo, ut nidi quam potest acquiri paternitas in Francisco, nisi acquisito de nouo aliquo absoluto in aliquo extremo, & talia qd non acquiruntur nisi per accidens. i. alio nouo absoluto acquisito philosophus non vult, qd possint per se terminare motum s. physi. sed loquendo de sex ultimis generibus, quæ sunt respectus extrinsecus aduenientes, dico qd ista sex possunt habere propriam nouitatem, absque nouitate unius, vel alterius extreimi, & ideo possunt habere propriam acquisitionem, & possunt per se terminare motum sine aliquo alio nouo, & per se acquiri, sed non quartum genus, quia, cum non possit acquiri sine nouo absoluto, non potest per se terminare motum, sed per accidens præsupposito nouo absoluto acquisito, ad cuius acquisitionem per se, & motum per se, sequitur acquisitionis relationis propriæ: propter hoc per se non terminat motum.

Q Via vero auctor dixit, quod actio, & passio sunt respectus extrinsecus aduenientes. Hic quero de intellctione, & volitione, an sint relationes extrinsecus de genere actionis, aut an sint absoluta: & quod sint proboscis, nulla relatio, & sic nulla actio, & passio potest esse perfectio ultima agentis, vel operantis, sed intellectio & volitio

ad relationem non esse per se motus?
ad dubi autem sic. Hoc ex-
preesse suis
dicitur ab Arist. s. physi-
c. 10. § 7.
phys. sex. cō-
21.

Respo. quod
Arist. loqui-
sunt de rela-
tione, de pra-
dicamento
relationis,
qua est respe-
ctus intrin-
secus adue-
niens, non ne-
cessario se-
quistur posi-
tis funda-
mento, § 7.
sermone non
negat at. ad
ubi esse mo-
rū localē,
ut declarat
Auerro. 8.
phys. cō. 32.

volitio sunt perfectiones ultimæ intelligentis, & volētis:
ergo non possunt esse relationes, nec ex consequenti a-
ctiones, vel passiones: si igitur non possunt esse relationes,
substantiae non sunt, nec quantitates, restat igitur, quod
sunt qualitates.

*In qua spe-
cie qualita-
tis sunt intel-
lectio, & vo-
lito.*

Et si quereras in qua specie qualitatis sunt
intellectio, & volitio? uno modò potest dici, quod discur-
rendo per species qualitatis rationabilius videtur ponen-
dum, quod sunt in prima specie, quia in nulla alia possunt
poni, patet de secunda & quarta, de tertia etiam patet,
quia si in illa non sit nisi qualitas sensibilis, sicut videtur
haberi in prædicamentis, in illa etiam prima specie vide-
tur ponи omnes qualitates spirituales, siue sint in esse
quieto, sicut sunt habitus, siue in fieri, sicut sunt operatio-
nes. Nisi velis dicere, quod operationes, ut intellectio &
similia, pertinent ad tertiam speciem qualitatis, & quod
sunt passiones spirituales, & quod philosophus mentione
ibi fecit expreſſe de passionibus corporalibus, tanquam ma-
nifestioribus, & quod per illas debent intelligi passiones
spirituales. Quicquid autem dicitur de hoc, aut quod sunt
in prima, aut in tertia, hoc saltem videatur probabile, q
operatio sit in genere qualitatis, & sic intellectio, & uolitio
absoluta erunt. Sed contra hoc videtur dictum Arist.

9. Metaph. tex. commēt. 16. qui ad literam habet: quorum
inquit, non est aliud opus præter actionem, in istis existit
actio, ut visio in vidente, & speculatio in speculante. inten-
tio sua est distinguere inter actionem transeuntem, & im-
manentem: vult igitur ibi, quod aliqua actio sit imma-
nens, sicut exemplificat de uisione, & speculatione, tamen
constat, quod istæ sunt operationes. igitur operatio est a-
ctio secundum eum. Ad hoc dictum Aristotelis respon-
deo sic, quod Aristoteles vocat operationes immanentes

operatio im-
manentis, &
transiens.

vt sunt intellectio, volitio, speculatio, & sic de alijs, actio-
nes tantum denominatiue, sed non quidditatiue, & per
se, quia per se, & quidditatiue huiusmodi operationes
sunt qualitates: unde intellectio, volitio, speculatio, & si-
miles operationes vocantur actiones denominatiue: pro-
pter duas conditiones, in quibus conueniunt cum actione,
prima est, quia tales operationes immanentes semper sunt in
fieri, non dico successiue, quia operatio est diuisibilis, sed

sc

Si in fieri quod in continua dependentia ad causam eandem, & secundum idem sicut dependentia rei conseruat ad causam conseruantem. Secunda conditio etiam quia operatio omnis immanens ut intellectio & sic de alijs transfit in obiectum sicut in terminum, non enim est intelligibile, quod sit intellectio & volitio, & quod non sit alicuius termini. & propter istas duas conditiones operatio immanens dicitur actio, sicut propter istas conditiones operatio dicitur actus secundus, & significatur grammaticè per verbum actuum. Sed per se ut dixi, operatio immanens qualitas est. His habitis, pono tres propositiones de operatione immanente. Prima, quando actio distinguitur in transiunt & in immanentem non est distinctio generis in species sed vocis in significationes. Nam actio transiens est vera actio de genere actionis, actio immanens est qualitas: sed denominatiue dicitur actio propter predictas conditiones. Secunda propositio. Alio modo potest actio de genere actionis diuidi in actionem immanentem & transiuntem sicut superius in inferiora, & tunc est diuisio vniuersi in vniuocata, & non accipitur actio denominatiue, sed per se & quidditatue, & solum in genere actionis, nam non solum ad formam inductam per motum in passum aliud & distinctum ab agente est actio de genere actionis, sed etiam ad formam inductam per mutationem in ipso-met agente, illa enim forma absoluta, cum de nouo inducta sit, est terminus alicuius actionis propriæ dictæ per quam accepit esse. Quando forma terminat actionem extra agens, siue quando forma illa recipitur in paciente, tunc actio illa vocatur transiens, ut quando ignis producit calorem in aqua, quando vero producit calorem in se ipso, est actio immanens. Tertia propositio, quando dicitur, quod actio diuiditur tanquam vox in significationes, in actionem transiuntem, quæ est vera actio, & in immanentem, quæ est qualitas, sicut est intellectio & similia, ista actio, quæ denominatiue vocatur actio secundum proprium vocabulum, dicimus eam esse elicionem, & hoc dicebat Scotus in primo, distinct. 3. q. vlt. & ad significandum gignitionem talem, quæ est actio de genere actionis, denominatis tamen dicimus potentiam elicere actum intelligenti-

Actio transiens est vera actio.

di, hæc Scotus. Quarta propositio, ista secunda distinctione de actione in immanentem, & transeuntem, quæ est uniuoci in sua uniuocata, semper stando in genere actionis, licet dicatur verior quam illa, quando diuiditur actio in immanentem, quæ est qualitas, sed denominative dicitur actio, & in transeuntem quæ est verè actio, & est diuisio uniuoci in uniuocata: tamen ista secunda non est ita de intentione Philosophi, sicut prima, vt patet per verba sua in 9. Metaph. t. c. 16. non est aliud opus præter actionem, opus vocat operatum præter illam actionem, qua inducit operatio non est aliquid opus id est terminus operacionis, puta ipsam operatio, & sequitur Philosophus, in istis existit actio ut visio in vidente, & speculatio in speculante, vbi satis exprimit, quod visionem & speculationem vocat actionem immanentem, non autem aliquam aliam, cui visio sit terminus, ex hoc apparet, quod visio sit actio immanens denominative tamen accepta, & quod istam distinctionem de actione tanquam de superiori in immanentem, & transeuntem non habemus ab Arist. sed tu dicis contrà Arist. voluit, quod intelligere sit passio, nam dixit tertio de Anima. 18. textu intelligere quoddam pati est, ergo intelligere est passio, & non qualitas. Adhoc dico, qd intelligere non est passio formaliter, sed quia intelligere est recipere realiter, recipitur enim intellectio in intellectu passibili cum sit operatio immanens potentiaz, ideo ad intelligere sequitur concomitanter passio.

*Intelligere ē
quoddā pa-
si.*

Conformatio cum Aristotele.

SED vbi Arist. posuit diuisionem de respectu intrinsecus adueniente & extrinsecus adueniente? Dico, qd non reperio apud Arist. hoc formaliter dictum: Quamvis ex eius doctrina possit faciliter elici, cum enim ipse loquutus sit de ad aliquid & de alijs sex generibus respectuum, & ex eius doctrina cocludamus aliquos esse respectus qui necessario consequuntur, alios qui non nisi continenter, non est absurdum afferere Aristotelem de his verba habuisse: & hoc est quod dixit Scotus 11. quest. quotlibet, verba sua sunt ista, potest autem distinctio respectus, quos important sex genera, ab illo respectu, qui dicitur pro-

propria relatio, quæ est genus quartum, accipi ex illo dicto communi, quo dicuntur respectus de genere relationis intrinsecus aduenientes, respectus autem illorum sex generum sunt extrinsecus aduenientes.

T E X T V S.

Dico vltra quod ens dividitur in substantiam, Entis dimic.
& accidens, & loquor de ente finito & creato. sive.
Iuxta quod nota quod substantia capitur tribus modis. Uno modo substantia dicitur, quod est à se, vel ad se, & per se, ut est Deus: & sic non capitur hic substantia: quia clarum est quod Deus non est ens creatum nec finitum. Alio modo dicitur substantia, que est per se & ad se, sed non à se, ut est substantia perfecta prædicamentis substantie, incipiendo à genere generalissimo usque ad individua inclusive. Tertio modo dicitur substantia, que nec est per se, nec à se, sed in alio: quia est pars substantia perfecta & completa, sicut sunt formæ substantiales. Et dico quod sunt in alio, sicut pars essentialis, vel integralis substantie est substantia. Secundo nota, quod circa ultimam divisionem nuper dicam, ly accidens potest capi dupliciter. Uno modo pro omni illo quod conuenit alicui, & non est de diffinitione quiditatua eius, & sic propria passio est accidens suo subiecto, & omne accidens commune est accidens suo subiecto, & omne inferioris suo superiori. Et ita posset concedi quod propriæ passiones entis accidentent enti, & cuiilibet inferiori ad ens, capiendo isto modo accidens.

dens. Secundo modo accipitur accidentis pro illo quod accidentaliter perficit illud quod existit in se perfectum: nec necessario consequitur ipsum, sed inest ei contingenter: & sic sumitur, quando dicitur quod accidentis est quod adest & abest, &c.

*Dens nō est
in predica-
mento.*

*An detur
vndecimū
pradicamē-
sum.*

EX hoc sequuntur duo corollaria. Primum, q̄ Deus non est in prædicamento, nec aliquid dictum de eo, quod probatum fuit a Scot. dist. 6. primi quest. 3. argumen-
tis desumptis ex ratione infinitatis, & ex ratione necesse esse post Auicennam 8. Metaph. cap. 4. Secundum corolla-
rium, quod intentiones secundæ omniaque entia rationis non sunt in prædicamento, nam omne ens aut substantia est, aut accidentis, secundæ intentiones in neutro membro clauduntur. Sed tu quæres & dices, Scotistæ proclamitat, quod secundæ intentiones sunt in prædicamento, moti ex pluribus fundamentis Scoti: in quo igitur prædicamento erunt si substantiaz non sunt, neque accidentia? Secundò non possunt Scotistæ collocare eas in vndecimo prædicamento: tum quia Scot. 10. dist. quarti tantum ponit decē prædicamenta. Tum & fortius, quia tunc Arist. diminutus esset, quia hoc vndecimum prædicamentum apud eum non reperitur, & si daretur, incomplete tradidisset nobis logicam non ponendo illud, vnum igitur ex duobus sequi-
tur, si datur: Arist. diminutus est, si non datur Scot. super-
fluus est ponendo illud. Ad hoc respondeo, quod Aristot. tantum assignauit 10. prædicamenta realia, & similiter Scot. in illa 10. dist. quarti, tamen ultra hæc datur vndeci-
mum quod est intentionale. & quando dicis Arist. diminu-
tus est: quia non sufficienter tradidit nobis artem logicaz,
dimittendo vnum ex prædicamentis, dico, quod Arist. non
est diminutus, neque dimisit aliquod prædicamentum,
quia omnia prædicamenta realia sufficienter nobis assi-
gnauit: & quando dicis, ergo Scot. superfluus, quia addidit
vnum supra decem, dico, quod non est superfluus: quia non
addidit vnum reale supra decem, sed tantum intentionale:
& si replices & dicas, si hoc vndecimum Arist. non assi-
gnauit utique diminutus est dico, quod Arist. posuit simili-

liter

liter vndecimum prædicamentum, & si queres in quo loco posuit? Dicas, quod in omni prædicamento reali illud posuit: vnde in prædicamento substantiæ bene posuit il-
Jud: nam substantia est genus generalissimum, ecce secunda intentio: corpus, corpus animatum, animal, sunt genera: ecce secundæ intentiones: animal, species ecce secunda intentio: corpus, corpus animatum, animal, sunt genera, ecce secundæ intentiones, animal species subalterna, homo species specialissima, ecce intentiones: & omnia alia quæ ad hoc genus pertinent posita sunt in prædicamento substantiæ, ut differentiæ & similia, & sic positum est totū vndecimum prædicamentum in substantia & in omni alio prædicamento, vnde huius prædicamenti genus generalissimum erit secunda intentio sive ens rationis, deinde genus, deinde species subalterna, deinde species specialissima, deinde individuum, & differentiæ. Vnde quidditatue omnes hæc secundæ intentiones sunt in isto vndecimo prædicamento, sed denominatiue sunt in omni prædicamento reali: eo modo quo loquitur Scotus de inheren-
tia, quæ secundum eum in uno prædicamento est per se & quidditatue, & in omni alio est denominatiue. Et si hæc re-
sponso sit sat superque sufficiens, non videtur tamen ab-
surdum neque à vera ratione alienum dicere: Aristotele
de vndecimo hoc intentionali prædicamento loquutus nō
fuisse: nam neque in organo suo logico omnia tractauit,
quæ ad perfectam logices artem pertinēt, sunt enim tres
principales intellectus functiones, ad quas, ne erret mens
dirigendas, adiumento est logica: nempe diuidere, defini-
re & argumentari, & tamen ut videre est, paucula tradi-
dit de definitione & divisione, sed omnia videtur tracta-
sse ut habent ordinem ad argumentationem. De solo etiā
optime syllogizandi modo a se perfecte adiuento gloria
tur iuste in lib. 2. Elenchorum c. vlt.

Conformatio cum Arift.

SE D ubi posuit Aristote. divisionem entis in substan-
tiam, & accidens? Dico quod alia est diuisio, qua ens
diuiditur in ens per se, & in eas per accidens, & alia est di-
uisio entis in substantiam & accidens. Nam §. Metaph. tex-
tu Comment. 12. ponitur prima diuisio, secunda ponitur
in

in eodem lib. 5. textu comment. 14. Et ultra illa , quæ habet Philosophus dico, quod differt prima à secunda . Nam ens per se primo modo potest accipi pro omni prædicato quiditatio cuiuscunq; prædicamenti, siue accidentalis siue substantialis, & sic ens per se potest esse ens per accidentem: patet: nam calor, qui per se prædicatur de albedine est ens per accidentem, siue secundum accidentem. Ens secundum accidentem in prima divisione accipitur pro prædicato denominatio ; in secunda divisione nunquam unum prædicatum incidit cum alio, ut nunquam substantialia, quæ est per se prædicatum, est accidentis: nec accidentis est substantialia. Ulterius est animaduertendum, quod ens ultra has divisiones, quas ponit Auctor, multas alias habet. Diuiditur enim ens, in ens in se, & in ens ab alio, de qua Aristoteles 7. Metaph. diuiditur in unum & multa de qua loquitur Arist. lib. 6. Metaph. in actum & potentiam, de qua in 10. Metaph. In unum & multa in 10. Metaph. textu 12. & doctor subtilis in 1. dist. 2. Ultra diuiditur ens in ens a se, & in ens ab alio de qua divisione tractat Scotus in 7. q. quotl. ubi probat, quod Deus à se mouet, & à se habet esse. Diuiditur in ens dependens & in ens independens, de qua Auctor. 12. Metaph. text. com. 38. & Scot. in 3. dist. 1. q. 1. ubi vult quod Deus qui est independens potest terminare dependentiam naturæ humanae, quæ potest dependere, diuiditur in ens simplex & in ens compositum : de quo Scotus. 8. primi.

Posset autem aliquis vocum loco quadrare, quare iste auctor ponit tot divisiones & subdivisiones entis realis, ut apparet intuenti eius literam, & tamen non meminit de subdivisionibus entis rationis tertio modo accepti, quod est secunda intentio maxime quia non dixit, quod ens rationis, quod est secunda intentio, habet triplicem gradū, logicalem, grammaticalem, & rhetoricalem. Respondeo quod hoc fecit ex eo, quia finis huius aucto. est considerare formalitates metaphysicae iter, & non alio modo, metaphysici enim est de ente reali differere, ideo prosequutus est subdivisiones, & divisiones entis ex natura rei, & non secundæ intentionaliter accepti.

Anno-

Annotatio in Textu.

Substantia cap. tribus modis, dixit auct. uno modo dicitur substantia, quod est à se ad se & per se, ut est Deus, tamen intelligas, quod hoc verbum à se, dupliciter sumi potest vel positivè, vel negatiuè, si positiuè, non datur ens à se, quia non datur ens quod gignat vel producat se ipsum: & isto modo nec Deus est à se. Alio modo negatiuè: & hoc duplicititer, vel negatiuè productiuè, vel negatiuè effectiuè: si primo modo. si negatiuè productiuè, sic prima persona est à se: sed filius & spiritus sanctus non sunt à se negatiuè productiuè: quia ab alio producuntur: si secundo modo, sic omnes tres personæ sunt à se, negatiuè effectiuè quia nulla illarum efficitur sive causatur. Alio modo sumitur substantia, quæ est per se, & ad se, sed non à se, ut est substantia perfecta prædicamenti substantiarum incipiendo à genere generalissimo usque ad individua inclusiuè: & tu intelligas breuiter, quod substantia isto modo sumitur, ut negat dependentiam ad terminus: quia per hoc excluditur omne accidens. Alio modo accipitur substantia pro illo, quod nō est à se, nec per se, sed in alio: quia est pars substantiarum perfectarum, & completerum: sicut sunt formæ substantiarum. quæ non sunt ad se aliquo modo, cum secundum quid & denominatiuè possint esse relative.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi posuit hoc Arist. quod Deus est substantia à se per se & ad se? Dico quod 12. Met. ponit, quod sit prima intelligentia, ergo habet esse à se, quod sit substantia ad se, & per se ponit 12. Met. t. c. 29. quod prima intelligentia est substantia, & si substantia est, ergo per se & ad se: quia non est nisi prima substantia.

Sed ubi Arist. posuit substantiam secundo modo, quæ est per se? dico quod in prædicamentis, ubi vult, quod prima substantia non est in subiecto, neq; dicitur de subiecto & sic est per se: quod sit ad se posuit in prædicamentis, quia non ponit esse ad aliud: quod nō sit à se ponit 12. Met. 38. quia, ex eodem principio dependet cœlū & natura & totus mundus, sic substantia nō est à se. Sed ubi posuit substantiam tertio modo pro illo qd nō est per se? dico, qd in prædicamento substantiae, ubi vult, qd secundæ substantiæ sunt quæ sūt in subiecto.

E Declaro.

Quare Do³.
dicitur à se
quia non est
ab alio est
depedēs non
habet causam
sui. Sed ma-
gis est causa
prima cau-
sa à quo via
depedēs ē.
finis oīum ē.

*Tu quares
quā est frāsis
omnium.*

*Dico, cū oīis
habeat prim-
cipiū ab ipso
ē per ipsū
creata sive
mō quod am
speciali D.³*

*finis est om-
niū nō dēs
reverēt ad
deū tangū.
per linea re-
ctā quia pri-
mus homore
bus creatus
fuisse ē pro-
pter prava-
rictationē a
uersus est ab
ipso: veruna
afflātūtē cha-
ritate diuis-
na redēptio.*

Declaratio Textus.

*Antes. Cris
serum
dat oī ut in
imprī fīcē
tūmū, eā
quā pēlē
tēam spē-
rādē. & pē
domīnū no-
strū fīcē
Chrīstū. il-
lud est à se
propriq; quod
bēt eſſe pē
offēnsiā ſīcē
ti eſſe ſolus,
dēns, casera
autē vēl
Ang. vēl ho-
mīnes, vēl a
mīalīa ba-
bēt eſſe pē
participati-
ōē. Sibid
bēc non ſunt
à ſe ſed ab
alio.
Deū ab-
ſū vocari
ſubſtantia
ſecundū Au.
Et Dama-
ſenū ut aīs
Sco. quō pro-
prie ſiētia
Et non ſub-
ſtantia de-
bēt appo-*

ET quia dictum est, quod Deus vocatur substantia: dices tu, quomodo Deus est substantia? cum Sco. dicat post Aug. & Damasc. Deum abusivè vocari substantiam, dico quod Deus abusivè vocatur substantia, quæ ſubſtantia alijs. Deus autem nec accidenti nec alteri ſubſtantia. ſed Deus vocatur substantia à ſubſtendo, i. por ſe existendo: tamen appropriationi vocabulo vocatur Deus eſſentia: eſt enim verè ſolus, & verè eſſe ſibi competit, iuxta illud, Qui eſt misit me ad vos.

Accidens dupliciter ſumitur: uno modo pro extraneo, alio modo pro illo, quod perfectit accidentaliter aliquid: quod eſt in ſe perfectum vltimè: prædictam diuisionē poſuit Scot. Secunda diſt. primi, tamen autor vtitur alijs vocabulis: & dixit, quod accidens accipitur uno modo pro omni illo, quod eſt extra diuinitionem quidditatū alicuius.

Conformatio cum Aristotele.

Sed vbi poſuit hoc Arist. dico, quod in prædicamentis poſuit, quando dixit, quod homo accidit animali, & vnuersaliter inferiora accidunt superioribus: quia nō ſunt de quidditate eorum: Alio modo pro eo quod poſteſt ad-eſſe & abeſſe: & iſtud eſt quod cum ſubſtantia diuidit ens, quando ens diuiditur in ſubſtantiam & accidens: & hoc ponitur à Porphyrio in prædicabilibus.

Declaratio Textus.

ACcidens ſimiliter poſteſt capi multipliciter, primo mo-
do, vt eſt nomen prime intentionis, & ſic eſt æquiuocum ad duo prima membra antedicta, vt diſtinguitur s. Metaphy tex. c. vltimi, & hoc modo loquitur Arist. in illo textu, & ſimiliter Commentator, qui ibidem diſtinguit de accidente, uno modo pro illo quod poſteſt ad-eſſe, & abeſſe præter ſubiecti corruptionem: alio modo pro omni illo, quod non eſt de quidditate alicuius. & exemplificat Com. vt triangulus habet tres angulos æquales duobus rectis. Alio modo ſumitur ut eſt nomen ſecundæ intentionis, & ſic iſto modo idem ſignificat quod extraneum: vt ſumitur in ekenchis in fallacia accidentis: & aduerte, quod extraneum iſto modo nō eſt extraneum, de quo loquitur auctor hic, id eſt, pro illo quod eſt extra quidditatē in ali-
cuius:

enique sit est prima intentio, sed extranea in propo. lari: videtur sumitur prout à logico consideratur. Alio modo sumi prima quodatur: pro omni illo quod est à solo opere collatum intellexit doctor etus: & isto modo, non tantum ultimum vniuersale, sed bene declarata omnia quinque vniuersalia sunt accidentia. Alio modo ransem. significat idem quod prædicatum non essentiale: & sic distinguitur contra prædicatum essentiale, & est commune duobus ultimis vniuersalibus, & sic ponitur in definitione proprij. Alio modo dicitur idem quod prædicatum non essentiale, nec per se, nec convertibiliter, & sic est quintum vniuersale, id est quædam secunda intentio, quæ applicatur omnibus accidentibus communibus. Poteſt similiter sumi accidens pro formalis, & pro connotato: de formalis, significat accidentalitatem, seu inheretiam: de connotato, significat rem, cui inheret. prædicam distinctionem ultimam ponit Scot. 12. distinct. 4. quæst. i. circa principium.

*Quæſio quomodo ſubſtantia prædicatur
de inſerioribus?*

Sed, ut magis declaretur ista distinctio entis in ſubſtantia & accidens, aduerte, quod auctor dixit, ſubſtantia tertio modo accepta est illa, quæ nec eſt à ſe, nec per ſe, ſed in alio: ſicut ſunt formæ ſubſtantiales. Circa hoc quæro, an ſubſtantia prædicetur de omnibus partibus ſubſtantiae quidditatiuè? Et videtur, quod non: quia non prædicatur de ultimis differentijs: quia illæ ſunt primò diuersæ. *Aqua forma ſubſtantiales ſunt. hæc reſt valde diſſimilares.* Secundò non prædicatur quidditatiuè de materia & formæ. Ad quod repondeo & pono aliquas distinctiones. Par ſiciliis, & pulches ſubſtantiae multiplices ſunt: quædam ſunt ſubiectiue: *cherriſſima. ro-* ut Sortes & Plato respectu hominis, quædam ſunt quantitatiae ſicut ſunt partes integræ, aliæ ſunt essentiales *primo que-* ut animal & rationale respectu hominis, meta. acceptæ, ſunt genera aliq. physice ut materia & forma. His prehabitis dico quod *formarum.* ſubſtantia quidditatiuè prædicatur de partibus ſubiectiuis: nam iſtæ prædications quidditatiuè ſunt Sortes eſt homo, Plato eſt homo & ſic de alijs. Dico secundò quod de partibus quantitatius, i.e. integralibus non prædiuatas quiditatibus ſubſtantia. nam iſtæ nō ſunt quidditatiæ, brachium eſt homo, caput eſt homo, & ſic de alijs. Dico tertio, quod

E 2 de par-

de partibus essentialibus physicis substantia nō prædicatur quidditatiè. nā iste non sunt quidditatiç prædications, materia est substantia, forma est substantia: ex quo sequitur corollarium primum, quod cadauer nullo modo est in prædicamento substantie directè, quidditatiè, similiter nec lignum siccum, & multa alia, de quibus substantia quid ditatiè prædicari non potest & directè: pro quibus videas Comm. in 2. de Anima. cap. 8. sequitur secundum corollarium quod cum substantia non prædicetur quidditatiè de forma, & directè, quod de nouo in ipsis formis separatis à cōposito non introducitur aliqua forma vicaria, ut Thomistè dicit. Et hoc probo duabus rationibus: quia si sic esset: primò sequeretur, q̄ corpus Christi in triduo non esset idem cū corpore Christi in cruce posito quod deduco sic, quia per te cū anima separata est à corpore, natura immēdiatè introducit formā vicariā in cadauere illo, quia tu nō ponis formā corporeitatis: & cū alia forma faciat aliud & aliud corpus, quia dat esse rei cuius est forma: ergo corpus Christi positi in sepulchro, cū hēat per te formā vicariam nō est idē cū corpore Christi posito in cruce: quia illud positi in cruce habet formā verā scilicet animā intellectiū.

Secundò sequeretur, quod si Petrus consecraret corpus Christi tunc quando pendebat in cruce, similiter si cōsecrearet etiam tunc in triduo, quando corpus erat in sepulchro, non esset idem corpus Christi in duabus hostijs consecratis. nam in illa hostia cōsecerata quando pendebat corpus in cruce esset verum corpus Christi: quia tunc haberet formam scilicet animam: & in hostia consecrata in triduo non esset verum corpus Christi: quia tunc non haberet veram formam, sed formam vicariam. Tertiò sequeretur, quod motus distincti specie possent ad inuicem continuari: nam projectiatur de loco eminēti ouis, & moriatur in medio: vel illa ouis stabit & amplius non mouebitur: vel dicendum est, quod cum mobilia distincta sint propter distinctas formas, ante mortem illius & post mortem, quod & motus similiter distincti specie erunt: & tamen cōtinuantur: quod est contra Arilt. 7. ph. Patet igitur, quod non datur forma ista vicaria. & qđ illā ponere est mera fictio.

Sed hic insurgunt dubia plurima difficultima & scitu digna.

*Doctrina sua
gularis.*

gna. quorum Primum erit istud dictum est, quod substantia non praedicatur quidditatiè de materia & forma: contra hoc arguo sic, Arist. secundo de Anima. t. c. 2. & 7. Met. t. c. septimi. 12. Met. tex. commen. 12. distinguit substantiam in materiam, formam, & compositum: tunc arguo sic omne superius distinctum in inferiora, per se praedicatur de illis inferioribus: ergo substantia praedicitur de materia, & forma. Secundo Scot. tertia distinct. primi quæst. 3. circa medium voluit, quod ens quidditatiè & per se praedicatur de materia & forma: tunc arguo sic, si forma quidditatiè est ens, aut erit ens quantum, aut non quantum: non secundum, ergo primū, si quantum aut finitum aut infinitum: non secundum, ergo finitum: si finitum, ergo substantia vel accidens: non secundum: ergo substantia, ergo erit quidditatiè substantia. Ad has rationes respondeo & primo ad primā: quod materia & forma reductiè ponuntur in praedicamento substantiæ. & ad Arist. qui diuidit substantiam in materiam & formam, ergo praedicitur de eis quidditatiè: dico, quod nō valet consequentia, sed tunc valeret quādo diuidetur substantia sic, quod descéderet in inferiora directè: modo nō directè & per se descédit in materiali & formali, sed indirectè & lateraliter. Ad secundum argumentū vbi est nodosæ difficultas: dico, quod ens descédit in substantiam analogam: & per finitatem, & non substantiam, quæ est genus generalissimum: & vero substantiam analogam, substantiam communem omnibus, quæ ponuntur in praedicamento substantiæ tam propriè quam reductiè, ut forma & materia: substantia postea analogam descendit in substantiam, quæ est genus per modos insecos: ut dicendo sic, si est ens finitum, aut accidens, aut substantia analoga: non accidens, ergo substantia analoga: substantia, analoga, simplex aut composita, nō composita: quia illa est genus, aut in genere directè, ergo substantia simplex, & quæ est in praedicamento indirectè: simplex, ergo materia, aut forma. Et ad dicta Scotti respondeo, quod ens praedicatur quidditatiè, & per se de materia, & forma, & sic in conceptu entis non sunt primò diversa, sed bene sunt primò diversa in realitate, id est in substantia & inferioribus ad substantiam, sed non in conceptu entis.

*Materia &
forma reduc-
tione ponun-
tur in praedi-
camēto sub-
stantiæ,*

*Quomodo
materia &
forma sunt pro-
dīti & non
sunt pr. dīm.*

Secundum hunc modum loquebatur i.e. distin. secundis quando dixit, quod materia & forma non includunt substantiam, & sunt primò diuersa : & tu intelligas in realitate. & in primo dixit, quod non sunt primò diuersa, & tu intelligas in conceptu quidditatiuo.

Secundum dubium principale est tale, vtrum partes quantitatibus substantiæ sint substantiæ quidditatiæ. Quātum ad istud dico primò, quod duplex est substantia, quædam animata, quædam inanimata. Secundò duplices sunt partes: quædam homogeneæ, & quædam heterogeneæ, idest quædam sunt partes eiusdem rationis & naturæ cum toto, aliæ non.

Prima conclusio.

Tertiò quædam habent habitudinem partium ipsis separatis à composto, & quædam habent modum, & habitudinem totius ipsis separatis à composto. His notatis ponno duas conclusiones. prima sit ista, in substantijs heterogeneis, non quælibet pars substantiæ est substantia: ut manus in casu non est substantia, & loquor de manu separata à corpore, quia nec genus, nec species, nec proprium, nec differentia, ergo nullo modo reponitur in substantia, quæ est genus generalissimum. Secunda conclusio, in substantijs homogeneis quælibet pars substantiæ est substantia, & si quereras vel erit substantia, quæ est genus, vel species, vel differentia, vel individuum? Respondeo, quod erit individuum: & si replicabilis, & si pars aquæ, quæ est substantia homogenea, sit substantia, quæ est individuum, est ne ista pars aquæ substantia quidditatiæ, quādo est coniuncta, vel quando est separata à toto homogeneo? Si secundum, ergo per separationem aliquid constituitur in esse individuali: hoc est falsum, quia tunc aliquid constitueretur inesse individuali per relationem: si primù, idest quod sit individuū aquæ, quādo est cōiuncta, cōtra: illud est individuū, quod est individuum à se & diuisum à quolibet alteri: secundò individuū est p se subsistēs, talis aqua nō erit sic, ergo nō erit individuū. Tertiò sequeretur, q̄ erunt in dividua infinita substantiæ in quolibet homogeneo, sed hoc est falsū: ergo pars aquæ, cum est coniuncta toti, nō est individuū. & p consequens de ipsa nō prædicatur quidditatiæ, sicut dicebas. Respondeo, qdū est cōiuncta, est individuum,

Seconda conclusio.

Si secundum, ergo per separationem aliquid constituitur in esse individuali: hoc est falsum, quia tunc aliquid constitueretur inesse individuali per relationem: si primù, idest quod sit individuū aquæ, quādo est cōiuncta, cōtra: illud est individuū, quod est individuum à se & diuisum à quolibet alteri: secundò individuū est p se subsistēs, talis aqua nō erit sic, ergo nō erit individuū. Tertiò sequeretur, q̄ erunt in dividua infinita substantiæ in quolibet homogeneo, sed hoc est falsū: ergo pars aquæ, cum est coniuncta toti, nō est individuū. & p consequens de ipsa nō prædicatur quidditatiæ, sicut dicebas. Respondeo, qdū est cōiuncta, est individuum,

dūtūm, & per consequens ad instantias respondeo. Ad priam, dico quod prima illa propositio, & si sit famosa est tamen multo tens falsa, scilicet q̄ individuum est quod est individuum à se, & diuisum & quolibet alio, immo Scotus spēnit hanc diffinitionem. Sed vera diffinitione individui erit talis, individuum est quod est incommunicabile, ut quo, & ut quod. Ad secundam instantiam dico negando maiorem, quia humanitas assumpta à verbo est individuum, & singularis, non tamen est per se subsistens, sed subsistit & supposita est per suppositum diuinum, patet igitur, quod datur individuum substantiale & non subsistit. Ad tertiam dico, quod individua infinita per se existentia existunt in quolibet homogeneo, non tamen ut per se subsistentia. Tertium dubium est: cum dictum sit, quod ista est prædicatio quidditativa: hæc pars aquæ est aqua. Contra hoc arguo sic: ista prædicatio non est vera, ergo non est quidditativa, quod non sit vera, probo sic, nullum totum quātitatuum prædicatur verè de partibus diuisim sumptis, probo, quia hæc pars aquæ sumpta diuisim ab alijs nō est tota aqua: sicut similiter patet, quod totum heterogenem non prædicatur de partibus diuisim sumptis. nā hæc est falsa, manus est homo & similes: ergo totum homogeneum non prædicatur de partibus diuisim sumptis. Secundò arguo sic, in prædicatione quidditativa nunquam inferius potest esse sine superiori: patet: hæc est prædicatio quidditativa, homo est animal, & homo nunquam potest esse sine animali: & tamen dicendo sic, hæc pars aquæ est aqua, inferius id est, hæc pars aquæ potest esse sine superiori, & sine tota aqua, ergo ista propositio nec vera, nec quidditativa est.

Ad hoc respondeo, quod in ista prædicatione, hæc pars aquæ est aqua, concurrunt duo tota diuersarum rationum, & similiter duæ partes diuersarum rationum, nam hoc totum quod dicitur esse quantum homogeneum, non prædicatur de aliqua sua parte quantitatua propter rationes prædictas, & secundum hoc militant rationes: sicut nectotum heterogeneum prædicatur vere aut quidditative de partibus suis heterogeneis. Sed quia idem totum quantum homogeneum est similiter totum ratiocinale, sic et partes

E 4   quantæ

quantæ homogeneæ sunt partes subiectiæ, propter concursum istorum duorum totorum in uno, & partiū in uno, remanebit prædicatio vera & quidditatiua in quantum tota aqua est totum vniuersale: & partes sunt partes subiectiæ: sed non est vera prædicatio secundum hoc, quod tota aqua est totum quantitatuum homogeneous, quia tunc militant rationes in oppositum: & per hoc patet quid sit dicendum ad rationes. Sed ista prolixius examinabuntur infra: hæc tamen sunt dicta in tantum, & ut difficultati prælibatæ satis faciamus: &, Ad primum dicas, quod nullum totum prædicatur de partibus diuisim sumptis. dico, quod est verum quando esset solum totum homogeneous, sed quando est simul totum homogeneous, & totum vniuersale, ideo istud bene potest prædicari. Ad secundum quando dicas, in prædicatione quidditatiua inferius non potest esse fine superiori: verum est quando totum vniuersale solum prædicatur: sed quando est simul vniuersale, & totum homogeneous, bene potest prædicari.

TEXTVS

Consequenter dico quod res aliquando venit de ratus rata ratum, quod est firmus, ma, mum, & ista est semper cum existentia actuali. Alio modo dicitur res à reor, ris, &c. quod est opinori, aris. Et sic omne quod est tam in esse obiectivo, sicut omnes res mundi ab æterno fuerunt, quam in esse imaginabili, potest dici res. &c.

Dubia circa Textum.

Dubium interim non pertransendum circa finem huius textus occurrit, quia hic dicitur, quod res ut venit à ratus rata ratum, accipitur pro re, quæ semper est cum actuali existentia: totum oppositum dicit in 4. art. secundi principalis, nam ibi distinguit, & dixit, quod res, ut ad propositionum spectat, sumitur à ratus, rata, ratum, & talis est triplex, quædam est essentiaz: sicut ipsa quidditas absolute considerata, quædam existentiaz, & talis est in omni prædicamento, quædam subsistentiaz, & talis est in prædicam eu-

umento substantiae solum; quia accidentia etsi existunt non tamen subsistunt: patet ex eius verbis, quod res pri-
mo modo dicta, non habet existentiam quia res essentiae abstrahit ab existentia: & tamen ipse hic dicit, quod res ut venit à ratus rata ratum, semper est cum actuali existen-
tia, ecce, quod videtur manifesta contradictione. Ad contradic-
tionem quae videtur inesse dictis auctoris respondeo,
quod res, ut venit à ratus rata ratum, capitur duplisper,
uno modo pro re existentiae, vel subsistentiae, & ista est sem-
per cum actuali existentia: & sic loquutus est auctor in
ito primo articulo: & ista est cum hic & nunc non abstra-
cta: alio modo accipitur res, ut venit à ratus rata ratum,
& sic est res essentiae, quae abstracta est ab existentia, & sub-
sistente: ad propositum auctor in quarto artic. secundi,
princip. loquitus est de omni re, ut venit à ratus rata ra-
tum, tam de re, quae et semper cum actuali existentia,
quam de re, quae non habet existentiam actualem, sed ab-
stracta est ab illa, hic vero solum de re, quae habet semper
actualem existentiam, & accipitur tantum pro re sub-
stantiae, & existentiae.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi ponitur ab Aristot. ista distinctione de ente, ut ve-
nit à ratus, ta, tum, & ut venit à reor reris: quae sunt en-
tia in esse obiectivo, sicut omnes res fuerunt ab æterno.
Dico, quod Aristotel. hanc distinctionem non ponit: quia
ipse aegauit ideas & exemplaria omnium rerum in men-
te diuina: esse obiectivum & ideale, accepit Scotus à Pla-
tone, & Augustino ut tenet 35. primi, sed Aristot. non po-
suit mundum habere esse ab æterno in mente diuina, sed
posuit mundum ab æterno esse & existere, licet Plato in
Phædone à Theologis aliqualiter in ponendis ideis diffe-
rat, si credimus ijs quae imponit illi discipulus suus Aristo-
teles in ultimo capite libro 1. Metaphys. & in multis alijs
suorum operum locis: siue falso siue non: multi multa,
eaque diversa dieunt. Crediderim tamen si aliquando diu-
nus ille Plato tenuerit huiusmodi ideas esse separatas no-
de reali & secundum locum separatione, sed de formaliter, &
precisius intellexisse, in quo sensu Theologi oēs illi sub-
scribant, sed à Platone habuere fundamentū Theologi.

Ego obiectio-
nū ēg ideas
le, accepit.
Sco. à Platō
ne ēg Aug.

TEX-

Consequenter dico quod ens dividitur in ens simpliciter, & in ens secundum quid, sive in ens in potentia subiectiva, & in ens in potentia objectiva: & ista divisione est eadem cum praecedente, dempto eo quod addebat in secundo membro, quam in esse imaginabili: & non capio hic ens secundum quid, ut sub se continet entia rationis, sive relationes rationis & fictitia, sed ut continet sub se praeceps illud, cui non repugnat verum esse existentia.

Iste tresque modo praecesserunt divisiones sunt idem quasi: ut dixit auctor dempto eo, quod addebat in secundo membro primae (quam in esse imaginabili) & non capio hic ens secundum quid, ut sub se continet entia, sive relationes rationis, & fictitia, sed ut continet sub se praecesse illud, cui non repugnat verum esse existentia. Et quia hic facta est mentio de existentia. Aduertas, quod secundum Scotistas, existentia est idem realiter cum essentia, licet distinguitur formaliter ab illa. Thomistæ tenent, quod existentia est res distincta ab essentia, & probant isto modo, quod oppositum existentiae predicatur de essentia, ergo ab invicem distinguuntur, patet, quia Adam habet esse essentiaz, & non ista est vera, Adam non existit. Ad hoc respondeo, quod oppositum existentiaz predicatur non de esse essentiaz vero, quod est idem cum essentia, sed de esse essentiaz in esse cognito. Secunda ratio est ista, illa, quae ab invicem separari possunt realiter distinguuntur, sed essentia, & existentia sunt huiusmodi: nam antichristus modo aut Cæsar habent esse essentiaz, non tamen existentiaz. Ad hoc respondeo, quod quando Scotus dicit, quod esse essentiaz, non separari ab esse existentiaz, intelligit de vero esse essentiaz, quod est extra causam suam, & intellectum, & reponitur in re existente, modo antichristus, & Cæsar non habent verum esse essentiaz, sed tantum esse essentiaz cognitum. Alio

*Secundum
Scotistas ex
Sententia 57
idem cum es-
sentiad.*

Alio modo dicitur res, ut venit a reor, reris, quod est opinari: & sic omne quod est tam in esse obiectuo, si
cum omnes res mundi ab eterno fuerint, quam in esse ima-
ginabili, potest dici res, & dicitur esse res in esse cognito
ab intellectu diuino, & non a quoque alio intellectu,
sive humano, sive angelico, & istud esse cognitum voca-
tur esse ideale, & est tantum in intellectu diuino, & non est
aliud nisi res cognita, & sic Sortes, & Plato habet esse co-
gnitum, & realiter distinguebantur in mente diuina, an-
tequam fuissent, & tu intelligas realiter potentialiter non
autem realiter actualiter, quia distinctio, cum sit relatio
realis requirit extrema fundamentum scilicet, & terminum
actu posita. Sed hoc esse cognitum, sive ideale dupli-
citer accipitur: uno modo formaliter, alio modo obiecti-
ve: unde idea Petri in mente diuina, formaliter est cogni-
tio Dei, qua cognoscitur Petrus: & sic idea est una respe-
ctu omnium, & est realissima, & actualissima. Alio modo
idea Petri est ipse Petrus cognitus, & quodlibet obiectum
in tali esse, & sic sunt plures ideas, & sunt tot, quot sunt ob-
iecta, & hoc modo intelligitur dictum August. 83. q. 46.
alia ratione, conditus est homo, & alia ratione conditus est
equus: unde talia obiecta in tali esse non habuerunt aliquod
esse essentiae verum, vel existentiae, sed solum esse essentiae
cognitum. Et nota, quod in ipsis divisionibus non loqui-
mur de ente rationis, sed tantum de ente reali. Et, quan-
do in secunda divisione dicitur, quod accipitur ens pro es-
se obiectuo, & sic dicuntur secundae intentiones, & fictio-
nia: hoc conformiter fecit auctor ad dicta Arist. n. am post
quam Arist. divisit ens in §. metaph. tex. commen. 14. in
ens in anima, & ens verum, postmodum in 5. tex. commen.
vltimi abiecit a sua consideratione ens in anima, & post
in 7. & 8. metaph. incepit perscrutari de ente, quod est ex-
tra animam. i. de substantia, & accidente, quae sunt spes en-
tis: deinde de potentia & actu in nono: deinde de uno, &
multis in decimo, & ita patet, q. omnes istae divisiones sunt
entis extra animam: unde figura, & entia rationis non
cadunt sub aliquo membro istarum trium divisionum di-
recte. Et additur in prima divisione (tam pro esse obie-
ctuo, quam pro esse imaginabili,) hoc esse imaginabili-

*Res dicitur
a reor reris,
quod est opini-
nor opinari
est aduerte-
dū, quod res
dicitur, qua
habet firmis-
tatem, qua
res est res ef-
ficiens, vel
existens.*

le consideratur per accidens, & reductiuè, & sic similitè
omnia alia impossibilia.

*Ens ratum
duob. modis
sumitur.*

Hic etiam transeundo est animaduertendum ens ratu
dupliciter accipi: vno modo sumitur pro re essentia, ex
istentia, vel subsistentia, alio modo pro illo, cui non repu
gnat existentia, hæc distinctio sumitur a Sc. in 36. distin
ctione primi sentent. in responione ad principale argu
mentum.

Dixit Margo (sed si est solùmodo vna idea formalis in
mête diuina, & ideæ obiectiuæ sunt tot quot obiecta cogni
ta, penes quid erit distinctio creabilium in esse obiectu
o quæ dictu est, q̄ duo creabilia, vt sortes, & Plato creaturi in
mête diuina distinguuntur realiter, q̄ si recurras ad ideas
qualiter tunc plures ideæ repræsentant plura creabilia.) Contra sic arguo inquisitiuè, per quod distinctiuū sortes,
& Plato distinguuntur in mente diuina? tu non potes dice
re, q̄ distinguuntur per ideas diuersas, quia vna est idea in
mête diuina respectu omnium creabilium, ergo nullo mo
distinguentur. Ad hoc respondeo pro aucto. Quod licet
in mente diuina sit vna idea formaliter, respectu omniū
creabilium, quæ ab intellectu divino cognoscuntur, tamē
obiectiuè tot ideæ sunt, quot sunt obiecta creabilia, vnde
alia est idea patris, & alia Francisci: & penes istas ideas se
cundo modo creabilia in mente diuina distinguuntur.

Multa circa istas ultimas diuisiones quæ ferè sunt eæ
dem animaduertenda sunt, & primò uidendum est, an
membra coincident. & dicimus, quod non, quia ens secun
dum quid in proposito est illud, quod non est, & potest es
se. ens verò simpliciter est illud, quod vere est in rerum
natura. secundò videndum est, an sit distractiuæ? id est per
hoc, quod dico secundum quid an fiat aliqua distractio.
Et ad hoc dico, quod non, quia distractio destruit significa
tum, & oppositum eius ponit. modò ens in potentia obie
ctiva ly potentia obiectiva non totaliter destruit significa
tum eius, nec ponit eius oppositum, ita q̄ nullo modo fit,
quia iam est suo modo: tamen diminuit ly potentia obie
ctiva de esse essentia, quia omne esse cognitum, aut in po
tentia obiectiva, est ens diminutum, sed si esset ly potentia
obiectiva dicitio distractio, sicut homo mortuus ly mor
tuus

tous destruit esse hominis, & ponit eius oppositum. i. ponit
esse cadaueris, quod est oppositum esse hominis. non sic
ens in potentia obiectiva, quia ly potentia nō ponit oppo-
sum entis. i. non ens, & impossibile.

Tertio videndum, an diuisum prædicetur de diuidéti-
bus? & ad hoc dico, q. sic secundum istum, quia ens prædi-
catur de ente secundum quid, & de ente simpliciter, & v-
niuocè, sed non secundum alios. Quarto quæro. Quid cor-
respondeat conceptui entis in re? dico, q. ens secundū qd
habet in re non repugnantiam ad esse, uel potētiam ad es-
se, ideo non est fictitium, & ens simpliciter est aliquid in
re verè: & propterea enti in quantum ens, ut prædicatur
de ente secundum quid, & de ente simpliciter, in re aliqd
sibi correspondet, a quibus abstrahetur, sed in re iste con-
ceptus non est realiter.

Conformatio cum Arist.

DE ista distinctione entis simpliciter, & entis secundū
quid, ut loquitur Arist. non ponimus hic, quia est ea
dem cum illa, qua ens diuiditur in potentiam obiectivā,
& subiectivā, & quia non ponemus hic secundam distin-
ctionem esse datam a philosopho, consequenter non po-
netur prima, & sic non erunt de mente Arist. quia sortes
ab æterno cognitus ab eo.

Quæstio de potētia obiectiva.

ET, quia auctor meminit de potētia obiectiva: dicēs, q.
ens diuiditur in ens in potētia obiectiva, & in ens i po-
tentia subiectiva. Quæro primò, an detur talis potētia obie-
ctiva? Secundo ubi ponitur a philosopho & Theologo? Ter-
tio an dicat relationē ad actū: Primò examinabo primum
dictum: & probbo, q. nō datur talis potētia obiectiva, quia
ens in potētia obiectiva, aut est ens creatum, aut increatum
non pot est ens creatum, quia oē quod est ens creatum, siue
terminus creationis, est ens in actu existens; si est increatum,
ergo est ens a se, ergo necesse est esse: ergo Des: hoc argu-
entum facit aliquibus difficultatē. Secundo arguo, q. non
datur

*An detur
potētia obie-
ctiva.*

datur talis potentia obiectiva, quia tale ens in potentia obiectiva, aut est generatum, aut creatum, & tunc tale ens erit subiectum generationis, aut creationis, & tunc erit ens in potentia subiectiva, quia illud, quod potest aliquid recipere, & esse subiectum alicuius, est ens in potentia subiectiva: ergo iste dux potentiae non differunt. Ad primū respondeo, quod ista potentia, nec est creata, nec increata: tu dicis, omne ens, aut est creatum, aut increatum: dico, & uerum est de omni ente existente, sed non de ente non existente. sicuti est ens in potentia obiectiva. Replica bis & dices, ergo inter contradictoria datur medium, sed ens creatum, & increatum sunt contradictoria, & tu ponis ens in potentia obiectiva, nec esse creatum, nec increatum. respondeo, quod ens in potentia obiectiva potest mediatre inter ens creatum, & increatum: tñ dicit s, ista sunt contradictionia, nihil inter ea mediat: dico, quod nullum ens in actu mediat inter ea verum est, cum hoc tamen stat, q̄ mediat ens in potentia patet. nam Arist. in r. phy. tex. com mē. 71. querit, illud quod generatur, aut ex ente generatur, aut ex non ente? Respondet, quod generatur ex uno tertio, quod mediat inter ens, & non ens, quia ex ente nō fit, quia tunc præfert, nec ex non ente, quia ex nihilo, siue non ente nihil fit, sed fit ex ente in potentia, quod mediat inter purum nihil, & ens in actu: sic inter ens creati, & increatum mediat ens in potentia obiectiva: unde sicut Arist. inter ens, & nihil posuit ens in potentia subiectiva, sic nos inter creatum, & increatum posimus ens in potentia obiectiva, quod non est, & potest esse. Ad argumentum modò dico: quod istud ens in potentia obiectiva, nec est ens creatum, nec increatum, sed quando diuiditur ens in actu existentia, & non ens indifferens ad illud quod existit, & ad illud quod non existit: sed potest existere. Ad aliud quando dicebatur, quod potentia obiectiva est subiectiva, & ideo frustra ponitur, quia non differunt, quia omne, quod potest fundare respectum, est ens in potentia subiectiva. Ad hoc dico, quod ista potentia non fundat respectum generationis, nec creationis, sed tantum ens in actu fundat, & quando exemplificatur de respectu creationis, & generationis dico, quod semper isti respectus

**Qua sunt in
potētia obie-
ctiva, non
sunt creata
nec increata**

**Inter sub-
stā-
tiam, & ac-
cide-
s datur
ista potētia
obiectiva,
qua nō ē sub-
stā-
tiam, ne
que accide-
s vide Sco. in
z. d. 12. q. 1.
vide Padu.
Barolitam i
contradict.
suis.**

**Quis attus
correspōdet
potētia obie-
ctiva. Dico
quod opp. a-
ttus non for-
malis, sed
existensia.
Potētia su-
biectiva opp.
attus forma-
lis.**

præ-

presupponunt fundamentum actualiter existere, quod non est potentia obiectiva.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi ponitur ab Arist. potentia obiectiva, & subiectiva? Quantum ad secundum dictum dico, qd talis potentia obiectiva ponitur ab Arist. 9. metaph. tex. commet. 13. vbi dicitur, potentia & actus sunt eiusdem generis: quod illud idem genere, & specie, & numero, quod est in potentia, postea erit in actu. Sortes. n. qui est in potentia, non distinguuntur a seipso numeraliter, ut est in actu, & non loquuntur de potentia subiectiva, quia potentia subiectiva, & actus non sunt eiusdem generis, aut speciei, aut numeri, nam substantia, quae est subiectum respectu accidentium, non est eiusdem generis, cum accidentibus. Sed clariss. hoc habemus ex Arist. vt optime deducit Sto. i 1. di. quarti. Nam Arist. 7. meta. 56. ait, quod ex actu, & potentia fit unum. ibi dari ponitur potentia subiectiva. i. illud quod est, & potest aliquid recipere, & tale est materia, similiter 8. meta. tex. c. 15. vbi ex materia, & forma ex actu, & potentia constituit compositum. clarum est, quod in his locis ponitur potentia subiectiva. s. materia, quae est, & potest aliquid recipere: sed potentia obiectiva distincta a subiectiva ponitur 9. metaph. tex. cap. 1 t. vbi dicitur, est autem actus existeret, non ita sicut dicimus potentia, & post explanando istam descriptionem, manifestat, in multis oppositis, ut vigilans ad dormiens, & videns ad claudens oculum, & elaboratum ad illaboratum. Quare, quae potentia est ista, quando aliquis est videns, & habet potentiam ad claudendum oculum: est illaboratum, & habet potentiam ad elaboratum esse? certum est, quod est potentia, cum ipse in fine subdat, huiusmodi inquit, differentiae alteri parti, est actus determinatus, alteri autem potentiae: ista non potest esse potentia subiectiva, quia subiectiva manet cum actu, quia ex actu, & potentia fit unum per se, ut dicebat Arist. sed vigilans non stat simul cum dormiente, ita quod ex eis fiat unum, elaboratum non stat cum illaborato, quia implicant contradictionem: ergo est poten-

Potentia, et
actus sunt
eiusdem ge-
neris, quia
potest esse quod
potentia sic
substantia,
Et actus e-
ius sit acci-
dens, poten-
tia n. rōna-
les est substā-
ria, attamen
forma itelli-
gibiles, Et
actus eius
sunt accidē-
tia, Et si non
intelligitur
de hac por-
tia subiecti-
va, sed magis de alia
aliqua potē-
tia.

ista obiectua, quæ non stat cum actu simul, & sic obiectua distinguitur a subiectua. Et nota, quod Arist. non posuit ens in potentia obiectua. i. esse cognitum, siue ens secundum quid, quod est ab externe cognitum ab intellectu diuino, quia supra diximus, quod tale ens ideale non ponit esse, sed posnit ens in potentia obiectua, quæ potest respicit agens naturale, ut rosa, quæ non est modus, & potest esse: tale esse potentiale, & talis potentia obiectua ponitur ab Arist. Secundò probatur, quod datur potentia obiectua in via Theologica: nam Aug. 12. confessionum dixit, materia ipsa accepit a Deo hoc imperfectum esse, quod habet scilicet in potentia, & necesse est ipsum hoc ponere, quia materiam concedit a Deo creari, sed antequam crearetur, erat in potentia, & non nisi obiectua, & si non habuisset ante creationem potentiam obiectuam, Deus creasset illud, quod fuisset impossibile: quod tamen Deus nūquam facit, quia nō creat nisi possibilia. Sed hic restat una parua difficultas, quia dictum est, quod sortes in potentia obiectua, & sortes existens, est eiusdem speciei, & numeri, contra hoc arguo sic: esse in potentia cum vero esse existentia eiusdem generis non sunt. Ad hoc respondeo, quod ista sunt eiusdem generis, speciei, & numeri, ad hunc sensum, non quod esse reale in actu cum esse in potentia, sint eiusdem numeri, sed intelligitur sic, quod ille met sortes numeraliter, & specificiter, idem quod erat in esse cognito ipsem et idem numero erit post in esse existentia. Ad tertium dictum respondeo vbi queritur an esse cognitum fundet aliquem respectum? quia dicit ordinem ad actum, & melius quereres, cum omnis respectus presupponat terminum, & fundamentum, quod erit fundamentum huius respectus. Respondeo, quod fundamentum est ipsum esse cognitum, & pro hoc nota, qd Seco. 36. primi ponit, quod in secundo signo naturæ, esse cognitum fundat respectum ad actum. nam in primo signo est ipsum esse cognitum, & in secundo signo fundat, & dicit respectum ad actum: & aduerte, quod duplex est actus, unus est actus inducendus, per potentiam supernaturalem, alius inducendus per potentiam naturalem, sic esse cognitum duplex, fundat duplē respectum, aliquid est esse cogniti-

cognitam super naturale, quod fundat respectum ad voluntatem diuinam, potentem illud esse cognitum ponere; in actu & producere, & sic dicimus, quod cognitio infusa; in anima nostra à Deo, materia prima, Angeli, animæ, ha-
buerūt esse possibile, siue obiectiuu supernaturale, quia
fundauerunt respectum ad voluntatem diuinam super-
naturalem. Sed rosa in hyeme habet esse possibile natura-
le, quia fundat respectum ad causas naturales potentes il-
lam producere. Sed dicent aduersarij, Antichristus in po-
tentia obiectiuu fundat respectum ad Antichristum in ac-
tu existentem, & tunc idem est fundamentum, & terminus,
quod implicat. Secundò omnis potentia aut est acti-
ua, aut passiva. Antichristus nec est in potentia actiua, nec
passiva: ergo nullo modò datur ista potentia obiectiuu. Ad
primum dico, quod duplex est relatio, actualis, & poten-
tialis: actualis, requirit terminum distinctum à fundame-
to & actu existere: Sed potentialis non requirit terminum
distinctum à fundamento, & actu existere: Ad secundū dico,
quod verum est, quod duplex potentia actiua, & passi-
ua, in ente existens: de ente vero secundū quid, hoc
non est uerum sicuti est Antichristus. Ultimò quereres pe-
nes quid differunt istæ duæ potentiaz, subiectiuu & obie-
ctiuu. Ad hoc respondeo, quod potentia subiectiuu est tunc,
quando aliquid est actu, & potest aliquid recipere, obiecti-
ua quando non est, & potest esse.

T E X T V S.

*Et sic dico quod ens ut est subiectum metaphy-
sica, & ad æquatum obiectum intellectus nostri,
dicitur vniuocè de ente simpliciter & de ente se-
cundum quid, saltem ad illa est vniuocum præ-
dicatum.*

*P*ro quo est notandum, quod secundum Sco. distinctio-
ne 7. pri. Sent. quæst. tertia, & dist. 3. eiusdem, quæst. 3.
differentia est inter esse vniuocum prædicatum, & vniuo-
cè prædicari. Vniuocum enim prædicatū est vniuersaliter, prædicari.

F quando

Vniuocum
prædicatū
S aquino-
cum.

Differentia
inter esse v-

niuocū pre-
dicatum, &
vniuocem
prædicari.

86. L E C T V R A

quando conceptus illius quod prædicatur, in se unus ex natura rei, si sit res primæ intentionis. Et hoc modo album dictum de ligno & lapide est prædicatum vniuocum, & vniuersaliter omnis predicatione accidentis de subiecto. Et per oppositum illud dicitur æquiuocum quod prædicatur non secundum unitatem conceptus. Et sic inter vniuocum & æquiuocum non est medium. Patet clarè ex rationibus ipsorum. Vniuoca enim dicuntur, quorum nomen est commune, & ratio substantiaz est eadem: Aequiuoca vero, quorum nomen est commune, & ratio substantiaz non est eadem. Modo habere eandem rationem, & non habere eandem rationem, cum sint contradictoria, nullo modo possunt compati medium. Ex quo infero, quod omne analogum vel est æquiuocum vel vniuocum. Vniuocè vero prædicari est, quando ratio seu diffinitione prædicati includitur in ratione seu diffinitione subiecti: & hoc quidditatue, sic quod nō prædicatur, ut album de lapide: nec vniuersaliter, ut quodcunq; accidens de subiecto, siue proprium siue commune: nec ut inferius de superiori, nec ut genus de differentia, nec ut differentia de genere, nec ut modus intrinsecus de eo cuius est modus intrinsecus: sed ut solus conceptus quidditatius & qualitatius, pertinet ad prius modum dicendi, per se prædicantur. Ulterius est ad uertendū, quod duplex est vniuocatio ut ad præsens spectat, scilicet vniuocatio transcendens & vniuocatio limitata. Vniuocatio limitata est respectu alicuius prædicti potentis prædicari de multis secundum habitudinem alicuius vniuersalium à Porphyrio assignatorum: & isto modo ens non prædicatur vniuocè de entibus, sicut dicit Porphyrius. Si quis enim omnia entia vocet æquiuocè, inquit, nūcupabit, & nō vniuocè. Vniuocatio transcendens est unitas alicuius conceptus ex natura rei potentis de multis generibus generalissimis prædicari: vel de uno generalissimo, & de aliquo quod nō est in prædicamento. Exemplum primi: ut ens, bonū, verum, relatio, absolutum, &c. dicuntur vniuoca vniuocatione transcendenti. Exemplum secundi: ut iustitia, sapientia, dicuntur vniuoca vniuocatione transcendenti, nec requiritur ad hoc, quod aliquod prædicatum sit transcendens, quod prædicetur de omnibus prædicamentis,

*Vniuocatio
duplex.*

mentis, sed sufficit quod prædicetur de aliquo prædicamēto, vel de aliquo reponibili, & quod non sit per se in gene
re sicut est sapientia, iustitia, & sic de alijs, sic Sto. 8. dī pris
Sen. q. 3. Aduertendum viterius, quod ens capitur dupli-
citer, uno modo transcendenter, alio modo transcedentis
simē. Ens transcedentissimē captum est æquiuocum qua-
cunq; æquiuocatione, quia ut sic capitur ens, est cōmune
ad ens reale, & ens rationis, & clarū est, quod ut sic nō dicit
aliquem conceptum uāū, quia uel ille conceptus esset se-
cluso opere intellectus, uel non. Si sic, ergo aliquid quod
esset præter opus intellectus, includeretur quidditatine in
illo quod non esset præter opus intellectus, cuiusmodi est.
ens rationis. Si non esset præter opus intellectus, sed per
opus intellectus: ergo aliquid quod est per opus intelle-
ctus, includeretur quidditatine in illo quod esset præter
opus intellectus, quod uidetur falso, & sic relinquitur,
qd̄ ens ut sic captū nō est uniuocū. Prædicta ratio facit mihi fidem, & credo illā esse insolubilem, licet Frāc. de May-
zonis nitatur eam soluere, sed iudicio meo non soluit.

*Ens transce-
denter. Et
transceden-
tissime.*

*Tractatur hic doctissimē de uniuocatione entis: ubi pulchra
dubia solvuntur, & declaratur textus auctoris.*

Hic mouendæ sunt quædam difficultates & concor-
dandæ diuersæ opiniones de uniuocatione entis. Pri-
mò igitur ago in id quod dicit Syrectus quod ens est su-
biectum meta. & adæquatum obiectum intellectus nostri:
perfectus Metaphysicus perfectè cognoscit subiectum
Metaphysicæ, ergo perfectè cognoscit ens inquantum
ens, & istud metens quod est subiectum adæquatum me-
ta. est obiectum adæquatum intellectus nostri, tunc ultra,
si naturaliter potest intellectus pro isto statu cognoscere
ens, inquantum ens, ergo naturaliter potest cognoscere
quodlibet contentum sub ente, & sic naturaliter potest co-
gnoscere Deum, quod est falso. Secunda difficultas est
in hoc, quod ponit Syrectus uniuocè prædicari de ente sim-
pliciter, & de ente secundum quid siue ente in potentia
obiectiva & de ente in potentia subiectiva, & iste est sup
primus conceptus super omnia, & ego probo, quod suprā

*De subiecto
metaph.*

Ens datut alius conceptus superior, qui vniuocè prædicatur de ente simpliciter, & de ente secundum quid: & iste erit conceptus tertius, quod est contra Scotum, & probo sic: plus conueniunt ens & vnum, quam ens & nihil: sed ens & vnum sunt extra intellectum, ergo possunt fundare, & esse fundamenta conuenientia: & tunc ista conuenientia erit realis, quia fundamenta realia sunt: & erit supra ens & vnum, & sic vniuocè prædicabitur de quolibet, sicut ens. **H**ec oratio facit aliquibus difficultatem. Tertia difficultas est ista: videtur quod non datur prædicatum vniuocum: quia prædicatum vniuocum ponitur pro proprijs passionibus & alijs, de quibus ens non vniuocè prædicatur, sed est vniuocum prædicatum. quid sit autem vniuocum & vniuocè prædicatum & qz differentia inter illa duo vide Trôbetam in hoc loco in Syrectum. Sed ego probo, quod vniuocè prædicatur: & arguo sic, ens & intelligibile connertuntur: & propria passio est intelligibilis formaliter: ergo est ens formaliter cum connertantur: sed ens formaliter est ens quidditatiuè: ergo propria passio est ens quidditatiuè & sic non erit distinguere de ente formaliter, de ente rea inter sicut Scottiz dicunt. Quarta difficultas est ista, Scotus in expositione suæ Metaphysicæ, in quarto comm. pri mouoluit, quod Metaphysicus consideret ens in quantum ens reduplicatiuè: ergo ens ut est subiectum in Metaphysica, non tenetur cum ly in quantum specificatiuè, sed reduplicatiuè: tunc sequeretur, quod omne ens esset subiectum in Meta. patet, homo in quantum animal rationale est risibile, ergo omnis homo est risibilis. Ad primam difficultatem respondeo sic: quod eo modo, quo quis est perfectus Metaphysicus, eo modo cognoscit subiectum Metaph. & cum perfectus Metaphysicus versetur præcipue in cognitione valde vniuersalium, ideo Metaphysicus cognoscit ens in quantum ens, demonstrando de ipso passiones vniuersales. & quando dicitur, quod Metaphysicus cognoscit ens, in quantum ens concedo, scilicet quod cognoscit illud in quantum est subiectum in Metaphysica: & quando dicas quod est adæquatum subiectum Metaph. est adæquatum obiectum intellectus nostri: dico, quod hoc non est verum, quo ad omnia. est enim verum quo-
ad hoc,

ad hoc, quod sicut subiectum meta. est commune omni enti reali, & prædicatur de omni ente reali in quid, vel saltem est prædicatum uniuscum, sic similiter obiectum intellectus. Sed non est verum quoad hoc, quod sicut quodlibet ens in quantum ens, est obiectum intellectus, quod similiter quodlibet ens sit subiectum Meta. & ideo, ly in quantum, stat specificatiuè, quando dicimus, quod eus in quantum ens, est subiectum adæquatum Meta. sed stat reduplicatiuè, quando dicimus, quod ens in quantum ens est obiectum adæquatum intellectus, & quando dicitur quod naturaliter potest deum dignoscere dico, quod potest eo modo quo tractat ens id est sub ratione vniuersali & confusa non autem distinctè. Ad secundam dico, quod non datur convenientia realis supra ens & vnum: quia ab uno & ente nihil reale abstrahitur, unde ab istis conceptibus cum sint simplices, non abstrahitur aliquid reale. quia abstractio conceptus realis sit a duabus rebus existentibus, aut à duabus realitatibus, & non à simpliciter conceptibus, ideo talis conceptus, scilicet couenientia, non est conceptus realis abstrahibilis ab aliquo: propterea supra ens & vnum non datur aliquis conceptus realis: quia non habet fundamenta, à quibus realiter potest astrahi: & si à Deo & creatura abstrahitur ens, bene potest abstrahi: quia Deus est vera res, & similiter creatura: modo, cùm nec ens, nec vnum sint veræ realitates, aut res immo simplicissimi conceptus, & qui possint soli terminare actionem nostri intellectus, ideo nihil reale potest abstrahi ab istis, & quando dicis, plius conueniunt ens & vnu quiam ens & nihil, negatur hoc similiter, quia plius & minus presupponunt positiuū. in prima parte maioris, in secunda autem non, quia nihil: non dicitur aliquid positiuū. Ad tertiam, quando probatur, quod intelligibilitas & ens co- uertuntur: quilibet passio est formaliter intelligibilis: ergo est formaliter ens. Ad hoc dico, quod propria passio est realiter ens, sed non formaliter, quia potest concepi si ne ante cùm alia sit formalitas passionis & illius cuius est passio, & quidditatiuè: & cùm dicis, est intelligibilis formaliter, concedo formaliter, idest per suam formam, sed non formaliter, idest quidditatiuè. Ad ultimam,

que est auctoritas Scoti. aliqui sunt, qui negant, quod illa Metaphysica condita sit à Scoto, scilicet expositio: sed isti habent respondere dictis Scotti 11. distinct. quarti dicentis, sicut diximus in expositione quam edidimus super 7. Metaphy. idē secundūm hoc dictum videtur esse Scotti. Quicquid sit, aliter respondeo: quod illa auctoritas non bene adducitur quia non dicit ibi Scott. quod ens inquantūm ens, est subiectum in Metaphysica . accipiendo ly inquantum reduplicatiūe: sed dicit, quod Metaphysica speculator entia inquantūm entia , & quod ly inquantum tenetur reduplicatiūe: & hoc est verum, quia Metaphysicus considerat omnia entia particularia, sub ratione transcendentī & communi. non autem dicit, quod ens inquantūm ens reduplicatiūe est subiectum in Metaphy. unde in fine illius textus dicit quod Metaphysicus considerat omnem speciem entis & omnes partes entis: ergo verum est, quod Metaphy. considerat omnia entia inquantum entia reduplicatiūe , id est sub ratione transcendentī, quia considerat Sortem sibz ratione transcendentī, & hominem, & sic de omnibus alijs.

Dixit auctor quod ēs dicitur vniuocē de ente simpliciter, & secū dū quid vel saleē est vniuocū uocū prædicaturū, & hoc dixit quia nūc nō vult cū Amer. li- tō per agere de ente an sit vniuocū vel aquino- cum.

Ibi cū dicit auctor (inter vniuocum & æquiuocum non datur medium:) ergo non datur prædicatum analogum medium, & probat isto modo, inter contradictoria non datur medium : sed idem & diuersum sunt contradictoria, quia habere eandem rationem & non habere eandem rationem sunt contradictoria: ergo inter ipsa non datur medium, ergo non datur prædicatum analogum, quod est medium inter vniuocē & vniuocum , & æquiuocē & æquiuocum prædicatum.

Sed circa hanc vniuocationem entis adhuc potest esse istud dubium , ista vniuocatio entis non est vera: quia fundamentum, & Achylles, per quem Scotistæ tenet eam, est falsus: quem facit ipse Scotus, tertia dist. primi , & ponit similiter primo Metaphysicę ab Antonio Andrea : & formatur isto modo: intellectus certus de uno & dubius de duobus, siue diuersis, habet conceptum alium de quo est certus, à conceptibus, de quibus est dubius: sed intellectus viatori, potest esse certus de aliquo, & est ensdubitando de ente finito vel infinito: ergo conceptus entis de aliquo

quo est alius à conceptu isto vel illo , & ita neuter ex se ; sed in utroque illorum includitur: ergo vniuersus : ista ratio & multæ aliæ , quæ idem sonant , possunt infringi isto modo. Posset enim aduersarius dicere , quod intellectus non habet conceptum alium de quo est certus , à conceptibus , de quibus est dubius , sed habet tantum vocem. unde Philosophi disputantes de primo principio , non concedebant ens esse conceptum supra illa , quæ ponebant principia quando inquirebant , an Deus esset principium , sed erat certi , quod dabatur vox ista , scilicet ens , & de hoc tantum erant certi , & non de conceptu , & postea disputabat , si hoc quod vocabat ens , secundum vocem , esset principium primum : puta si ignis , aut aqua , de quibus concedebant verificari hanc vocem , ens , an esset Deus & primus principium ? ergo istis est communis vox & non conceptus. Ad hoc dico , & ad multis alias rationes , quæ possent fieri contra rationes Scotti quod verè conceptus est communis , & non tantum vox , & ratio ista Scotti & quælibet sibi similis , quia vanum est omnes adducere , tenent præsupposito uno fundamento , quod habet Scotus . 8. primi vbi dicit , quod hoc modo deuenimus ad cognitionem Dei , id est , ab inferiori ad superiorius , ut hoc , est Sortes , ergo homo , ergo animal , ergo corpus animatum , ergo corpus , ergo substantia , ergo ens , & totus iste processus est cognitio confusa , postea regredieris , ens aut finitum , aut infinitum : si infinitum , Deus , si finitum , creatura , neque isti processus possunt negari : quia diffusè habentur ab Arist. in primo Phy. in principio quādo docet nos procedere à magis vniuersalibus ad minus vniuersalia , & à minus vniuersalibus ad magis vniuersalia : & isti duo processus positi sunt à secundo textu , usque ad quartum inclusi : & ista diuisio entis per finitum & infinitum est vera secundum Ar. qui concedit , vt tenet Scottus septima quodlib. finitatem Dei in vigore . Si igitur ens aliquod est finitum , aliquod infinitum , etiam secundum Aristot. & quando sit diuisio entis , non dividitur vox , sed verè conceptus : quia diuisio præsupponit diuisum esse ens positum , & verè aliquid : quando igitur dividitur ens per istam diuisionem descendimus in creaturam , & in Deum . & si tu dices , bene potest esse , quod

diuidatur aliquid, & non dicat conceptum aliquem, sed erit simpliciter vox sicut dicimus, quod canis diuiditur in pisces marinum, canem latrabile, & sidus celeste, & ista diuisio est uocis in sua significata, & non conceptus. Ad hoc respondeo quod aliud est diuidi in aliqua, in qua descendit, & aliud diuidi per aliqua: modo vox diuiditur in aliqua, i.e. in sua significata, & non per aliqua: quia canis uox non habet alias differentias, aut modos intrinsecos, p. quos descenderet in sua significata, sicut ens per modos intrinsecos descendit in Deum, & creaturam. Rones igitur Scotti tenent presupposito-ordine confuse cognoscendi, & distincte cognoscendi, & presupposita diuisione entis.

Secundò tria hic debes notare: primo, conceptus multipliciter accipitur. & hoc dico, ut clarè pateat, quid sit conceptus vniuocus: uno modo accipitur conceptus, pro potentia concipiente, ut intellectus. Alio modo pro ratione conceptibili, qua mediante intellectus concipit obiectum, ut species intelligibilis, in qua relucet obiectum cognitum: tertio modo accipitur pro actu concipiendi. i.e. pro conceptu formalis, qui est notitia, qua aliquis concipit aliquid. Quarto pro conceptu obiectu, ut res cognita, qua obijicitur potentiae concipiendi, & iste conceptus est duplex qualitatius, & est differentiarum, qui prædicatur in qua le, quidditatius qui prædicatur in quid de pluribus, ut conceptus speciei, generis, & eatis. Patet igitur, quod isto quarto modo sumitur, quando dicitur, quod ens habet conceptum vniuocum. Tertiò debes notare, quod duplex est æquiuocatio, quædam est rei, & quædam est signi: æquiuocatio rei, sunt ipsa æquiuoca, id est res æque significatae per ipsum terminum æquiuocum, & de ista non loquimur. Alia est æquiuocatio signi, & ista est duplex, uel naturaliter significatiui, vel ad placitum. Sed dices, quomodo potest esse æquiuocatio signi naturaliter significantis, cum in mente nulla sit æquiuocatio. Respondeo, quod in mente, hoc signum lapidis significat rem naturaliter, propriè, & scipium naturaliter communiter, & hoc non nisi æquiuocè. Probo, quia non vniuocè: ergo æquiuocè, est notitia huius vocis, significat naturaliter propriè ipsam vocem, & ad placitum signat rem. æquiuocatio signi ad placitum

*Notitia et
quiuoci, &
analogi.*

placitum duplex est: quædam à casu, & quædam à consilio, æquiuocatio signi à casu, est quæ significat plura, mediantibus pluribus nominibus naturaliter significantibus, totalibus, & non synominis, dicitur notanter naturaliter significativis: quia conceptus canis latrabilis non significat tanem latrabilem ad placitum, sed naturaliter, & sic de alijs, dicitur notanter totalibus, propter orationes, quæ plura significant conceptibus partialibus, dicitur notanter non synominis: quia si profertur Sortes in præsentia plurium, illa vox significat Sortem mediantibus pluribus notitijs: quæ existunt in mentibus plurium, dicitur ergo non synominis, quia notitia Sortis in mente mea, tua, & illius, est accepta synonimè. Quædam est æquiuocatio signi ad placitum à consilio: & est tunc, quando unum significatur per prius, & reliquum per posterius: ita, quod non significat unum nisi prius significet alterum, ut homo non significaret hominem pictum, nisi prius significaret hominem verum. His stantibus pono duas conclusiones, prima sit ista. Propositio, in qua ponitur equiuocum à casu semper est distinguenda. Secunda conclusio. Propositio, in qua ponitur æquiuocum à consilio, non semper est distinguenda, quia tunc sequeretur, q[uod] ista homo currit, est distinguida, quia homo potest pingi, non oportet ergo quod ista propositio distinguatur, immo propositio, in qua ponitur analogum, non distinguitur, sed stat pro famosiori significato. Quod dixi de æquiuocatione, dicatur de vniuocatione: q[uod] est duplex, quædam rei, quædam signi: rei, ut sunt res vniuocatae, signi, q[ui]n est identitas, vel unitas vocis & significati primi: vnde ad cognoscendum utrum iste terminus lapis sit vniuocatus, videoas si primum eius significati est unum, tunc est vniuocatum. Tertiò notare debes, q[uod] Analogum tunc est ut Boetius dixit q[ui]n est inæqualitas significati: v. g. natura animalis nobiliori modo participatur ab homine, quam ab asino. vnde aduertas maximam discordiam inter Scotum, & Com. Scot. negat dari analogiam medium inter æquiuocationem, & vniuocationem. Com. in 4. metaphy. com. secundo voluit dari medium analogiam: & specialiter hoc concedit de ente, vnde inquit, hoc nomen ens, nō est æquiuocum. Si enim esset æquiuocum non considerares

de

de eo vna ars: tamen dicitur multis modis sed non sequitur
cē, vt canis qui dicitur de latrabilis, & marino, neq; vniuo-
cē vt animal de homine, & abno, sed est de nominib; quæ
dicitur de rebus attributis eidē: & sunt media inter vniuo-
ca & æquiuoca. ex quibus verbis clare patet, quod analogia
mediat inter vnuocationē & æquiuocationē. Scot. ve-
rō ecōtra hanc negauit, & cūm habeāt diuersa fundamēta
circa æquiuocationem, hinc est quod processerunt diuer-
se conclusiones, ponentes alio & alio modo analogiam.

*De vniuoca-
tione ensis.*

*Genus non
est vniuocū.
quis sensus.*

Sed est satis aduertendum, quod de ista vnuocatione
entis sunt multi modi & variæ positiones, quomodo po-
natur. Primus est Antonij Andreæ in sua metaphysica: qui
ponit distinctionem, quod triplex est vnuocatio: scilicet
physica, logica, & metaphysica. physica est vnitas naturæ ex
natura rei circumscrip̄to omni opere intellectus: de illa
vnuocatione loquitur Philosophus 7. physicæ text. com-
ment. 24. quando dicit in specie specialissima est proprie-
comparatio, & nō in genere, quatenus species dicit vnam
naturam & vnuocam: non autem genus, sed latent æqui-
uocationes in genere genus enim dicitur æquiuocū, æqui-
uocatione opposita vnuocationi physicæ, eo quod nō cor-
respondet sibi vna natura, vel hypothasis extra, sed plu-
res secundū quod dicunt Com. & Themistius super pri-
mum de anima. Vnuocatio logica est vnitas alicuius rea-
litatis uel intentionis primæ sub vna intentione logica co-
ceptæ. verbi gratia, sub intentione generis, uel differen-
tiæ, uel alicuius alterius secundæ intentionis. Logicus
enim considerat huiusmodi intentiones: ex quo concludo
corollatum unum, quod aliquod transcendens, ut ens, est
propriè uniuocum vnuocatione logica, quia enti, uidelicet
competit sibi ista secunda intentio, scilicet uniuersale,
& similes, quæ sunt intentiones logicæ, & secundæ inten-
tiones, & sic stat aliquid esse vnuocum logicæ & æquiuocum
physicæ, ut ens. Vnuocatio metaphysica est vnitas
alicuius primæ intentionis abstrahibilis per intellectum
à pluribus ex natura rei circumscripta quacunque inten-
tione secunda uel logica, & hoc modo transcendentibus
non repugnat vnuocatio: ex quo infertur corollarium,
ens

Ens est vniuocum metaphysico, quod non est vniuocum physico. Secundus modus est Francisci de Marchya super pri-
 mum sententiarum : quod, Quatuor sunt gradus vniuoca-
 tionis: propter quorum diuersitatem diuersificantur opi-
 niones de vniuocatione entis: vniuocum enim descendit
 in sua vniuocata quadrupliciter. Primus gradus est, qñ ali *vniuocatio-*
nis quatuor
 quid descendit secundum eadem rationem: & secundum eundem es-
 sendi modum cōēm eis, & secundum eundem ordinē essentialē
 & secundum eundem gradum perfectionis essentialē, & ille *Subtilis do-*
 gradus, siue modus vniuocationis est pfectissimus gradus *Brina.*
 possibilis reperiri in creaturis, sed ista vniuocatio est tan-
 tum speciei specialissimæ, species enim specialissima de-
 scendit in sua indiuidua, ut albedo secundum eandem ra-
 tionem & secundum eundem modum essendi communē,
 vt patet, & secundum eundem ordinem essentialē eis
 communem: quia secundum Philosophum octauo meta-
 physicæ, ordo essentialis est inter species non autem inter
 indiuidua: & ideo species non descendit per prius in uno
 indiuiduo, quam in alio, accidit enim indiuiduo eiusdem
 speciei, quod sit prius alio, accidit etiam indiuiduo eiusdem
 speciei, quod sit perfectius alio: possunt enim duo indiui-
 dua eiusdem speciei esse & que perfecta, & ideo species
 descendit in ea secundum eundem gradum & que perfe-
 ctum & hoc per se: & hinc est, quod in specie specialissi-
 ma est tantum perfectissima comparatio ut dicebat Arist.
 in secundo Physicorum. Secundus gradus est minor isto:
 & est, quando aliquid descendit in sua vniuocata secundū
 eandem rationem, & secundum eundem modum essendi,
 & secundum eundem ordinem essentialē: non autem
 descendit in ea secundum eundem gradum perfectionis,
 quomodo aliquod subalternum descendit, ut animal in
 suas species per rationale & irrationale: puta substantia
 animata sensibilis est in omnibus speciebus secundū eun-
 dem modum essendi, & secundum eundem ordinem essen-
 tialē, ut dicitur septimo Metaphysicæ, non tamen descé-
 dit in eas secundum eundem gradum perfectionis essen-
 tialē: alium enim gradum perfectionis animalis habet
 homo quam brutum: ideo in hoc, scilicet, in diuersitate
 graduum genus recedit ab vniuocatione, & accedit ad
 aqui-

æquiuocationem, propter quod dicitur *septimo Physic* quod in genere latent æquiuocationes: in quibus verbis Philosophus innuit duo. Primo enim innuit multiplicitatem, & diuersitatem graduum generis, penes quod attenditur eius æquiuocatio: secundò innuit vnitatem rationis eius, penes quam est eius vniuocatio, & hoc cum dicit latent æquiuocationes in generibus: sub aliquo enim huius habent æquiuocationes latere si latent: hoc autem, sub quo latent illæ æquiuocationes graduum generis, est vnitas rationis ipsius, latent etiam ibi propter diuersitates graduum, qui gradus sunt eiusdem rationis formalis. Tertius gradus vnuicationis est minor prædictis duebus, & est quando aliquid descendit in sua inferiora, secundum eandem rationem, & secundum eundem modum essendi, non tamen secundum eundem gradum perfectionis effendi, & essentiali ordinem, sicut numerus descendit in suas species: descendit enim numerus secundum eadem rationem numeri in communi, & secundum eundem modum essendi, sed tamen secundum aliud, & aliud gradum perfectionis: perfectiorem enim gradum numeri partici paternarius, quam binarius, descendit etiam ordine quodam essentiali, non ordine superiorum, & inferiorum, sed per prius descédit in unā speciem, quam in aliam, ut prius in binarium, quam in ternarium, & sic ascendendo. Et quantum ad talia vnuoca dicit philosophus. *quinto metaphysice*, quod species rerum sunt sicut numeri, sicut enim species numeri habent essentiali ordinem, ita species rerum sicut inter se essentialiter ad inuicem ordinatæ, & iste gradus vnuicationis accedit ad analogiam, vnde numerus est vnuocum, inquantum secundum vnam rationem descendit in suas species, & prædicatur de eis: analogum autem ut non descendit secundum eundem ordinem, eius tamen species habent inter se ordinem essentialē, ex quopatet, quod ipsa analogia se tenet, & potest stare cum vnuicatione. Quartus gradus est minor prædictis: & est quā aliquid descendit in sua inferiora secundum eandem rationem tantum, sed non secundum eundem modum essendi, nec secundum eundem gradum perfectionis, nec secundum essentiali: & sic ens descendit in substantiam,

*Species rerum
sunt sicut numeri.*

*Ens quomo-
do descédit
in substâtiâ
Ecclesiâts*

stantiam, & accidens, ratio enim entis est in se, eadem in substantia & accidente, habet tamen diuersum gradum perfectionis in eis: substantia enim perfectior est accidente, prius enim descendit ens in substantiam quam in accidens: substantia enim presupponitur accidenti: secundò habet aliud modum essendi in substantia, quam in accidente: in substantia enim existit independenter ab alio substantiae, in accidente autem habet oppositum modum essendi: iste autem est infimus gradus vniuocationis, habens multum de æquiuocatione, quia habet diuersitatem graduum, & modi essendi, & diuersitatem ordinis: ideo tale est simul vniuocum, æquiuocum, analogum: est vniuocum, quantum ad unitatem rationis communis: æquiuocum autem quantum ad diuersitatem graduum, & modi essendi. Analogum autem quantum ad ordinem, & hinc est, quod aliqui aspicientes ad diuersitatem graduū perfectionis, & modorum essendi tantum, dicunt, q̄ est æquiuocum. Alij autem attendentes ordinem, quo ens descendit in substantiam & accidens, & ad ordinem, quem habent sua inferiora inter se, dicunt ipsum analogum. Alij vero vniuocum ad eius unitatem rationis attendentes, & sic diversificantur opiniones de ente, quæ omnes opiniones certè verum dicunt in aliquo. Tertius est modus aliorū Scottizantium, qui assumentes maximam Scotti in prologo, quanto magis aliquid recedit ab aliquo extremo, tanto magis denominatur ab eius opposito, & quia ens maximè reddit à specie, ideo denominatur partim æquiuocum, & partim vniuocum, vel minima vniuocatione vniuocum, quia species est maximè vniuoca, & sic ens erit vniuocum, & æquiuocum. Et hæc de modo ponendi vniuocationem.

Pro declaratione communitatis sive conceptus entis, est aduertendum, quod in hoc apud Scottistas sunt varijs modi, primus est Antonij Andreæ in sua metaphysica questione prima, qui voluit, quod ens habeat communitatem & unitatem realē, quam conclusionem probat multis rationibus, ut habent ibi videri: & vult, quod unitati huius conceptus correspondeat aliqua unitas ex natura rei, aliter dicit ipse, vniuersalitas entis esset ficticium quedam, & chymera. Secundus modus, qui magis sapit, est quod

*De conceptu
entis commu-
nitate.*

quod conceptus entis non est communis communitate reali per inexistentiam, nec per indifferentiam, primò non per inexistentiam, ut essentia diuina, quæ in pluribus personis existit: nec est communis conceptus entis per indifferentiam, ut sunt naturæ communes, de quarum quidditate non sunt differentiae ultimæ: sed conceptus entis correspondet sibi aliqua communitas per intellectum, & nota, quod intellectus intelligens distinctè ens, non habet uniuocationem entis. Et pro hoc pono duas conclusiones, prima, Apud intellectum distinctè concipientem non datur vniuocatio entis: secunda conclusio, apud intellectum confuse concipientem datur vniuocatio entis: ex quo sequitur primum corollarium, quod Deus, qui distinctè intelligit omnia, non habet conceptum entis vniuoci. Secundum corollarium, apud intellectum nostrum confuse concipientem datur vniuocatio entis. Et tunc est conceptus distinctus alicuius rei, quando intellectus distinctè concipit aliquid adæquate & perfecte: ut quando intelligit realitatem cum suo modo, vel conceptum cum suo modo: exemplum primi, ut quando intelligit albedinem, ut octo, exemplum secundi, ut quando intellectus intelligit ens finitum.

Tunc vero est intellectus confusus & imperfectus si & inadæqnatius, quando intelligitur ens nec finitum, nec infinitum, similiter quando intelligitur albedo confuso modo, & imperfecto, ut quando intelligitur albedo non ut octo, aut quatuor. Quæ omnia habet à Scot. 8. dist. primi. Dicamus sic, quod communis iste conceptus entis, est communis tantum per intellectum abstractivum, & non communitate reali, & quod non possit esse conceptus iste entis communis communitate reali, probatur sic: quia dato hoc tunc sequeretur, quod Deus esset compositus compositione Metaphysica, ex actu & potentia: patet quia ens dicit conceptum realem, & modi contrahunt ipsum, ergo compositio, quia ens esset in potentia, & modi determinarent ipsum. Præterea Scotus 8. primi voluit, quod ens dicit conceptum rationis. Siquis tamen vellet tenere aliam viam, dicet cum auctore formalitatum, quod non sequitur compositio in Deo, sed tunc sequeretur, quando modus dicteret actum, & veram formalitatem actuarem aut realitatem.

Subtilis de-
strina.

Conceptus di-
stinctus ali-
cus res quis-
uam sit.

Cōs conce-
ptus en̄s,
est commu-
nis tantum
per intelle-
ctum abstra-
ctivum.

tarem aliquam, sed modus intrinsecus, non est huiusmodi: ideo non sequitur compositio. Ad Scotum dicas, quod si ponit conceptum rationis, dicitur rationis, quia est per opus abstractium intellectus, sed non rationis quod sit per opus collatum, & hoc non negaret Antonius Andreas, qui dicit esse conceptum reale, quia non ponit eum realem sicuti est natura, aut realitas, sed dicitur realis, quia non est solum per opus intellectus. Et si quereras, utrum talis conceptus sit primae intentionis, vel secundae? respondeo, quod est primae intentionis, quia non sit ab intellectu solum, sed est ab illis rebus, a quibus abstractitur, ideo non est secunda intentio, quia non causatur per actum collatum nostri intellectus, unde bene dicitur, quod talis conceptus est realis, & rationis simul: realis, quia non per opus collatum: rationis, quia per opus abstractum. Sed quia dictum est, quod ens dicit conceptum confusum. Contra hoc arguo sic, quomodo potest esse conceptus confusus, cum conceptus entis aut totaliter scitur, aut totaliter ignoratur? Quia est simpliciter simplex in quibus non cadit error: Respondetur, quod duplex est notitia, quaedam adaequata, ut cognosco hominem, in quantum animal rationale, & ista erit distincta. Alia est cognitio inadaequata, & confusa, & ista est, quando cognosco hominem in quantum ens, aut ens in quantum plura sub se continet, conceptus igitur entis dicitur esse in se simpliciter simplex, sed in comparatione ad aliud dicitur esse confusus. nam, si concipiis ens in comparatione ad Deum, & creaturam, est confusus conceptus, quia potentialiter plura confundit, in se autem conceptus entis respectu entitatis est distinctus.

Illud tamen debes aduertere, quod Porphyrius non tantum vult, quod uniuocè prædicentur illa, quæ sunt prædicata in primo modo dicendi per se, immo etiam se extendit modus prædicandi uniuoce usque ad secundum modum dicendi per se, ita quod utrumque prædicatum tam in primo modo, quam in secundo modo prædicatur uniuoce, sicut ipse dixit in communitatibus generis, & proprii: inquit enim quod commune est utriusque uniuoce prædicti, ut genus de proprijs speciebus, & proprium de his, quo rum est proprium: unde Aristot. in primo Post. in capit,

Conceptus ens
tis est distinc-
tus.

Appellat per accidēs prædicatio-nes, exceptis de per se, omnes alias prædicationes per se, appellat per accidens prædicationes, exceptis prædicationibus primi, & secundi modi, inquit enim quæcunque neutraliter in-sunt accidentia sunt.

prædicatio- nibus primi & secundi modi.

Dubium sci- tu dignum.

Coceptus en- sis quo pa- trio sit prior Deo, et crea- tura.

Ens & si. predicitur in quid ta- men non pre- dicatur per modum po- tentia, sed per modum per se stātis subtilitatis & efficiencia.

Amplius est aduertendū, pro maiori declaratione vni- uocationis, q̄ quando dī, q̄ conceptus entis est aliquid ex natura rei, distinctum à conceptu Dei & creaturæ, qđ hoc est valde difficile, quia data, ista opinione sequeretur, qđ aliquid ex natura rei esset prius natura Deo, & sine impli- catione contradictionis posset intelligi esse ex natura rei prius natura Deo: & ita Deus non esset prima entitas sim-

pliciter ex natura rei quod est inconueniens maximum, probatur consequentia, quia conceptus entis quidditatue dicitur de Deo, & creatura, & vnuoce, ergo est habitudo superioris ad inferiora, sed superiora sunt natura priora inferioribus, quia ab eis non conuertitur subsistendi co- sequentia, vnde valet, Deus est, ergo ens est, sed non è co- tra, & tunc posset per istam distinctionem prioris, esse ens & non esse Deum, quia isto modo est prius natura. Ad hoc respondemus, qđ iste conceptus, non est prius supra Deum & creaturam de se, sed est prius secundum modum nostrū intelligendi confuse, vnde apud intellectum diuinum, dis- tincte concipientem non datur talis conceptus. Et si tu di- cas, Scotus tertio dist. primi dicit quđ ens prædicatur in primo modo, & sic est prius Deo: similiter dicit, quđ ista prædicatio est quidditativa Deus est ens. Ad hęc respon- debis, quđ ens est prius Deo secundum modum nostrum concipiendi, non autem in se, vel aliter, quđ idem est, qđ conceptus entis dicitur prior conceptu Dei, & creaturæ conceptibiliter: non autem de se & quidditatue, id est ex Deo, & creatura potest abstrahi iste conceptus, per opus nostri intellectus abstractuum, sed non de se est talis con- ceptus prior Deo. Et hęc de vnuocatione entis dicta sufficiant.

Conformatio cum Aristotele.

*Sed ubi Aristot. ponit istam distinctionem de prædica-
to vnuoco, & vnuoce dicto? Dico, quđ prædicatum
vnuoco-*

Vniuocum ponitur in Ante prædicamentis. nam prædicatum denominatiuum est vniuocum, quia non prædicatur essentialiter & vniuocè. prædicatum vniuocè dictum posuit primo Topic. cap. 7. vbi dixit, quod unumquodque eorum, scilicet prædicamentorum, siue idem de se ipso dicatur, siue genus de hoc quod est significat, idest vniuocè prædicatur, & sequitur, quando autem de alio non quid est significat, sed quantum, quale, uel aliquod aliorum prædicamentorum, idest tunc est prædicatum vniuocum, & sic ista dist. est Arist. de duplice prædicari. Vel clavis reperies istam diuisionem in prædicamentis, cap. de substantia: vbi dicit Arist. in aliquibus nomen nihil prohibet prædicari aliquando de subiecto, & ponit exemplum, ut album de corpore. Ecce prædicatum vniuocum, quia album est vniuocus conceptus, & prædicatur de corpore. & subdit, rationem verò impossibile est prædicari, quia definitio & quidditas albi non potest prædicari de corpore vniuocè & quidditatib[us] : ecce prædicatum vniuocè dictum : & vnum prædicatum concedit dici de corpore, & aliud non: ergo distinguuntur: & vnum est vniuocū & aliud vniuocè dictum, & sic h[ab]etā diuisionem ab Arist. habemus.

Conformatio cum Arist.

Sed vbi Arist. posuit istam distin. de vniuocatione transcedenti & limitata? Dico quod primam posuit in 2. metaph. tex. c. 4. quando arguit, principia semipiternorum esse verissima: quia in alijs sunt causa vniuoca ueritatis, & exemplificat de igne: sed comparatio non potest potest esse nisi in vniuoco, ut tenet ipse septimo phy. & illa sūt causa ueritatis semipiternorū. ipsa sunt verissima: ergo ueritas dicitur vniuocè de semipiternis, & de principijs semipiternorum: quod principium est Deus: ergo ens quod est subiectum ueritatis dicitur vniuocè de Deo & de semipiternis. unde inquit Aristot. probando, quod principia sunt uerissima, quia ut secundūm esse unum quodque se habet ita etiam secundum ueritatem. & exemplum est de igne, & ex hoc concludit, quod semipiternorum principia necessariū est esse uerissima: ista consequen-

Prædicatu[m]
vniuocē, &
vniuocū ds-
tum apud
Arist.

*Vniuocatio
transcendēs
& limita-
ta.*

G tua

tia non valet, nisi virtute istius minoris, quod principia illa sempiterna sint causa vniuoca veritatis in alijs, si enim accipiatur in minori, quod illa principia sunt æquiuoca vel analoga, erunt quatuor termini in syllo. physic. quod non est verum, ergo datur vnuocatio transcendens? Sed vnuocationem limitatam ponit in libro prædicamentorum: ubi dicit quod vnuoca sunt quæ habent eandem definitionem, & rationem, & idem nomen. Vel si non est ad propositum iste locus, potest dici quod prædicatum vnuoce limitatum ponitur ab Arist. primo poster. ca. de persicribus: quando dixit, quod prædicatum per se primi modi est, quod prædicatur tota diffinitio, vel pars de diffinito: ista est prædicatio vnuoce dicta limitata, quando est sic per se primo modo.

IBi cum dicit auctor, prædicta ratio facit mihi fidem, licet Franciscus de Mayronis nitatur eam soluere, & iudicio meo non soluit. & nota, quod Franciscus isto modo soluit in suo conflatu, quando arguitur isto modo, ens, transcendentissime captum est æquiuocum quacunque æquiuocatione, quia ut sic capit, ens est commune ad ens reale & ens rationis, & clarum est, quod ut sic, non dicit aliquem vnum conceptum. quia vel ille conceptus esset secluso opere intellectus, vel non, si sic, ergo aliquid, quod esset præter opus intellectus, includeretur quidditatue in illo, quod non esset præter opus intellectus, cuiusmodi est ens rationis. Si non esset præter opus intellectus, sed per opus intellectus, ergo aliquid quod esset per opus intellectus, includeretur quidditatue in illo, quod esset præter opus intellectus, quod videtur falsum, dicit igitur Franciscus soluendo hanc rationem, quod conceptus entis nec est realis, nec rationis formaliter, sed tantum permisive sicut animal, nec rationale est, nec irrationaliter formaliter, sed tantum potestatiue, siue permissiue. Quando igitur argumentatur, ille conceptus vel est secluso opere intellectus, vel non est secluso opere intellectus, ipse dicit, quod neutrum est de se, sed permittit se stare cum utroque. Subdit auctor sed iudicio meo non soluit, iudicium auctoris certè sanum, est, quia bene potest esse, quod animal sit aliquod vnum, vel res,

*Concepens
entis nec est
realis, nec
rationis nisi
permisive.*

res, vel realitas in se, & tamen neutrum sit formaliter, nec rationale nec irrationale, quia à duobus potest præscindi, & esse in rerum natura. Sed ens commune enti reali & enti rationis non est aliquid unum in se ex natura rei sicut animal quod est indifferens ad utrumque, & tamen est: non sit ens potest esse indifferens ad reale & rationis, & esse, quia aut erit per opus intellectus, aut non erit per opus intellectus. & non potest ab utroque præscindi, & esse in re: sicut animal: sed neutro modo se habet: ideo benedixit auctor: quod iudicio suo non soluit.

T E X T V S.

Ens vero transcenderter captum, est ens commune ad Deum & creaturam: quod assignatur primum obiectum nostri intellectus ex natura potentiae, & primum obiectum voluntatis, & primū subiectum metaphysicæ: & ut sic est uniuocum ad omne illud quod est secluso opere intellectus col latino, & sic est uniuocum ad differentias ultimas & ad proprias passiones, & breuiter ad omnia positiva, ut dictum est. Verum est tamen quod non prædicatur uniuoce de ultimis differentijs & proprijs passionibus suis, sed tantum de Deo, & decem prædicamentis, & de materia & de forma, secundum Scot. in 3. dist. 1. Sententiarum, q. 3. Et posset addi etiam, quod prædicatur uniuoce de ills, quæ direcťe mediant inter ipsum & decem prædicamenta, cuiusmodi sunt absolutum & relatio. Et secundum has divisiones tu potes saluare omnes auctoritates militates contra uniuocationē entis.

*S*equitur in textu, ens verò transcenderter captum, est *Ens quaque commune Deo & creaturæ. & assignatur primum obiectum nostri intellectus, ex natura potentiarum & nota, mū obiectū quod est primum non primitate perfectionis: quia qua-* *to intellectus.*

G 2 to com-

to communius tanto imperfectius: non primitate originis, in cognoscibilitate quia hoc erit individuum vagum, & inter vniuersalia erit species specialissima: vt docet resolutus Scotus in primò distin. 3. quest. 2. non est igitur primum aliquo alio modo, nisi primitate adæquationis: quia intellectus & ens isto modo adæquantur. Et dixit ex natura potentie: quia ens in quantum dicitur deo & creaturis non est obiectum adæquatum intellectus coniuncti: quia hoc dicitur esse quidditas rei materialis secundum Thomam part. quest. 12. art. 4. uel sensibilis secundum Scotum in primo distin. 3. quest. 3. sensibilis secundum istam viam, neque ens est obiectum intellectus naturaliter actu intelligentis: quia hoc dicitur esse ens finitum, cuius terminus non est Deus, sed dicitur esse ens isto modo obiectum intellectus ex natura potentie, qui intellectus est omnia fieri: & istud est commune Deo & creaturæ, siue finitum siue infinitum: & istud est primum obiectum nostræ voluntatis.

*Resolutio instantiarum & dubiorum, qua possent
cyclo textum moveri.*

PRIMÒ de illo argūmento Srectus probat inter vnuocā & æquiuocā non posse dari analogum tanquam medium, dubitatur: potest enim contra ipsum retorqueri sic. habere eandem rationem, & non habere eandem rationem sunt contradictoria, & nullo modo compatiuntur medium, & sic æquiuocè prædicari & vnuocè, cùm sint contradictionia: quia habent diffinitiones contradictionis, vel ad ipsa sequuntur necessariò contradictionis, nullo modo habebunt medium prædicatum denominatiuum. quod est expreßè contra Arist. qui ultra ista duo prædicata, ponit prædicatum denominatiuum, vt habeat videri in Anteprædicamentis. Hanc instantiam soluit Scotus 2. primis quest. secunda: dicens, quod inter vnuocum & æquiuocè prædicatum ex uno latere, æquiuocum & æquiuocè prædicatum ex alio latere, non mediat denominatiuum: quia non datur aliquod prædicatum, quod non sit vnuocè prædicatum, vel vnuocum, æquiuocè vel æquiuocum, quia deno-

denominatiūm bene est vniuocūm quia vniuocūm est quando ratio prædicati est vna, & prædicatur de subiecto essentialiter vel denominatiūe, isto modo non mediat: & isto modo loquutus est auctor & Scotus. Alio modo accipitur prædicari vniuocē ex uno latere, & prædicari ex equiuocē ex alio latere, & sic mediat prædicatum denominatiūum, & sic accipit Philosophus, quando ultra duo prædicata vniuocē, & ex equiuoce posuit denominatiūum medium. Secundō dubitat de illo auctoris quando dicit quod ens dicitur vniuocē de ente simpliciter & de ente secundū quid: posset enim sic agi in ipsum. illi quod est secundū quid tale, & illi quod est simpliciter tale nihil est vniuocūm, ex 29. distict. 1. dic consequenter. Ad hanc instantiam respondeo affirmando dictum Scoti: quia ipse met solvit eam in illa 29. primi: dicens, quod relatio realis est simpliciter relatio: & relatio rationis est secundū quid relatio: quia sicut esse in ratione est secundū quid ita referri secundū rationem sive comparata ratione, scilicet ab intellectu est referri vel comparari secundū quid: ergo non est principium vniuocūm istis ex hoc igitur patet, quod est ex equiuocatio de ly secundū quid: quia auctor accipit pro illo, quod habet esse in potentia obiectiva: & sic bene ens est vniuocūm enti simpliciter, & enti secundū quid secundū istum virum: sed non secundū aliquos alios, & isto modo loquitur auct. Alio modo accipitur secundū quid pro ente rationis, & sic accipit Scotus in illa 29. dist. 1. vt patet per literam suam ibi positam: & isto modo enti reali & enti rationis, nihil est uniuocūm dictum.

Tertij potest dubitari in verba Doctoris dicentis esse non pere exiguum sed magnum discrimen inter vniuocūm prædicatum & vniuocē prædicari. Arist. enim in secundo Topicorum capite 3. ponit consequias bonas esse per locum à casibus: ut iustum est bonum: ergo quod iustè sit, bene sit: isto modo tenet affirmatiūe: stante hoc, non erit aliqua differentia, inter esse vniuocūm prædicatum & vniuocē prædicari, quia unum infert aliud: nam si lignum est album, est vniuocūm prædicatum: sequitur quod vniuocē prædicatur. Ad huc respondeo quod consequia-

Achilleum Bononensem
in quaſtione de ſubiecta chironomatis à veritate coactus non potius in venire mediū ſter illa duo ſcīlīcet vniuocū, & ex quocū, & in hoc fuſt ſidelis imita- tor Scoti.

Ente reale & rationis nihil est vniuocūm.

Locus à easibus affirmatae per locum à easibus tenet affirmatiuè solum in prædicatis essentialibus, idèò non sequitur alibi est dulce, ergo quod albo sit dulciter sit, quia est prædicatum accidentale ly dulce respectu albi. idèò non sequitur postea: ergo quod albe sit dulciter sit, similiter non valet, hic lignum est album sit prædicatum vniuocum, ergo prædicatur vniuocè, & ratio: quia prædicata sunt accidentalia & non essentialia, sed consequentia tenet in prædicatis essentialibus.

Quartò dubitatur de illa definitione æquiuoci, posita in Textu. cppositum enim videtur posse colligi ex Scoto quest. 9. Elench. æquiuoca sunt quorum nomen est cōmune, & ratio substantiæ non est eadem: formatus igitur sic instantia, doctor enim subtilis in illa questione respondēs ad primum principale, remittit se ad illa, quæ dixit in corpore questio[n]is, vbi dixit, quod nomen æquiuocum non significat hoc vel illud indeterminatè, quia quælibet vox significativa, aliquid determinatè significat intellectui, quod enim vnum non significat, nihil significat. ergo vult, quod æquiuocum significaret aliquid vnum vnde subdit, sed si æquiuocum significaret hoc vel illud disjunctiuè, determinatè significaret, ergo æquiuocum determinatè significat & sic vnum significat, ergo ratio & definitio est eadem & vna æquiuocorum, & sic contra auctorem. Ad hanc instantiam respondeo sic, quod aliud est dicere significatum æquiuoci esse vnum, & aliud est dicere nomen esse vnum, dico, quod significata vnum non sunt, sed plura, vnde dicitur æquiuocum multiplex, quasi plicans multa, alio modo nomen potest accipi pro ipsa voce, & sic est vna & communis omnibus significatis, & hoc vult dicere Scotus in illa questione, quod nomen æquiuocum significat aliquid vnum scilicet unitatem vocis, & non aliud: vnde Scotus respondens ad questio[n]em septimam in primo elenchorum dixit, quod nomen æquiuocum nec debet dici simpliciter vnum: nec plura nomina, sed nomen multiplex: quasi sub uno multa plicans, sub uno, ecce unita vox multa plicans, ecce multitudo significatorum. patet igitur quid sit dicendum ad instantiam.

Quintò instatur contra illud auctoris, vniuocatio transcendens est unitas alicuius conceptus ex natura rei, potentis

**æquiuocū
qua ratione
vnū vel plu-
ra significat**

Réntis de multis generibus generalissimis prædicari, vel de uno generalissimo, & de aliquo, quod non est in prædicamento. Sic ex Scoto 8. dist. 1. quæst. 2. si sapientia transcendens prædicaretur vniuoce de sapientia diuina, & de sapientia quæ est in genere qualitatis, tunc sequeretur, q; idem contineretur sub diversis prædicatis dictis in quid de eo non subalternis: quod Scotus habet pro inconuenienti, probat sic, quia sapientia transcendens, & qualitas non subalterna sunt: ideo sapientia transcendens de utraque prædicari non potest. Secunda instantia est ista, sapientia transcendens est passio entis: ergo ens non dicitur de ea in quid nec è conuerso: ex dist. tertia prijmi: igitur nec aliquid, in quod includitur sapientia transcendens, includit ens in quid, quia tunc illud esset ens per accidens, includeret enim essentialiter rationem subiecti, & passionis, quæ non faciunt aliquid unum per se, sed tantum per accidens. Ad primam respondeo, quod benè sapientia transcendens potest prædicari de sapientia diuina, & de sapientia, quæ est in genere qualitatis, & quod sapientia nostra est individuum sapientiæ transcendentis, & qualitatis simul: & ad illud, quod dicebatur, quod tunc idem esset sub duobus prædicatis dictis in quid non subalternis. Respondeo, quod duplex est subalternatio: una est genetica, & sic qualitas siue sapientia in qualitate non subalteratur sapientiæ transcendenti, alia est subalternatio extra genus, & isto modo ista sapientia, quæ est in qualitate, bene subalternatur sapientiæ transcendenti, sicut supra diximus. Ad secundam instantiam respondeo, negando, q; sapientia transcendens est passio entis: & sic postea ruit totus processus, nec sequitur postea, q; ens non dicatur de sapientia in quid, & cætera, quæ ibi ponuntur, non sequuntur.

Notandum super illo verbo, ens transcendentissime captum, est æquiuocum, quacunque æquiuocatione, scilicet limitata, transcendentis legica, vel physica, & metaphysica: quod ens transcendentissime captum, est æquiuocum æquiuocatione transcendentis: quia non dicit unum conceptum, similiter est æquiuocum æquiuocatione physica: quia ens transcendentissime captum, non dicit unam naturam: est etiam æquiuocum æquiuocatione metaphysica

& quia non dicit vnum conceptum abstrahibilem à plurimis: & non excludit propter hoc analogiam, vt superius dixit: quia istud ens transcendentissime est æquiuocum analogum.

Animaduertendum ultra quod quidam eximus formalista dicit, ens transcendentissime captum esse vniuocum: & quod ratio ista auctoris ad probandum esse æquiuocum, nihil valet, & queritur à nobis, quod diuiditur animal per rationale & irrationale, tale animal diuisum est rationale, vel irrationale? Respondebimus, qd nec rationale nec irrationale actu, sed potest stare cum rationali, & irrationali permissive, sive potestatiue, vt inquit Porphyrius: à pari, ego ponam dicit Bonetus, quod talis cōceptus non est extra opus intellectus, nec per opus intellectus: sed permissiue est utrumque sive potestatiue non tamquam actu, & sic non sequitur, quod conceptus rationis includeretur quidditatue in ente reali, nec quod conceptus realis includeretur quidditatue in ente rationis, quia talis conceptus entis nec est rationis, nec realis.

Sed ad hanc suam rationem respondeo, quod non est simile de animali. quia, si aliquis conceptus genericus diuidatur, inter membra diuidentia est dare medium per abstractionem, id est potest abstrahi aliquis conceptus communis, sed de ente transcendentissime capto non est sic, quia super ens reale, & rationis non datur iste conceptus, qd non datur cōceptus in mundo, quin sit vel præter opus intellectus, vel per opus intellectus: ergo non est simile, & sic sua rō non valet: qd similitudo nō currit quatuor pedib.

Sexto addubbitatur in illis verbis auctoris quando dicit ergo aliquid quod esset per opus intellectus includeretur quidditatue &c. quam cōclusionem dicit esse falsam, sed ego probo oppositum, quia actus intelligendi est per opus intellectus, similiter esse cognitum rosæ, & tamen ambo includuntur quidditatue in ente reali, & in illo, quod est sine opere intellectus, nam ista est quidditatua propositio intellectio mea est actus intellectus, & similiter ista, esse jdeale Petri est esse cognitum, & tamen tam actus intellectus quam esse cognitū, sunt per opus intellectus, & includuntur in ente reali quidditatue. Ad hoc respondeo, qd actus

actus intelligendi, & esse cognitum, habent esse per actum intellectus rectum, & non per actum intellectus collatum: ideo bene possunt includi quidditatiae in ente reali, & in illo quod habet esse præter opus intellectus collatum, sed auctor non loquitur de isto actu, sed de actu collatiuo, nam dicit, quod illud, quod habet esse per actum collatum intellectus, quod quidem est secunda intetio, ialsum est quod includatur quidditatiae in ente reali.

Animaduertendum est aut circa verba quæ ab autore in textu adducuntur, qn dicit q ens transcenderet capiū cœ ad Deum & creaturam, assignatur primum obiectum intellectus nostri, ex natura potentiaz: Quod obiectum intellectus nostri ex triplice, aut enim est obiectum intellectus ex natura potentiaz, & sic est ens inquantum ens cœ Deo & creature, aut intellectus naturaliter intelligens, & sic obiectum suum est ens finitum: aut intellectus coniuncti, & sic est quidditas rei sensibilis secundum Scotum, secundum Thomam est quidditas rei materialis. Et sic visum est, quotupliciter obiectum accipitur, & quomodo ens est obiectum vide Scotum in 1. dist. 3. quest. 1.

Et quia de obiecto intellectus est sermo [non autem ens est primum obiectum possibilitate attingentiaz ex puls naturalibus, secundum Theologos] id est ens sic sumptum commune Deo, & creaturæ, non potest à nobis naturaliter attingi, quia Deum non naturaliter attingimus: & distinctè ex decimaquarta questione quolibetorum, quia si vult videtur, si non vult non videtur. Non autem secundum Philosophos, ut patet tertio de anima. textu commenti 18. quia intellectus possibilis, & agens adæquatur] hoc sic expono, id est hoc quod dixi de impossibilitate nostræ attingentiaz circa ens, secundum Theologos, non sic est secundum Philosophos, quia ipsi significantes nostram naturam, ut patet prima questione prologi, dixerunt quod intellectus noster potest cognoscere Deum, & quæcunque alia, & hoc secundum illud fundamentum, quia intellectus possibilis & agens adæquantur, & quia possibilis est omnia fieri, & omnia potest recipere, & intelligere, similiter agens potest causare intellecionem cuiuscunque, aut solum abstrahere fantasmatam à quo-

Notandum quod duplex est primitas propter quamdam personæ, quædā ad aquationis, illud dicitur primū obiectio intellectus primitate perfectionis quod excedit oiam intellegibilia ab intellectu ē perfectione, vel consistit perfectionē intelligibili eminenter, Et sic Deus est primum obiectum intellectus Et ratio est ista quia dicit Scot. in dist. 3. q. 2 pr. secundariū quæ docūque intellectus attingit ab sua lio obiectū ē magis per-

fetus & *io* à quocunque, & sic intelligere naturaliter possumus omnia secundum eos.

pliciter pri-
mū obiectū
primitate
perfectionis.
Alia est pro-
ritas ada-
quationis est
qua aliquid
ad aquat po-
tentiā sicutis
est sonus que
ad aquat po-
tentiā auditu-
nam quia ni-
bil pōt appre-
bēdi ab Au-
ditu quin sit
sonus vel sub
sono, tale au-
dem primum
obiectum s.
ad aquatum
obiectum in-
tellectus est
ens transcen-
dēter captū
quia nibil po-
test apprehe-
di ab intelle-
cū quin sit
sub ratione
entis et ad-
dit ex natu-
ra potentia
quia intelle-
cū ut cōcū

Septimò dubitatur de illo textu vbi dicitur quod ens prædicatur vniuoce de materia & forma, ratio dubitandi est quia Scot. in 2. sent. dist. 12. quæst. 1. vult, quod materia, & forma sunt primò diuersa: quia actus non includit potentiam, & potentia non includit actum: modo diuersa, in nullo quidditatue conueniunt: & sic nihil de eis vniuoce prædicatur, & per consequens ens de eis non prædicatur vniuoce. Ad hoc respondeo, quod materia & forma, sicut diximus, sunt primò diuersa in realitate: quia nullam realitatem quidditatue includunt, sed non sunt primò diuersa in cōceptu, & in ente, & sic ens de eis quicquiditatue bene potest prædicari.

Deinde dubitatur de illo dicto auctoris, quod ens prædicatur vniuoce de his, quæ mediant inter ipsum & deos prædicamenta: cuiusmodi sunt absolutum & relatio. Qua liter ergo ualeat argumentum eius contra alios de inhærentia? Septimo Metaphy. quæstione prima, ubi infert, qd inhærentia esset genus ad nouem generalissima si includeretur essentialiter in eis: ita dicam hic ad relationem si est medium. Hoc sic expono sicut Scotus arguit, qd si inhærentia accidentium includeretur in nouem prædicamentis, tunc inhærentia esset genus ad nouem prædicamenta. Similiter si ens prædicatur uniuoce de absoluto, & relatione, quod ista similiter includerentur quidditatue in inferioribus, & prædicaretur uniuoce de eis, uerbi gratia absolutum prædicaretur uniuoce de substantia qualitate, & relatio uniuoce de septem prædicamentis, & tunc à simili absolutum esset genus ad illa tria, & relatio esset genus ad septē, quod falso est, quia genera generalissima, sicut sunt illa se pte, non habent genus suprauenientia, nec illa tria habent genus supra se, quia sic Sco. arguit de inhærentia, qd si uniuoce de nouem prædicamentis prædicatur qd esset genus ad illa nouem. Ad primum ex Scoto argumentum respondeo quod illa hypothesis data qd scilicet inhærentia actualis esset de essentia accidentis situe ad se, siue ad aliud, tunc inhærentia esset genus ad accidentia quia prædicaretur in quid de oībus istis, ut quoddam cōde ad

Sed omnia ista: sed quia distinguitur realiter ab ipsis accidentibus est tantum illis commune per denominationem.

*Mus hēt pro
objeto quido
zatē res sen-
sibiles.*

Dubia circa Textum.

Dubitatur primè de illo Syrecti, quando dicit quod absolutum & respectuum medianter inter ens & decem genera: uidetur enim oppositum. Nam si ista medarentur inter ens & decem genera, sequeretur quod categoriz non essent genera: generalissima consequens est falsum: ergo & antecedens. probatur consequentia, quia absolutum & respectuum prædicantur in quid de differentibus specie: ergo quodlibet prædicamentum habebit genus supra se. Respondeo, & dico secundum Scotum. 8. primi quæstio. tertia: quod absolutum, quod est commune substantiæ, quantitati, & qualitati, non potest esse genus: quia est indifferens ad finitum & infinitum: & idem dicas de respectivo, quod est commune finito & infinito, vel formaliter, vel identice, & talia non possunt esse genera, quia illud quod est commune finito, & infinito, nullo modo potest esse in genere, ut Sco. ibi dixit.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi ponit Arist. distinctionem de ente transcendentier, & transcendentissimè accepto? hoc declaratum est superius, quia ista distinctio est eadem cum illa, qua diuiditur in ens realē, & in ens rationis.

Sed ubi ponit Arist. quod ens commune Deo, & creaturæ est primum obiectum intellectus nostrorū dico, quod Arist. ponit 1. met. c. 5. naturaliter cognoscibile primum obiectum intellectus nostri esse ens.

Sed ubi ponit Arist. ens commune Deo, & creaturæ esse primum subiectum in metaphysicā Dico, quod hoc posuit 4. metaphysicā ubi dicit, est scientia, quæ speculatur ens in quantum ens, & illa non est aliqua particularis: unde secundum commen. ibidem loquitur de metaphysicā: cuius ibi statuit subiectum scilicet omne ens, præterea Aristotele, primo meta. c. 2. primum subiectum huius scientiæ,

tis, est ens in quantum ens, quod autem dicit, quod ens sic
commune, sit obiectum primum voluntatis, hoc non repe-
rio apud Arist. formaliter dictum.

TEXTVS.

Notandum vltius, quod ens dividitur in ens simplex, & compositum. Simplex, autem di-

*Entis dicens. citur multis modis. Primo modo dicitur sim-
plex, quod non est compositum, nec compo-
nibile: & isto modo solus Deus dicitur simplex,
quia est summe simplex. Summe enim simplex
dicitur, quod non est compositum, nec compo-
nibile. Et isto modo omne aliud a Deo dicere-
tur compositum, ut compositio opponatur sim-
plicitati isto modo sumpta. Secundo modo dici-
tur simplex, quod non habet conceptum quid-
ditarium, & qualitatum, & isto modo dici-
tur simplex, quod habet conceptum simpliciter
simplicem, sicut sunt ens, & passiones entis,
modi intrinseci, & omnes differentiae ultime,
quia habent conceptum simpliciter simplicem.*

Conceptus, simpliciter simplex.

*Conceptus autem simpliciter simplex est ille,
qui non est resolubilis in alios conceptus sim-
plices, quorum quilibet posset actu simplici di-
stincte cognosci, qui secundum Sco. vel totali-
ter scitur, vel totaliter ignoratur, quia non ha-
bet aliquid secundum quod possit concipi, &
aliquid secundum quod possit ignorari. Et isti
simplicitati opponitur constitutio rei ex conce-
ptu determinabili, & determinatio, & loquor
semper de conceptu obiectivo, & non qualitati-*

no,

modo, quorum differentia alias patebit. Tertio modo aliquid dicitur simplex, quia non est compositum ex re et re, cuiusmodi sunt omnia accidentia, materia prima, forma substantialis, angelus, anima, licet aliqui dicant angelum, et animam habere materiam, et formam, quod non credo uerum, loquendo de materia, et forma physicali, sed bene componetur ex genere, et differentia, sive ex realitate potentiali, et realitate actuali, que compositione non debet dici propriè compositione rei, et rei, sed magis realitatis, et realitatis secundum Sc. in 3. & in 8. dist. 1. sent. Et isti simplicitati opponitur compositione materia, et forma. Quarto modo aliquid dicitur simplex, quia non est mixtū, et sic cælum secundum veritatem, et quatuor elementa, licet sint composita ex materia, et forma, sunt tamen simplicia, i. non mixta, et isti simplicitati opponitur mixtum. Ex predictis patet, quod ex quatuor modis iam dictis potest aliquid dici compositionem, vel constitutum. ut patet consideranti. Aduerte tamen quod duplex est compositione du s. cum his et ex his: unde sola constituta dicuntur compositiones ex his, licet constituentia possint dici compositione cum his, sive materia et forma, subiectum et accidens: et accipio constitutionem limitatam: et sic dico, quod omnne ens mundi creatum est compositionem ex his vel compositione cum his extendendo etiam compositionem ad compositionem essentialē, que est materia cum forma, et ad compositionem accidentalē, que est accidentis cum subiecto. unde licet angelus, acci dentia,

*lentia, materia, prima, & forma substantialis, nō
sunt composita compositione ex his, possunt tamē
dici composita compositione cum his. Remanet er-
go solus Deus non compositus, nec componibilis
aliqua compositione.*

Hic queritur, an modus intrinsecus dicat conceptum?
Ad hoc respondendo' pono duas opiniones: vna opinio, est,
quod modus intrinsecus dicit formalem conceptum, sed
hanc ego non teneo. Primo, quia tunc sequeretur compo-
sitione in Deo ex actu, & potentia. componeretur enim ex
essentia, & infinite, & necessitate, & alijs modis intrinse-
cis quod est absurdum. Secundū destrueretur vniuocatio-
nis, quia tunc ipsi enti corresponderet aliquid in re, &
isto modo ego non posui, vt vidisti superius vniuocationē.
Tertio ista opinio expresse est contra Scotum 8. primi:
qui dicit, quod modus intrinsecus non variat rationem il-
lius, cui additur. i. qui de se nullam formalitatem dicit. Se-
cunda opinio ponit, quod est modus rei, & non res, sed di-
cit modum concipiendi, sed non conceptum, vnde Scotus
8. primi dixit, quod si quis conciperet albedinem solū, tan-
tum haberet conceptum albedinis per se, & esset tunc co-
ceptus inadæquatus, sed quando habet conceptum adæ-
quatum, tunc concipit albedinem vt octo, sed nullo mo-
do octo per se concipere potest.

Sequitur in textu, & loquor semper de conceptu obie-
ctivo, & non qualitativo, hoc dixit propter differentias spe-
cificas, & subalternas, & quia non sunt simpliciter simpli-
cetes, sed sunt resolubiles in plures conceptus, sed auctor lo-
quitur de conceptu obiectivo, quia. s. ultimæ differentiae
dicunt conceptum obiectivum, & passiones entis similiter,
& ista dicunt conceptum simpliciter simplicem, & habent
solum conceptum obiectivum, & non obiectivum, & qua-
litatiuum simul, quia solum possunt obijci intellectui no-
stro, sed illa, quæ habent conceptum obiectivum, & quali-
tatiuum simul, sunt species, & genera, & quæ sunt in recta
linea.

Sed

Sed est hoc de mente Aristotelis.

DIco, quod Arist. in 10. met. conceptum quidditatiū, & qualitatuum ponit. tex. c. 12. vbi dicit, quod distinguuntur diuersum, & differens. nam differentia sunt aliquid idem entia. i. habent aliquid per quod differunt. i. differentias, & aliquid per quod conueniunt. i. superiora, ut homo habet animal in quo conuenit, & rationale, per quod differt. Exemplificat, quae habent conceptum obiectiuū, & qualitatuum simul: sicut sunt genera, & species: de habente conceptum obiectiuū solum! ibidem loquitur, & dicit, quod sunt diuersa, & non includunt conceptū obiectiuū, & qualitatuum simul, quia non habent per quod differant, & per quod conueniant, & iste sunt differentiae ultimæ, vnde dicit: diuersum enim & a quo est diuersum, non necesse est aliquo esse diuersum, & non solù ultimæ differentiae sunt sic, sed etiam ens, quod patet 9. meta. t. c. 12. & ultimi circa quod nō est deceptio, quia aut totaliter scitur, aut totaliter ignoratur, sic et sunt passiones entis, modi intrinseci. circa oīa ista non est deceptio, ideo dicunt solum conceptum obiectiuū.

Conceptus
quidditati-
uus est cōce-
pt⁹ generis⁹
cōcept⁹ qua-
litatiuū est
concept⁹ dif-
ferentialis.

Annotationes & dubia circa textum.

Sed hic est difficultas, an differentiae specificæ sint entia quidditatiue, vel denominatiue? vt an rationalitas sit ens quidditatiue, aut denominatiue? & videtur quod non sit ens quidditatiue, quia non est genus quidditatiue, nec erit ens quidditatiue. Præterea Sc̄o. dixit 3. distin. pri-
~~mi~~ q. 3. & 3. dist. 2. quod ens non prædicatur quidditatiue, de ultimis differentijs etiam specificis. Respondeo, quod differentia specifica dupliciter consideratur: uno modo, vt est sampta a forma ultima, quia in tali continentur plures realitates distinctæ, quia tales realitates saltem distinguuntur formaliter, quia una non esset de conceptu formalis alterius, & tunc talis differentia & forma, a qua sumitur talis differentia, potest concipi secundum aliquam realitatem, & perfectionem, & secundum aliquam ignoran-

si: idèò talis differentia non est simpliciter simplex, quia forma a qua sumitur, non est simpliciter simplex, cù eius obiectualis conceptus in vteriores possit resoluti conceptus, vt verbi gratia rationalitas sumitur ab anima in quā sunt duæ realitates videlicet potentia appetitiua, & intellectiva, sicut anima non est simpliciter simplex, sic similiter, nec rationalitas est simpliciter simplex, quia rationalitas non est sumpta ab ultima realitate ipsius animæ. Alio modo potest accipi differentia specifica, a realitate magis ultima, & tunc differentia non est ens quidditatiuè sed tantum denominatiuè, & est prædicatio quasi per accidentem, & per hoc patet quid dicendum est ad secundum, quæ omnia dicta habes a Scoto tertia primi, & tertia secundi. Ad primum quando dicitur genus non prædicatur in quid de differentia specifica, vt habet Sto. 8. primi, & Arist. 3. metaphysicæ, concedo: ergo, ens non prædicatur: negatur consequentia, quia in superioribus est maior communitas, & ex consequenti maior prædicatio, & communior, ideo stat aliquid inferius quidditatiuè non prædicari de aliquo, tamen superius bene potest. Et si dices, ergo in definitione erit nugatio, dicendo, homo est animal rationale, quia animal includit ens, & similiter rationale includit ens. Dic, quòd tollitur nugatio propter diuersam prædicationem, quia unum denominat aliud. nam rationale essentialiter denominat animal quia igitur est diversa prædicatio, & per quid, & per quale, hinc tollitur nugatio. Ultimò pro maiori declaratione pono quinque conclusiones. Prima, forma ultima, a qua sumitur differentia specifica, siue sit anima, vel aliquid aliud, est ens quidditatiuè. Secunda, ultima realitas huius formæ est ens denominatiuè. Tertia, ultima differentia specifica sumpta ab hac ultima realitate, est ens denominatiuè. Quarta, rationalitas, quæ est sumpta non ab ultima realitate formæ, sed ab ultima forma est ens quidditatiuè. Quinta, rationale est ens denominatiuè. Et si dices cōtra, sicut ista est prædicatio in quid, rationalitas est ens, ita rationale est ens in quid: Respondeo, quòd valde differunt rationale, & rationalitas: nam rationale dicit formam connotando subjectum in quo est, modò nullus terminus connotatiuus inclu-

*Quare me
nus prædice
sur do diffe-
rentijs.*

Includit ens in quid: ista verò forma est priucipium distin-
guendi essentia liter, quia verò sumptum est rationale in
concreto, ideo connotat hominem: ex hoc non est in quid
ista, rationale est ens, sed quando dico, rationalitas est cū
sit quid abstractum, bene includit ens quidditatiè.

Sed hic queritur, an Angelii sunt compositi ex materia,
& forma? hic sunt multæ positiones, vna est Theologorū.
præsertim Diotyssii Ariopagitæ, qui in libro de diuinis
nominibus c.4. inquit, primæ creaturæ in corporales, &
immortales dici debent. nec te oportet sequi Boetium, &
Ang. in hoc, quia imitati sunt Platonem, & dixerunt An-
gelos includere materiam: unde Boetius in lib. de Vani-
tate, & vno, Angelus & anima sunt vnum cōiunctione ma-
teriæ, idem Augustinus super Gene. ad literam. Aliqui
alij, sicut Ioannes de Gandauo dixerunt, quod Angelii cō-
positi sunt ex materia, & forma metaphysicè, non autem
physicè. Scot. v erò voluit, quod Angelii compositi sunt ex
realitate, & realitate, ex positivo, & priuatio, ex positivo,
quia sunt talis naturæ, & priuatio, quia in quantum en-
tia sunt, priuantur perfectione diuina: idem sentit com-
mentator, qui in hoc conformatur Scoto. nam tertio de
anima commen. 5. & 14. uoluit, quod nulla intelligentia
caret potentia, nisi tantum prima, id est omnes, prima ex-
cepta sunt in potentia, quia omnes, videlicet sunt compo-
sitæ ex positivo, & priuato, nam in quantum entia sunt a-
liæ intelligentiæ a prima, deficit eis perfectio primæ in-
telligentiæ, & ista compositione compositi sunt Angelii:
Vnde animaduersione dignum est, quod omne creatum
est compositum, aut componibile, hoc sic declaro. cōposi-
tum quia habet entitatem cum priuatione alicuius grad⁹
entitatis, sicut dixi de Angelis: nulla enim creatura habet
entitatem secundum totam perfectionem, quæ nata est es-
se entitati in se, quia videlicet non habet entitatem infinitam, & ideo caret aliqua perfectione quæ nata est com-
petere entitati in se, & propterea dicitur esse priuata illa
perfectione, sicut talpa dicitur esse cæca, quæ nata est ha-
bere visum secundum rationem animalis, non secundum
rationem talpæ, ut tenet philosophus 5. metaph. tex. com
mœ. 27. sic creatura qualibet priuatur perfectione diuina

H quæ

*An angelis
sunt cōpositi
ex materia
& forma.*

*Augus. fuit
platonicus &
philosophia.*

*Magis sc̄ns.
li. 2. d. 8. di-
cit Aug. non
sta sensisse,
sed recitatissima
platonicoru⁹
sententiā si-
cuit sonante
verba Aug.
Vide pro hoc
doltsizma
ram The. 40
Quodcūque
creatū, ē cō
positum, uel
componibile.*

*Compositio
multiplex.
Alia ē mer.
qua sit ex ge-
nere, & dif-
ferentia.*

5. ista ē physi-

ea *E* *hac*
fit per par-
ses reales et
quantitas-
tas.

Alia est
gradualis et
hac sit per
gradus ut
albedo.

Alia est ex
altu possumus
E *altu pri-*
marino, E *est a innatu-*
sur in omni
unus crearo:
nullo ostendit
modo Deus
est copositus,
nec coponib-
us, E *ad eo*
Deus des-
scur summo
simplex.

qua nata est sibi competere non in quantum talis natu-
ra, sed in quantum est ens: & ideo priuatur tali perfectio-
ne. habet igitur quilibet creatura priuationem, & pro-
pria naturam. Hinc est, quod quilibet creatura ex pri-
uatione & propria natura componitur. nec tam ista com-
positio ex positivo & priuatio est in essentia rei: quia pri-
uatio non est de essentia alicuius positivæ. Ad ista accedit
cōpositio actus & potentia obiectuæ: quicquid enim est ens
& caret aliqua perfectione entis, est simpliciter possibile,
& terminus potentia simpliciter, cuius terminus non po-
test esse ens in suum: quod est necesse esse, remanet igitur
quod quilibet creatuæ hac dupli compositione est
compositum. Secundò probœ sic, quia quilibet creatuæ
est componibile sua propria compositione: quod patet de
accidente, quod est componibile cum subiecto. in substan-
tia etiam patet, tam de materia, quæ de forma: quia sunt
saltæ componibiles. de composita substantia patet, scilicet
generabili & corruptibili: quia omnis talis est rece-
ptiva accidentis. nulla igitur substantia esset non rece-
ptiva nisi propter perfectionem sui, sed perfectissima
est receptiva accidentis: quia perfectissima intelligentia
est receptiva accidentis, quia capax est suæ intellectio &
voluntatis, quæ nec est substantia sua: ut doctissimè affir-
mat Scotus in 7. dist. r. q. 1. probo, quia tunc, si intellectio
sua esset sua substantia, sequeretur, quod esset beata for-
maliter seipso: sicut dicimus de Deo, cuius oppositum pro-
bat Scot. distin. prima primi. Tum etiam quia quilibet in-
telligentia potest intelligere infinita: quia omne intelli-
gibile: ergo, si intellectio sua esset sua essentia, & non esset
accidens suæ essentia, tunc posset habere essentiam infi-
nitam, quia haberet intellectio infinitorum. Præte-
reà intellectio sua non dependeret ab aliquo obiecto, ni-
si à quo dependet suum esse, cum idem sint: ergo nec se-
nec inferius se posset intelligere in genere proprio, sed
tantu[m] in obiecto superiore mouente, hæc autem falsa
sunt: ergo intellectio intelligentiarum aliarum à prima
est accidens. & sic omnis intelligentia subiectum est hu-
ijs accidentis, scilicet suæ intellectio & sic composi-
tio in omnibus intelligentijs, præter primam etiam in per-
fectissima

septissima intelligentia creata, & si perfectissima crea-
tura est composita, ergo omne creatum compositum erit,
aut componibile. Manet igitur Deus summè simplex ut
non sit compositus neque componibilis, quod sic probo:
Cùm enim multiplex sit compositio, si Deus sub nullo
genere compositionis contineatur: manebit certè incom-
ponibilis. Compositionum autem, alia est Metaphysi-
ca, quæ sit ex genere & differentia. Alia est physica, quæ
sit per partes reales & quantitatiuas, alia est gradualis,
& hæc sit per gradus ut albedo. Alia est ex actu priuatiuo
& actu positivo, & ista inuenitur in omni ente creato, sed
deus nullo istorum modorum est componibilis, concludi-
tur ergo ipsum esse summè simplicem.

Sed contra hoc quod dicitur, quod Deus est summè
simplex, arguo sic, Scotus in reportatis Parisiensibus
distinct. 33. primi, quæstione secunda, voluit quod ex Quod Deus
quibuscumque qualitercumque distinctis, ex natura rei, non dicatur
est aliquid vnum, alterum eorum est actus, alterum po- summe sim-
tentia, si ergo essentia & relatio distinguuntur qualiter-
plex argu-
cunque ex natura rei, & ex eis est persona in diuinis ut pa- tur.
ter est ex essentia & paternitate: & cum distinguantur ex
natura rei, ergo alterum eorum est actus, alterum po-
tentia: & sic compositio erit in personis diuinis: & sic Deus
erit compositus: & consequenter ergo non summè sim-
plex. omnia hæc ipse ponit in loco præallogato.

Secundò nihil est ponendum in Deo, nisi fuerit per-
fectio simpliciter: ergo simplicitas erit perfectio simpli-
citer. Cuius contrarium probo: nulla negatio est perfe-
ctio simpliciter: sed simplicitas est negatio formaliter: er-
go non est perfectio simpliciter, ergo non ponitur in Deo,
probatur minor, quia nihil aliud est nisi negatio composi-
tionis. Ad primum respondeo, quod Sco. accipit rem, ut
distinguitur contra modum rei: & sic relatio in diuinis
non potest dici res, sed magis modus rei: de quo videas
Scot. 3. quæstione quolibet. quia accidentia respectiva
ipse vocat non rem, sed modos rei: & sic concedo, quod
ex quibuscumque scilicet rebus, & non modis rei, & qua-
litercumque distinctis ex natura rei, est aliquid vnum,
alterum est actus, & alterum potentia. sed post negatur,

quodd relatio & essentia sunt res huiusmodi: sed essentia est verè res, & relatio est modus rei, eo modo, quo Boetius loquitur in libro de tri. quia alia quidem quæstione rem, alia quæstione circumstantiam rei monstrant, & distinguunt rem, contra circumstantiam rei. Ad secundum nego. quodd simplicitas sit tantum negatio compositionis. vnde sicut actualitas dicit gradum intrinsecum illius,ensus est posituum, ita etiam simplicitas: & sicut unitas ex consequenti dicit indivisionem à se, & divisionem à quolibet alio, tamen dicit aliquod posituum respectu entitatis, cuius est terminus: sic simplicitas, licet ex consequenti dicat negationem compositionis tamen ultra illam, dicit aliquod posituum, respectu entitatis cuius est. per quod posituum competit negatio compositionis, & fibi repugnat affirmatio compositionis. Est tamen difficultas in hoc, quod diximus, quod quodlibet creatum compositum est ex positivo & priuatiuo: quia in compositis per se realibus, ambo componentia debent esse realia, vnde philosophus probat materiam & formam, quæ sunt principia substantiarum, esse substancialias: quia non componitur substantia, ex non substancialijs: sicut Comm. tenet secundo de Anima comm. secundo: sed priuatio formaliter non est ens: vnde Comm. i. phy. comm. 79. priuatio inquit, non est accidentis: nèdum ut sit substantia. ergo cum priuatio nullo modo formaliter fuerit ens, non poterit compone-re aliquod posituum reale. Secundo, cum forma & materia sunt creature, ergo componerentur ista compositione, & tunc pars esset partis, & daretur processus in infinitum in partibus componentibus, & compositionis quod est absurdum. Tertiò sequeretur, quod relationes originis essent compositione ex positivo & priuatiuo: quia in quantum entia sunt repugnat eis esse perfectiones simpliciter, & essentia diuina. Ad primum respondeo præmitendo duas distinctiones. compositorum & causatorum quædam sunt generabilia & corruptibilia & causata, quædam sunt causata, sed ingenerabilia & incorruptibilia: ut Coeli intelligentiarum omnes, præter primam. Secunda distinctio sit ista. Duplex est compositione: quædam realis, quædam rationis, in primis id est in generabilibus & corrupti-

fructibus est compositio realis ex actu & potentia, & rationis ex positivo & priuatiuo. in secundis, id est æternis, quæ ingenerabilia sunt, est compositio solùm rationis. Modo ad argumentum: in compositis verè realibus, ambo componentia debent esse realia, verum est loquendo de compositione reali, sed in compositis per se realibus, quæ non realiter componuntur, sed ratione, non debent ambo componentia esse realia, sed aut realia, aut rationis, ut patet in æternis, ut in Cœlis, & in intelligentijs, ubi est compositio rationis, & non realis. Nam, cùm dicimus, intelligentias esse compositas ex actu & potentia est compositio rationis iuxta viam Comment. vnde. 3. de anima comment. 5. & 14. in omnibus intelligentijs citra primam, est potentia, quia tamen illa potentia in æternis non dicit aliquid reale, nihil verè est possibile in eis, ut commen. dicit, & Arist. 9. Metap. te. com. 17. est autem nihil potentia semperiternum, possibile enim in rebus æternis, est necessarium. & hoc est quod Scotus testatur, quod compositio ista realis non est, accipiendo illam priuationem formiditer. vnde in 8. distinctio. prima, quæstione secunda dicit, quod compositio ex priuatiuo, & positivo non est in essentia rei, quia nulla priuatio est in essentia alicuius. Et nota, quod quando Comment. dicit intelligentias esse compositas ex actu, & potentia, non est illa potentia realis, sed ens rationis, vnde illa potentia, quæ ponitur in intelligentijs, non est illa, quæ cum actu dividit ens: vnde actus & potentia, quæ condividunt ens, sunt differentia entis ad modum Auerrois, quod descendit in decem prædicamenta: & potentia reducitur ad materiam, & actus ad formam, ut vult Auerrois 12. Metaphysic. comment. 26. patet igitur, quod illa potentia intelligentiarum non est realis, sed rationis, quæ secundum nos priuatio vocatur. hinc est, quod faciunt priuatio, & posituum compositionem rationis, & non realem.

Ad secundum respondeo, quod materia, & forma ita compositione sunt composita scilicet rationis: quia pars realis non habet partem reale, sed super uno reali fundabitur quod dicitur rationis, & sic negabitur processus infinitus, scilicet

Quando dicimus intelligentias esse compositas ex actu, & potentia illa non est potentia realis, sed ratiōnē, non Physis, sed Logica.

realis: & si poneretur rationis, hoc non esset inconveniens.
 Ad tertium multipliciter respondeatur: primò, quia nos loquimur de creaturis, quod iste sint compositæ ex positivo, & priuatiuo: modo relationes originis non sunt compositæ, quia non sunt creaturæ. Secundo dico, quod loquimur de finito: iste autem relationes, & si formaliter non sunt infinite, sunt tamen identicæ. Tertio, quia loquimur de ente finito quanto: modò iste relationes nō sunt entia finita quanta.

Conformatio eius Aristotele.

Sed ubi ens sumumè simplex posuit Arist. Et ens compositum.

Dico quod hoc simplex posuit Arist. 12. met. t. comm. 37. vbi vult, q. Deus est simplex, sed simplicitatem in summo Auer. posuit. 3. de anima comm. 5. & 14. vbi uoluit, q. omnes intelligentiæ sunt compositæ præter primâ inquit. n. nulla intelligentia liberata est a potentia, nisi prima. sed summa simplicitas Dei habetur ab Arist. 9. meta. tex. comm. 17. est autem nihil potentia sempiternum, & comm. ibidem omnia mota reducuntur ad primum motorem, in quo non est potentia omnino: ens compositum ponitur ab Arist. 2. de ani. tex. comm. secundi. 12. met. tex. comm. 12. 7. met. tex. comm. 7. vbi substantiam diuidit in materiam, formam, & compositum, sed compositio, quæ opponitur simplicitati Dei, ponitur a comm. in 3. de ani. commen. 5. quando dicit, q. nulla intelligentia est libera- ta a potentia nisi prima: ergo omnes habent potentiam: ergo possunt aliquid recipere, & sic ex ipsis recipientibus & receptis fieri compositio.

Secundo modo dicuntur simplex, quod habet conceptum simpliciter simplicem, ut sunt ens, & passiones ensis, utrum hoc Arist. posuit, & ubi.

Ens, & passiones ensis

Dico, quod Aristoteles posuit ens esse conceptum simpliciter simplicem. nono metaphy. tex. comm. ultimo ubi

vbi vult, quod simplicia, aut totaliter sciuntur, aut totaliter ignorantur, sed si ens, aut totaliter scietur, aut totaliter ignorabitur, ergo est simpliciter simplex. Sed ubi posuit, quod passiones enim sunt simpliciter simples? dico primò, quod passio, per se secundo modo prædicatur de subiecto, primo posterio. ergo subiectum ponitur in diffinitione passionis, ut additum. Ex eodem primo, & ex septimo metaphysicæ, ens igitur in diffinitione suæ passionis cadit, ut additum, habet enim passiones proprias, ut patet per philosophum quarto metaph. cap. 3. vbi vult, quod sicut linea, inquantum linea habet proprias passiones, & numerus inquantum numerus, ita sunt aliquæ passiones entis, inquantum ens, sed si ens eadit in diffinitione easum, ut additum, ergo non est per se primo modo in ratione quidditatua earum, ergo passiones entis non includunt ens, nec possunt includere aliquid superius: ergo nihil includunt, & sic sunt simpliciter simples. Hoc etiam confirmatur per Aristotelem primo posteriorum, cap. de statu principiorum, & est tex. commen. 35. vbi vult, quod prædicationes per se non conuertuntur, ita, quod si prædicatum dicatur de subiecto per se, non econuerso dicetur, subiectum de prædicato per se, sed per accidens. unde, si ista est per se secundo modo, ens est unum, hæc, unum est ens non est per se secundo modo, sed per accidens: ergo unum, & similes passiones non includunt ens per se, ergo nihil superius includunt, ergo sunt simpliciter simples.

Sed vbi est simplicitas tertio modo dicta, in Aristotele. sicut sunt accidentia, materia prima, & similia simplicia? Dico, quod est in octauo metaphysic. text. commen. 15. vbi dicitur, quod compositum est ex actu, & potentia, sed accidentia non habent actum, & potentiam, similiter materia prima, & sic de alijs. ergo sunt simplicia secundum Arist.

Sed vbi dixit Arist. quod elementa sunt simplicia, id est non mixta? dico, quod hoc posuit tertio de cœlo, & mundo tex. comm. 67. & verba sua sunt ista. Deinde videtur omnia quidem simplicia corpora figurata continentे loco: maximè autem aqua, & aer. ecce, quod Arist. uocat elementa simplicia, & tu intellige non mixta. sed de cœlo

*Quidam quo
et cōpositū.* Arist. non diceret esse compositum ex materia, & formā, sicut dicit auctor, quod cōsum est cōpositum ex materia, & formā. Sed tu dicas, q̄ auctor loquitur secundum Theologos: ideo dicit secundum veritatem cōsum esse compositum. i.e. de mente Theologorum, sed Aristot. non diceret hoc: immo diceret in celis non esse materiam nisi ad vbi, & quod, vt dicitur 12. met. tex. c. 10. & a commen. in libro de substantia orbis similiter ponitur sola materia ad vbi, & quo, in cōsumo.

Sed vbi Aristoteles posuit istam distinctionem compositionis ex his, & cum his? Dico, quod cōposita ex his posuit 12. metaphy. tex. commen. duodecimi. vbi distinguit substantiam in materiam, formam, & compositum: ecce cōpositio ex his, quando posuit compositum. idem habet commen. primo physic. que sunt præter formam primam, & materiam primam, sunt formæ cōpositæ, & materiae cōpositæ, in hoc quod dicit, materiae cōpositæ posuit compositionem ex his, & compositionem cū his, id est materiam, & formam esse sic cōpositas, posuit primo physic. 67. vbi vult, quod materia, & forma sunt duo principia constituentia, & per se, ex quibus compositum fit. idem habet ibi commen. in codem commen. & in ultimo commen. primo physi. quod verò subiectum, & accidentes sint cōposita cum his, patet per Arist. in primo physico. tex. commen. 62. vbi ponit generationem simpliciter & generationem accidentium, & est tunc secundum eum quando subiectum sit quale, aut quantum. idem commen ta. in codem loco, & confirmatur per text. 63. sicut tenet ibi Aristoteles ex quibus textibus patet, quod subiectum & accidentes faciunt compositionem accidentalem, & sic accidentes, & subiectum sunt cōposita cum his. sed adverte, quod auctor ponit Angelum esse compositum cum his quia scilicet cum intellectione potest facere compositum. si quereres, hoc vbi est in Aristotele dico, quod d. Arist. hoc non ponit, sed est mere Theologicum, immo Aristoteles dicit, quod intellectio abstractorum est sua essentia, id est intelligentiarum.

*Angelū esse
compositum
compositionē
cum his esse
mere Theo
logicum.*

Dubia

Dubia circa Textum.

Circa huius textus interpretationem , animaduertens
 dum est de illa definitione simpliciter simplicis, quæ
 talis est simpliciter simplex est, quod non habet conceptū
 quidditativum, & qualitativum, & querendum, nū Deus,
 & perfectiones simpliciter, quæ sunt in Deo , ut voluntas
 diuina, intellectus, spiritus, &c. sint simpliciter simplices ,
 & nullum conceptum superiorem includant in quid. si sic,
 Quare ergo potius prædicatur ens de Deo in quid, quæ
 de vltimis differentijs, idest si Deus est simpliciter simplex
 & sic nihil includit quidditatiuē, sicut differentiæ vltimæ,
 nū includunt quidditatiuē: ergo Deus, cum sit sic simplex
 non debet includere ens in suo conceptu , & si ipse sic in-
 cludit ens , ergo & differentiæ vltimæ similiter deberent
 includere. Respondeo , quod licet Deus includat ens , &
 infinitatem, non propter hoc amittit simplicitatem , quia
 vnum non se habet, ut actus, & aliud, ut potentia , sed om-
 nia ibi sunt ut actus, & infinitas sua facit summam simili-
 citatem: differentiæ verò vltimæ sunt compositæ, & si non
 ex his, saltem cum his , & non sunt infinitæ, idèo in Deo
 est maior simplicitas , quæ in differentijs vltimis . nam
 vltimæ differentiæ cum speciebus faciunt compositionem,
 verbi gratia, sortes componitur ex vltima differentia , & humanitate , & vltima differentia est composita cū
 his, non sic Deus.

Arguitur etiam in id quod posuit auctor de conceptu
 simpliciter simplici, ex illo enim sequitur , quod Deus e-
 rit ex natura rei constitutus, vel erit simpliciter simplex .
 primum probō: nam, si Deus includit ens , & infinitatem ,
 constituitur ex ipsis, aut componitur, & hoc absurdum est,
 quod constituantur, quia bene persona potest constitui, sed
 non Deus potest constitui ex natura rei , vel componi : si
 non est constitutus, neque compositus , sequitur ergo ,
 quod erit simpliciter simplex . Dico , quod non est sim-
 pliciter simplex , quia iācludit ens , & infinitatem, potest
 enim secundum vnum sciri , & secundum aliud ignorari;
 nec est constitutus, quia constituens dicit aut realitatem ,

aut

aut saltem formalitatem, ut est paternitas, & filiatio, & possunt terminare actum nostri intellectus, sed infinitas, cum sit modus intrinsecus, non est formalitas, ideo nō cōstituit cum ente ipsum Deum. neq; compositus, quia infinitas non est forma, & essentia non est materia, & si persona sic constituta est, non sequitur, ergo composita, quia constituentia non se habent, ut materia, & forma.

Notatu insuper dignum est scire quot modis cōceptus sumatur. Scotus namque in Theorematibus dicit, quod conceptus simpliciter simplex est, qui non est resolubilis in conceptus. Conceptus simplex non simpliciter, qui per se est unus, tamen resolubilis in conceptus. Primo concipi dī, quod intellectui adēquat, per se non primō concipi, quicquid in primo intellectu includit. Perfectè cognoscit ex parte obiecti qn̄ nihil obiecti latet. simplex itaque, si concipitur, perfectè concipitur resolubile contingit in perfectè concipi. Conceptus aliquos esse resolubiles, conceptus aliquos non esse inclusos, & tu intellige, quod conceptus non inclusi sunt solum conceptus omnium singularium, confusa a nobis concipi prius distincte. Distincte concipitur, quod secundum hoc concipitur, secundum quod ab alijs distinguitur. confusè concipitur, quod indistincte. hęc & multa alia de conceptu à Scoto ibi ponuntur.

*Nō sequitur
persona ē cō
stituta ergo
composita.*

*De acciden
tium compo
sitione.*

*Verum acci
denta discā
tur cōposita.*

Quod autem accidens dicatur simplex, quod non est compositum ex re & re, videtur doctrinæ Scoticæ repugnare. Scotus enim in 7. & 8. metaph. qd. 1. probat, quod accidens est realiter compositum, ex re, & re & arguit sic. Quod cum alio realiter conuenit, & ab alio realiter differt, est compositum ex duob. in quorum altero conuenit & per reliquum differt: nigredo, & albedo realiter differunt, vt patet, & realiter conueniunt, quia in colore, quz non est conuenientia rationis, ex quæstione de conceptu generis: ergo realiter albedo est composita, & sic ex re & re componitur, & sic accidentia non sunt simplicia: instanta contra istam simplicitatem facta, a Scoto in 7. metaph. est in 20. q. vbi inducens quandam opinionem, probat accidentia esse composita. & arguit sic, philosophus in 12. metaph. commen. 2. dicit, quod cause, & principia entium sunt

Sunt quodam modo eadem, & quodam modo non eadem, quia sunt proportionaliter eadem, proportionaliter altera, concludit ibi Scotus ex Aristote. sicut igitur in genere substantiarum sunt propria principia, ut materia, & forma, sic ut videtur, secundum Philosophum in alijs generibus, ergo in genere accidentium est materia, & forma, ergo compositionis ex materia, & forma, & ex re, & re. Respondetur cum Scoto in octauo meta. q. i . cuius verba sunt ista, patet qualis compositionis sufficit ad conuenientiam, & differentiam realem specierum, quia vel sunt composita secundum intentionem, & rationem, vel ex rationibus realibus diversis variis contentis in eodem, id est licet sint composita talia accidentia albedo, & nigredo, ex realitate, & rea litate, id est realitate generis & differentiarum, non autem ex re, & re, id est non nego esse composita, sed talis compositionis est ex realitatibus, & non ex rebus, quia differre realiter ad inuicem, & conuenire realiter, non concludit, ista accidentia composita ex re, & re diuersa, sed tantum quod quolibet tale accidens, ut albedo quam nigredo est compositionem ex diversis realitatibus. Ad secundum respondet Scotus in septimo in eadem questione decima, ubi dicit: quod verum est, quod quilibet positum in genere praedicationis, est ex materia, & forma, id est realitate potentiæ, & actuali: potentia enim correspondet materiarum, & actus formarum: & dat exemplum de numeris, in numeris aliquod est, ut potentia, & aliquod ut forma: non tamen forma, & materia sunt res in proposito, sed realitates: sic dicas in quolibet accidente.

Considerandum etiam post hæc venit num anima fit hoc modo compositum secundum realitates, quia non est in prædicamento per se, & hoc verum est, quia pars non ponitur per se in prædicamento: nec recurrentum est ad intellectum agentem, & possibilem: sicut voluit Ioannes de Gandavo, quia est contra doctorem, & veritatem. Respondeo, quod anima est composita ex duabus realitatibus, quæ non sunt aliud nisi duas formalitates: & quando dicis non est per se in prædicamento, ergo non componitur ex realitatibus negatur consequentia: quia realitates, quæ sunt in anima, accipiuntur communiter, non ut sunt genus,

*Anima quæ
ratione sit
composita.*

genus, & differentia, sed ut sunt duæ formalitates, quæ ab intellectu nostro possunt accipi: & istæ constituunt animam. Si autem istæ realitates se haberent ut genus & differentia, tunc anima per se esset in prædicamento, & esset composita sicut accidentia: sed istæ realitates vocantur realitates large, idest formalitates, quæ possunt intelligi à nobis: & sic animam constituunt isto modo, ut rationalitas est constituta, & habet duas formalitates: ut Scotus tenet tertia distincta prima, immo vocat constitutio rationalitatis, realitates: & tamen rationalitas non est per se in prædicamento. Sic similiter vult quod illa forma, à qua sumitur rationale, sicut est anima, sit constituta ex duabus realitatibus, & formalitatibus, quæ non se habent ut genus & differentia: sicut formalitates, & realitates differentiæ, non se habent ut genus, & differentia, & nullum istorum est in prædicamento per se, nec anima, nec rationale. Nihil enim per se reponitur in prædicamento, nisi sit genus, vel species. Et postquam in textu actum est de compositione ex his, & cum his, diligentissime est annotanda quadruplex differentia inter illas. Vide Ioanem canonicum, & alios. Ponitur quadruplex differentia inter compositionem ex his, & cum his. Prima est, quoniam compositione ex his est posterior, & præsupponens compositionem cum his. Secunda, quia in compositione cum his idem est compositum, & compónens, in compositione autem ex his aliud est compónens, & aliud compositum. Tertia differentia est, quia in compositione cum his, quot sunt componentia, tot sunt composita, in compositione, autem ex his plura sunt componentia quam composita. Quarta, quia compositio cum his reperitur in quolibet genere cum alio genere, compositio vero ex his non nisi in eodem genere.

T E X T V S.

Rursus ens diuiditur in ens necessarium, & in ens contingens. Unde illud dicitur necessarium, quod non potest non esse: contingens vero, quod potest.

est esse & non esse. Inuenio tamen duplex necessarium, & duplex contingens, scilicet complexum, & incomplexum. Necessarium complexum est, quod non potest non esse verum, sicut sunt propositiones primi modi, & secundi, & sic de aliis. Contingens vero complexum est, quod potest esse quandoque verum & quandoque falsum, sicut sunt propositiones de materia contingenti. Necessarium autem incomplexum est, quod non potest non esse, & hoc dupliciter, vel quantum ad esse simpliciter: & sic solus Deus diciatur necessarium, quia est a se: & per oppositum illud dicitur contingens simpliciter loquendo, quod est ab alio, & potest esse. Necessarium vero secundum quid est illud, quod non potest non esse, quantum ad esse secundum quid, sicut sunt omnes res mundi quae sunt possibles: habuerunt enim ab aeterno esse cognitum, & in aliquo priori naturae ante determinationem diuinæ voluntatis, & per consequens necessario sunt in tali esse, quia quod præcedit determinationem diuinæ voluntatis, est necessarium: nec aliquid dicitur contingens, & opponitur isti necessitati.

Necessariū
duplex.

Declaratio & Annotatio Textus.

RUSSUS ens dividitur in necessarium, & contingens. Aduerte, quod in hoc non conueniunt Theologi, & Philosophi, maximè in necessario incomplexo. nam Theologi volunt solum Deum esse necessarium incomplexum, quia a nullo habet esse, & non potest non esse: omnes creature isto modo dicuntur entia contingentia, quia habent esse a Deo, & possunt ex natura sui non esse, ut docte expedit D. Hieronymus in i. cap. Ecclesiast. unde duo sunt expressi

expresse necessaria ad hoc, ut aliquid formaliter sit cōtin-
gens, ut opponitur necessario simpliciter incomplexo, q
habeat esse ab alio, & quod ex sui natura possit non esse.
Ideo, licet filius, & S.S. sint ab alio, quia tamen non pos-
sunt non esse, ideo non sunt contingentes, quia sunt enti-
ties respectiue, & aeternaliter in eadem numero essentia
absoluta, cui realiter identificantur, & necessario. Sed se-
cundum Philosophos sunt plura necesse esse formaliter,
licet vnum sit independens, & alia dependeant ab illo v-
no: ut sunt intelligentiae, & coeli quae sunt necessaria, &
non possunt non esse, licet ab alio dependeant, sed secun-
dum Theologos coeli, & intelligentiae possunt non esse, &
habent causam a qua dependent in genere cause efficien-
tis, patet per casum positum à Comment. in de Substan-
tia orbis: vbi dicit, quod si orbis esset sine intelligentia,
quid esset tunc de orbe sine intelligentia? Respondet, q
esset tunc sicut de motu: manifestum est autem, quod mo-
tus non esset nisi intelligentia esset: & ita motus dependet
ab intelligentia in genere cause efficientis, ergo orbis de-
pendet a causa mouente ipsum in genere cause efficientis:
& tamen aeterni sunt orbes, & coeli, & non possunt non
esse: & cum hoc sunt plures: ergo plura necessaria incom-
plexa. Sed Theologi dicunt, quod coeli omnes possunt non
esse, ideo Philosophi posuerunt necessarium à se, & est pri-
mum principium, & necessarium ab alio, & sunt orbes, &
intelligentiae. Et si dicas in aeternis non est tempus: ergo
nec prioritas & posterioritas, quae sunt differentiae tem-
poris, ergo prima intelligentia non potest esse causa aliarum
intelligentiarum, quia causa semper precedit effectum.
Dicunt Philosophi, quod duplex est prioritas naturae, &
temporis, prima intelligentia est prior alijs orbibus, &
alijs intelligentijs natura, & non tempore. ista prioritas
est in aeternis, hæc ex Comment. primo Coeli textu Com-
ment. 105. vbi dicit, quod Plato intendebat quod partes
mundi natura praecedunt mundum, Aristoteles. non discre-
pat ab eo. Differunt Theologi & Philosophi quo ad aliud,
quia istud necessarium incomplexum, aeternum ab alio
dependens, posuerunt l'philosophi orbes, & intelligentias.
Theologi necessarium secundum quid, aeternum, depen-
dens

*Cōtingens de
stributum cō-
tra necessa-
ritatem.*

*Vide apud
Trombetam
doctrinam, &
subtilem qō-
niam num se
cunda intel-
ligentia se-
cunda sit sā
ta necessita
te necessa-
ria, quanta
apud Theo-
logos ē filius
in diuinis.*

dens incomplexum, posuerunt creaturas : quæ secundum Theologos ab æterno fuerunt productæ ab intellectu diuino : & cum tale esse præcedat determinationem diuina voluntatis dicitur esse necessarium, quod enim subsequitur contingens est, & quia talia ab æterno fuerunt producta, in esse cognito ab intellectu diuino, dicitur æternum esse habere. Sed, quia secundum Sco. 36. distin. 1. contra Henric. creature in tali esse ideali non habuerunt aliqd esse essentiæ, vel ex natura rei, sed præcise esse cognitum, propterea dicuntur habere esse secundum quid. Ulterius ad hoc est addendum dictum Theologorum, dicentium quod creature in esse cognito, quod habet in intellectu diuino, si præcedit actum diuinæ voluntatis, sic habet esse necessarium secundum quid, sed post determinationem actus diuinæ voluntatis, quæ est prima regula contingentium, tunc acquirit esse possibile, & non necessarium secundum quid, vnde intellectus diuinus multa intelligit, quæ nunquam erunt. Et si quæres, quare non datur necessarium secundum quid complexum sicut datur incomplexum ? Respondeatur quod talia complexa non intelliguntur ab intellectu diuino ante determinationem diuina voluntatis, propter hoc non sunt necessaria, sed post determinationem voluntatis diuinæ, & tunc ab ea habent esse.

Conformatio cum Arift.

Sed ubi Ariftos. posuit hanc distinctionem de duplice necessario?

DIco, quod necessarium complexum posuit in primo Posteriori, quando voluit quod demonstratio debet esse ex necessariis: & quinto Metaphysico. textu Commenti sexti. vbi vult, quod quartus modus necessarij sit in demonstratione: & est quando non contingit rem aliter se habere, sicut ipse ibi dicit, & ponitur in demonstratione, & verba sua sunt haec, Insuper demonstratio necessarium est, propterea quod res aliter se habere non potest, si modo sit simpliciter demonstrata, ut est ista propositio, omne animal est corruptibile. Sed ubi posuit necessarium incomplexum?

*Aliquando
Plato locu-
sus fuit ve
Metaph. de
ideis, Et ve
sic idea non
est aliud ni-
sirō quoddī-
satima Et in
illo intelle-
ctu persequi-
tur eū Ari-
sto. vsde Frā
ciscum do
May. pr. lib.
sent. dist. 47.
quæst. 1.*

*Necessarij
duplex an-
pud Arift.*

plexum? Dico quod posuit in quinto Metaph. textu Cōmenti sexti, & verba sua sunt ista. Quare primum & propriè necessarium, id est quod est simplex: & exponit, hoc necessarium est prima intelligentia, quæ simplex est, & necessarium incomplexum, idem habet Aristot. 12. Metaphy. tex. com. 38. vbi concludit primam intelligentiam esse necessariam: dicens, si est intransmutabilis, ergo necessarium est ens: sed illud necessarium secundum quid in intellectu diuino ab æterno, quod est esse ideale, Aristotel. non posuit.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi Aristot. posuit duplex contingens complexum, & incomplexum?

DIco, quod contingens complexum posuit primo Prio. Ut sunt propositiones de materia contingentia, cap. 8. Contingens incomplexum ponit tertio de Anima Comento 51. vbi assignat obiectum practicæ bonum, non quodcumque, sed agibile & contingens. Item sexto Ethic. distinguit ratiocinatum à scientifice penes obiectum necessarium, & contingens.

Declaratio Textus.

Hec annotanda quædam logicalis subtilitas quæ talis est: si quis querat quare propositio de vero contingentia conuertitur in contingens falsum? ratio est, quia necessarium est, quod non potest non esse, ideo nunquam continget, quod non sit, ideo propositio de necessario, aut in qua ponitur necessarium, nunquam conuertetur in contingentem, quia necessarium est, quod non potest non esse, & contingens est, quod potest non esse, sed contingens verū

Quos modis potest esse contingens falsum propterea propositio de contingenti vero, conuertitur in oppositam qualitatem, id est in propositionem de contingenti falso. Dubitatur etiam in his authoris verbis, quando dicit. Nec aliquid dicitur **decitur unā** in his authoris verbis, quando dicit. Nec aliquid dicitur **oppositorum** in his authoris verbis, quando dicit. Nec aliquid dicitur **tot modis dis-** in his authoris verbis, quando dicit. Nec aliquid dicitur **estur rel-** contingens ut opponitur isti necessarii, id est esse cognito, **quia,**

Quia, quot modis dicitur vnum oppositorum, tot modis dicitur reliquum. & est regula topicalis, sed necessarium, & contingens sunt opposita: ergo sicut datur necessarium, incomplexum, scilicet esse cognitum, ita contingens incomplexum. Respondetur secundum dicta Scotti, in universalibus: quod ista regula vera est, si necessarium, & contingens secundum omnem modum opponantur & sic non est in proposito: vnde contradictoria sunt opposita, & datur vnum oppositorum: sed reliquum non datur, quia est nos ens: sic potest dari necessarium sic simptum, tamen contingens non datur. Inuestigatione insuper dignum est num ista diuisio necessarij in simpliciter & secundum quid, sit æquè communis illi: qua ens partitur in potentiam obiectiuam & subiectiuam. Ad hoc dico, quod non est æquè communis: nam licet necessarium secundum quid, & ens in potentia obiectua sint æquè communia, tamen illud, quod est necessarium simpliciter, idest Deus, & ens in actu non sunt æquè communia: quia ens in actu de pluribus dicitur, quam Deus. dicitur enim de omnibus illis, quæ sunt in esse rea li: & habent actum formalem, aut entitatum: ecce igitur, quod ens necessarium simpliciter, & actus non sunt æquè communia. Considerandum tandem vtrum quidditas continetur sub isto membro, quod est necessarium secundum quid: sicut illa, quæ ab æterno habuerunt esse cognitum. ad hoc dico cum Scoto 35. distin. pri. quod non: quia creaturæ ab æterno habuerunt esse cognitum, & non quidditatum, & essentia: licet Franci. aliter dicat 42. distin. consa. qui voluit quidditates æternas inesse quidditatiuo.

T E X T V S.

Ens ulterius dividitur in ens independens & in Ens dependens. Ens independens est Deus: quia à se. nullo est nec in genere cause efficientis, nec materialis, nec formalis, nec finalis, ut ingeniose

I. multum

multum deducit Scot. 2. distinct. i. senten. & 8.
eiusdem. Ens vero dependens est, quod ab alio
est in aliquo genere causa. Cum igitur omnia alia
a Deo sint in genere causa sufficientis, sequitur
quod dependent. Sed dices, si omnia dependent
ut tu dicis, cum dependentia sit relatio, sequere-
tur quod saltem omnia alia a Deo essent ad ali-
quid: quod videtur inconveniens & contra Philo-
sophum 4. Metap. Respondetur quod argumen-
tum concludit, quod omnia alia a Deo sunt ad ali-
quid denominatiuē: quia in omniente fundatur
respectus effectivitatis seu dependentiae, & illud
concedo. Nec hoc negaret Philosophus: sed non
probat quod omnia sunt ad aliquid formaliter, &
quidditative: sic voluit negare Philosophus om-
nia esse ad aliquid.

Sed tu dices, Iste respectus fundatus in crea-
tura, ad Deum terminatus, vel est res distincta a
creatura, vel non: si non, ergo omnia sunt ad ali-
quid essentialiter & quidditative, ut videtur: si
sic, ergo creatura, puta homo vel angelus, poteris
esse sine tali respectu: & sic non debet dependere a Deo.
Probatur secundo consequentia: quia licet poste-
rius distinctum realiter aliquando non possit esse
sine suo priori, tamen universaliter prius sic distin-
ctum potest esse sine suo posteriori. Tertia conse-
quentia probatur, quia eff. etus formalis non po-
test esse sine sua causa formalis, etiam per diuinam
potentiam: quia causalitas causa materialis &
formalis dicunt imperfectionem: & sic separata tali
dependentia, creatura non est dependens.

Dice

Dico breviter conformiter ad Sco. pri. distin. 2.
Senten. Quod talis dependentia est eadem realiter
 cum creatura: & rniuersaliter omnis relatio, sine
 qua vel sine cuius termino fundamentum non po-
 test esse, talis relatio idētificatur realiter cum suo
 fundamento. Clarum est quod creatura non po-
 test esse, nisi dependeat & nisi Deus sit. ergo crea-
 tura est realiter sua dependentia. Et similiter dico
 de dependentia totius compositi essentialis ad suas
 partes, & de dependentia qua relatio dependet à
 fundamento.

Nasor.
 Ex hoc infero, quod capiendo hoc modo dépen-
 dentiam, nulla creatura absoluta dependet ab alia
 cùm etiam in genere cause efficientis creaturam
 absolutam possit Deus scipso creare & conseruare.

ENs diuiditur per dependens, & independens. Hic no-
 tabis, quòd duplex est dependentia: quædam essentialis
 quædam accidentalis: essentialis est illa, qua aliquid sic
 dependet, quòd non potest esse sine eo, à quo dependet,
 & sic omnis creatura essentialiter dependet à Deo: quia
 nulla talis potest esse sine Deo. Dependentia accidentalis
 est, qua tale dependens potest esse sine eo, à quo depen-
 det. ex quo habetut corollarium, nulla creatura dependet
 essentialiter à causa secunda secundum Theologos, qui
 non ponunt ordinem causarum: & hoc intelligas de causis
 extrinsecis videlicet finali, & efficiente: quia istas duas sup-
 plere potest Deus, sed Philosophi dicunt, quod nullam po-
 test supplere: quia constituunt necessariam connexionem
 cause primæ cum secundis. Aliud corollarium, secundum
 Theologos & Philosophos, dependentia essentialis nō so-
 lum est ad Deum, sed etiam ad materiam, & formam, qua
 sum vices Deus supplere non potest, quia hoc supplere di-
 ceret in Deo imperfectionem, nam homo ita essentialiter
 dependet à Deo, sicut à materia, & forma, sed non tāta ne-

*Dependētia
 duplex
 Omnia de-
 pēdēt ab eo
 in aliquo ge-
 nere causa.
 Hic est pas-
 sus notabi-
 lis, quod Aio
 thor dicit in
 aliquo gene-
 re & non in
 quolibet ge-
 nere, quia
 ad hoc ut a-
 liquid sit de-
 pendens nō
 oportet ut*

depēdeat in
quolibet ge-
nere cau-
sa, &
sed sufficit i
n aliquo, nam
creata depē
det à Deo i
genere cau-
sa efficiens,
& finalis,
sed à mate-
ria prima i
genere cau-
sa materialis,
& for-
malis, qua
dicuntur in
strinseca, a-
lia vero duae
extrinseca
& ratio est
quia mate-
ria, & for-
ma intrant
cōpositū effi-
cītēs aut̄ est
qua causat
cōpositū in a-
lijs aut̄ est
ad quam
ordinatur
compositum
& ha duae
non intrant
compositum
ideo sunt ex
tra.

cessitate, quanta a Deo dependent. Independens dupli-
ter dicitur: uno modo illud quod nullo modo dependet
ab aliquo in aliquo genere causæ, & sic solus Deus est
independens. Et si dicas filius habet esse patre, er-
go dependet ab eo. Respondet Scot. quod dependen-
tia debet esse cum alteritate naturæ: modo filius non ha-
bet aliam naturam à patre, quare ab eo non depen-
det. Alio modo dicitur independens secundum quid,
quod non dependet ab alio in aliquo determinato gene-
re causæ, sicut sunt intelligentiæ, quæ non dependent ab
alio in solo genere causæ materialis ideo Scot. 7. questio-
ne, quolibet, & 8. distin. 1. voluit, quod intelligentiæ de-
pendent à prima, de mente Arist.

Annotandum est etiam non vacua esse mysterio verba
Auctoris, quando describens ens dependens dicit es-
se illud quod ab alio est in aliquo genere causæ: quia ad
hoc ut aliquid sit dependens non est necessarium ut de-
pendeat in quolibet genere causæ, sed sufficit in aliquo.
Nam creata dependent immediate à Deo in genere cau-
sa efficientis & finalis: alia vero in genere causæ mate-
rialis & formalis, quæ duæ dicuntur intrinsecae quia in-
grediuntur compositum, aliae vero duæ priores extrinse-
cae, sunt extra rationem compositi.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi Aristotel. posuit ens dependens &
independens.

DIco, quod ens dependens posuit. 12. Metaph. text.
comment. 38. ex hoc igitur principio dependent Cę-
lum & natura: ecce q̄ datur ens dependens, quando quod
dicit Cęlū & natura dependet: datur independens, quā-
do dicit ex primo, siue principio. nam non esset primum
siue principium si dependeret, in secund. Metaphy. te-
net quod est prima causa: quia si prima est, à nulla alia
dependet. & Scotus in secund. distinct. primi quest. 1. pro-
bat, quod Deus secundum Aristot. à nulla causa cuius-
que generis habet esse: ergo prima causa: ergo indepe-
dens,

dens, idem testatur Arist. in 11 Metaph. tex. comm. 52. nā Enī dividitur per dēpēdōs, & inde pendens.
 ibi posuit ex intentione sua omnia habere ordinem essentialem inter se, & magis ordinem essentialem ad unum primum, ex quo vult habere, quod, quum iste ordo essentialis sit ordo dependentiae, omnia essentialiter dependet à primo ente, & quum nihil sit essentialiter dependent ab aliquo in essendo, a quo non habeat esse in aliquo genere cause, vult quod omnia dependant à Deo, saltem tanquam à causa finali, & cum ipse Deus sit primus omni priunitate, à nullo dependet per Arist. ergo datur dependēs, & independens secundum Arist.

An omnia sunt ad aliiquid.
Ibi cum dicit: Si omnia à Deo dependent, cùm dependētia sit relatio, ergo omnia essent relatiua. Respondebat ab Auctor. quod omnia sunt ad aliquid denominatiue hoc concedit Philosophus, & verum est isto modo accipiēdo esse ad aliquid, sed non est verum, quod omnia sunt ad aliquid quidditatue, id est quod omnia includunt quidditatue respectum: hoc negaret Philosophus. Pro intelligentia huius nota, quod quarto Metaph. textu com. 26. Philosophus adducit argumentum Heracliti, & Cratilli sui discipuli: quæ omnia notanter posuit Scot. tertia dist. prima, questione quinta, isti phil. dicebant, & omnia erant apparentia, & nihil verum dabatur, & sic omnia erant ad aliquid. Philosophus arguit contra eos dicens, si omnia consistunt in apparere, sequitur, quod omnia erunt respectiva, & nonabitur aliquid absolutum. Si Philosophus vult habere intentum contra eos, oportet & concludat, & omnia sunt respectiva essentialiter: & non denominatiue quia Heraclitus hoc non negaret, & ipse distingueret eo modo sicut Aristot. videtur distinguere, & diceret. Concedo quod omnia sunt ad aliquid denominatiue, sed non quidditatue, propterea Philosophus concludit contra eum, quod omnia sunt ad aliquid quidditatue, aliter non haberet intentum contra Heraclitum: & hoc voluit dicere Auctor quando dixit, nec hoc negaret Philosophus. sed non probat, & omnia sunt ad aliquid formaliter, & quidditatue, sic negaret Philosophus omnia esse ad aliquid.

Sed contra istud dictum Aucto. tenuit Henicus quest. Opinio Hen. rics.
 alludēs ad opinionem Heracliti, quolibet tertio quest. 9.

& quo lib. 5. quæstione secunda, & quolibet 4. quæstione. 7.
& 8. & quilibet 1. quæstione tertia, vbi voluit, creaturam
omnem quidditativè & essentialiter includere respectum
ad Deum: qui dicitur respectus vestigialis, & participantis
ad ens imparicipatum: Et licet multæ rationes hant con-
tra eum à Scoto, tamen videtur quod rationes Scotti con-
tra istam opinionem Henrici nihil valeant. Nam Scotus

*An ratio-
nes Scotti co-
cludant eo-
tra Henricū.*

arguit sic contra eum. Nullū posterius est de essentia prioris: relatio est posterior fundamento, idest re creata, ergo non est de essentia rei creatæ. Secunda posset esse ista. Nullum absolutum constituitur per respectius substantia, qualitas, & qualitas, sunt absoluta: ergo non constituuntur per respectuum, & redit hæc ratio in idem. Henricus responderet ad omnia ista, quod duplex est relatio: vna adueniens fundamento, alia constituens fundatum. Rationes Scotti concludunt de relatione adueniente fundamento, non autem de relatione constitutive fundatum: & sic per istam distinctionem, omnes istas & similes rationes Scotti posset Henricus solvere: & tunc haberem, quod omnia essent ad aliquid essentialiter & quid ditativè: quod est contra Scotum, & Auct. hic. Sed respondebis pro Scot. & Auctor. quod Relatio non potest esse de essentia absoluti: & quando Henr. distinguit de relatione constitutive fundatum, & adueniente fundamento, quod prima est de essentia fundamenti, non autem secunda. Hoc falsum est, nam nullus respectus potest constituere absolutum: & contra eum arguo primo supponendo unum, quod ponitur à Scoto prima distinct. secunda quæstio. 2. & distinct. 35. 30. 43. primi, quod prius est absolutum in causa. secundo, est absolutum in effectu. tertio, est respectus aliquis in effectu reali, ut creationis, aut aliquis alias: quarto, est respectus in Deo aut rationis, aut nullus.

*Omnia sunt
ad aliquid
non quiddi-
tarinè sed
denomina-
siue.*

Stante hoc, arguo sic contra distinctionem Henri. Qua distinguebat de relatione adueniente fundamento & de constitutive illud. Nullum posterius est de essentia prioris nec potest constituere prius: sed relatio omnis tam ad ueniens, quam constituens, est posterior quolibet fundamento, quia recipitur & subiectatur in illo, siue absolute. ergo

Ergo non potest constituere absolutum. Respondebit ipse, quod verum est de relatione adueniente, quod est posterior absoluto, non autem constitutive: contra quem dicam, quod nulla relatio quomodo cunque consideretur, potest prior esse aut considerari absoluto: ideo falsa est distinctio sua, & contra Aristotelem qui posuit absoluta omnem relationem procedere. Quia omne dependens est posterioris eo à quo dependet, & relatio dependet essentialiter à suis extremis: & sic patet, quod non omnia sunt ad aliud quid quidditatiue, sed bene denominatiue.

Ad probandum, quod dependentia creaturæ ad Deum est eadem realiter cum creatura, Auct. assumptis vnam regulam, quam habet Scotus prima distinctio secundi, quæst. quinta, quæ talis est, omnis relatio est eadem fundamento, sine cuius termino fundamentum non potest esse: & sic non tantum dependentia est eadem realiter cum re dependente, & si distinguatur formaliter, sed etiam omnis alia relatio sine cuius termino relationis, fundamentum talis relationis non potest esse. Ista regula patitur tres instantias. Prima est de respectu apropinquitali, quia fundatum, scilicet homo est idem realiter cum isto respectu apropinquitali, id est cum visibilitate, & tamen homo potest esse sine termino, id est sine videre. Secunda instantia est de unione humanitatis ad verbum. Unio est relatio, vel eadem realiter, cum humanitate, vel distincta, si eadem realiter, ergo humanitas non potest esse sine verbo, quod est falsum, quia contingenter est unitas: si distincta, contra omnis illa relatio est eadem fundamento, quoniam fundamentum non potest esse sine termino, modo humanitas non potest esse sine verbo. Tertia instantia est de voluntate, & volitione voluntatis aequinoce producit voluntatem, & similiter intellectus intellectu productum, quia in producto aequinoce producens, & productum sunt eiusdem perfectionis, & dicit quod voluntas in se ipsa producit talem volitionem ista volitio est relatio, qua voluntas vult, ergo voluntas per istam regulam non potest esse sine volitione, probo, omnis relatio est eadem fundamento, sine cuius termino fundamentum non potest esse, voluntas est fundamentum & ipsum est terminus voluntatis:

*An ridere
sit terminus
risibilitatis.*

*Omnis rela-
tio debet ha-
bere duo sc̄i
dicet termi-
num & fun-
damētum ,
Terminus
depēdētia
est Deus ,
quia crea-
ta depēdēt
à Deo , &
ad eum ter-
minatur &
fingitur sua
dependētia ,
fundatur
ansē in ipsa
creature .
Relatio an-
sē quia semper
denomi-
nas funda-
mentum sō
creatura di-
citur de-
pendens &
est regula u-
niversalis
quod relatio
denominas
suum fun-
damētum .*

litionis: ergo, & voluntas non potest esse sine voluntate: tunc sic, si fundamentum non potest esse sine termino, id est voluntas sine volitatem, ergo ista volitio est eadem realiter voluntati, & sic voluntas necessario est cum volitione & sic necessario vellet. Ad primum dico, quod homo non potest esse sine ridere in aptitudine, quia omnes respectus aptitudinales illi identificātur cuius sunt, quod est terminus risibilitatis vnde terminus per se primus risibilitatis non est ridere in actu, sed ridere in aptitudine: nam ratio aptitudinalis non est ratio absoluta, nec esse aptitudinis est ratio entis in actu, vnde quod necessario non præxigit ens in actu non est ens in actu, modo primus terminus, ad quem terminatur respectus aptitudinalis, est in aptitudine, & non in actu, vnde omnis relatio habet necessario duas habitudines: vnam includit in primo modo, & est illa, quæ est ad terminum ad quem: aham realiter, & est illa quam habet ad fundamētum, in proposito risibilitas includit habitudinem ad terminū necessario, qui terminus primus non est in actu, sed est in aptitudine: & pōt intelligi sine implicatione contradictionis ista habitudo ad terminum aptitudinalem sine termino actuā, ergo ille est primus terminus, scilicet aptitudinalis, non autem ridere est terminus risibilitatis. Ad alias duas instantias dico: ad ambas, q̄ omnis relatio est eadem fundamento, quando fundamento non potest esse sine termino, inquantum terminus est, vnde humanitas absolute potest esse sine verbo, & termino, & sic sine ista vniōne, sed non potest esse humanitas sine termino vniōnis, inquantum ipsa est fundatum vniōnis, & verbum est terminus vniōnis: & similiiter de voluntate, volūtas absolute potest esse sine volitione, sed voluntas inquantum est fundatum, & terminus volitionis, non potest esse sine volitione, & sic de intellectu, & intellectione dicatur. Et si dices, si volūtas vult seipsum, & intellectus intelligit seipsum, ergo idem est in actu, & in potentia, quod est contra Arist. quia tunc opposita essent in eodem. Secundo etiam sequeretur, q̄ intellectus distingueretur à seipso. nam mouens, & motum sunt relativa realia, & intelligēs, & intellectum similiter, vt tene: S:otus.25.dist.2.& 3. dist.prima, quæstione 7. sed relativa

lativa realia præsupponunt, aut sunt inter extrema realiter distincta : ergo voluntas à seipso distingueretur. Et confirmatur, quia Scotus laudat opinionem Magistri contra Ioachim, in primo diff. 5. quæst. 1. & vult, q̄ essentia diuina nec simul generet nec generetur, idest quod recipiat ista duo relativa quia cum sint realia, idem ad se referretur, & sic idem à seipso distingueretur. Ad primum respondeo, q̄ non est inconveniens, q̄ idem sit in actu, & in potentia, respectu diuersorum : nec propter hoc opposita essent in eodem, quia potest idem esse in actu virtuali, & in potentia formalis, ista non opponuntur, tu dicis hoc est contra Aristot. dico quod Aristo. negat idem esse in actu virtuali, & in potentia virtuali : quia tunc essent opposita : sed non negaret quod idem esset in actu virtuali, & in potentia formalis. Ad aliud quando dicis, quod relativa realia præsupponunt extrema realiter distincta, dico quod hoc non est verum de omnibus relatiis. nam relationes originis sunt relativa realia, ut paternitas in diuinis, & tamē non præsupponit extrema realiter distincta, sed facit extrema realiter distincta, paternitas facit patrem esse realiter distinctum à filio. Secundò dico aliter, quod ista propositio relatio realis debet esse inter extrema realiter distincta, est vera solum de relatiis primi, & secundi modi, non autem de relatiis tertij modi : sicut est intelligens, & intellectum, volens, & volitum : ista enim relativa non sunt inter extrema realiter distincta : ideo voluntas potest velle seipsum, & intellectus intelligere seipsum, & non est distinctus à seipso, & per hoc respondet ad duas ultimas rationes, & ad confirmationem. Tertio modo respondeo sic, q̄ relativa realia, siue relatio realis debet esse inter extrema realiter distincta, vel quod extrema, si non sunt realiter distincta, debent exigere unum realiter distinctum ab eis. modò ista relativa realia mouens, & motum, vel intelligens, & intellectum, licet non sint extrema realiter distincta, tamen exigunt unum realiter distinctum ab eis, idest voluntas, ut est volens, & ut volita: quæ sunt extrema realia exigunt volitionem, quæ est realiter distincta à voluntate, & voluntate : quæ sunt extrema relationis .

Ibi cum dicit Auct. ex hoc infero, quod capiendo hoc modo

*Quo Sc. Lau
dat opinionem
Magistri cō
tra Abbatē
Ioachinum.*

modo dependentiam, nulla creatura dependet ab alia: cū in genere causæ efficientis creaturam absolutam possit Deus in seipso conseruare, & creare. Notanter dixit absolutam quia Deus non potest facere respectum sine extremis. Sed contra si extrema sunt causæ efficientes respectus, & Deus potest supplere vicem causæ efficientis: ergo potest facere respectum sine extremis. Respondeatur, q̄ Deus potest facere respectum sine extremis, inquantum extrema sunt causæ respectus, sed non potest facere respectum sine extremis, inquantum unum extremum est fundamentum, & aliud terminus: vel saltem, ut unum extremum est terminus, & quia habitudo ad terminum conuenit respectui in primo modo dicendi per se, Deus non potest supplere istud: ergo non potest facere relationem sine extremis.

Dubia circa Textum.

*Principium
Et causa di-
stincta sunt.*

*Quomodo
omnia sint
ad aliquas.*

Super illo verbo Auct. ens independens est Deus, qui à nullo est, nec in genere causæ efficientis, nec materialis, nec formalis, nec finalis, aduertendum est, quod licet Deus à nulla sit causa, non tamen dicit à nullo principio, quoniam personæ, vt Filius, & Spiritus sanctus, licet à nulla sint causa, sunt tamen ab aliquo principio, vt à patre, quia scilicet pater est principiū originatiuum duarum personarum: non autem causa, vt tenet Scot. 20. distinct. primi, nomen principij transfertur ad diuina, quia significat perfectionem, non aut nomen alterius, i.e. quia hoc significat imperfectionem in suo correlatiuo. id est in causa to, ideo cā, & principium non conuertuntur, & tu intellige Theologice loquendo. Sed loquendo secundū Arist. bene conuertuntur, vt ipse voluit in s. Metaph. tex. com. primi, quia ipse non imaginat Deum esse principium, sicut dicimus nos de Filio, & S. S. Notandum etiam super illo verbo Auct. quod omnia sunt ad aliquid denominatiue, sed non quidditatue. q̄ clariss pōt responderi ad argm̄, cōcedendo, qđ eo modo, quo dependētia identificat fundame- to, vel rei depēdenti, illud est relativū, & ad aliqd. si realiter realiter, & si formaliter formaliter, i.concedo, q̄ oia sunt

sunt ad aliquid realiter, id est quodd dependentia ad Deum est una res cum re dependente, sed non formaliter, id est non omnia sunt ad aliquid quidditatem, sed bene aliqua, ut paternitas, & filiatio, quae de quidditate includunt relationem, sed non omnia sic sunt, sed bene omnia ad aliquid sunt realiter, id est sunt idem cum dependentia, qua a Deo dependent.

Hic quærendum venit, num aliqua causa naturalis, vel supernaturalis possit separare relationem a fundamento? videtur quod sic, nam quæcunque sunt diuersorum generum, & quæ sunt essentialiter distincta separari possunt a diuinicem, sed fundamentum, absolutum, & relatio sunt essentialiter distincta, & diuersorum generum: ergo Deus illa potest separare, & sic relationem a fundamento secessere. Potest responderi, quod argumentum non habet verum, nisi in his, quæ ab alio non dependent: relatio autem dependet essentialiter a suo fundamento: quod si replices, Deum posse supplere locum illius fundamenti, dico, quod hoc est falsum, quia sic Deus haberet nouam relationem realem, quod est absurdum: cum omnes relationes fundatae in Deo, & terminatae ad creaturam, sine respectus rationis.

T E X T V S.

Deinde notandum, quod secundum Bonetum in Entis divisi.
prædicamentis, ens dividitur in unum & multa,
& etiam secundum philosophum, unum, ut in
prædicto loco dicit Bonetus, dicitur quinque mo- *unum quinq;*
dis. Primo modo dicitur unum unitate transcen- *modis distin-*
denti, & sic omnia de quibus ens transcender-
dicitur unitate, sunt unum ista unitate. Secun-
do modo dicitur unum unitate generica genera-
lisima, & sic omnia unius prædicamenti sunt un-
um ista unitate. Tertio modo dicitur unum uni-
tate speciei subalterne, & sic omnia dicuntur unum
ista

ista unitate, que sub eadem specie subalterna continentur. Quarto modo dicitur unum unitate speciei specialissima: & sic omnia individua eiusdem speciei specialissima sunt unum ista unitate. Quinto modo dicitur unum unitate numerali: unde quanto unitas est superior, tanto est minor, secundum doctrinam Scotti in multis locis: unde maior unitas per bonam consequentiam infert minorem, sed non minor maiorem, licet stet cum ea: multa vero capitur tot modis quot unum, ut clare patet practicanti: quia tot modis dicitur unum oppositorum, quot modis dicitur, & reliquum. Et hac de primo articulo.

Annotatio sextus.

SEQUITUR in textu, deinde notandum, quod secundum Bonetum in praedicamentis, ens dividitur per unum, & multa. Sed unum dicitur quinque modis. Tu tamen aduerte, quod si intelligas esse quinque unitates reales, est falsum, quia hic ponitur unitas transcendens, quae non est realis, sed rationis, si autem accipis, quod sunt quinque unitates, sive rationis, sive reales, sic est verum: unde sicut est duplex ens, reale scilicet, & rationis, ita duplex est unitas realis, & rationis. Realis est multiplex, quodam est unitas individui, sive numeralis, quodam unitas naturae, quae est minor unitate numerali. Et si diceres, si individuum habet talē passionem, scilicet unitatem aliam ab unitate naturae: ergo poterit definiri alia definitione ab ista speciei, & poterit de illo haberī scientia alia, a scientia speciei: nam sortes poterit per humanitatem, & differentiam suam individualem definiri, sicut homo per animal rationale. Respondeatur, quod non potest definiri alia definitione ab illa speciei. Quia ad hoc, quod aliquid

quid sit diffinibile oportet, quod sit quid ditas communicabiles, ut quod modo sorteitas non est communicabiles. Alia unitas realis est unitas generis generalissimi. Alia speciei subalternæ, & quanto unitas est superior, tanto minor secundum hanc uiam: unde maior unitas per bonam consequentiam infert minorem. patet igitur, quod quatuor sunt unitates reales, & non quinque. Alia est unitas rationis, & ista est duplex, quædam per actum collatum, & sic est unitas individui speciei specialissimæ, & subalternæ, generis generalissimi, & transcendentis: accipiendo ista secundæ intentionaliter, & istæ bene erunt quinque. Ia est unitas rationis per opus abstractuum & ista est unitas entis, & cum alijs quatuor realibus ante dictis bene sunt quinque, & sic locutus est Auct. Et bene dicitur, quod ista unitas entis est unitas rationis per opus abstractuum. Nam, ut diximus, ens non importat aliquam realitatem communem realem per existentiam, sicut est essentia diuina, uel per indifferétiā Deo, & creaturæ. sed tantum per intellectum abstrahentem, & sic unituocatio entis fit per actum abstractuum intellectus, cōfuso modo concipientis, ut supra narrauimus. Ultimo debes aduertere, quod in quoconque prædicato per se, ut est ens substantia, & similia, reperitur unitas individualis: ut hoc ens, hæc substantia, hoc animal, hic homo, ut bene notat Scot. 8. dist. primi.

Conformatio supra dictorum cum Arist.

Sed ubi Aristot. posuit hanc divisionem entis in unum, & multa? Dico, quod in 10. metaphys. tex. commen. 9. ponit Aristoteles. quod unum, & multa opponuntur, & ibi vult in eodem textu, quod opponuntur, ut contraria: ergo entia sunt: ergo ens in illa dividetur. idem habet in quinto metaphys. tex. commen. 12. ubi dicit, quod multa oppositæ dicunt unum, & unum, & multa entis, aut entia sunt: ergo, cum ens aliud unum, aliud multa dicatur, ens in unum, & multa dividitur.

*Ad hoc vera
liquid sit de
finibile ope
ret, quod sit
quid ditas
cōscibilis.*

Conformatio cum Arift.

Sed ubi Arift. posuit vnitatem trāscendentem, id est vnitatem entis. Dico quodd posuit eam s. metaph. text. commen. 12. vbi voluit, quodd aliqua sunt vnum proportione, ista est unitas entis transcedens, vnde ipse in eodem textu vult, quodd illa, quæ sunt vnum genere, sint unū proportione, sed non econtra, & exponit ipse, quæ sunt vnum genere, & dicit, quodd sunt illa vnum genere, quæ habent eandem figuram prædicationis, & Scot. ibi exponit, id est quæcunque sunt in eodem prædicamento: ergo genus accipitur pro prædicamento, ergo illa quæ sunt in eodē prædicamento, sunt vnum proportione, & analogicē. i. unum ens, & non econtra, quia non valet, sunt vnum proportione: ergo vnum prædicamento, nec potest dari aliqua alia vnitas supra vnitatem prædicamenti: & bene dicitur vnitas analogiæ illa vnitatis entis, quia ens per prius dicitur de Deo, & substantia, quam de alijs. idem habet Aristo. 4. metaph. tex. commen. secundo vbi vult, quodd ens dicitur de entibus, sicut sanum de sanis non æquiuocè, sed, sicut sanum de sanis, id est ens habet vnitatem non uniuocam solam, sed uniuocam analogam, & ponit, quodd metap. est vna scientia, non quia omnia illa, de quibus est, dicantur secundum vnum, sed ad unum. i. non vniuocè solum, sed analogicē vniuocè: ergo subiectum met. quod est ens est vniuocum analogum: ergo ens habet vnitatem transcedentem, quæ est vnitatis analogiæ, & proportionis.

Sed vbi Aristot. posuit alias vnitates, scilicet generis generalissimi, speciei subalternæ, specialissimæ, & individui? Dico, quodd omnes istas vnitates posuit s. metap. tex. commen. 12. Amplius, alia sunt numero, alia secundum speciem, alia secundum genus: numero quidem, quorum materia est vna: specie quorum ratio est vna: genere, quorum est eadem figura prædicamenti, & hic loquitur de genere generalissimo. Et si dices, vbi est posita unitas speciei subalternæ, & generis subalterni? dico, quodd quando dixit, quodd illa sunt vnum specie, quorum ratio est vna. i. definitio: & quia definitio est per se primo speciei specia-
lissimæ,

lissimꝝ, & per se non primo subalternꝝ, & generis subalterni. nam ista pro tanto habent definitionem, pro quanto habent aliqualiter rationem speciei, & quia tā genus subalternum quām species subalterna possunt definiri large, ideo sunt vnum definitione, & sic quodlibet habet unitatem. idem habet Aristoteles decimo, metaphysic. text. comment. 10.

Sed ubi posuit Arist. quod unitas maior infert minorē, ut si sunt vnum numero, ergo & specie, & non econtra, & sic de omnibus alijs unitatibus. Dico, quod hoc clare posuit, quinto metaph. tex. commen. 12. ubi dixit semper igitur posteriora anteriora sequuntur: quæcunque enim numero sunt unum, ea sunt, & specie unum, sed quæ specie sunt vnum, ea non omnia numero sunt unum, sed omnia generis sunt unum, quæ sunt specie unam, quæ uero genere sunt unum, ea non omnia sunt specie unum, cuncta tamen sunt unum similitudine rationis, sed quæ sunt vnum similitudine rationis, id est proportione, ea non omnia sunt unum genere. patet igitur, quod per bonam consequiam maior unitas infert minorem in ipsis quinque, sed non econtra. similiter quarto metaph. text. commen. tertio ubi uult, quod ens, & vnum sunt una natura, ecce unitas entis, & non potest esse limitata, quia de omnibus prædicatur. idem dixit quarto Topic. cap. primo. Sed ubi Aristot. dicit, quod sicut unum dicitur multipliciter, sic & multa? dico quod in quinto metaph. tex. com. 12. & in 10. tex. comm. 10.

Dubia circa sextum.

Tria possunt hic queri cum sit sermo de unitatibus, primò quoniam sit illarum fundamentum, secundò quomodo distinguantur ab identitatibus. Tertiò an sunt reales, veleationis. Ad primum dico, quod subiectum & fundamentum radicale est conuenientia, ut illa sunt vnum numero, quæ conueniunt in materia totius, illa sunt vnum specie, quæ conueniunt in eadem specie, siue habent eandem speciem, & sic de unitate genericā. Ad secundum dico, quod unitates variae sunt ab identitatibus, nam idea-

Unitas quā-
 so est superi-
 or tanto est
 minor. Au-
 tor uerū de-
 cit, quā al-
 ces ascendē-
 do colliga-
 mus, ut in-
 quis porphy.
 descendēdo
 uero sparga-
 mus, quia
 sunt, quāto
 magis est a-
 liquid supē-
 riō rāto ma-
 iorem habet
 potentialita-
 tem, & quā
 so aliqd ē
 magis infer-
 vius, tanto
 maiorē hēt
 actualitatē
 ideo minor
 unitas ē uni-
 tas superior,
 maior autē
 est que infe-
 rior. Ego de-
 claro per e-
 xemplū sit
 hō, & subftā
 sia; subftan-
 sia quidē cō-
 sinet poten-
 tialiter cor-

identitates habēt pro fundamēto non posse recipere duō
 prædicata contradictoria, vel inseparabilitas adinuicem
 vt illa sunt idem formaliter, quā sic se habent quodd illud
 quod dicitur sic idem, includit illud cui sic est idem in ra-
 tione sua formalis, & per se primo modo, vt habet Scotus
 in 1. distinc̄. 2. quest. 4. illa sunt idem ex natura rei, de
 quibus non verificantur duo prædicata contradictoria se-
 cluso opere collatiuo intellectus, sed vnitates habent pro
 fundamento conuenientiam, & sic vnitates, & identitates
 sunt variz. Ad tertium dico, quodd vnitates iste oēs sunt
 reales, præter illam proportionis, hēc enim potest esse
 realis, si fundamentum est reale: rationis, si fundamen-
 tum est rationis. nam si reperitur in ente communi Deo,
 & creaturz, tunc est rationis. i. per opus abstractuum, li-
 cet non rationis. i. per opus collatum: si uero unitas pro
 portionis sit in ente communi enti reali, & rationis tunc
 est rationis per opus collatum intellectus.

Notandum est etiam, quodd consequentia ponitur in v-
 nitatibus, & diuisionibus modo contrario, ita maior vni-
 tas infert minorem, vt sunt unum numero, ergo unus spe-
 cie, sic in identitate sunt idem ratione: ergo idem ex na-
 turā rei: se q̄citur modo contrario, & declarat se, quia sé-
 per distinctio erit minor, cuius vnitas est maior, v.g. si for-
 tes, & suus modus intrinsecus sunt vnum numero, ista sūt
 vnum maxima vnitate, & sunt distincta minori distinctio-
 ne: sequitur, & econuerso. i. vbi est minima unitas, sicuti ē
 unitas proportionis, illa quā sic sunt vnum, sunt distincta
 maxima distinctione, ut prima, & secunda intentio. Dubi-
 tatur deinde in his verbis auctoris quando dicit unitatem
 maiorem inferre minorem, quia sic posset argui in eum,
 sicut maior vnitas infert minorem, & omnes alias, sic ma-
 ior identitas debet inferre minorem, & omnes alias, &
 tamen Aucto dicit infra, non video quomodo per bonam
 consequentiam una identitas posset inferre omnes. sicut
 igitur per Aucto. identitas non infert identitatem forma-
 li consequentia, sic unitas non infert unitatem, & tamen
 hic Aucto dicit, quodd sic: hoc uult dicere. & aduerte, q̄ in
 impressione noua non benē assignatus est locus proprius
 huius instantiæ. Respondeo, quodd si unitas maior inferat
 alias,

alias quia habent diversa fundamenta: nam unitas fundatur super conuenientia, identitas super exclusione contradictionum: quia illa sunt unum specie, verbi gratia que conueniunt in una definitione, & illa sunt idem formaliter, de quibus non verificantur duo contradictionia secluso opere collatius intellectus. Velsi vis tenere, quod identitas maior infert omnes per bonam consequentiam. Tunc, instantia nulla erit in se, sicut tenent aliqui, & solues instantiam de materia, & forma, & toto, quia materia, & forma sunt idem formaliter cum totis, quia totum includit illas in primo modo: & sic sunt idem formaliter. & si dices, quod totum ab illis distinguitur realiter, verum est, quod distinguitur realiter à materia, & forma abstractè sumptis, non autem à materia, & forma concretiùè sumptis. alia instantia est de potentijs animæ, que sunt idem realiter, & tamen non idem obiectiū. dic, quod iste potentia si quidditatius sumuntur, non sunt idem obiectiū. sed sunt idem identicè obiectiū: & sic patet, quod omnis identitas maior infert minorem: sic de passionibus entis dicas. esset tamen instantia contra Auct. qui hoc negat. & tu solues pro eo accipiendo primam meam responzionem.

T E X T V S.

Quantum ad secundum articulum, sunt septem partiales articuli declarandi. In primo videbitur quid est identitas rationis, & eius distinctio. In secundo, quid est identitas ex natura rei & eius distinctio. In tertio, quid est idem identitas formalis, & eius distinctio. In quarto, quid est identitas realis, & eius distinctio. In quinto, quid est identitas essentialis, & eius distinctio. In sexto, quid est identitas subjectiva, & eius distinctio. In septimo, quid est identitas obiectiva, & eius distinctio.

Juxta primū art. sunt aliqua notanda. Primo

X nosandrum

Intellectus duplex scilicet agens, cuius est omnia facere, & intellectus est.

Intellectus passivus seu possibilis, cuius est omnia fieri, ut sit agens, & Aristot. tertio de anima Text. comment. 8. & possibilis. dico quod isti duo intellectus sunt duas formalitates in anima, quae ex natura rei distinguuntur, licet per omnia sint idem realiter. Notandum

Duplex est secundo quod duplex est actus intellectus, scilicet actus in se esse rectus & collatus. Actus rectus appellatur

quo intellectus fertur super aliquam rem absolute: ut quando intellectus intelligit rosam. Actus verò collatus appellatur, quo intellectus regim intellectum comparat ad seipsum vel ad aliam.

Rationaris modis dicta Notandum tertio quod ratio capitur multis modis. Primo modo pro definitione, sicut in definitione rationis & aquationis capitur.

Et dicitur definitione, ratio; quia est indicativa obiecti intellectus vel rationis. Secundo modo pro ipsa ratione vel potentia ratiocinativa, siue sit intellectus, siue voluntas, quae amat creaturam propter Deum, siue sit virtus imaginativa, quae discurrit circa particularia. Tertio modo capitur pro discursu rationis à premissis ad conclusionem: qui dicitur actus collatus. Quarto modo forma dicitur ratio: quia est ratio cognoscendi compositionem & materiam: cognoscitur namque materia per analogiam ad formam, primo Physicorum. De multiplici acceptione huius nominis, Forma, videbitur in sequentibus.

Quantum

Quantum ad secundum articulum principalem. Hic sunt septem articuli partiales declarandi: & in primo partiali videbitur, quid est identitas rationis, & eius distinctio, iuxta istum primum articulum. Aucto. notat aliqua: Primo, quod intellectus est duplex, agens, & possibilis: agens, cuius est omnia facere: possibilis, cuius est omnia fieri, ut ait Aristoteles tertio de Anima tex. com. 20. & dico, quod isti duo intellectus sunt duæ formalitates in anima, quæ ex natura rei distinguuntur, licet cum anima sint idem realiter. Hæc Auct. & non tantum cum anima sint idem realiter sed etiam inter se.

Dubium.

Hec insurgit difficultas, quomodo sunt idem realiter istæ potentiaz inter se, & tum anima? Nam si hoc esset, sequeretur, quod in anima nostra non esset imago trinitatis: cuius oppositum tenet Scot. tertia distin. primi. q. ultim. Secundo, si potentiaz essent idem essentialiter animaz & inter se, tunc possent de se inuicem praedicari in abstracto per identitatem, sed hoc est fallum. non enim ista est vera intellectus, est voluntas, nec anima est intellectus, nec intellectus est anima. Quæ sunt illa, quæ in hac via sunt essentialiter idem, & de se inuicem praedicas, non possunt in abstracto certè nulla. Ad primum respondeo, non est necesse in primis actibus animaz ponere distinctionem realem sive essentialiem, propter imaginem repartam in eis. & tu dicas, quod persona trinitatis sunt distinctæ realiter, & istæ sunt idem realiter: hoc non est inconueniens. quia non requiritur omnimoda similitudo nam in diuinis notitia genita, quæ est vna pars imaginis, est substantia, & in nobis est accidens: similiter in nobis non potest esse eadem secunditas, in duabus primis partibus imaginis scilicet in memoria, & in intelligentia, respectu tertiaz partis imaginis, sed potest esse, immo est eadem secunditas in duabus personis diuinis respectu tertiaz personaz productæ non igitur oportet, quod si personæ diuinæ sunt distinctæ realiter, quod similiter potentiaz animaz nostræ sint distinctæ realiter. quia imago representantium ad representata hoc non exposcit. Ad secundum dico, quod non concludit. si non praedicanter

K a aliqua

Intellectus
possibilis, et
intellectus
agens, qua re
sione sunt
idem inter se,
Et cum ani
ma.

Intellectus
agens secun
du Scot. non
distinguuntur
realiter ab
intellectu
possibili sed
tantum for
maliter.

aliqua in abstracto, ergo non sunt idem realiter, nam si risibilitas. & homo in abstracto non praedicentur, quia ista est falsa, humanitas est risibilitas, tamen eadem realiter sunt, & vera est ista, homo est risibilis in concreto, licet ita sit falsa, humanitas est risibilitas. Sed hic insurgunt quinque doctores probantes oppositum, tenentes, quod illae potentiae animæ sunt distinctæ realiter à se inuicem, & ab anima. Et primus est Thomas in prima partæ summae q. 77. qui voluit, quod iste potentiae sint qualitates. & ratio sua formatur isto modo, actus, & potentia sunt eiusdem generis: sed intelligere, & velle sunt in praedicamento qualitatis, quæ sunt actus: ergo intellectus & voluntas, quæ sunt potentiae, erunt in praedicamento qualitatis, & sic ab anima realiter sunt distinctæ, & à se inuicem. Herueus natalis quotlibeto primo quæstio. 9. Alio modo probauit, quod istæ potentiae sunt distinctæ realiter. Nullum simplex creatum potest esse immediatum, & totale principium diuersarum operationum, ut patet in materia prima, quæ est vna, & simplex, & non potest esse secundum se principium receptuum diuersarum formarum alterius rationis, nisi mediabitibus dispositionibus determinantibus ipsam ad diuersas formas, aliter quodlibet fieret ex quolibet, cuius oppositum sentit Arith. 1. phy. tex. comm. 37. & multo minus potentijs actiuis, ergo una essentia simplex non potest esse principium immediatum diuersarum operationum: cuius modi sunt intelligere, & velle. ergo erit per potentias realiter distinctas. Egidius de Roma alio modo probat conclusionē eandem, accidens variabile non inest substantiæ, nisi mediante accidente inuariabili, intelligere, & velle sunt accidentia variabilia: ergo non poterunt esse animæ nisi mediante accidente inuariabili. & sic potentiae animæ accidentia sunt inuariabilia. ergo distinguuntur realiter intellectus, & voluntas. Quarto, Simplicius idem sentit super praedicamenta, in capitulo de Qualitate, qui ponit potentias naturales in secunda specie qualitatis Ultimo cum hoc concordat Comment. primo de anima Com. 92. qui dicit quod anima dividitur in has potentias, sicut ponit in colorem, odorem, & saporem: talis est divisione in accidentia. sed illa accidentia sunt distinctæ realiter,

*Opinio D.
Thome.*

realiter, ergo potentiaz sunt distinctaz realiter.

In oppositum est Sco. 16. dist. secundi, quæstione prima
tertia distinct. 1. q. ultima, Quod potentiaz animaz eadem
sunt realiter. & cum hoc videtur consentire August. 14.
de trinitate cap. 16. in eo querenda est imago, quo in ani-
ma nostra nihil est melius, sed essentia animæ nihil est me-
lius: ergo potentiaz, in quibus est imago, non differunt ab
essentia realiter: quia si sic, tunc essentia animæ, quæ est
substantia simplex, & indivisibilis, esset melior ipsius. & ad
Thomam respondeo, quod potentia, & actus sunt eiusdem
generis, verum est de potentia obiectiva, non autem su-
biectiva, & prima potentia, & actus non tantum sunt ejus
dem generis, sed etiam speciei individui. nam fortis in
potentia obiectiva est idem numero cum forte existente
& actuali, sed potentiaz animæ non sunt idem obiectiuæ,
sed subiectiuæ, & istæ nunquam sunt eiusdem generis cù
actu. vide de hac materia Lycherum in 16. dist. 2. Sco. q.
1. refellentem tergiuersationes Thomæ Caietani. Ad
Herueum dico, quod maior sua est falsa, hæc scilicet, id est
simplex non potest esse principium immediatum diuersar-
rum operationum: tunc enim substantia animæ nō posset
esse immediate receptuum trium potentiarum. Dices
verum est æquè primò, sed quodam ordine, bene potest
esse, q. una recipiatur mediante alia, vel prius naturaliter.
Hoc non valeret, quia una forma in corporalibus, nō est
principium recipiendi aliam, vt raritas non est principiu-
m recipiendi calorem, etiam si prius acquiratur, & quod di-
cit de materia, q. non recipit diuersas formas, nisi diuersa
modè determinata, hoc posito habetur propositum, quia
saltem immediatè recipit ista absoluta. &, quod dicit, q.
mediantibus illis recipit, falsum est, quia, quod est per se
receptuum, vel est per se ratio recipiendi formam sub-
stantiale, est substantia compositi, igitur illud absolutu-
m, quod determinat materiam, vel est forma substantialis,
& tunc sunt plures formæ substanciales in eodem compo-
sito, quod ipse negat, vel si est simpliciter accidens, hoc est
impossibile, quia tunc de ratione compositi, quod quidem
compositum est in genere substanciali, esset accidentis. Ad
Aegidium dico, quod maior est falsa, ista uidelicet, nullæ

Opinio Ale.

*Aphrodite
sensu dicit
quod qualis
ratus secun-
da species
non sint ve-
ra acciden-
tia neq; qua-
litates, sed
reponuntur i
pradicamē-
so qualita-
tis, quia ha-
bent modū
pradicādi i
quale, Aris.
vescītis mul-
ta dicit in
predicamē-
ris secundū
famositatē,
Et ita dicit
Alexander
quod poten-
tia agēdī nō
sunt quales
verē, nec ac-
cidētia sed
sunt substā-
tia anima
Et ita etiā
propria pas-
sionē se inun-
gitur ab eo
curus est pro
pria passio*

accidens fluxibile inest substantiæ, nisi mediante acciden-
te permanente. Calefactio enim potest esse in aqua non
non mediante alio accidente in subiecto: quia planum est,
quod non mediante humiditate, ac frigiditate. dices, quod
mediante quantitate: contra saltē de generatione & cor-
ruptionē. oportet dicere, quod fit immediatè in materia:
quia in istis fit resolutio vñq; ad materiā primam nudā: &
licet hoc verū sit de aliquibus, sicut de motu locali incor-
poralibus qui inest mediante quātitate, tamen non est vni-
uersaliter vera, sed arguere vñuersaliter est fallacia cōse-
quentis, sic videlicet, ita est in aliquibus, ergo ita in oībus.

Ad Simplicium dico, quod potentia naturalis absolute
non est in secunda specie qualitatis, sed facilitas seu proni-
tas ad utendum illa potentia: vnde potentia prædicandi
non est in secunda specie qualitatis, sed facilitas prædicāti:
vnde huiusmodi agilitas dicitur hic potētia naturalis. VI-
timo ad com. dico, quod similitudo sua est pro tanto, quod
sicut calor non est tota perfectione pomi, nec similiter sapor
sic una potentia non continet totam perfectionem animæ
ex hoc igitur apparet, quod nullamistarum opinionum
potuit probare potentias animæ esse accidentia. sequitur
ergo, quod nō est ponēdum illas esse distinctas ab aīa rea-
ter, nec inter se distincte sunt realiter, aut essentialiter.

Conditiones intellectus agentis, Et possibilis.

Prima conditio intellectus agentis est, quod est sem-
per actius. Sed de sua actiuitate Scotus est problema
cus: aliquando tenet, quod solum causat speciem intelli-
gibilem: & quod habet tantum actiuitatem abstrahendi
aliquando dixit, quod nō solū potest causare abstractionē
materialium, sed etiam causat intellectionem: videoas am-
bas opiniones in 15. quæst. quolibetorum: & multi etiam
dixerunt hanc fuisse mentem Com. scilicet, quod intellectus
agēs causat intellectionē. vide in tertio de anima cōd.
19. vbi dicit, quod intellectus agens est actio tantū, sed pos-
sibilis vtrumq; scilicet actio, & passio. hoc idem asserit Ly-
chetus in 15. quæst. quotl. Scotti affirmans formaliter intel-
lectum agentem, producere intellectionem. Trōbeta etiā
in hunc

In hunc locum ad hanc partem declinat, quod quem etiam
videre poteris sub qua proprietate intellectus agens, &
patiens Deo attribuuntur. Secunda conditio, intellectus
agens est nobilior intellectu possibili secundū quid, quia
agens in quantum agens est præstantius passo, & producit
notitiam in alio, & non in se. Tertia conditio intellectus
agens, est transferre de ordine in ordinem, idest facere
de materialibus immaterialia, sive facilius ex phantasma
te elicere speciem intelligibilem, quæ in illo virtualiter
continetur: tanquam in causa efficiente partiali. Quarta
conditio, facit vniuersalitatem in rebus, idest producit spe-
cierum in qua relucet obiectum abstractum ab hic, & nuc.
Quinta conditio digna scitu, in actione, qua intellectus a-
gens abstrahit, & causat vniuersale, concurrit merè natu-
raliter, & agit sine cognitione. vnde Themi. 3. de anima,
& commen. in eodem libro commen. 19. intellectus agens
non cognoscit aliquid eorum, quæ sunt hic. vnde sicut ignis
comburit, sine cognitione, ita dicendum est de intellectu
agente, quantum ad istam operationem, quod abstrahit
sine cognitione. ex hoc elicias conclusionem, quod intellectus in sua operatione non cognoscit. Sed conditiones
intellectus possibilis sunt istæ, prima, intellectus possibi-
lis est actius, & passius: actius, in quantum causat in-
tellectionem: passius, in quantum recipit eam: vi-
de Scotum tertia distinctio. prima, & 15. quolibet, &
comment. vbi supra: vbi dicit, quod intellectus possibilis
est utrumque, idest actius, & passius. Secunda conditio
est, quod per intellectum possibilem nos iudicamus, & iu-
dicium est perfectio iudicis, sicut dicit comm. 3. de anima
commen. 19. vnde secundum eum, licet intellectus possi-
bilis quo ad primam operationem, per quam recipit spe-
cierum intelligibilem, dicatur esse passius (sic enim intelli-
gere est sicut sentire) tamen quo ad aliam operationem,
quæ est intelligere concurrit actiue, quia intellectus pos-
sibilis informatus per speciem intelligibilem, fit producti-
vus intellectionis: tamen secundum alios forte aliter di-
ceretur. Tertia conditio, intellectus possibilis est absolute
præstantior agente, quia producit notitiam in se. Quarta
conditio, intellectus possibilis primò recipit speciem pro-

quia est na-
turaliss posse-
ria agendi vs
de Alex. ad.
Arist. lib. 3.
de anima,
sexta Co. 10.

Quod intel-
lectus possi-
bilis sit acti-
vus, & pas-
sivus, vide
comm. 3. de
ani. com. 19

& Scot. 15.
q. quolib.

Necessitas
intellectus
agens.

ductam ab intellectu agente: secundò producit actum intelligendi: tertio recipit actum intelligendi: quartò est operatius, quia operatur per illum actum attingendo obiectum. Si quereras, quæ fuit necessitas ponendi intellectū agentem, nonne sufficiebat intellectus possibilis? Dico cū Arist. 3. de anima, tex. comm. 17. & 18. quod cum in omni natura sit vnum, quod est omnia fieri: necesse est esse alterum, quod est omnia facere, & anima rationalis, ut dicit ibi comm. est vnum eniūm naturalium, ita, quod conside ratio de anima est naturalis. cum ergo in anima sit intellectus possibilis, qui est omnia fieri, vt dictum fuit, ibidem tex. commen. 4. & 5. ideo oportet ponere intellectum agentem, qui est omnia facere. Secunda ratio ad probandum suam necessitatem, est ista, quia obiecta materialia, cum sint potentia intellecta, non possent mouere intellectum possibilem, qui non est corpus, nec virtus in corpore, nisi sint actu intellecta: ideo fuit necessarium ponere hūc intellectum agentem, qui faceret de potentia intellectis, actu intellecta. nam obiectum relucens in phantasmate, dicitur potentia intellectus, non passiva, sed activa, quia nō potest de se mouere intellectum. vnde comm. 3. de anima intentiones imaginaz̄ non possunt mouere intellectum, nisi postquam fuerint actu intellecta. sicut ponit tertio de anima commen. 4. & 5. ideo opus est ponere intellectum agentem, qui abstrahit speciem intelligibilem a phantasmate, in qua causatur in esse obiectivo ipsa quidditas absque rationibus materialibus & tale obiectum dicitur apud Auer. intentio actu intellecta, &, quod necesse fuit eum ponere, vt obiecta materialia possent mouere intellectum possibilem. patet ex Auer. 7. meta. commen. 31. in calce: vbi sic inquit, Sed mouit Aristotelem ad ponendum mouens separatum a materia in factione uirtutum intelligentium, quia virtutes intellectuales, apud ipsum, sunt non mixtæ cum materia: vnde necesse est, vt illud, quod & non mixtum cum materia, generetur quoquo modo generetur a non mixto cum materia simpliciter, id est ab intellectu agente, quia omne non mixtum cum materia i. vniuersale, sit a non mixto cum materia i. ab intellectu & sequitur, quemadmodum est necesse, vt omne mixtū cū mate-

*Quod intentiones imagi-
nata nō pos-
sunt mouere
intellectum.*

*Quis intel-
lētus causet i-
ntellectuonem
an agēs, uel
possibilis in
15 quolib. re-
manet pro-
blematicus
Sco. in q. ue-
rō collationū
determinat
quod est in-
tellectus posse
būs. Frācīs.*

Materia , erit a mixto cum materia.i. omne corruptibile
erit a corruptibili: vnde in 3.de anima,inquit commen.si
essent uniuersalia separata,ut posuit Plato,non esset opus
ponere intellectum agentem: ergo positus fuit intellectus
agens propter uniuersalia , vt possent mouere intellectu
noscendum,quia ante operationem intellectus agentis cum
sufficiat materialia,non poterant.

de May. in
d. i. q. 6. se-
cer, quod est
intellectus
agens.

Textus annotationis.

Ponit consequenter Auctor secundum documentum,
q̄ duplex est actus intellectus:rectus , & est tunc quan-
do intellectus noster directe fertur in obiectum. Collati-
vus est tunc , quando intellectus comparat unam rem ad
scipiam , ut quando comparat albedinem intensam ad se
ipsam remissam,aut viam rem ad aliam,ut quando com-
parat colorem ad albedinem. Et actus rectus duplex est ,
abstractius,& intuitivus:intuitivus,quando potentia at-
tingit obiectum in se præsens.& Sco.probat,quod intel-
lectus noster habeat talēm actum,quia quicquid pfectio-
nis est in inferiori est in superiori , ergo si potentia visuā
pot videre obiectum, ut in se præsens est:potest hoc a for-
tiori intellectus . Abstractivus quando cognoscit rem no
sub ista conditione,ut præsens est, sed potest per specie in-
telligibilem cognoscere,quando obiectum est absens .

Duplex est
actus intellectus
onus est aduc-
rendū,quod
triplex est a
ctus in insolu-
lētū.

Quidam est
actus rectus,
quidam re-
flexus, qui-
da collativus,

Et notare debes,q̄ ista notitia intuitiva est duplex apud
Sco.una perfecta,qua cognoscitur aliquid in propria exi-
stentia,aut in aliquo continente eminenter. Alia imperfe-
cta,qualis est op̄.de futuro,vel memoria de præterito: q̄
distinctio clare ponitur à Sco. 14.dist.3. Ex hoc elicias co-
rollarium,q̄ notitia intuitiva est rei,qua non existit.nam
præteritum,& futurum non existunt.

Apud Sc. dist.
plex est noti-
zia intuitiva

Conformatio cum Arist.

Isti duo actus intellectus,scilicet rectus,& collativus po-
siti sunt,vt diximus,ab Arist.tercio de anima,tex. com-
ment.21.

Duplicia.

Duba circa Textum.

*An relatio
posse est per
actum rectum
intellectus.*

Circa textum auctoris sese offert egregia quædā diffīlcultas, quia dicit actum rectum esse, qui fertur super rem aliquam absolutè: videtur enim afferere oppositum Scot 11. questio. 5. metaphysi. eo quod ibi vult relationē posse esse per actum rectum intellectus: ergo falsum est, quod Auctor hic dicit, quod actus rectus intellectus fertur super aliquid obiectum absolutè, nullam habendo relationem, & quod possit esse relatio per actum rectum. patet intelligibile, & intellectus relativa sunt, & inter ea est relatio, & talis relatio est per actum intellectus rectū, patet. nam Sco. in illo 5. q. 11. dicit, quod intelligibilis ad intellectum est relatio in utroque realis, ergo est per actum intellectus rectum: omne ens reale, quod habet esse reale per intellectum, habet esse per actum rectum, ergo actus intellectus rectus est super rem relatiuam, & non super rem absolutam, quod est contra Aucto. Ad instantiam possimus sic respondere: verum est, quod relatio realis, & metaphysica habet esse per actum rectum intellectus, patet. nam intelligens, & obiectum intellectus, siue intelligibile, sunt relativa, & habent esse per actum rectū intellectus, sed non relatio logica. nam illa habet esse per actum intellectus collatum, & sic intelligitur auctor, quod hic loquitur est de relatione logica, & non reali. nam si de relatione reali loqueretur, dixisset, quod actus rectus est qui fertur super rem absolutam, & relatiuam realem. unde Scotus in loco allegato dicit, Relatio intelligibilis, & intellectus est realis, relatio particularis, & uniuersalis est rationis.

Conformatio cum Ariss.

*Quos modis
accipitur rō
vide ēt Tar
tar. i 5. trac.*

Ponit auctor, quod ratio multipliciter dicitur: primo modo pro definitione, & hoc habetur ab Aris. in definitio ne vniuocorum, sicut dicit Auctor: licet aliqui ex Scotistis velint, quod ratio accipitur ibi in definitione vniuocorum pro conceptu. tu tamen conciliando istum cum alijs dicas. quod

quod quando definibile, siue descriptibile non habet realitatem, tunc accipitur pro conceptu: quando vero habet naturam, aut realitatem, tunc pro definitione. ultra hoc vide Arist. 2. post: tex. comm. 8. ubi dicit, medium demonstrationis est ratio primi termini: ratio i. definitio. id est h[ab]et Arist. 4. met. tex. comm. 28. ratio, quam significat nomen, est definitio. idem 7. met. tex. comm. 33. q[uod] sicut ratio ad rem, sic partes rationis ad partes rei. Secundo modo accipitur ratio, pro potentia ratiocinativa, ut pro intellectu, vel voluntate, vel pro imaginativa, quae discurrit, & tales potentiae discurrunt, & q[uod] intellectus, & uoluntas possunt dici ratio, habetur ab Arist. 9. met. t. comm. 10. ubi ponit duas potentias rationales, & una, quae est ad oppositum. s. intellectum, ponit aliam potentiam rationalem determinatam, & h[ab]et uoluntas. patet igitur, q[uod] secundum Arist. tam intellectus, quam voluntas sunt rationales, siue rationes, & sic habetur ratio secundo modo supra ab Aristotele. Tertio modo ratio accipitur pro discursu rationis a premissis ad conclusionem, ut sicut communiter dicimus feci fortissimam rationem contra Scotum. i. feci efficacem discursum, qui dicitur esse per actum collatum, & iste modus tertius rationis. s. actus collatus, licet in illo 21. tex. 3. de anima non habeatur formaliter, tamen potest inferri ex secundo actu. Quarto modo accipitur pro forma quae est ratio cognoscendi compositum, & materiam, & res isto modo sumpta est ex Arist. 5. met. t. comm. secundi ubi Arist. dicit: alio vero modo species, & exemplar: h[ab]et autem est ratio ipsius, quod quid erat esse. Ibi loquitur Aristoteles de modo accipiendo causam, & dicit, q[uod] forma, quae est sp[iritus], & exemplar, est ratio. idem habet a. physic. text. comment. 28. ubi recitat eadem uerba dicens: alio autem modo species, & exemplar: h[ab]et autem ratio est ipsius quod quid erat esse, & loquitur de causa formalis, quam rationem appellat,

*De multiplici
ci acceptio[n]e
rationis, &
quid sit qua
re Mauritius
in 3. q. uni-
uersalium.*

T E X T V S.

*Istis presuppositis, pono duas conclusiones.
Prima est, quod illa sunt idem, vel eadem rationes,
q[ua]d*

que habent eundem conceptum omnino indistinctum parte rei, & etiam indistinctum ex parte intellectus: ut homo est idem sibi ipsi, & omnia entia tertij modi perfectatis: & sic de alijs. Secunda conclusio, illa distinguuntur ratione, que distinguuntur per actum collatum intellectus praecise. Ex quo sequitur primò, quod in omni propositione mudi, in qua prædicatur idem de seipso, subiectum & prædicatum distinguuntur ratione: quia sicut contradiccio fundata in entibus ex natura rei, concludit distinctione ex natura rei, ita contradictione fundata in entibus rationis concludit distinctionem rationis.

Secundò sequitur, quod inter entia realia, & rationis (ut inter animal, & genus, similiter inter entia rationis inter se, ut inter genus, & specie) est distinctio rationis, quia non sit nisi ex sola collatione intellectus, & accipio distinctionem rationis.

Distinctio nis quæ est à potentia ratiocinante, & non pro distinctione quid. *Distinctio* rationis quæ est à natura ratiocinabili.

Ex hoc patet, quod distinctio rationis est respectus rationis per actum collatum à potentia ratiocinante causatus. Similiter patet, quod illi qui respondent ad istud argumentum, Essentia divina est communicabilis, paternitas est incommunicabilis: ergo essentia divina, & paternitas distinguuntur aliter quam ratione. Respondetur quod argumentum concludit, quod distinguuntur plusquam ratione ratiocinante, sed non plusquam ratione ratiocinabili. Patet, inquam, quod non est disputatio nisi ad vocem. quia nec intelligunt vim vocabuli distinctio ex natura rei: quia quod illi vocant distin-

distinctionem rationis rei ratiocinabilis, formalizantes vocant distinctionem ex natura rei: & sic capio in conclusione mea distinctionem rationis, quae est præcise, & solum à potentia ratiocinante. Sed quod ista distinctio rationis sit ficticia, probatur ab aduersarijs nostris dupliciter, primò sic: Omnis distinctio non vana sortitur robur, & esse ex aliqua re: ergo ista distinctio rationis, vel sortitur robur à re: & sic est realis, & non rationis tatum, ut usus ex isto vocabulo rationis: vel si non sortitur robur à re, ergo est ficticia. Secundo arguitur ad idem sic, et est quasi confirmatio argumenti: quia intellectus intelligens rem aliter quam sit, est falsus: quia si intelligat rem distinctam, vel rem esse distinctam, & non sit distinctio à parte rei, intellectus false intelligit: igitur, &c.

Respondeo ad ista, quod distinctio rationis sortitur robur à re, id est, à non repugnantia rei ad sic vel sic concipi. Ex hoc sequitur, quod talis distinctio non est pura fictio. Ad secundum quod est confirmatio: dico quod intelligere rem aliter quam sit, capitur dupliciter. Uno modo intelligendo ipsam non eo modo quo est, non tamen quod intelligatur sub modo sibi repugnante: ut intelligendo lineam que unitur materiæ sensibili, non intelligendo huius materiam, non repugnat lineæ.

Alio modo, intelligendo rem modo repugnantis sue naturæ, ut intelligendo Deum esse corporatum. Dico ergo quod ille qui intelligit rem aliter quam est secundo modo, fallitur: non autem primo modo: sic in proposito, quando intelliguntur

distincta secundum rationem absque habitudine ad aliique secundum rem distincta, non erit talis alietas. Forte dicer aliquis negando, istam distinctionem esse aliam à distinctione ex natura rei: quia illa que distinguuntur ratione, distinguuntur ex natura rei.

Cetera hoc arguitur sic: Si hoc esset verū, seque-
retur tunc q̄ illa quæ c̄scent eadem ex natura rei,
c̄scent distincta ex natura rei patet, quia formo ista
propositionē. Eadem ex natura rei, sunt eadem ex
natura rei: ibi est distinctio rationis, & prius dictū
est, qui idem possum in subiecto distinguuntur à scip-
so posito in prædicato ratione. Sed sequitur per te,
quod ista distinguuntur ex natura rei, ergo illa
que sunt eadem ex natura rei: sunt distincta ex
natura rei: quod claudit contradictionem. Et hæc
de primo partiali articulo huius secundi articulo
principalis. —

De identitate & distinctione rationis, & ad sillam requisitis.

Onit Auctor duas conclusiones. Vna est de identitate rationis, secunda est de distinctione rationis. Et pro intelligentia harum, tu debes scire, quod conceptus indistinctus potest esse duplex, vel in re, vel in intellectu, primo modo illa dicuntur habere cōceptum indistinctum in re, quæ sic se habent quod vnum non potest concipi seorsum ab altero, vt sortes, verbi gratia non potest concipi seorsum à seipso, sic sortes habebit conceptum indistinctum ex parte rei. Quando autem sic se habent, quod vnum potest concipi seorsum ab alio, tunc habent conceptum distinctum ex parte rei: vt quia albedo potest concipi seorsum à nigredine: ideo albedo, & nigredo habent conceptum distinctum à parte rei. Illa autem habent conceptum indistinctum ex parte intellectus, quæ sic se habent, quorum vni ut sic concepto, non potest attribui aliqua secunda intentio,

sentio, quin alteri etiam attribuatur: & sic sortes ante copulam habet conceptum distinctum ex parte intellectus. Quando vero sic se habent, quod aliqua secunda intentio attribuitur vni, quae non attribuitur alteri, ut sortes ante copulam est subiectum, quia attribuitur sibi ista secunda intentio, quae dicitur subiectum, quae non potest attribui post copulam: sed attribuitur altera, quae vocatur praedicatum, ideo dicendo sic in ista propositione, sortes est sortes, sortes à parte praedicati habet conceptum distinctum per intellectum, à sorte, ut ponitur in subiecto: & sic sortes in subiecto, & sortes in praedicato sunt distincti per intellectum. Hoc prænotato faciles sunt conclusiones. Quarum prima est ista, illa sunt idem ratione, quae habent eundem conceptum omnino indistinctum ex parte rei, & etiam indistinctum ex parte intellectus, ut homo est idem sibi ipse, & omnia entia tertij modi persetatis, & sic de alijs. Secunda conclusio, si habebunt distinctum conceptum in ratione, erunt distincta ratione, ut sortes à seipso distinguitur à parte subiecti, & à parte praedicati. Ex quo sequitur, quod in omni propositione mundi, in qua etiam idem praedicatur de seipso, subiectum, & praedicatum distinguuntur ratione, quia sicut contradictione fundata in entibus ex natura rei, concludit distinctionem ex natura rei, ita conditio fundata in entibus rationis, concludit distinctionem rationis, quia nullus est potior modus ad probandum distinctionem, quam via contradictionis; & hoc habetur à philosopho, in primo physic. de materia, & forma: & in quarto physic. de loco, & locato. Sed tu instabis hic, & dices, quare ad identitatem rationis requiritur identitas tam ex parte rei, quam intellectus, sicut diximus, & in distinctione rationis sufficit tantum distinctione rationis, & non requiritur distinctione rationis, & rei cum tot debent requiri ad identitatem, quot ad distinctionem, & ad identitatem requiruntur duo, & ad distinctionem unum? Ad hoc respondeo cum Scot. i. distinct. secundi, quæstione ultima: & in 4. distin. 3. quæst. 3. ubi dicit, quæcunque differentia sufficit ad distinctionem, sed non quæcunque identitas sufficit ad perfectam identitatem aliquorum. Nam ad hoc quod sortes conueniat cum Platone

Sortes à parte praedicati habet conceptum distinctum per intellectum à sorte ut ponitur in subiecto ut d. sortes est sortes Omnia entia tertij modi sunt idem ratione quo modo sit rerum.

Quis potior sit modus ad probandum distinctionem.

tone, oportet, quod conueniant in omnibus, incipiendo ab ente usque ad hominem, sed ad distinctionem eorum sufficit solum dimesitas haecceitatum: sic dicas de identitate rationis, quod plura exposcit quam distinctio rationis. Ratio est quia facilius, est destruere, quam construere, sic similiter est in mortalibus: plures actus requiruntur ad amicitiam, sed unus solus sufficit ad inimicitiam.

*Facilius est
destruere
quam con-
struere.*

Dubia circa Textum.

Hic permeandus est passus quidam difficilis, videtur enim secunda conclusio Auctoris in textu posita contradicere primae, repugnat autem primae penes hoc, quia in secunda dicitur, quod illa distinguuntur ratione, quae distinguuntur per actum collatum intellectus precise: hoc repugnat primae conclusioni: quia in prima dicitur, quod illa sunt idem ratione, quae habent eundem conceptum indistinctum ex parte rei, & rationis, cum identitas rationis sit relatio: & relatio est inter extrema, quae sunt fundamentum, & terminus. Identitas rationis est eiusdem ad se, sed nulla relatio est eiusdem ad se, nisi sit per actum collatum intellectus. Ex hoc igitur habemus, quod secunda repugnat primae: nam secunda est per actum collatum, scilicet distinctio. Similiter iam vides, quod identitas rationis est per actum collatum: & distinctio rationis est per actum collatum: cum igitur distinctio rationis, & identitas rationis sint opposita, si distinctio est per actum collatum, sequitur, quod identitas rationis non debet esse per actum collatum: & tamē hoc est, necessarium identitati rationis, quod sit per actum collatum, sed distinctio rationis destruit hoc, ratione oppositoris, ergo secunda repugnat primae, quia si distinctio est per actum collatum, identitas non debet sic esse. Ad hoc respondeo, & duplex est identitas rationis, una actualis, & ista semper est per actum collatum intellectus, alia est identitas rationis fundamentalis, & ista non est per actum collatum intellectus, sed bene potest esse. Auctor loquitur de identitate rationis fundamentali, quae est sine actu collatio, & sic distinctio rationis, quae necessario est per actum collatio.

collatiuum, posita in secunda conclusione, non repugnat identitati rationis, quæ ponitur in prim. concl. & est fine actu collatiuo.

Super secundam etiam conclusionem quæri potest, nū vniitas vel identitas dicant aliquid positivum vel negatum, loquendo de identitate diuina quæ est relatio communis. Si ista dicit non alietatem, facilius evades dubia. Plurimæ instantiæ possunt fieri contra identitatem, quæ sp̄ diuinis ponitur. nam, si positivum dicit, cùm sit quoddam commune, & plurificabile in infinitum potest multiplicari, & sic plura immo infinita entia positiva essent in diuinis: patet antecedens, quia Scot. secunda questione quol. voluit, quod multiplicabile eiusdem rationis est & plurificabile in infinitum: sed identitas est quoddam commune: quia Pater est idem Filius & S. S. & omnia attributa similiter: & sic est commune identitas in vniuersali, ad omnes istas identitates, & sic in infinitum potest multiplicari. Secunda instantia est ista, si identitas in diuinis dicit eis positivum tunc poneretur in diuinis aliquid potentiale: patet, quia illud, quod non est ex se hoc, est in potentia ad illud, quod est ex se: ergo identitas in communione est in potentia ad hanc, & hanc identitatem, & sic ponimus potentiam in diuinis, & istæ & multæ aliæ instantiæ sequentur, si identitas diceret aliquid positivum. Melius & securius est, quod dicat præcisè non alietatem, quia tunc non sequuntur istæ instantiæ: quia negatione nihil multiplicabile ponit. Tamen, quia Scotus 31. prime met, quod in Deo est ex natura rei identitas. Posset solvere istas duas instantias, dicendo quod tunc identitas esset multiplicabilis in infinitum: & tunc esset aliquid potentiale in diuinis. quando identitas non esset idem realiter infinito formaliter: quod infinitum formaliter non est multiplicabile in infinitum: nec est potentiale ad aliquid: sed cùm ita sit de identitate, id est quia cum infinito formaliter identificetur, hic non erit potentialis nec multiplicabilis in infinitum. Super illis verbis Auct. [forte dicet] aliquis negando istam distinctionem, esse aliam à distinctione ex natura rei [contra hoc arguitur sic, si hoc esset verum, sequeretur tunc, quod illa, quæ essent eadē ex

L. natura

*Regula Scotorum b. 6
est Quod identitas rationis est ab solutissima quare autem sit absolutissima nulla ularo est ne si quia est ubi actu recto, non autem collativo.*

natura rei essent distincta ex natura rei: & formo ista propositio
nem, eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura
rei:bi est distinctio rationis, vt prius dictum est: quia idé
positum in subiecto, distinguitur ratione à se ipso posito
in prædicato. Sed sequitur per te, quod ista distinguuntur
ex natura rei: ergo illa, quæ sunt eadē ex natura rei, sunt
distincta ex natura rei, quod claudit contradictionem. pos-
set aliquis insurgere reflectendo rationem contra ipsum,
quia funiliter dici potest quod distincta ratione sunt ea-
dem ratione, formando consimilem propositionem, & di-
cendo sic, eadem ratione sunt eadem ratione: ista est ve-
ra, quia est prædicatio eiusdem de se ipso. & vterius hæc
est vera, quod eadem ex natura rei, sunt eadem ex natu-
ra rei, similiter ista est vera, quod eadem ratione sunt ea-
dem ratione. & tamē tu dicis, quod in prima est distinctio
rationis, scilicet in ista, eadem ex natura rei, sunt eadē ex
natura rei: similiter in ista erit distinctio rationis: eadē ra-
tione sunt eadē ratione: quia subiectū positum ante copu-
lam distinguitur ratione à prædicato posito post copulam.
Respondendum quod aliud est loqui in primis intentioni-
bus, quæ si sunt oppositæ alijs primis, nō possunt denominari
re illas. nā ista est falsa, albedo est nigredo, homo est ali-
nus, & similes: aliud est loqui in secundis intentionibus, quæ
habent privilegium amplum; quod oppositum potest deno-
minare oppositum: nam ista est vera, genus est species, dif-
ferentia est species, quæ tamē oppositæ sunt. sic dicimus ad
propositū, quod ista propositione potest esse vera, eadem ra-
tione sunt eadem ratione: & quod hic similiter est distin-
ctio, quia illa, quæ sunt eadem ratione, sunt distincta ratio-
ne, quia oppositum bene potest prædicari de opposito in
istis secundis intentionibus. vnde in ista, eadem ratione
sunt eadem ratione est distinctio & identitas: & illa, quæ
sunt eadem ratione possunt bene denominari, & esse dis-
tincta ratione, quia in his contingat oppositum denominari
oppositum. Sed in his, quæ sunt ex natura rei, si est
identitas ex natura rei, non potest esse distinctio ex natu-
ra rei, neq; denominari possunt esse distincta ex natura
rei. Et hinc est quod in ista propositione, eadem ex natu-
ra rei, sunt eadē ex natura rei, est identitas ex natura rei,
& di-

*Ista est re-
vagenus est
species ut
modus ē
gen⁹ ut quid
vide scatū
in uniuersi-
tate secundi
In secundi
intentionib.
oppositum be-
ne potest pra-
dicari de op-
posito.*

& distinctio rationis: in ista verò, eadem ratione, sunt eadem ratione, est distinctio rationis, & denominantur esse eadem ratione.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi reperiemus identitatem & distinctionem ratio-
nis apud Aristot. identitas rationis ponitur 1. Poster.
quando assignauit tertium modum persicatatis, in quo po-
nuntur entia solitariè sumpta, sine propositione, & rela-
tione reali, & rationis. Distinctio verò rationis ponitur
quinto Meta. text. non habente comm. identitas est uno
modo, quando intellectus utitur uno ut duobus, id est ut
ponendo sortem in subiecto, & praedicato, ante copulam,
& post copulam: ut dicendo sortes, est sortes, & sic identi-
tatem, & distinctionem rationis ab Arist. habemus.

T E X T U S .

Quantum ad secundum articulum, qui est de identitas et
distinctio rationis.
sunt aliqua notanda. Primo est notandum,
quod res & ens, quantum ad præsens spectat con-
sideratur duplicitate. Primo modo, pro omni positi-
vo quod ex natura rei est extra nihil: & isto mo-
do modi intrinseci & differentiae ultimæ dicuntur
ens vel res. Alio modo magis strictè pro illo quod
est præcisè ens vel res: & sic dicitur præcisè de
Deo & creatura, de absoluto & respectivo, & de
illis quæ sunt in recta linea prædicamentali, & de
materia & forma, ut dictum est superius ex inten-
tione Scoti: & isto modo nec passiones entis, nec
modi intrinseci, nec differentiae ultimæ dicuntur
res vel ens: sed solum dicuntur aliquid rei & non
res, secundo modo capiendo rem. Pro istis affi-

Ens & res
quomodo su-
muntur.

gnatur una regula generalis, scilicet quandocumque aliqua ita se habent, quod unum est ens vel res, propriè accipiendo rem, & aliud est aliquid rei precise; illa non sunt omnibus modis eadē. Ista regula patet per istud principium commune. Quādo aliqua sic se habent, quod aliquid competit vni ex naturarei quod non competit alteri: talia distinguuntur, & si non realiter, saltem aliqua alia distinctione: & sic non sunt omnibus modis idem.

*Differentia
non identi-
tatis in di-
uinis qua-
druplices.*

Secundò notandum, quod in diuinis quadruplica est differentia nō identitatis. Prima est inter quiditatem seu essentiam, & modum intrinsecum, & etiam inter ipsos modos intrinsecos. Secunda est inter attributq, scilicet inter scientiam & sapientiam, similiter inter intellectum et voluntatem, si fas est attributa nominari: quia 26. dist. i. Sent. dicit Doctor, quod intellectus & voluntas nō sunt propriæ attributæ sicut bonitas & iustitia: Similiter inter volitionem & intellectionem.

Ordo inter substantiam naturam, et relationes, & attributa. Et posset addi quinta, quæ est inter constituta & constituentia. Tertiò notandum est, quod accipiendo ista propriæ, scilicet substantiæ, naturam, essentiam, quidditatem, seu formalitatem, habent ordinem inter se: nam omnis essentia est quidditas seu formalitas, sed non contra, vt patet in diuinis: & omnis natura est essentia, & non econuerso: quia multæ sunt species, quæ sunt es-
sencia

*gentia cum diffiniantur, & tamen non sunt naturae
cum non sint principium productum alicuius for-
mae absolute, ut sunt respectus: & omnis substantia
est natura, sed non econuerso, quia qualitas est na-
tura, & tamen non est substantia, proprie accipiē-
do substantiam. Circa quod est notandum, quod
quidditas sumpta cum modo, dicitur proprie essen-
tia, denudata à modo dicitur quidditas.*

Secundus articulus minus principalis.

Dubia annoanda circa textum.

IN secundo articulo minus principali, qui est de idéite-
te ex natura rei, & eius distinctione. vult Auctor, quod
ens secundo modo præcisè includitur quidditatiè in
absoluto & respectivo in decem generibus, in materia,
& forma, in Deo, & creatura: & in illis, quæ sunt in re-
cta linea prædicamentali & isto modo nec passiones: en-
tis, nec modi intrinseci, nec differentiæ ultime, dicun-
tur ens, & res, sed solum dicuntur aliquid rei. Hie insur-
git prima difficultas in textu, quia hoc dictum suum vi-
detus esse aperte contra Scot. in prim. senten. distinct. 3.
questio. tercia ubi dixit, ens sufficienter diuiditur tan-
quam in illa quæ includunt ipsum quidditatiè, in ens
increatum, & decem in genera, & in partes essentiales
decem generum: saltem non videtur habere plura di-
uidentia quidditatiè, quin sint in ipsis. Auctor vult, quod
ens quidditatiè includatur in absoluto & respectivo, &
Scotus loqués de sufficienti divisione entis quidditatiua
non meminit de absoluto, & respectivo: & addidit, quod
non videtur habere ens plura diuidentia quidditatiè,
quin sint in ipsis, ubi nullo modo nominantur absolutū, &
respectuum. Præterea Scot. 8. distin. quest. secunda, vult,
quod prima divisione entis finiti in quidditates, est in decem
prædicamenta. Cù hoc concordat Antonius Andreas in
sua Metaph. q. 7 quod divisione entis finiti & limitati in de-
cem prædicamenta, est prima; nec est alia bimembris, aut

*Quomodo
ens includi-
tur in Deo,
& crea-
tura & in a-
lījs.*

*Cum Scotti
non discre-
pas Anno-
nus Andre*

qua habent eundem conceptum omnino indistinctum parte rei, & etiam indistinctum ex parte intellectus: ut homo est idem sibi ipsi, & omnia entia tertij modi per seitatis: & sic de alijs. Secunda conclusio, illa distinguuntur ratione, quae distinguuntur per actum collatiū intellectus precise. Ex quo sequitur primò, qd in omni propositione mudi, in qua prædicatur idem de seipso, subiectus & prædicatus distinguuntur rōne: quia sicut cōtra dictio fundata in entibus ex natura rei, cōcludit distinctionē ex natura rei, ita cōtradictio fundata in entibus rationis concludit distinctionem rationis.

Secundò sequitur, quod inter entia realia, & rationis (ut inter animal, & genus, similiter inter entia rationis inter se, ut inter genus, & specie) est distinctio rationis, quia non sit nisi ex sola collatione intellectus, & accipio distinctionem ratio-

Distinctio nis quae est à potentia ratiocinante, & non pro di-
rōnis quid. distinctione rationis quae est à natura ratiocinabili.

Ex hoc patet, quòd distinctio rationis est respectus rationis per actum collatum à potentia ratiocinante causatus. Similiter patet, quòd illi qui respondent ad istud argumentum, Essentia diuina est communicabilis, paternitas est incommunicabilis: ergo essentia diuina, & paternitas distinguuntur aliter quam ratione. Respondetur qd argumentum cōcludit, qd distinguuntur plusquam ratione ratiocinante, sed non plusquam ratione ratiocinabili. Patet, inquam, quòd non est disputatio nisi ad vocem. quia nec intelligunt vim vocabuli distinctio ex natura rei: quia quod illi vocant distin-

Distinctionem rationis rei ratiocinabilis, formalizantes vocant distinctionem ex natura rei: & sic capio in conclusione mea distinctionem rationis, quae est præcise, & solum à potentia ratiocinante. Sed quòd ista distinctione rationis sit ficticia, probatur ab aduersarijs nostris dupliciter, primò sic: Omnis distinctione non vana sortitur robur, & esse ex aliquo re: ergo ista distinctione rationis, vel sortitur robur à re: & sic est realis, & non rationis tatum, ut usus ex isto vocabulo rationis: vel si non sortitur robur à re, ergo est ficticia. Secundo arguitur ad idem sic, et est quasi confirmatio argumenti: quia intellectus intelligens rem aliter quæ sit, est falsus: quia si intelligat rem distinctionem, vel rem esse distinctionem, & non sit distinctione à parte rei, intellectus false intelligit: igitur, &c.

Respondeo ad ista, quòd distinctione rationis sortitur robur à re, id est, à non repugnantia rei ad sic vel sic concipi. Ex hoc sequitur, quod talis distinctione non est pura fictio. Ad secundum quod est confirmatio: dico quòd intelligere rem aliter quæ sit, capiatur dupliciter. Non modo intelligendo ipsam non eo modo quo est, non tamen quòd intelligatur sub modo sibi repugnante: ut intelligendo lineam quæ unitur materiae sensibili, non intelligendo huius materiam, non repugnat linea.

Alio modo, intelligendo rem modo repugnantia sue naturæ, ut intelligendo Deum esse corporum. Dico ergo quòd ille qui intelligit rem aliter quam est secundo modo, fallitur: non autem primo modo: sic in proposito, quando intelliguntur distinctiones.

dīstinctā secundum rationem absque habitudine ad aliq[ue] secundum rem dīstinctā, non erit talis alietas. Forte dicet aliquis negando, istam distinctionem esse aliam à distinctione ex natura rei: quia illa qua distinguuntur ratione, distinguuntur ex natura rei.

Cōtra hoc arguitur sic: Si hoc esset verū, seque-
retur tunc q[uod] illa qua eſtēnt eadem ex natura rei,
eſtēt dīstinctā ex natura rei patet, quia formo istā
propositionē. Eadem ex natura rei, sunt eadem ex
natura rei: ibi est dīstinctio rationis, ut prius dictū
est, qui idem posicūm in subiecto distinguitur à scip
so posito in prædicato ratione. Sed sequitur per te,
quod ista distinguuntur ex natura rei, ergo illa
qua sunt eadem ex natura rei: sunt dīstinctā ex
natura rei: quod claudit contradictionem. Et hæc
de primo partiali articulo huins secundi articulū
principalis. —

*De identitate
et ēstētī dīstinc-
tione ratio-
nis, & ad si-
lentem requi-
sis.*

Onit Auctor duas conclusiones. Vna est de identitate rationis, secūda est de distinctione rationis. Et pro intelligentia harum, tu debes scire, quod conceptus indistinctus potest esse duplex, vel in re, vel in intellectu, primo modo illa dicuntur habere cōceptum indistinctum in re, quæ sic se habent quod vnum non potest concipi seorsum ab altero, ut sortes, verbi gratia non potest concipi seorsum à scipso, sic sortes habebit conceptum indistinctum ex parte rei. Quando autem sic se habent, quod vnum potest concipi seorsum ab alio, tunc habent conceptum distinctum ex parte rei: ut quia albedo potest concipi seorsum à nigredine: ideo albedo, & nigredo habent conceptum distinctum à parte rei. Illa autem habent conceptum indistinctum ex parte intellectus, quæ sic se habent, quorum vni ut sic concepto, non potest attribui aliqua secunda intentio,

sentio, quin alteri etiam attribuatur: & sic sortes ante copulam habet conceptum distinctum ex parte intellectus. Quando vero sic se habent, quod aliqua secunda intentio attribuitur vni, quae non attribuitur alteri, ut sortes ante copulam est subiectum, quia, attribuitur sibi ista secunda intentio, quae dicitur subiectum, quae non potest attribui post copulam: sed attribuitur altera, quae vocatur praedicatum, ideo dicendo sic in ista propositione, sortes est sortes, sortes à parte praedicti habet conceptum distinctum per intellectum, à sorte, ut ponitur in subiecto: & sic sortes in subiecto, & sortes in praedicato sunt distincti per intellectum. Hoc prænotato faciles sunt conclusiones. Quarum prima est ista, illa sunt idem rationes, quae habent eundem conceptum omnino indistinctum ex parte rei, & etiam indistinctum ex parte intellectus, ut homo est idem sibi ipse, & omnia entia tertij modi persicatatis, & sic de alijs. Secunda conclusio, si habebunt distinctum conceptum in ratione, erunt distincta ratione, ut sortes à seipso distinguitur à parte subiecti, & à parte praedicti. Ex quo sequitur, quod in omni propositione mundi, in qua etiam idem praedicatur de seipso, subiectum, & praedicatum distinguuntur ratione, quia sicut contradictione fundata in entibus ex natura rei, concludit distinctionem ex natura rei, ita conditio fundata in entibus rationis, concludit distinctionem rationis, quia nullus est potior modus ad probandum distinctionem rationis, quam via contradictionis; & hoc habetur à philosopho, in primo physic. de materia, & forma: & in quarto physic. de loco, & locato. Sed tu instabis hic, & dices, quare ad identitatem rationis requiritur identitas tam ex parte rei, quam intellectus, sicut diximus, & in distinctione rationis sufficit tantum distinctione rationis, & non requiritur distinctione rationis, & rei cum tot debent requiri ad identitatem, quot ad distinctionem, & ad identitatem requiruntur duo, & ad distinctionem unum? Ad hoc respondeo cum Scot. i. distinct. secundi, questione ultima: & in 4. distin. 3. quæst. 3. vbi dicit, quæcunque differentia sufficit ad distinctionem, sed non quæcunque identitas sufficit ad perfectam identitatem aliquorum. Nam ad hoc quod sortes conueniat cum Platone

Sortes à parte praedicti habet conceptum distinctum per intellectum à sorte ut ponitur in subiecto ut d. sortes est sortes Omnia entia tertij modi sunt idem ratione quo modo sit verum.

Quis potior sit modus ad probandum distinctionem.

tone, oportet, quod conueniant in omnibus, incipiendo ab ente usque ad hominem, sed ad distinctionem eorum sufficit solum dñe: sitas haecceitatum: sic dicas de identitate rationis, quod plura exposcit quam distinctio rationis. Ratio est quia facilius, est destruere, quam construere, sic similiter est in mortalibus: plures actus requiruntur ad amicitiam, sed unus solus sufficit ad inimicitiam.

*Facilius est
destruere
quam con-
struere.*

Dubia circa Textum.

Hic permeandus est passus quidam difficilis, videtur enim secunda conclusio Auctoris in textu posita contradicere primæ, repugnat autem primæ penes hoc, quia in secunda dicitur, quod illa distinguuntur ratione, quæ distinguuntur per actum collatum intellectus præcise: hoc repugnat primæ conclusioni: quia in prima dicitur, quod illa sunt idem ratione, quæ habent eundem conceptum indistinctum ex parte rei, & rationis, cum identitas rationis sit relatio: & relatio est inter extrema, quæ sunt fundamentum, & terminus. Identitas rationis est eiusdem ad se, sed nulla relatio est eiusdem ad se, nisi sit per actum collatum intellectus. Ex hoc igitur habemus, quod secunda repugnat primæ: nam secunda est per actum collatum, scilicet distinctio. Similiter iam vides, quod identitas rationis est per actum collatum: & distinctio rationis est per actum collatum: cum igitur distinctio rationis, & identitas rationis sint opposita, si distinctio est per actum collatum, sequitur, quod identitas rationis non debet esse per actum collatum: & tamē hoc est, necessarium identitati rationis, quod sit per actum collatum, sed distinctio rationis destruit hoc, ratione oppositio nis, ergo secunda repugnat primæ, quia si distinctio est per actum collatum, identitas non debet sic esse. Ad hoc respondeo, quod duplex est identitas rationis, una actualis, & ista semper est per actum collatum intellectus, alia est identitas rationis fundamentalis, & ista non est per actum collatum intellectus, sed bene potest esse. Auctor loquitur de identitate rationis fundamentali, quæ est sine actu collatio, & sic distinctio rationis, quæ necessario est per actum collatio-

collatiuum, posita in secunda conclusione, non repugnat identitati rationis, quæ ponitur in prim. concl. & est sine actu collatiuo.

Super secundam etiam conclusionem quæri potest, nū
vitas vel identitas dicant aliquid positivum vel nega-
tum, loquendo de identitate diuina quæ est relatio com-
munis. Si ista dicit non alienatatem, facilius evades dubia.
Plurimæ instantiæ possunt fieri contra identitatem, quæ
in diuinis positur. nam, si positivum dicit, cùm sit quod-
dam commune, & plurificabile in infinitum potest multi-
plicari, & sic plura immo infinita entia positiva essent in
diuinis: patet antecedens, quia Scot. secunda questione
quol. voluit, quod multiplicabile eiusdem rationis est plu-
rificabile in infinitum: sed identitas est quoddam commu-
ne: quia Pater est idem Filius & S. S. & omnia attributa similiter: & sic est commune identitas in uniuersali, ad om-
nes istas identitates, & sic in infinitum potest multiplicari.
Secunda instantia est ista, si identitas in diuinis dicit
eis positivum tunc poneretur in diuinis aliquid poten-
tiale: patet, quia illud, quod non est ex se hoc, est in po-
tentia ad illud, quod est ex se: ergo identitas in com-
muni est in potentia ad hanc, & hanc identitatem, & sic
ponimus potentiam in diuinis, & istæ & multæ aliae instan-
tiæ sequerentur, si identitas diceret aliquid positivum.
Melius & securius est, quod dicat præcisè non alienatatem,
quia tunc non sequuntur istæ instantiæ: quia negatio ni-
hil multiplicabile ponit. Tamen, quia Scotus 31. prime te-
met, quod in Deo est ex natura rei identitas. Posset solue-
re istas duas instantias, dicendo quod tunc identitas esset
multiplicabilis in infinitum: & tunc esset aliquid poten-
tiale in diuinis. quando identitas non esset idem realiter
infinito formaliter: quod infinitum formaliter non est
multiplicabile in infinitum: nec est potentiale ad aliquid:
sed cùm ita sit de identitate, id est quia cum infinito for-
maliter identificetur, hic non erit potentialis nec multi-
plicabilis in infinitum. Super illis verbis Auct. [forte dicet
aliquis negando istam distinctionem, esse aliam à distinc-
tione ex natura rei] contra hoc arguitur sic, si hoc es-
set verum, sequeretur tunc, quod illa, quæ essent eadē ex

L natu: a

*Regula Sco-
ti starū b. eo
est Quod i-
denitatis ra-
tionis est ab-
solusssima
quare autē
sit absolu-
ssima nullæ
aliorō est ne
si quia est
ub actu re-
cto, non autē
collatiuo.*

natura rei essent distincta ex natura rei: & formo illâ propositionem, eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei: ibi est distinctio rationis, vt prius dictum est: quia idem positum in subiecto, distinguitur ratione à se ipso posito in praedicato. Sed sequitur per te, quod ista distinguuntur ex natura rei: ergo illa, quae sunt eadē ex natura rei, sunt distincta ex natura rei, quod claudit contradictionem. posset aliquis insurgere reflectendo rationem contra ipsum, quia similiter dici potest quod distincta ratione sunt eadem ratione, formando consimilem propositionem, & dicendo sic, eadem ratione sunt eadem ratione: ista est vera, quia est praedicatio eiusdem de se ipso. & vterius hæc est vera, quod eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei, similiter ista est vera, quod eadem ratione sunt eadem ratione. & tamē tu dicas, quod in prima est distinctio rationis, scilicet in ista, eadem ex natura rei, sunt eadē ex natura rei: similiter in ista erit distinctio rationis: eadē ratione sunt eadē ratione: quia subiectū positum ante copulam distinguitur ratione à praedicato posito post copulam. Respondendum quod aliud est loqui in primis intentionibus, quæ si sunt oppositæ alijs primis, non possunt denominari illas. nā ista est falsa, albedo est nigredo, homo est animalis, & similes: aliud est loqui in secundis intentionibus, quæ habent priuilegium amplum: quod oppositum potest denominare oppositum: nam ista est vera, genus est species, differētia est species, quæ tamē oppositæ sunt. sic dicimus ad propositionem, quod ista propositione potest esse vera, eadem ratione sunt eadem ratione: & quod hic similiter est distinctio, quia illa, quæ sunt eadem ratione, sunt distincta ratione, quia oppositum bene potest praedicari de opposito in istis secundis intentionibus. vnde in ista, eadem ratione sunt eadem ratione est distinctio. & identitas: & illa, quæ sunt eadem ratione possunt bene denominari, & esse distincta ratione, quia in his contingat oppositum denominare oppositum. Sed in his, quæ sunt ex natura rei, si est identitas ex natura rei, non potest esse distinctio ex natura rei, neq; denominari possunt esse distincta ex natura rei. Et hinc est quod in ista propositione, eadem ex natura rei, sunt eadē ex natura rei, est identitas ex natura rei, & di-

Ista est vera, genus est species, ut modus ē gen⁹ ut quid vide scorū in universo. In secundis intentionibus, oppositum bene potest praedicari de opposito.

& distinctio rationis: in ista verò eadem ratione, sunt eadem ratione, est distinctio rationis, & denominantur esse eadem ratione.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi reperiemus identitatem & distinctionem ratio-
nis apud Aristót. identitas rationis ponitur 1. Poster.
quando assignauit tertium modum perfectatis, in quo par-
niuntur entia solitariè sumpta, sive propositione, & rela-
tione reali, & rationis. Distinctio verò rationis ponitur
quinto Meta. text. non habente comm. identitas est vno
modo, quando intellectus vritur uno ut duobus, id est ut
ponendo fortem in subiecto, & praedicato, ante copulam,
& post copulam: ut dicendo sortes, est sortes, & sic identi-
tatem, & distinctionem rationis ab Arist. habemus.

T E X T U S.

Quantum ad secundum articulum, qui est de identitas et
identitate ex natura rei, & eius distinctione
sunt aliqua notanda. Primo est notandum,
quod res & ens, quantum ad præsens spectat con-
sideratur dupliciter. Primo modo, pro omni positi-
vo quod ex natura rei est extra nihil: & isto mo-
do modi intrinseci. & differentiae ultimæ dicuntur
ens vel res. Alio modo magis strictè pro illo quod
est præcisè ens vel res: & sic dicitur præcisè de
Deo & creatura, de absoluto & respectivo, & de
illis quæ sunt in recta linea prædicamentali, & de
materia & forma, ut dictum est superius ex intē-
tione Scoti: & isto modo nec passiones entis, nec
modi intrinseci, nec differentiae ultimæ dicuntur
res vel ens: sed solum dicuntur aliquid rei & non
res, secundo modo capiendo rem. Pro istis affi-

Ens & res
quomodo su-
muntur.

gnatur vna regula generalis, scilicet quandocumque aliqua ita se habent, quod vnum est ens vel res, propriè accipiendo rem, & aliud est aliquid rei precise; illa non sunt omnibus modis eadē. Ista regula patet per istud principium commune. Quādo aliqua sic se habent, quod aliquid competit vni ex natura rei quod non competit alteri: talia distinguuntur, & si non realiter, saltē aliqua alia distinctione: & sic non sunt omnibus modis idem.

*Differentia
non identi-
tatis in de-
uisinis qua-
druplex.*

Secundò notandum, quod in diuinis quadrupliciter differentia nō identitatis. Prima est inter quiditatem seu essentiam, & modum intrinsecum, & etiam inter ipsos modos intrinsecos. Secunda est inter attributq, scilicet inter scientiam & sapientiam, similiter inter intellectum et voluntatem, si fas est attributa nominari: quia 26. dist. i. Sent. dicit Doctor, quod intellectus & voluntas nō sunt proprie attributa sicut bonitas & iustitia: Similiter inter volitionem & intellectionem.

Ordo inter substantiam naturam, & sentiam, & relationes, & etiam inter essentiam & attributa. Et posset addi quinta, quae est inter constituta & constituentia. Tertiò notandum est, quod accipiendo ista proprie, scilicet substantiam, naturam, essentiam, quidditatem, seu formalitatem, habent ordinem inter se: nam omnis essentia est quidditas seu formalitas, sed non contra, vt patet in diuinis: & omnis natura est essentia, & non econverso: quia multæ sunt species, quæ sunt essentia

sentia cùm diffiniantur, & tamen non sunt naturæ cùm non sint principiū productiū alicuius formæ absolute, ut sunt respectus: & omnis substātia est natura, sed non econuerso, quia qualitas est natura, & tamen non est substāntia, proprie accipiēdo substantiam. Circa quod est notandum, quod quidditatis sumpta cum modo, dicitur proprie essentia, denudata à modo dicitur quidditas.

Secundus articulus minus principalis.

Dubia annotanda circa textum.

IN secundo articulo minus principali, qui est de idētitate ex natura rei, & eius distinctione. vult Auctor, quod ens secundo modo præcisè includitur quidditatiū in absoluto & respectivo in decem generibus, in materia, & forma, in Deo, & creatura: & in illis, quæ sunt in recta linea prædicamentali & isto modo nec passiones: entis, nec modi intrinseci, nec differentiæ ultime, dicuntur ens, & res, sed solum dicuntur aliquid rei. Hic insurgit prima difficultas in textu, quia hoc dictum suum videtus esse aperte contra Scot. in prima senten. distinc. 3. questio. tercia ubi dixit, ens sufficienter diuiditur tanquam in illa quæ includunt ipsum quidditatiū, in ens increatum, & decem in genera, & in partes essentiales decem generum: saltem non videtur habere plura diuidentia quidditatiū, quin sint in ipsis. Auctor vult, quod ens quidditatiū includatur in absoluto & respectivo, & Scotus loqués de sufficienti diuisione entis quidditatiua non meminit de absoluto, & respectivo: & addidit, quod non videtur habere ens plura diuidentia quidditatiū, quia sint in ipsis, ubi nullo modo nominantur absolutū, & respectiū. Præterea Scot. 8. distin. quest. secunda, vult, quod prima diuisione entis finiti in quidditates, est in decem prædicamenta. Cū hoc concordat Antonius Andreas in sua Metaph. q. 7 quod diuisione entis finiti & limitati in decem prædicamenta, est prima; nec est alia bimembris, aut

*Quomodo
ens includi-
tur in Deo,
& crea-
tura & in a-
lijs.*

*Cum Scotti
non discre-
pat An-
tonius Andre-
as.*

trimembri, prior ea, & si benè alias diuisiones tu repries, semper dantur per posteriora, & non per quidditatem sed per posteriora quidditatibus: sicuti est per finitum, & infinitum, creatum, & increatum, à se, & ab alio: semper quæcumq; dabitur post illam, qua diuiditur per Deum, & decem genera, erit posterior: ut resoluimus supra in q; de vniuocatione entis: nunc autem si daretur, quod diuiditur quidditatiè per absolutum, & respectiuū, non ergo erit illa prima qua diuiditur, per Deum, & decem generalissima, tanquam per suas quidditates. ergo istud non est tenendum de mente Scot. quod descendat in absolutum, & respectuum: quia certum est, quod prius descendit in ista, quam in decem genera. Nec posse dicere, quod prius descendit in decem genera, & post in absolutum, & respectuum: quia absolutum, & respectuum est prius decem generibus. Nec potes dicere, quod absolutum, & respectuum sunt modi intrinseci, sicut aliqui dixerunt, & malè quia hoc est expressè contra Auctor. Ad hoc respōdeo, quod vera sunt quæ dixit Auctor, quod ens quidditatiè descendit in absolutum, & respectuum. & ad Scotum, qui de hoc non meminit tertia p. dico, quod Scotus sufficienter assignauit diuisionem entis in Deum, & in illa, quæ sunt limitata: quæ est diuisio quidditativa, per Deum præcisè, & per illa, quæ sunt limitata præcisè: Auctor verò loquitur ampliori diuisione entis in suas quidditates, & complexus est diuisionem entis quidditatiā in Deum, in decem genera, & in illa, quæ sunt illimitata. Sicut est absolutum: quod conuenit Deo, & tribus prædicamentis, & in respectuum, quod conuenit creaturæ, & Deo. Ad aliud, quādo dicis, quod prima diuisio entis finiti p; quidditatis est per decē genera: dico, quod versi est, q; prima diuisio entis quando descendit in limitata, est per decē genera. sed quando descendit in illimitata, & limitata, est absolutū, & respectuum, & in decem genera. Et si dices, quod Sco. in 1. q. 7. Meta. vult, quod nō est cōceptus inferior conceptu entis in quid dictus de generalissimis. Responde q; inter datur nō ens, & decē genera, cōceptus in quid qui scilicet sit præcisè limitatus, aut præcisè illimitatus, sed benè potest dari cōcē & transcendens ad limitatum,

catum, & illimitatum, sicut absolutum, & respectivum.

Quia Auctor dicit, q̄ materia, & forma sunt ens quidditatiae, & similiter Scot. 3. dist. 1. q. 3. sed in secundo sententiarum dist. 13. Scotus voluit oppositum, q̄ materia, & forma sunt primo diuersa: Antonius Trombeta voluit conciliare ista loca, & dixit, q̄ materia, & forma capiuntur duplicitate, uno modo pro suis essentijs simplicibus, scilicet materia pura, & nuda, & nullo modo composita ex aliqua forma sibi eveniente: similiter forma pro sua simplicitate actualitate, ut non est aliquo modo forma composita: Secundo modo possunt capi ista duo pro essentijs compositis ex utriusque realitate: primo modo sunt primo diuersa, & ens non praedicatur de eis quidditatiae, secundo modo non sunt primo diuersa, & bene possunt includere ens quidditatiae, & isto secundo modo loquebatur Scotus in primo sententiarum. Sed hoc, pace tanti viri, stare non potest, quia Scot. 3. dist. 1. non loquitur de compositis, sed de partibus essentialibus, unde verba sua sunt ista, ens sufficienter dividitur tanquam in illa, quæ includunt quidditatine ipsum, in ens increatum, & in decem genera, & in partes essentiales decem generum: ecce, q̄ in isto loco non loquitur de materia, & forma, ut sunt compositæ, sicut est homo, aut animal, sed loquitur de materia, & forma, ut sunt partes essentiales decem generum, modo partes essentiales decem generum, sicuti est actus, & potentia nullo modo sunt cōpositæ, sed solum simplicia: maximè cum dicat, q̄ sunt principia decem generum, quæ enim sunt principia substantiarum, substantiarum compositarum non sunt, & quæ sunt principia qualitatis, non sunt qualitates cōpositæ. Sed tu dices, quomodo conciliabimus dicta Scotti? Dico, q̄ quando in primo dicit, q̄ includunt materia, & forma ens quidditatiae, & sic non sunt primo diuersa in conceptu entis, quando vero dicit in secundo, quod sunt primo diuersa, intelligas primo diuersa in realitate, quia realitas unius, & modus principiandi unius repugnat alteri, & contra. vel dic, quod sunt primo diuersa in causando, quia materia materialis, & forma informat: non in conceptu praedictam distinctionem de prima diuersitate in realitate, & in conceptu, posuit Scot. 8. distinct. primi q. 2.

Non ens dicatur quid-ditasse de materia & forma.

Antonij Tro-bra conciliato.

Materia & forma non sunt primo diuersa in conceptu emisis sed sunt diuersa in realitate.

Textus.

Alia differentia non identitatis, est inter attributa, si-
cuti est sapientia, iustitia.

Hic dubitabis, cum sapientia sit communis tribus per-
sonis, similiter potentia, & bonitas, quare magis sapientia
appropriatur filio, & potentia Patri, & non Filio, & boni-
*Patri poten-
tia, Filio sa-
pientia, Spi-
ritus sancto
bonitas at-
tribuitur in
diuinis.*
*Propriè om-
nia ista com-
petunt tribus
personis, vni
persona vero
appropriare
vel effectuē
tribus, termi-
natiue vni
persona.*

ta S.S. & non alijs? Ad hoc datur duplex ratio: una, quia Filius ex natura suæ productionis est notitia declarativa: quia producitur per memoriam secundam, id est per intellectum habens obiectum diuinum in se præsens, ex qua exprimitur talis notitia. similiter Spiritus sanctus quia procedit à Patre, & Filio per actum voluntatis, cuius obiectum est summum bonum: ideo Spiritus sancto appropriatur bonitas. Pater verò qui est principium totius Trinitatis appropriat sibi potentiam: licet omnia prædicta sint in tribus personis. Assignari potest alia ratio sicut Theologū dixerunt, quia hoc factum est ad excludendas hæreses, & errores hominum. Aliqui credebant, quod filius non esset æque sapiens, sicut pater, quia iuuenes imprudentiores sunt senibus. vnde Iob in antiquis est prudentia, & in longo tempore sapientia: vnde iuuenes excluduntur à regimine reipublicæ propter inexperientiam: & ideo sapientia appropriatur filio, ne crederetur à simplicibus, q̄ esset sine sapientia. Similiter quia Patres sunt seniores, & magis imbecilles quam Filii, ad excludendum hunc errorum, potentia Patri appropriata est: Spiritui autem communiter attribuitur impetus, & malignitas: ut abigere tur iste error appropriata est sibi bonitas, & clementia. Ista distinc-
tio eorum, quæ sunt in diuinis, non debet conformari cum Aristot. quia est Theologica.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi Arist. ponit hanc diuisionem, q̄ ens non prædi-
catur quidditatue de ultimis differentijs, & proprijs
passionibus, sed de Deo, & de his, quæ sunt in recta linea
prædicamentali, prædicatur quidditatue? Dico, q̄ pri-
mam.

Innam prædicationem denominatiuam entis de ultimis dif-
ferentijs, ponit 5. & 10. Metaph. vbi vult, q̄ differentia sunt
aliquid idem entia: vnde si ultimæ differentiæ includeret
ens quidditatue, cum non sint omnino idem, essent diuer-
sa aliquid idem entia, & sic alijs differentijs different, &
sic erit processus in infinitum; quod falsum est, ergo nō in-
cludunt ens quidditatue. Similiter patet, q̄ ens denom-
inatiu prædicatur de proprijs passionibus. nam ens habet
passiones, vt patet per philosophum 4. Metaphy. com. 3. &
passio prædicatur per se secundo modo de subiecto, per
Arist. 1. Poster. si igitur est per se secundo modo ens est u-
num subiectum, ponitur in diffinitione passionis, vt addi-
tum, & non ut inclusum essentialiter in sua passione: ergo
ens non essentialiter, & quidditatue includitur in sua pa-
ssione, & sic de ea non prædicatur quidditatue. Sed prædi-
cacio entis de Deo, & creatura, potest haberri penes hoc,
quia in secundo Metaph. tex. com. 4. uoluit veritatem dici
de Deo, & creatura: si igitur veritas de Deo, & creatura
dicitur vniuoce: ergo & subiectum scilicet ens vniuoce di-
citur de Deo, & creatura. vnde subdidit ibi in illo secundo,
vnumquodque sicut se habet ad esse, sic ad veritatem.

Ens denominatiu prædicatur de suis passionibus.

Annotatio in Textu.

Post Auctor, quod omnis substantia est natura, & non
est contra, quia qualitas est natura, & tamen nō est sub-
stantia. Contra hoc potest fieri vna instantia, quia ex se-
cundo Physic. substantia dicitur de materia, & forma, &
de substantia composita, cum triplex sit substantia, forma,
materia & substantia cōposita, sicut pater 7. Metaphy. tex.
com. 7. dicitur substantia de materia, & forma, & substan-
tia composita: materia ut æs: forma, ut figura speciei, de
composito ut est tota statua. Idē habet Arist. 12. Metaphy.
tex. c. 12. secundi de anima tex. com. 2. & Natura secundū
Arist. secundo Physic. dicitur de materia, & forma, & non
de substantia composita, sed substantia composita voca-
tur naturatum, aut habens naturam, ut loquitur Com-
ment. ibi in primo commento: falsum est igitur secundū
hoc, quod dicit Auctor, quod omnis substantia sit natu-
ra, nam

*Triplex est
substantia.*

ra: nam substantia composita bene est substantia, ut patuit, & non natura, sed naturatum, ut Aristotel. describit textu comment. quarti. Sed haec instantia faciliter solvitur. Nam natura capitur duplicitate, aut stricte sumpta, & sic præcise de materia, & forma dicitur. Aut large, & sic de materia, forma, & de substantia composta dicitur: Primo modo loquutus est Aristotel. & Commen. Secundo modo loquutus est Aucto. Vel aliter, quod alio modo definitur natura à philosopho, dicente, quod est principium motus, & quietis. Alio modo à Scot. in primo, sent. quod est vis insita rebus ex similibus similia procreans, & isto modo bene compositum esse natura, quia sibi simile potest generare, & si c loquutus est auctor. Quia vero Auct. meminit de mouere intellectum, & terminare actum eiusdem. Notabis, quod quando notitia abstractiva vniuersalium causatur, aut per mouere, aut per terminare actum intellectus, non causatur ab obiecto vniuersali, ut habet esse cognitum. ratio autem est, quia nullum imperfectum potest esse causa perfectioris. notitia actialis est ens reale realiter existens: & obiectum, ut habet esse cognitum, non habet esse realiter existens, & hinc est, quod non potest esse causa notitiae. Vnde cognitionis abstractiva est verum ens reale absolutum de prædicamento qualitatis, & positum in prima specie qualitatis, ut patet à Doctore in tertiadecima questione quod. modò versus ens reale non potest causari, nec totaliter, nec partialiter ab aliquo ente tantum secundum quid: quod est tantum esse representatum, ex hoc concludimus, quod notitia abstractiva nullo modo causari potest ab obiecto, ut habet esse cognitum, & notitia: alio modo haberi non potest ab obiecto, nisi ut habet esse cognitum. Dicimus, ad hoc, quod notitia abstractiva est possibilis nobis, & causatur ab intellectu, & specie intelligibili, & ista species est, quæ realiter existit, & bene potest esse causa cognitionis abstractivæ, quæ similiter realiter existit. Et hoc probat Scotus contra Henricum tertia distin prima q. 7. vnde dicit Scot. contra eum, quoniam ipsum quod quid est secundum esse representatum, & non secundum esse existentia, non potest esse ratio formalis agendi aliquam actionem realem;

*Alio modo
natura diffi-
nitur ab A-
rist. also mo-
do à Scote.*

realem: sic non potest agere intellectu[m] . patet igitur,
 quod a specie causatur notitia abstractiu[m], & non ab obie-
 cto, vt cognito. Ad propositionem autem illam, quod nul-
 lum imperfectum est causa perfectioris, dico cum Scoto
 in 12. dist. 4. quod non est vniuersaliter vera , intellectio
 enim, vt illud quod in dubio vertitur explicemus, est sim-
 pliciter nobilior, & praestantior specie intelligibili, a qua
 tamen ut a causa æquiuoca producitur: simile potest dici de
 albedine, quæ comproducit visionem ipsa excellentiore:
 idem de specie intelligibili respectuphantasmatis: habet
 igitur verum illud axioma in oppositum de causa totali
 æquiuoca, & non semper de partiali.

Conformatio cum aristotele.

Sed ubi Arist. posuit obiectum mouere intellectum, &
Terminare? dico, quod g. de anima, tex. commen. 54. ob-
 jectum se habet ad potentiam, vt motuum ad mobile,
 vel terminatiuum ad terminabile. ecce igitur ambo , &
 quod obiectum potest mouere , & quod obiectum potest
 terminare: primum non est de ratione formalis obiecti, se-
 cundum autem est.

T E X T V S.

Quartò est notandum, quod formalitas capitur
 tribus modis. Primo modo large, & tunc sic dif-
 finitur, Formalitas est aliquid repertum in re ex
 natura rei, q[uod] non oportet semper intellectu[m] moue-
 re, dummodo possit intellectu[m] terminare. dicitur re-
 pertum in re, propter figmenta: dicitur ex natura
 rei, propter relationes rationis : dicitur quod non
 semper oportet mouere intellectum , dummodo
 possit terminare, propter relationes reales, quæ di-
 cuntur formalitates : tamen intellectum mouere
 non

Formalitas
trib. modis
accipitur.

tone, oportet, quod conueniant in omnibus, incipiende ab ente usque ad hominem, sed ad distinctionem eorum sufficit solum dimesitas hæc etatum: sic dicas de identitate rationis, quod plura exposcit quam distinctio rationis. Ratio est quia facilius, est destruere, quam construere, sic similiter est in mortalibus: plures actus requiruntur ad amicitiam, sed unus solus sufficit ad inimicitiam.

*Facilius est
destruere
quam con-
struere.*

Dubia circa Textum.

Hic permeandus est passus quidam difficilis, videtur enim secunda conclusio Auctoris in textu posita contradicere primæ, repugnat autem primæ penes hoc, quia in secunda dicitur, quod illa distinguuntur ratione, quæ distinguuntur per actum collatum intellectus præcise: hoc repugnat primæ conclusioni: quia in prima dicitur, quod illa sunt idem ratione, quæ habent eundem conceptum indistinctum ex parte rei, & rationis, cum identitas rationis sit relatio: & relatio est inter extrema, quæ sunt fundamentum, & terminus. Identitas rationis est eiusdem ad se, sed nulla relatio est eiusdem ad se, nisi sit per actum collatum intellectus. Ex hoc igitur habemus, quod secunda repugnat primæ: nam secunda est per actum collatum, scilicet distinctio. Similiter iam vides, quod identitas rationis est per actum collatum: & distinctio rationis est per actum collatum: cum igitur distinctio rationis, & identitas rationis sint opposita, si distinctio est per actum collatum, sequitur, quod identitas rationis non debet esse per actum collatum: & tamē hoc est, necessarium identitati rationis, quod sit per actum collatum, sed distinctio rationis destruit hoc, ratione oppositus, ergo secunda repugnat primæ, quia si distinctio est per actum collatum, identitas non debet sic esse. Ad hoc respondeo, q[uod] duplex est identitas rationis, una actualis, & ista semper est per actum collatum intellectus, alia est identitas rationis fundamentalis, & ista non est per actum collatum intellectus, sed bene potest esse. Auctor loquitur de identitate rationis fundamentali, quæ est sine actu collatio, & sic distinctio rationis, quæ necessario est per actum collat-

um.

collatiuum, posita in secunda conclusione, non repugnat identitati rationis, quæ ponitur in prim. concl. & est sine actu collatiuo.

Super secundam etiam conclusionem quæri potest, nū
vitas vel identitas dicant aliquid positivum vel nega-
tum, loquendo de identitate diuina quæ est relatio com-
munis. Si ista dicit non alienatatem, facilius evades dubia.
Plurimæ instantiæ possunt fieri contra identitatem, quæ
in diuinis positur. nam, si positivum dicit, cùm sit quoddam
commune, & plurificabile in infinitum potest multi-
plicari, & sic plura immo infinita entia positiva essent in
diuinis: patet antecedens, quia Scot. secunda questione
quol. voluit, quodd multiplicabile eiusdem rationis est plu-
rificabile in infinitum: sed identitas est quoddam commu-
ne: quia Pater est idem Filius & S. S. & omnia attributa similiter: & sic est commune identitas in vniuersali, ad om-
nes istas identitates, & sic in infinitum potest multiplicari.
Secunda instantia est ista, si identitas in diuinis dicit
eius positivum tunc poneretur in diuinis aliquid poten-
tiale: patet, quia illud, quodd non est ex se hoc, est in po-
tentia ad illud, quod est ex se hoc: ergo identitas in com-
muni est in potentia ad hanc, & hanc identitatem, & sic
ponimus potentiam in diuinis, & istæ & multæ aliæ instan-
tiæ sequentur, si identitas diceret aliquid positivum.
Melius & securius est, quod dicat præcisè non alienatatem,
quia tunc non sequuntur istæ instantiæ: quia negatio ni-
hil multiplicabile ponit. Tamen, quia Scotus 31. prime te-
met, quodd in Deo est ex natura rei identitas. Posset solue-
re istas duas instantias, dicendo quodd tunc identitas esset
multiplicabilis in infinitum: & tunc esset aliquid poten-
tiale in diuinis. quando identitas non esset idem realiter
infinito formaliter: quodd infinitum formaliter non est
multiplicabile in infinitum: nec est potentiale ad aliquid:
sed cùm ita sit de identitate, id est quia cum infinito for-
maliter identificetur, hic non erit potentialis nec multi-
plicabilis in infinitum. Super illis verbis Auct. [forte dicet
aliquis negando istam distinctionem, esse aliam à distinc-
tione ex natura rei] contra hoc arguitur sic, si hoc es-
set verum, sequeretur tunc, quodd illa, quæ essent eadē ex

L natura

*Regula Scotii starū b.ee
est Quod identitas ra-
tionis est ab-
solusissima
quare autē
sit absolutis-
sima nullæ
aliorō est ne
si quia est
ab actu re-
cto, non autē
collatis.*

natura rei essent distincta ex natura rei: & formo istâ præpositionem, eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei: bi est distinctio rationis, ut prius dictum est: quia idem positum in subiecto, distinguitur ratione à se ipso posito in prædicato. Sed sequitur per te, quod ista distinguuntur ex natura rei: ergo illa, quæ sunt eadē ex natura rei, sunt distincta ex natura rei, quod claudit contradictionem. posset aliquis insurgere reflectendo rationem contra ipsum, quia similiter dici potest quod distincta ratione sunt eadem ratione, formando consimilem propositionem, & dicendo sic, eadem ratione sunt eadem ratione: ista est vera, quia est prædicatio eiusdem de se ipso. & vterius hæc est vera, quod eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei, similiter ista est vera, quod eadem ratione sunt eadem ratione. & tamē tu dicis, quod in prima est distinctio rationis, scilicet in ista, eadem ex natura rei, sunt eadē ex natura rei: similiter in ista erit distinctio rationis: eadē ratione sunt eadē ratione: quia subiectū positum ante copulam distinguitur ratione à prædicato posito post copulam. Respondendum quod aliud est loqui in primis intentionibus, quæ si sunt oppositæ alijs primis, nō possunt denominari illas. nā ista est falsa, albedo est nigredo, homo est animalis, & similes: aliud est loqui in secundis intentionibus, quæ habent priuilegium amplum; quod oppositum potest denominare oppositum: nam ista est vera, genus est species, differētia est species, quæ tamē oppositæ sunt. sic dicimus ad propositū, quod ista propositione potest esse vera, eadem ratione sunt eadem ratione: & quod hic similiter est distinctio, quia illa, quæ sunt eadem ratione, sunt distincta ratione, quia oppositum bene potest prædicari de opposito in istis secundis intentionibus. vnde in ista, eadem ratione sunt eadem ratione est distinctio & identitas: & illa, quæ sunt eadem ratione possunt bene denominari, & esse distincta ratione, quia in his contingat oppositum denominare oppositum. Sed in his, quæ sunt ex natura rei, si est identitas ex natura rei, non potest esse distinctio ex natura rei, neq; denominari possunt esse distincta ex natura rei. Et hinc est quod in ista propositione, eadem ex natura rei, sunt eadē ex natura rei, est identitas ex natura rei, & di-

Ista est ver
a genus est
species ut
modus ē
gen⁹ ut quid
vide scorū
in vniuers.
In secundis
intentionib.
oppositum be
ne potest pra
dicari de op
posito.

& distinctio rationis: in ista verò, eadem ratione, sunt ea-
dem ratione, est distinctio rationis, & denominantur esse
eadem ratione.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi reperiemus identitatem & distinctionem ratiōnis apud Aristot. identitas rationis ponitur 1. Postea quando assignavit tertium modum perfectatis, in quo ponuntur entia solitariè sumpta, sine propositione, & relatione reali, & rationis. Distinctio verò rationis ponitur quinto Meta. text. non habente comm. identitas est vñ modo, quando intellectus vicitur uno ut duobus, id est ut ponendo sortem insubiecto, & prædicato, ante copulam, & post copulam: ut dicendo sortes, est sortes, & sic identitatem, & distinctionem rationis ab Arist. habemus.

T E X T U S .

Quantum ad secundum articulum, qui est de identitas et distinctio rationis.

sunt aliqua notanda. Primo est notandum, quod res & ens, quantum ad præsens spectat consideratur dupliciter. Primo modo, pro omni positivo quod ex natura rei est extra nihil: & isto modo modi intrinseci & differentiae ultimæ dicuntur ens vel res. Alio modo magis strictè pro illo quod est præcisè ens vel res: & sic dicitur præcisè de Deo & creatura, de absoluto & respectivo, & de illis quæ sunt in recta linea prædicamentali, & de materia & forma, ut dictum est superius ex intentione Scoti: & isto modo nec passiones entis, nec modi intrinseci, nec differentiae vltimæ dicuntur res vel ens: sed solum dicuntur aliquid rei & non res, secundo modo capiendo rem. Pro istis affi-

Ens & res
quomodo su-
muntur.

L 2 gnatur

gnatur vna regula generalis, scilicet quandocto
que aliqua ita se habent, quod vnum est ens vel
res, propriè accipiendo rem, & aliud est aliquid
rei precise; illa non sunt omnibus modis eadē. Ista
regula patet per istud principium commune. Quā
do aliquas sic se habent, quod aliquid competit vni
ex natura rei quod non competit alteri: talia di-
stinguuntur, & si non realiter, saltē aliqua alia
distinctione: & sic non sunt omnibus modis idem.

*Differentia
non identi-
tatis in di-
uisinis qua-
druplex.*

Secundò notandum, quod in diuinis quadrupla
est differentia nō identitatis. Prima est inter quid
ditatem seu essentiam, & modum intrinsecum, &
etiam inter ipsos modos intrinsecos. Secunda est
inter attributq, scilicet inter scientiam & sapien-
tiam, similiter inter intellectum et voluntatem, si
fas est attributa nominari: quia 26. dist. i. Sent.
dicit Doctor, quod intellectus & voluntas nō sunt
proprie attributa sicut bonitas & iustitia: Simili-
ter inter volitionem & intellectionem.

Tertia est inter notiones. i. inter spirare & dice-
*Ordo inter
substantiam
naturam, es-
sentiā, & re-
lationes.*
re: quia dicere est respectus patris ad filium, & spi-
rare patris & filij ad sp̄iriū sanctū. Quarta est in-
ter essentiam & relationes, & etiam inter essen-
tiam & attributa. Et posset addi quinta, que est in-
ter constituta & constituentia. Tertiò notandum
est, quod accipiendo ista proprie, scilicet substantiā,
naturam, essentiam, quidditatem, seu formalitatē,
habent ordinem inter se: nam omnis essentia est
quidditas seu formalitas, sed non contra, vt pa-
tet in diuinis: & omnis natura est essentia, & non
econuerso: quia multæ sunt species, quæ sunt es-
sentiā.

sentie cùm diffiniantur, & tamen non sunt naturæ cùm non sint principium productuum alicuius formæ absolute, ut sunt respectus: & omnis substantia est natura, sed non econuerso, quia qualitas est natura, & tamen non est substantia, proprie accipiēdo substantiam. Circa quod est notandum, quod quidditas sumpta cum modo, dicitur proprie essentia, denudata à modo dicitur quidditas.

Secundus articulus minus principalis.

Dubia annosanda circa sextum.

IN secundo articulo minus principali, qui est de idēitate te ex natura rei, & eius distinctione. vult Auctor, quod ens secundo modo præcisè includitur quidditatiè in absoluto & respectivo in decem generibus, in materia, & forma, in Deo, & creatura: & in illis, quæ sunt in recta linea prædicamentali & isto modo nec passiones: entis, nec modi intrinseci, nec differentiæ ultime, dicuntur ens, & res, sed solum dicuntur aliquid rei. Hic insurgit prima difficultas in textu, quia hoc dictum suum videtur esse aperte contra Scot. in prim. senten. distinc. 3. quæstio. tercia ubi dixit, ens sufficienter diuiditur tanquam in illa quæ includunt ipsum quidditatiè, in ens increatum, & decem in genera, & in partes essentiales decem generum: saltem non videtur habere plura diuidentia quidditatiè, quin sint in ipsis. Auctor vult, quod ens quidditatiè includatur in absoluto & respectivo, & Scotus loqués de sufficienti diuisione entis quidditatiua non meminit de absoluto, & respectivo: & addidit, quod non videtur habere ens plura diuidentia quidditatiè, quia sint in ipsis, ubi nullo modo nominantur absolutu, & respectiuum. Præterea Scot. 8. distin. quæst. secunda, vult, quod prima diuisione entis finiti in quidditates, est in decem prædicamenta. Cū hoc concordat Antonius Andreas in sua Metaph. q. 7 quod diuisione entis finiti & limitati in decem prædicamenta, est prima: nec est alia bimembris, aut.

*Quomodo
ens includi-
tur in Deo,
& crea-
tura & in a-
lijs.*

*Cum Scotti
non discre-
pat Anso-
nus Andre*

trimembri, prior ea, & si benè alias diuisiones tu repries, semper dantur per posteriora, & non per quidditatē sed per posteriora quidditatibus: sicuti est per finitum, & infinitum, creatum, & increatum, à se, & ab alio: semper quæcunq; dabitur post illam, qua diuiditur per Deum, & decem genera, erit posterior: ut resoluimus supra in q; de vniuocatione entis: nunc autem si daretur, quodd diuiditur quidditatū per absolutum, & respectiuū, non ergo erit illa prima qua diuiditur, per Deum, & decem generalissima, tanquam per suas quidditates. ergo istud non est tenendum de mente Scot. quodd descendat in absolutum, & respectiuū: quia certum est, quodd prius descendit in ista, quam in decem genera. Nec posses dicere, quodd prius descendit in decem genera, & post in absolutum, & respectiuū: quia absolutum, & respectiuū est prius decem generibus. Nec potes dicere, quodd absolutum, & respectiuū sunt modi intrinseci, sicut aliqui dixerunt, & malè quia hoc est expressè contra Auctor. Ad hoc respōdeo, quodd vera sunt quæ dixit Auctor, quodd ens quidditatū descendit in absolutum, & respectiuū. & ad Scotum, qui de hoc non meminit tertia p. dico, quodd Scotus sufficienter assignauit diuisionem entis in Deum, & in illa, quæ sunt limitata: quæ est diuisio quidditativa, per Deum præcisē, & per illa, quæ sunt limitata præcisē: Auctor verò loquitur ampliori diuisione entis in suas quidditates, & complexus est diuisionem entis quidditativam in Deum, in decem genera, & in illa, quæ sunt illimitata. Sicut est absolutum: quod conuenit Deo, & tribus prædicamentis, & in respectiuū, quod conuenit creaturæ, & Deo. Ad aliud, quādo dicis, quodd prima diuisio entis finiti p quidditates est per decē genera: dico, quodd versi est, & prima diuisio entis quando descendit in limitata, est per decem genera. sed quando descendit in illimitata, & limitata, est absolutū, & respectiuū, & in decem genera. Et si dices, quodd Sco. in 1.q.7. Meta. vult, quodd nō est cōceptus inferior conceptu entis in quid dictus de generalissimis. Responde q; inter datur nō ens, & decē genera, cōceptus in quid qui scilicet sit præcisē limitatus, aut præcisē illimitatus, sed benè potest dari cōsiderē & transcendens ad limitatum,

tatum, & illimitatum, sicut absolutum, & respectivum.

Quia Auctor dicit, q̄ materia, & forma sunt ens quidditative, & similiter Scot. 3. dist. 1. q. 3. sed in secundo sententiarum dist. 12. Scotus voluit oppositum, q̄ materia, & forma sunt primo diuersa: Antonius Trombeta voluit conciliare ista loca, & dixit, q̄ materia, & forma capiuntur dupliciter, uno modo pro suis essentijs simplicibus, scilicet materia pura, & nuda, & nullo modo composita ex aliqua forma sibi eueniente: similiter forma pro sua simpli ci actualitate, ut non est aliquo modo forma composita: Secundo modo possunt capi ista duo pro essentijs compositis ex utriusque realitate: primo modo sunt primo diuersa, & ens non praedicatur de eis quidditative, secundo modo non sunt primo diuersa, & bene possunt includere ens quidditative, & isto secundo modo loquebatur Scotus in primo sententiarum. Sed hoc, pace tanti viri, stare non potest, quia Scot. 3. dist. 1. non loquitur de compositis, sed de partibus essentialibus, unde verba sua sunt ista, ens sufficienter diuiditur tanquam in illa, quæ includunt quidditatem ipsum, in ens increatum, & in decem genera, & in partes essentiales decem generum: ecce, q̄ in isto loco non loquitur de materia, & forma, ut sunt compositæ, sicut est homo, aut animal, sed loquitur de materia, & forma, ut sunt partes essentiales decem generum, modo partes essentiales decem generum, sicuti est actus, & potentia nullo modo sunt cōpositæ, sed solum simplicia: maximè cum dicat, q̄ sunt principia decem generum, quæ enim sunt principia substantiæ, substantiæ compositæ nō sunt, & quæ sunt principia qualitatis, non sunt qualitates cōpositæ. Sed tu dices, quomodo conciliabimus dicta Scotti? Dico, q̄ quando in primo dicit, q̄ includunt materia, & forma ens quidditative, & sic non sunt primo diuersa in conceptu entis, quando vero dicit in secundo, quod sunt primo diuersa, intelligas primo diuersa in realitate, quia realitas unius, & modus principiandi unius repugnat alteri, & contra. vel dic, quod sunt primo diuersa in causando, quia materia materialis, & forma informat: non in conceptu praedictam distinctionem de prima diuersitate in realitate, & in conceptu, posuit Scot. 8. distinct. primi q. 2.

Non ens dicatur quid-ditatum de materia & forma.

*Antony Trō
bera conciliatio.*

*Materia &
forma non
sunt primo
diuersa in
conceptu em
isis sed sunt
diuersa in
realitate.*

Textus.

Alia differentia non identitatis, est inter attributa, sicuti est sapientia, iustitia.

Hic dubitabatur, cum sapientia sit communis tribus personis, similiter potest entia, & bonitas, quare magis sapientia appropriatur filio, & potentia Patri, & non Filio, & bonitas S.S. & non alijs? Ad hoc datur duplex ratio: vna, quia Filius ex natura suæ productionis est notitia declarativa: quia producitur per memoriam secundam, id est per intellectum habens obiectum diuinum in se præsens, ex qua exprimitur talis notitia. Similiter Spiritus sanctus quia procedit à Patre, & Filio per actum voluntatis, cuius obiectum est sumnum bonum: ideo Spiritui sancto appropria tur bonitas. Pater vero qui est principium totius Trinitatis appropriat sibi potentiam: licet omnia prædicta sint in tribus personis. Assignari potest alia ratio sicut Theologæ dixerunt, quia hoc factum est ad excludendas heresies, & errores hominum. Aliqui credebat, quod filius non esset æque sapiens, sicut pater, quia iuuenes imprudentiores sunt senibus. Vnde Job in antiquis est prudentia, & in longo tempore sapientia: vnde iuuenes excluduntur à regimine reipublicæ propter inexperientiam: & ideo sapientia appropriatur filio, ne crederetur à simplicibus, q̄ esset sine sapientia. Similiter quia Patres sunt seniores, & magis imbecilles quam Filii, ad excludendum hunc errorem, potentia Patri appropriata est: Spiritui autem communiter attribuitur impetus, & malignitas: ut abigeretur iste error appropriata est sibi bonitas, & clementia. Ista distinctione eorum, quæ sunt in diuinis, non debet conformari cum Aristotele, quia est Theologica.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi Arist. ponit hanc divisionem, q̄ ens non prædicitur quidditatue de ultimis differentijs, & proprijs passionibus, sed de Deo, & de his, quæ sunt in recta linea prædicamentali, prædicatur quidditatue? Dico, q̄ pri-

Patri poten-
tia, Filio sa-
pientia, Sos-
tris sancto
bonitas at-
tribuitur in
diuinis.

Propriè om-
nia ista com-
petunt tribus
personis, vni
persona vero
appropriare
vel effectuue
tribus, termi-
natiue vni
persona.

Innam prædicationem denominatiuam entis de vltimis dif-
ferentijs, ponit 5. & 10. Metaph. vbi vult, q̄ differentia sunt
aliquid idem entia: vnde si vltimæ differentiæ includeret
ens quidditatue, cum non sint omnino idem, essent diuer-
sa aliquid idem entia, & sic alijs differentijs different, &
sic erit processus in infinitum, quod falsum est, ergo nō in-
cludunt ens quidditatue. Similiter patet, q̄ ens denom-
inatio prædicatur de proprijs passionibus. nam ens habet
passiones, vt patet per philosophum 4. Metaphy. com. 3. &
passio prædicatur per se secundo modo de subiecto, per
Arist. 1. Poster. si igitur est per se secundo modo ens est v-
num subiectum, ponitur in definitione passionis, vt addi-
tum, & non vt inclusum essentialiter in sua passione: ergo
ens non essentialiter, & quidditatue includitur in sua pas-
sione, & sic de ea non prædicatur quidditatue. Sed prædi-
cacio entis de Deo, & creatura, potest haberi penes hoc,
quia in secundo Metaph. tex. com. 4. uoluit veritatem dici
de Deo, & creatura: si igitur veritas de Deo, & creatura
dicitur vniuoce: ergo & subiectum scilicet ens vniuoce di-
citur de Deo, & creatura. vnde subdidit ibi in illo secundo,
vnumquodque sicut se habet ad esse, sic ad veritatem.

*Ens denominatio
inclusu[m] præ-
dicatur de
suis passionib-
us.*

Annotatio in Textu.

Ponit Auctor, quod omnis substantia est natura, & non
est contra, quia qualitas est natura, & tamen nō est sub-
stantia. Contra hoc potest fieri vna instantia, quia ex se-
cundo Physic. substantia dicitur de materia, & forma, &
de substantia composita, cum triplex sit substantia, forma,
materia & substantia cōposita, sicut pateat 7. Metaphy. tex.
com. 7. dicitur substantia de materia, & forma, & substan-
tia composita: materia ut æs: forma, ut figura speciei, de
composito ut est tota statua. Idē habet Arist. 12. Metaphy.
tex. c. 12. secundi de anima tex. com. 2. & Natura secundū
Arist. secundo Physic. dicitur de materia, & forma, & non
de substantia composita, sed substantia composita voca-
tur naturatum, aut habens naturam, ut loquitur Com-
ment. ibi in primo commento: falsum est igitur secundū
hoc, quod dicit Auctor, quod omnis substantia sit natu-
ra, nam

*Triplex est
substantia.*

ra: nam substantia composita bene est substantia, vt p̄tuit, & non natura, sed naturatum, vt Aristotel. describit textu comment. quarti. Sed h̄c instantia faciliter solvitur. Nam natura capitur duplicitate, aut stricte sumpta, & sic præcise de materia, & forma dicitur. Aut large, & sic de materia, forma, & de substantia composita dicitur: Primo modo loquutus est Aristotel. & Commen. Secundo modo loquutus est Auctor. Vel aliter, quod a'lio modo definitur natura à philosopho, dicente, quod est principium motus, & quietis. Alio modo à Scot. in primo, sent. quod est vis insita rebus ex similibus similia procreans, & isto modo bene compositum esse natura, quia sibi simile potest generare, & si loquutus est auctor. Quia vero Auct. meminit de mouere intellectum, & terminare actum eiusdem. Notabis, quod quando notitia abstractiva vniuersalium causatur, aut per mouere, aut per terminare actum intellectus, non causatur ab obiecto vniuersali, vt habet esse cognitum. ratio autem est, quia nullum imperfectum potest esse causa perfectioris. notitia actualis est ens reale realiter existens: & obiectum, vt habet esse cognitum, non habet esse realiter existens, & hinc est, quod non potest esse causa notitiae. Vnde cognitio abstractiva est verum ens reale absolutum de prædamento qualitatis, & positum in prima specie qualitatis, vt patet à Doctore in tertiadecima q̄stione quol. modò verum ens reale non potest causari, nec totaliter, nec partialiter ab aliquo ente tantum secundum quid: quod est tantum esse repræsentatum, ex hoc concludimus, quod notitia abstractiva nullo modo causari potest ab obiecto, vt habet esse cognitum, & notitia: alio modo haberi non potest ab obiecto, nisi vt habet esse cognitum. Dicimus, ad hoc, quod notitia abstractiva est possibilis nobis, & causatur ab intellectu, & specie intelligibili, & ista species est, quæ realiter existit, & bene potest esse causa cognitionis abstractivæ, quæ similiter realiter existit. Et hoc probat Scotus contra Henricum tertia distin prima q. 7. vnde dicit Scot. contra eum, quoniam ipsum quod quid est secundum esse repræsentatum, & non secundum esse existentia, non potest esse ratio formalis agendi aliquam actionem realem:

*Alio modo
natura diffi-
nitur ab A-
rist. also mo-
do à Scoto.*

realem: sic non potest agere intellectu[m] . patet igitur,
quod a specie causatur notitia abstractiu[m], & non ab obie-
cto, vt cognito. Ad propositionem autem illam, quod nul-
lum imperfectum est causa perfectioris, dico cum Scoto
in 12. dist. 4. quod non est vniuersaliter vera , intellectio
enim, vt illud quod in dubio vertitur explicemus, est sim-
pliciter nobilior , & praestantior specie intelligibili, a qua
tamen ut a causa æquiuoca producitur: simile potest dici de
Albedine, quæ comproducit visionem ipsa excellentiore:
idem de specie intelligibili respectuphantasmatis: habet
igitur verum illud axioma in oppositum de causa totali
æquiuoca, & non semper de partiali.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi Arist. posuit obiectum mouere intellectum, &
Terminare? dico, quod §. de anima, tex. commen. 54. ob-
iectum se habet ad potentiam, vt motuum ad mobile ,
vel terminatiuum ad terminabile . ecce igitur ambo , &
quod obiectum potest mouere , & quod obiectum potest
terminare: primum non est de ratione formalis obiecti, se-
cundum autem est.

TEXTVS.

*Quarto est notandum, quod formalitas capitur
tribus modis. Primo modo large, & tunc sic dif-
finitur, Formalitas est aliquid repertum in re ex
natura rei, q[ue] non oportet semper intellectu[m] moue-
re, dummodo possit intellectu[m] terminare. dicitur re-
pertum in re, propter figmenta: dicitur ex natura
rei, propter relationes rationis: dicitur quod non
semper oportet mouere intellectum, dummodo
possit terminare, propter relationes reales, quæ di-
cuntur formalitates: tamen intellectum mouere*

*Formalitas
trib. modis
accipitur.*

non

*Relatio ni-
bil cāre pōt.*

non possunt, cum idem sit mouere intellectum; & causare partialiter intellectionem per speciem sui. Modò dictum est nunc, quod relationes non sunt productiæ alicuius formæ absolutæ quare, &c. Et isto modo capiendo formalitatem, omne illud quod est extra nihil, dicitur formalitas, cuiusmodi sunt modi intrinseci, differentiae ultimæ, & sic de alijs, & sic formalitas est communis ad realitatem, & quidditatem. Secundo modo capitur formalitas proprie, & sic formalitas dicitur de omni eo quod est ens quidditatiæ, et de omni eo quod est aliquid entis, præterquam de modis intrinsecis. & isto modo formalitas conuertitur cum realitate obiectiva, nec communior est ea, sed realitas obiectiva, & formalitas isto modo sunt communiores quidditate, & sic accipiemus formalitatē, cū loquemur de distinctione formalis. Tertio modo capitur formalitas strictissime pro illo quod prædicatur quidditatiæ de aliquo, vel de quo aliquid quidditatiæ prædicatur, & isto modo formalitas est minus communis, quam realitas, sed conuertitur cum quidditate. Et licet differentiae individuales dicantur formalitates (capiendo formalitatem duobus primis modis) non tamen sunt formalitates, capiendo tertio modo, & ista diuisio est necessaria cuilibet formalizanti. Et quia ibi tacitum est de quidditate, idcirco notandum, quod quidditatum dicitur sex modis. Primo modo essentiatiæ, & sic illud dicitur quidditatum, quod dicit totam essentiam alicuius, & sic species specialissima dicitur esse quidditatum, cum (secundum Porphy-

*Quidditati-
num 6. mo-
dis dictum.*

rius)

rium) dicat totam essentiam individuorum. Nobo tamen dicere quin individuum includat intrinsecè differentiam individualē ultra naturam specificam, sed volo sic intelligere, quod species dicit totam essentiam individuorum, ita quod individua nullum praedicatum quidditatum addūt ultra prædicata conuenientia natura specifica quiditatine, & essentialiter in ea inclusa.

Secundo modo aliquid dicitur quidditatum constitutię, & sic illud dicitur quidditatum, quod intrinsecè constituit aliquam rem, ut materia, & forma physicaliter genus, & differentia, metaphysicaliter loquendo. Tertio modo dicitur aliquid quidditatum specificatię, & sic illud dicitur quidditatum, quod ultimo ponit rē in esse specifico, sicut est differentia specifica. Quarto modo dicitur quidditatum representatię, & sic illud quod est representatum alicuius essentie, siue sit actus intelligendi, siue species intelligibilis, dicitur quidditatum isto modo. Quinto modo dicitur quid quidditatum indicatię, & sic illud dicitur quidditatum, quod essentiam indicat, ut definitio. Sexto modo dicitur quidditatum prædicatię, & appropriate, & sic illud præcise, quod prædicatur in quid, dicitur quidditatum. Et posset addi septimus modus (licet impropus) quod aliquid dicitur quidditatum consecutię, & isto modo proprię passiones consequentes essentiā possent dici quidditatię.

His notatis pono duas conclusiones.

Prima est ista: illa sunt idē ex natura rei, de quibus

*Conclu. dua
ex prædictis*

natura rei essent distincta ex natura rei: & formo istâ positionem, eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei: ibi est distinctio rationis, vt prius dictum est: quia idem positum in subiecto, distinguitur ratione à se ipso posito in prædicato. Sed sequitur per te, quod ista distinguuntur ex natura rei: ergo illa, quæ sunt eadē ex natura rei, sunt distincta ex natura rei, quod claudit contradictionem. posset aliquis insurgere reflectendo rationem contra ipsum, quia similiter dici potest quod distincta ratione sunt eadem ratione, formando consimilem propositionem, & dicendo sic, eadem ratione sunt eadem ratione: ista est vera, quia est prædicatio eiusdem de se ipso. & ulterius hæc est vera, quod eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei, similiter ista est vera, quod eadem ratione sunt eadem ratione. & tamē tu dicis, quod in prima est distinctio rationis, scilicet in ista, eadem ex natura rei, sunt eadē ex natura rei: similiter in ista erit distinctio rationis: eadē ratione sunt eadē ratione: quia subiectū positum ante copulam distinguitur ratione à prædicato posito post copulam. Respondendum quod aliud est loqui in primis intentionibus, quæ si sunt oppositæ alijs primis, nō possunt denominari illas. nā ista est falsa, albedo est nigredo, homo est animalis, & similes: aliud est loqui in secundis intentionibus, quæ habent priuilegium amplius; quod oppositum potest denominare oppositum: nam ista est vera, genus est species, differētia est species, quæ tamē oppositæ sunt. sic dicimus ad propositū, quod ista propositione potest esse vera, eadem ratione sunt eadem ratione: & quod hic similiter est distinctio, quia illa, quæ sunt eadem ratione, sunt distincta ratione, quia oppositum bene potest prædicari de opposito in istis secundis intentionibus. vnde in ista, eadem ratione sunt eadem ratione est distinctio & identitas: & illa, quæ sunt eadem ratione possunt bene denominari, & esse distincta ratione, quia in his contingat oppositum denominare oppositum. Sed in his, quæ sunt ex natura rei, si est identitas ex natura rei, non potest esse distinctio ex natura rei, neq; denominari possunt esse distincta ex natura rei. Et hinc est quod in ista propositione, eadem ex natura rei, sunt eadē ex natura rei, est identitas ex natura rei, & di-

*Ista est vera
genus est
species ut
modus ē
gen⁹ ut quid
vide scotū
in universis.
In secundis
intentionib.
oppositum be
ne potest præ
dicari de op
posito.*

& distinctio rationis: ita ista verò, eadem ratione, sunt eadem ratione, est distinctio rationis, & denominantur esse eadem ratione.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi reperiemus identitatem & distinctionem ratiōnis apud Aristot. identitas rationis ponitur 1. Postea quando assignavit tertium modum perfectatis, in quo ponuntur entia solitariè sumpta, sine propositione, & relatione reali, & rationis. Distinctio verò rationis ponitur quinto Meta. text. non habente comm. identitas est vñ modo, quando intellectus vicitur uno ut duobus, id est ut ponendo sortem insubiecto, & prædicato, ante copulam, & post copulam: ut dicendo sortes, est sortes, & sic identitatem, & distinctionem rationis ab Arist. habemus.

T E X T V S.

Quantum ad secundum articulum, qui est de identitas et distinctio rationis.

sunt aliqua notanda. Primo est notandum, quod res & ens, quantum ad præsens spectat consideratur dupliciter. Primo modo, pro omni positivo quod ex natura rei est extra nihil: & isto modo modi intrinseci & differentiae ultimæ dicuntur ens vel res. Alio modo magis strictè pro illo quod est præcisè ens vel res: & sic dicitur præcisè de Deo & creatura, de absoluto & respectivo, & de illis quæ sunt in recta linea prædicamentali, & de materia & forma, ut dictum est superius ex intentione Scoti: & isto modo nec passiones entis, nec modi intrinseci, nec differentiae ultimæ dicuntur res vel ens: sed solum dicuntur aliquid rei & non res, secundo modo capiendo rem. Pro istis affi-

Ens & res
quomodo su-
muntur.

gnatur una regula generalis, scilicet quandoque aliqua ita se habent, quod unum est ens rebus, propriè accipiendo rem, & aliud est aliquid rei precise; illa non sunt omnibus modis eadem. Ista regula patet per istud principium commune. Quādo aliqua sic se habent, quod aliquid competit unius ex natura rei quod non competit alteri: talia distinguuntur, & si non realiter, saltem aliqua alia distinctione: & sic non sunt omnibus modis idem.

*Differentia
non identi-
tatis in di-
uinis qua-
druplex.*

Secundò notandum, quod in diuinis quadrupla est differentia nō identitatis. Prima est inter quiditatem seu essentiam, & modum intrinsecam, & etiam inter ipsos modos intrinsecos. Secunda est inter attributq, scilicet inter scientiam & sapientiam, similiter inter intellectum et voluntatem, si fas est attributa nominari: quia 26. dist. i. Sent. dicit Doctor, quod intellectus & voluntas nō sunt propriæ attributæ sicut bonitas & iustitia: Similiter inter volitionem & intellectionem.

Tertia est inter notiones. i. inter spirare & dice re: quia dicere est respectus patris ad filium, & spirare patris & filij ad spiritū sanctū. Quarta est inter essentiam & relationes, & etiam inter essentiam & attributa. Et posset addi quinta, quae est inter constituta & constituentia. Tertiò notandum est, quod accipiendo ista proprie. scilicet substantiā, naturam, essentiam, quidditatem, seu formalitatem, habent ordinem inter se: nam omnis essentia est quidditas seu formalitas, sed non contra, vt patet in diuinis: & omnis natura est essentia, & non econverso: quia multæ sunt species, quæ sunt es- sensia

fentia cùm diffiniantur, & tamen non sunt naturæ cùm non sint principiū productiū alicuius forma, absolute, ut sunt respectus: & omnis substātia est natura, sed non econuerso, quia qualitas est natura, & tamen non est substātia, proprie accipiēdo substātiā. Circa quod est notandum, quod quidditā sumpta cum modo, dicitur proprie essētia, denudata à modo dicitur quidditā.

Secundus articulus minus principalis.

Dubia annosanda circa textum.

IN secundo articulo minus principali, qui est de idētitate ex natura rei, & eius distinctione. vult Auctor, quod ens secundo modo præcisè includitur quidditatiē in absoluto & respectiuo in decem generibus, in materia, & forma, in Deo, & creatura: & in illis, quæ sunt in recta linea prædicamentali & isto modo nec passiones: entis, nec modi intrinseci, nec differentiæ ultime, dicuntur ens, & res, sed solum dicuntur aliquid rei. Hic insurgit prima difficultas in textu, quia hoc dictum suum videtur esse aperte contra Scot. in prima senten. distinct. 3. questio. tercia ubi dixit, ens sufficienter dividitur tanquam in illa quæ includunt ipsum quidditatiē, in ens increatum, & decem in genera, & in partes essentiales decem generum: saltem non videtur habere plura diuidentia quidditatiē, quin sint in istis. Auctor vult, quod ens quidditatiē includatur in absoluto & respectiuo, & Scotus loquēs de sufficienti divisione entis quidditatiua non meminie de absoluto, & respectiuo: & addidit, quod non videtur habere ens plura diuidentia quidditatiē, quin sint in istis, ubi nullo modo nominantur absolutū, & respectiuum. Præterea Scot. 8. distin. quest. secunda, vult, quod prima diuisio entis finiti in quidditates, est in decem prædicamenta. Cū hoc concordat Antonius Andreas in sua Metaph. q. 7 quod diuisio entis finiti & limitati in decem prædicamenta, est prima: nec est alia bimembris, aut.

*Quomodo
ens includi-
tur in Deo,
& crea-
tura & in a-
lijs.*

*Cum Scotti
non discre-
pat Anto-
nius Andre-*

trimembris, prior ea, & si benè alias diuisiones ture pie-
ries, semper dantur per posteriora, & non per quidditatē
sed per posteriora quidditatibus: sicuti est per finitum, &
in infinitum, creatum, & increatum, à se, & ab alio: semper
quæcunq; dabitur post illam, qua diuiditur per Deum, &
decem genera, erit posterior: ut resoluimus supra in q
de vniuocatione entis: nunc autem si daretur, quod dñi-
ditur quidditatū per absolutum, & respectiuū, non ergo
erit illa prima qua diuiditur, per Deum, & decem gene-
ralissima, tanquam per suas quidditates. ergo istud non
est tenendum de mente Scot. quod descendat in absolu-
tum, & respectiuū: quia certum est, quod prius descen-
dit in ista, quam in decem genera. Nec posses dicere, quod
prius descendit in decem genera, & post in absolutum, &
respectiuū: quia absolutum, & respectiuū est prius de-
cem generibus. Nec potes dicere, quod absolutum, & re-
spectiuū sunt modi intrinseci, sicut aliqui dixerunt, &
malè quia hoc est expressè contra Auctor. Ad hoc respō-
deo, quod vera sunt quæ dixit Auctor, quod ens quiddita-
tū descendit in absolutum, & respectiuū. & ad Sco-
tum, qui de hoc non meminit tertia p. dico, quod Scotus
sufficienter assignauit diuisio nem entis in Deum, & in il-
la, quæ sunt limitata: quæ est diuisio quidditativa, per
Deum præcisè, & per illa, quæ sunt limitata præcisè: Au-
ctor verò loquitur ampliori diuisione entis in suas quiddi-
tates, & complexus est diuisio nem entis quidditatiuam in
Deum, in decem genera, & in illa, quæ sunt illimitata. si-
cut est absolutum: quod conuenit Deo, & tribus prædica-
mentis, & in respectiuū, quod conuenit creature, &
Deo. Ad aliud, quādo dicis, quod prima diuisio entis finiti
q; quidditatis est per decem genera: dico, quod versu est, q
prima diuisio entis quando descendit in limitata, est per de-
cem genera. sed quando descendit in illimitata, & limita-
ta, est absolutū, & respectiuū, & in decem genera. Et si
dices, quod Scot. in 1.q.7. Meta. vult, quod nō est cōceptus
inferior conceptu entis in quid dictus de generalissimis.
Responde q; inter datur nō ens, & decem genera, cōceptus
in quid qui scilicet sit præcisè limitatus, aut præcisè illi-
mitatus, sed benè potest dari dōe & transcendens ad limi-
tatum,

tatum, & illimitatum, sicut absolutum, & respectuum.

Quia Auctor dicit, q̄ materia, & forma sunt ens quidditatiue, & similiter Scot. 3. dist. 1. q. 3. sed in secundo sententiarum dist. 13. Scotus voluit oppositum, q̄ materia, & forma sunt primo diuersa: Antonius Trombeta voluit conciliare ista loca, & dixit, q̄ materia, & forma capiuntur dupliciter, uno modo pro suis essentijs simplicibus, scilicet materia pura, & nuda, & nullo modo composita ex aliqua forma sibi eueniente: similiter forma pro sua simpli ci actualitate, vt non est aliquo modo forma composita: Secundo modo possunt capi ista duo pro essentijs compositis ex utriusque realitate: primo modo sunt primo diuersa, & ens non praedicatur de eis quidditatiue, secundo modo nos sunt primo diuersa, & bene possunt includere ens quidditatiue, & isto secundo modo loquebatur Scotus in primo sententiarum. Sed hoc, pace tanti viri, stare non potest, quia Scot. 3. dist. 1 non loquitur de compositis, sed de partibus essentialibus, vnde verba sua sunt ista, ens sufficienter dividitur tanquam in illa, quæ includunt quidditatiue ipsum, in ens increatum, & in decem genera, & in partes essentiales decem generum: ecce, q̄ in isto loco non loquitur de materia, & forma, vt sunt compositæ, sicut est homo, aut animal, sed loquitur de materia, & forma, vt sunt partes essentiales decem generum, modo partes essentiales decem generum, sicuti est actus, & potentia nullo modo sunt cōpositæ, sed solum simplicia: maximè cum dicat, q̄ sunt principia decem generum, quæ enim sunt principia substantiæ, substantiæ compositæ nō sunt, & quæ sunt principia qualitatis, non sunt qualitates cōpositæ. Sed tu dices, quomodo conciliabimus dicta Scotti? Dico, q̄ quando in primo dicit, q̄ includit materia, & forma ens quidditatiue, & sic non sunt primo diuersa in conceptu entis, quando vero dicit in secundo, quod sunt primo diuersa, intelligas primo diuersa in realitate, quia realitas unius, & modus principiandi unius repugnat alteri, & contra. vel dic, quod sunt primo diuersa in causando, quia materia material, & forma informat: non in conceptu praedictam distinctionem de prima diuersitate in realitate, & in conceptu posuit Scot. 8. distinct. primi q. 2.

*Non ens dicatur quid-
ditatiue de
materia &
forma.*

*Antony Trō-
bera concō-
liatio.*

*Materia &
forma non
sunt primo
diuersa in
conceptu en-
tis sed sunt
diuersa in
realitate.*

Textus.

Alia differentia non identitatis, est inter attributa, scilicet sapientia, iustitia.

Hic dubitabis, cum sapientia sit communis tribus personis, similiter potest etiam & bonitas, quare magis sapientia appropriatur filio, & potentia Patri, & non Filio, & bonitas S.S. & non alijs? Ad hoc datur duplex ratio: una, quia Filius ex natura sua productionis est notitia declarativa: quia producitur per memoriam secundam, id est per intellectum habens obiectum diuinum in se praesens, ex qua exprimitur talis notitia. Similiter Spiritus sanctus quia procedit a Patre, & Filio per actum voluntatis, cuius obiectum est summum bonum: ideo Spiritus sancto appropriatur bonitas. Pater vero qui est principium totius Trinitatis appropriat sibi potentiam: licet omnia praedicta sint in tribus personis. Assignari potest alia ratio sicut Theologi dixerunt, quia hoc factum est ad excludendas haereses, & errores hominum. Aliqui credebat, quod filius non esset aequaliter sapiens, sicut pater, quia iuuenes imprudentiores sunt senibus. unde Iob in antiquis est prudentia, & in longo tempore sapientia: unde iuuenes excluduntur a regimine reipublicae propter inexperientiam: & ideo sapientia appropriatur filio, ne crederetur a simplicibus, quod esset sine sapientia. Similiter quia Patres sunt seniores, & magis imbecilles quam Filii, ad excludendum hunc errorum, potentia Patri appropriata est: Spiritui autem communiter attribuitur impetus, & malignitas: ut abigeretur iste error appropriata est sibi bonitas, & clementia. Ista distinctione eorum, quae sunt in diuinis, non debet conformari cum Aristotele, quia est Theologica.

Conformatio cum Arist.

Sed ubi Arist. ponit hanc divisionem, quod ens non praeditatur quidditatui de ultimis differentiis, & propriis passionibus, sed de Deo, & de his, quae sunt in recta linea praedicamentali, praedicatur quidditatui? Dico, quod pri-

mam.

Innam prædicationem denominatiuam entis de vltimis dif-
ferentijs, ponit 5. & 10. Metaph. vbi vult, q̄ differentia sunt
aliquid idem entia: vnde si vltimæ differentiæ includeret
ens quidditatue, cum non sint omnino idem, essent diuer-
sa aliquid idem entia, & sic alijs differentijs different, &
sic erit processus in infinitum, quod falsum est, ergo nō in-
cludunt ens quidditatue. Similiter patet, q̄ ens denom-
inatiue prædicatur de proprijs passionibus. nam ens habet
passiones, vt patet per philosophum 4. Metaphy. com. 3. &
passio prædicatur per se secundo modo de subiecto, per
Arist. 1. Poster. si igitur est per se secundo modo ens est v-
num subiectum, ponitur in definitione passionis, vt addi-
tum, & non vt inclusum essentialiter in sua passione: ergo
ens non essentialiter, & quidditatue includitur in sua pas-
sione, & sic de ea non prædicatur quidditatue. Sed prædi-
cacio entis de Deo, & creatura, potest haberi penes hoc,
quia in secundo Metaph. tex. com. 4. uoluit veritatem dici
de Deo, & creatura: si igitur veritas de Deo, & creatura
dicitur vniuoce: ergo & subiectum scilicet ens vniuoce di-
citur de Deo, & creatura. vnde subdidit ibi in illo secundo,
vnumquodque sicut se habet ad esse, sic ad veritatem.

*Ens denomi-
natiuū præ-
dicatur de
suis passio-
bus.*

Annotatio in Textu.

POnit Auctor, quod omnis substantia est natura, & non
est contra, quia qualitas est natura, & tamen nō est sub-
stantia. Contra hoc potest fieri vna instantia, quia ex se-
cundo Physic. substantia dicitur de materia, & forma, &
de substantia composita, cum triplex sit substantia, forma,
materia & substantia cōposita, sicut pater 7. Metaphy. tex.
com. 7. dicitur substantia de materia, & forma, & substan-
tia composita: materia vt æs: forma, vt figura speciei, de
composito vt est tota statua. Idē habet Arist. 12. Metaphy.
tex. c. 12. secundi de anima tex. com. 2. & Natura secundū
Arist. secundo Physic. dicitur de materia, & forma, & non
de substantia composita, sed substantia composita voca-
tur naturatum, aut habens naturam, vt loquitur Com-
ment. ibi in primo commento: falsum est igitur secundū
hoc, quod dicit Auctor, quod omnis substantia sit natu-
ra, nam

*Triplex sit
substantia.*

ra: nam substantia composita bene est substantia, ut patuit, & non natura, sed naturatum, ut Aristotel. describit textu comment. quarti. Sed hæc instantia faciliter solvitur. Nam natura capitur dupliciter, aut stricte sumpta, & sic præcise de materia, & forma dicitur. Aut large, & sic de materia, forma, & de substantia composita dicitur: Primo modo loquutus est Aristotel. & Commen. Secundo modo loquutus est Auctor. Vel aliter, quod a'io modo difinitur natura à philosopho, dicente, quod est principium motus, & quietis. Alio modo à Scot. in primo, sent. quod est vis insita rebus ex similibus similia procreans, & isto modo bene compositum esse natura, quia sibi simile potest generare, & si e' loquutus est auctor. Quia vero Auct. meminit de mouere intellectum, & terminare actum eiusdem. Notabis, quod quando notitia abstractiva vniuersalium causatur, aut per mouere, aut per terminare actum intellectus, non causatur ab obiecto vniuersali, ut habet esse cognitum. ratio autem est, quia nullum imperfectum potest esse causa perfectioris. notitia actualis est ens reale realiter existens: & obiectum, ut habet esse cognitum, non habet esse realiter existens, & hinc est, quod non potest esse causa notitiae. Vnde cognitionis abstractiva est verum ens reale absolutum de praedicatione qualitatis, & positum in prima specie qualitatis, ut patet à Doctore in tertiadecima questione quol. modò verum ens reale non potest causari, nec totaliter, nec partialiter ab aliquo ente tantum secundum quid: quod est tantum esse representatum, ex hoc concludimus, quod notitia abstractiva nullo modo causari potest ab obiecto, ut habet esse cognitum, & notitia: alio modo haberi non potest ab obiecto, nisi ut habet esse cognitum. Dicimus, ad hoc, quod notitia abstractiva est possibilis nobis, & causatur ab intellectu, & specie intelligibili, & ista species est, quæ realiter existit, & bene potest esse causa cognitionis abstractivæ, quæ similiter realiter existit. Et hoc probat Scotus contra Henricum tertia distin prima q. 7. vnde dicit Scot. contra eum, quoniam ipsum quod quid est secundum esse representatum, & non secundum esse existentia, non potest esse ratio formalis agendi aliquam actionem realem:

*Alio modo
natura diffi-
nitur ab A-
rist. also mo-
do à Scoto.*

realem: sic non potest agere intellectu[m]. patet igitur,
quod a specie causatur notitia abstractiu[m], & non ab obie-
cto, vt cognito. Ad propositionem autem illam, quod nul-
lum imperfectum est causa perfectioris, dico cum Scoto
in 12. dist. 4. quod non est vniuersaliter vera, intellectio
enim, vt illud quod in dubio vertitur explicemus, est sim-
pliciter nobilior, & praestantior specie intelligibili, a qua
tamen ut a causa æquiuoca producitur: simile potest dici de
albedine, quæ comproducit visionem ipsa excellentiore:
idem de specie intelligibili respectuphantasmatis: habet
igitur verum illud axioma in oppositum de causa totali
æquiuoca, & non semper de partiali.

Conformatio cum Aristotele.

Sed ubi Arist. posuit obiectum mouere intellectum, &
terminare? dico, quod §. de anima, tex. commen. 54. ob-
iectum se habet ad potentiam, vt motiu[m] ad mobile,
vel terminatiuum ad terminabile. ecce igitur ambo, &
quod obiectum potest mouere, & quod obiectum potest
terminare: primum non est de ratione formalis obiecti, se-
cundum autem est.

T E X T V S.

Quarto est notandum, quod formalitas capitur
tribus modis. Primo modo large, & tunc sic dif-
finitur, Formalitas est aliquid repertum in re ex
natura rei, q[uod] non oportet semper intellectu[m] moue-
re, dummodo possit intellectu[m] terminare. dicitur re-
pertum in re, propter figmenta: dicitur ex natura
rei, propter relationes rationis: dicitur quod non
semper oportet mouere intellectum, dummodo
possit terminare, propter relationes reales, quæ di-
cuntur formalitates: tamen intellectum mouere

Formalitas
trib. modis
accipitur.

non

*Relatio ni-
hil cārē pōr.*

non possunt, cum idem sit mouere intellectum; & causare partialiter intellectionem per specie sui. Modò dictum est nunc, quòd relationes non sunt productiæ alicuius formæ absolutæ quare, &c. Et isto modo capiendo formalitatem, omne illud quod est extra nihil, dicitur formalitas, cuiusmodi sunt modi intrinseci, differentiæ ultimæ, & sic de alijs, & sic formalitas est communis ad realitatem, & quidditatem. Secundo modo capitur formalitas propriæ, & sic formalitas dicitur de omni eo quod est ens quidditatiæ, et de omni eo quod est aliquid entis, præterquam de modis intrinsecis & isto modo formalitas conuertitur cum realitate obiectiva, nec communior est ea, sed realitas obiectiva, & formalitas isto modo sunt communiores quidditate, & sic accipiemus formalitatē, cū loquemur de distinctione formalis. Tertio modo capitur formalitas strictissime pro illo quod prædecatur quidditatiæ de aliquo, vel de quo aliquid quidditatiæ prædicatur, & isto modo formalitas est minus communis, quam realitas, sed conuertitur cum quidditate. Et licet differentiæ individuæles dicantur formalitates (capiendo formalitatens duobus primis modis) non tamen sunt formalitates, capiendo tertio modo, & ista diuisio est necessaria cuilibet formalizanti. Et quia ibi taliter est de quidditate, idcirco notandum, quòd quidditatum dicitur sex modis. Primo modo essentiatiæ, & sic illud dicitur quidditatum, quod dicit totam essentiam alicuius, & sic species specialissima dicitur esse quidditatum, cum (secundum Porphyrius)

*Quid. titati-
num 6. mo-
dis dictum.*

rium) dicat totam essentiam individuorum. Notandum dicere quin individuum includat intrinsecè differentiam individualē ultra naturam specificam, sed volo sic intelligere, quod species dicit totam essentiam individuorum, ita quod individua nullum praedicatum quidditatum addūt ultra prædicata connentia naturæ specificæ quiditatim, & essentialiter in ea inclusa.

Secundo modo aliquid dicitur quidditatum constituti, & sic illud dicitur quidditatum, quod intrinsecè constituit aliquam rem, ut materia, & forma physicaliter genus, & differentia, metaphysicaliter loquendo. Tertio modo dicitur aliquid quidditatum specificati, & sic illud dicitur quidditatum, quod ultimo ponit rē in esse specifico, sicut est differentia specifica. Quarto modo dicitur quidditatum representati, & sic illud quod est representatum alicuius essentiae, siue sit actus intelligendi, siue species intelligibilis, dicitur quidditatum isto modo. Quinto modo dicitur quid quidditatum indicati, & sic illud dicitur quidditatum, quod essentiam indicat, ut definitio. Sexto modo dicitur quidditatum prædictum, & appropriate, & sic illud præcise, quod prædicatur in quid, dicitur quidditatum. Et posset addi septimus modus (licet impropus) quod aliquid dicitur quidditatum consecuti, & isto modo propriæ passiones consequentes essentiā possent dici quidditatum.

His notatis posso duas conclusiones.

Prima est ista: illasunt idē ex natura rei, de quibus

*Conclu. dua
ex predictis*

bus duo prædicata opposita secluso opere intellec-
tus collatio verificari non possunt, ut homo est
homo. sive est sors.

Secunda conclusio: Illa distinguuntur ex na-
turâ rei, siue modaliter, de quibus seu inter quo-
rum extrema duo contradictoria seclusa opere in-
tellectus verificari possunt. Sic se habent defini-
tio, & definitum, quia secluso opere intellectus, de-
finitio est saltem constitutus: definitum vero, nō:
totum etiam & partes, loquendo de toto metaphy-
sico, & non de toto physico, quia certum est quod
secundum viam Doctoris totum physicum & sua
partes distinguuntur realiter, & plusquam ex na-
tura rei: Totum autem metaphysicum, quod non
componitur ex re, & re, sed ex realitate, & reali-
tate, distinguitur ex natura rei præcise a suis parti-
bus: sic quod non realiter. Totum enim secluso ope-
re intellectus dicitur constitutum: partes non.
Constitutum autem, & non constitutum, contra-
dicunt. Similiter superius præter opus intellectus
est multiplicabile in plura: inferius vero non: mul-
tiplicabile, & non multiplicabile contradicunt.
Sic etiam in diuinis distinguuntur essentia diuina
& relatio, puta paternitas, quod probat Scotus
secunda d. i. Sententiarum, quia essentia diuina
est communicabilis tribus personis, paternitas
non. Pater communicat essentiam filio per ge-
nerationem, & tamen non communicat sibi pa-
ternitatem: ergo oportet quod sit aliqua distin-
ctio ante omnem actum intellectus collatum
inter essentiam diuinam, & paternitatem. Simi-
lissima

*Si*cer argueretur, quod pater & filius communica-
eant essentiam Spiritus sancto. Et tamen non com-
municant sibi suas notiones. scilicet paternitatem, & fi-
liationem. Nolo tamen dicere, quod essentia diui-
na non distinguitur plusquam ex natura rei a re-
lationibus in diuinis; quia etiam distinguuntur
formaliter, ut dicetur postea. Hac etiam distin-
ctione distinguitur modus intrinsecus ab eo cuius
est modus, sicut finitas ab humanitate, infinitas a
diuinitate.

Ponit Auctor, q[uod] formalitas dicitur tripliciter: uno mo-
do pro aliquo reperto in re ex natura rei, quod potest
saltem terminare actum nostri intellectus, & isto modo
omne, quod est extra nihil, formalitas dicitur, & hoc est
nimis largè accipiendo formalitatem. Secundo modo ac-
cipitur formalitas pro omni illo, de quo ens dicitur quid
ditatiu[m], vel denominatiu[m]: præterquam de modis intra-
seis, & iste modus est proprius formalitatibus. Tertio modo
accipitur strictissime pro omni illo, quod prædicatur
de alio quidditatiu[m], uel de quo aliquid quidditatiu[m]
prædicatur, & isto modo formalitas conuertitur cù quid-
ditate. Sed tu instabis sic, ens prædicatur quidditatiu[m] de
alio, quia de Deo, & de creatura, & tamen non est quiddi-
tas, nec conuertitur cum quidditate, facilis est respōsio,
dicendo, q[uod] hic ponitur vna disiunctiva, quia potest suffice
re alteram partem esse ueram, unde dixit, quod prædicatur
quidditatiu[m] de aliquo, uel de quo aliquid prædicatur
quidditatiu[m]. modo ens sic se habet, q[uod] licet non prædice-
tur aliquid quidditatiu[m] de eo, ipsum tamen bene potest
prædicari quidditatiu[m] de aliquo.

Conformatio cum Arift.

Formalitas primo modo dicta, que se extendit usque
ad modum intrinsecum, potest haberi ex Aristot. quia
modus

modus intrinsecus habetur per Aristot. secundo phys. et tex. comm. 32. dicentem, modi autem causarum numero quidem sunt multi, ut prius, & posterius, sed isti sūt modi intrinseci, ut videbitur in illo art. ergo modus intrinsecus est in re cum alio saltem: ergo est extra nihil: ergo est formalitas isto primo modo, cum formalitas sit quando aliquid est extra nihil, & quia si modum intrinsecum concedit esse extra nihil (quod n. contrahit aliquid oportet esse extra nihil) & alia concedet esse extra nihil, ut quidditates & naturas, & similia, & sic secundum eum dabitur formalitas primo modo. Formalitas secundo modo, quæ se extendit usque ad differentias ultimas, habetur p hoc quia Arist. 3. phys. voluit, quod omne, quod intelligitur, intelligitur ut actus, qui idem est, quod forma, & quia omnia ista posita in isto 2. memb. possunt intelligi: ergo, cum omnia possunt intelligi, omnia actus, & formæ sunt, & scilicet sunt formalitates, quæ sunt dictæ a forma. Formalitas tertio modo, quæ se extendit ad quidditates, & realitates, habetur ab Arist. 9. met. t. comm. 20. vbi vult, q. uniusquodque agens agit in quantum forma, & quidditas est formæ, & ratio, sub qua aliquid concipitur, quoquomodo agit in intellectum, ergo quidditas, quæ forma est, bene potest dici formalitas, quæ in intellectum agit, & ab intellectu concipitur.

Textus.

*Quidditatis
modis dicuntur
6. modis hæc
distinctione
aceperit Au-
tor a Io. ca-
nonico super
secundū phy.
in q. de vni-
vocatione,
ut de ibi.*

Vterius est notandum, q. quidditatum capitul. *Sez* modis. Et quartus modus accipiendi quidditatum est tunc, quando repræsentat aliquam essentiā: sicut actus intelligendi, & species intelligibilis. nam ista in hoc differunt, q. actus intelligendi repræsentat obiectum, ut cognitum est: species intelligibiles repræsentant obiectum, ut est intelligibile, aut cognoscibile.

Conformatio cum Arist.

Quidditatum dicitur uno modo entitativè, ut dicit totam essentiam individuorum, & sic est species specialis.

cialissima, ut Porphyrius dicit. Sed quod species dicat quidditatem, habetur ab Arist. 7. Metaph. text. comm. 35! materia est pars speciei: speciem autem dico, quod quid erat esse. ecce igitur clare habes, quod species est quidditas. Secundo modo dicitur quidditatuum constitutiū: & sic genus, & differentia Metaphy. materia, & forma physicaliter, sunt entia quidditatiua: hoc confirmatur per Aristot. qui in 7. Metaphy. text. comment. 21. votuit, quod quidditas est principium per se cognoscendi illud cuius est. sed per eum secundo Metaphy. text. comm. 22. res non potest cognosci nisi cognitis causis per se, sed materia & forma sunt causae per se compositi, similiter genus, & differentia, ergo pertinent ad quidditatem. Tertio modo dicitur quidditatuum specificatiū: & sic illud dicitur quidditatuum quod ultimo ponit rem in esse specifico, & in ultima differētia. Confirmatur hoc per Arist. 7. Meta. text. comm. 9. vbi commendat diffinitionē, & quidditatem Archit̄e dicentis diffinitionē, & quidditatē esse ex materia, & forma, ex genere & differentia. Quidditatuum quarto modo nō reperio apud Arist. Quinto modo dicitur quidditatuum indicatiū: & sic est diffinitionē quidditatiua. Confirmatur per Aristot. 7. Metaphy. text. comm. 55. in habentibus quidditatem, quidditas est idem cum eo cuius est: exponunt, quod quidditas est idem, id est diffinitionē est idem cum eo cuius est.

Annotatio & declaratio in textu.

His notatis Auctor ponit duas cōclusiones. Prima est, Illa sunt idem ex natura rei, de quibus duo prædicta opposita sine opere collatiuo intellectus verificari non possunt, ut homo est homo, sortes est sortes. Secunda conclusio est ista. Illa distinguuntur ex natura rei, siue nodaliter, de quibus, seu inter quorum extrema duo cōradiectoria, secluso opere intellectus, verificari possunt: sic se habent diffinitionē & diffinitum: quia secluso opere intellectus diffinitionē est saltēm constitutiua, diffinitivē non. & aduerte, quia hic non accipiuntur diffinitionē vel diffinitum formaliter, & pro secundis intentionibus: quia tunc non distinguenter ex natura rei,

M scd so-

Thomistā ne
gant diffini-
tionē ex na-
tura rei da-
tā à Scot.

*Sed solum ratione: sed hic accipiuntur diffinitio & diffin-
tum fundamentaliter, & pro primis intentionibus, vt ho-
mo, quod est diffinitum: & animal rationale, quod est dif-
finitio. Sed contra hoc potest argui, cum praedicata quid-
ditatiua non sint in actu completo, nisi habeant esse per
intellectum, quomodo igitur diffinitio, & diffinitum se-
clusa omni operatione intellectus, possunt ex natura rei
ita se habere, quod prædicata contradictoria de eis ve-
rificari possunt? Ad hoc respondeo, quod de diffinitio-
ne & diffinitio verificantur prædicata contradictoria, si-
ne actu collatio, nos tamen sine actu abstractio: ha-
bent igitur diffinitio & diffinitum esse per intellectum cō-
pletum in quaatum quidditates sunt, sed non per intelle-
ctum collatiuum, sed per intellectum abstractiuū. Ultimo
pro declaratore diffinitionis debes aduertere, quod Sco-
in secunda dist. i. querit. secunda voluit diffinitionem ex*

*Quomodo
diffinitio et
diffinitum di-
stinguuntur
ex natura
rei.*

*natura rei distinguui à diffinito. Et si queras à me, quæ est
ratio? Respondeo, quod si diffinitio, & diffinitum non distin-
guerentur aliquo modo, in syllogismo poneretur duo ter-
mini tantum, & non plures, vt doctè deducit Trombeta in
hunc locū. nam omnes concedūt nō esse distinctionem rea-
lem inter diffinitum, & diffinitionem, & aliquo modo di-
stinguuntur: nec potest dici, quod est distinctio rationis tan-
tum: quia tunc semper in demonstratione committeretur
fallacia petitionis principij, nam sic idem per idē proba-
tur: inferens, & illatum ratione sola distinguerentur: ergo
dabitur hæc distinctio, non rationis tantum, quia tunc be-
nè potest stare, quod idem sit inferens, & illatum. illatum
ponitur in conclusioe, & inferens supponitur in præmis-
sis: nec realis, quia omnes cā excludunt. ergo datur distin-
ctio media: & ista erit distinctio ex natura rei. patet igitur
quod diffinitio, & diffinitum ex natura rei distinguntur.
Et hinc dixit Auctor, quod illa distinguitur ex natura rei,
sive modaliter, de quibus verificantur duo prædicata con-
tradictoria. Et nota pro isto termino modaliter, quod
ista distinctio ex natura rei media vocatur modalis, &
quidditatiue: & est tūc, quando est inter quidditatē, & mo-
dū: & fundamentaliter est quidditatiua, & terminatiue est
modalis. Sequitur in textu [similiter super] p̄ter opus
intelle-*

intellectus est multiplicabile in plura', inferius vero non: multiplicabile, & nō multiplicabile contradicunt] & sic distinguuntur ex natura rei. hic insurgunt mihi duæ optimæ difficultates. Prima est ista, in qua probabo, q̄ superius, & inferius nō sunt distincta ex natura rei. Et hoc probo sic, superius, per istum auctore, est multiplicabile, & nō nisi per se, & similiter inferius, vt ego probabo: ergo non distingui tur ex natura rei: quia per istum doctorem pro tanto distinguuntur ex natura rei, pro quanto vñ est multiplicabile, & aliud nō est multiplicabile, & ego probabo, q̄ inferius est bene multiplicabile: & arguo sic, quicquid per se, & ex natura rei cōpetit superiori, competit inferiori: sed multiplicabile per se, & ex natura eompetit superiori: ergo & inferiori: quod multiplicabile per se competit superiori, patet ex tertia secundi. vnde, si homini cōpetit substantia, & animal per se: similiter competit ista inferiori scilicet sorti: ergo superius, & inferius ambo sunt per se multiplicabilia: ergo vnum non distinguitur ex natura rei ab alio. Secundo probo, qud superius non est multiplicabile: cuius oppositum tenet Auctor in litera. & pro hoc suppono mihi duo, vnum, quod est dictum Scoti in prologo primi sententiarum quæstione vltima, qud quando erunt duo opposita, & vnum illorum per se competit aliui, reliquum neque per se neque per accidens potest eidem competere. Secundum præsuppositum est Scoti tertia dist. secundi: qud natura communis est per se multiplicabilis, per accidens autem, vt est in inferiori est immultiplicabilis. Tunc arguo sic ex primo præsupposito, si multiplicabile cōpetit superiori per se, oppositum suū, scilicet immultiplicabile, neque per se, neq; per accidens potest sibi competere: & tamen hoc dicitur esse falsum, & contra præsuppositum secundum: quia in secundo præsupponimus, qud immultiplicabile potest competere superiori per accidens. ex hoc igitur patet, q̄ superius nullo modo est multiplicabile. nam si esset multiplicabile per se, nunquam per accidens esset immultiplicabile, cuius contrarium tenet Scotus, in loco præallegato. Ad primum respondeo, quod superius solum est multiplicabile, & nullo modo inferius; & quando tu arguis, quod quicquid com-

M 2 petit

Num inferius & superius ex persus ex natura res distinguuntur.

Quisquid cōpetit superiori competit inferiori, verum est in suppositiōne personali, non autem in suppositione simplici: quia in **petit superio-** **rs cōpetit in-** **suppositione personali** verum est dicere, quod si homini **feriori quo-** **competit subsistitia per se**, quod similiter cōpetit sorti sed **modo est ve-** **hoc item est reū in suppositione simplici.** Nam superiori multa possunt competere, quæ tamen non cōpetunt inferiori per se, ut homini competit per se cōuerti cum risibili, aut de eo p̄adictari per se primò risibile: non autem cōpetit sibi similiter homini competit esse speciem, sed nō competit sorti. Ad secundum dicas, quod superiori per se est multiplicabile: & ei non potest aliquo modo competere oppositum, scilicet immultiplicabile per se, neq; per se, neque per accidens, tamen immultiplicabile bene potest sibi cōpetere per accidens scilicet in inferioribus, & ad regulā Scotti, cui cōpetit aliquid oppositū, vt superiori qui competit multiplicabile, eidē nō potest cōpetere alind per se, neq; per se, neq; per accidens. Modo immultiplicable per se superiori nullo modo competit, licet benè posset sibi competere immultiplicable per accidens: sicut alterum oppositum potest sibi competere per accidens. Et ut omnia clara sit, multiplicabile per se est natura abstracta, ut homo abstractus ab inferioribus: multiplicabile per accidens, est natura in individuo, cui naturæ accidit, ut sit immultiplicable: sicut accidit sibi, ut in sorte, immultiplicable per se, id est differentia individualis, ut sorteitas, aut platonitas: his tribus terminis declaratis, dicimus, quod regula Scotti est vera, quod, cui competit multiplicabile per se, sicut naturæ competit multiplicabilitas per se: eidem naturæ per se sumptæ immultiplicable per se, id est differentia individualis, neque per se competit, neque per accidens: tamen multiplicabili per se, scilicet naturæ benè potest competere, aut per se, aut per accidens. immultiplicable, scilicet individualium, quod est immultiplicable per accidens: sed non per se immultiplicable: quia per se immultiplicable est solum differentia individualis. hoc igitur immultiplicable per accidens potest competere naturæ per se, ut est p̄adictatio per accidens, ut homo est sortes: sed nullo modo immultiplicable per se, id est differentia individualis hec que

que in prædicatione per se, neque per accidens naturæ Cōsidera do
potest competere, sicut dicimus, quod genus est species, genere, &
& genus ut quid potest esse species, ut modus, & per acci- specie.
dens potest sibi competere, sed genus, ut quid, & species,
ut quid nunquam unum alteri potest competere, sic mul-
tiplicabili per se nunquam immultiplicabile per se po-
test sibi competere, sed bene immultiplicabile per acci-
dens, ut sortes, & homo contractus per accidens potest
competere superiori, id est homini per se, quia homo,
ut in sorte, quod est immultiplicabile per accidens su-
periori, id est homini per se, potest competere in prædi-
catione per accidens.

Conformatio cum Aris.

Hanc distinctionem ex natura rei invenimus apud A-
rist. in pluribus locis. primò Arist. i. physicorum tex.
comment. 5. inquit, sustinent autem quodammodo, hoc
& nomina ad rationem. totum enim quodammodo, & in
distincta significat, utputa circulus. definitio autem ipsius
diuidit in singularia. totum hic accipitur pro definito, &
vult quodd diffinitum indistinctè significat, & confusè illud
quod definitio diuidit in singularia, id est illud, quod defi-
nitio distinctè significat: modo inter significare distinctè,
& significare confusè, est aliqua distinctio, & non ratio-
nis, non realis, ut patet: ergo media: & diffinitum inclus-
dit definitionem in primo modo: ergo non formalis di-
stinctio, nec aliqua aliarum, ut patet: sequitur, quodd dif-
finitum, & diffinitio distinguuntur ex natura rei, & sic
distinctio ex natura rei est. Et Aristoteles secundo poste-
riorum voluit, quodd medium in demonstratione potissi-
ma sit ratio alterius extremorum: ratio, id est diffinitio:
alterius extremorum, id est minoris extremitatis, ut in
ista demonstratione: omne animal rationale est risibile,
omnis homo est animal rationale, ergo omnis homo est
risibilis. medium erit animal rationale, quod est diffinitio ho-
minis: ne fiat fallacia petitionis principij oportet, qd
aliquo modo dicatur esse diffinitum, animal rationale ab
homine, & non realiter, aut ratione, nec formaliter, quia

*Quod medi-
um dicatur
esse in dem-
onstratione po-
ssimmo.*

diffinitum includit diffinitionem in primo modo, nec aliqua aliatum distinctionum, ut patet: ergo erunt distincta ex natura rei, diffinitum, & diffinitio, & sic coeluditur per Aristotelem distinctio ex natura rei. Tertio probatur per illud, quod habet Aristot. septimo metaphysic. text: commen. 4 r. i. in conceptis cum materia, non idem est, quod quid est cum eo, cuius est: in conceptis cum materia, idest sortes, qui habet materiam, scilicet totius, que est hecceitas: non est idem, quod quid est, scilicet sua diffinitio, cum eo cuius est, idest cum sorte: ergo diffinitio sortis, que est quidditas per se non primò, sicut sortes per se non primò habet quidditatem, non est idem cum ipso sorte. ergo sua diffinitio distinguitur ab ipso, & non ratione. nec realiter, nec formaliter, nec aliqua alia: ergo sortes, & sua diffinitio distinguntur ex natura rei: ergo datur distinctio ex natura rei per eum. Quartò Aristoteles, tertio de anima, tex. commen. nono, aliud est magnitudo, & magnitudinis est, caro, & carnis esse, & uult, quod magnitudo apprehē datur sensu, & esse magnitudinis per intellectum, & sic distinguuntur sicut diffinitio, & diffinitum, & tunc per antedicta distinguntur ex natura rei. Quintò Aristot. septimo metaphysic. text. comment. secundi, singulum enim non aliud videtur esse a suomet substantia, sed substantia diffinitio dicitur, & quod quid est: ergo diffinitio, si non est aliud a diffinito, nullam habebit distinctionem diffinitio a diffinito, nec realem, nec rationis, nec formalem, nec aliquam aliarum: ne igitur fieret fallacia petitionis, sequitur quod habebunt aliquam distinctionem, non aliquam prædictarum, ergo habebunt distinctionem ex natura rei, & sic patet per ista loca, quod Arist. posuit distinctionem ex natura rei, quidquid dicant illi tam sani, & perfecti Arist. interpretes.

T E X T V S.

Modus intrīsecus   *Est autem modus intrinsecus secundum Sto. 8. secus, quid.*   *dist. 1. q. 4. qui additus alteri non variat rationem formatam constituti per ipsum, nec est removne*

ab illo, id est quid est se nullam rationem formalē dicit. Modus enim intrinsecus est inconceptibilis perse, quia non concipitur nisi cum illo cuius est modus. Et dicunt aliqui, quod dicitur modus intrinsecus ex eo, quia non intrat rationem formalē illius cuius est modus intrinsecus, nec debet propriè concedi, quod distinguitur a talire formaliter. Modi intrinseci in diuinis secundū aliquos sūt infinitas, necessitas, aeternitas, & existentia: licet esse, seu existere videatur esse de conceptu forma li Dei, & quidditatiū in primo modo dicendi per se, de Deo prædicetur secundum Doctorem in 2. d.

Modi intrinseci in diuinis.

1. In creaturis sunt modi intrinseci actus, & potestia, contingentia, intentio, & remissio, existentia; & sic de alijs. esti modi opponuntur inter se: quia unus alteri, sicut infinitum finito, contingens necessario, & sic de alijs.

Omnis isti modi intrinseci, nec intrant quidditatem, nec differunt ab ea formaliter positiū, sed bene negariū: hoc est quod non sunt de ratione formalē ipsius quidditatis, cuius sunt modi intrinseci, & tales modi reducuntur ad illud genus in creaturis, cuius est sua quidditas.

Landulphus tamen in suo primo in prologo tenet oppositum, cum quo multi tenēt, quod modus intrinsecus est idem formaliter cum illo cuius est modus intrinsecus, videlicet constituti per ipsum, & exemplificat de infinite, quae est modus intrinsecus Dei, & est de quidditate, seu de ratione quidditatis ipsius Dei. Hoc etiam videtur tene-re Doctor in quo. quia ex eo quod natura diuina

est infinita, est natura diuina: cum natura non finitur, quia alia est finita, & ista est creaturarum: alia autem infinita, & ista est natura diuina. Sed querendum est, quae ergo est differentia inter modum intrinsecum, & differentiam, cum utrumque sit de ratione quidditatis sui constituti? Dico quod maxima est differentia.

*Differentia
in eis modis,
& differen-
tiam.*

Primo, quoniam differentia dicit realitatem actualis qualitatum, quae presupponit realitatem potentiale quam contrahat, & sic ubique est differentia, proprie accipiendo differentia, ibi est compositio realitatis potentialis, & realitatis actualis, quae compositio sufficit ad hoc, quod aliquid sit per se reponibile in praedicamento: non sic est autem de modo intrinseco secundum Sec. d. 8 i imaginatur enim Sec. & subtiliter, quod ens dicit conceptum quidditatum dictum de Deo, & crea- tura in quid, qui contrahitur per aliquos conce- ptus dicentes quale, sed nec iste conceptus dicens quid, dicitur conceptus generis, nec illi conceptus dicentes quale, sunt conceptus differentiarum, quia iste conceptus quidditatus est communis ad fi- nitum, & infinitum, qualis communitas non po- test esse in conceptu generis, cum talis conceptus sit necessarij limitatus. Iste autem conceptus con- trahentes dicunt modum intrinsecum ipsius con- tracti, & non aliquam realitatem perficientem il- lam. Differentiae autem non dicunt modum intrin- secum realitatis alicuius generis, quia in quocon- que gradu intelligatur animalitas, non propter hoc inuenitur rationalitas, vel irrationalitas esse modus

*modus intrinsecus animalitatis, sed adhuc intelligatur animalitas in tali gradu perfectibili a rationa
litate, & irrationalitate.*

Sed quæres, quomodo potest conceptus com- Questio.
munis Deo & creatura realis accipi, nisi ab ali-
qua realitate eiusdem generis, & tunc videtur quod
sit potētialis ad illam realitatem a qua accipitur
conceptus distinguens, & tunc videtur esse idem
indictum de ente, & modis intrinsecis ipsum con-
trahentibus sicut de conceptus generis, et differen-
tiarum. Ergo si conceptus generis, & differentia
necessariò faciant compositionem aliquam in illo,
in quo sunt: similiter videbitur dicendum de ente,
& de suis modis intrinsecis ipsum contrahenti-
bus. Confirmatur, quia sicut duas species conue-
niunt in realitate generis, & differunt per diffe-
rentias, ita etiam Deus, & creatura conuenient
quidditatem in ente, & differunt per modos intrin-
secos. Respondeo breuiter secundum Doctorem pra-
dictum: Quando intelligitur aliqua realitas cum
suo modo intrinseco, ille conceptus non est ita sim- Responso.
pliciter simplex, quin possit concipi illa realitas
absque modo isto, sed tunc est conceptus imper-
fectus illius rei: potest etiam concipi cum illo mo-
do, & tunc est perfectus conceptus illius rei. Ex-
emplum. Si esset albedo in octavo gradu inten-
sionis, quantumcumque esset simplex omnino in
re, posset tamen concipi sub ratione albedinis tan-
ta, & tunc perfectè conciperetur conceptus ade-
quato ipsis rei, vel posset concipi præcisè sub ratio-
ne albedinis, & tunc conciperetur conceptus im-
perfecto,

perfecto, & deficiente a perfectione rei. Cōceptus autem imperfectus posset esse communis albedini illi, & aliis, & conceptus perfectus proprius es- set. Requiritur ergo distinctio inter illud a quo ac- cipitur conceptus communis, & inter illud a quo accipitur conceptus proprius in Deo, & creatura: non quidem sicut distinctio realitatis, & realita- tis, sed sicut distinctio realitatis, & modi proprii intrinsici eiusdem, quae distinctio sufficit ad haben- dum conceptum perfectum, & imperfectum de eodem, quorum imperfectus sit communis, & per- fectus sit proprius, sed conceptus generis, & diffe- rentiae requirunt necessariò distinctio nem realita- tum, non tantum eiusdem realitatis perfecte, & imperfecte concepta. Istud potest declarari sic: Si ponamus aliquem intellectum perfectè moueri à colore ad intelligendum realitatem coloris, et rea- litatem differentia, quantumcunque habeat per- fectum conceptum adæquatum primæ realitatì a qua accipitur conceptus generis, non tamen ha- bet in hoc cōceptum realitatis a qua accipitur dif- ferentia, nec econuerso, sed habet ibi duo obiecta formalia, quae nata sunt terminare distinctos con- ceptus proprios. Si autem esset tantum distinctio in re, sicut realitatis, & sui modi intrinsici: non posset intellectus conceptum proprium habere il- lius modi intrinsici, & nō rei, sed in illo conceptu perfecto haberet unū obiectum adæquatum illi. s. rē sub modo. Et si dicas: Saltē conceptus commu- nis est indeterminatus, & potentialis ad specialē conceptum, & realitas ad realitatem, vel saltē

Obiectio.

con-

conceptus entis communis non erit infinitus, quia nullum infinitum est potentiale ad aliquid. Concedo quod conceptus ille communis Deo, & creatura, nec de se est finitus, nec infinitus: quia si esset infinitus de se, non esset de se communis Deo & creatura, finito, & infinito. Si etiam esset de se finitus, ita quod de se includeret finitatem, tunc non competenter infinito. Et ratio istorum duorum dictorum est, quia quod conuenit alicui superiori de se, ut est indifferens ad omnia sua inferiora, conuenit omnibus suis inferioribus, intelligendo quod illud praedicatum conueniat superiori sic indifferenti, habeti suppositionem personalem: sed debet iste conceptus dici indifferens ad finitum, & infinitum, & ideo potest concedi quod est finitus negative id est non ponens infinitatem, & ut sic est determinabilis per istos modos intrinsecos, qui sunt finitas, & infinitas. Sed si arguas, ergo realitas à qua accipitur est finita, non sequitur: non enim accipitur ab aliqua realitate, ut conceptus adæquatus realitati, siue ut perfectus conceptus illi realitati adæquatus, sed diminutus, vel imperfectus, intantum etiam quod si ista realitas à qua accipitur, videretur perfecte, & intuitu, intuens ibi non haberet distincte distincta obiecta formatia, scilicet realitatem & modum, sed idem obiectum formale: tamen intelligens intellectione abstractiva propter imperfectionem illius intellectus, potest habere unum pro obiecto formalis, licet non beat alterum, hac scot. ubi supra. & sic patet,

quod

quod licet modus *intrinsecus*, secundum istum modum dicendi, pertineat ad rationem quidditatiuam sicut & differentia, tamen valde differunt, ut dictum est. Secundò differunt modus *intrinsecus*, & differentia, quia modus *intrinsecus* variat solum rationem quidditatiuam, accipiendo rationem quidditatiuam pro conceptu quidditatiuo illius cui additur, siue contracti per ipsum: Differentia vero variat rationem quidditatiuam, & formalem, & sic intelligitur dictum scosi, qd modus *intrinsecus* est, qui additus alteri non variat rationem formalem. Non enim dicit, quod non variat rationem quidditatiuam, sed formalē, quia quidditatiuam bene potest variare, ut patet de finitate, & infinitate, quae variant rationem seu conceptum quidditatiuum ipsis entis. Quia autem differentia sit inter rationem quidditatiuam solum, & quidditatiuā & formalem simul, forte alias dicetur. Solum istud dico pro nunc, quod ratio quidditatiua, & formalis conuenit solum speciei siue specialissima siue subalterna: & omnis, & sola talis ratio debet habere genus, & differentiam ipsam constituentia, ut patet per Porphyrium in pradicabilibus. Ratio vero quidditatiua potest conuenire omnibus alijs habentibus conceprum cōmūnem quidditatiuum, & proprium qualitatium, & sic ratio quidditatiua, & formalis differunt. Ex prædictis infero, qd quiditas, & eius modus *intrinsecus*, & modi *intrinseci* adiuicem, & omnia quae sunt in recta linea prædicamentali, distinguuntur ex natura rei ab iuuicem.

uicem. Et similiter ens à Deo, & creatura,
 & breviter quodlibet constitutum à suo con-
 stituto. Omnia enim ista distinguuntur seclu-
 so opere intellectus, & non distinctione reali,
 propriè capiendo distinctionem realem: ergo ali-
 qua distinctione media inter distinctionem ratio-
 nis, & realem isto modo sumptam. Hanc distin-
 ctionem medianam voco ex natura rei, quæ ut pa-
 ret ex vi vocabuli, nisi à proteruo negari po-
 set, licet distinctionem inter modum, & quid-
 ditatem Franciscus modalem appellauerit, tan-
 quam à denominatione imperfectiori, & igno-
 bili. Sed contra istam distinctionem ab ad-
 versarijs nostris arguitur sic: *Vel distinctio ex*
natura rei est præter opus intellectus, vel per opus
intellectus. Si solum per opus intellectus:
ergo est distinctio rationis solum per vos, qui
sic diffinitis distinctionem rationis. Si est præter
intellectum: ergo est distinctio realis, quorum utrumq;
 negasi. Dico qd; distinctio realis potest ca-
 pi dupliciter: uno modo largè pro omni distinctio-
 ne quæ est secluso opere intellectus, & sic inter di-
 stinctionem rationis & distinctionem realem non
 est distinctio media, & sic dico, qd; distinctio ex na-
 turæ rei est realis, isto modo capiendo distinctio-
 nem realem. Alio modo capitur distinctio realis
 propriè quæ est inter rem & rem: & sic dico qd;
 inter distinctionem realem & distinctionem ratio-
 nis est distinctio ex naturæ rei media, & formalis.
 Ex hoc patet, quod distinctio ex naturæ rei est re-
 spectus, qui oritur ex proprijs rationibus formalib-
 us

Distinctio
realis duo-
bus modis
sumitur.

*bus terminorum seclusa quocunque actu poten-
tiae collativa: & bac de secundo articulo huic
secundi articuli principalis.*

Annotatio in Texto.

**Quare mo-
dus non va-
riat rationē
formalē e-
ius cuius est
modus.**

**Respondeatur
per proposi-
tionem suam
præ ex Scot.
s. quod nu-
bil posterior
potest va-
riare suum
prius, mo-
do modus
intrinsecus
est posterior
eo cuius est
modus, ergo
non potest
variare il-
lud.**

**Num mo-
dus intrinse-
cus dicat
formalita-
tem.**

**Achilinus ē
libro de di-
stinctionib.**

Est autem modus intrinsecus, qui additus alteri non variat rationem formalē constitutā per ipsum, nec remotus ab illo, & ista sunt dicta Scotti 8. prima quæstione tertia, id est, qui de se nullam formalitatem dicit. Sed ego probo, q̄ variat rationem formalē, quia si nō, sequitur, quod substantia non distinguitur à nouem prædicamentis formaliter, consequens est falsum, ergo & antecedens, quod est conclusio Auctoris, & Scotti in loco præallegato, probatur consequentia, quia ens descendit in decem prædicamenta per decem modos, scilicet per ens in se, & per ens in alio. Et istud ens in alio, dividitur per quale, quantum, & sic de alijs: ergo non distinguuntur nisi per modos prædicamenta: sed distinctio per modos non variat rationem formalē, ergo prædicamenta non sunt distincta formaliter, & sic substantia non formaliter distinguitur à nouem prædicamentis. Secundū, si modus intrinsecus non variaret rationem formalē, Deus non esset distinctus formaliter à creatura, quia dividitur ens per finitum, & infinitum, & infinitum est Deus, & finitum est creatura. modo, si Deus, & creatura per modos differunt, & modi non dicunt formalitatem: ergo Deus & creatura non distinguuntur formaliter. Tertiū sic, quando prædicatur concretum de abstracto, propositio non est vera nisi in primo modo dicendi per se: sed in ista propositione, essentia diuina est infinita, prædicatur concretum de abstracto: ergo erit propositio in primo modo dicendi per se: ergo modus variat rationem formalē, quia illud, quod prædicatur in primo modo dicendi per se, bene dicit formalitatem, & potest variare rationem formalē. Sed istæ rationes licet bonæ sint, tamen sequendo viam Scotti, & consequenter Auctoris, q̄ hoc expresse ponit in litera (licet alij Scotti) oppositum teneant, sicuti est Landulfus in suo primo

in prologo cui multi Scotistæ adhærent) Auctor verò magis ad aliam partem declinat, sicuti vides in litera. ideo ad rationes istas Respondeo, tenendo, quod modus intrinsecus, nec de quidditate est illius, cuius est, nec variat rationem formalem, quia formalitatem per se non dicit, & si dicit, dicit cum alio. ideo, Ad primam dico, quod decem prædicamenta non tantum per modos distinguuntur, sed per proprias quidditates: tamen quantum ad modum nostrum confuse concipiendi, distinguuntur per decem modos ista decem prædicamenta: & iste est melior modus, qui possit teneri in Scoto, & tunc non sequitur, qd substantia non distinguitur formaliter à nouem prædicamentis, nec quod alia prædicamenta inter se formaliter nona distinguantur, sed tunc sequeretur quando tantum decem prædicamenta per modos distinguerentur, & non per quidditates. Ad secundum dico, qd Deus non tantum formaliter à creatura distinguitur, sed etiam essentialiter, & quidditative. Et quando dicis, quod distinguuntur per finitum, & infinitum. Dico, quod hoc est verum quantum ad nostrum modum confuse concipiendi. Ad tertium quando dicitur, quod ista propositio est in primo modo, essentia diuina est infinita: ergo est prædicatio quidditatis. Dico pro nunc, quod tunc esset vera, quando esset in primo modo, & in primo gradu: sed ista non est huiusmodi, quia non est in primo gradu. Præterea arguo ex auctoritatibus, quod modus intrinsecus dicat formalitatem. Et prima auctoritas est Augustini. 15. de Trinitate, cap. 5. vel 8. si dixero æternus, immortalis, iustus, bonus, beatus, spiritus, horum omnium nouissimum, quod posuit substantiam significare videtur, cætera verò huius substantiæ qualitatem. ergo æternitas, quæ secundum istum auctorem, est modus intrinsecus, significabit secundum verbum Augustini, non substantiam, sed proprietatem Dei: sed, quod est proprietas, non dicitur esse modus intrinsecus eius: & omnis proprietas dicit formalitatem distinctam ab ea, cuius est. Ad hoc accedit auctoritas Damasceni com. 4. si bonum, inquit, si iustum, si sapiens, nō naturam dices Dei, sed quæ circa naturam. Ultimè, Anselmus in Monologion. commens. 15. inquit, non est corpus, nec aliquid eorum,

cap. 21. mul
ta dicte de
modo intrin
seco contra
Scotum vi-
de ibi, &
Scotizæ.

Quomodo
Deus distin
guitur à
creatura.

rum, quod corporei sensus discernunt: sed necesse est esse ipsum viventem, sapientem, omnipotentem, verum, iustum, æternum, & quicquid absolute melius est ipsum quam non ipsum. Vbi patet, quod æternitas enumeratur inter perfectiones attributales, quæ sunt perfectiones simpliciter. modò quod est perfectio simpliciter, & secundaria, siue attributalis, non dicit modum intrinsecum, sed proprietatem rei, & sic sequitur contra Auctorem, qui tenuit æternitatem dicere modum, & non distinctam formalitatem alicuias: cuius contrarium dicunt iste auctores. Pro solutione omnium auctoritatum est notandum, quod æternitas, & quæcunque illorum nominum, dicunt circumstantiam rei, non quidditatem primariam ponunt, quam dicimus habere hoc nomen substantia, vel spiritus sed dicunt perfectionem secundariam. Ad illud vero, qd dicis de æternitate, dic, qd non dicit quidditatem rei, siue proprietatem, sed consecutivæ dicit quidditatem, aut proprietatem rei, sed non per se formalitatem. unde primò ad Augustinum dicas, qd æternitas dicit qualitatem substantie præexistitve, siue consecutivæ. Similiter ad Anselmum quod æternitas dicit quidditatem, & perfectionem attributalem præexistitvæ siue consecutivæ, siue ostensivæ, non autem quidditatib; quia ens non est, sed est entis: sicut in simili dicit Scotus de perfectione simpliciter distinguendo, quod multa sunt quæ dicunt perfectionem quidditatib; & multa quæ dicunt perfectionem simpliciter præexistitvæ, siue denominativæ. unde in prima quilibet concedit respectus ad extra, qui sunt in Deo, sicuti est respectus omnipotentiaz, creationis, conseruationis, qd sunt perfectiones simpliciter denominativæ, non autem quidditatib; quia perfectio simpliciter quidditatib; dicitur esse voluntas, aut essentia, aut intellectus, & similia. Ita vero, quæ dicunt respectum ad extra non sunt perfectiones simpliciter quidditatib; sed sunt perfectiones simpliciter denominativæ, præexistitvæ, ostensivæ, aut consecutivæ. Sic dicas, quod æternitas est proprietas Dei attributalis, non quidditatib; sed consecutivæ, & præexistitvæ. Est tamen aduertendum, quod quando dicimus, qd modus intrinsecus non variat rationem formalem, non debet

*Quo respe-
ctus ad ex-
tra sunt per-
fectiones.*

debet intelligi ratio formalis illius, cui additur, sed debet intelligi ratio formalis constituti per ipsum gradum, & per illud, cui aduenit talis modus: quod probatur: quia, si intelligeretur tantum de ratione formalis illius, cui aduenit, sequeretur, quod gradus intrinsecus, & differentia essentialis, non differreret. quia certum est, quod differentia essentialis adueniens generi non variat rationem formalem eius, sicut rationalitas non variat rationem formalem animalis: ex quo sequitur, quod cum differentia essentialis variat rationem formalem eius, quod constituitur ex ipsa, & ex eo cui aduenit, ut patet inductiuè in omnibus, & gradus non sic variat tale constitutum per ipsum, quod differentia essentialis est alia ab ipso modo intrinseco. Quod si inuidiges quare modus non variat ratione formalem eius cuius est modus, respondetur per propositionem ex Scot. desumpta, scilicet quod nihil posterius est causa prioris: ergo cum modus intrinsecus sit posterior illo cuius est, non valebit variare illud prius.

Quæstio de existentia Dei.

Hec monetur quæstio, an existentia Dei sit modus intrinsecus eius, vel sit de quidditate Dei? Aliqui sunt, qui tenent esse modum intrinsecum, & arguunt istis rationibus. Si existentia esset de quidditate Dei, tunc sequeretur, quod tot essent personæ in Deo, quot essent existentiaz. quia multiplicato aliquo multiplicantur quæcunque sunt de intellectu eius quidditatiuè, quod est falsum, quia una existentia est omnium personarum. Præterea Scotus 12. quarti quæstione secunda in ultimo dicit, quod infinitas est medium ad essendum existentiam in diuinis, vt in relationibus diuinis: ergo prius inest infinitas in diuinis, & post existentia, sed infinitas est modus intrinsecus, ergo & existentia. Tertiò voluit Scotus in prima distin. primi, q. 2. quod non possumus frui, neq; cognoscere aliquam personam, nisi cognoscamus essentiā, quæ est de quidditate personarum: & loquitur de quacunque fruitione, etiā uitatoris, vnde bene contingit frui essentia, & illam scire sine personis, quia prius sine posteriori, bene potest terminare

N actum

Dubitatio
pulchra.
Prima op-
posicio afferit e
xistentiam ef
fe modū in-
trinsecum.

Quomodo actum nostrum. Et similiter una persona prior potest terminare actum nostrum, dato, quod non terminet posterior. sed non persona sine essentia, à pari dicamus, quod nos nō possumus aliquid cognoscere de Deo non cognita sua quidditate: ergo, si de essentia Dei est existentia, quodcumque prædicatum scimus de Deo, semper scimus existentiā quod tamen est falsum. Et similiter non possemus cognoscere unam personam non cognita existentia, quod similiter falsum est.

Quo ista rōf acit maxima difficultas *sacrum Aut. dorsi.* Ultimo uolo probare, quod existentia est modus intrinsecus. Et præsuppono mihi duo. Primum quod scientia abstrahit ab existentia. patet, quia habeo scientiam nunc de rosa, & tamen rosa non existit: secundū, quod de Deo possumus habere scientiam. patet ex secunda q. 2. dist. primi senten. tunc sic ad impossibile. Existentia per te, est prædicatum primi modi. & prædicatur de deo in primo modo, ergo de Deo non potest haberri scientia: quod est contra secundum præsuppositum: ergo existentia non est prædicatum primi modi. Probatur cōsequentia, quia per primū præsuppositū scientia abstrahit ab existentia: sed à prædicatis primi modi nō fit abstractio, ergo existentia non erit prædicatum primi modi: unde quādo nos habemus sciētiā de Deo hic, non cognoscimus Deum distincte, & sub ratione existentie, sed Deum esse modo, si tuvis, quod ista existentia sit de sua quidditate, cum abstrahat sciētiā, quam habemus de Deo ab existentia. sequeretur, quod nō haberemus scientiam de Deo, quia nos non cognoscimus suam quidditatem. & sic eum non cognosceremus, qd cōtra secundum præsuppositum. Ratio ista facit mihi maximam difficultatem. Cum ipsis rationibus adduntur duæ aliae excellentissimi magistri Antonij Trombetæ, qui tenuit hic in sua expositione, quod existentia est modus intrinsecus. Et arguit sic, illa que sunt communia Deo, & Creaturæ, sunt eiusdem rationis, secundum doctorem subtilem, in primo dist. tertia & 8. & alibi: sed ita est, quod existentia est in Creaturis, & in Deo, ergo sunt eiusdem rationis. & tunc ultra, existentia in Creaturis est modus intrinsecus ipsarum, & non est de conceptu formalī ea- rum, vt patet in suis dictis: ergo, & in Deo existentia erit modus intrinsecus. Secunda ratio sūp fuit ista, quæcunque

D. Tröber sentit i sua expositione existentiā ēē modū intrinsecū. Aliquis praelati scō sita hāc se- quuntur sen- tētiā. f. Frā- es. de May. in 1. dictin. 23. q. vñica. Barges Ma- ta. Quapro- ber nonnulli doctores i g. 3 manatio subi- lsū nō vulga- res alia infor- mā quæ dixi o- rūt existen- tiām esse de quiddi- tate Dei. f.

Magister Pa- rafisiū. Man- tuus byber

cunque duo in suis conceptibus simplicissimis, & abstractissimis non se formaliter includunt, sic, quod unum *piscopus* non sit de essentia alterius, in nullo uno sic vniuntur formaliter: sed ita est, quod ens, & existentia in suis conceptibus simplicissimis, & abstractissimis non se formaliter includunt, ergo in nullo erunt formaliter idem. Major est manifesta. quia, si conceptus non includit formaliter conceptum, vbi cunq; isti conceptus manet secundum proprias rationes, unus non includit formaliter aliud: quia manente propria ratione formalis alicuius, manet eadem identitas, vel diversitas ad alium conceptum. Minor autem probatur per Boetium super praedicationem, qui vult, quod in tantum differt essentia ab existentia, quod praedicationem finit de esse essentia, & non de esse existentia, alioquin rosa non esset in hyeme per se in praedicamento.

Alia est opinio auctoris, qui tenuit de mente Scoti existentiam esse de quidditate Dei, ut patet in secunda dist. primi questione prima. vbi Scot. dixit, quod esse, existere, siue existentia immediatissime conuenit essentiæ diuinæ: & quod propositio, in qua prædicatur esse de Deo, non est per se secundi modi: & quod est mediatissima, ad quam omnes alii propositiones resoluntur, enunciantes aliquid de Deo. Hic reuera nimis aperte loquitur Scotus, nec opus est extorquere verba. Præterea Scotus 6. questione quolibet vult, quod si cut infinitas est modus intrinsecus essentiæ, ut essentia est, ita æternitas est modus intrinsecus existentiæ, ut existentia est. & concludit ibi se resoluendo. Scens: verum est igitur, quod existentia habet modum sibi intrinsecum, sicut essentia. sed illud non est nisi infinitas intensiva: æternitas autem ut æternitas, non est infinitas: modo, si existentia sic habet in nodum sicut essentia, & utraque habet infinitatem modum sibi intrinsecum, sicut igitur essentia est de quidditate Dei sic existentiæ: & ultra, si ipsa habet modum in intrinsecum quomodo vis quod sit ipsa modus intrinsecus?

Ad hoc accedit dictum Dionysij de diuiniis nominibus cap. 5. Deus non quodam modo est ex ipsis, sed simpliciter, & incircumscripitiè: totum esse: accipit in se ipso, & præaccipit, propter quod dicitur rex seculorum: & sequi-

nus archiepiscopus Cornelius episcopus.

Laurentius

Spatha episcop.

Costa-

carius episcop.

Liche-

tus Brixensis

Gad^o Bon-

wensis.

Symo Ardous

Venetus. Et

cū plures a-

lij, vide pra-

boc doctissi-

mū Padua-

num Baroli-

sā in suis co-

traditions-

b^o p. 3. Scot.

itaq; crede-

rē quod exi-

stentia po-

tius sit de

quidditate

Dei, forma-

liter, Et posse

tino quam sit

modus nota-

men submis-

so securiori

iudicio.

tur, ipse est esse existentibus, & ipsum esse existentium: & existens autem ante secula: ipse est ~~x~~uum quoru, qui est ante secula. Nam Au&tor. pertractans Scot. 6. quæstiones quæl. inquit Dico concedendo, quod Deus est existentia ex natura rei, incircumscrip: hoc est infinita intensiæ, ita quod magnitudo propriæ existentie est magnitudo. Si ergo Scotus concedit quod existentia est infinita intensiæ, sequitur igitur, quod habet infinitatem pro suo modo. nam dixit, quod magnitudo propriæ existentie est infinitas: ex quibus habetur, quod existentia nullatenus est modus intrinsecus. Dicamus, ergo resolutoriè, cum Scoto & autore nostro, quod existentia, est de essentia Dei: & ad primam rationem respondeamus sic, quando dicitur, quod existentia est de intrinseca ratione Dei, tot esset existentie: quod sunt personæ: hoc negamus, sed bene concedimus quod quot sunt personæ, tot sunt subsistentie, non autem existentie. Tu dicas multiplicatio posteriori multiplicantur omnia, quæ sunt de intrinseca ratione illius, ergo multiplicatio personis multiplicabuntur existentie. Dico, quod tantum hoc est verum in Creaturis, vbi cuilibet supposito correspondet sua propria existentia, essentia, & individuatione: non sic autem in diuinis, vbi est tantum una existentia numero, & una essentia numero in omnibus tribus, plures autem subsistentie. Ad secundum, quando dicitur, quod infinitas est medium ad essendum existentiam, in diuinis: dico, quod istud male adducitur: sed Scot. vult ibi probare per finitatem, non existentiam Dei, sed, quod relationes per se sunt, id est non in alio: si concederet, quod essent infinitæ, consequentia valeret: si infinitæ sunt, per se sunt, id est non in alio, licet antecedens est falsum: quia infinitæ non sunt, admissso antecedente sequeretur, quod non sunt in alio. Ad tertium dico, quod bene verum est, quod non possumus cognoscere aliquam personam, nisi cognosceremus existentiam, quia est de intrinseca ratione sua. Dicas, quod hoc est verum de intellectu distinctè concipiente: & verum est hoc in se, non autem respectu nostri, qui confusè cognoscimus. Tu dicas, iste est modus viatorum in fruitione, quia non possunt frui una persona, nisi fruantur essentia. Dicas, quod hoc verum est, quia e modo

Relatio.

modo quo fruimur nos, non possumus posteriori frui, nisi
fruamur priori, quod est possibile nobis cognosci, quia ve-
ro existentia, & essentia, ut hæc, nō est possibilis a nobis co-
gnosci non fruimur essentia, ut existentia, sed essentia, ut
essentia est. Ad aliud dico concedendo, quod de Deo non
habemus scientiam pro statu isto, quātum ad existere, pos-
sumus tamen habere scientiam de Deo quantum ad alia
prædicata, ut q̄ est intellectus, sapiens, necesse esse, & simili-
lia, sed existentia tantam est nota intellectus distincte co-
cipienti. Tu replicabis, scientia abstrahit ab existentia, er-
go possumus cognoscere Deum non cognita existentia. Di-
cas, quod hoc est verum in nobis. Tu dices, à prædicatis
primi modi non sit abstractio, & existentia est huiusmodi
per te, ergo de Deo non habemus scientiam in quantum
scientia abstrahit ab existentia. Dicas concedendo, q̄ non
habemus scientiam de eo, ut existentiam habet, sed inquan-
tum ab existentia abstrahit. Replicabis, ergo non cognosci-
mus Deum secundum prædicata quidditatua, dic, quod
verum est secundum hoc prædicatum quidditatum nisi
confuse, quia existentiam, & essentiam, ut hæc, hic non pos-
sumus cognoscere. Ad rationes Antonij Trombe. dico, q̄
quæcunque sunt communia Deo, & creaturis sunt eiusdem
rationis, sed existentia est huiusmodi: dico, q̄ aliqua esse
eiusdem rationis stat dupliciter: aut eiusdem rationis tran-
scendentis, aut eiusdem rationis specificæ, propter hoc, si
in creaturis existentia est modus intrinsecus, non erit in
Deo, quia non est eiusdem rationis specificæ, sed transcen-
dantis. Hac ad eruditissimi Trombetae argumentū, respon-
sionem quam à Licheto in Commētarijs in 2. quest. dist.
2. 1. Scoti accepit, sapientioribus examinādam relinquo.
Ego tamen crederem illam aduersari doctrinæ Scotti qui
in 1. dist. 3. vult modos intrinsecos esse conceptus simplici-
ter simplices, & sic in ulteriores conceptus nō resolubiles,
ita ut sint de illorum ordine qui etiam iuxta Aristotelem,
vel totaliter sciuntur, vel totaliter ignorantur, at si creatu-
ræ existentia quæ est modus intrinsecus conueniret in ali-
quo cōi, cum existentia Dei quidditatue, concludendum
sane videretur hanc existentiam quæ modus intrinsecus
est, resolubilem esse in aliud conceptum superiore:

N 3 ideo.

*Quo habo-
mous scien-
tiam de Deo
proficiat*

*Responso ip-
fius Licheto
ad rationes
Antonij vi-
de ipsum.
Ita respon-
sio est corra-
risa iudicio
meo doctri-
na Scotti di-
cisci 3. Scot.
Et auhan-
quis mo-*

'di intrinseci sunt conce-
 ptae simpli-
 ceter simpli-
 cies, et ita in
 resolubiles i-
 alios conce-
 ptae at se exi-
 stentia crea-
 tura quia est
 modus intra-
 secus conve-
 nienter in ali-
 quo coi cum
 existentia
 Dei quiddi-
 satius non
 resolueretur
 in alium co-
 ceptum supe-
 riorum, &
 ideo non de-
 bebat conce-
 dere neque
 afferere uno
 modo quod
 existentia
 creature sit
 eiusdem ro-
 quis cum exi-
 stentia Dei
 bene verum
 est quod dis-
 cit de masso-
 ri proposicio-
 ne non autem
 de minori, &
 ideo ego

ideo non est afferendum quod existentia Dei sit eiusdem rationis cum existentia creature, sed neganda est simpliciter minor. Tamen ab eo, quod vi inquam poterit confirmari propter rationem adductam, quia scilicet existentia creature est conceptus simpliciter simplex. Solutio etiam sequens videtur fauere huic sententiae. Ad secundum licet concederetur maior, tamen ad minorem dico, quod duplex est existentia, aut creata, aut increata, de creata verum est, quod quidditas non includit existentiam, sed non est verum de increata, quod illud, cuius est existentia id est Deus aut essentia bene includit existentiam, & cum ipse probat minorem per Boetium, quod praedicamenta fiunt de esse essentiæ, non autem existentiæ, & sic essentia non includit existentiam, est verum hoc de existentia creata, quod scilicet essentia creata non includit existentiam creatam, & non loquitur Boetius nisi in creaturis: nam Deus nullo modo est in genere nec aliquid dictum de Deo, ut probat Sto. & primi. Hæc secunda opinio tenetur à Syraco, à Mauricio hybernicō Archiepiscopo, à Lycheto quoniam fidelitatem minorum generali, commentarijs in 6. quæstio. quotl. & à multis alijs ut est videre apud Barolitam Paduanum in suis contradicit.

Conformatio cum Arist.

Hec queritur, an modi isti intrinseci positi sint ab Aristotele. & ubi respondebis, quod utique positi sunt, & multis in locis. nam Aristoteles secundo physic. text. comment. 28. ponit modos, siue diuisiones per modos causarum per se, qui diversi modi causandi per se non sunt nisi modi intrinseci. unde dicitur ibi, uno quidem modo causa dicitur, ex quo fit aliquid cum insit, sicut res statu, & iste est modulus causandi materiæ. Alio autem modo species, & exemplum. Et iste est modulus causandi formæ: ibi Commentator dicit, causa dicitur multis modis. Dicitur enim causa materialis, & dicitur alio modo causa secundum formam. Deinde subdit Aristoteles in 29. amplius, unde principium mutationis, principium autem quietis est, & exemplificat, ut patet filij, propter quod dat nobis intelligere causam efficiem. Addidit post pauca verba, adhuc autem, quemadmodum

modum finis. Et in 30. tex. dixit, causæ igitur ferè tot modis dicuntur, id est secundum quatuor modos causarum. Ibi subdit commentator: cum connumerauit modos quatuor causarum, & tu intelligas per se, incepit dicere dispositiones eorum scilicet modorum. De hinc in trigesimo secundo textu Aristotel. posuit modos causandi per accidens, expeditis modis causarum per se, & dixit, causæ quidem igitur hæ, & tot sunt specie. Modi autem causarum numero quidem sunt multi, ut prius, & posterius: Et ibi commentator, intendit per modos causas, qui dividuntur per accidentia, & in trigesimo tertio, & in trigesimo quarto, diaistæ causas per modos causandi per se, & causandi per accidens, & per modos causandi vniuersaliter, & causandi singulariter. Iste autem diuisiones per modos causandi, ut innuit commentator trigesimo secundo, eiusdem libri: dividuntur per accidentia, ubi appellat modos istos esse accidentia, quia vtrumque membrum potest advenire inlibet generi quatuor causarum: nec propter hoc variatur illud genus cause, verbi gratia, causa materialis potest causare per se, vel per accidens, singulariter, aut vniuersaliter, & tamen semper materia causabilis per se secundum esse materiæ, & non variatur esse materiæ. Hoc similiter nos dicimus, quod modi intrinseci non variant quidditatem, aut esse illius, cuius sunt, sive rationem formalem illius, cui adduntur. Isto modo etiam intensio, & remissio ponuntur modi intrinseci apud Scotistas, & de intensionibus, & remissionibus bene Aristotele minit, ut patet vbiique frequenter in dictis suis. Similiter Aristot. voluit in libro Met. octavo, commen. 10. ubi dixit quod species sunt sicut numeri id est species habent modum numerorum. ubi Aristot. ponit modos, secundum quos species, & numeri conueniunt: & modos secundum quos differunt. Ex hoc patet, quod male sentiunt aliqui, ut Antonius Trombeta, qui dixit quod Aristotel. nullam fecit mentionem de ipsis modis. Iam nos enumerauimus plura loca antedicta. Et ultra hoc dicemus, quod prædabuntur in primo modo dicendi per se de illo, cuius sunt, sed non in primo gradu, quod declarabitur in sequenti articulo.

*simpliciter
nego minorib.
nec unquam
poterit pro-
bari propter
rationem dō-
ctram quia si
existentia
creatura est
cōceptus sim-
pliciter si-
plex.*

*Modi in-
trinseci non
varian-
te quidditatiō.*

DUBIA CIRCA TEXTUM.

Circa hanc materiam de modis intrinsecis, primò dubitatur num modus intrinsecus habet propriam formalitatem. Sc. enim in 6. q. quotl. cōcedit q̄ magnitudo, quæ idem est, quod infinitas, transit in essentiam, & manet distincta secundum propriam rationem, sic etiam in creaturis magnitudo perfectionis realiter non est aliud ab eo, cuius est, & tamen manet secundum propriam rationem magnitudinis. sequitur igitur, q̄ magnitudo habet propriam formalitatem, si manet secundum propriam rationem magnitudinis. & sic modus intrinsecus habet propriam formalitatem, & distinctam formalitatem: ab eo cuius est modus. Ad hoc dico, quod non habeo pro inconveniente, quod si infinitas dicit propriam rationem distinctam ab eo, cuius est, quod talis sua propria ratio sit distincta ab eo, cuius est ex natura rei, non autem realiter, aut formaliter. Dubitatur secundo, utrum modus constituat, quia si pars affirmativa sit vera, sequetur quod modus, sicut infinitas, erit prior deitate ex natura rei: & gradus formæ ipsa forma, cōtra doctorem 17. primi q. 3. dicas cum via cōs Scotistarum, q̄ non est modus de intrinseca rōne quidditatis, & sic non sequuntur ista inconvenientia. ideo alia via, quod sit de quidditate, salvatur cū maxima difficultate.

Tertiò dubitatur & arguitur contra resolutionem datum de existentia ex Scoto in 1. quæst. quotib. cuius hæc sunt verba, Cuicunque non repugnat esse idem alicui substantiæ essentialiter, illud non conuenit verissime illi substantiæ, nisi conueniat sibi essentialiter, & subdit, quod intellectualitas, & rationale conuenit creaturis essentialiter: sic etiam in Deo intellectualitas sibi conueniet, tunc arguitur sic, sicut intellectualitas in creaturis conuenit essentialiter, & et in Deo essentialiter, ergo si existentia in creaturis est modus intrinsecus, in Deo erit modus intrinsecus: Respondetur quod existentia in diuinis solum dicit quidditatem, & formalitatem, sed nō in creaturis, quia in creaturis est modus. Et tunc ad regulā Scoti, sicut intellectualitas in creaturis est de essentia, sicut in Deo: dico, qd̄ verum

Verum est si utrobique verè inest. & dicit quidditatem, sed non possumus sic applicare de existentia creata, & increata, dicendo, quod utrobique est modus, aut utrobique est de essentia, quia non utrobique vere inest, sed in Deo solum est de essentia, & non in creaturis: sed intellectualitas utrobique est de essentia: ideo, si in creaturis est modus non propterea erit in Deo modus.

Quartò dubitatur utrum ex modo, & illo cuius est modus resulet conceptus ex se vnius? Id est utrum infinitas, & essentia faciunt unum conceptum per se. Respondeatur, quod sicut proprietas, & essentia non sunt eiusdem rationis de se, sed distinctarum rationum: & secundum hoc non faciunt per se unum, paternitas, & essentia, quando constituunt patrem, tamen sunt unum numero propter essentiam, quia pater ab essentia habet unitatem, quia illa est infinita, & sic identificat sibi omnia: similiter infinitas, & essentia, licet sint diuersarum rationum in se: faciunt tamen unum, & sunt unum numero propter essentiam, quae habet infinitatem radicaliter. Hic etiam sunt quād maxime consideranda verba auctoris quando dicit, quod ubique est differentia proprie accipiendo, ibi est compositio. Propter illa enim destruitur Achylles Thomistarum contra uniuocationem entis. Achylles, & ratio Thomistarum formatur isto modo, si ens est uniuocum Deo, & creaturæ, ergo Deus erit compositus ex ente, & infinite, quæ est modus intrinsecus. Respondeat Auctor huic rationi, & Achyli, q̄ non sequitur compositio in Deo, etiam si ens sit uniuocum, quia ens non est realitas potentialis, neque infinitas est realitas actualis, quia non est differentia, propterea non possunt facere compositionem in Deo, sed tunc facerent, quando essent realitates, quorum una esset potentialis, & altera actualis, quod negatur in proposito, hinc sequitur, q̄ Deus non est compositus. Dixit Mauritius super verbo Auctoris, quod modus intrinsecus nullam facit compositionem. Quintò dubitatur nullam ne faciat modus intrinsecus compositionem? Contra hoc enim est argumentum difficile, nam si modus nullam facit compositionem cum illo, cuius est modus, sequitur, q̄ tantæ simplicitatis erit

Dubitabis
quare exi-
stentia Deo
non est mo-
dus. Ex existen-
tia crea-
tura est mo-
dus.

Respondeo
quod bac est
ratio imme-
diata, quia
Deus habet
esse per esse
suum, crea-
tura autem
per partici-
pationem; iō
bac proposi-
tio Deus est
in primo mo-
do descendō
per se, iō
vero creatu-
ra est nō est
iō primo mo-
do descendō
per se, sed
est proposicio
modalis.

Destruimus
Achilles
Thomistarū
contra uni-
uocationem
entis.

Argumen-
tū difficilē
creatura

creature in conceptu entis ; quante est Deus, quod est in se possibile. Ad hoc cum Scotus in 8. distin. 1. quest. 3. responderetur quod non sequitur, quia creature in quoconque esse posse natura, siue concipiatur, semper concipitur limitata, & propter hoc semper concipitur composita, saltem compositione, quae est ex positivo, & priuativo, de qua dictum est supra, non sic autem Deus, quia in quoconque conceptu concepiatur, semper concipitur simplex, & summe simplex.

Sexto dubitatur utrum modus habeat conceptum, & argumentatur quod sic : modus est formalitas primo modo dicta, agitur ex hoc sequitur quod habet conceptum, si habet formalitatem. Respondetur & distinguuntur de formalitate, quia videlicet formalitas primo modo dicta non est conceptus per se, neque primarius, sed est conceptus cum alio siue secundarius : quia est extra nihil : in tantum, quod non potest per se terminare actum intellectus.

Animaduertendum est etiam quod hic Doctor non soluit primam partem instantiae de potentialitate. instantia est ista, & si dicas, saltem conceptus cuius est indeterminatus, & potentialis ad specialem conceptum, ut realitas ad realitatem, vel saltem conceptus entis communis, non erit infinitus. prima pars instantiae est ista : si tu concessisti, quod iste conceptus entis est communis, & indeterminatus, ergo sequitur, quod est potentialis ad specialem conceptum, & sic includitur in Deo, ergo in Deo erit aliquid potentiale : secundam partem instantiae bene soluit Auctor in litera, quae erit ista, vel saltem conceptus entis communis non erit infinitus, sed non primam. Sequitur, sed dic, ut supra notavi : Hic posset adduci responsio Antonij Trombetæ, qui respondet huic consequentiae, quando dicitur, si ens est indeterminatus conceptus, ergo potentialis ad istos modos : ipse distinguit de triplici potentia scilicet physica, meta. & logica, & dicit quod ens non dicitur in potentia physica ad modos, sed solum in potentia metaphysica & vulgo, quod potentia metaphysica nihil aliud est nisi, quod ens non includit ipsum contrahens tanquam aliquid de essentia sua. Tunc arguo sic contra eum, in Deo per Scotum 5. distin. pr. quest. 2. non est potentia, nec quasi potentia, sed si ens esset in potentia metaphysica ad suos modos, & ens includitur

Evidetur in Deo, & per te est potentiale: ergo potentiale, vel quasi potentiale est in Deo, quod est contra Sto.

Ideo aliter respondeo, q; nullo modo ens est potentiale respectu modorum Sed tunc est potentiale, quādō modi dicent actum, & per se formalitatem, & secundū hoc soluitur instantia, quam Auctor noluit soluere. s. est communis, & indeterminatus: ergo potentialis, non valet, q; ens bene est indeterminatus conceptus, non tamen potentialis respectu modorum, quia omne potentiale est respectu actus dicens realitatem, modi autem intrinseci, nec realitatem, nec formalitatem dicunt per se.

Deinde notandum super illo dicto Aucto. Secūdū differunt modus intrinsecus, & differentia: quod non est intelligendum, vt verba sonant, quia si sic, tunc modus, & differentia non differunt inter se. i. si finitas non distinguunt creaturam a Deo, nec similiter differentia sua possit ullam distinguere a Deo, si modus non distinguunt: dicendū q; Auctor non vult dicere, quād modi nullo modo variat, sed dicit, quād non faciunt distinctionem essentialē, & quidditatiū modi: cum Deus & creatura, antequā aduenirent modi intrinseci, sint distincti per quidditates, & sic modi non distinguunt, sed benē modi distinguunt Deū, & creaturam modaliter. i. ad quidditatiū distinctionē Dei, & creaturæ, sequitur distinctio modalis eorum, & sic modus non se habet vt differentia. Septimō dubitatur, quia doctor asserit in tex. quād ratio quidditatiū potest conuenire habentibus conceptum communem quidditatiū, & propriū qualitatū, sed ratio formalis, & quidditatiū conuenit, siue specie specialissimæ, siue subalternæ. Hic apparet contradic̄tio Doct. quia, si rō quidditatiū potest conuenire omnibus habentibus conceptū quidditatiū, & propriū qualitatū, tunc ens non habebit rationem quidditatiū, neque Deus, neq; substantia, vt est genus generalissimum, quia nullum istorū habet conceptū communem quidditatiū, & propriū qualitatū, quia tunc Deus non est summè simplex: soluenda est contradic̄tio quia ly, (&), sumitur diuisiū, & non copulatiū. i. ista antedicta, & alia non habent simul conceptū quidditatiū, & qualitatū, quia tūc Deus est.

esset compositus, & ens tunc nō esset simpliciter simplex,
 & substantia haberet conceptum quidditatum, qui esset
 ens, & per se, esset alius conceptus, & sic modus diceret cō-
 ceptum, quod est falsum. Sed est hoc dictum intelligēdā
 diuisuē. i. ratio quidditativa potest conuenire omnibus
 habentibus conceptum quidditatum, ut est ens, & Deus
 & substantia, aut qualitatum proprium, ut est qualitas,
 quantitas, ad aliquid: & differentia ut rationale, & similia
 quæ habent conceptum qualitatuum, & in quale p̄zdi-
 cantur de subiecto. Dubitatur octauō, an detur processus
 in infinitum, in his distinctionibus ex natura rei? Quia, si
 diffinitio, & definitum distinguunt ex natura rei, ita est
 distinctio ex natura rei, tunc quero de ista distinctione,
 qua ista duo distinguuntur. Vtrum ista distinctio ex natura
 rei, qua mediante diffinitum, & diffinitio distinguuntur est
 idem cum diffinitione, & diffinito, aut distincta? non eadē,
 ergo distincta ex natura rei, ergo per aliam distinctionē
 distinguitur, & sic est processus in infinitum in ipsis distinc-
 tionibus ex natura rei. Ad hoc respondeo, quod non da-
 tur processus in infinitum in ipsis distinctionibus ex natu-
 ra rei, per regulam Sco in L. dist. 1 q. 5. & ratio est, quia v-
 na distinctio est eadem realiter alteri. probatur omnis il-
 la relatio est eadem realiter fundamento, cuius funda-
 mentum non potest esse sine termino, & quia prima distin-
 ctio non potest esse sine secunda quæ est terminus, & est
 idem realiter per se, sicut diffinitum est idem realiter dif-
 finientibus. Hinc est, quod tertia est eadem realiter pri-
 mæ, & non distinguitur a p̄ima, & sic non datur processus
 infinitus in ipsis distinctionibus realiter distinctis. nam pri-
 ma est fundamentum, secunda est terminus, tertia, qua
 prima distinguitur a secunda identiscatur realiter cum
 prima, quæ est fundamentum, & sic non datur processus
 infinitus in ipsis distinctionibus. Ultimò dubitatur an ista
 distinctio sit realis, quia extrema non sunt distincta reali-
 ter, quod videtur cōtra Sco. d. 3. primi. Dico, q̄ ista distinc-
 tio est relatio realis, & tamen extrema nō sunt distincta
 realiter, sed nota, q̄ duplex est relatio realis, aut comple-
 ta, & tunc habet extrema realia realiter distincta, & con-
 surgit ex natura rei. & isto modo hæc distinctio nō est rela-
 tio

*An detur
 processus in
 his distinc-
 tionibus ex na-
 turae.*

tio realis, sed ista est relatio realis incompleta. quia vide licet habet extrema realia, & consurgit ex natura rei, uel dicas, q̄ Sco in 3. primi non dicit, q̄ relatio realis hoc requirit, q̄ habeat extrema realia, sed dicit sufficit habere extrema realiter distincta. nam dātur relationes, & tamē extrema non sunt realiter distincta. sicut quando idem mouet seipsum, aut voluntas vult seipsum, & tamē extrema non sunt distincta realiter.

T E X T V S.

QUANTUM ad tertium articulum, in quo videndum est de identitate, & distinctione formalis, sunt aliqua notanda. Primo notandum est, quod formalitas venit de formalis, & formale de forma. Forma autem dicitur multipliciter. Uno modo dicitur forma, prout sumitur est altera pars compositi, & tunc appellatur forma partis. Alio modo potest accipi pro forma totius, videlicet per tota ipsa natura abstractiū sumpta, sicut humanitas dicitur forma totius, nō per informationem materia, sed qua suppositum est quidditatē homo. Forma primo modo dicitur per se terminus formalis generationis, sed forma secundo modo dicta est terminus per se primus, & ad aquatus ipsiusmet generationis. Alio modo dicitur forma de omni substantia immateriali, eo modo quo Deus, & intelligentia dicuntur forma. Alio modo accipitur pro forma accidentalī. Alio modo accipitur pro qua cunque ratione, sub qua ex natura rei aliquid potest concipi. Et ab ista forma ultimo modo sumitur formalitas, de qua hoc intendimus: unde licet

Art. 3. unde
de formalis
tas, & for-
male.

Forma di-
uersimode
sumstur.

*Formalitas
3 modis dico-
tur.*

Vicet ab utraque forma proportionaliter nomine tur formalitas, non tamen sic intendimus hoc de ea. Ideo formalitas hoc modo intenda, nihil aliud est, quam ratio obiectualis, sub utraque que res cōcipi potest ex natura rei, & dicitur formalitas à forma isto modo, propter similitudinem quam habet cum forma primo modo, & secundo modo dicta: quia sicut forma illis duobus modis capta est ratio cognoscendi rem cuius est, ita etiam forma, vel formalitas hoc ultimo modo dicta. Secundò est notandum, quod hæc dictio formaliter est modalis dictio adverbialis, & determinativa, & sumitur quinque modis, ut ait Franc. in 1. dist. 8. Primis tribus modis sumitur, ut dicit determinationem copulae propositionum primi modi per se, ut cum dicitur primo modo, homo formaliter est animal, secundo modo, homo formaliter est rationalis: tertio modo, homo formaliter est animal rationale. Quarto modo sumitur formaliter, ut notat formam, vel determinationem alicuius per denominationem intrinsecam ipsum denominantem: ut, homo formaliter est risibilis: homo formaliter est albus, & sic de alijs. Quinto notat actum, vel operationem: quo vel qua quis agit, vel patitur, vel operatur: ut cum dicitur, Petrus intellectione formaliter intelligit, visione formaliter videt, & sic de alijs. Tertio notandum, quod quadruplex est prædicatio. Prima est quidditativa, & formalis, ut est primus modus dicendi per se, & hæc habet quatuor gradus. Primus gradus est, quando per quatuor. Se superius in quid prædicabile prædicatur de suo pcr

per se inferiori, ut quando ens prædicatur de Deo,
et creatura, vel genus de sua propria specie, uel spe-
cies de suo proprio individuo. Secundus gradus,
quando prædicatum intrinsecum dicens quale, præ-
dicatur de illo cui conuenit intrinsecè, et differen-
tia de definito, vel modus intrinsecus de constitu-
to per ipsum, secundum illam opinionem, quam su-
perius recitauit in praecedenti articulo. Exemplum
primi membra huius secundi gradus, ut homo est
rationalis. Exemplum secundi, ut Deus est infini-
tus, vel essentia diuina est infinita. Notandum ta-
men est, quod rationale sumitur dupliciter. Uno
modo, ut constituit tantum pars formalis, nec
isto modo dicit aptitudinem, sed est differentia, vel
tenens modum differentia. Alio modo, ut dicit
aptitudinem ratiocinandi, & sic est propria passio-
ne nec isto modo facit prædicationem quidditatiuam
quia nulla aptitudo pertinet ad primum modum
dicendi per se. Prædictam distinctionem ponit Fr.
super Porc. de differentiali. Tertius gradus est,
quando tota ratio intrinseca prædicatur de suo co-
stituto, et quando diffinitio prædicatur de diffinito
ut homo est animal rationale. Quartus gradus est,
quando idem prædicatur de seipso, ut homo est ho-
mo. Et capitur hic prædicatio quidditativa, ut di-
stinguitur contra prædicationem in qua prædicar-
tur aliquid extraneum, quia ut dicit Boëtius, hæc
propositio, homo est homo, non est propriè quidditatiua
prædicatio, quia nihil idem omnimodi est
de quidditate sui ipsius, sed largè est quidditativa,
prout distinguitur contra denominativam, & ista
qua-

Rationale das
bus modis su-
matur.

quatuor gradus faciunt primum medium dicendū
per se.

Assignantur etiam alijs tres ab Aristotele postea-
riorum. scilicet. c. 9. Et sic secundus modus dicendi per
se, est quando propria passio predicitur de suo sub-
iecto: & iste modus habet duos gradus. Primus
est, quando adaequata passio predicitur de suo adaequato subiecto primo, ut homo est risibilis. Se-
cundus gradus est, quando passio adaequata supe-
riori de per se inferiori ad subiectum predicitur,
ut Sortes est risibilis. Tertius modus non est pra-
dicandi, sed essendi: & isto modo omnia per se
sunt, quae per se & non in alio existunt, sicut Deus
& omnes prima substantia, quia nullo modo sunt
in alio.

Quartus modus dicendi per se, est quando effec-
tus formalis predicitur de aliquo mediante sua
causa formalis, vel quando actus profluens, id est
progrediens a causa formalis, dicitur de effectu for-
malis mediante causa formalis, vel quando effectus
predicitur de suo immediato principio producti-
o. Exemplum primi, ut homo albedine est albus.
Exemplum secundi, ut album albedine disgregat:
calidum calore calefacit. Exemplum tertij, In-
tellectus intelligit, voluntas vult, & sic de alijs.
Sed hic insurgunt due difficultates. Prima est, in
quo modo dicendi per se sunt propositiones, in
quibus predicantur per se inferiora de suis supe-
rioribus, vel passio inferioris de superiori ad sub-
iectum talis passionis. Dico breuiter contra mul-
tos, quod tales predicationes nullo modo sunt per
se.

se : licet enim tales diffinitæ vel particulares sint necessariae, non tamen sunt per se . Probatur duplíciter ex intentione Philosophi. Primo, quia dicit Philosophus quod propositiones per se non co-
nvertuntur : quod non debet intelligi quod non
converuntur absolute, cum converio sit adæqua-
ta passio propositionis , saltē categoricæ sed de-
bet intelligi, quod nec converuntur in alias propo-
sitiones per se , sed ista est per se , homo est ani-
mal: ergo ista non erit per se , animal est homo: &
idem est iudicium de omnibus alijs talibus. Secun-
dò probatur, quia dicit Philosophus quod per se
infert de omni, ita quod à propositione per se ad
propositionem de omni, est bona consequentia: er-
go si ista esset per se , animal est homo, ista esset bo-
na consequentia, animal est homo, ergo omne ani-
mal est homo: consequens falsum , ergo illud ex
quo sequitur, videlicet quod ista sit per se , ani-
mal est homo. & idem dico de ista , animal est ri-
sibile, & de omnibus talibus.

Secunda difficultas , in quo modo dicendi per
se sunt istæ propositiones , homo albus est homo
albus , homo albus est homo , homo est homo al-
bus, & similes. Respondeo breuiter quod nullo mo-
do sunt per se . Pro cuius declaracione ampliori,
noto tres regulas optimas quæ habentur à Scoto
in 1. distinet. ij. in materia de propositione per se
nota , & in tertio , distinctione septima & vige-
simasecunda.

Prima regula est , Quid de ratione in se falsa
nihil verè & affirmatim prædicatur , nec ipsa de
aliquo

aliquo prædicatur, immo nec ipsa de se ipsamet.
Ista enim non est vera, homo est homo irrationalis, homo irrationalis est animal, homo irrationalis est homo irrationalis; nulla illarum est vera,
¶ simile est iudicium de omnibus alijs.

Secunda regula est, Quod de illo quod est in seens per accidens, nihil per se prædicatur, nec de aliquo ipsum per se prædicatur, immo nec idem de seipso. Nulla enim istarum est per se, homo quantus est homo, Sortes est homo quantus.

Tertia regula est, Quod de conceptu per accidens siue contingentis nihil necessariò prædicatur, nec ipse de aliquo, nec idem de seipso. Exemplum huius regule est, cum homo niger dicat conceptum contingenter unum, nulla istarum est necessaria, homo niger est homo, homo est homo niger, homo niger est homo niger. Prima regula sic posset persuaderi, & breuiter: quia si ista esset vera, homo irrationalis est homo irrationalis, de qua magis videtur, tunc ex vero sequeretur falsum. Probatur sic, quia bene sequitur homo irrationalis est homo irrationalis, ergo homo irrationalis est homo, à parte in modo ad suum totum, & ultra: ergo homo est homo irrationalis per conuer-
sionem, & ultra: ergo homo irrationalis, & ir-
rationale est homo, sed omnia ista sunt falsa: ergo
& ista propositio, ex qua omnia ista illata sequun-
tur, scilicet homo irrationalis, est homo irrationalis, est falsa, quod est propositum. Secunda & ter-
tia regula simul probantur per probationem ter-
tiae: quia si ista esset necessaria vel per se, homo ni-
ger est

ger est homo niger, ex necessario sequeretur contingens, quod est falsum, ut probatum est in consequentis. Probatur tamen consequentia, quia bene sequitur homo niger est homo niger: ergo homo niger est homo, à parte in modo ad suum totum, & ultra conuertendo: ergo homo est homo niger, & ultra: ergo homo est niger à parte in modo etiam ad suum totum: Omnes iste propositiones illatæ sunt contingentes: ergo & ista, homo niger est homo niger, est contingens, & per consequens non necessaria nec per se: & intelligo per se in primo modo vel secundo modo dicendi per se, & sic manet regulæ infallibiliter vera. Et si arguatur quod in ipsis, homo niger est homo niger, homo albus est homo albus, est prædicatio eiusdem de seipso, ergo tales propositiones sunt per se & necessaria:

Dico breuiter, quod quando dicimus quod prædicatio eiusdem de seipso est per se & necessaria, intelligendum est de prædicatione, in qua non prædicatur ens per accidens, vel non subiicitur: & sic patet responsio ad difficultatem.

Annotatio in Textu.

Quantum ad tertium articulum, notat Auctor formā multifariam dici, tamen nos dicamus sic, quod forma vno modo potest accipi pro forma partis, & dicitur forma partis, quia non prædicatur in recto de compo- sito ex materia, & forma: vnde ista constructio est intran- situa, forma partis, id est forma, quæ est pars secundo mo- do accepit, pro forma totius, & ista est tertia entitas, & per istam nihil informatur, sed est illud, mediante quo pars compo- aliquid quidditatius est tale, & de hac loquitur Scotus s.

O x distin.

sit quod est distin. 1. q. vbi vult quòd essentia diuina non est forma informans, sed est forma, mediante qua, aliquid est tale. unde sicut datur forma totius, ita datur materia totius, quæ est principium individuationis: & ista non est materia, sed vocatur materia propter similitudinem: quia sicut **materia**, quæ contrahit totum, vocatur **materia partis**, ita **materia totius** scilicet differentia individualis, quæ contrahit totum, vocatur **materia totius**: unde **materia** est primo diversa à **forma totius**, quia **materia totius** nec de aliquo prædicatur quidditatù, nec includit prædicatum quidditatiuum. **Quidditas** verò, & prædicatur quid ditatù, & includit prædicatum quidditatiuum. Alio modo accipitur **forma** pro Deo, & intelligentijs. Alio modo accipitur pro forma accidentalì. Alio modo pro qua cunque ratione, sub qua ex natura rei aliquid concipiatur: & ab ista dicitur **formalitas**. Alio modo accipitur pro Ideis, quæ sunt formæ, & rationes secundum quas aliquid est formabile ad extra, eo modo, quo loquitur August. in lib. 83. quæstio. Alio modo accipitur **forma** pro specie intelligibili. Alio modo accipitur **forma** pro partibus diffinitioni: maximè cùm Scotus dicat 22. distinct. tertij, quòd omnes partes diffinitionis sunt formæ de mente Aristotelis.

Conformatio cum Arist.

Forma primo modo dicta, quæ est pars compositi habetur ab Arist. in ultimo pri. physic. & 7. & 8. Metaphy. Forma, quæ est quidditas, & forma totius, habetur ab Arist. tertio physic. text. comm. 17. semper existimabitur aliqua species mouens, id est agens, quia illa forma totius est mediata qua agens agit: & qua agens assimilat sibi pas sum, & tale in quo assimilat est ipsa natura, & forma totius. Forma pro intelligentijs habetur ab Arist. 12. Metaphy. text. comment. 51. in his, quæ materiam non habent, id quod intelligit, intellectusque ipse non diuersum erit. & loquitur de intelligentijs. has igitur appellat materiam non habere, & sic sunt formæ. idem habet Comm. prim. physic. ultimo comment. formæ aliæ in materia, aliæ non in ma-

In materia, & hæ sunt de quibus considerat scientia, quæ loquitur de ente simpliciter. idem 12. Metaphys. text. comment. 25. & secund. physic. text. comment. 26. Quod' verò Deus sit forma, vide Aristot. 12. Metaphy. tex. commen. 30. vbi vult, quod' oportet, ut principium sit tale, cuius substantia est actus. Forma accidentalis habetur ab Aristot. 5. physi. text. comment. 12. Alius verò modus, ut sit aliud subiectum, cui accidit transmutatio, & transferatur ad aliam formam, ecce forma accidentalis. & dat exemplum, ut homo de ægreditudine in sanitatem. idem habet Comment. secund. physic. text. comment. 13. formæ artificiales, licet sint accidentia, in corporibus natura libus tamen constituant res artificiales, secundum quod sunt artificiales. Idem secundo de anima comment. 8. Forma ultimo modo accepta, sub qua ex natura rei aliquid concepitur, à qua accipitur formalitas, habetur ex 9. Metaphy. text. commen. 20. vbi vult quod vnumquodq; agens agat inquātum forma, & quia illud, quod intelligitur, agit intentiona' iter, hinc est, quod ratio, sub qua aliquid intelligitur, est forma.

Conformatio cum .Arist.

NOtat Auctor, quod formaliter dicitur quinque modis, primis tribus modis sumitur, ut dicit determinationem copulae propositionum primi modi per se. Hoc sumptum est ex Aristot. 7. Meta. tex. comm. 35. vbi dixit, quod partes definitionis, & rationis sunt, formæ, ergo animal & rationale, quæ sunt partes definitionis, iure formæ determinationes possunt dici, vel formaliter determinare copulam. Tota definitione forma appellatur, & quod quid est apud Arist. 7. Metaphy. tex. comm. 20. quod quid est idem cum eo, cuius est, quod, quid est id est definitione, quidditas, & forma est idem cù definitione. hoc tenet. 7: Met. ta. t. c. 21. & 3. Metaphy. t. c. 3. ergo tota definitione potest esse dictio terminans formaliter copulam. Idē tenet 7. Metaphy. 1. co. 35. quælibet pars definitionis est forma, tota verò totius, id est tota definitione est forma totius, id est definitio. Quarto modo formaliter accipitur, ut est

O 3 detex-

Deus benedictus est forma extrinseca per superficies sicut Dominus nō est forma seruus non ergo est forma informans per formalē inherētiā sicut multas rudes es profani dicere conatis sunt. nā hoc nō decet Des celst studinē vide Zim. Theor. 93 vel Deus est forma quia ē purissimus altus cui nulla est admixta potentia. Hac forma partis circis quidditatē eius cuius est forma. Forma totius est illa quia explicat. Et consequitur tota quidditas eis cuius est forma,

*ut humani-
tas dicitur
forma et omnis
Platonis
qua via sequi-
tur totam
quiditatem
ipsius Plato-
nis, et hoc est
quod dice-
bat noster
Tartareus
in logica
magistris
quod homo
predicatur
de suis indi-
viduis ut to-
sum.*

determinatio formalis accidentis proprij, vel communis. Hochabetur ab Arist. 9. Meta. t. c. 11. & 7. tex. c. 49. forma distinguit: sed risibile distinguit nos ab omni alio: ergo est forma: & à Porphyrio ponitur, quod prædicatur in qua-
le: ergo, ut forma, & sic est determinatio formalis: Vel ac-
cidentis communis, ut homo formaliter est albus, patet
5. Metaphys. tex. comment. 19. vbi dicit actus & qualitas
id: m sunt. ergo qualitas, id est albedo est forma: & sic po-
test esse determinatio formalis. Quinto modo formaliter
accipitur, ut notat actum, vel operationem, qua quis agit
vel patitur, vel operatur, & hoc clarum est: nam omnis o-
peratio, & actus sunt formæ, vel forma, quia operatio fa-
cit nos cognoscere formam, ut dicitur in lib. Phy. & qui tol-
lit operationē à rebus tollit formas, per com. actus simili-
ter, & forma apud Arist. confunduntur, ut patet septimo
Meta. optime dici potest determinatio formalis, quando
notatur actus, vel operatio. Idem habetur in lib. Post in c.
de per se, ubi loquitur de quarto modo perfectatis.

Conformatio cum Aristotele.

*Duplex est
prædicatio
prima dici-
sur quiddi-
tatiua, &
formalis, di-
citur autem
quidditati-
ua quia ex-
plicat quid-
ditatem su-
biecti.
Dicuntur for-
malis quia
est per for-
mas. s. Gene-
ricam est spe-
cificans.*

NOtat Auctor, quod in prædicatione quidditatiua, & formalis sunt plures gradus. & primus est, quando ens prædicatur de Deo, & Creatura. Auctor voluit hanc esse quidditatiuam prædicationem: sed nunquid hoc di-
xisset Arist. Respondeo, quod Arist. nunquam dixisset ens prædicari de Deo, ut genus, ut patet per eum Metaphy. tex. cōmm. 9. ex quo tex. u. habetur, quod si idea ponere-
tur propter simplicitatem non posset diffini: multo ma-
gis Deus non posset diffiniri propter simplicitatem eius: se-
quitur igitur ex auctoritate eius, quod nihil est dictum in
quid de Deo: & ultra, quod nihil dicitur de Deo, ut genus:
quia quicquid habet genus, habet diffinitionem. Et ta-
men docuit secund. Metaphy. text. comment. 4. verita-
tem dici de Deo, & Creatura vniuocē: sicut supra in pri-
articul. diximus, principia sempiternorum esse verissima
& in hoc docuit ens dici vniuocē de Deo, & Creatura:
quia subdit ibi in secundo, sicut vnumquodq; se haber ad
esse,

elle, ita ad veritatem, patet etiam secundum eum, quod si ens dicatur de Deo, quod hoc erit in quid: ergo in istis docuit implicitè aliquod prædicatum transcendēs dici in quid: & non est genus, neque diffinitio: ergo ens, & sic ens prædicatur in quid. Docuit etiam idem aliquo modo 4. Topic. in fine: si sequitur aliquid semper, & non conuertitur, difficile est separare, quod non sit genus: & subdit, potest vti eo vt genere, quod semper est consequens, cùm nō conuertatur: quasi dicat, hoc expedit oppONENTI: & subdit deinde: alio autem protendente nō in omnibus obedi re quia dicit hoc expedit respondenti, non concedere em ne consequens non conuertibile, esse prædicatum, vt genus, & si non loquitur de prædicato dicto in quid, non haberet apparentiam illud, quod ipse docet oppONENTEM vti tali, vt genere: ergo innuit ibi, quod aliquod est prædicatum in quid, non vt genus. Et quod loquitur de prædicatione in quid, patet per exempla sua, tranquillitas est quies, prædicatio enim in abstractis, non est in quale, vel denominatiua, sed in quid, ergo ens in quid prædicatur, & sic primus gradus prædicationis quidditatiū est, quando ens prædicatur quid de inferioribus.

Hic ponuntur aliqua dubia.

Primum sit istud.

Q Via dictum est, quod unus inter gradus primi modi dicendi per se est, quando species prædicatur de suo proprio individuo. Quero, an ista sit per se, sortes est homo? & arguitur, quod non, & Prima ratio est, si est per se, ergo de omni, sed non est de omni, ergo non est de per se, tenet prima consequentia per Aristot. per se infert de omni. Secundò arguitur sic, propositiones per se sunt æternæ necessariæ, quia præcedunt determinacionem diuinæ voluntatis, sed ista non est æterna, sortes est homo, ergo non est per se. Tertiò Aristot. in 1. poster. quod primus modus dicendi per se, est quando tota diffinitio, vel partes definitionis prædicantur de diffinito, & exemplificat, vt lineæ in est punctus, punctus est de

*An ipsa sic
per se, sortes
est homo?*

O 4 essentia

essentia lineæ, linea est de essentia trianguli, omnia ista sunt partes diffinitionis. sed, cum homo non sit tota diffinitione, nec pars diffinitionis respectu sortis, quia nec genus, nec differentia, sequitur, quod ista non est in primo modo dicendi per se, sortes est homo, & similes. Quartò de singularibus non est scientia: vnde Porphy. dixit quod detinquentia sunt ab arte, in capite de specie, neque eorum posse fieri disciplinam. Propterea Aristotel. non meminit de propositione singulari in libro Priorum; vt dicunt expositores Græci: ideo in Prædicamentis non ponatur individuum signatum, sed vagum, vt aliquis homo. Alia est opinio Scotti in libro Perihermenias, quod de ista propositione potest haberi scientia, sortes est, Cæsar est: est, quod non existant: & possunt sciri, & definiri, & sortes, & Cæsar possunt esse subiecta propositionum modorum dicendi per se: vnde vult in septima questione illius libri, quod sortes, & hic homo non existunt. Quia ponere, quod ratio communis attribuitur alicui existenti, est ponere ideas Platonis, id est ponere, quod sortes existens includit hominem, est ponere ideas, sed accipitur sortes, & hic homo, vt suppositum hominis: & non ut existens est, quia vt de eo sunt demonstrationes, & in prædicamento ponitur, & vt diffinitur abstrahit ab existentia, & accipitur, vt habet esse cognitum, & vt ab intellectu concipiatur: & tunc dicit, quod suppositum est natura concepta apud intellectum, non dicibilis de pluribus, & quod res existens, vt habet esse cognitum concipiatur eodem modo, sicut quando non est existens: patet ex Arist. i. Post. text. c. 20. vbi tenet, q̄ de his, quæ frequenter sunt, & quando non existunt, possunt fieri demonstrationes. Præterea Porphy. in communitatibus prædicabilium semper sortes est homo: & semper est rationalis. Tunc ad argumenta. Ad primum, sortes est homo, est per se, propositio, ergo de omni, negatur consequentia: sed tunc valet, est de omni: ergo de per se, qñ subiectum est capax conclusionis, modo non est sic in proposito. Ad secundum dico, q̄ est æterna, accipiendo sortem vt habet esse cognitum, & non esse existentiam, quia ad hoc quod propositio sit vera, non requiriatur q̄ subiectum pro aliquo supponat, sed sufficit, quod habeat

*Solutiones
argum.*

beat esse cognitum, & sic erit æterna ista propositio fortis est homo. Et si dices contra, intellectus creatus potest deficiere, ergo non erit æterna. Dico licet creatus deficeret, sed non increatus deficiet, id est intellectus Dei, & sic ista propositio habet esse cognitum, quod est in mente diuina, & tale nunquam corrumptitur: unde res cognita participatiue, & obiectiue habet tale esse, quale habet cognitione, propter quam cognoscitur, sed cognitione Dei est æterna, ideo talia scibilia sunt æterna. Ad tertium dico, q̄ quando tota diffinitio complexa ex genere, & differentia, vel pars diffinitionis, ut est genus solum, aut differentia solum, prædicatur de diffinito, est primus modus in aliquo gradu. Sed, quando superius prædicatur de per se inferiori, est prædicatio in primo modo, sed non in illo eodem gradu. Ad quartum concedo, quod singularia sunt relinquenda ab arte: & de eis non habetur scientia, & in prædicamentis non ponuntur, scilicet ut existentia sunt talia singularia. Alio modo considerantur non ut existentia, sed ut habent esse cognitum, sic de eis habetur scientia, & pertinent ad artem: & ponuntur in prædicamento, & habent conditiones scibilis per se non primo.

Dubium secundum.

Quartus gradus primi modi dicendi per se, est quando prædicatur idem de seipso, ut homo est homo. Et capitur hic prædicatio quidditatina, ut distinguietur contra prædicationem in qua prædicatum est extraneum subiecto. quia, ut dicit Boetius, largè est quidditatis quia nihil idem est de quidditate sui ipsius. Hic mouet quæ situm, an ista sit prædicatio. Homo est homo? & videatur q̄ non: Primo, quia si ista esset prædicatio, homo est homo, sequeretur, quod syllogismus posset constare ex duobus terminis: quod est contra Aristotel. prim. Prior. Secundo Aristot. secundo Topic. cap. 19. habet pro inconvenienti, quod idem de se ipso prædicetur. Et verba sua sunt ista, si quis gaudere ei, qđ est letari, ponet accidere, idem sibi ipsi dicet accidere, id est, si quis dicet gaudere est letari, dicit quod idem prædicatur de eodem, ergo ipse habet pro inconvenienti, q̄ idem de eodem prædicetur.

Intellectus
Dei opima
maxima nū
quam defi-
ciet.

Pradicamē
ta abstra-
bunt ab exi-
stentia, q̄
illa qua im-
pradicamē-
to ponuntur
consideran-
tur ut ha-
bent esse co-
gnitum.

De hac pra-
dicatione
eiudem de-
se ipso vide
pri. Top. c. 7.

tur. **Tertio**, Aristo. 7. Meta. text. c. 59. dixit, quod querere propter quid **musicus homo**, **musicus homo est**, nihil est querere. nam, quod quid est, propter quid ipsum est ipsum, nihil est querere: ex hoc patet, quod non vult, quod idem prædicetur de se ipso. **Quarto**, ista propositio aut est **accidentalis**, aut **essentialis**, sed nec sic, nec sic: ergo non est propositio: quod non sit **accidentalis** patet, quia idem sibi ipsi non accedit, quod non sit **essentialis** probo, quia non est in aliquo modo dicendi perse. **Quinto**, propositio est pro alio positio: sed hic non est aliud, quod prædicetur de alio, sed idem de se ipso: ergo non est propositio. **Sexto** Arist. 5. Met. text. c. 23. hominis multæ sunt causæ: quare homo est homo, nulla est causa: ergo homo est homo, non est propositio. In oppositum arguitur, quod quando prædicatur idem de se ipso, est propositio, & primò Boetius, nulla est verior propositio, quam illa, in qua idem prædicatur de scipso. **Præterea** Arist. 1. Top. cap. 7. idem testatur, & verba sunt, **vnumquodque enim talium siue idem de eodem dicatur, siue genus de hoc eodem, quid est significat: ecce aperte quod idem de se ipso prædicari potest.** Sed hic debes plures distinctiones de propositione notare. **Quarum prima** sit ista, secundum Aucto. duplex est propositio: uno modo quidditatiua, & **essentialis propriæ**, & sic ista non est quidditatiua, quia nihil idem est de quidditate sui ipsius. **Alio modo** propositio capitur fuso nomine: & sic ista erit quidditatiua, in qua idem de se ipso prædicatur. **Secunda distinctio**, duplex est propositio: uno modo habens extrema distincta ratione: alio modo habens extrema distincta realiter: aut saltem aliqua alia distinctione secluso opere collatiuo intellectus. **Tertia distinctio**, duplex est propositio: uno modo ut deseruit demonstrationi, & syllogismo, & ut est utilis. **Alio modo** ut non deseruit demonstrationi, siue syllogismo, & est inutilis. **Quarta distinctio**, propositio potest capi dupliciter, secundum quod notat nimis aperte Commen. 7. Metaph. text. comment. 59. quod duplex est prædicatio, una est naturalis, alia innaturalis: naturalis ut homo est animal: innaturalis ut homo est homo. His habitis potes applicare ad argumenta in oppositum quamcunque solutionem, & di-

& distinctionem volueris. Et tunc ordinate ad primum dicas, quod homo est homo, non est propositio, nec praedicatione deseruiens syllogismo siue demonstrationi, sed est propositio absolute sumpta, & in se, siue inutilis, quae non deseruit syllogismus. Ad secundum dicas, quod bene verum est, quod idem de se ipso praedicari non potest praedicatione reali, sed bene praedicatione rationis. Aut non potest idem de se ipso praedicari praedicatione naturali, ut dicebat com. sed bene praedicatione innaturali. Ad tertium dicas sicut Commentar. ibi respondit, quod musicus homo, est musicus homo, est praedicatione innaturalis, non non autem naturalis. Ad quartum dicas, quod est propositio qui deditatiua large sumpta, prout distinguitur contra denominatiuam, sed non est propositio accidentalis. Ad quintum dicas, per idem respondeo: distinguendo de propositione: Ad sextum dicas, quod Aristot. loquitur de propositione naturali, siue de quaeso naturali, propter hoc negat, quod ista sit propositio, homo est homo. Et si arguas, Comment. in prim. Prior. in materia de quarta figura, in digressione, quam ibi facit: dixit, quod est in fine abominationis, ut idem de se ipso praedicetur, & ratio est, ut dixit in secundo de anima Commét. 67. praedicata primi modi, sunt causa subiectorum: & praedicata secundi modi sunt causa subiectis. Modo, homo non potest esse causa sui ipsius, ut habet Arist. 4. Metaph. text. commenti 23. ergo dicendo sic, homo est homo, nec subiectum, nec praedicatum adinuicem potest esse causa, aut causatum, nec diuisive, nec complexive, quare relinquitur, quod ista, homo est homo, non est in aliquo modo dicendi per se, nec est accidentalis propositio, ergo nullo modo propositio est. Ad hoc dicas, quod non est in secundo modo dicendi per se, nec in primo in quantum praedicatum possit esse causa subiecti, quia praedicatum nec est tota diffinitione, nec pars diffinitionis subiecti: & sic concedo, quod non est in primo modo in istis gradibus, sed bene est in primo modo in ultimo gradu, ut hic dixit Auctor.

Dubium Tertium.

Tertiò quero, an ista sit per se in primo modo, animal *gutte contra* est rationale? Respondeo quod non quia nulla *doctorē* differentia

*Duplex est
praedicatio
naturalis et
innaturalis
vel directa,
vel indirec-
ta, vide do-
ctissimū Zi-
mar in suis
theoremati-
bus theor. 34
qui quidem
in doctrina
Averrois &
Scots fuit do-
ctissimus ha-
buit prece-
ptorem Au-
torum Trō-
beram fra-
trem nostrā
inter fami-
liam Scots-
Harum do-
ctissimū qui
Zimara ī q.
de primo co-
gnito dicere
sodebat ubi
discrepat
subtilis do-
ctor a Divo
Thoma diffi-
cile est vide
re veritatem
quando ar-*

et si fas est differentia diuisua generis, prædicatur in primo modo
logus de tan dicendi per se de genere: quia, cum per se inferat de om-
so viro ecce ni, tunc omne animal esset rationale. Præterea, omne
quo modo contrahens, est extra intellectum contracti: vnde inquit
maximo a- Porphy. peremptis differentijs diuisuis alijs, adhuc subin-
more cum telligi potest, substantia corporea animata sensibilis, sed
prosqueba- quod est extra intellectum alicuius, non prædicatur per
sur.

Visis omni- non est prædicatio per se ista, animal est rationale. Proba-
bis istis re- tur per Porphy. species abundat à genere per differentiā,
sponsionibus quia scilicet species includit illam, sed genus non includit
de facile pos- in suo intellectu differentiam: ergo, si non includit eam,
sumus respo- ista non erit per se, animal est rationale.

Quartum dubium.

quas facie Vartò quero, an ista sit per se, rationale est animal?
spse Baldus
nus contra
dotorē sub-
tilem immo
contra veri-
tatē de hac
materia,
qui quidem
Et insubie-
re logicare
præbedit no-
strum dicto
rem fillogis
num non es
se subjectū
quoniam in
libri Pisorū
q. 2. senuit
modū scien-
de esse subie-

ctum non cō
siācendo

Q & aduerte quod ista est de omni. Respondetur quod nullo modo est per se, & pro hoc est Arist. 3. Metaph. genus non prædicatur per se de differentijs diuisuis, quamvis ille liber non sit multe auctoratis. tamen quicquid sit non possumus dicere, quod sit per se, sicut tenet Scotus in 1. dist. 3. q. 3. Secundò, si esset per se, tunc in definitione esset nugatio. Quia ponendo rationem pro nominibus, & dicendo sic, homo est animal rationale, homo includit animal. Et similiter rationale per se includit animal, quia prædicatur in primo modo, ergo homo est animal rationale. Testio genus se habet, vt potentiale, vnde secundum Scot. 8. primi, & vbique frequenter, genus est in potentia respectu differentiæ, & differentia est, vt actus, quod similiter patet per Porphy. Confirmatur etiā, quia genus est proportionale materia, & differentia forma, sed forma, & materia sunt primo diuersa, vt tenet Scot. 12. dist. 2. idest nunquam forma includit materiam nec ecta: ergo differentia non includit genus, & sic genus non prædicatur de differentia in primo modo.

Quintum dubium.

Q Vintò quero, an ista sit per se, animal est rifiable? Et sic de omnibus talibus. Respondeatur q̄ non. Primo, quia

quia esset de omni, & sic oē animal esset risibile. Scđo, qđ animal non includit in suo conceptu risibilitatem. Ultimò notare debes pro primo modo. Qđ antiqui voluere prædicationem primi modi non esse prædicationē rectam, sed tm̄ in obliquo, vnde non est prædicatio dicens hoc est hoc, sed hoc est ex his, quia semper sit prædicatio partis constituentis, & principij intrinseci per se inclusi, de cōstituto, & includēte, vt dicendo, homo est animal rationale, i. homo ex animali, & rationali constituitur, sicut homo ex anima, & corpore: ergo prædicatio ista est in obliquo, nō in recto.

Conformatio cum Arist.

Sed hic videmus multos insurgere in nos dicētes, qđ primus modus dicendi per se non habet gradus. Præterea quero, an isti gradus sint de mente Aristotel? vt an ista sit in primo modo secundum eum, homo est homo, & similiter ista, Sortes est homo? Quia si ipse fatetur has esse per se in primo modo, vtique primus modus plures gradus habebit. Ad primum respondeo, qđ ista est per se primo modo secundum eum, homo est homo, vide Aristotel. Primo Topicor. capitulo septimo, prius enim in illo eodem capitulo dixit, qđ accidens prædicatur in qua le, postea addidit: vnumquodque enim talium, scilicet prædicatorum, siue idem de eodem dicatur, siue genus de eodem, quid est significat, idest genus prædicatur in quid, & essentialiter: & idem de eodem: similiter in quid & essentialiter prædicatur. Nam ipse dicit, qđ quando idem de eodem prædicatur, quid est significat, sed non potest significare quid est, nisi essentialiter prædicaretur: sed omnis prædicatio in quid, & essentialis est in primo modo: tunc arguo sic, quando idem de eodem prædicatur, non prædicatur vt tota diffinitio, nec vt pars diffinitio-
nis, & tamen prædicatur quidditatue, secundū Arist. quia quid est significat, & sic in primo modo. Sequitur ergo, qđ vel erunt ponendi plures modi dicendi per se, vel erunt ponendi in uno modo primo plures gradus: sed non sunt plures primi modi dicendi per se, nec ab Arist. polisi, ergo sunt plures gradus in primo modo dicendi per se secun-
dum

istevir quod
Scotus loqui
tur in 3. q.
uniuersalitatem
de subiecto
attributio-
nis, in libro
Prioris de
subiecto ad
dequantifi-
candis quod est
modus sciendi
modo Tar-
tar. in princi-
piorum Et Sco-
tizca.

An isti gra-
dus sint de
mente Arist.

dum Arist. Ad secundum respondeo, quod ista est per se secundum Arist sortes est homo, patet per eum in lib. prædicamentorum, capitulo secundo dicentem, eorum quæ sunt alia de subiecto quidam dicuntur, in subiecto vero nullo sunt, ut homo de subiecto quidem dicitur scilicet de aliquo homine, quia non potest de alio prædicari, quia prædicatum oportet quod sit superiorius, nec est aliquid sub homine, nisi aliquis homo: & in subiecto nullo sunt, quia homo non est accidentis. Si igitur Arist. concedit, quod homo prædicatur de aliquo homine, non potest prædicari nisi essentialiter, ergo in primo modo: & non prædicatur, ut diffinitio, quia diffinitio est aliud prædicatum quam species, ut patet in libro Topicor. nec prædicatur, ut genus, aut ut differentia, ut clare patet, ergo aut non prædicabitur in aliquo gradu primi modi dicendi per se, quia non est assignabilis aliquis alias modus prædicandi ipsius speciei de individuo). Et quod sit essentialis, & quidditatiua prædicatio, vide Commento. in eodem loco & verba sua sunt, eorum quæ sunt, quædam prædicantur de subiecto, & sunt in subiecto scilicet quæ denotant de omni, quia prædicant substantiam, & quidditatem eius, & non denotant omnino aliquid, quam substantiam eius, & hæc est substantia vniuersalis, ut animal, & homo, quoniā cum prædicantur de aliquo, notificant substantiam, & quidditatem eius. Hæc ille. Ecce clare habes, quod est prædictio quidditatiua, ergo in primo modo, & non ut tota diffinitio: nec, ut genus, aut differentia: ergo, cum sit in primo modo, erit in alio gradu, quam in ipsis, quos assignat in lib. Post. Arist. l'ratere Arist. in 3. cap. prædicamentorum. ponendo primam regulam ante prædicamentalem, quando alterum de altero prædicatur, ut de subiecto, quæcumque de eo, quod prædicatur dicuntur, omnia etiam & de subiecto dicuntur, ut homo prædicatur de quodam homine, animal vero de homine: igitur, & de quodam homine animal prædicatur, ut aliquis homo est homo, & animal, istæ sunt prædicationes essentiales, & in primo modo, quia superiorius essentialiter ordinatum in primo modo prædicatur, ergo homo de aliquo homine in primo modo prædicatur: idem tenet ibidem Commentat. & dicit q; quando homo

*Verum ista proposito se-
cundum Ars
for. sit per se
dicendo for-
tes est homo.*

homo prædicatur de Sorte, denotat substantiam eius: & tunc arguatur, ut prius, & sequitur, quod dabuntur plures gradus in primo modo dicendi per se de mente Aristot. & quod iste duæ prædicationes erunt in primo modo scilicet homo est homo, & Sortes est homo: secundum Arist. aliter dabuntur plures primi modi dicendi per se, si negabuntur gradus.

Conformatio cum Aris.

Auctor ponit, quod rationale capitulur dupliciter, uno modo, ut constituit tanquam pars, nec isto modo dicit aptitudinem: sed est differentia, vel tenes modum differentiatione. Alio modo, ut dicit aptitudinem ratiocinandi, & sic est propria passio. Simile huic distinctioni ponit Arist. §. Metaph. textu commento 23. ubi distinguit secundum quod, vel in eo, quod, per plures modos, & dicit, qd prius modus est, ut species, & substantia cuiusque rei. Alio modo dicitur secundum quod: id, in quo primo aptum est quippiam fieri. Sic per simile rationale, dupliciter capitulur: uno modo, ut dicitur differentia, secundo modo, ut notat aptitudinem ratiocinandi. & nota, quod dixi, quod est simile, quia in aliquo non conuenit, secundum quod cum rationali modos per se non oportet conformare, quia ab Arist. sumpti sunt.

Secundus modus dicendi per se est, quando prædicatur propria passio de suo subiecto, & iste habet duos gradus, ut patet in textu. Sed pro intelligentia secundi modi debes aduertere, quod secundus differt à primo quintuplici differentia. Primo, quia prædicatum primi modi, est prius subiecto cum sit illius causa: prædicatum vero secundi modi, est posterior subiecto, quia risibile est posterior homine. Secundò differunt, quia prædicatum primi modi, est causa subiecti intrinseca, ut aotat Commentat. secundo de anima: prædicatum vero secundi modi, est causatum à subiecto intrinsece. Tertiò differunt, quia prædicatum primi modi, est reperibile sine subiecto, saltem genus sine specie reperiri potest: prædicatum vero secundi modi, non est reperibile sine subiecto. Quartò differunt, quia prædi-

prædicatum secundi modi conuertitur cum subiecto: prædicatum verò primi modi non conuertitur cum subiecto, saltem genus non conuertitur cum specie. Quin dī differunt, quia prædicatum primi modi non est scibile, quia nō est demonstrabile, cum sit quod quid est. nam nullum qđ quid est, est demonstrabile: prædicatum verò secundi modi est demonstrabile de subiecto per quod quid est. Sed in hoc conueniunt primus, & secundus modus, quia prædicatum utriusque, est idem subiecto.

Tertius modus non est modus prædicandi, sed est modus essendi: & isto modo omnia sunt per se: quæ per se, & non in alio existunt: sicut Deus, & omnes primæ substantiæ: quæ nullo modo sunt in alio. Et pro intelligentia huius debes notare, quod tertius modus est, esse solitarium, & ab alio præcissum: & hoc est esse per se, sicut dicimus sorores est per se, vel solitarie. & pars cōtentis separata ab alio, dicitur esse per se: coniuncta autem alteri, amittit perfectatem tertij modi, quia amittit esse solitarium. Et si quereras quando pars contéti acquirit perfectatem tertij modi: & quando amittit eam. Dico quod tunc pars cōtentis amittit perfectatem tertij modi, quando amittit istam actualē diuisionem, & separationem: quod tunc fit quando pars vnitur parti: sed non amittitur tunc realitas partis, quia pars semper est: & tunc acquirit perfectatem tertij modi, quando acquirit actualem separationem: quæ est, relatio noua, nouiter fundata super partem per se solitarie acceptam.

*Viximus 4. mo
d⁹ ingredia
sur demo
strationē us
de doctissi
mum Care
tanum.*

*Secundum
Auerrem
iste quartus
modus deser
vit, & est*

Quartus modus per se, est tunc, quando effectus formalis prædicatur de aliquo, mediante sua causa formalis, vel quando actus profluens, id est progrediens de causa formalis, dicitur de effectu formalis, mediante causa formalis, vel quando effectus prædicatur de suo immediato principio productivo: exemplum primi, ut homo albedine est albus: secundi, ut album albedine disaggregat: tertij, ut intellectus intelligit, voluntas vult. Hic queritur, an iste propositiones, quæ sunt in quarto modo, sint necessariæ? Respondet Scotus 7. dist. 2. q. 1. quod bene sunt per se, sed non semper necessariæ. & exemplificat de ista, voluntas vult, calidum calefacit, quia voluntas vult, calidum calefacit:

cit: quia voluntas non necessariò vult, sed contingenter. ex hoc elicias corollarium, quòd dantur propositiones per se, quæ non sunt necessariae: & ad illud quod possit dicere per se infert necessarium. Dico, quòd d' hoc est verù in primo, & secundo modo, tunc per se infert necesse, sed nō in quarto valet. Pro declarazione huius, quod dixit Auctor, quod propositiones per se non conuertuntur, ipse exposuit propositiones per se non conuertuntur scilicet in per se propositiones: sed contra hoc arguitur sic. ista propositiō est per se, homo est rationalis, & tamen conuertitur. quod conuertatur patet, quia homo est rationalis, & rationalis est homo. Præterea Scot. in de vniuersalibus in quaestione, an sint tātum quinq; vniuersalia, dixit, quod aliqua est vltima differentia, & specifica, quæ conuertitur cum specie, & conuerſim prædicatur de specie: ergo falsum est, quod propositiones per se noo conuertuntur in per se propositiones. Ad hoc respondeo, quod triplex est conuertibilitas: quædam est diffinitionis cum diffinito. Alia est propriæ passionis cum subiecto. Alia est vltimæ differentiæ cum specie. Prima est ex completa identitate formalis, & totali: secunda ex necessaria inhærentia, & identitate reali, tertia ex vlt. actualitate, & specifica forma. Non enim differentia dicit totam essentiam rei comprehensiuè, sed bene vltimate, & completiuè. Modo ad argumentum, concedo hanc propositionem esse conuertibilem, homo est rationalis, & rationalis est homo, & dicimus, quod habet conuertibilitatem, sed non conuersio ad hunc sensum, i. quod sicut prima est per se, sic secunda est per se similiter ista est conuertibilis, homo est animal rationale, & animal rationale est homo, tamen non habet conuersio nē, i. quod sicut prima est per se, sic secunda sit per se, quæ est conuertens. nam ista non est in aliquo modo dicendi per se, animal rationale est homo. Sed hic est vna difficultas, in hoc quod dicitur differentia prædicari conuertibili ter de eo cuius est differētia. Et probo, quod nulla differentia etiam vltima potest conuertibiliter, siue per conuersiōnem prædicari aliquo modo de eo, cuius est differentia, & arguo sic Arist. secundo Post. tex. commen. 17. voluit, quod si differentia vltima accipitur simul cū gene-

utilis ipsi de
mōstrassoni
quia non do
mōstrations
potissima.

*Etsā Auver-
roes probat
causam effi-
cientem non
ingredi de-
mōstrationē
potissimā ne
firaronō per
se ut causa
efficiens, sed
ut habet ali-
quid de cau-
sa formalis
vide Auerr.
cōm. 34. p̄t-
ms poster.*

*Notandum
est ex ma-
gno Alber-
to quod bac-
tria scilicet
conuersio con-
uertibilitas
Et conuerte-
ria differunt
apud logicos
vide Alber-
tum; Et etiā
Iauellum in
cap. 4. dere-
latiss.*

re, adæquatur conuertibiliter cum diffinito, si verò accipitur sola, differentia vltima non conuertetur cum illo cuius est differentia, & exemplificat de diffinitione ternarij: dicens, quòd ternarius est numerus impar primus. & dixit, quòd ista vltima differentia, primus in plus se habet quam ternarius: quia conuenit etiam dualitati, quæ est prima in numeris æqualibus. sed ternarius est primus in numeris imparibus. hoc autem videtur etiam cōtra determinata: quia isto modo sequeretur, quod vltima differentia non conuerteretur cum illo, cuius est, & sequeretur etiam contra dicta sua 7. & 8. Metaph. Ad hoc respōdeo, quod differentia vltima conuertibiliter prædicatur de diffinito. tamen notare debes, quòd differentia ultima bifariam sumitur: uno modo pro vltima forma: & hæc semper conuertitur, siue ponatur cum generè, siue ponatur sine genere. Alia est differētia, quæ non est vltima forma, sed est aliquid commune prædicatum. quod circumloquitur nobis differentiam vltimam sumptam ab accidēte communi, & non proprio: & quia talis semper pluribus conuenit, ideo semper in plus se habet, quam illud de quo prædicatur. ideo differentia circum loquuta per ipsum, non conuertiur cum diffinito. tunc ad rationem dico, differentia sumpta ab vltima forma conuertitur cum diffinito: illa verò sumpta ab vltima forma circumloquuta per accidens commune, non conuertitur cum diffinito: & de ista ibi loquitur, vt patet primo, diffiniente ternariū quod est accidens cōmune conuenienter ternario, & binario.

Ponit Auctor tres optimas regulas, quarum prima est, de ratione in se falsa, nihil verè & affirmatiuè prædicatur vnde istæ homo irrationalis est homo, homo est homo irrationalis, homo irrationalis est homo irrationalis: omnes sunt falsæ per regulam: quia non tantum ratio in se falsa, de nullo verè prædicatur, sed nec de ipsa aliquid verè dici potest, nec eadem de se ipsa verè prædicari potest. Et si quæras, quid est ratio in se falsa? Respondeo, quòd ratio in se falsa est tunc, quando si inter extrema posueris copulam, vnum non prædicatur de alio nisi falso, & incōposibiliter, vt homo irrationalis. ista vocatur ratio falsa, quia si ponis copulam inter ista duo extrema, vnum non potest

*Ratio in se
falsa quia
nam sit.*

potest vere prædicari de alio. Sed scire debes, quod si dicimus, quod de ratione in se falsa nihil verè prædicatur, hoc debet intelligi in suppositione personali, & non in suppositione simplici: quia si in simplici intelligeretur, tunc le ratione in se falsa posset aliquid verè prædicari. nam ista est vera, homo irrationalis est subiectum. similiter dicas, quod non debet intelligi in suppositione materiali: quia ista est vera, homo irrationalis est dictio bisyllaba.

Conformatio cum Arist.

Ratio in se falsa per Aristot. 5. Meta. text. comment. 34. est, cuius partes ad se inuicem repugnant. sed quod in se repugnat nulli conuenire potest, ergo ratio falsa nulli potest verè, & affirmatiū competere, & sic de nullo potest prædicari. Secunda regula, de ente per accidens nihil per se prædicatur: comprobatur per Arist. vide eum 7. Metaph. text. comm. 35. in dictis secundum accidens, non est idem quod quid est cum eo cuius est, propter duplex significare: sed, quod prædicatur in primo modo est quod quid est, & illud est idem cū illo de quo prædicatur; ergo nō potest ens per se, & quod quid est prædicari de ente per accidens. Tertia regula, in qua dicitur, quod necessarium non sequitur ex contingenti. probatur per Arist. qui vult in primo Priorum & in primo Post. quod per se, & necessarium non sequitur ex ente per accidens, & ex contingenti, si ponerentur in syllogismo.

* *Dubia circa Textum.*

Hec nonnulla animaduertenda veniunt & primo, an maior in demonstratione potissima sit in quarto modo? & si sic, qualiter infert secundum? si est maior perseverans in secundo, quam in quarto: nam videtur quod maior in demonstratione potissima sit in quarto modo, patet: quia ibi ponitur effectus prædicatus de suo immediato principio productiuo. nam risibilitas est effectus, & animal rationale est principium immediatum productiuum. & tunc ex quarto modo sequitur illud, quod ponitur

In secundo modo, scilicet ergo omnis homo est risibilis quod fallum est. Respondetur quod maior propositio est in secundo modo, quando dicitur, omne animal rationale est risibile, & non in quarto. & ad illud, quod tu dicas, quod prædicatur effectus de suo principio immediato productio, hoc est falsum, quia aut iste effectus accipitur in actu, & sic est in quarto modo aut prædicatur de suo immediato principio ut dicendo sic voluntas vult, intellectus intelligit, & sic non ponitur in demonstratione potissima, aut accipitur in aptitudine iste effectus, ut omne animal rationale est risibile, & sic est in secundo modo, & sic ex minore per se ita non sequitur major.

Deinde queritur, num propria passio inferioris de suo superiori, per se prædicetur, Scotus enim videtur sentire oppositum secunda dist. i.q.2. ubi vult, quod passio inferioris demonstratur de superiori, dicendo sic, omne animal rationale est risibile, aliqua substantia est animal rationale, ergo aliqua substantia est risiblis, ibi concedit Doctor hanc esse per se, & similiter in prologo contra Henri. Auctor dicit, quod propria passio inferioris non demonstratur de superiori. Ad hoc respondetur quod duplex est demonstratio, una particularis, & per illam bene potest demonstrari, ut appareat in exemplo adducto & sic loquitur Scotus in illo loco. Alia est demonstratio vniuersalis, & de ista loquitur Auctor, quod passio inferioris non demonstratur de superiori.

Vltimo est notandum quod Doctor in secunda dist. pri. non habet hoc tertius, scilicet quod ex contingenti non sequitur necessarium: immo sciendum quod non recte probatur illa tertia regula, quia ex contingenti sequitur necessarium, verbi gratia ex hoc contingenti, scilicet animal prædicatur de homine sequitur necessarium scilicet istud, ergo homo est animal. nam antecedens est contingens, quia accidit homini habere esse cognitum. & animali habere esse cognitum & unum fundare subiectum, & aliud fundare prædicatum, & tamen ista est necessaria, homo est animal. Sed ut sententia auctoris firma & irrefragabilis maneat sciendum quod licet necessarium sequatur ex contingenti, hoc est per consequiam materialē, quia per istam consequiam necessarium sequitur

sequitur ex quolibet: tamen loquendo de consequentia formalis, nunquam necessarium sequitur ex contingenti: quia verius non sequitur ex minus vero, nec per se sequitur, ex per accidens, ut vult Arist. in lib. Prior. & sic loquutus est Auctor, quod non sequitur necessarium ex contingenti, scilicet per consequentiam formalem, posset etiam argui contra hoc, quod dicit Auctor, quod ista propositio est per accidens, homo quantus, est homo: similiter ista, sortes est homo quantus, & similiter ista, homo quantus, est homo quantus: quia hoc videtur esse contra Sto. 3. dist. 2. q. 6. vbi dicit quod haec est per se primo modo, superficies alba, est superficies alba. Ad hoc respondendum quod propositio per se habet duas conditiones: unam, quod subiectum includat praedicatum, & isto modo ista est per se, superficies alba: est superficies alba: alia conditio est qd extrema sunt ens per se, & quia talia extrema non faciunt unum per se, propterea haec non est propositio per se, & sic loquutus est Auctor respiciendo ad secundam conditionem.

T E X T V S.

Secunda praedicatio est formalis praedicatio & denominativa: & haec habet quatuor gradus. Primus est, quando differentia praedicatur de genere contrahibili per eam, ut animal est rationale: & quando modus intrinsecus, praedicatur de suo contracto vel contrahibili, ut cum dicitur, ens est infinitum, & sic de alijs. Et si dicas quod hic videtur contradictione, quia superius dictum est, sustinendo opinionem Landulphi, quod quando modus praedicatur de eo cuius est modus, est praedicatio quidditativa, hic dicitur quod est praedicatio denominativa, igitur. Respondeo, & dico quod non est contradictione: quia superius dicitur quod talis praedicatio est quidditativa, si modus praedicatur de constituto per ipsum, cum sit de

Denominati
ua prædicatio
no quatuor
habet gradus.

essentia ipsius secundum Landulphum: hic dico q̄ est prædicatio denominativa, quia prædicatur non de constituto, sed de contrahibili per ipsum. Sicut refert dicere, homo est rationalis, & animal est rationale, cum prima sit quidditativa, & secunda sit denominativa: ita etiam refert dicere, Deus est infinitus, vel essentia divina est infinita, & ens est infinitum. Quare dico consequenter quod duæ prima sunt quidditativa, secunda autem non, sed denominativa tantum. Secundus gradus denominativa prædicationis est, quando propria passio prædicatur de suo subiecto. Et iste gradus est secundus modus dicendi per se. Et est sciendum, quòd propria passio, cum sit eadem res cum suo subiecto secundum Scotum, & suos sequaces, est reducitur in illo genere seu predicamento, in quo est suum subiectum per se.

Tertius gradus prædicationis denominativa, & formalis est, quando effectus formalis denominativa prædicatur de aliquo mediante sua causa formalis, ut homo nigredine est niger, vel quando actus profluens à causa formalis dicitur de effectu mediante causa formalis: vel quando effectus dicitur de suo immediato principio productivo. Et iste gradus est quartus modus dicendi per se.

Quartus gradus prædicationis denominativa formalis est, quando accidens prædicatur de suo subiecto, & potest fieri nouem modis, posito quòd Petrus sit subiectum in omnibus his, dicendo, Petrus est bicubitus, albus, pater, agēs, patiens, calcatus, & sic de alijs: & iste gradus est de per accidēs.

Ponit

Ponit Auctor consequenter prædicationem denominatiuam formalem. Sed primo notandum est, quid est prædicatio denominatiua formalis? Et de hoc dico, quod est illa, in qua prædicatum dicitur inesse subiecto in quadam adiacentia, & ex hoc sequitur, quod ipsum denominat, & secundum illud non habet appellationem sicut albedo quando denominat in esse subiecto, est in quadam adiacentia, & inherentia formalis: tunc subiectum denominat & secundum appellationem sui nominis subiectum dicitur album. Denominans enim, & denominatum eodem nomine nominantur, nisi, quod denominatum habet nomen effectus formalis, & denominans habet nomen formæ. Secundò est notandum, qđ denominatio quædam est intrinseca, in qua denominans intrinsece adiacet subiecto, sicut albedo adiacet parieti: alia est denominatio, in qua prædicatum, non intrinsece adiacet subiecto: ut lapis est visus: visio non intrinsece adiacet lapidi, immo magis inheret oculo ut adnotat Fontanus in appédice vocabulorum. Tertiò est notandum, quod prædicatum denominativum aliquando est prædicatum per accidēs, ut homo est albus. Aliquando est prædicatum per se in omnibus tribus modis per se. Vnde ista est per se in primo modo, homo est rationalis, & tamen est prædicatio denominatiua, vt tenet Scotus in tertia quæstione quolibet. Similiter ista, homo est animatus, est denominatiua, & tamen est per se. Similiter in secundo modo per se, homo est risibilis, & tamē est denominatiua: similiter ista est per se in quarto modo, voluntas vult, & intellectus intelligit, & tamen est denominatiua. Quartò notandum est, qđ duplex est prædicatio denominatiua: uno modo propria, & est tunc, quando prædicatum est distinctum à subiecto, & subiectum recipit formam, & sic ista est prædicatio propria, corpus est animatum. Alia est prædicatio denominatiua impropria, & est tunc, quando subiectum nō est distinctum à prædicato, nec subiectum recipit formam, quæ de eo prædicatur, & sic istæ sunt prædications denominatiue improprie: homo est rationalis, homo est animatus. Et si quereras, quare ista est denominatiua, homo est rationalis, & ista, homo est animal non est denominatiua, cum amba sint per se? Respondeo,

*Prædicatio
denominati
num aliquā
do est prædi
catū per se.*

Spondeo, quia prædicatum primæ est forma per modum formæ, prædicatum secundæ non est per modum formæ, sed per modum materiæ: hinc est, quod prima est denominatiua, secunda verò non. Quintò est notandum, quod in prædicatione propria denominatiua, prædicatum debet semper prædicari de composito, siue constituto, aut susceptivo, respectu cuius ista non est denominatiua vera, es sentia generat, quia subiectum non est compositum, neque constitutum, neque susceptivum, & si dicas omnis forma denominat subiectum, in quo est: generare, & generari sunt in essentia, ergo denominant essentiam, ergo ista erit vera, essentia generat. Dico, quod non sufficit ad hoc, quod sit prædicatio denominatiua, quod forma sit in subiecto: sed quod illud subiectum sit constitutum, vel compositum, aut susceptivum formæ, cuius modi non est essentia diuina.

Primus gradus prædicationis denominatiua, et formalis.

Primus igitur gradus prædicationis denominatiue, & formalis est, Quando prædicatur differentia de genere contrahibili per eam, ut rationale de animali, aut modus intrinsecus de suo contrahibili, ut ens est infinitum. Secundus gradus, quando propria passio prædicatur de eo, cuius est passio propria. Sed dicet quidam Thomista vnde habetis à Scoto, quod propria passio est idem realiter cum subiecto? Nullibi apud eum reperiens. Dico, q̄ in Scoto reperies hoc multoties, omnis appetitus naturalis est idem realiter cum natura. Item omnis inclinatio est idem realiter cum illo, cuius est. Item omnis respectus aptitudinalis est idem realiter cum illo, cuius est, vel idem fundamento. Sed propria passio est ista tria, ergo est idem realiter cum subiecto, & isto modo reperitur in Sc. Præterea scire debes, q̄ si in Scoto reperies, q̄ propria passio causat à subiecto. Dicas sic, q̄ causaretur, nisi esset impedimentum: quia sunt idem realiter subiectum, & proprietas, vel, q̄ intelligitur de accidente communis, & sic sequitur, q̄ non distinguitur à subiecto proprietas. Et si diceres subiectum est prius natura propria passione, & omne prius natura est prius duratione, per Scotū in quaest. ergo, si subiectum est prius duratione, & tempore propria passione, potest ab ea separari: & sic realiter ab ea distinguitur. Dicas, quod hoc

hoc verum est quantum est ex parte subiecti, & de se posset esse sine propria passione, non autem de facto subiectum separatur à passione, quia est impedimentum, ut nō possit separari, & hoc est, quia propria passio est idem realiter subiecto, hinc non potest esse subiectum sine passione propria. Vel dicas, quod subiectum quantum ad prædicata primi modi potest esse sine propria passione, non autem quantum ad alia prædicata. Thomistæ vero aliter senserunt, voluerunt solum passiones illimitatas esse easdem realiter cum subiecto propter verba Aristotel. in 4. Metaph. ens, & vnum dicunt unam naturam, sed passiones limitatas, ut est risibilitas, dixerunt esse distinctas realiter à subiecto. Tertius gradus prædicationis denominatioꝝ & formalis, est quartus modus prædicandi per se. Quartus, quando accidens prædicatur de subiecto, & hoc sit novum modis.

Conformatio eiusm Ariſt.

Primus gradus prædicationis denominatioꝝ est, quando differentia prædicatur de contrahibili, scilicet de genere, comprobatur hoc per Arist. 4. Top. vbi vult, q̄ dif- ferentia non participat genus, nec econtra, si igitur differentia genus non participat, erit prædicatio solum denominatiua, & non quidditatiua, quia vnum nō erit de quiditate alterius, nec econtra: in hoc gradu ponit, quod modus intrinsecus prædicatur denominatioꝝ de eo, cuius est modus. Hoc comprobatur per Arist. 2. Physic. tex. 32. vbi ponit modos causandi per accidens, expeditis modis cau- sandi per se, dicens, cause quidem igitur hę, & tot sunt spe cie, modi autem causarum numero quidem sunt multi, ut prius & posterius, & Ibi Com. intendit per modos, causas, quę diuiduntur per accidentia, & in 34. diuisit causas, per modos causandi per se, & per accidēs, & com. in 32. appellat modos istos causandi accidentia, quia vtrunque mem brum, per se, & per accidens potest aduenire cuilibet ge neri quatuor causatum, nec per hoc variatur illud genus cause, verbi gratia causa materialis pōt causare per se, & per accidens, & tamen materia semper causabit per se secundum

Quatuor
sunt denomo
natiue præ-
dicationis
gradus.

cundum esse materię, & non variatur esse materię: ergo habemus, q̄ causare per se, & per accidens sunt modi, & accidentia: ergo denominatiue prædicantur de causis. Se cundus gradus prædicationis denominatiue comprobat per philosophum pri. Post. tex. com. 9. vbi vult, q̄ illa, quæ per se in secundo modo prædicantur, insunt, & inhærent subiecto, ergo accidentia sunt propria. Similiter Porphy. appellat proprias passiones accidentia propria, igitur ut accidentia prædicantur, & sic denominatiue. Tertius gradus propositionis denominatiue, qui est quartus modus dicendi per se, comprobatur per Arist. prim. Post. tex. com. 9. vbi vult, q̄ tunc est quartus modus, quando subiectum dicit causam prædicati, vt interemptus interijt: & quod ponitur in prædicato est effectus, & quod ponitur in subiecto est causa, modo accedit cause, producere effectū, & sic prædicatum non est de essentia subiecti: ergo denominatiue prædicatur, & hoc magis exprimit Aristo. in illo tex. nam dicit ibi, q̄ prædicatum inest subiecto. item alio modo quod quid est p̄ ipsum inest uniuersit̄ per se, si prædicatum inest subiecto: ergo accedit sibi, & sic denominatiue prædicatur. Quartus gradus probatur esse prædicacionem denominatiuam, per ea quæ Arist. dixit in prædicationis, c. 1. vbi describit prædicatū denominatiuum, denominatiua dicuntur quæcunque ab aliquo solo casu differunt: talia igitur sunt ista, quæ prædicantur in quarto gradu differunt solo casu ab aliquo, vt albedo, & albus, paternitas, & pater, quantitas, & quantus, & secundū illud nomen habent appellationem. Et sic per Arist. habemus comprobatos omnes quatuor gradus denominatiue prædicationis.

T E X T V S.

Tertia prædicatio est identice identica, & hac est, quando utrumque extreum est formaliter infinitum, vel alterum tantum est formaliter infinitum, vel permissiue. Exemplum primi, ut essentia diuina est bonitas, essentia diuina est iustitia

Gfz

& sic de alijs. Exemplum secundi, ut essentia diuina est filiatio, essentia diuina est paternitas, & sic de alijs. Exemplum tertij, ut paternitas est entitas, humanitas est entitas, & sic de alijs.

Pro quo notandum, quod iste prædicationes, si sunt vera, debet prædicari concretum de concreto vel abstractum de abstracto, & non concretum de abstracto, nec abstractum de concreto: maxime si talia concreta sint adiectiva. Ista enim conceditur, essentia diuina est generatio: tamen ista non conceditur, essentia diuina generat, vel generatur secundum magistrum sententiarum v. dis. primi.

Super quo verbo datur a Scoto pulcherrima Reg. Soc. pro regula, Quod quando subiectum est ultima abstractio abstractum, & prædicatum ex sua ratione formaliter non est aptum natum prædicari nisi formaliter, propositio non est vera, nisi sit in primo modo dicendi per se: Ratio est, quia subiectum, & prædicatum modos significandi oppositos dicunt sibi incompatibilis: unde de talis subiecto sic ultimè abstracto nihil potest verè prædicari, nisi per se primo modo, vel identice. Hanc propositionem declarat Scotus sic. Videmus enim, quod in substantiis, siue in prædicamento substantiae est una abstractio tantum scilicet quidditatis a supposito propriæ naturæ, quia substantiae non sunt naturæ concernere aliquid alterius naturæ: ideo prima ibi abstractio maxima est, abstractando naturam humanam a suppositis, quæ verè sunt illius naturæ, sicut abstractetur cum concipiatur humanitas, non remanet ultime

rime

plus alia abstractio: & ideo istud, ut sic conceptum,
 est praeceps ipsummet: quia cuiuslibet alijs extraneum
 est, sicut dicit Aui. quinto metaph. quod equinitas
 est tantum equitas, & nihil aliud. In acci-
 dentibus autem quanto plura possunt concernere
 atque plures possunt fieri abstractiones: unde quia
 accidentia absoluta concernunt duo, scilicet suppo-
 sita alterius naturae, & individua propria, licet a
 suppositis alterius naturae abstrahantur, tamen
 concernunt individua propria naturae, sicut albū
 concernit lignum, & hoc album sine hanc albedi-
 nem, & illam, & ideo possunt ibi fieri duæ abstra-
 ctiones, una scilicet accidentis a subiecto, puta al-
 bedinis a ligno; & alia, scilicet quidditatis a suppo-
 sito vel singulari, puta albedinis ab hac albedine,
 & illa quæ sunt individua sua. Et hanc circumlo-
 quimur per albedineitatem, vel per hoc quod dici-
 tur quidditas albedinis: & ista non concernit ali-
 quod subiectum, nec suppositum eiusdem naturae,
 nec alterius. In relationibus etiam quæ plura com-
 cernunt, adhuc plures possunt fieri abstractiones.
 Concernit enim relatio suum proprium individuum
 fundatum, & subiectum, & secundum hoc pos-
 sunt ibi fieri tres abstractiones, una relationis a
 subiecto, secunda relationis a fundamento, tercia
 quidditatis a supposito, & istæ abstractiones sic se
 habent, quod licet abstractio fiat a posteriori, &
 intrinseco, non tamen a priori, & extrinseco. Exe-
 plum. Hoc concretum quod est causa, dicitur de
 igne, quia generat calorem in ligno, sed abstra-
 bendo a subiecto remanet adhuc concretio ad fun-
 damen-

Abstrac-
 tum mul-
 tudo, &
 diversas.

damestum, puta si dicitur potentia causandi calorem. Calor enim est potentia causandi calorem, non tamen ignis est potentia causandi. Adhuc potest fieri abstractio vltior ad proprium genus, puta si dicitur causalitas, & tūc nec ignis nec calor recipit prædicationem ipsius, tamē hac causalitas est causalitas. Ultima abstractio, qualis est in substantijs, est per hoc quod dicitur quidditas causalitatis, & hoc de nullo alio prædicatur. Ex prædictis apparet, quid sit ultima abstractio cuiuslibet rei: quia quidditatis absolutissimè sumptæ ab omni eo, quod est quocunque modo extra rationem quidditatis, in qua quidem abstractione nihil aliud inuenitur, seu intelligitur vel ratione, nisi quod est ipsius quidditatis. Et dicunt quidam, quòd terminus ultimè abstractus in propositione subiectus includit unum syncategorema, puta vel formaliter primo modo, vel quidditatem, vel identicè, & sic de alijs. Circa aliū terminum propositionis, dato etiam quòd prædicatum de quocunque prædicatur, non potest prædicari nisi formaliter. Notandum est, quòd substantiua nomina possunt dupliciter prædicari in diuinis: quandoque formaliter, ut deitas est deitas: quandoque per identitatem, ut deitas est sapientia. Sed adiectiva si prædicantur de necessitate, formaliter & denominatiuè prædicantur, & hoc quia sunt adiectiva. nam ex hoc quod adiectiva sunt, significant formam per modum informantis. Et ideo de nullo verè dicuntur, nisi quòd se habet per modum informati, de quo videlicet formaliter dicuntur.

Talia

Substantiua
nomina duo
bus modis
enunciatur
in diuinis.

Talia sunt non tantum adiectiva nomina, sed omnia participialia, & verba. Sēper enim in suo modo significandi includunt adjacentiam, & modum formalem respectu alicuius talis suppositi, & iō prædicantur quasi secundūm 2. modum dicēdi per se: quod ergo prædicentur identicē, est ipsa prædicatione modo opposito suo proprio modo dicēdi, vel prædicandi. His intellectis patet maior ista assūpta: Quando subiectum est abstractum ultimātē, ita q̄ est abstractum ab omni, quod est extra rationem eius, & prædicatum non potest prædicari ex ratione formalī, nisi formaliter, & modo inherētis, siue quasi inherētis, istud prædicatum nō potest verē dici de illo subiecto, nisi perse primo modo, quia istud prædicatum præcise natum est formaliter prædicari: ideo non potest saluari veritas propter identitatem tantum, quia subiectum est ultima, & summa abstractione abstractum: ideo non potest stare pro aliquo qualitercumque alio a se, sed præcise pro se formaliter. Et ideo oportet, quod sua ratio præcise formaliter esset idem, illi prædicato: quod non posset esse, nisi illa ratio præcise includeret prædicatum: patet ergo propositiō.

Et si fiant syllogismi expositorij, vel aliqui alijs, debent solni per artem datam in primo Trivium videlicet quod maior, vel minor reducantur ad propositionem de omni, si sint affirmatiui, vel de nullo, si sint negatiui.

Anno-

Annotatio sextus.

Tertia prædicatio est identice identica, & hæc potest esse duplex, vna in creaturis, alia in diuinis, prædicatione identica in creaturis est, quando aliqua duo sunt idem inter se, propter identitatem, quam habent in tertio. sicut est genus cum differētia, quæ sunt idem inter se, propter identitatem, quam habent cum tertio. i. cum homine, & ista semper est formalis, quia prædicatum informat subiectum, nam rationale informat animal, & ista pōt est multipliciter, aut in prædicatis primi modi, sicut est de animali, & rationali, quæ habent identitatem identicam, aut in prædicatis secundi modi, sicut bonitas, & ueritas sunt idem propter identitatem eorum ad tertium. s. subiectum, quod est ens, cui sunt idem, & sic bonum, & verum sunt identica identice: aut in prædicatis per accidens, album, & dulce sunt idem propter identitatem eorum ad subiectum. s. ad lac, & habent identitatem identicam. Secundū est notandum, quod duo sunt gradus huius identitatis, quia ista extrema, aut habent identitatem solum ad tertium, & tunc illa identitas vocatur solum identica, aut consideratur identitas extermorum inter se, quæ est propter identitatem, quam habent cum tertio, & tunc illa vocatur identice identica. Et ex hoc sequitur, quod prædicatione identice identica, est illa, quæ presupponit ante se aliā, & de ista aliquo modo loquuntur naturales quando dicunt, quod omnis forma syllogistica tenet per illam regulam, quæcumque sunt eadem vni, & eidem, inter se sunt eadem, & talis est identitas conclusionis in syllogismo, quæ est identitas identice identica, quæ presupponit identitatem maioris, & minoris ad medium in præmissis, & si illæ præmissæ sunt immediate, tunc est propositio identica. Si autem sunt demonstrabiles, tunc earum identitas est identice identica. Ex hoc sequitur corollarium, quia dictum est prædicationem identice identicam esse illam, quæ habet duas identitates, quia multæ prædications sunt vera in concreto, quæ falsæ sunt in abstracto qualis est ista, album est dulce, vera est in concreto, & falsa in abstracto,

vt

*Predicatio
identice iden-
tifica est illa,
qua presup-
ponit ante se
aliā.*

ut albedo est dulcedo, & hoc est, quia in concreto habent duas identitates: extrema propositionis, & inter se, & cum tertio: in abstracto autem amittunt identitatem in tertio, ideo propositio redditur falsa. Alia est prædicatio identice identica in diuinis, & ista semper est per substantia nomina abstracta, & si sit per nomina abstracta nullo modo est formalis, sicut illa, quæ est in creaturis, & hęc habet plures gradus. Primus gradus est, quando utrumque extreum est formaliter, & positivè infinitum, ut essentia diuina est bonitas, essentia diuina est iustitia. Secundus gradus est, quando alterum tantum est formaliter infinitum, ut essentia diuina est filiatio. Addit iste Auctor alium gradū, quando alterum extreum est infinitum positivè, ut humanitas est entitas, sed hoc ego non teneo. ut videbis in isto articulo, & contra eum arguetur. Et dicitur, quod iste prædicationes sunt veræ, quando concretum de concreto prædicatur, aut abstractum de abstracto, & concretum de abstracto non prædicatur, propter modum incompossibilem, maximè, si talia concreta sint adiectiva, & verba.

Ponit Auctor regulam Scotti in 1. distinct. 1. q. 1. quando subiectum est ultima abstractione abstractum, & prædicatum non est aptum prædicari nisi formaliter. i. per modum adiacentis, propositio non est vera, nisi in primo modo dicendi per se. Hic notabis primò, quod ista regula videtur falsissima, & in nullo exemplo potest verificari, & discurrere per omnia. nam prius dicit, si subiectum est ultima abstractione abstractum, sic debet habere prædicatum primi modi, & non aliud. Secundò dicit, q̄ prædicatum est per modum adiacentis, & denominantis. Tertiò dicit, q̄ est vera in primo modo: hoc implicat maximam contradictionem, quia nullum prædicatum denominativum potest prædicari in primo modo dicendi per se, de subiecto ultimatè abstracto. Dico, quod ista regula exponitur per duos sensus. Vnus est negatiuus, & est iste, si subiectum est ultimatè abstractum, & prædicatum est denominativum, siue per modum inherentis, propositio nunquam est vera in primo modo dicendi per se, propter repugnantiam prædicati, & subiecti. Et sic habet infinita exempla negativa: unde ista

e ista propositio non est vera, neque est per se: humanitas est alba, a sineitas currit, humanitas est risibilis. Alius Jesus est affirmatiuus, & vult dicere regula, de subiecto ultimatè abstracto nō prædicatur aliud prædicatum nisi idem se ipso: ut humanitas est humanitas, a sineitas est a sineitas: quia subiectum est ultimatè abstractum: de eo non erificantur illa, quæ sunt extra quidditatem suam: a ut la, quæ sunt aliquo modo distincta à subiecto, sed de ultimatè abstracto idem solum de se ipso prædicatur: & sic abet multa exempla & sunt omnes propositiones in quibus idem de se ipso prædicatur, & si alio modo intellige- e volueris regulam, semper errabis.

Quia verò dixit Auctor, quod in substantijs fit una solum abstractio, scilicet quidditatis à supposito propriæ naturæ, hoc dictu patitur instantias. primò, quia ista est vera intellectuum est volitivum: & licet hæc sit falsa, intellectus est voluntas tamen hæc est vera, intellectus est intellectus. Secundò falso est, quod homo non concernit nisi supposita propriæ naturæ. nam Deus posset facere, quod natura humana assumatur à lapide, vt patet à Sco. inter io dist. 1. quest. 4. & tunc prædicaretur de lapide, & ista es- et vera, lapis est homo: falso est igitur, quod concernat tantu supposita propriæ naturæ. Ad primam instantiam repondeo, quod in substantijs est tantu una abstractio, quando scilicet subiectu includit formaliter prædicatum, vt ho- mo est homo: ergo humanitas est humanitas: hic prædicatum non distinguitur formaliter à subiecto, sed in ista, intellectuum est volitivum, aut substâlia intellectua est vo- litiua, prædicati est distinctu formaliter à subiecto: ideo, si bene sit abstractio adhuc ista abstracta concernunt sup- posita: Ad secundam instantiam dico, quod tantum cœcerit suppositum propriæ naturæ, vel aliud suppositum sup- plens vicem suppositi propriæ naturæ, vt patet à Scoto, q. 19. quolibet. sicut esset hic, si natura humana esset assumpta à lapide, quod videtur possibile iuxta Scotu. Alia est abstractio, que sit in accidentibus absolutis, vbi concer- nuntur duo scilicet individua propriæ naturæ, & subiec- tum: vt album concernit lignum, & hanc, & hanc al- bedinem, facta hac abstractione à subiecto, idest à ligno,

Tria. n. sunt genera ab- stractiū à fundamēto & subiecto et à suppo- sito.

Q[uod]o in cō- cressi substâ- tialibus fit vna solum ab- stractio, sci- lice et quiddi- ta. ris à suppo- sito, vt puta ab ij. 10. & ab illo homino abstractur humanitas qua est volti- ma in fun- damēto sed ulterius pro- cedēdo. s. in secundis in- tentionibus in grediēdo ul- tima erit i- sta quiddi- tas humani- tatis. i. acce- dentibus verò suppleabsolu- tis sunt due s. à subiecto & à sup- posito à pri- me vt ab hoc

Q & hoc

*atio abstra-
batur albedo
qua est ultio-
ma stando
in predica-
mentis secun-
da aut. s. à
supposito ne
puta ab hac
albedine ab-
strahitur
quidditas
albedinis.*

*In accedēti-
bus autē re-
spectiūs sīnū
tres prima à
fundamēto
ut puta ab i-
sto homine
qui est pater
abstrahitur
potētia gene-
rāds qua est
fundamētū
generatiōnis
Secunda à
substituto ut
à potētia ge-
nerandi ab-
strahitur pa-
ser terția à
supposito ut
ab isto patre
abstrahitur
paternitas
qua est ultio-
ma i fundo*

& hoc est, quando albedo abstrahitur à supposito alterius naturæ, adhuc remanet concretio ad individua propriæ naturæ, quia iste sunt veræ, hæc albedo est albedo: & ab istis quæ sunt individua propriæ nature, non sit postea alia abstractio, & est tunc, quando albedineitas abstrahitur à suis individuis: & circumloquitur per hoc quod dicimus, albedineitatem: vel per hoc, quod dicitur quidditas albedinis: & ista non concernit nec suppositum, nec individuum alterius, aut propriæ naturæ. Alia est abstractio in relationibus, quæ plura concernunt, unde hic possunt fieri tres abstractiones: quia relatio tria concernit, scilicet suū propriū individuum, fundamentum, & subiectum: exempli hoc concretum, quod est causa, dicitur de igne, qui causat calorem, ut de subiecto: & sic est vera ista, ignis est causa. Sed abstrahendo à subiecto remanet adhuc concretio ad fundamentum, quod vocatur calor, & tunc est vera ista, calor est potētia causandi calorem, sed ista est falsa, ignis est potētia causandi calorem. Adhuc potest fieri tertia abstractio, quia adhuc remansit cōcretio ad individua propriæ naturæ, & facta tertia abstractione ab individuis, hæc sola remanet vera, causalitas est causalitas, quæ nihil cōcernit, tamē hę sunt false, ignis est causalitas. Similiter ista calor est causalitas. Similiter ista hæc causa est causalitas: quia causalitas ab omnibus est abstracta.

Ad leuandam autem omnem studiosi Tyronis doctrinā de abstractione quæ latè tractata est à Brulifero, in summam conGrego, & dico quod tria sunt genera abstractionum primum à fundamento, secundū à subiecto, tertium à supposito. In concretis substantialibus vna sit tantum abstractio: cum quidditas per actum intellectus à supposito abstrahitur, ut à Platone & Socrate abstrahitur humanitas, quæ manendo in fundamento ultima est. Sed si ultius volueris progredi in secundis intentionibus ultima erit quidditas humanitatis: In accidentibus autem absolutis quantitate videlicet & qualitate, duæ solūa reperiuntur abstractiones, vna à subiecto, altera à supposito. prima est ut dum ab albo abstrahitur albedo, quæ est ultima si steterimus in fundamentis, sicut dictum est de abstractione in substantiæ concretis. Secunda quæ sit à supposito,

osito, ut ab albedine elicetur albedineitas. Quod autem
 continet ad accidentia respectiva, in ijs tres sunt taxatae inue-
 iuntur abstractiones: prima à fundamento, ut à Socrate
 qui est pater abstractur potentia generandi quæ est gene-
 rationis principium & fundamentum: Secunda à subiec-
 to, sicut à potentia generandi abstractur pater. Ter-
 tia à supposito ut ab isto patre abstractur paternitas quæ
 est ultima in fundamentis.

Sed contra supradicta arguitur sic, dictum est, quod
 semper abstractio fit à posteriori, non autem à priori, ut
 patet per Aucto. in litera, & per Scot. §. primi. sed subiec-
 tum respectu accidentis, siue absoluti, siue respectivi est
 prius semper accidente, quia subiectum est substantia: &
 substantia prius est omni accidente: ergo non potest
 prius abstractio à subiecto, quod est substantia, quia à prio-
 ri nulla fit abstractio. Secundò dictum est, quod acci-
 dens respectuum concernit tria, scilicet subiectum, fun-
 damentum, & individuum, & ego probo, quod ultra
 hæc concernit terminum, quia relatio non potest esse si-
 ne termino, sic erunt quatuor, & non tria. Ad primum
 dico, quod duplex est prius: uno modo est, prius in praedi-
 cando, quod est superius ordinatum, & de quidditate alicu-
 us: & sic non est substantia nunc, quia substantia non est
 de quidditate accidentis. Alio modo dicitur prius, quod
 presupponitur ab aliquo, & isto modo substantia est
 prior accidente quolibet, & tunc dicemus, quod non
 est in praedicamento accidentis, neque potest esse de
 quidditate accidentis. nam substantia non ponitur in de-
 finitione accidentis quidditativa, sed bene in definitio-
 ne quietativa, ut docet Tartaretus quæst. 2. vniuers. sci-
 ent. 3. Ad secundum dico, quod relatio non concernit ter-
 minum, imo includit in primo modo, & quidditativè habet
 studinem ad terminum & sic non concernitur terminus,
 quia non est posterius relatione, immo habitudo sua est
 de essentia relatiui. Et si dices Aristot. 7. Metaphy.
 concedit, quod fixio pedis est pedalitas quædam, ergo
 datur praedicatio in abstracto, & non est eiusdem de se
 ipso: contra determinata: quia nos concessimus in ab-
 stractis esse unam tantum veram propositionem, scili-

montis in se
 cūdiss. ac in
 tensionibus
 abstractur
 quidditatis
 paternitatis

Q. 2. cet. eius-

cet eiusdem de se ipso, & tamen ista fixio pedis non est eiusdem de se ipso. Respondet Scot. 11. dist. quarta, quod pedalitas non prædicatur de fixione, sed pedalitas accipitur diuisiuè, id est fixio, & non fixio diuidunt pedalitatem.

Catalogus propositionum in abstracto, Et primò de propositionibus in divisione.

PRIMÒ stante veritate regulæ, scilicet quando subiectum est ultima abstractione, & cæt. omnes istæ reales sunt falsæ formaliter, quæ sunt in diuinis. Essentia diuina est paternitas, essentia est filatio, & similes: quia non sunt veræ in primo modo dicendi per se, tamen realiter, & identicè sunt veræ.

Secundò, omnes istæ reales sunt falsæ, essentia diuina est felix, essentia diuina est beata, communicata, essentia diuina est obiectum, essentia est pater: accipiendo pater adiectiuè, essentia diuina est sapiens, intelligens, & similes: quomodo cunque prædicatum sit, aut per se in aliquo modo, aut denominatiuè acceptum, sunt falsæ dupliciter & quidditativer, & identicè: pater quoddam sint falsæ quiditativer, quia non sunt propositiones in primo modo, falsæ sunt identicè, quia non sunt extrema ambo substantiæ, sed adiectiæ, & verba, & participia, tamen realiter sunt veræ. nam Scot. prima distin. primi concedit istam, essentia diuina est obiectum fruitionis.

Tertiò, omnes istæ rationales propositiones sunt falsæ, de rigore, essentia diuina est abstracta, essentia diuina prædicatur: essentia diuina est nominatiui casus, fœmini generis: quia non sunt veræ, in primo modo tamen in se, & in re sunt veræ, quia Theologi concedunt omnes istas.

Quartò, istæ propositiones, essentia generat, essentia generatur, falsæ sunt identicè: falsæ in primo modo dicendi per se, siue formaliter, falsæ de rigore logicæ, falsæ realiter, & in se, nec aliquo modo possunt concedi, quod falsæ sint in primo modo, & identicè, & de rigore logicæ patet. sed probo, quod sint falsæ realiter: & arguo sic, generare est ope-

*Essentia genera-
merat essen-
tia genera-
sur falsæ sūt
identicè.*

Ecce operatio alicuius generantis realiter distincta a genito, similiter generari est alicuius realiter distincta a genere, sed essentia, ut haec essentia, siue ut haec forma, est simpliciter idem realiter omnibus tribus personis: ergo non est operatio essentiae, & si tale generare esset propria operatio essentiae, tunc essentia realiter distingueretur a persona genita, & hoc tenuit Sco. 5. distin. primi, q. i. quod essentia diuina non generatur, neque generat, & aliter dicere, est heres.

Quintò, iste sunt falsae, humanitas est entitas, animalitas est entitas: & similes, falsae sunt formaliter; & in primo modo, falsae sunt identice, quod est contra omnes quasi Scotistas, qui conuenere in unum dicentes, quod ista sunt veræ identice: propter infinitatem permissiuam entitatis. Sed contra eos arguo sic, cum entitas sit abstracta a finitate, & infinitate permissiva, & formali, & ipsis saluant eam propter infinitatem permissiuam, & non alio modo, cum hic non sit infinitas, sequitur, quod falsae sunt, quod sunt abstracta a finitate, & infinitate patet. nam omne prius potest abstrahi a posteriori, sed entitas est prius, & modi sunt posteriores: ergo abstrahit entitas a modis, qui sunt finitas, & infinitas, & est sine finitate, & infinitate in tali abstractione, & sic propositione non potest esse uera. Nec imaginandum est, quod entitas adhuc possit abstrahi facta abstractione a modis, quia ens prædicatur in quid, & non per modum qualis, & in his est tantum una abstractio, sicut in substatijs. nec Sco. qui adeo diffusè loquutus est de his abstractionibus, vsquam dixit, quod ista infinitas permissiva faciat propositionem identicam, bene tamen 8. i. q. 3. dixit quod infinitas formalis facit propositionem identicam sicut ista est vera, essentia est iustitia.

De propositionibus in abstracto in creaturis, pro quibus principio est nota regula valde singularis ad cognoscendum propositiones mundi, qua sunt vera, & qua sunt falsa.

Regula est talis, omnis propositione affirmativa uniuersalis semper est vera, quando extrema habent infinitatem

Q 3 tatem

tatem formalem, aut permissiuam aut quando concer-
nunt tertium, cui sunt idem aut cui vniuntur. Primo dicitur, quando extrema habent infinitatem, aut ambo, aut
vnum, propter hoc istae sunt veræ, essentia est iustitia, essen-
tia est paternitas, & per oppositum istae sunt falsæ, pater-
nitas est innascibilitas, & generatio est filiatio, quia nec
ambo: nec alterum extremum est infinitum. Secundo di-
citur, aut quando extrema concernunt tertium, cui sunt
idem, propterea omnes istae sunt veræ, homo est animal,
homo est albus, homo est quantus, animal est ens, & om-
nes propositiones mundi, quarum extrema tertium con-
cernunt. nam homo, & animal, concernunt sortem, cui
identificantur, propterea est vera ista, homo est ani-
mal: similiter homo est albus, homo est pater extrema
concernunt sortem, & sic omnes sunt veræ, accipiendo pro-
positiones in quocunque prædicamento, & per opposi-
tum omnes istae sunt falsæ, humanitas est animalitas, hu-
manitas est albedo, humanitas est paternitas, albedineis
tas est quanta, quia extrema non concernunt tertium, &
posteriorius à quo sunt abstractæ, & in hoc facias combina-
tiones cuiuscunque prædicamenti in quocunque modo.
Tertio, dicitur propositio affirmativa, quia propositio ne-
gativa non est vera per hoc, immo quia non conueniunt
extrema in tertio. Quartò, dicitur vniuersalis, quia istae
particulares sunt veræ, sortes est homo, sortes est animal
sed non propter concernientiam ad tertium, scilicet ad in-
ferius: quia sortes nō habet inferius post se, sed per aliam
causam sunt veræ, scilicet propter inclusionem, quia sortes
includit hominem & animal. Quinto, debet addi, quod
subiectum propositionis supponat pro aliquo, defectu cu-
jus istae non sunt veræ, chymera est homo, & similes. Se-
xto, dicitur, cui extrema sunt idem, aut uniuntur: pro-
pter istam propositionem, Deus est homo, & similes, quia
extrema non sunt idem alicui, sed bene sunt unita tertio,
scilicet uerbo: hæc regula probatur per illud Arist. Quæ-
cunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se 17. t.
primi Phy. Hæc propositio interim quæ hic ab auctore ex
Philosopho in medium profertur, nō est uniuersaliter ue-
ra, non enim sequitur (ut docet Scotus noster in 13. dis. 1.
quæst.

quæst. vni ca in respons. ad 2.) ego sum cum æternitate, & Abraham fuit cum æternitate: ergo sum; vel fuit simul cù Abraham: ideo dicendum, quod hoc axioma non est verum, quando illa duo comparantur ad aliquod illimitatum, & infinitum. Nonnulli vero doctoris distinctione haud contenti, dicunt non valere prædictam propositionem in inadæquatis, alij in terminis improportionatis. Quidam vero alijs Scotisæ interpretantur (& optime distinctionique Scoticæ convenienter) sic. Quæcunque sunt eadem vni tertio: illa sunt eadem inter se: hoc est quæcunque aliqua identitate sunt eadem alicui: illa sunt eadē inter se de tali idētitate exemplum accommodatisimum dari potest de tribus personis in diuinis respectu essentiaz, vide Scotum in 2. dist. 2. quæst. 4. in response ad primum arg:

Ncipiendo modo a propositionibus abstractis in creaturis, dico primo in substantijs loquendo, quod hæc est falsa, humanitas est animal: quamuis alicui eam concedant. Ratio, quia extrema non sunt infinita, necque ambo cōcerunt tertium, & ad hoc quod propositio sit uera, Scot. 8. primi dixit, quod extrema debent habere unitatem cum tertio, & non extrellum. Ulterius ipsis nunquam concedit propositiones in abstracto veras, nisi quando idem de ipso prædicatur.

Secundò, ista est vera, humanitas est ens non propter concernentiam ad tertium, sed propter infinitatē permisuum. nam modo ens benè habet infinitatem permisiuā, & quod ista sit vera probatur per Sco. 3. d. j. q. 3. ubi cōcessit rationalitatem esse ens.

Tertiò, ista est falsa humanitas est animalitas: patet per regulam, quia extrema nec infinita sunt, nec tertium concernunt,

Quartò, istæ sunt falsæ, ueritas est entitas, ueritas est unitas: patet per regulam, quia extrema non concernunt tertium, nec infinitatem habent formalem, aut permisuum.

Quintò, istæ sunt falsæ, humanitas est rōnalitas, a finei-
tas est irrationalitas: propter causas antedictas, ulterius,

Quæcunque sunt eadem vni duo sunt eadē inter se. Ecos. noster d. 13. 1. scut. dicit, quod non est uera illa proposit. quando illa duo cōparātur ad 3. illi mūtatum, et dat duo exē plāibi, Et hanc metuō lūsionē dat inferius dis. 19. q. i. Alij dicunt, quod non uales in inadæquatis Alij dicunt, quod non se uer in termi nis non proportionatis:

Q. 4 quia

tamen dicitur
re ut dicunt
aliquis Scotti
sa. & Sco. 5
Quacunque
sunt eadem
uni 3. sunt
eadem iter.
i. se quacumq;
aliqua idem
eae sunt ea
dem alicui,
sunt eadem
iter se rati i-
densitate.
Da exemplū
de trib. per se
m s i dsumis
respectu ei-
sentie.

Que nam
si vera pro-
positio in ab-
stracto.

quia pars per modum partis. s. rationalitas non praedica-
tur de toto. i. humanitate.

Sexto, iste sunt falsæ, humanitas est risibilitas: a sineitas
est rudibilitas, & similes, patet per regulam, quia extrema
non concernunt tertium, nec sunt infinita.

Septimo, iste sunt falsæ, humanitas est albedo: quanta,
pater agit, patitur, est in hac hora, & similes, omnes sunt
falsæ propter regulam antedictam.

Octavo, iste sunt falsæ, haec albedo est quidditas albedi
nis: haec nigredo est quidditas nigredinis: calor: aut ignis,
est causalitas, quia extrema non concernunt tertium.

Nono, iste sunt veræ, albedo est color: color est potentia
causandi colorem, & similes propter regulam antedictam,
quia extrema concernunt tertium.

Decimo, iste sunt falsæ: humanitas includit humanita-
tem, & rationalitatem, humanitas identificat sibi animali-
tatem, propter regulam falsæ inquam sunt de rigore logi-
ces, tamen realiter sunt veræ.

Vndecimo, iste propositiones secundarum intentionū,
humanitas est abstracta, humanitas est vniuersale, huma-
nitas est species, sunt falsæ de rigore logices, tamen in se
sunt veræ.

Duodecimo, iste sunt falsæ, humanitas est assumpta a
verbo, intemerata Virginitas edidit Saluatorem mundi,
ut dicitur in Canone, Humanitas Christi in triduo fuit
corrupta, & similes, sunt falsæ inquam de rigore logices:
per regulam, sed realiter sunt veræ, & Theologi illas con-
cedunt. Et breuiter dico, quod multæ aliae propositiones
in abstracto veræ sunt realiter, quæ de rigore sunt falsæ,
& vt omnia concludam: nulla propositio potest esse vera
in abstracto, nisi illa in qua predicatur idem de seipso, nec
oportet adducere tot glosulas, sicut fecit Franciscus de
Mayronis, loquens de propositionibus in abstracto: volens
saluare regulam Scotti, adduxit vndecim exceptiones, sic
enim faciliter possumus saluare quamcunque proposicio-
nem, etiam fallam.

Tertiodecimo iste, humanitas est animalitas, & rationali-
tas: a sineitas est animalitas, & irrationalitas, & similes, sunt
falsæ, per regulam: cum nō sint infinita extrema, neq; ter-
tium

um concernunt, & ultra hoc subiectum non est idem cum
rædicato, quia ultra animalitatem, & rationalitatem sub-
iectum includit tertiam entitatem.

Conformatio cum Arist.

Prædicationem identicam in diuinis in Arist. non inueni-
niemus, eo modo, quo Auctor ponit, tamen possemus
comprobare eam per ea, quæ habet Arist. primo physico.
text. commen. 17. quæcumque sunt eadem vni tertio, sunt
ea dem inter se, quia verò essentia, & iustitia sunt eadem
infinitati formalis, erunt inter se eadem. & si Aristoteles
posuisset identitatem, & trinitatem: non repugnaret di-
ctis suis propositio identica, ut essentia est paternitas, es-
sentia est filatio.

*Conformatio cum Arist. de propositionibus in
abstracto.*

Arist. posuisse propositionem in abstracto inuenies, ut
habet videri 3. de ani. tex. com. 35. Quæ vero abstra-
& tione dicuntur intelligit sicut simum secundum, quod si
mum non separatè. i. licet intelligas similitatē, separatam a
naso, nō tamen similitas est separata a naso, & sequitur: in-
quantum aut̄ concavum si aliquid intellexerit actu sine
carne, vtq; intellexerit in qua concavum: sicut mathema-
tica, id est tu potes intelligere concavum per abstractio-
nem sine carne: sicut mathematicus facit, non tamē, quod
concauum sit sine carne. ex Arist: igitur habemus, q; dan-
tur propositiones in abstracto, similiter patet per eū 2. phy.
t.c. 18. de his quidem igitur negotiatur mathematicus, id
est de quantitatibus, sed non in quantum physici corpo-
ris terminus est vnumquodq;, id est mathematicus consi-
derat quantitates, sed non ut sunt terminus corporis phy-
sici, sed abstrahuntur a corpore: & sequitur, neq; accidētia
speculatur, scilicet mathematicus in quantum talibus exi-
stentibus accidit, vnde abstrahit: id est mathematicus non
speculatur quātitates, inquantū sunt existentes cū alijs ac-
cidentibus: sed abstrahit ab istis, propterea dixit, ab-
stracta

Vide pro hoc doctissimum Mauritanum de duplice abstractioe. Duplex ē. n. abstractio praeclara & diuisina. Complexa et incompleta. applica.

sed abstrahit ab istis, propterea dixit, abstracta. n. a motu sunt. neque sit mendacium abstrahentium. i. bene possumus abstrahere a posteriori per considerationem, & tunc non est mendacium. i. non sunt falsæ propositiones. Habeamus duo per Arist. q̄ dantur propositiones in abstracto, & abstractio est a posteriori, quæ ambo ponuntur ab Aucto. Hoc confirmat comment. in codem loco mathematicus abstrahit a materia sensibili. Idem habet 7. metaph. text. comm. 35. & primo de anima, text. commen. 17. & primo cœli. 92. Sed ultra hoc aliud nos querimus in Aristote. s. quod predicatione in abstracto sit in primo modo, & hoc habemus ab Arist. in lib. 4. Top. in si. ubi uoluit, q̄ tranquillitas est quies: ista est prædicatio in abstracto, & uera in primo modo, sicut Sto. 8. primi declarat. Sed ad sufficiētiā regulæ aliud nos querimus scilicet quod de ultimato abstracto non sit vera propositione, nisi in primo modo, & quod nihil possit prædicari de ultimatè abstracto nisi idem de se ipso. hoc ultimum apud Arist. non inuenio, sed bene Aquicen. ponit 5. metaph. c. 1. equinitas est tantum equinitas. Quod verò detur una abstractio in substantijs, patet per antedicta, quia Aquicen. dicit, quod equinitas est tantum ipsa, neque una, neque plures: si plures non est neq; una, ergo nihil est nisi ipsam est, ergo nihil cōcernit, ergo a nullo potest abstrahi, & est substatiæ: igitur est una abstractio in substantijs. Quod verò in accidentibus absolute datur duæ abstractiones: patet quia concedit istam, tranquillitas est quies, & non est prædicatio eiusdem de se ipso, igitur tranquillitas non est tantum ipsa, ergo aliquid aliud includit. saltem individua propriæ naturæ, & ista sunt accidentia absolute in prædicamento qualitatis, ut patet. Sed tres abstractiones in prædicamentis respectiis apud Arist. ego non inueni: possunt bene deduci ex dictis suis per multas consequentias, sed formaliter ab eo non sunt positi.

Dubia circa textum.

Dubitatur primò circa uerba Auctoris quando afferit secundam prædicationem esse prædicationē formalē possit

offset enim in oppositū sic argui, nulla prædicatio est formalis nisi primi modi, quia in omni prædicatione formaliter includitur formaliter in subiecto, sed hoc ostentat tantum in primo modo, ut tenet Scot. 8. dist. 1. q. 1. Respondeatur quod duplex est prædicatio, una formalis et quidditativa, & sic est verum, quod nulla est formalis nisi illa, quæ est primi modi, & de ista loquitur Scotus. 8. pri-
 ni, quod prædicatum includitur in subiecto, alia est formalis non quidditativa, & sic plures sunt prædicationes formales, quæ tamen non sunt primi modi. Secundò dicitur quare Doctor posuit istos quatuor gradus ordinarios prædicationis denominatiue, quia potius gradus quaus debet esse primus, quia accidentis per accidēs est maius denominatiuum, & magis distinctum ab ipso subiecto, & tamen Auctor fecit oppositum, & posuit primum gra-
 dum, quando differentia prædicatur de genere. Ad hoc respondeo, q; Auctor hoc fecit, ut continuaret per ordinē la, quæ dixerat de modis dicendi per se, quia post prædi-
 cationes per se, sequitur magis prædicatio, in qua prædicatur differentia de genere, quam prædicatio, in qua acci-
 ens per accidentis prædicatur de subiecto, ideo merito vo-
 luit secundam prædicationem esse, in qua prædicatur dif-
 ferentia de genere, & non illam, in qua prædicatur acci-
 ens de subiecto. Tertiò dubitatur an ista Deus est homo
 vel verbum est homo, sit formalis? Et an sit formalis quid-
 ditativa, aut formalis denominativa? Respondeat Scotus
 d' hoc, quod Theologice loquendo, hæc propositio nec
 est formalis denominativa, nec quidditativa: quidditati-
 va non est, quia subiectum non includit prædicatum, acci-
 dentalis non, quia neutrum extremum realiter accedit al-
 teri, sed vocatur secundum Scot. propositio substantialis.
 Et si dices, ergo datur propositio, quæ dicitur esse distin-
 ta contra quidditativam, & accidentalem. Dico, quod
 Theologice datur, quamvis philosophi naturales eam nō
 posuerint. Hic est etiam dignum animaduersione quod
 deo dicitur prædicatio identice identica, quia hæc gene-
 ra prædicationum habent duas identitates, una est extre-
 morum inter se, & alia est extreborum propter tertium,
 ut in ista, essentia est voluntas, extrema sunt idem inter se,
 & alia

An iuste De
 est homo uel
 verbū est ho-
 mo sit prado
 cassio forma
 lis.

& alia identitas est, quia extrema sunt idem propter infinitatem formalem, & propterea vocatur identica identitatis, lata est etiam differentia identitatis in diuinis, & in creaturis: ista est vna in genere alias differentias, quia in diuinis est idētice identica p̄p infinitatem formalem, in creaturis propter conceruentiam ad tertium ut in ista, animal est rationale est identica, quia extrema tertium concerunt, scilicet hominem, & abstracta ab his propositio est falsa. Quartò dubitatur de illa prepositione auctoris, quæ talis est. Arguitur enim in oppositum, si ista est vera, humanitas est entitas, ratione infinitatis permisiva, multo magis ista debet esse vera, lapideitas est Deitas: probatur, quia in prima ponitur: solū infinitas permisiva, in secunda ponitur infinitas formalis: ista ratio contra illos qui tenent hanc esse falsam, humanitas est entitas, non valet, sed bene valet contra Auctorem. Respondeo pro auctore q̄ ista non est vera, lapideitas est Deitas, quia extrema non sunt componibilia naturaliter, & formaliter, quia tam in concreto, quam in abstracto extrema sunt incompossibilia formaliter, & naturaliter. Nam ista est falsa, lapis est Deus: si militer ista est falsa, lapideitas est deitas: sed ista extrema, humanitas est entitas, non sunt incompossibilia naturaliter, & in ipsa re: immo secundum eos ista bene naturaliter sunt compossibilia, quia entitas non repugnat humanitati. Quinto, de illa regula Scot. dubitatur dum dicit quando subiectum est ultima abstractione abstractum, & prædicatum non potest prædicari, nisi formaliter, propositio nō est vera nisi in primo modo: hæc regula Scotti impugnatur, & limitatur à dñersis, & Franciscus ponit duas limitationes. Sed breviter est dicendum quod hæc regula tenet tribus conditionibus positis. Prima est ista, valet in prædicatis positivis: propterea ista non est formalis in primo modo, essentia distinguitur, essentia non est eadem, quæ non sunt prædicata positiva. Secunda tenet in prædicatis aliam formalitatem ex natura rei importatibus: ideo ista non est vera formalis in primo modo, essentia est infinita, quia infinitum non importat formalitatem per se distinctam formaliter ex natura rei à subiecto, cum sit modus intrinsecus essentiae. Tertia conditio tenet suppositis primo

rimo verificabilibus, scilicet tenet in ipsis humanitas est humanitas: quia ista, & similes sunt veræ, quia in eorum suppositis large sumendo supposita, possunt primo verificari. Nam ista est vera, humanitas est humanitas, quia in suppositis suis primò verificatur, id est in ipsis hæc huma-
itas est humanitas: sequitur igitur, quod solum regula est vera, in abstractis, quando idem de se ipso prædicatur. Aut intellige primò verificabilibus, id est adæquate, & præcise, quia hæc humanitas est adæquate, & præcise eadem ibi ipsi: ergo, & de humanitate in communi vltimate abstracta nihil prædicatur nisi ipsamet, quia equinitas est tamen ipsa, nec vna, nec plures: & per, ly tantum, intelligas omnia prædicata passionalia, denominativa, & quidditativa, id est nullum prædicatum de vltimate abstracto potest verificari, sed tantum ipsa, id est equinitas est equinitas: & nullo alio modo est vera propositio. Et si dicas vna conditio est, quod prædicatum debet habere distinctum esse ex natura rei à subiecto, sed quando prædicatur idem de se ipso, non distinguitur prædicatum à subiecto. Respōdeo, q̄ ego nolo dicere per hoc, q̄ idem distinguatur ex natura rei à seipso, quia clarum est quod distinguitur, sed volo dicere in secunda conditione, q̄ non est vera regularia in prædicatis, quæ sunt modi intrinseci, qui non sunt distincti ex natura rei à subiecto, & quidditate eorum.

Sextù dubitatur circa ista verba Doctoris, tertia abstractio est quidditatis à supposito. Et istæ abstractiones sic ē habent, q̄ licet abstractio fiat à posteriori, & extrinseco, non tamen à priori. Et queritur quid sit propinquius relatiōni, an subiectum, an certe fundamentum? Dico quod propinquius est relationi fundamentum. Deinde queritur an possit abstrahi à termino, sicut à fundamento? Dico, quod non potest abstrahi à termino, id est ab habitu dñe ad terminum, quia illud includit in primo modo per se. Sicut patet per Scotum s. distinct. primi quæstione pri- ma, propterea ipse dicebat contra Henricum quod includitur essentialiter in conceptu relatiui non potest excludi ab eo. Sed habitudo ad terminum essentialiter includitur in relatiuo, propterea non potest ab eo excludi. Ideo non potest abstrahi relatio ab habitudine ad terminum.

Confir-

Effentia est infinita non est vera for malis in primo modo.

De ipsis abstractionib⁹, vide Doctif- sumum Lxx rentium Bre viensem super articulū de identita te formulis quæ per pul- chre decla- ras.

Confirmatur per ea, quæ habet Aristotel. in definitio-
ne relatiuorum in predicamentis, quia diffinit relatiuum
per habitudinem ad terminum, ergo ab habitudine ad
terminum non potest abstrahi (quia à fundamento bene
abstrahi potest, quia est posterius relatione) & si non, quo
modo igitur à fundamento, cù sit habitudo vnius ad aliud
idest si non ita abstrahitur à termino, sicut a fundamento,
quia videlicet à fundamento bene abstrahitur, sed non à
termino. Contrarium tamen potest colligi ex mutua ha-
bitudine vnius ad aliud: nam relatio est habitudo vnius
ad aliud, ergo si non potest stare sine termino neque pote-
rit sine fundamento. Ad hoc dico quòd a termino relatio
actualis non abstrahitur, sed bene à fundamento, & quan-
do dicis, est habitudo vnius ad aliud. Respōdeo, quòd fun-
damentum capitur dupliciter: aut, vt extreum relationis,
& sic ab eo non abstrahitur relatio, quia tunc sic consi-
derare relationem sine duobus extremis, esset considera-
tio, & abstractio mendax, quia non potest sic esse, nec sic
considerari relatio sine implicatione contradictionis. Alio
modo potest capi fundamentum pro illo, quod fundat re-
spectum, quod non est de quidditate relationis, ab isto per
intellectum potest considerari esse abstractam relationem,
sicut potest considerari causalitas sine calore. Et sic
relatio abstrahitur à fundamento, & nō à termino, & nul-
lum sequitur inconueniens. Sed ad quem artificem spe-
ctat consideratio relationis in ultimata abstractione?
Respondeo, quòd si ista relatio accipitur incomplexe, ad
nullum artificem spectat, sed bene tantum ab intellectu
cognoscitur, & pertinet ad simplicium intelligentiam. Si
verò accipitur complexe, idest si ponitur relatio in propo-
sitione, hoc dupliciter, aut respectu passionum transcendentium,
& entis, sic potest abstrahi à fundamento talis relatio
accepta, vt respicit ens, & alia transcendentia, & sic de
ea considerat metaphysica. Si verò respectu propriarum passio-
num, & omnium, non potest considerari relatio præscin-
dendo ab habitudine ad fundamentum, idest si relatio se-
cundum proprias passiones consideratur ut est inhærentia
actualis, vel aptitudinalis, non potest præscindi à funda-
mento, & ratio est, quia actualis, vel aptitudinalis relatio
non

non potest præscindi à fundaméto. Et ratio est, quia actua
is, vel aptitudinalis relatio non est prior natura fundamé
o immo ista inherētia vocatur fundamētalis, sicut Mai
ritius vult alibi super vniuersalia Scotti quæst. 30. & ibi re
series, qualiter aptitudo non est prior fundamento, ideo
fundamento non potest abstrahi. Vbi aduertere, quod pro
pter illam inherētiam actualis relationis, quæ forte est
formaliter, illa dicitur eadem accidenti respectivo id est
relatio inherētis aptitudinalis, & actualis idem sunt, hoc
habet iste Doctor in illa expositione vniuersalium: dicēs,
quod in respectiis non separatur inherētia aptitudina
lis ab actuali. Et non propter subiectum inquantum tale,
est actualis relatio, & aptitudinalis. Forte sunt idem for
maliter propter fundamentum, quia dixi, quod talis rela
tio non præcedit fundamētum natura, sed non sunt idem
propter subiectum, & idem, relatio aptitudinalis abstrahit
subiecto, sed non à fundamento: Septimō de his verbis
ubitur: in substantijs est vna abstractio tantum scilicet
uidditatis à supposito propriæ naturæ: quia substantiæ
non concernunt aliquid alterius naturæ, & ideo istud, ut
sic concepsum, est præcise ipsummet. Et sic equinitas est
tantum ipsa: contra hoc sit talis instantia, si bene equini
tas est ultime abstracta, adhuc ista est vera, hæc equinitas
est equinitas, & sic equinitas ultimata abstracta concernit
supposita propriæ naturæ. Respondeo quod in illo priori
stando, adhuc dantur signa naturæ. Vult dicere, quod licet
equinitas sic ultimata abstracta, & in isto priori, & esse suo
abstracto stando, dantur adhuc signa naturæ: & sic in pri
mo signo naturæ ipsa in communi prædicatur de se ipsa
sola: in secundo signo naturæ habet hanc, & hanc humani
atem, & sic ab ipsa ultimata abstracta possunt fieri abstra
ctiones. Et si tu dices, equinitas est tantum ipsa, & nihil a
iud concernit: dicas, verum est in primo signo naturæ, ta
men in secundo signo naturæ concernit hanc, & hanc equi
nitatem. Animaduertendum est etiam circa illa verba, de
ultimata abstracto non prædicantur illa, quæ se habent per
modum inherētis, & informantis, ut verba participia, &
dictiua. Quod d hæc expositio videtur falsa, quia sic erit
falsum, quod essentia mouet intellectū, sicut est falsa ista
essentia

essentia generat, & sic sequitur contra Sco. 14. q. quol. qui acceptat illam propositionem : dicens, q. essentia mouet intellectum diuinum. Dicendum quod licet sit falsa ista, essentia mouet de rigore logicz, tamen realiter est vera, sed ista essentia generat, neutro modo potest esse vera: logicz non, vt patet: realiter non, quia generare est operatio alicuius generantis realiter distincta à genito, sed essentia non est realiter distincta a genito, ergo non potest sibi competere generare. Non sic est de quasi mouere: quia, si mouet intellectum, non est distincta ab intellectu: quia, mouere est relativum accidentale, & nō requirit distinctionem realem extremorum, sicut generare, vt patet à Scoto in primo dist. 1. q. 7. Denique in illis verbis textus. Et si fiant syllogismi expositorijs &c. potest dubitari num per regulam dici de omni possint solui, iste potest esse syllogismus expositorijs. Hic pater generat, hæc essentia est pater, igitur hæc essentia generat: posset ergo aliquis dicere, ergo conclusum est ratione, q. ista propositio est vera, q. essentia generat, quod tamen nos negauimus. Auctor responderet q. syllogismus non valet, quia si regularetur per dici de omni, minor est falsa, hæc videlicet omne quod est hæc essentia generat, quia essentia est terminus singularis, & nō potest sibi addi signum vniuersale. Mauritius alio modo soluit & melius, dicens, q. syllogismus non valet, q. conclusio formalis, quæ erit ista, essentia generat, non sequitur ex identica præmissa, id est ex ista minore, hæc essentia est pater. Notandum hic, quod licet soluatur argumentum communiter, recurrendo ad distributionem illam extra terminū, & distributio extra terminū est, quādo sit per alios terminos: vt si deberet dici sic omnis essentia, tunc est distributio in termino, dicitur sic, omne quod est essentia: istud, omne quod vocatur extra terminū: & est solutum argumentum, quod syllogismus non valet. & minor est falsa, quia essentia non potest distribui. tamen si fiat argumentum sic: Nulla essentia generat, pater est essentia, ergo pater non generat, non facilè soluatur argumentum. & ratio est, quia licet essentia diuina nō distribuatur, tamē essentia in cōmuni benē distribuitur: & sic ambē propositiones, & maior & minor erūt verz, & cōsequēntia bona, & cōclusio falsa,

*Syllogismus
expositorijs
dicitur quā
do una præ-
missa ex-
ponit alterā.*

Si falsa, hæc videlicet, pater non generat sequitur, & sic ille modus respondendi est fuga. Ad hoc dico, quod modus ille est bonus, & iste syllogismus non concludit, quod pater non generat: quia licet maior sit vera, scilicet nulla essentia est pater, tamen minor est vera solùm identicè, scilicet hæc, pater est essentia: sed si poneretur ista pater est Deus, esset vera formalis: vnde ista, pater est essentia est vera solùm propter infinitatem, sed non est vera formalis: quia pater in subiecto, & essentia in prædicato, habent modos repugnantes ad invicem: & essentia formaliter non prædicatur de patre, vnde si non esset insuitas in prædicato, ratione cuius identificat sibi subiectum, propositio esset falsa: postea ponitur in conclusione, ergo pater non generat, sed ista est formalis, & conclusio formalis non sequitur ex minore identica.

T E X T V S:

*Quarta prædicatio est tantum essentialis, & ista est tantum in diuinis: quam ponit Hilarius de Trinitate: & est ista in qua denotatur consubstantia-
litas & origo, ut filius est de essentia patris, per ly
de essentia, vel substantia notatur consubstantiali-
tas, & per ly patris origo.*

*Si autem quæras an ista sit essentialis, filius est essentia: Ad primū respondetur secundum Scotum dist. 5. q. 2. 1. Sententia. quod non propriè dicitur aliquid persona esse de essentia absolute: sed addendo cum substantia personā aliquam originantem, bene dicitur quod aliqua persona originata est de substanciā illius personae: ita quod hæc, filius est de substantia divina, non est ita concedenda sicut hæc, filius est de substantia patris: quia per secundam expri-
mitur consubstantialitas & origo, propter genitium constructum cum casu præpositionis: per*

R primam

primam autem non notatur aliquid originans. Ad aliam dicendum, quod licet Aug. dicat filium esse filium essentiae patris. i. 5. de Trinitate, cap. 18. Et Doctor quidam dicat illam esse propriam, tamen videtur probabilius dicendum quod non: quia quam docunque relativum construitur cum aliquo in tali habitudine casuali, in qua natum est aliquid terminare illam relationem ut correlatum, tunc construitur cum illo precise ut cum correlatio. Exemplum. Pater construitur cum relatio in habitudine genitivi, simile in habitudine dative, & minus in habitudine ablative: Et secundum communem sermonem videtur, quod cum quoque construatur tale relativum, expressè in tali habitudine casual illud notatur esse correlatum huins relativi. Non enim dicimus, iste canis est filius hominis quia est filius, & est hominis, ut domini canis, ita quod ly hominis constituitur cum ly canis ex via possessionis vel possessoris, sed videtur significare quod constituitur cum ly canis in ratione relativi ut patris. Ita igitur in ista, filius est essentia, videtur ly essentiae accipi ut correlatum illius relativi cum quo construitur. Et tunc ad argumentum quod videtur huic contradicere, dicendo filius est essentia dico quod debet intelligi quod sit constructio intransitiva, ut filius est essentia, id est, filius est essentia: non autem debet intelligi quod sit constructio transitiva, quia aliud esset falsa, ut dictum est. Et si dicatur quod ad istam, filius est de substantia patris, videtur sequi ista, filius est essentia patris, nego sequelam: quia consequens notat relatio-

relationem inter filium & essentiam sicut sunt correlatum; quod non notat accidentis, sed tantum notat consubstantialitatem in essentia cum originatione notata in illo quod constituitur cum essentia. Sic ergo patet, quod ad veritatem prædicationis essentialis, ut hic capitulatur, requiritur quod sit consubstantialitas & origo.

Ulterius notandum est, quod possumus innenire multos gradus in unitate. In primo gradu est unitas aggregationis, quae est minima, ut in aceruo lapidum. In secundo est unitas ordinis, quae aliquid addit supra aggregationem. Tertia est unitas per accidentis, ubi ultra ordinem est informatio, licet accidentalis unitus ab altero eorum que sunt sic unus. In quarto est per se unitas ex principijs essentialibus ex per se actu & ex per se potentia. In quinto est per se unitas simplicitatis, quae est vera identitas: quicquid enim est ibi, est realiter idem unicilibet, & non tantum est unus illi unitate unus sicut in alijs modis.

Ultra autem omnes istas identitates est identitas formalis, ut dicit Scotus 2. distin. q. 4. primi sententiarum.

Declaratio & annotatio textus.

Quarta prædicatio est tantum essentialis, & ista est tantum in diuinis quam ponit Hilarius, & habet duas conditiones: primo quia notat consubstantialitatem: secundò quia dicit originationem, ut est ista: filius est de essentia patris: per ly essentia vel substantia, quod est ablatius, notatur consubstantialitas idest pater & sunt eiusdem substantiae: per ly patris, in genitivo notatur originatione.

R 2 quia

Iste terminus subscriptus notat cōsubstancialitatem quia pater & filius habent eandem substatiam sive naturā quam est essentia divina.

Hac enim aequaliter et sine suis propriis diuisimur est in tribus.

Iste vero terminus patens tres notas originē quia notat personam originem.

quia pater est originā filium. Et nota, quod ponitur ista prædicatione, tātum: hoc dixit, quia duplex est prædicatio essentialis, vna essentialis & formalis, & de ista loquuntur naturales: & est propositio primi modi, ut homo est animal homo est rationalis, quia prædicatum non tantū est de essentia subiecti, sed etiā se habet, ut forma respectu subiecti, & per modum concreti. Alia est propositio, in qua prædicatum tantum est de essentia subiecti, & nullo modo est forma informans: vt dicendo, filius est de essentia, essentia, ut vuln. Scio. ex quinta primi non est forma informans filium, sed est forma, qua subsistit. ideo non est formalis prædicatione, sed benè est essentialis tantum. Et aduerte quod ista prædicatione essentialis est distincta cōtra prædicationē substantialiem, in essentiali notatur consubstantialitas & origo, in substantiali nullum istorū ponitur, sed tantū ponitur vniō inter extrema, ut est ista: Deus est homo. de qua Sco. 7. dist. 3. q. 1. & Damas. 49. ca. consubstantialem inquit in unionē, scilicet veram, & non secundum fantasiam. Ibi cū dicit Auct. si autem queras, an ista sit essentialis, filius est essentia patris? Respondet, quod licet Aug. concedat eā, & Doctor quidam dicat eam esse propriā: iste Doctor est Bonaventura in 5. dist. 1. sen. tamen probabilius dicendum est, quod non est propria, sed opinio Bonaventurę non totaliter improbat: sed dixit probabilius dicendū, quod non est propria propositio, & proprius sermo. & assignat Sco. rationem 5. dist. primi, quam Auctor hic posuit. Quan docūque relativum construitur cum aliquo in tali habitudine causa ī quā natum est aliquid terminare illam relationem, ut correlativum, tunc construitur cum illo preciso, ut correlativum: vult dicere, quando relativum construitur cum alio verbī gratia, cum genitivo, & illud relativū est talis natura, quod non potest construi nisi cum genitivo, tunc dicas semper, quod ille genitivus constructus euq. uno relativō, se habet ut correlativum suum: ut dicendo sic, pater filij, pater est relativum, quia construitur cū genitivo, scilicet cū ly filij: & necessariō ly filij est correlativum suum: modo dicimus in proposito, quia dicendo sic, filius est essentia, hic ponitur vnu relativum, & est filius, & quia similiter ponitur essentia in propositione: cū ly essentia

entia sit genitius, necessariò erit suum correlatiuum. & tunc sequeretur, quod si essentia esset correlatiuum, quod essentia generaret filium: quia omne correlatiuum filij generat filium, quod improbatum est à Scoto quinta primi; & est hæresis. Et probat per hoc, quia ista propositio nō est propria: dicendo sic, iste canis est filius hominis. tamen, si habet sensum verum sic est intelligenda: iste canis est filius hominis, id est iste canis est filius alterius canis, & est hominis id est possidetur ab homine. Sed accipedo sic, ut absolute impropria est, quia filius, quod est relatiū constituitur cum ly hominis, quod est genitius: & tunc videtur, quod hominis sit correlatiuum suum: & se habeat, ut pater, respondeat de ly filius: quia omnis genitius constructus est relatiuo ponitur pro alio relatiuo, & tunc sequeretur, q̄ canis effet genitus ab homine, quod falsum est. sic dicatis de ista, filius est essentia. Tamen pro Bonaventura possemus nos sic respondere, dicendo, q̄ non benè arguitur, quando dicitur, omne relatiuum constructum cum alio in tali dispositione, & natura casus, secundum quam casus positus potest relatiuum, potest terminare illam relationem, ut correlatiuum, id est omne relatiuum constructum cum aliquo in tali casu, quod potest esse correlatiuum suum, semper erit relatiuum suum. Dico, quod ista maior est vera, si illud correlatiuum correspondens suo relatiuo, erit suppositum, sive individuum: modo licet filius sit relatiuum, & ly essentia sit genitius: tamen non potest esse correlatiuum de ly filius, quia ly essentia non est suppositum, aut individuum: quia abstractum non est suppositum, & propter hoc Augustus concessit eam: & debet intelligi, quod sic construatur in transitu, id est filius est de essentia, similiter Seco. & Auctor dicunt: Viderur probabilius dicendum, sed non damnant eam; quia bene potest defendi, & habere verum sensum, tamen non est ita propria, sicut ista, filius est de essentia patris.

Conformatio enim Arist.

Ponit Auctor multos gradus unitatis, primus est unitas aggregationis: hanc in Arist. inueni. 8. meta. t. com. 15.

R 3 vbi

*Possimus in
venire mul-
tos gradus v-
nitatis.*

vbi vult, quod totum non est unum; sicut aceruus est unus;
sed aceruus est unum aggregatione, ergo datur unitas ag-
gregationis per eum. in secundo est unitas ordinis, quae ad-
dit aliquid ultra aggregationem. Hanc unitatem repe-
ties i Arist. 12. met. t.c. 52. vbi dicit, quod uniusversum habet
unitatem ordinis, in tertio gradu est unitas per accidens:
hanc posuit Arist. 5. met. t.c. 7. unum dicitur secundum ac-
cidens, vs Coriscus muscus: vbi per exemplum docet unita-
tem per accidens, & modos unitatis per accidens. in qua-
to gradu est unitas per se: & ista est ex per se actu & ex per
se potentia, & ponitur ab Arist. quinto met. t.c. 11. Amplius
dicuntur unum, quorum ratio, quæ quod quid erat esse di-
cit, indivisibilis est, & Aristot. collocat hunc modum unita-
tis inter modos unitatis per se: & incipit ab 8. textu usque
ad 13. enumerando modos unitatis per se: & in 7. meta. t.
commen. 35. posuit definitionem habere huiusmodi par-
tes per se, scilicet genus & differentiam, materiam & for-
mam, ergo secundum Arist. quæ habent eandem diffinitio-
nem, habent unitatem per se quæ est ex per se materia, &
& ex per se actu, iij. 5. est unitas simplicitatis quæ est in di-
uino, quicquid enim est ibi, est realiter idem cuiuslibet. Hanc
unitatem posuit Aristotle. 12. meta. tex. com. 39. dicens, qua-
re idem est intellectus, & intelligibile. sic vult, intellectum
diuinum idem esse cum ipso Deo intellecto. Confirmatur
per Commentatorem ibidem, vbi inquit, vita sempiter-
na, &c. dicuntur propriè de Deo quia Deus dicitur pro-
priè, & verè unius, & sapientia: talia autem, & consimilia in
materialibus educuntur ad unum inesse, & ad duo in con-
sideratione: sed in rebus immaterialibus reducuntur ad
unam generationem in omnibus modis, & nullus modus erit, quo
distingueretur prædicatum à subiecto extra intellectum in-
esse nos; sed omnia differentia intelligit intellectus inter ea
in esse modo, prædictum porrum, quod quicquid est ibi, est
realiter idem cuiuslibet, & omnia unum sunt unitate simplici-
tatis. In sexto gradu est unitas formalis, hæc habetur ab
Arist. 7. meta. tex. com. 20. ubi habet singulum quod quid
est non est aliud à suam substantia, ergo diffiniū non est
aliud à diffinitione, vel à partibus diffinitionis. sed diffini-
tum est idem formaliter diffinitioni & partibus diffinitio-
nis, ut

is, ut dicit Auctor, & quia Aristote. dicit, quod diffini-
tum non est aliud à definitione, sed idem, & non potest in-
elligi esse idem ex natura rei, quia homo & animal non
habent identitatem præcisam, nec idem ratione ut pro-
bauimus, ne idem realiter: quia tunc secundus modus
per se non differret à primo: & subjectum secundi modi
est idem realiter prædicato, sed subjectum primi modi
habet maiorem identitatem cum prædicato. si autem
Aristot. dicit, quod subjectum primi est idem cum sua es-
sentialia, & sua quidditate, sequitur, quod habet identita-
tem cum prædicato non realem, sed formalem quæ est
maiior: & sic per Aristot. datur identitas formalis & si di-
ceres ubi habemus, quod subjectum est idem formaliter
prædicato: ut probare nititur Auctor contra alios? potest
dici propter antedicta verba Aristot. ubi vult, quod singu-
lum quodque non est aliud à substantia, & à sua quiddi-
tate: & loquitur de identitate formalis, ut probauimus: &
icit, quod singulum, id est diffinatum & inferius non est
aliud à sua essentia, & quidditate, quæ sunt superiora ad
 ipsum. ergo habemus ex Aristot. quod inferius est idem
formaliter superiori.

T E X T V S.

Istis notatis pono duas conclusiones, quarum
primam accipio in passu preallegato, quæ est defi-
nitio identitatis formalis data à S. C. dist. 2. q. 4.
prior. Voco autem, inquit, identitatem formalem,
ubi illud quod dicitur sic idem, includit illud cui
sic est idem in ratione sua formalis, & per se pri-
mo modo vide bene hauc definitionem, & vide
bis, quod de intentione Doctoris fuit, quod infer-
ius est idem formaliter superiori: quia dicit Do-
ctor, quod illud quod sic est idem, formaliter inclu-
dit illud, cui sic est idem. Clarum est, quod super-
R 4 rius

rius non includit inferius in ratione sua formalis,
et per se primo modo, sed potius econtra; nisi diccas quod ponitur altius pro passiuo, ita quod sit sensus: Illud dicitur esse idem formaliter alii-
cui, quod includitur in sua diffinitione, seu ratione sua formalis, et per se primo modo.

Sed ista expositio videtur extorquere sextū.
Non n. videtur verissimile, quod iste Doctor, qui fuit ita subtilis, et qui etiā primus amplè locutus est de formalitatibus, posuisset suam diffinitionē sic obscuram. Ex quo inferuntur duo corollaria.
Primum est, q̄ omnīs prædicata quidditatiua superiora, et omnes differentiae essentiales, et modi intrinseci, non sunt idem formaliter suis con-
stitutis siue inferioribus, sed bene econtrā. Ali-
quis tamen ampliant identitatem formalem, et dicunt, quod omnia illa dicuntur esse idem formaliter, quibus conuenit tantum una ratio formalis,
et quidditatiua; sicut sunt omnia individua eiusdem speciei: sed hoc est impropriè, et abusivè uti
identitate formalis.

Secundum corollarium: q̄ nullum subiectum est idem formaliter suo accidenti, nec econtra:
quia licet accidens includat subiectum in diffini-
tione additamentali, non tamen in ratione sua for-
mali, et per se primo modo. Essentiae enim prædi-
catorum sunt impormixta secundum Tberem
stium, quod debet intelligi formaliter.

Secunda conclusio istius articuli est, quia illæ
distinguuntur formaliter, quæ habent aliam et
aliam formalitatem, quarum neutra alteram in-
cludit.

cludit in ratione sua formalis, & perse primo modo, sicut dicimus, quod subiectum, & propria passio distinguuntur formaliter. Ex ista conclusione inferuntur duo corollaria.

Primum est, quod essentia diuina à relationibus distinguitur formaliter, quia conceptus absoluti non includit quidditatine conceptum relatiui, nec econtrà.

Secundum corollarium: quod omnia attributa in diuinis, ut sunt intellectus & voluntas, si fas est attributa nominari sapientia, bonitas, & iustitia, ab essentia diuina, & à se inuicem, & èt à relationibus formaliter distinguuntur. Sed dices: Videatur quod in diuinis non sunt plures formalitates, quia formalitas dicitur à forma: sed in diuinis non sunt plures forme, ergo nec plures formalitates. Respondeo, quod argumentum nihil valet, supponit enim quod superius negatum est, quod si formalitas dicatur à forma, sicut capimus formam. Et licet admittatur, quod formalitas à forma dicatur, adhuc tamen argumentum non valet, quia similiter arguerem, essentiale dicitur ab essentia, sed in diuinis sunt multa essentialia secundum Diony. ergo sunt multæ essentiæ. Si istud argumentum non valeat, nec tuū. Quod istud non valeat, patet, quia contradic conclusionem hereticam. Et ideo pro me, & pro te dico ad consequentiam, quod nunquam bene arguitur à plurificatione consequentie ad plurificationem antecedentis, maximè in diuinis, immo nec etiam in creaturis: unde licet ista consequentia sit bona, iste homo est sciens vel qualis, ergo

ergo habet scientiam vel qualitatem: tamen non se
quitur, iste homo habet plures scientias, vel quali-
tates: ergo est plures scientes, vel plures quales.

Dices, quod nihil est ponendum in diuinis, nisi
quod habetur a ratione naturali, vel a fide, vel a
sacra scriptura, vel ab aliquo doctore autentico.
Sed istae formalitates non habentur ab aliquo i-
storum, quod debeantponi in diuinis: ergo non sunt
ponenda: Breuiter dico, quod sicut ex una de ne-
cessario, et ex una de contingentibus inferuntur, una de
contingenti ex primo Priorum, ita quod ibi est bo-
na consequentia: ita dico, quod ex una credita, et
ex aliis naturaliter cognita, per bonam consequen-
tiam potest inferri una credita. Modo sic est quod
credimus et catholice confitemur, quod essentia
diuina est communicabilis, et de facto communi-
catur tribus personis, et est absolutissima. Pater-
nitas autem nec est communicabilis nec commu-
nicatur, nec est ens absolutum. Isti propositioni
addo unam aliam naturaliter evidenter, quod
quandoque aliquam sic se habent, quod aliquid
conuenit unius ex natura rei, secluso opere inselle-
ctus, quod non conuenit alteri, est ibi distinctio ex na-
ture rei. Et quando unius est absolutum a parte
rei formaliter et quidditative, et aliud non, immo
est formaliter relatum, illa dicunt distinctas
formalitates. Isti ultimae propositioni adde prece-
dentem, et realiter concludes, quod in diuinis
sunt plures formalitates.

Et confirmatur per Beatum Augustinum dia-
centem, quod alio pater est, et alio pater est pa-
ter:

quia pater est essentia diuina, sed est pater paternitatis. Ex hoc clarum est, quod distinctio est inter essentiam diuinam & paternitatem, & similiter de alijs dicendum est.

Item Hilarius de Trinitate dicit, quod non est creaturam voluntas, sed potestas. Itē genus differentia genere distinguuntur & plusquam nere: quia secundum Philosophum 4. Top. differentia non participat genus nec ē contra, & mon non realiter, igitur, & p. probatur etiam rāne, quia in diffinitione obiectus agatio-

Et si arguitur in tercia figura, sic, omnis homo formaliter est animal, omnis homo est formaliter rationalis, ergo rationale formaliter est animal.

Respondeatur breviter, quod fieri ex necessariis unaquam sequatur nisi necessarium, tamē ex propositionibus per se non sequuntur propositiones per se: nec ex propositionibus formalibus & iudicatiis sequuntur propositiones formales quiddam.

Et si contra prae dicta arguatur utrum negatur distinctionem formalē in diuinis, sic nulla essentia diuina distinguitur formaliter ab essentia diuinarum: paternitas est essentia diuina, & similiter caritatis, bonitatis, sapientia, & sic de alijs: igitur paternitas non distinguitur formaliter ab essentia diuinā. consequētia est formalis in 4. 1. Maior est tertium formaliorium, quia nihil à se distinguitur ex natura rei & formaliter; minor est catholicus, ergo conclusio est vera, quod est propositum.

conse-

consequentia non peccat, nec in materia, nec in forma.

Respondeatur, quod nec istae nec oës tales similes valent ex eo, quod non regulantur per dictum de omni vel dici de nullo, ita quod fiat distributio in termino, vel extra terminum, in numero vel extra numerum: Et tunc maior erit falsa in propositione, et a nobis negata est non cocepsa, videlicet ista, nihil quod est essentia diuina, distinguitur formaliter, et ex natura rei ab essentia divina. Et breviter in omnibus talibus syllogismis in propositione, quae est de nullo, debet ponni nihil quod est, et in propositione quae est de omni, debet ponni omne quod est.

Adhuc circa predicationem incidunt duæ difficultates, quarum prima est, quod ex eo quod dictum est, quod attributa in divinis distinguuntur a se inicem, et ab essentia diuina formaliter, ideo quaritur, utrum quodlibet attributum habeat propriam infinitatem formaliter distinctam ab infinitate diuina essentiae, cum prædicatio unius de altero sit vera per identitatem, ut dictum est. Respondeo breviter, quod omnia absolute continua tribus personis habent propriam infinitatem formaliter distinctam ab infinitate diuina essentiae: verum est tamen quod omnia sunt infinita radicaliter ab essentia diuina, licet non formaliter, ut dictum est. Secunda difficultas est, utrum concreta et abstracta distinguuntur formaliter, siue ex natura rei, verbi gratia homo et humana res. Dico quod non, immo sola ratione distinguuntur: quod patet primo per Scotum dicentem, quod patens, parentitas, generatio, generat, generare, non distinguuntur.

suntur nisi per modos significandi Grammaticas, qui sunt in voce ab intellectu. Et si dicas, quod cedimus istam, homo est risibilis, negamus item, humanitas est risibilis, quia humanitas est estimata ab abstractum: ergo oportet, quod sit aliqua distinctio inter hominem & humanitatem. Respondeo, quod una non dicitur vera plusquam alia, si per modos significandi Grammaticales, qui sunt in uoce ab intellectu, & non in re ipsa: & sic erit, quod tantum distinguuntur ratione. Si enim praecepssemus in re, dico, quod quicquid in homini, inest humanitati; quia nulla ibi penitus distinctio est: & haec de tertio articulo minus principali.

Annotationes in Textu.

Tis notatis, dixit Auct. pono duas conclusiones, quaerum prima accipitur à Sco. secunda dist. i. q. 4. quæ sunt, diffinitio identitatis formalis, ait Sco. voco identitatē formalem, ubi illud, quod dicitur sic idem, includit illud, et sic est idem in rōne sua formalī, & per se primo modo. vide benè hanc diffinitionē: & videbis, quod inferius est idem formaliter superiori de intentione Doctoris, & non contra. Hic Antonius Trōbeta dissentit ab Auct. & vult, superius est idem formaliter inferiori, & non ecōtra. Sed contra Trombetam formo duas rōnes, quarum prima est illa, illa sunt idem formaliter sicut patuit per diffinitionē formalitatis, quando vnum nō potest concipi seorsum ab alio: & illa sunt distincta formaliter, quæ si intellectui presentantur, & habent distinctas formalitates, vnum nō potest concipi seorsum ab alio. Tunc arguo sic, inferius non potest concipi sine superiori, ut patet per Sco. 3. dist. ter, ergo est idem formaliter superiori: superiorius potest concipi seorsum ab inferiori, & sine inferiori: quia habet distinctam conceptibilitatem, ab inferiori: ergo superius

Quod hic Antonius Trōbeta dissentit ab Auct. & vult quod superius est idem formaliter inferiori, et non ecōtra, et sic est, quod hoc ad metē Scoti nō ē bene dictum, quia inferius extranea curia suo suō personā, ut visu est malis supra, & praefer-

sim in diuisione ipsius accidens cū igitur extra neatur inferius à suo superioris non idētificatur realiter, cū eo. Ego autem protulæ auctoribus dicere ad huc, quod verū est inferius extra-neari à suo superiori, & illi accidere à inferius nō esse de ratione intrinseca; Et rōne formalis, nec per se, nec primo ipsius superioris, nec metra re in eius definitione: de eo tamen quod inferius non extraneatur sic à suo superioris quod possit cōcipi sine illo, quod nō est verū; non. u. superius distinguitur formaliter ab inferiori, & quod superius possit concipi sine superiori, hoc patet ubique per Scot. & Aristo. prim: Post. in quo dicitur contingit scire omnem dualitatem eius pārem, & ignorare hanc esse pārem, ergo concipimus superius sine inferiori sérsum; ergo superius habet distinctam formalitatem ab inferiori: ergo superius formaliter distinguitur ab inferiori, nou autem inferiorus distinguitur formaliter à superiori: immo est idem formaliter superiori, quia non possumus inferioris concipere non concepto superiori. Secundo arguo sic, homo est formaliter animal, ergo homo est idem formaliter animal. ista tamen est falsa: animal est formaliter homo, ergo ista non est vera, animal est idem formaliter homini. Et, quia ipse ponit alias auctorates Scotti, que videntur sonare, quod illud est idem formaliter alii, quod est de essentia eius, sicut patet in 4. sent. dist. 12. quest. 1. & in metaphy. q. 1. est idem formaliter aliqui est esse de essentia eius. Ad hoc respondeo, quod ipse equivocat de formalit. quia Scot. accipit, quod superius est formaliter in inferiori idest superius est de intrinseca ratione inferioris & nō econtra, & sic intelliguntur auctorates Scotti. Alio modo accipitur esse formaliter. ut habere eandem conceptibilitatem & formalitatem: & sic dico, quod inferiorus est idem superiori & nō econtra. Et quando arguit, quod inferiorus accidit suo superiori: & illud quod accidit alteri extraneatur à sua ratione formalis: & non est idem formaliter illi: & sic inferiorus non est idem formaliter superiori. Ad hoc respondeo, quod verum est, quod inferiorus accidit superiori: & quia extraneatur à sua ratione formalis, idest inferiorus non est de intrinseca ratione formalis, & quidditatua sui superioris, & hoc concedo. Sed inferiorus non extraneatur sic à superiori, & à ratione sua formalis, quod possit concipi sine superiori: quia hoc est falsum, & sic pater, quod rationes sunt contra Auctorem non concludunt. Sed Trombeta posset responderem rationibus prætactis contra eum: & dicere sic, concedo quod inferiorus est idem formaliter superiori terminatiu: non autem est idem formaliter, & inexistenter id est identitas formalis non existit, & subiectatur inferiori,

ri, sed tantum inferius est terminus huius identitatis. *Vnquam cōcipiatur inferius sine suo superiori, & ad hūc sensum dicitur quod inferius idē significatur formaliter suo superiori.*

I arguo sic contra eum: ergo tunc sequeretur, quod in ius non haberet identitatem formalem, sed tantum rmsece denominatiū appellatur habere identitatē malem: sicut dicit Scot. 3. dist. 1. quod Deus non habet ationem de nouo verè: sed terminatiū habet, id est nominatur habere, sed non hēt, Tunc arguo sic, hoc est contra Sco. qui in p̄r̄allegato loco voluit expressè inferiū esse idem superiori: & clarius in primo reportacioni. 33. quæstione secunda si esset ut Anto. dicit, non ita posuisset Sco. primus inuentor formalitatum, sed

casset superius esse idem formaliter inferiori. Et Mau us dicit, quod quando vidit locum primi reportatio- m ita clarum, tunc credidit inferius esse idem formaliter superiori, & non econtra. Secunda conclusio est, illa ut distincta formaliter, quæ habent aliam, & aliam for malitatem, quarum neutra includit aliam in sua ratione formaliter, & per se primo modo: & sic dicimus quod subie-

am, & propria passio distinguuntur formaliter. Sed con- istam conclusionem arguo sic, volo probare, quod ho- & risibilitas, subiectum, & propria passio non distin- guntur formaliter, immo sunt idem formaliter, & ar- o sic, quæ conueniunt in inferiori conueniunt in supe- ri: probo, homo, & asinus conueniunt in animali: ergo

conueniunt in substantia, & in ente. Sed homo, & risibili- s conueniunt in inferiori, scilicet in realitate: quia di- sent unam naturam, ergo conueniunt & in formalitate, licet in eadem ratione conceptibili: & quia realitas est

ferior, & formalitas est superior sicut Auct. dixit in pre denti articulo: ubi uolnit, quod omnis realitas est for malitas & non econtra: ergo homo, & risibilitas subiectū, passio sunt idem formaliter. Ad hoc respondeo, quod

iud est conuenire in formalitate: & aliud est cōuenire formaliter, conuenire in formalitate est habere eandem nem cōceptibile, & vñsi includere aliud in primo modo cēdi per se & sic homo, & risibile, nō cōueniūt in forma te: quia homo, nō includit risibile i primo modo, nec tera, & isto modo nō sunt idē formaliter. Sed cōuenire formaliter, est quando aliqua duo habent conceptum, si ue sunt

*Quo subie-
ctū, & pro-
pria passio
nō distingue-
tur formaliter.*

*Respoſio bu-
sus argumen-
ti.*

ue sunt extrema nihil ex natura rei : & isto modo homo, & risibile conueniunt formaliter , idest utrumque est extra nihil ex natura rei . Sed hoc non est esse idem formaliter, quia nihil aliud est nisi sicut unum reperitur in re: & habet esse extra nihil, ita & reliquum: sed conceptibilitas vnius non includit conceptibilitatem alterius in primo modo, propterea non sunt idem formaliter .

Conformatio cum Aristotele.

Sed dices in quo loco posuit Aristo. distinctionem formalis? respondeo, quod Aristo posuit eam, ut patuit per Auctorem ante in opponendo pro parte affirmativa, & hoc probauit quintuplici auctoritate Aristo. vbi ponuntur omnes loci, & verba Aristo. formaliter . Confirmatur ista distinctio per Comment. 3. cœli comment. 28. vbi voluit, quod forma elementi mouet, & mouetur: mouet in quantum forma; mouetur in quantum in materia: arguitur ergo sic, de eadem forma simplici verificantur praedita contradictionia sine opere nostri intellectus, ergo eadem distinguitur à seipso non ratione, quia sine opere intellectus mouet, & mouetur: non realiter, quia est eadem forma realiter, ergo formaliter, scilicet, ut mouet, & ut mouetur .

An intellectus, & voluntas sunt attributa.
ego brevius
respon. quod
non propriè
sunt attribu-
ta, quia at-
tributa con-
ueniunt ipsa
essentia di-
stincta, et quā

In Textu declaratio.

Ibi cum dicit. Item Hilarius dixit, quod non efficit creaturam voluntas, sed potestas, ergo in diuinis est distinctio formalis inter potestatem, & voluntatem . Pro hoc nota, quod potestas, & omnipotentia idem sunt: quæ dicunt respectum Dei ad creaturas: qui respectus immediatè fundatur in omnipotentia: postea mediataè in voluntate, postea in voluntate, ultimo in essentia radicaliter. Hinc Hilarius volens explicare fundamentum propinquum istius respectus, dixit non efficit creaturam voluntas, sed potestas: unde omnes istæ sunt veræ, omnipotentia Dei efficit animam, voluntio Dei efficit animam, voluntas

as facit animam, essentia facit animam, dicitur potentia, quod ad hanc
 est potestas tanquam principium immidiatum, voluntas
 tanquam principium mediatum, essentia vero radicali-
 ter. & hoc voluit dicere Hilarius. ibi cum dicit genus, &
 differentia genere distinguuntur: & plusquam genere:
 via secundum philosophum 4. Topic. differentia non
 participat genus: nec contra: & tamen non realiter di-
 inguuntur: Pro hoc tu debes notare; quod primo diversa
 sunt duobus modis. aliqua sunt primo diversa ex omni
 arte, quae nullo quidditatuè conueniunt ex parte viri-
 que extremi: vt sunt duæ differentiae. Aliqua sunt pri-
 mo diversa ex parte unius ut animal; & rationale: & ani-
 mal non est primò diversum: quia conuenit in corpore, &
 obstantia, & ente: sed rationale in nullo conuenit quiddi-
 tatuè, licet rationaliter includat ens quidditatine; sed
 non rationale: cuius differentiam superius notauimus; &
 Scot. 3. dist. primi ponitur qualiter rationalitas est ens
 quidditatuè, & rationale est ens denominatiuè: quia ve-
 differentia, & genus non sunt primò diversa ex parte
 uniusque, hinc est quod èst idem realiter, & distincta
 formaliter: & propter hoc Auctor dixit, quod formaliter
 distinguuntur, tamen realiter non separantur. Sequitur
 litera, & si arguatur in tertia figura sic, omnis homo
 formaliter est animal: omnis homo formaliter est ratio-
 nalis. ergo rationale formaliter est animal. Auctor re-
 pondet, quod licet ex necessarijs non sequatur nisi ne-
 cessarium, tamen ex propositionibus per se non sequuntur
 propositiones per se: nec ex propositionibus forma-
 lis, & quidditatuis sequuntur propositiones formales,
 quidditatuè, & ratio est quia propositiones per se
 non conuertuntur: sicut dictum fuit supra, maxime, quia
 edicatum est causa subiecti, in propositione primi mo-
 si vero conuertetur in propositiones per se, tunc su-
 etum est causa prædicati: & sic daretur circulus in
 his per se, & eodem modo sumptis. Et si tu dicas, non
 ex duabus præmissis per se sequitur conclusio per se:
 exo ex per se bene sequitur per se. v.g. ex his præmissis
 positis, ut dicendo sic, homo est per se animal, homo
 per se rationalis, ergo rationale p se, & formaliter est
 animal.

animal. Quare non sequitur, quod ista ultima propositio quæ est conclusio, sit per se, sicut omnis homo est risibilis: est per se quæ sequitur ex duabus alijs propositionibus, quæ sunt per se. Ad hoc respondeo, quod ex propositionibus per se non sequitur conclusio per se, in eodem genere causæ: & in eodem modo persicatis: quia tunc daretur circulus in causis: quod improbatum est apud Aristot. i., Post. Sed si ista quæ est per se: omnis homo est risibilis, sequitur ex duabus alijs quæ sunt per se: non sequitur in eadem modo persicatis: immo conclusio non est aliquæ modæ causa per se præmissarum, sed præmissæ sunt causa conclusionis per se, conclusio vero effectus.

Attributa distinctiæ
a se essentia
& ab effec-
tia diversa
formaliter.
& rō. quia
alia est for-
malitas. *&*
ratio obiecti-
nalis, vel co-
ceptus intrj-
scens insis-
tia alia sa-
piencia alia
bonitatis, &
de cetera alia
est formalis-
tas ipsius di-
uina effec-
tia alia est
attributorum.

Quærit Auctor. utrum quodlibet attributum habeat propriam infinitatem formaliter distinctam ab infinitate diuinae essentiae? & tenet, quod sic. Sed nota quia aliqui sunt qui dicunt attributa non habere propriam infinitatem, sed habere infinitatem ab essentia, & contra istos arguitur sic, *ista* est vera, sapientia est bonitas, & non propter concernentiam ad tertium, quia ambo sunt abstracta, ergo vera propter infinitatem propriam istorum extremitatum, ergo ista extrema habent infinitatem formaliter, & ab essentia radicaliter.

Dubia circa Textum.

Hic primò dubitatur an ista quarta unitas, quæ vocatur per se unitas ex principijs essentialibus, scilicet ex per se actu, & ex per se potentia, coincidat cum sexta id est sit eadem cum identitate formalis: & dicendum est, quod non est eadem quia identitas formalis, est quando inferius includit superius. Sed per se unitas in quarto gradu est, quādō totū includit partes essentiales, quæ realiter distinguitur à toto, saltem in esse physico. Sed inferius non reliter distinguitur à partibus essentialibus, saltem in esse metaphysico. quia inferius est idem formaliter superiori, sed compositum physicum ex partibus per se essentialibus, non est idem realiter cum partibus per se essentialibus, sed ab illo realiter distinguitur. & propter hoc

oc appetet, quod quartus modus unitatis, & sextus, quād
& identitas formalis, non coincidunt. Nota etiam quod
facilius potest sustineri hanc identitatem, scilicet forma-
lē esse relationē realem, quām præcedentem, id est
quām identitatem ex natura rei: & ratio est, quia relatio
realis debet esse inter extrema realia realiter distincta,
modo minor distinctio realis est inter hominem, & homi-
nem, quām sit inter hominem, & animal & ideo diffici-
lus saluatur. Alia ratio est quæ probat distinctionem for-
alem minus posse saluari quām sequentes quia dixi-
mus, quod relatio realis est inter extrema realiter di-
stantia: & quod consurgit ex natura rei, licet ista identi-
tas formalis habeat extrema realia, non tamen sunt rea-
ler distincta. Sed identitas realis est relatio realis, & ex
extrema habent maiorem distinctionem, licet non realem.
Similiter aliae identitates habent extrema magis distincta,
patet de identitate obiectiva, ut homo, & asinus, quæ
nt idem obiectuē: homo, & risibilitas, quæ sunt idem
realiter, extrema sunt magis distincta, quām homo, &
animal quæ sunt extrema identitatis formalis. ideo fa-
cilius saluantur aliae identitates reales, esse relationes
reales: quām ista identitas formalis, quia quanto extre-
ma habent maiorem distinctionem, tanto erit illa relatio
realis. Super diffinitionē idētitatis formalis eo mō
eo diffiniuit Auctor arguit sic Mauritius contra diffini-
tionem, omnis relatio primi modi denominat utrumque
extremum secundum eundum modum quinto Metaph.
ext. commen. 20. Sed identitas formalis est relatio pri-
i modi, ergo denominat utrumque extrellum eodem
modo. ergo si inferius est idem formaliter superiori, simili-
ter superiorius erit idem formaliter inferiori: hoc vult dice-
re, licet ipse obscurè loquatatur: & probat hoc, quia omne
modus sequitur ad aliud absolutū, sequitur ad ipsum etiā
modus utriusque addito, quod non distrahit, neque dimi-
nit. hoc est si ad istam, homo est idem animali, sequitur
animal est idem homini: absolutè sumendo ista, sine ly-
maliter, similiter ad istam, homo est idem formaliter
animali, sequitur animal est idem formaliter homini: &
non est idem additum, id est formaliter utriq; scilicet tā
S 2 homini,

*Arguit sic
Mauritius
contra diffini-
tionem.*

homini, quām animali: & istud formaliter non diffrahit, neq; diminuit identitatem: quia idētatis formalis est perfectissima identitas. potest dici, quod ly formaliter, est dictio distrahens, vel saltem impediens: & ratio est, quia si inferius est idem formaliter superiori, & econtra, non sunt idem adæquate, quia benè inferius erit idem formaliter superiori sed non econtra: ideo non habent identitatem adæquatam, sed inadæquatam, aut si habent idētatem, habent non mutuam, sed non habent mutuam. aut si habent identitatem incompletam, sed non habent identitatem completam: hinc est, quod ly, formaliter distrahit: ideo potest sic responderi argumēto, si homo est idem animali, & animal idem homini, non tamen sunt idem adinuicem mutuo formaliter quia, ly, formaliter distrahit, & non ponit identitatem mutuam, idest quod si eū homo est idem formaliter animali, sic animal sit idem formaliter homini, sed formaliter ponit tantum identitatem non mutuam. Sed si vis saluare consequentiā huius entymematis homo est idem animali, ergo animal est idem homini. Dic quod in antecedente idētatis accipitur fundamentaliter in antecedente idest in homine, & in inferiori, quod est antecedens: ad quod sequitur consequens, & superius, quia benè valet est homo: ergo est animal, propterea homo est antecedens, in antecedēte igitur, idest in inferiori est idētatis formalis fundamenta liter, & inexisteret: & in consequente, idest in superiori est terminatiū, & extrinsecē quod est pro me, & totum contra Trombetam. Ego verò aliter dicerē ad primū argumentum de identitate, quod probat inferius esse idem formaliter superiori: & econtra quando sic aguis omnis relatio primi modi denominat vtrumq; extremum eodem modo, ergo si inferius est idem formaliter superiori, & superius erit idem formaliter inferiori. Tunc responderem, quod omnis relatio primi modi denominat vtrunque extremum eodem modo: quod verum est, si in illis est eadem ratio fundādi, sicut dicimus, quod similitudo denominat vtrunque extremum, quia in utroque extremo est albedo. sic identitas formalis, quia non habet eandem rationem fundandi ipsam: quia in uno ex

Quando
Mauritius
allegat Sco-
tum in 1. lib.
reporatio-
nū dīs. 33.
q. 2. vbi ex-
presē īquit
Sco^r, quod
superius non
est idem for-
maliter suo
inferioris.

Dico quod
no intēndis
dīcere do-
cēr quod su-
perius nullo
mōdo sit idē
formaliter i-
ferioris abso-
lutē.

Sed vult in-
ferre quod
non est ista
idē formalis
ter quod su-
perius inclus
das inferius.

rem est inclusio . & propter hanc rationem inferius est
 deus formaliter superiori , & in alio extremo est alia ra-
 tio fundandi & est ista secundum aliquos , scilicet esse de-
 ssentia , quia superius propter hoc est idem formaliter
 inferiori : quia est de essentia inferioris , & sic diuersifican-
 tur rationes fundandi . properea non sequitur , quod si in-
 ferius est idem formaliter superiori , quod superius erit
 idem formaliter inferiori , & ista est optima responso,
 euacuaret omnem difficultatem instantiae adductas .
 Dubitatur secundò utrum quod in textu assertur , scili-
 et quod inferius est idem formaliter superiori , sit verū ,
 Nam Scotus 1. quest. quotl. art. 1. part. 2. videtur velle , quod
 constitutum sit idem constituto formaliter , ut patet de
 intellectualitate respectu essentiae , & tunc sequeretur quod
 superius esset idē formaliter cum inferiori . Dico quod
 altera dicit quod superius & intellectualitas , est idem es-
 sentialiter , & non formaliter inferiori , & essentiae , si au-
 tem diceret , quod intellectualitas est idem formaliter ,
 essentię intellige tu idem formaliter , & idē essentialiter ,
 est superius est de essentia inferioris . Tertiò dubitatur
 utrum unitas simplicitatis quae est vera identitas sit per-
 fectior formali , & dicendum est , quod identitas simplici-
 tatis perfectior est formali , quia in diuinis ponitur illa
 identitas propter infinitatem quae perfectior modo iden-
 tificat sibi omnia , quam facit inferioris , quando includit
 perius , quia adhuc in ista conclusione non repugnat es-
 potentialitas , & compositione quae diminuunt perfectio-
 nem identitatis . Quartò dubitatur num identitas ex
 natura rei , sit alia ab ista formaliter , quia Scot. secunda
 distin. primi q. quarta , loquens de omnibus istis sex uni-
 tibus non meminit de identitate ex natura rei , & tan-
 men ponit omnes istas identitates , quae sunt hic , etiam
 extam , quae est formalis . Ad hoc respondeo , quia Scot.
 queritur secundum propositum ibi , volens ponere distinc-
 tionem formalem in diuinis , & non distinctionem ex
 natura rei , quia tenet ibi , quod essentia formaliter
 distinguitur à proprietatibus hypostaticis , non tamen
 negat in diuinis esse distinctionem ex natura rei , quia
 hoc probat in 8. dist. 1. Unde in 2. dist. 1. dicit ex his con-

eluditur differentia hic intenta scilicet differentia formalis, propterea igitur non ponit identitatem ex natura rei ibi, quia non debet ibi ponere distinctionem ex natura rei. Quinto dubitatur: num distinctio formalis possit esse in diuinis: & videtur quod non. quia non est distinctio realis extremorum: & in diuinis repetitae distinctio quae est inter extrema realia, & ista formalis non est sic. Tum quia omnis relatio quae est in diuinis, aut est communis: ut est identitas, aequalitas, & similitudo: aut hypostatica, ut est paternitas, quae competit soli patri: & spiratio passiva quae competit. S. S. sed relatio ista, scilicet distinctio formalis, nec est sic, nec sic, ergo nullo modo ponitur in diuinis ista relatio scilicet distinctio formalis. Ad hoc respondeo primum, quod argumentum diffundit falsum quando dicitur, quod omnis relatio in diuinis aut est hypostatica, aut communis: quia spiratio anima nec est relatio communis, nec hypostatica: & sic argumentum procedit ab insufficienti. Alio modo respondeo, quod verum est, quod in diuinis nos sunt istae relationes fundamentaliter, scilicet distinctio formalis, & ex natura rei, sed ibi sunt formaliter.

Sexto dubitatur an ista consequentia valeat: homo habet plures scientias ergo est plures scientes: & videtur quod sic quia Scot. in 3. dist. 1. quest. 3. vult de mento Arist. 7. meta. t. comm. 16. quotiens dicitur unum, totiens dicitur ens per se. unum autem dividitur in quantitatem, qualitatem & substantiam: & ens dividitur in substantiam, qualitatem, & quantitatem: ergo quot sunt ista in numero, tot sunt entia perse: ergo bene sequitur a plurificatione inferiorum, plurificatio superiorum: quia ista sunt inferiora. & ens est superior: & tamen multiplicatis ipsis, s. substantia, quantitate, & qualitate, multiplicatur ens, quod est superior: similiter per hoc sequitur a multiplicatione formarum abstractarum multiplicatio concreti: nam qualitas, quantitas, sunt formae abstractae: & ad ipsarum plurificationem, sequitur plurificatio entis, quod est concretum, & istud negant, Auctor, & Scot. Ad hanc instantiam respondendo sic, quod quando Scotus dicit multiplicatio posteriorum non inferit multiplicationem superioris, non intelligit

Nō ualeat cōsequentia à plurificatione abstractiorū ad plurificationē cōcretorum et p̄fessissimā i accidētēib.
Nō ualeat n. fōrtes cōscie ergo hēt sc̄ē

feriora in linea praedicamentali essentialiter ordinata, tias; seu h̄c
ia in his valet consequentia: vt si sunt duo homines, be
sequitur, ergo duo animalia, & si sunt duo animalia er
duo entia. Sed int̄elligit posteriora non ordinata in
dem praedicamento, quod de pendeat à priori: vt sunt
cidentia respectu substantiarum, quae sunt posteriora sub
stantia, & dependent à substantia, sed non sunt inferiora
stantia. in his bene non valet: vt iste homo habet plu
res scientias, ergo est plures scientes: vel habet plures qua
ates, ergo est plures quales. Ad aliud quando dicitur,
quod à multiplicatione formarum abstractarum sequi
multiplicatio concreti. & tamen Auctor, & Sco. dicit,
quod non valet consequentia. Ad hoc dico, quod substan
ta, quantitas, & qualitas, sunt bene formæ abstractæ: sed

Hac est nam
valet essen
tialis sunt
plura i diui
nus ergo plu
res essentia
que arguit
à plurifica
tione posterio
rum ad plurifi
cationem
prioris, esse
real. n. est
velut adiutor
2. respū ipsi
essentia diuis
na, & per co
sequēs velu
ts posterius.
Quo in diuis
nis sunt plu
res formalite
tates confir
mat per

*an. 7. dstr.
c. 6. dicētē,
quod alio pa-
ter ē, et alio
pater est pa-
ter: quia pa-
ter ē essētia
diuisina, sed
pater patern-
itate, ex
quib. uerbis
sequit, quid
inter illud
quo cōst̄sus
uer pater nō
esse. Et id
quo cōst̄sus
etur pater in
esse patris ē
distantio
formalis,
quoniam uerū
que hēc dī-
uersas. for-
maliter.*

siroguiatur formaliter, ergo realiter, & essentialiter. Se-
ptimō dubieatur num sit ponenda aliqua potentia exequi-
tiua à voluntate, q̄ia dixit Hilarius, quod voluntas non
efficit creaturam, sed potestas. ergo ultra voluntatem, da-
tur alia potentia, & ista est potestas sive potentia exequi-
tiua. Dico cum Scoto, quod non datur potentia exequi-
tiua: quia ista potestas nihil aliud est, quam voluntas, pro-
sublitrato: & sic non est necessaria potentia exequi-
tiua si idem est potestas quod voluntas. Ostauō dubitatur, nū
sit verum quod absoluta tribus personis communia, ha-
beant propriam infinitatem distinctam formaliter ab in-
finitate diuinæ essentie: instatur enim ex dictis Scoti 3.
quæst. prologi & 2. quæst. quol. & 2. dist. 1. q. 1. & quæst. 3.
instantia est ista, probo, quod non sit vnum tantum infinitum
radicale: quia infinitum vt dicitur in omnibus his lo-
cis, est quod continet in se omnem perfectionem, & boni-
tatem. Tunc arguo sic, plura bona sunt meliora pauciori-
bus bonis; sed quæcumque meliora sunt ponenda in uni-
uerso. ergo melius est, quod dentur plura bona, quam v-
num solum, & si ista plura in uniuerso essent, non suonisi
in infinito: quia ibi quicquid perfectionis potest esse, de
necessitate est, ergo dantur plura infinita radicaliter. Ad
hoc respondet Scot. 3. q. 2. distin. 1. quod benè verum est,
quod plura sunt meliora paucioribus bonis, si ista plura
essent possibilia, sed hoc est impossibile, quod sint plura
bona infinita: de tunc non essent meliora bona: quia ex-
positione in compassibiliū, nec bona sequuntur, nec me-
liora. Aduerte interim non ita est de existentia, & neces-
sitate: scilicet quod habeant infinitatem propriam forma-
liter distinctam ab infinitate diuinæ essentie. & ratio est
quia ista sunt modi intrinseci, & non dicunt formalitatem.
hinc est, quod non possunt fundare infinitatem formaliter
distinctam ab essentia, quia quod non est formalitas
quomodo potest fundare aliquod formaliter distinctum.
Super illis uerbis doctoris: pater & paternitas non distin-
guuntur nisi per modos, quæritur. cūm forma in abstra-
cto ex natura rei præcedat concretum: quare est, quod ab-
stractum ex natura rei nō distinguitur à concreto? & q.
forma in abstracto præcedat concretum: patet, quia con-
cretum

etum dicitur à forma: Ad hoc respondeo cum Scoto in
 di 26. r̄ndendo ad argumenta pr̄positiui, q̄ concretū
 duplex: uno modo accipitur substantiū, & sic distin-
 gitur ab abstracto: quia concretum isto modo sumptum
 & intelligere substiens in natura, vel forma: abstractū
 tamen pr̄cise dat intelligere formam, & ut sic distinguū
 ex natura rei pater, & paternitas, cōcretum, & abstra-
 ctum. Alio modo accipitur concretum adiectiū, & isto
 modo non distinguuntur ex natura rei, concretum, & ab-
 tractum: & sic loquutus est Auctor, & hoc est valde nece-
 ssium in ista via, & potest accommodari exemplum de
 libet concreto, quod adiectiū, & substantiū sumi pos-
 sunt. nam pater potest sumi adiectiū, & substantiū. No-
 dubitatur num homo & humanitas solum rōne distin-
 gantur, & videtur q̄ sic, nam humanitas in subiecto, &
 manitas in pr̄dicato, distinguuntur rōne. Tunc arguo
 magis distinguuntur homo ab humanitate, quam huma-
 nitas ab humanitate; sed humanitas; & humanitas in su-
 bjecto, & pr̄dicato distinguuntur rōne, ergo homo in co-
 ncreto & humanitas in abstracto distinguuntur plusquam
 ione. Ad hoc respondeo, q̄ non distinguuntur plus quam
 ione id est aliqua distinctione ex natura rei, sed distin-
 guntur sola distinctione rationis in maiori gradu: quia
 distinctione rationis ponimus gradus: sicut in entibus
 libibus: & h̄zc de tertio articulo minus principali.

T E X T V S.

Quantum ad quartum articulum, in quo vi-
 dendū est de identitate & distinctione rea-
 Notandum est primò, q̄ multiplex est prioritas.
 Prima est perfectionis: & sic dicimus q̄ in uno
 oque genere est unum primum, id est, perfectissi-
 um. Alia est prioritas generationis: & sic illa
 e sunt priora generatione, sunt posteriora per-
 tione: saltē si prius cōcurrat intrinsecè ad esse
 superioris. Alia est prioritas nature: & est quan-
 prius quantū est de se non habet repugnatiā,
 quod

Quo plura
 bona sūt me
 liora pāncio
 r̄b. bonis, n̄t
 de D. Bona-
 ds. 2. q. 1. C
 Sco. 3. q. 2.
 dist. 1.
 Cōcretū, C
 abstractum
 nō distinguū
 sur formalis
 ter, quia ha-
 bērēdē signi
 ficatū for
 male.

In hac reno
 multum me
 excēdo, quo
 niā facili-
 masūt, sed
 remitto ad
 libellū Scoti
 de modis se
 gnificād̄, et
 ad nostrum
 Tarta. i Lo
 gica magni
 pag. 23. quā
 dicit bene
 ad mente
 scōs.

Identitas; C
 distinctione
 reales.

quod sit sine posteriori, licet hoc sibi repugnet, alio quando per identitatem realem cum posteriori, vel propter aliquid aliud extrinsecum priori. Alio qui tamen Scotisti dicunt, quod prioritas naturae, vel esse prius natura, non est esse in aliquo priori simpliciter loquendo, in quo non sit posterius: sed est presuppositio huius ab hoc. Et istud confirmat Fran. in 1. Aliquando etiam prioritas naturae dicitur illa qua est inter naturam & naturale. Aliquando dicitur, que est inter formalitatem & formalitatem in eadem natura, & hoc est ea in divinis quam in creaturis: ut dicit Pet. de aqua la libro primo dist. 12. Dicit enim quod prioritas duo dicit: primum est progressus de non esse ad esse in altero, & sic dicit imperfectionem, quia stas cum alienate naturarum secundum quod dicit, est presuppositio huius ab hoc: & isto modo non dicit imperfectionem, quia potest stare cum identitate naturae. Et sic in Deo est proprietas naturae isto secundo modo remota imperfectione primi modi. Et per istam distinctionem vel declarationem possunt solus omnes auctoritates dicentes in divinis non esse prius nec posterius. Alia prioritas est durationis.

Quantum ad quartum articulum, in quo videbitur de identitate, & distinctione reali: ponit author. quod multiplex est prioritas. Vno modo aliquid dicitur primum quod est perfectissimum: & hoc potest esse aut in genere, aut extra genus: si in genere substantiae, erit v.g. secundum Theologos lucifer, iuxta illud d. Aug. duo fecisti domine unum prope te aliud prope nihil, quantum ad naturalia: si in genere animalis, erit homo, si ex-

agenus, erit Deus: qui est mensura extrinseca omnium,
er cuius accessum, & recessum omnia alia mensurantur.
Illa est prioritas generationis: & auctor dixit, quod illa,
quæ sunt priora generatione, sunt posteriora perfectio-
nem: saltem si prius concurrat intrinsecè ad esse posterio-
, & hoc dictum fuit prius à Scot. s. dist. 1. q. 2. qd priora
generatione sunt posteriora perfectione. Et nota quod
regula, ut ibi dicit Scot. non est vera in diuinis: quia
quæ sunt priora origine, sunt priora perfectione quia
us ordo originis reducitur ad aliquod principium per
fectionis, in diuinis: igitur similiter debet intelligi cōcur
re ordo originis, & ordo perfectionis. Si in creaturis cō
tinent isti duo ordines semper vni formaliter, nō quæ
emus primò materiam, quæ substaret formæ, & secundò
mam: sed primò quereremus formam, quæ nata esset
re actu materiæ: & secundò quereremus materiam, quæ
a esset recipere esse formale per illam formam. intel
latur ergo regula, cum istis limitationib. Primò qd non
vera in diuinis. Secundò, qd est vera in eodem ghe: ut ani
mali est perfectius subiecti, sed in diuersis generib. non va
lde licet albedo sit posterior homine, non est perfe
ctor, quia non est in eodem genere. Habet autem ista re
la maximè veritatem, ponendo plures formas in com
posito: tunc posteriora generatione sunt priora perfectio
nem. vnde Scot. 12. dist. 4. tunc in composito est forma sub
stantialis: quando forma posterior generatione est prior
perfectione: postea quando vides, qd forma posterior ge
neratione, non est prior perfectione: tunc non est in præ
dicamento substantiæ illa forma, sed in alio prædicame
nto. Est igitur vera illa regula semper in prædicamento
substantiæ, sed in alijs prædicamentis, ut in prædicamen
to qualitatis est vera gratia materiæ, sed non gratia for
mæ. vnde Arist. in prædicamento substantiæ explicauit.
Opacat 9. metaphys. tex. commen. 15. dicens vir est per
tior puer, & homo spermate: Illud. n. iam habet for
mam, hoc vero non. Alia est prioritas naturæ, & ista est
It impliciter: uno modo aliquid est prius natura privatiuè,
negatiuè. & de ista loquitur Scot. in 1. dist. 2. q. 2. & 3. &
modo dicimus, qd materia est prior natura forma, ut ha
bet

Priora gene
rēne sunt po
steriora per
fectione, quod
intelligendū
ē in eodē or
dine. vide
Paduanum
pa. 16. vide
et Zimara i
fuss theore
masib. theo
re. C.

Quod ista re
gula ē vera
seper in pra
dicamento
substantiae,

bet Scotus in 3. dist. 3. q. & hoc intelligas sic, q. nō est ali-
quod signū positiuū, in quo sit materia, & nō sit forma : &
sic vnuū positiuē nō præcedit aliud, sed benè priuatiuē, vt
materia priuatiuē præcedit formam , i. quantū est de se
posset esse sine forma, quia non ex se habet formam , sed
si habet, habet ab alio, vt à generante, vel creante: & ipsa
sola sine alia positiva causa sufficit, vt sit priuatiua : esset
igitur semper priuata, nisi esset alia causa positiva impediens
eius priuationem continuam : & de tali prioritate
dixit Sco. q. prius natura priuatiuē non est prius tēpore ,
quantum est de se : & rō est , quia causa positiva potest à
principio, i. ab æterno impedire ipsius materiæ priuatio-
nem dādo sibi esse. Secūdo accipitur ordo naturæ , quæ ē
inter aliqua, quorum vnum dependet ab alio secūdū mē-
suram perfectionalem : ita, q. posterius secundum perfe-
ctionem mensuratur à perfectioni, & sic omnia alicuius
generis dependent à perfectissimo in illo genere, vt patet
per philosophum i o. meta. tex. commer. 2. talis ordo
semper connotat imperfectionem in posteriori natura :
vt afferit Sco. in q. 4. quotlib. & de hoc dicimus, q. in uno
quoq; genere est vnum, quod est metrū , & mensura omniū
illorum, quæ sunt in eodem genere . Tertio modo
accipitur ordo naturæ , qui fundatur in vna natura, & ter-
minatur ad aliam : ita q. inter illas naturas est ordo pro-
duceant, & producti: & productum est simpliciter aliud
à producente, & hoc in natura: & sic productum semp est
imperfectum & causatum: & isto modo loquitur Auctor,
quando dicit, q. prioritas naturæ dicit duo, primum id est
progressum de non esse ad esse in altero: & sic dicit imper-
fectionem, quæ stat cum alienatæ naturarū . Quarto modo
accipitur ordo naturæ inter aliqua, quorū vnuū nullo
modo dependet ab alio in aliquo genere causati , vel
mensurati, & conseruati, sed vnum necessariò præsupponit
aliud: & sic est inter intellectum, & volūtatem , & hoc
modo ordo naturæ nō præxigit necessariò imperfectio-
nem in posteriori natura: immo multotiens posterius na-
tura est perfectius: vt patet de volūtate & intellectu, in-
tellectione, & volitione: nam volitio est perfectior intel-
lectione, vt tenet Sco. vlt. q. prologi. aliquando prius natu-
ra

erit perfectius, ut de intellectu, & uolitione patet.
 Primo ordo naturæ est inter aliqua, quorum unum depèdet
 alio non inesse aut conseruari, sed quia dependentia
 est ad aliud terminatur: vel quia terminatur ad subiec-
 tum, vel ad suppositum, si ad subiectum, sic accidens de-
 det à substantia: quia in se sibi non potest: acciden-
 tium esse est in esse, & sic dicit imperfectionem in ac-
 cente, secundo modo natura assumpta à verbo, depen-
 ad ipsum verbum, & hoc est imperfectionis in natu-
 ria in alio substantatur, sed in verbo nulla est imper-
 fectione, in subiecto vero, quod substantiat accidens, bene est
 perfectio, quia informatur ab accidente. Sexto ordo
 naturæ est inter aliqua, quorum unus est quasi productus,
 quasi originatum, & sic est inter subiectum, & propriam
 rationem: & de isto dixit Sco. in 2. q prius uatura quan-
 tum est de se est prius duratione: iste ordo naturæ istis
 modis reperitur in creaturis. Septimus ordo naturæ
 inter aliqua, quæ infinita sunt; & unum est quasi pro-
 ductum siue originatum, & aliud originans: & sic est in-
 essentiam, & omnia attributa quæ formaliter sunt in-
 tra: & sunt quasi originata à natura diuina, & forma-
 ter infinita sunt, & talis ordo nullam dicit imperfectionem:
 etiam si quasi productus non se formaliter infinitum
 sunt relationes originis. Octauo prioritas, & posterio-
 rius naturæ, est inter aliqua, ubi unus accepit totum esse
 ab alio: ita quod tantum ab illo distinguitur secundum
 priuatem personalem præcisè, & hoc modo perso-
 nae si per absolute constituantur, sic persona pri-
 or est prior natura secunda, quia quicquid habet filius ha-
 bitat patre, & in nulla perfectione distinguitur filius à pa-
 tre. Si etiam teneatur, quod persona diuinæ per relativa
 instituantur, adhuc inter patrem, & filium forte est ordo na-
 turæ: quia omnem perfectionem, quam habet filius, habet
 pater: & utrumque habet. & in relationibus tantum distin-
 guntur: & licet relativa sint simul natura, loquendo de
 ultate ordinis naturæ, quæ opponitur ordini essentia-
 li: adhuc pater est prior natura filio, non quod filius depèdeat
 pater: quia sic sunt simul natura, sed unus est prius natura
 quoque: quia communicat sibi omnem perfectionem, quam
 habet.

*In 4. q. quod.
 affert Scot.
 patrē prace-
 dere filium
 natura huius
 tamē opposi-
 tū dicit d. 3
 quod pater,
 & filius sibi
 simul natu-
 ra.*

Solutio.

*Prioritas
 naturæ duo-
 bus modis
 sumi cœsue-
 rit, alioq[ue] e-
 nimi est pra-*

*Suppositio
busus ab hoc
rati, et con-
uerteretur cu-
prioritate
originis, &
sic pater, est
prior natura-
ra filio.*

habet, hæc tamen quæ dixi hic in octavo modo priorita-
tis multis non placebunt, & si non ab omnibus acceptan-
tur: tamen mihi videtur, quod nullum sequatur inconue-
niens: tu sequere, quod tibi placuerit.

Nota etiam quod Sco. in 4.q. quotlibe. afferit patrem
præcedere filium natura: huius tamen oppositum dicte
3.q. quolibet ar. 3. quod pater & filius sunt simul natura.
Respondeo prioritas naturæ duobus modis sumi consue-
uit: aliquando enim est præsuppositio huius ab hoc tan-
tum, & conuertitur cum prioritate originis, & sic pater
est prior natura filio. Alio modo prius natura est à quo
non conuertitur subsistendi consequentia. hoc modo pa-
ter non est prior ipso filio, hoc etiam dixit Sco. 3. quæst.
quilibet art. 3. quod pater & filius sunt simul natura, quia
correlativa.

Conformatio cum Arift.

Posuit Auctor plures prioritates, prima est perfectio-
nis, & sic dicimus, q[uod] in unoquoque genere est unum
primum, id est perfectissimum: & hoc sumptum est ex
Aristo. 10. metaphys. comm. 2, & idem: alia est prioritas
generationis & sic illa, quæ sunt priora generatione sunt
posteriora perfectione in eodem genere. Hoc sumptum
ex Arist. 9. metaphy. tex. comm. 15. vbi dicitur, quæ sunt
posteriora generatione, forma, atque substantia, priora
sunt, id est perfectione priora sunt: quæ perfectio est in
forma, & substantia; ut vir puer, homo spermate, reddit
rationem Aristi, quare unum est perfectius alio: quia al-
terum habet formam, alterum non: quia homo habet
formam, quæ non habet puer. Alia prioritas est natu-
ræ, quando prius quantum est de se non habet repugna-
tiam, quod sit sine posteriori, licet aliquando sibi repu-
gnat propter identitatem posterioris, ut homo quantum
est de se potest esse sine risibili: aliquando hoc sibi repu-
gnat propter identitatem, quam habet risibile cum ho-
mino. Hoc habetur ab Arist. 5. metaphy. tex. commen.
16. vbi dicitur, priora secundum naturam sunt quæcum-
que contingunt esse sine alijs: & alia non sine his, id est
homo

omo potest esse sine risibili quantum est de se, sed risibi-
son potest esse sine homine: & hoc propter identita-
m, quam habet risibile cum homine: aut propter ali-
od extrinsecum sicut est de cœlo, & motu: quia cœlū
se potest esse sine motu: sed propter aliquod extrinse-
m est, quod non potest esse sine motu: & hoc est pro-
pter intelligentiam, quæ necessariò mouet. quod confir-
atur per illud, quod habet Arist. 12. metaphysic. tex.
mmen. 43. Alia prioritas naturæ, quæ est inter duas
formalitates, quæ non est vera prioritas, ita quod prius
in aliquo esse simpliciter in quo non sit posterius: sed
præsuppositio huius ab hoc, & est inter formalitatem,
formalitatem in eadem natura: potest confirmari per
Arist. 9. meta. comm. 10. vbi loquens de intellectu & vo-
lute, voluit, quod intellectus, ut distinguitur à volun-
tate, est potentia merè naturalis, & non potest exire in
tum suum, sed est indeterminatus ad contraria, & agit
opposita: quia est naturalis necessariò præsupponit vo-
lute, & electionem ad hoc ut determinetur, aliter
n agit intellectus, ergo prius est voluntas in determina-
ndo, quam intellectus agat: & tamen sunt in eadem na-
tra intellectus, & voluntas. & solum formaliter distin-
untur: ut tenet Sco. 16. distin. 2. & intellectus est pos-
tor in agendo: & voluntas est prior, & non separantur:
necessariò intellectus in agendo præsupponit volun-
tam. sic filius præsupponit patrem, & notionalia præ-
ponunt essentialia.

Homo qua-
sū ē de se po-
terit esse si-
ne risibilite
te.

Considera de
cœlo non ra-
mē sunt idē
realiter or-
bis, Et mot⁹
eius, quia ip-
sum cœlū,
quantū ē de
se poterit eē
sine motu.

T E X T V S.

Pro quo notandum, quod triplex est duratio.
Prima est respectu Dei, & sic æternitas est eius
ratio, & ideo sic nihil est prius in duratione in
tinis.

Secunda est respectu angeli & aliarum rerum
permanentium: & talis duratio vocatur aum.

Terza

Tertia est respectu entium successuorum, vel quantum ad suum fieri: & talis duratio est tempus. Alia prioritas originis, de qua ait Aug. primo de Trin. quod nihil gignit seipsum: & ista est tamen in diuinis, quam in creaturis: & semper operatur, quod sit distinctio realis inter originans & originatum sine inter producens, & productum secundum Sto. Prioritas originis est, qua quis intelligitur esse a se, & a quo aliis: posterioritas originis est, qua quis dicitur, vel intelligitur esse ab alio. Unde Fran. in prologo q. 1. in fine dicit, quod primum signum originis est esse a se, & secundum est esse ab alio. Verum tamen prius, & posterius origine aliquando accipiuntur pro priori, & posteriori natura, sicut exponebat Petrus de Aquila in secundo membro: & sic dicimus, quod pater prius origine est beatus, quam generet: quod non est intelligendum, ut clarum est, quod sit beatus a se, & quod generet ab alio: sed quia antequam generet, praexigitur esse beatus. Secundum notandum, quod realitas dicitur a reali: redle vero a re: Res autem ut ad propositum spectat, sumitur a ratus rata ratum, & talis est triplex: quedam est essentiae, sicut est quidditas absolute considerata: quedam existentiae, & talis est in omni praedicamento substantiae solum: in proposito autem reale sumitur a re, secundo vel tertio modo dicta, non autem a re essentiae, quia in diuinis est distinctio realis: & tamen est ibi una essentia: nec sumitur a re dicta a teor. ris, que est communis ad omnia entia imaginabilia: quia tunc

autem

ger chimeram & aliud fictitium esset distin- Quid est a-
tio realis. Tertio intelligendum, quod in divi- num? disco
nis res potest sumi dupliciter: uno modo essentiali quod est flu-
r, & sic est tantum una res, quia una essentia xus forma.
una existentia: alio modo personaliter, & sic si presens
diuinis sunt tres res subsistentes. tuus & coe-
xistentia
treasure cu
Deo, estque
eiusdem ra-
tionis cu te-
pore formaliter
materiæ
itter nō inio
differunt
quia tempus
mensuras res
i fluxu sed
cu mensura
perma-
nentia, sed
in hoc conve-
nit cu tempo-
re, quia ha-
bet prius &
posterus in
successione.

Annotatio in textu.

A Lia prioritas durationis: & ista est triplex, scilicet æternitas, tempus, & æuum: & prima mensura vo- i æternitas: & hic notabis, quod de ista æternitate. Sco. l problematicus 6. q. quolib. aliquando dicit, quod estodus intrinsecus essentiae, vel existentiae Dei: & sic nos cendo consequenter ad dicta superius, dicemus quod odo est extra primum modum. Aliquando dicit ibidem, quod importat respectum ad dupl. negationem ad non esse præcedens, & ad non esse sequens, id est non habuit Deus, nec habebit non esse, connotat tamen vitam possessionem. unde, si est aliqua res, quæ non habuit se nec potest non esse nec potest deficere: æternitate ensuratur, & ista est Deus, si fuerit permanens, & ha- et esse defectibile, sic mensuratur æuo, & sic est angelus ut secundum alium modum angelus, & substancia æuo me- trantur: aut habet esse successuum, & defectibile: & sic est motus & tunc mensuratur tempore. Bo etius sit diffi- cit æternitatem in 4. lib. de consolatione prola ultima. Ae ternitas est interminabilis vita tota simul & perfecta pos- sessio: declarans suam definitionem dicit quod si mundus secundum Philosophos careat principio & fine, non tamē ex hoc æternus intrinsecè quia non est tota simul & per- fecta possessio, quia præteritum iam est transactum & fu- turum nondū est, & ita non est simul tota & perfecta pos- sessio. quamvis possit dici, æternitate extrinseca æternus.

Conformatio cum Aristotele.

A Rist. ponit æternitatem, quæ est duratio Dei, & hoc in 3. Physic. text. co. 32. iuæ æternis non differt esse à T posse.

Boetius sic posse. et cum quod est duratio angelii ab Aristote non possit definiri. atque aeternitas secundum Aristot. comprehensio aeternitatem inveniatur angelii. & Deus. prima intelligentia. & omnes alii. & coeli. & materia prima. Nam ipse imaginatur Dei. & omnes alias intelligentias. & celos esse aeternos. Ex hoc sequitur corollarium. quod differt aeternitas. quam ponit Aristote ab aeternitate. quam ponunt Theologi. Alia duratio est tempus. & haec duratio ponitur ab Aristote. Physi. à tex. commen. 87. usque ad 134. & ibi ponit talam durationem esse successuum.

Annotatio Textus.

perfecta possesso. declarans suam definitionem dicit quod simul secundus philosophos caret principio. Et sine non tamen ex hoc est aeternus quia non est tota simul. Et per perfecta possesso. quia personaliter et transiunctu et futuru non- datur: est ita. non est simul. Et per perfecta possesso.

Alia est prioritas originis. & hic Thomas. & Aegidius sunt contra nos. qui dixerunt. quod non est ordinis originis inter essentiam. & filium. nec inter essentiam. & notionalia. Sed contra eos dicitur esse Augustinus cui magis assentire fas est. in libello de triplici habitaculo. Si quis intuitu videret essentiam. videret eam prius origine filio. ecce quomodo ponendus est ordo originis inter essentiam. & personas. quod tamē ipsi negauerunt.

O R D O O R I G I N I S.

Et ut omnia sunt tibi clara. notare debes quod ordo originis est quadruplex. Et per hoc concilabis. multa loca Scotti in quibus Scottus videtur sibi contradicere. sed non ita est.

Vno modo sumitur ordo originis impropriè. & sic est inter essentialia solum. vt inter essentiam. & alia absoluta: vt est intellectus. & voluntas. & describitur sic. ordo originis est habitudo unius absoluti presupponentis ad aliud absolutum. vt presuppositum in essendo. vel obiciendo. Et aduerte. quod recte dicitur. quod est ordo improprius. quia essentialia non originantur ab essentialia. nisi capiatur originari pro. fluere. & sic Scottus concedit. *Ubiq[ue] est in quolib[et] questi. i. quod essentialia immediatus fluunt ab essentia. quam notionalia. & dato. quod omnia ista lud a quo est fluant in instanti aeternitatis. tamen ut cognoscamus hoc. ejus prius rerum ordinem. posita sunt ista signa. unde ista signa non sunt*

mensuræ, sed sunt synchategoremata, id est modi in ligendi essentiam, & essentia notionalia, & modi intelligendi esse patris, & esse filij. Et ordo originis isto modo sumptus, habet tria signa in essendo, & duo obijciendo.

Ordo originis sumitur quacumque modis.

Primo modo sumitur ordo originis in diuinis proprieatibus essentialiis, & ad aliud esse entiale, proloquitur Scotus quest. 1. quolib. artic. 1. in primo dist. 1. & in 1. dist. 1. 3. in fine, & distinct. 2. parte 2. q. in solutione secundi & tertij dubij.

Descriptio eius.

Ordo originis est habitudo unius absoluti, ut præponentis, ad aliud absolutum, ut præsuppositum essendo, vel in obijciendo.

Sicut res se habet ad esse, ita ad operari.

Primum signum in essendo ponit q. 1. quolib. & posset iste ordinatio multiplicari considerando inter se, & actuum immaterialium, & habituum.	Secundum signum in obijciendo de hot in prima q. secundi in ordinem modorum intrinsecorum, & habituum.
--	--

Essentia est in primo si- no.	Voluntas in in tertio si- no.	In primo si- gno essen- tia obijicitur intellectui.	In 2. signo essen- tia obijicitur vo- luntati, & com- paratur ad vo- luntatem.
----------------------------------	----------------------------------	--	--

T 2 Intellectus

origine, et il-
lud quod est
ab eo ē poste-
rius sed ī dō-
minus pater
Et filius sic
se hēnit quod
filius est a pa-
tre, ergo pā-
ter est prior
quia est à
quo aliud, et
filius est po-
sterior origi-
ne quia est
quod ab alio

Essentialia
sunt secunda
ria ut habeat
Scot. in pri-
ma q. quod
lib.

Quedam n.
sunt qua di-
cunt respon-
sum ad ex-
tra, velut
sapientia sto-
fissima boni-
tas Sc. sed
vobis dicetis
quare dicio
sur essentia
lia. Respōsū.
Quia predi-
catur de trō-
bus personis
per modum

essentia i. si-
cuit essentia
predicatur
de tribus ita
etiam bec es-
sentialia pre-
dicantur de
tribus perso-
niss: dicimus
n pater est
essentia filii
est essentia,
spiritus san-
ctus est essen-
tia.

Ita dicimus
pater est sa-
piens, filius
est sapiens
spiritus san-
ctus est sa-
piens, pater
est creator, fi-
lius est crea-
tor, spiritus
s. est creator
ita dicatis
de alijs.

Predicata
notionalia
sunt ipsa rea-
litas consti-
tutiva perso-
narum sicut
paternitas
filiorum &c.
de his visum
est supra.

Intellectus
in secundo
signo.

Secundo modo sumitur ordo originis prout est habi-
tudo essentialis, ut praesuppositi, ad notionale, ut praesup-
ponens, id est notionale praesupponit essentialie. Et iste or-
do habet tria signa: in primo signo pater est beatus, intel-
ligit, vult, est sapiens, iustus, & sic dicas de filio: & de spi-
ritu Sancto. & habet tria signa iste ordo, sicut tres sunt
personæ, & sic pater in secundo signo generat, & spirat,
in secundo filius spirat, in secundo spiritus sanctus non
habet aliquid notionale, sed comparatur solum ad ex-
tra, isti duo modi sunt impropriè sumpti.

Secundo modo sumitur ordo originis pro habitudi-
ne inter essentialie & notionale, de quo Scot. 1. distin-
t. q. 2. & distinct. 6. quæst. vnica artic. 1.

Descriptio eius.

Ordo originis est habitudo essentialis ut praesupposi-
ti, ad notionale ut praesupponens, id est notionale praes-
upponit essentialie.

In primo signo pater est
beatus intelligit, vult,
est sapiens, & iustus.

In secundo signo pa-
ter generat & spirat.

In pri-

Primo signo filius
beatus. intelligit,
& est sapiens.

In secundo signo filius
spirat Spiritum san-
ctum.

Primo signo Spir-
sanctus est beatus,
tiglit, & vult.

In 2. signo S.S. non ha-
bet aliquid notionale,
sed comparatur sō-
lum ad extra.

tertius ordō originis est qui cadit inter personas ori-
entes & originatas. & est duplex & in essendo & in ope-
rando: & describi potest sic, ordo originis est habitudo
s ab alio, vel ab alijs in essendo vel operando iste or-
abet tria signa in essendo. primum est esse à se & à
alius, & sic est pater. secundum esse ab alio & sic est
s. tertium esse à duobus, & sic est Spiritus sanctus, &
similiter signa habet in operari: primum signum ope-
rà se: secundum operari ab alio. tertium operari in-
go tam ad intra quam ad extra. sed talis ordo nō est
operatio quia illa est vnica operatio: sed est inter
personas operates. & sic pater prius origine vult produc-
spiritum sanctum: prius origine producit creaturas
e cognito, & in esse reali. Filius in secundo signo in-
git, vult, producit Spiritum sanctum, creaturas tam
T 3 in esse

in esse reali, quām in esse cognito. Spiritus sanctus in tertio signo intelligit, vult creature tam in esse reali quām in esse cognito.

Tertio modo sumitur ordo originis pro ordine, qui cadit inter personas originantes & originatas, & iste modus tertius est proprius. Alij duo prædicti sunt improprij. de quo Scot. in 1. distinct. 2. parte 2. quæst. 1. distin. 12. i. & iste ordo est duplex in essendo & in operando.

Descriptio .

Ordo originis est habitudo unius ab alio uel ab alijs in essendo uel operando.

Sicut res se habet

ad esse ita ad operari .

Primum signum in
essendo . Primum signum est esse à se & à
quo, alijs . Secundum
esse ab alio . Tertium
esse à duobus.

Secundum signum est
in operari . Primum signum est operari à se.
Secundum operari ab
alio . Tertium à duo-
bus tam ad extra quām
ab intra : sed non est in
operatione, sed est in-
ter personas operantes.

Pater

ter est in primo si-
no in quo non est fi-
lius, quia est à se, & sic
est prior origine.

Filius est in secundo,
quia ab alio.

Spiritus Sanctus est in
tertio signo.

Pater prius origine
vult, producit Spiritum
Sanctum, & crea-
turam.

Filius in secundo si-
gno intelligit, pro-
ducit S. S. & crea-
turam in esse reali, & co-
gnito.

Spiritus S. in tertio
signo intelligit vult
creaturas in esse reali;
& cognito.

Quartus ordo originis est, qui cadit inter originatio-
, & generationem. & spirationem: & possunt addi duo
signa ad extra: ut sunt ibi emanationes secundū, quid
na in esse obiectu, alia in actuali existētia, & descri-
bitur sic: Ordo originis est habitudo emanationis ad e-
manationem: ut præsuppositi ad præsupponentem: & ha-
bitat quatuor signa: in primo signo pater generat filium:
in secundo producit S. S. in tertio producit creaturem in
T 4 esse

*Si quis alle- esse ideali : in quarto creat, conseruat, miseretur. Et pro-
gares Scotū pter hoc patet , q̄ si quis allegaret Sco. contra nos ; sicut
contra nos faciunt Thomistæ, quando dicitur in 1. dist. 1. om̄em en-
sient faciūt titatem quam habet Deus habet in primo signo . est et-
Thomista, consideret responsione ſcotsitārū . go intelligendum, q̄ habet in primo signo, i. à se, & nō hab-
bet ab alio : quia paternitas non ponitur in primo signo
primi ordinis, sed ponitur in primo signo quarti ordinis,
& in primo signo tertij ordinis. Et hæc omnia clarius tibi
patebunt in arbore hic posita, quam bene notabis :*

Quarto modo sumitur pro ordine, qui cadit inter originationes, scilicet generationem, & spirationem, & possunt addi duo signa ad extra : quia sunt ibi emanationes secundæ, quæ sunt secundum quid & una est in esse obiectivo, & alia in actuali existentia .

Descriptio.

Ordo originis est habitudo emanationis ad emanationem, ut præsuppositi ad præsupponentem .

In primo signo pater generat filium.	In quarto signo pater creat ad extra .
In secundo signo pater producit Spiritum Sanctum .	In tertio signo pater producit creaturas in esse ideali.

Confor-

Conformatio cum Aris.

Risto. non ponere Trinitatem personarum, clarum est: sed si ipse concessisset Trinitatem nō repugnat suis, ordo originis: quem ordinem ipse posuit in praedicamentis, in capitulo de priori postquam narravit modos prioris, qui sunt quatuor: ponit deinde artum modum, qui videtur quasi reduci ad istum ordinem: quia verus modus prioritatis non est: & verba sua it, videtur præter eos qui dicti sunt, alter esse prioris modus: & dicit, quod est inter ea quæ connectuntur ad haec eam: & posito uno ponitur reliquum, & econtra: & exemplificat de veritate orationis & de re: quia ab eo, quod res est vel non est, oratio dicitur esse vera: vel falsa: de bene valet, res est, ergo veritas orationis est, & eccl: & ita similiter possumus dicere in diuinis, quod in primam & secundam personam est ordo originis, & si tales naturæ, quia pater & filius connectuntur ad inuenient: sicut de relatiis dicitur, & dicuntur ad conuerten-tem: & sic dicimus in proposito pater est, ergo filius est: si s est, ergo pater est: & similiter dicimus de re & oratione, quod sunt simul naturæ, quia connectuntur, vt Arist. dicit. & Tamen Arist. concedit, quod res est prius iquo, id est prius oratione, quia res dat esse orationi: sic similiter filius habet esse à patre: & vt notaret, quod non vere causatur à re, dixit & alterum quodammodo est causa alterius: & sic dicimus de patre, & filio, quod pater non est causa filij, sed quodammodo, id est ut sibi esse: sic igitur patet, quod pater est prior filio, secun-
dum quartum modum prioritatis, quem Arist. ponit: & prius nos vocamus prius origine, & conditionis, hu-
modi non competit alijs modis. nam in alijs dicit, est unus modus prioritatis, à quo non connectuntur sub-
eendi consequentia, sed in isto dixit, quod prius & por-
tias connectuntur ad invenientem, quod vero dixit, quod
est prioritas originis, de qua Augu. quod nihil gignit
ipsum: hoc confirmatur per ea, quæ habet Arist. 2. de
imate, coimm. 47. vbi dicit generat autem nihil se ip-
sum,

*Inter primam
& secundam
personam est
ordo origi-
nis,*

sum, sed conseruat, idem commen. in eodem commen.

Dubia circa Textum.

Hic primò in dubium vertitur num illa sententia *Auct.* &oris, quæ sunt priora generatione sunt posteriora perfectione, sit vera. oppositum enim colligitur ex 4. phy. tex. commé. 75. vbi philosopbus dicit quod perfectum est prius imperfecto & natura, & ratione. idest definitione, & tempore: & sic incorruptibile est prius corruptibilis & exemplificat de motu circulari respectu recti. & dixit, quod motus circularis est perfectior motu recto. Idem Com. in eodem commen. motus circularis est prius natura, & definitione motu recto: & in eodem commé. dicit omnia quorum unum est perfectum, & reliquum diminutum, perfectum est prius diminuto: omnia igitur ista sunt contra propositum Aucto. vbi dicitur quod posteriora generatione sunt perfectiora. nam Aristot. & Comment. volunt quod illud quod est perfectum sit prius natura, idest generatione, tempore, & definitione omni imperfecto, ergo imperfectum erit posterius generatione, & non perfectum a cuius contrarium dixit auct. quod illa quæ sunt posteriora sunt perfectiora. Ad hoc respondeas, quod istam instantiam remouet Auct. tunc quando dicit, quod priora generatione sunt imperfectiora si prius concurredit intrinsecè ad esse posterius: modo motus circularis non componit motum rectum intrinsecè, immo Aristot. vult, quod circulatio cum dicatur esse simplicior est perfectior. ex hoc tu potes habere, quod circulare non componit rectum. nam circulare ex circularibus componitur, & rectum ex rectis. ut dixit 4. phy. patet igitur, quod nullo modo circulare est prius intrinsecè ad componendum motum rectum: ergo verba Aristot. non sunt ad propositum adducta eo modo, quo loquimur hic. Præterea ista proposicio, quam assūmit Aucto. non est vera, ut dixi nisi in prædicamento substantiæ, motus vero rectus & circularis non sunt in prædicamento substantiæ. Contra istam responsonem posse obiecti quod illa quæ sunt priora generatione in proposito sunt posteriora perfectione.

*Nota. Cf. be
ge.*

*Circulare
nō componit
rectum.*

everificatur de materia & forma . nā licet forma sit posterior & perfectior materia; & materia sit prior: & simiter intelligentia perfectior est cœlo, tamen materia nō componit formam:nec cœlum componit intelligentiam, sic istud esset contra Auc. qui vult, quod priora generatione componant posteriora & perfectiora: & tamen via non componit formam , nec cœlum cōponit intelligentiam.ad hoc possumus dicere , quod Auct. vult quod posteriora generatione componant posteriora , si sunt in eadē linea recta prædicamentali:modo materia & forma non sunt in eadem linea prædicamentali,& directa :quia in primo dinersa,& in nulla realitate conueniunt, propterea materia est prior forma , & imperfectior. sed non est eam intrinsecè componere. Ad aliud, quod intelligentia est perfectior cœlo, & tamen cœlum non componit intelligentiam,dico quod non valet,quia cœlum & intelligentia non sunt in eadem linea generica propinqua, uno vnum est spirituale,& aliud non spirituale:& sic non sunt in eadem linea directa,& in eodem genere propinquum secundum Scotum , sed in eodem genere remoto : propterea cœlum non potest componere intelligentiam. Siquis deinde, differētiae individualiæ sunt aliqua posteriora, & non perfectiora superioribus quæ contrahuntur, ergo non est verū quod posteriora generatione sunt priora perfectione. Dico, quod hoc verum est, quod priora generatione sunt imperfectiora , & posteriora sunt perfectiora si dicunt quidditatem priora & posteriora, & si ponuntur in eadem linea recta, modo in proposito quidditatis & differentia individualis, nec ambo dicunt quidditatem, nec ambo ponuntur in recta linea. Hic et est animadversus Thomistas, cum de prioritate naturæ et sermo, q̄ ipsi concedunt prioritatē originis, & negant prioritatem naturæ, quæ ultima à prima non differt & in se allucitantur,cum admittentes unam,etiam illis inveniunt necessarium sit ponere aliam. Hoc sic probo quia uocant ipsi quod pater & filius quæ sunt relativa sunt similitudina, & quia agere præsupponit esse, sicut ab omnib[us] Philosophorum Schola semper fuit cōcessum, & pater filium producit ut ip[s]i et concedunt, ergo aliquo modo, priorita-

*Contra tho-
mistas.*

pater naturæ pater præsupponitur filio. & sic apparet quod oportet in diuinis etiam admittere prioritatem naturæ.

Secundò dubitatur de illa prioritate de qua dicit auctor quod pater prius est beatus quam generet, propter istam instantiam quæ est ista, quia si pater per relationem constituitur, scilicet per generationem: & tunc habet esse cum generat, & ante generationem non habet esse, si non habet esse ante generationem, quomodo potest operari cum nihil possit operari nisi prius habuerit esse: & tamen hic dicitur, quod pater est prius beatus, & sic primò operatur, antequam generet, per quam generationem habet esse suum: mitum est hoc, & contra sensum & rationem, quod pater prius operatur, & est beatus, & postmodum habet esse suum. Hic ponunt duas responsones, prima, q[uod] pater accipitur pro hoc Deo, & sic euadit ista prima responsio difficultatem, id est hic Deus prius est beatus, & postea generat: sed ista iudicio meo non satisfacit: quia ego queram, quando dicit hic Deus, pro quo supponitur? certum est, quod non supponit pro alio nisi pro patre: ergo redit ad idem difficultas; quia non potest supponere pro hoc Deo ut præscindit à suppositis: & Secunda. in 4. distinctio. 1. dicit, quod est communis ad tria supposita hic Deus: & sibi non competit generare, quia generatio est solius suppositi: patet ex hoc, quod non bene dixerunt moderni exponentes Scotus qui plorueruntque isto modo soluunt difficultatem: ut habet videri in 1. distinctione, sed non omnia possumus omnes: ideo Mauritius addit secundam responsonem, quod ista prædicata esse beatum, & generare, possunt comparari vel inter se, vel in ordine ad subiectum. si meo se comparantur, sic propositione est vera, quia nihil aliud est hoc dicere nisi quia in diuinis prius sunt prædicata essentialia, quam notionalia; & semper facias comparationem inter illa duo videlicet, inter essentialia, & notionalia, id est prius competunt essentialia in diuinis, quam notionalia. & hoc probat Scotus per longum processum: prima q[uod] quoli bet: si comparantur ista prædicata ad subiectum, id est quod prius pater habet istam operationem scilicet est beatus: & postmodum habet esse suum per generationem, sic proportionatio est falsa;

tu

*Responso
Mauritiū.*

namen advertes ad ea, quae auctor hic dixit: quod ordinis originis accipitur hic prout est presuppositio huius ad hoc: id est ad hoc quod pater generat, prius requiritur, sit beatus: & non quod generat a se, & est beatus ab aliis.

Non erit iudicium meo, alienum a propositione ultra haec dicuntur, hic inserere diversas huiuscemodis propositiones a varijs doctoribus traditas interpretationes. prima est Stephani Bruliferi: pater prius est beatus quam generet hoc est pater omnem perfectionem quam habet, a se haber & nullam a filio. Secunda, pater est &c. hoc sonat beatitudo patris presupponitur generationi. seu clarius: ter non est beatus per generationem, ratio est, quia si impossibile non generaret filium adhuc estet beatus, ita quod iuxta hunc sensum prius origine nihil est aliud quam in natura. Sed salvo meliori iudicio (inquit Lychetus commentarij in 2. q. dist. 1. li. 1.) non opinor hoc esse de ente doctoris subtilis. Rerum est quia sustinendo patrem est cui in esse per paternitatem ut sit, est tantum pater prior origine filio, ut patet ex doctore in 1. d. 26, & in qualib. quod ergo beatitudo patris presupponat patrem habere, & per tantum sit prius origine filio: sequitur quod non erit prior natura beatus quam generet filium. Tercia explicatio est Lycheti cui nihil est aliud ista enunciatio, ter prius est beatus quam generet filium, id est quam beat filium genitum: ita quod in aliquo priori originis ter est perfectè beatus, & in aliquo posteriori pater habet filium genitum, quod dictum sic exponit. quia in quo danti pater habet esse, in eodem instanti habet omnem perfectionem diuinam: & quia in aliquo priori originis habet esse per generationem actiuam: siue per paternitatem quod idem est, sequitur quod in illo priori est perfectè beatus: & sic in illo priori perfectè videt conscientiam, non in filio: quia in illo priori filius non est: que quidem interpretatione mihi melior videtur.

T E X T U S.

Istis presuppositis pano duas conclusiones de-

Vide paduanum in suis corradicibus.

Vide Lycheum.

Explicatio Lychess.

identitate reali, quarum prima est ista: *Nisi sunt idem realiter, quae sic se habent, quod unum non potest esse sine alio, seu unum est impossibile separari ab alio absque contradictione.* Et cum hoc, quod impossibilitas separationis proueniat a causa extrinseca: ex quod unum respectu alterius non sit originans & aliud originatum: quod non sint in pluribus rebus realiter distinctis; omnes iste tres particulae sunt accipiendae copulatiue, ita quod una conditio non sufficit sine alia: unde non vallet consequentia, *hoc non potest esse sine illo,* ergo est idem realiter illi: quia tunc quilibet relatio, quae inest essentię diuinę per actum intellectus diuini, esset realis: quia quicquid est idem rei est reale: consequens est falsum, ut patet ex 30. di. primi. aut quod talis esset eadem illi essentia, quia impossibile est illam essentiam esse sine ea: quia si talis relatio posset esse noua, tunc intellectus diuinus posset mutari: consequens est falsum, sed talis possibilis prouenit a causa extrinseca, quia a intellectu diuino. Similiter secundum Philosophum contradic̄tio est cælum esse sine motu, non quidem ex causa intrinseca in cælo, sed ex causa extrinseca mouente: non tamen sequitur, quod cælum sit motus realiter, licet non possit esse sine eo.

Illa prima conditio probatur à Doctore in secundo, distinctione prima: *Sicut contradic̄tio dicta de aliquibus est via concludendi distinctionem, ita impossibilitas recipiendi prædicationem contradictiorum pertinentium ad esse, est via concluden-*

cludendi identitatem in esse: & hoc ubi non
dependentia essentialis, que requirit distinc-
tionem manifestam. Secunda conditio patet;
quia nihil seipsum producit. Tertiam verò condi-
tione notanter posui propter relationes, quæ tamen
non sic se habeant, quod una possit esse sine
alii, vel quod una sit producens & alia produ-
cenda: quia tamen sic se habent, quod fundantur
pluribus rebus realiter distinctis, sicut patet
paternitate & filiatione, de duabus similitudinibus
& equalitatibus; ideo realiter distinguuntur.
Ex quo infero aliqua corollaria. Primum, q[uod] omnia
essentialia, & notionalia essentie diuina
sua realitate reantur. Similiter omnia attributa
sunt realiter & cum essentia, & cum sciuicet,
& cum personis diuinis, & persona diuina cum
essentia diuina.

Secundum corollarium, q[uod] omnes differentiae
entiales modi intrinseci in eodem supposito re-
ca realitate reantur.

Tertium corollarium, q[uod] omne superius est idem
aliter cum suo inferiori. Et si dicas, q[uod] distinguuntur
realiter: dico q[uod] iste due sunt concedendæ,
homo est idem realiter cum sor. & homo distin-
guitur realiter à forte.

Quartum corollarium, q[uod] illa quæ sunt in po-
tentia obiectiva, nec distinguuntur realiter, nec
sunt idem realiter: quia ad identitatem realem,
distinctionem requiritur, quod utrumque ex-
temum sit aliquid positivum existens. Et ex
eis patet, q[uod] distinctione realis est illa, cuius extre-
ma

ma habent aliam & aliam realitatem, formidicet
positum actualis existentia vel saltus subsisten-
tia. Dicunt notanter, aliam & aliam realitatem,
propter subiectum & propriam passionem qua
non realiter distinguuntur, quia non habent nisi
unam realitatem existentie. Dicitur realiter po-
situm, propter negationes & privationes. Dici-
tur actualis existentia, propter quidditates diuer-
sorum specierum: quia quidditas rei quidditas no-
habet existentiam per se. Dicitur vel saltus subsi-
stentiae, quia in diniis est tantum una existentia,
licet sint tres subsistentie. Secunda conclusio bur-
ius articu. est ista, quod illa sunt distincta realiter
que sic se habent disjunctiæ, quod unum potest
esse sine alio, vel quod unum est procedens, &
liud productum: vel que sunt in pluribus rebus re
aliter distinctis. Et dixit disjunctiæ, quia ad infe-
randum distinctionem realem sufficit habere ali-
quam istarum conditionum. Prima pars probatur
per Doctorem in secundo, distinctione prima. Ni-
hil est idem realiter a. sine quo a. potest esse reali-
ter si p. contradictione: quia aliter idem simul es-
set & non esset: quod videtur esse oppositum pri-
mi principij. Ex quo principio videtur statim con-
cludi diuersitas entium: quia si de aliquibus duo-
bus dicantur contradictoria eodem modo quo di-
cuntur de eis, videntur esse non idem: & ita si co-
tradictoria in esse & non esse dicantur de eis, vi-
denter esse non idem in esse, siue non idem ens. Es
confirmatur ratio: quia si stam propositionem.
Illa sunt distincta realiter quorum unum potest

mane

ances sine altero; negaret proterus, non vide-
 r relinqui unde possit distinctio entium proba-
 diceret enim proterus, quod non tantum plu-
 s naturae, ut substantia & accidentia communia,
 sunt eadem, sed quod Sortes & Plato, vel Sortes
 & Lapis non differunt realiter. Et si arguas contra,
 sortes potest esse non existente Platone, ergo da-
 ngueur realiter: negabitur tibi consequentia.
 Ia proterus negabis tibi propositionem cui in-
 seris: qua negata, perit tota doctrina Philoso-
 phi septimo Topicoru, qua docet quod problema
 faciliter destruatur per contradictionem inuentā,
 & difficiliter constituitur. Si autem negetur pro-
 positione ista, non videtur posse destrui: quia si non
 destruitur per contradictionem, nec per aliquam
 tam oppositionem, aut saltem non faciliter. Ex
 eo in fero, quod totū distinguitur realiter à suis
 partibus, loquendo de toto essentiali integrali
 & quantitatuo. Secundum corollarium, quod
 s diuersorum generum actualiter existentes,
 nūc illiter individua tam eiusdem speciei quam di-
 versarum specierum eiusdem prædicti actuali-
 tate existentia realiter distinguuntur, etiam ma-
 ria & forma realiter distinguuntur. Tertium
 corollarium, quod tres persona diuine distin-
 guntur realiter à se inicem, & non sunt idem
 aliter, non obstante quod una non possit es-
 sere sine alia, quia hoc non est nisi propter unita-
 tēm essentie. Dites arguendo contra, Quacun-
 que uni & eidem simpliciter sunt eadem, illa in-
 ter se sunt simpliciter eadē, primo Priorum primo

*physicorum: sed persona diuinæ tantidem realiter effentia: ergo inter se sunt eadem realiter. Di-
co breviter omissis multis solutionibus, quod illa regula debet intelligi, quod si aliqua vniuersitatem, vel identificetur realiter vni tertio, quod si hoc aliquid est incommunicabile, illa etiam identifica-
buntur inter se. Si vero illud certum se habeat ut
quale quid, & ut communicabile, non oportet quod illa identificata in uno identificetur inter se. Et
hec de quarto articulo minus principali.*

Annotatioes in sexto.

*Eorū que di-
stinguuntur
realiter o-
portet quod
vnū se hēc
re productū
quis produ-
cēs se hēc re
causa produ-
ctū vero ut
effectus, mo-
do causa &
effectus dis-
tinguuntur
realiter in-
ter se.*

*Dicitur sub-
iectum se
hēc ut cau-
sa respectu
passim ex
sentētia S. Co*

Ponit Auctor duas conclusiones de identitate, & di-
stinctione reali: prima conclusio est ista, illa sunt idē
realiter, quæ sic se habent, quod vnum non potest esse si-
ne alio seu vnum impossibile est separari ab alio absque
contradictione. Et cum hoc, quod impossibilitas separa-
tionis non proueniat à causa extrinseca: & quod vnum re-
spectu alterius non sit originans, & aliud originatum. Et
quod non sint in pluribus rebus realiter distincti. Secun-
da conclusio est de distinctione reali: & in hac dixit, quod illa sunt distincta realiter, quæ sic se habent disiunctiùē,
quod vnu potest esse sine alio, vel quod vnum est produ-
cens, & aliud productum, vel quæ sunt in pluribus rebus
realiter distincti. Hic moueo aliqua dubia, & primò vo-
lo probare, quod sor. & Plato nō distinguuntur distinc-
tione reali: cuius oppositum tenet Auctor in litera. Et arguo
sic, plus distinguuntur Sortes & Plato, quam sor. & caput
eius, sed sor. & caput eius distinguuntur realiter; ergo sor.
& Plato distinguuntur maiori distinctione, quā distinc-
tione reali. Secundo arguo sic, negato superiori negatur &
inferius, hoc patet per locū à toto in quantitate: qui tenet
destructiū & negatiū: sed distinctio ex natura rei est ge-
nus ad omnes ista distinctiones, secluso opere collatiu-
intellectus: primò talis distinctio erit superior ad forma-
lem, &

& realē, quādē sequitur bac formaliter distin-
antur, ergo ex natura rei distinguuntur, & non econuer-
Similiter hęc realiter distinguitur, ergo ex natura rei
non econuerso, non enim sequitur hęc ex natura rei
distinguuntur, ergo formaliter, vel realiter ergo negata
naturae rei, necessariō sequitur negationē idē-
is tā realis, quādē formalis, vt benē sequitur, non est a-
mal, ergo nō est bono. Similiter sequitur, homo &
mal rationale non sunt idem ex natura rei, ergo non
est idem formaliter. Et similiter sequitur ex eodē ante-
ente, quod non sunt idem realiter. Et sic sequitur con-
austorē, quod illa quę sunt distincta realiter, sunt ex-
en realiter. Nam homo & rationale sunt idem reali-
quia nō possunt separari ab inuicem. Et cū hoc statu
ad distinguuntur realiter, quia si ex natura rei distin-
tūr, ut iam ipse tenet, ergo realiter, sicut nos proba-
mus, ergo quę sunt idem realiter, distinguuntur reali-
& econtra. Ad primum respondeo, quando dicitur
ad plus distinguuntur sor. & Plato, quādē sor. & caput
s. Dico quod hoc verum est, & cūm infers, sor. & caput
s distinguuntur realiter, hoc nego, quia illa, quę distin-
guntur realiter, vñ pot est esse sine reliquo, sed sor. non
est esse sine capite. sed tu dices contra plus distinguuntur
sor. & Plato, quam sor. & brachium eius, sed sortes, &
brachium eius distinguuntur realiter. & sor. potest stare
e brachio, ergo sor. & Plato distinguuntur plusquam di-
stinctione reali. Ad hoc respondeo, quod sor. & Plato so-
n realiter distinguuntur: & quando dicas, quod distin-
guntur plus sor. & Plato, quādē sor. & brachiū eius. Dico,
ad non distinguuntur plus alia distinctione, quā distin-
tionē reali, & distinguuntur plus idest in maiori gradu
in distinctionis realis: & sor. & brachium eius, distinguuntur
in minori gradu dist realis. vtraque tamen distinctio est
dis, tam illa, quę est inter sor. & Plat. quam illa quę
inter sortem & brachium eius, sed vna est in maiori
du; & alia est in minori gradu. Ad secundum dico, q
ponere, & postponere negationem magna est differē-
, negatio enim anteposita facit æquipollere suo con-
dictorio, sed post posita suo contrario, differt ergo di-

ti in primo
dist. 3. q. 7
¶ dis. 3. ¶
in secundo
dis. 1. q. 1. ¶
d. 16. Autro-
nus Andre-
us hoc idem
bēs in 9 Me-
ns. q. 1. atta-
mo non di-
stinguuntur
realiter in-
ter se, ergo
Responso.
Quod can-
sa ē duplex
aliam est qua
producit ef-
fectū in effe-
reals per a-
ctionē realē
sicut signis q
producit ef-
fectū realē.
i. calore ¶
hoc causa
bonedistin-
guuntur reali-
ter à suo ef-
fectu. Alia
ē causa qua
producit ef-
fectū in effe-
cognito sicut
est subien-
tium ¶ ta-
llis causa nō

distinguuntur cere non sunt idem ex natura rei & sunt non idem ex natura rei. Ex primo non videtur aliud sequi non per seque-
 realiter à suo effectu pollutiam, nisi sua contradictria, scilicet non sunt idem
 qui est posse vel causa in proprietate secundum. Secundum quod subiectum sit causa
 sa passionis in esse cognitio, non tam in esse reale vide Tarta-
 ret ut in praedicabilibus à logica magna, unde et
 doctissimum verbum in v. Met. in q.
 suis quia quis potius tenet opinionem no-
 stris doctoris quam ipsius.
 D. Thomas. 2. quast. 2.
 distinguntur in superiori, distinguntur in inferiori. non
 potest tenere per aliquem locum: quia nec locus à toto
 universali, nec iocus à toto in quantitate, tenet nisi negati-
 tive & non affirmativa, nec constructiva. tamen multo-
 tiens modus arguendi deficiens in forma, tenet ratione na-
 turæ materiæ: sic dico in proposito, quia distinctio addita
 superiori additur inferiori necessariò si processus fiat in
 secundis intentionibus, vel in primis respectu secundari.

Exem-

complexus, bene sequitur distinguuntur generis. ergo
pecies, sed in primis non valet quia non sequitur, sunt di-
stincta animalia: ergo distincti homines, similiter non va-
lent, ista sunt distincta in animalitate; ergo in humanitate.
Et à pari dicam, quod ista consequentia non valet: ista
distinguuntur ex natura rei, ergo sunt distincta realiter:
sic patet, quid sit dicendum ad dubium.

Bene sequi-
tur aliquae
distinguun-
tut generis
ergo specie.

Pro intelligentia distinctionis realis est aduertendum,
quod Sco. 2. distin. 2. q. 2. voluit quod nihil potest concludi
esse distinctum ab alio, nisi vel propter separationem
realis, vel potentialem, vel propter proportionem
orum ad aliqua alia, quorum alterum est ab alio sepa-
rable: id est si aliqua sunt distincta realiter, vel actu sepa-
rari, vel possunt separari, vel sunt similia aliquibus quas
sunt separari. Et iste conditiones ducuntur capi divisi.
& si tu dices, quod hoc dictum Sco. est expressè contra
act. quia Scot. dicit nihil potest concludi esse distinctum
aliter nisi propter tres conditiones: de quibus nulla pa-
tur ab Auctore: nisi prima, quando unum separatur vel
potest separari ab altero: immo Auct. ponit alias conditio-
nes, de quibus Scot. non meminit, videlicet, quando unum
producens, & aliud productum, illa sunt distincta reali-
ter, vel si sunt in pluribus rebus, realiter distinctis: non
potest igitur isti concordes, uel unus superfluus & aliis di-
minutous, vel uterque defecerunt. Ad hoc respondeo, quod
nisi possunt conciliari: primam enim conditionem uero
ponit, scilicet quod aliqua separari, vel possunt se-
parari: duas alias conditiones quas auctor posuit, scilicet
quod unum est producens, & aliud productum, vel quando-
libet in pluribus rebus realiter distinctis, etiam Scot. am-
is istas duas conditiones est complexus in ultima condi-
tione, quam ipse posuit modo suo cum dixit illa sunt di-
stincta realiter quia sunt similia aliquibus realiter distin-
ctis, per hoc intellexit producens & productum: quae sunt
proportionalia realiter distinctis, & ista est secunda con-
ditio, quam posuit auctor: & per eadem uerba, scili-
cet per aliqua esse similia aliquibus realiter distinctis,
intellexit ultimam conditionem auctoris, istam videlicet
quod sunt in aliquibus rebus realiter distinctis: quia illa,

Scot. Et au-
ctor possunt
conciliari.

quæ habent talen coadiutorum bent fuit proportionatia realiter distincta. Insuper est sciendum circa illud dictum Syrecti, illa distinguntur realiter quorum unum se habet ut producens, aliud ut productum: quod ex hoc videtur sequi absurdum; si enim inter causam & effectum est distinctio realis, cum subiectum se habeat ut causa respectu passionis, ut patet ex Scoto in 1. dist. 3. q. 7. ergo inter subiectum & suam passionem est distinctio realis: quod Scotice doctrinæ aduersatur, quæ ponit solum distinctiōnem formalem inter illa: Dico quod duplex est causa: una est quæ producit effectum in esse reali à se, per actionem realem, sicut ignis qui producit calorem: & talis causa distinguitur realiter à suo effectu: Alia est causa quæ producit effectum in esse cognito, & talis causa non distinguitur realiter à suo effectu, sic dicitur à Scoto subiectum esse causa suæ passionis. Vide Tartaret. in prædictabilibus. Vel dic aliter quod propria passio non est causata, neque producta propriè: sed emanat & profluit à subiecto: propterea cum non sit causata à subiecto, non realiter distinguitur à subiecto.

Quæsio de toto an distinguitur à partibus.

Qvia vero auctor dixit, quod totum realiter distinguitur à partibus suis, de toto essentiali nō est dubium apud Scot. ut patet 2. dist. 3. de quo comm. etiam tenet, quod realiter distinguitur à suis partibus, ut patet expressè 3. de anima c. 5. vbi reddens causam quomodo ex intellectu, & intelligibili sit maximè unum, inquit, quod enim sit ex eis, non est aliud: sicut est in compositis ex materia & forma: idem habet comm. 5. met. com. 6. quod in compositis est natura addita componentib. scilicet, illud quod fit per compositionem. idem 7. meta. ea. 26. dicit: generatum componitur ex materia & forma, & est aliud ab eis. neque valet dicere: quod distinguitur à partibus leorū sumptis, sed nō simul sumptis: quia Cōmen in omnibus illis locis loquitur de toto & partibus simul sumptis. Præterea omnis causa realiter distinguitur ab esse-

bjecta: sed materia, & forma sunt causa composti &
 & non sunt causa nisi simul sumpt: quia non causant nisi si-
 mul sumuntur, ergo quando simul sunt, tunc distingun-
 tur ab effectu. neque tu potes confugere & dicere quod
 materia & forma sunt causa alicuius alterius, quam to-
 us, quando simul sunt unita: & certum est quod causant
 quid, non se causare adiuicem materia & forma: qz
 nec materia esset causa intrinseca ratione formae & eis
 ea: nec materia causat seipsum, quia improbat hoc.
 e anima. ex. ca. 47. vbi dicitur, quod nihil generat se, ne
 que potes dicere quod materia & forma causant illam
 unionem vel respectum: quia absolutum non est causa in-
 trinseca ratione respectu. Sed hic esset una difficultas, si
 partes essentiales sunt causa totius, ergo sunt perfectio-
 res ipso toto, quia omnis causa est perfectior suo effectu,
 sic sequetur quod partes excederent totum: cuius op-
 positum manifestum est. Ad hoc respondeo, quod partes
 possunt considerari dupliciter, aut entitatiuè aut causati-
 uè, si causatiuè accipiuntur, sic sunt perfectiores toto cō-
 dito, si entitatiuè, si totum est perfectius causis: quia im-
 edit unam tertiam entitatem, quam non habent cause.
 Et si tu instares adhuc probando quod totum est imper-
 fectius partibus: & arguendo sic, omne dependens est im-
 perfectius independente: sed partes sunt independentes
 toto, & totum dependet ab illis: ergo totum est imper-
 fectius partibus. Ad hoc respondeo, qz si totum depende-
 ret ab aliquo independente simpliciter, tunc totum im-
 perfectius esset; & entitatiuè & causatiuè illo independe-
 re simpliciter: quia tale independens est Deus: quia ve-
 totum dependet ab aliquibus, id est à partibus, quae ad
 e dependet: ideo est imperfectius illis totu selum cau-
 tiue, sed non entitatiuè. Secundò principaliter probo
 tandem conclusionem sic, materia præcedit compositū
 aliquo signo naturæ ut communiter conceditur ab om-
 bus, & est dictum Arist. quia dator formarum producit
 formas, secundum dispositionem materiarum. forma simili-
 r præcedit compositum, quia omnis causa prior est suo
 effectu saltus naturæ: ergo istæ cause habent existentiā
 alem & actiualē in aliquo signo, quando nō erat cōpo-
 situm,

stum, paret, quia realiter & actualiter causant, ergo realiter & actualiter existunt. compositum similius habet suam propriam existentiam realem & actualem, qđ proboscis, quđ est per se primo terminus generationis habet propriam existentiam realem & actualem, sed totum est per se primus terminus generationis & non partes, vē tenet Arist. 7. met. quia sortes generatur, & non anima, aut corpus loquendo de generatione adaequata: igitur totum habet aliam existentiam actualēm à partibus, & partes habent aliam existentiam à tot modo arguo sic, quę habent reales & actualles existētias, & distinctas, sunt realiter distincta: sed totum & partes sunt huiusmodi: ergo totum & partes sunt realiter distincta: paret igitur via naturali, quđ totum & partes essentiales realiter distinguuntur. Hoc etiam probatur via Theologorum, credimus enim & fide catholica confitemur, qđ anima illa gloriosa Christi habens propriam existentiam actualēm in triduo descendit ad inferos: similiter illud corpus sanctissimum, habuit propriam existentiam quando regnans in monumento: postea, quia vera est resurrectio, resuscitata est tertia entitas, scilicet humanitas, & non corpus: quia illud non fuit corruptum, dicente Ioanne, ad Iesum autem cū venirent ut viderunt eum mortuum, non frēgerunt eius crura. & illud, non dabis sanctum tuum vide re corruptionem: ideo, si corpus non fuit corruptum, non fuit resuscitatum. similiter, si anima sua est incorruptibilis & immortalis non fuit resuscitata: quia igitur erit resuscitatum ut verificetur resurrectio Christi? Dicendum erit, quđ est resuscitata tertia entitas & humanitas, cū nec anima, nec corpus, nec diuinitas, possint resuscitari: quia omnia remanserunt incorrupta: sed resuscitatio est actio realis, & terminus actionis realis, est existens actuali existentia: ergo totum existit propria existentia sua, quę est alia ab existentia partium, & partes. s. corpus & anima sua realiter existunt propria existentia: ergo cū totum & partes habeant proprias & existentias reales, & distinctas ab invicem, realiter distingue tur, sed non oportet tales existentias ab invicem distinctas videre sensu: quia si numquam una existentia separatur

r ab alia, hoc est quia totum dependet à partib. & inclusum
 illas: sed rōne comprobatur totum & partes habere
 proprias existentias distinctas. Scđò est videndum an to-
 m: integrale sit distinctum à partibus suis: & hic sunt ali-
 i formalistæ, sicut est Ant. Trombeta, qui volunt, q: to-
 m: integrale non distinguitur realiter à suis partibus:
 ia vero Auct. tenet, oportet me consequenter dicere,
 contra Trombetam arguo sic: Sco. in 3. sen. d. 22 .q: vni-
 vult q: quinarius realiter distinguitur à suis partibus:
 I numeris quinarius respectu partium suarum est to-
 m: integrale, ergo totum realiter distinguitur à suis par-
 bus. Præterea rōne probatur sic ista est concedenda, te-
 m: integrale componitur ex suis partibus, vel totū sup-
 nit ibi pro aliquo alio à suis partibus, vel pro suis parti-
 bus simul sumptis: si pro alio habeo intentum, q: totum in-
 tegrāle est aliud à suis partibus integralibus: si pro suis
 partibus simul sumptis, ergo idem componeretur. à seip-
 & causa distinctionis huius totius à suis partibus nō est
 uersitas actualis per se existētiarum partium & totius,
 l est quia partes sunt causa totius, & totum est causa
 m. Tertiò est uidendum, an totum quantitatuum rea-
 ter distinguitur à partibus suis. v. g. an aqua distingua-
 ter realiter à suis partibus? Et hic sunt duæ opinione.
 imia est A. Tromb. qui voluit q: totum quantitatuum
 non distinguitur à suis partibus, & pro eo posset fieri talis
 .partes subiectiæ includunt totum in primo modo. ve-
 zec, & hæc aqua includunt aquam in cōi: ergo partes sub-
 ectiæ sunt idem formaliter & realiter cum toto quan-
 titativo. Aliam opinionem dicimus esse Auctoris: q: vult,
 qđ totum quantitatuum realiter distinguitur à parti-
 bus suis. Et contra Trombetam possimus adducere sen-
 tiam Scoti in secundo dist. 3 q. 4. vbi vult, quod totum
 quantitatuum habet connexum & concomitans aliud
 totum commune, & vniuersale, quod habet partes subie-
 ctuas: & prædicatur de omnibus suis tale totum vniuersa-
 le, & diuiditur in eas: ita quod quælibet pars subiectuæ
 et ipsum: partes autem quantitatuum in quas fit diuisio to-
 bus continui, nunquam recipiunt prædicationem totius
 continui diuisi in eas: & nota, quod licet concurrat diuisio
 totius

totius homogenei, & integralis in partes quantitativas
 & diuisio speciei, siue totius vniuersalis in partes subiectivas,
 tamen non sunt vnum totum: sed videntur esse vnu,
 immo sunt duo tota, quia non sunt divisiones vnius totius:
 quando diuiditur tota aqua in suas partes: sed totum
 quantum integrale diuiditur divisione quantitatina, &
 non praedicatur de aliqua parte diidente: sicut nec quantum
 heterogeneum de suo diidente praedicatur. Pro-
 pterea dico, q̄ istud totum est aliud à partibus suis: &
 nullo modo praedicatur de partibus, sed totum vniuersale
 siue species, quam concomitatur totum integrale, be-
 ne est idem realiter partibus, & q̄ hæc duo tota sunt dis-
 tincta adiuvicem, probatur, quia vnum, scilicet vniuersa-
 le praedicatur de partibus verè, sed aliud, id est quantita-
 tium non verè praedicatur de partibus. nam hæc est fal-
 sa: hæc pars aquæ est aqua, si tu intelligas, quod tota a-
 qua praedicatur de hac parte aquæ: quia non est tota a-
 qua, sed deficit sibi adhuc vna pars: & est ista, quæ ponitur
 in subiecto: propterea hoc totum quantitatuum non verè
 praedicatur de suis partibus quantitatibus: ergo est aliud
 ab illis, sed totum vniuersale verè praedicatur de suis par-
 tibus, & est idem cum suis partibus: ergo sunt distincta
 ista duo tota. Secundò probat hoc Sco. alio medio si pars
 subiectiva non potest esse sine toto vniuersali, i.e. sortes nō
 potest esse sine homine: sed pars quantitatua benè pote-
 st esse sine toto: quia hæc pars aquæ potest esse sine aqua.
 ergo sequitur, q̄ ista duo tota sunt distincta, & q̄ vnum
 est distinctum à partibus suis realiter, scilicet totū quan-
 titatum: aliud verò non est distinctum, & quia Antonius
 Trombeta intellexit, totum quantitatuum non esse
 distinctum à partibus, ideo pace sua non benè dixit, im-
 mo est contra Sco. propterea male opinati sunt aliqui
 Scotistæ, qui in hoc passu voluerunt reprehendere auto-
 rem, quia tūc reprehendunt Scotum in loco præallega-
 to: & ad rationes eorum possumus sic dicere, quād pro-
 bant, quod totum quantitatuum est idem cū suis parti-
 bus, quia praedicatur de suis partibus in primo modo. Di-
 co, q̄ istud non est totū quantitatuum, quod praedicatur
 de suis partibus in primo modo, sed est totum vniuersa-
 le,

me species: quod totum valde differt à toto quantitate
uo. nec est mirum, si talia dicitur, quia etiam volut, &
um integrale sit idem partibus suis, & totum quantita
um, ut Scotus in eodem loco dicit, habet partes inte
grales, ideo ipsi ambo tota, & integrale, & quantitatibus
uerunt esse eadem suis partibus: sed in hoc recedunt
eo. ideo melius est adhærere Auctori, qui in hoc se
tus est Scotum.

Annotandum hic obiter venit, totius multiplicem ex
ceptionem: aliquando enim sumitur pro toto cathe
ematico, id est pro toto partes habente, aliquando pro
synthetico: & tunc distributiè accipitur,
totus sortes, id est quælibet pars sortis, aliquando in
igitur pro toto physico, seu essentiali, & tunc totum
n est, ac compositum ex materia & forma: quod quidem
idem est, realiter distinguitur à suis partibus, ut est vi
e apud Scotum in 3. dist. 2. quest. 2. & 2. tertij quest.
ca, partibus dico non solù diuisum, sed etiam coniun
ctus quod probo: illud enim quod potest ab alio
separari, realiter ab illo distinguitur: ita autem est, quod
partes possunt separari à toto. ergo. Deinde causa reali
distinguitur à suo causato, materia & forma etiam
ca. Aristotelem sunt causa totius compositi: ergo ab
&c. tum causæ intrinsecæ vel causant, vel non: si non:
sunt causæ: si sic. ergo aliquid quod non est realiter
materia, neq; forma causant. de hoc vide Ioannem Ca
nic. in 1. Physic. quest. 4. Scotum in sua metaph. q. 4. &
terare. in physica quest. 2. dubio 2. Aliquando sumitur
pro toto integrali, & tunc idem est, ac ens, quod inten
tur ex partibus suis: ut numerus denarius, qui decem
partibus tanquam partibus integratur & perficitur, &
ad hoc distinguitur realiter à suis partibus: ut docet
Isto. in 7. metaphys. tex. commen. 60. & 5. metaphys.
de quali. Aliquando sumitur pro toto quantitatuo,
quod idem signat ac ens habens partes quantas: & istud
realiter etiam distinguitur à suis partibus, ut docuit Vall
onius aduersus Antonium Trombetam, quia ab inuicem
sunt separari: hæc enim via separationis arguit necessi
tatem realem distinctionem. Nam hæc aqua potest sepa
rari

rari ab aqua. Et licet totum, partes possit denominare
vt dicendo Hęc aqua, est aqua : tamen totum secundum
existentiam totius, non prædicatur de partibus: vel dici-
mus cum Scoto in 2. dist. 3. quęst. 4. quod cùm dicitur te-
tum quantitatuum prædicatur de partibus suis, hoc fal-
sum est: sed obijcies forsan, nonne a qua prædicatur de
aqua? dico quod sic, sed tuac aqua non est totum quanti-
tatum, sed est totum vniuersale, & est species: & vt ta-
lis de hac & illa aqua prædicatur. alias acceptiones vide
in Brulifero fol. 24.

Conformatio cum Aristotele.

Dicunt Scotistę, q̄ identitas realis sumpta est ex Ari-
sto. 4 meta. t. c. 3. vbi vult, q̄ ideo ens homo, & unus
homo sunt idem realiter: quia non separantur in genera-
tione, & corruptione: & dicit, q̄ ista consequentia valet,
ens homo, & unus homo non separantur in generatione,
& corruptione: ergo sunt idem: habemus ergo ex Arist.
identitatem realem confirmatam. Sed distinctio realis
confirmatur per Arist. qui vult in primō Phy. t. co. 60. q̄
materia manet in aliquo instanti, in quo non est forma,
ergo distinguitur à forma, & sic vera est distinctio distinc-
tionis realis, & per Arist. confirmata.

Dubia circa textum.

Dubitauit primò, an ens ratum se extendat ad rem ef-
sentię? Ad hoc dico cum Scoto 36. primi: quod ens
ratum quod est firmum, & distinguitur contra ens ratū,
quod est ens ideale, benè extendit se ad esse essentię,
quod non separatur ab existentia. Secundò dubitatur an
identitas realis sit relatio realis an rationis? ad hoc di-
co, quod est relatio rationis: quia non habet extrema
realiter distincta, licet habeat alias conditiones, & voca-
tur realis quantum ad alias duas conditiones, scilicet quā
consurgit ex natura rei, & extrema sunt realia: propter
ea erit realis.

Dubia

Dubia circa Textum.

Ertid dubitatur utrum solum existentia requiratur
diuersa, vel subsistentia ad realem distinctionem?
pter relationes diuinis, quæ sunt in tribus personis
iter distinctis. Respondeo, q̄ in creaturis sufficeret
tentia diuersa ad distinctionem realem: sed in diui-
non requiritur diuersa existentia, sed sufficeret diuer-
s subsistentiaz. Est hic anim aduertendum, q̄ paterni-
& filatio sunt relationes realiter distinctæ: quia sunt
tribus rebus realiter distinctis: Adde, quod insur-
at ex natura rei, vt scis: propterea concluditur, quod
ternitas & filatio sunt realiter distinctæ: quia non suf-
ret hoc solum, s. esse in aliquibus realiter distinctis:
o ipsa sunt distincta realiter: patet quia species est in
mine, & differentia in irrationali, quæ realiter distin-
ntur: ergo species & differentiaz distinguuntur rea-
r: non valet, sed requiritur hoc: quod paternitas, &
tio sunt in pluribus realiter distinctis, & insurgant ex
ura rei, ergo realiter distinguuntur. Quartò dubita-
num omnia essentialia & notionalia, essentiaz diuinæ
ca realitate reantur? & videtur quod non, nam si no-
tialia sunt causa distinctionis realis in diuinis, quomo-
unt idem in diuinis? Ad hoc respondeo, quod inter
enè sunt distincta realiter: & faciunt distinctionem
lem, propter repugnantiam relatiuorum: quia idem
potest esse genera & genitum, cum nulla res ge-
ret seipsum secundum Augusti. sed sunt idem essen-
tialiter: quia stat bene, quod in diuinis sunt distincta ali-
realiter, & eadem essentialiter: & hoc non inconue-
quia idéitatem essentialē habent ab essentia: quæ
ibi unica & infinita. Quintò dubitatur utrum quiddi-
ve quidditas habeat existentiam per se: & videtur, q̄
quia Scot. in responsione argumentorum principa-
n quæstio. 3. distinctio. 45. dixit existentia actualis,
m̄ conuenit naturæ, vnde hæc natura non est existēs
maliter, quia hæc, sed per naturam: si vera dicit Scot.
vult, quod existentia actualis primò conueniat
naturæ,

naturæ, ut natura est, ergo male dicit Auctor, qui vult quodd natura, & quidditas non habeat existentiam per se. Respondendo huic instantiæ possumus dicere vno modo sic, qd aliud est quidditas, & aliud est natura strictè le quendo Scio, vult in quarto, qd natura habeat existentiam primo ex se, sed non quidditas; sed Auct. non dicit naturam non habere existentiam, sed vult, quod quidditas non habet existentiam, quia est tantum ipsa: & est abstracta ab existentia: & cum non habeat existentiam quidditas non potest fundare distinctionem realem, quæ sumunt penes diuersas existentias. Alio modo possumus soluen instantiam, & tunc dicemus si volumus concedere quid dicatem habere existentiam, quod non esset inconvenie realiter loquendo, sed bene de rigore, quod natura communis habet existentiam, sicut etiam tenet Scio. 3. d. scq di. q. 3. quia sicut natura est prior singulari, ita eius existentia: & ista existentia vocatur specifica, quia secundum quod aliquid habet gradum sic habet existentiam; & ita loquitur Scio. de existentia in quarto. Alio modo sumi ut existentia singularis, & sic loquitur Auctor. quando vult qd quidditas non habet existentiæ, scilicet singularis: sed bene verum est, quod nunquam natura communis habere esse actuale, reale & existens, sine esse reali actuali, & existentiæ individuorum, cum hoc tamen stat, quod tali esse reale existens ipsis naturæ, sit prius prioritatem patrum esse reali & existentia singularium. Animaduersionis etiam dignum est, quod essentia divina est quale quid non dicitur quale quid, quod prædicetur in quale sicut differentia: sed quia habeat cum accidentibus quandam similitudinem. sicut enim accidentia communicantur pluribus, & prædicantur in quale: ita essentia. Secundum illam communicabilitatem dicitur qualis, dicitur autem quale quid: quia est quidditas personarum, & conceptus quidditarius earum: ita etiam genera & species dicitur quale quid per illam communicabilitatem: secundum quam conueniant individuis. Deinde etiam est diligenter obseruandum, quod entia in esse obiectu non distinguuntur propriè formaliter, nec ex natura rei: & ratio est ista, quia si distinctio debet habere extrema formæ litteræ

terpositiuā, entia in esse cogitū, ut Antichristus nō habet esse positiuum, propterea non distinguuntur propriè formaliter, aut ex natura rei: vel si sic realiter suo modo, idest si distinguuntur propriè entia in potentia obiecta realiter, aut formaliter, aut aliqua alia distinctio: distinguuntur eo modo quo habet entitatem, quia unquodque sicut se habet ad esse sic ad distingui: quæ distinctio sequitur esse. Sextò dubitatur num sit verum, quod illa sint distincta realiter, quæ sic se habent, quod unum potest esse sine alio. Hic videtur maxima dubitatio de gradibus formarum, qui sunt modi intrinseci: quæ per identificantur formis realiter, si ab illis realiter separantur? eo magis, quia forma præexistens non corrumpitur in aduentu sequentis, ut sensit Sco. t. 7. dist. 1. de gradibus charitatis: & dubitatio clara est, si modus intrinsecus, qui est gradus formæ, est idem realiter cum illo cuius est modus & gradus: sequitur, quod isti gradus non separantur à formis realiter. sed probo, quod separantur gradus & modi: & sic realiter distinguuntur, licet gradus & modi ab eo cuius sunt. Ad hoc responsio sic, quod quidam est modus intrinsecus, qui insequitur naturam specificam, & quidditatem: & ille nūquam separatur, sed est idem cum illo cuius est. exemplum unitas perfectionalis, quæ insequitur naturam specificam albedinis, ut albedo est, est modus intrinsecus eius unquam separatur ab albedine, quia considerando unidinem in esse quidditatiuo est perfectior nigredine, identificatur cum albedine gradus. Alius est modus intrinsecus, qui insequitur esse individuale albedinis, non separatur à forma, & distinguitur realiter à forma, ut sunt modi & gradus individuorum in forma intensi & remissibili. Obserua super dictum Aucto. contratio concludit diue: sitatem entium, quod est sanè intelleximus: nā hoc intelligitur de definitione, & nō de accidente: ut si de aliquib. dñob. verificantur contradictoriz in definitione, ita sunt distincta realiter, verbi gratia, si de nomine dicitur; quod est animal rationale, & de asino;

quod

Nicenatae
hunc punctū
quia Scors
us Theolog⁹,
posuit mate
riā, sine for
ma, quia po
suit eā crea
tam. Et hē
re esse exs
istentia sine
forma, et in
hoc non est
reprehēdē
dus. Et ideo
distinguitur
realiter.

Scors est ap
Philos. posu
it materiā.
Et formam
distingui re
aliter loquē
do sc̄per de
hac forma,
Et ab hac
non aut de
forma sim
pliſter q̄a
nunquam pōt
est materia
sine forma,
materia. n.
cū non hēat
propriā for
mam poter
et recipere:
Et ab omni-

quod nō est animal rationale, illa sunt distincta realiter sed non in accidente, verbi gratia, si de intellectu dicitur quod intelligit & de voluntate quod non intelligit, noi propterea sunt distincta realiter quia intelligere est accidentis. Septimo dubitatur num totum habeat aliam existentiam à partibus. Ad hoc respondeo, quod totum habet aliam existentiam à partibus, quod sensu non comprehenditur, sed mente, & ratione. hoc antea probauimus, quod totum habet veram suam existentiam, cum sit terminus adæquatus generationis, existentia sua est distincta à partibus, quia omne quod potest per se prima terminare generationem habet suam existentiam. sed totum per Arist. est per se terminus primus generationis, & non partes: quia non generatur anima, neque corpus, sed homo: ergo totum habet suam existentiam aliam à partibus suis. Octauo dubitatur num illa regula sit vera quod cunque vni & eidem simpliciter sunt eadem illa inter se sunt eadem simpliciter: r̄ndetur q̄ sic: nā h̄ partes essent eadem toto essent eadem inter se, sed quia nō sunt eadē sed distinctæ à toto, ea propter non sunt eadem inter se. Exemplum pōt dari in diuinis de gñatione, & spiratione in patre. instantia est illa, gñatio & spiratio actua sunt eadē realiter in patre: ergo inter se sunt eadē realiter. Respondeo, quod non est inconueniens concedere generationem, & spirationem actuam esse, eadem realiter in patre, & inter se eadem realiter. sed si loquimur de spiratione passiva & generatione, illa eo modo quo sunt in patre sic inter se sunt eadem: in patre sunt eadem essentialiter sic sunt eadem inter se: quia sunt omnia idem essentialiter. Adducere etiam potes exemplum & instan
tiam & exemplum & instantia possit esse sic: animal & rationale sunt idem formaliter sorti: ergo inter se sunt idem formaliter, & tertium est hoc aliquid, & tamen hoc est falsum. patet, quia animal, & rationale cum tertio bene sunt idem formaliter, sed nunquam inter se, & ista est melior instantia. Sed tu dicas soluendo, quod animal & rationale eo modo sunt eadem, sed cum tertio, secundum quod ego teneo non sunt idem formaliter, quia sunt superiora, sed tantum sunt idem realiter, sic simili
ter

sider se animat, & rationale sunt idem realiter, & nul
modo formaliter.

T E X T V S.

Verum ad quintum articulum, qui est de
identitate & distinctione essentiali, noto ali
qua. Primo, quod duplex est ordo essentia
, ut ad praesens sufficit. Unus est secundum quid;
est quod posterioris dependet sic a priori, quod
et non possit esse sine illo per potentiam natura
n, potest tamē per potentiam diuinam, sicut est
accidente respectus substantie saltem de aliquo,
de substantia respectu causarum secundarum
trinsecarum. Alius est ordo essentialis simpli
er, & est inter illa quae sic se habent, quod impli
et contradictionem, etiam per quācumque po
tentiam posterioris esse sine priori: & accipio ibi or
dem essentialem pro dependentia essentiali; &
dico quod quandocunque aliquid habet or
dem essentialem isto secundo modo ad aliud in
tione dependentis ad independens, tali depen
dencia identificatur realiter cum sua dependen
, sicut dicimus de creatura & sua dependentia
am habet ad Deum, & de toto respectu suarū
rtium. Secundò notandum, quod identitas essen
tialis capitur dupliciter. Un modo pro illa iden
tate, qua aliqua identificantur vni essentiae singu
litatis: & sic inter identitatē essentialē & realē nō
differentia, praterquam in diuinis: quia licet
s personae diuinae sint eadem realiter vni es
sentiae singularissimae, & per consequens dicant
esse idem essentialiter, non tamen dicuntur

esse idem realiter. In creaturis vero non est in substance, quoniam omnia eadem essentialiter sunt eadem realiter.

Secundo modo capitur identitas essentialis propria identitate, qua aliqua dicuntur esse de essentia alicuius: siue concurruunt intrinsecè ad essentiam alicuius.

*Duplex est ordinatio alterius est
essentialis, alterius accidentalis.*

Quantum ad quintum articulum, qui est de identitate & distinctione essentiali. Primo Auctor notat, quod duplex est ordo essentialis, ut ad praesens spectat, vnam secundum quid: & est quando posterius dependet a priori, licet non possit esse sine illo per potentiam naturalem, potest tamen per potentiam diuinam, verbi gratia, si cut est de accidente respectu substantiae, saltem de aliquo, & tu intelligas de accidente absoluto, & non de respectivo: quia inherenter respectuorum fundamento suo identificatur, de absoluto autem potest deus facere quod sit (vide Tart. in prædic.) sine substantia, ut patet in sacramento Eucharistie & producere illud sine subsistencia & causis secundis, & de substantia respectu causarum secundarum extrinsecarum, id est potest producere substantiam, ut hominem primum produxit sine patre & sole. Hic tu primò notabis, quod ista distinctio adiuncta fuit propter personas diuinias, quae distinguuntur realiter personaliter, sed non realiter essentialiter. Secundò notabis, quod duplex est ordo accidentalis, & essentialis: non diceretur ordo essentialis, nisi reperiretur accidentalis: erit igitur accidentalis ut in nau i trahenda, Petrus erit primus, & Socrates erit secundus. Est & ordo essentialis: & iste duplex: vnum secundum quid, & iste potest dispensari a Deo, ut albedo dependet a substantia essentialiter non semper, quia Deus potest facere flare, & remanere albedinem sine substantia, & quilibet effectus dependet essentialiter secundum quid a causis extrinsecis. Sed tu dices, quomodo Deus potest facere accidens absolutum sine subiecto: cum Scot. dicat quod subiectum ponitur in distinctione-

positione accidentis? Respondeo, quod non in distinctione
quidditativa: sed ponitur in distinctione additamentali.
nde Scot. in 4.d.17. dixit quod subiectum est causa effe-
tiua accidentis: & effectus non poterit esse sine causa secunda,
& efficiente: sed necessariò inest sibi: Deus autem fa-
cit, quod accidens sicut substantebatur per substantiam,
et ab ipso substantetur: quia potest supplere totum illud
quod facit causa efficiens: necessitas ueroè quod unum non
possit esse sine alio, est ista. quia omnis forma est in sua
causa effectiva secunda: & tu intelligas de causa effecti-
va, quæ est subiectum: sicuti est substantia respectu acci-
ditis: sed non est verum de causa effectiva sola, quæ non
est subiectum, ut albedo non est in sole, aut in Platone
generante: sed albedo est in causa secunda effectiva ut
substantia: hoc igitur facit deus, supplet vice in substantia
& in producendo, & in substantiendo accidens: &
facit accidens stare sine subiecto: sed, si substantia es-
t de quidditate accidentis, Deus non posset facere
cideos stare sine substantia, siue subiecto. Nec credam
mod inherenteria accidentis ad subiectum sit de intrin-
ca ratione accidentis, absoluti: sicut aliqui dixerunt,
ne sequeretur quod absolutum esset constitutum in-
nsecè ex respectivo, & quando dicitur quod acciden-
tis esse est inesse, debes sic exponere. primo quod Aliist.
hoc non dicit, tamen si inueniretur, potes sic glosare, ac-
cidentia non causantur nec habent esse nisi à substantia,

*Quomodo
Deus potest
facere acci-
dens absolu-
tuu sine sub-
iecto.*

*In barentia
accidentis ad
subiectu non
est de intrin-
ca ratione
accidentis ab
soluto vide à
suis verum.*

haliter accidentis est inesse id est accidentia non dispo-
nit nisi substantiam, tamen apud philo. iste ordo essen-
tialis non fuit sic cognitus, quia philosophi non cognoue-
runt hunc ordinem esse dispensabilem à Deo. Et accipiē-
s hæc principia, primo quod à voluntate antiqua non
potest prouenire nouus effectus. vt dixit comm. 15. com-
en. 8. physic. Secundo, quod intellectus querens separa-
tionem accidentis à subiecto querit impossibilia, vt dici-
tur 39. primi physico. concluderunt Deum non posse sepa-
re, accidens absolutum à subiecto. Alius est ordo essen-
tialis simpliciter, vt homo essentialiter dependet à mate-
& forma: similiter totum dependet à partibus: hunc or-
dem Deus non posset dispescere quia implicat contradic-

ditionem totum esse & non esse partes. Et pro intelligētia huius ordinis pono quatuor conclusiones. Prima rei productæ ad causas integrales principales: ut est cor, & caput est ordo essentialis. vt doct̄e docet Brulifer in suis formalib. 4. Secunda conclusio rei productæ ad causas intrinsecas essentiales est ordo essentialis, ut hominis ad animam & corpus. Tertia rei productæ à Deo ad ipsum Deum est ordo essentialis. Quarta rei productæ ad causas extrinsecas secundas est ordo accidentalis, ut sortis dependentis à sole & à patre, ad patrem & solem.

*Dependētia
qua creatu-
ra dependet
ad D̄m est
eadem crea-
t̄litter.*

Sequitur in litera, quando cunque aliquid habet ordinem essentiale, isto secundo modo ad aliud in ratione dependentis ad independens, talis dependentia identificatur realiter cum re dependente, & hoc est verum per vnam regulam Scotti antedictam in secundo distin. 1. q. 5. vbi dicitur, omnis illa relatio est eadem fundamento, cuius fundamentum non potest esse sine termino, & quia fundamentum, id est creatura non potest esse sine Deo, hinc est, quod relatio creationis est eadem realiter lapi- di creato, sed tu dices contra, vno quæ est inter filium as- sumentem naturam humanam, & naturam assumptam est relatio ad Deum, & tamen non est eadem realiter fun- damento: probo quia natura humana potest esse sine ista unione, & filius sine ista vnione, quia sine natura huma- na, quod iam aliàs probauimus supra. Respondeo, quod regula intelligitur, quod est vera de relatione communi, vnde ista relatio est eadem realiter fundamento, quādo fundamentum non potest esse sine termino, qui est ipse Deus, sicuti est creatio, sed ista relatio vniōnis est relatio peculiaris, siue particularis ad filium tantum, & non ad omnes tres personas. Sed insurgit dubium, sint tantum tres homines in mundo per casum, & nulla alia creatu- ra, tunc volo, quod patet assumat naturā. vnius, filius na- turam alterius, Spiritus Sanctus naturam alterius, sequi- tur quod vno tunc non erit peculiaris, sed communis: ergo non valet responsio. Ad hoc dico, qđ propositio Scotti non intelligitur de ista vniōne quæ est relatio contingēs, siue natura sit vni persona, siue tribus, quia iste tres naturæ assumptæ possunt esse sine his tribus personis, & ille

de tres personae possunt esse sine tribus naturis assumptis,
& istis igitur non intelligitur, quia sunt relationes proprias, ita, quod omnis persona habet suam unionem, ita prima sicut secunda, & sicut tertia, habet suam propriam unionem. sed regula intelligitur de relationibus communibus competentibus omnibus tribus personis, hia opera trinitatis sunt indivisa ad extra, sicuti est generatione, & conseruatione, quae pro termino habent eum, & non personas particulares.

Concordantia cum Aristotele.

Nota, quod licet Philosophi, non posuerunt hunc ordinem essentiale vnum, secundum quid, & siam, & simpliciter, tamen posuerunt quandam modum opinquum isti ordini. vnde Arist. in 3. metaph. cap. de necessario dicit, quod necessarium aliud simpliciter, & aliud est ex suppositione, quae distinctio necessitatis videatur esse propinqua illis duobus ordinibus, tamen reuera los duos ordines non posuerunt.

Necessarium duplex.

Ponit Auctor secundum notabile, quod identitas essentialis capitur dupliciter, uno modo pro illa identitate, quae est realis identitas, alio modo identitas essentialis est illa, qua aliqua dicuntur esse de essentia alicuius siue concurrunt intrinsecè ad essentiam alicuius. Et si tu neras, quae differentia est inter distinctionem realem essentialiem, dico quod distinctio realis simpliciter in se habet quam essentialis, quia bene sequitur, distinguuntur essentialiter, ergo realiter, tamen non convertuntur in diuinis, sed in creaturis conuertibiliter se habent, nam quaecunq; realiter distinguuntur essentialiter distinguuntur & econtra, sed patitur instantiam in unius, vbi est distinctio realis, sed non essentialis.

Concordantia cum Aristotele.

Rimam identitatem, scilicet realem, iam inuenimus in Ari. vt patuit in praecedenti articulo: secunda idem, scilicet illa, quando aliqua duo sunt de essentia aliqui-

X 3 cuius,

tuius, posuit Aristo. libro primo Poste. tex. comment. 9. assignando primum modum dicendi per se: quando vult, quod illa sunt in primo modo, quae sunt de quidditate, & substantia alicuius: siue essentialia alicuius, ut est, scilicet genus, & differentia respectu constituti, sicut ipse exemplificat.

TEXTVS.

Istis notatis pono duas conclusiones. Prima quod omnia illa dicuntur esse idem essentialiter, quae identificatur realiter vni essentiae singularissimae, capiendo primo modo identitatem essentiae: vel quae sunt de essentia intrinseca alicuius, capiendo identitatem essentiale secundo modo.

Ex quo infero, quod quacunque identificatur cuicunque singulari mundi, siue individuo, siue supposito, illi sunt idem essentialiter.

Secunda conclusio, quod illa distinguuntur essentialiter, que habent diuersas naturas siue essentias realiter distinctas, vel quae non concurrunt ad rationem intrinsecam & essentialem alicuius secundum duo membra posita in predicta divisione de identitate essentiali: ad quam formaliter posset dari una alia divisione de distinctione essentiali.

Intellige tamen, quod ad distinctionem, vel identitatem essentialem, & similiter ad quacunque identitatem vel distinctionem quae est seclusa opere intellectus, requiruntur extrema esse possibiliua & existentia: quia accidens non potest habere nobilium esse & verius quam suum subiectum vel fundamentum. Et si queratur, Cum ego non sum

*m realiter idem cum antichristo, ut clarum est,
unquid, bene sequitur quod sum realiter distin-
us ab eo? dico quod non: sed bene sequitur quod
m sibi non idem, & sic de aliis. Et hæc de quinto
ciculo minus principali.*

Onsequenter Auctor ponit duas conclusiones: in pri-
ma dicitur, illa sunt idem essentialiter, quæ identi-
cantur realiter, vni essentiaz singularissimæ, capiendo
primo modo identitatem: vel quæ sunt de essentia intrin-
ca alicuius: capiendo identitatem esse entalem secundo
modo. Secunda conclusio, illa sunt distincta essentialiter
quæ habent diuersas naturas, siue essentias realiter distin-
tas: vel quæ non concurrunt ad rationem intrinsecam,
essentialalem alicuius.

Concordantia cum Aristotele.

Rimam conclusionem non oportet confirmare per
Aristo. quia iam paulò ante confirmata est: con-
clusio secunda de distinctione essentiali confirmatur per
a quæ habet Arist. in libro Poste. 1.t. comm. 35. & inde es-
sentiaz prædicamentorum sunt impermixtæ, idest nō mix-
tæ: & per consequens essentialiter distinctæ, idem habet
Arist. septimo Topic. capitulo tertio, illa sunt essentiali-
ter distinctæ, quando vnum potest existere sine alio.

Quomodo
predicamen-
ta distingui-
tur inter se.

Dubia circa Textum.

Rimò dubitatur vtrum in Eucharistia quantitas sit
qualitatis ultimum subiectum. Ad hoc respôdeo,
quod Sco. & communis opinio tenet, quantitatem in Eu-
charistia esse ultimum subiectum, & qualitatem Eucha-
ristie in quantitate subiectari, vt patet 12. distin. 4. q. 2. &
quod qualitas in quantitate sit subiectata, adducit ibi Sc.
nam probationem & est ista: qualitas Eucharistie est ex-
tenſa, vt patet ad sensum, non est extensa extensione in-
trinseca qualitati secundum istam opinionem, sed tatum

Scotus et co-
munis ope-
rario tenet
quantitatē
in Eucha-
ristia esse ul-
timum sub-
iectum.

per accidens: sed omne extensum per accidentis exten-
sionem alterius: & illud alterum non est nisi
quantitas, & hoc concordat cum illo dicto in prædicamē-
tis, quanta est superficies tanta est albedo: patet igitur,
q[uia] quantitas est ultimum subiectum in Eucharistia. Hic
transundo est notandum, q[uia] relatio dependet q[uia]
uis ad fundamentū, & ad terminū comparetur, tamē est
eadem solum fundamento: quando fundamento nō potest
esse sine termino, & nullo modo termino, & hoc propter
regulam antedictam, & si dependentia esset idē realiter
termino, sicut fundamento, tunc Deus de nouo haberet
respectus sibi aduenientes. Secundò dubitatur an depen-
dentia, qua scientia ab obiecto dependet sibi realiter, vel
formaliter identificetur, & videtur quod sic, quia sciētia
potest esse sine obiecto tam motiuo, quam terminatiuo,
ut patet de scientia Dei de lapide: vide Sco. 13. questio.
quol. Ad hoc respondeo, q[uia] talis dependentia scientiæ ad
obiectum, quando obiectum non est, sicut ipse dicit, nec
est distincta realiter ab obiecto, nec est eadem realiter,
aut formaliter cum obiecto: quia tale obiectū nō est: vnde
in quolib. q. 13. dicit quando terminus non habet
esse reale, sed tantum esse in intellectu, tunc ad ipsum
non potest esse nisi relatio, & dependentia rationis: quia non
potest relatio habere verius esse quam terminus ad quem
est: nunc autem terminus, & obiectū non habet esse, nisi
in intellectu. Posset etiam dicere, q[uia] talis relatio est dis-
tincta realiter modo suo. Circa illud dictū Syrecti du-
plex est ordo essentialis: unus est secundum quid, alias est
simpliciter. Multa veniunt obseruandas, & primò aduerte,
q[uia] diuisio essentialis ordinis datur in entibus non solum
in effendo, sed etiam in causando: & hoc verum est apud
Theologos, licet philosophos latuerit. hoc est sicut datur
entia necessaria simpliciter, & necessaria secundū quid.
Sic etiam dantur causæ simpliciter necessariæ, ut est Deus
& secundum quid necessariæ, ut sunt omnes causæ abso-
luti effectus præter Deum, qui est causa necessaria sim-
pliciter secundum theologos, sed non secundum philo-
sophos, quia illi dixerunt, quod omnes causæ sunt necessa-
riæ, & Deus nō potest causare effectus sine secundis cas-
sis.

Secundò aduerte quòd ordo essentialis est in plus quam dependentia essentialis, ut patet in ordine prædicamentali & specierum vniuersi, hoc est superius & inferius in prædicamento habent ordinem essentialem, quia inferius essentialiter includit superius, similiter species vniuersi habent ordinem, quia una essentialiter ordinatur ad aliam, aliter non staret vniuersum, sicut ponit ordinem essentialem Arist. 12. met. q. species ordinantur ad inuicē, & oīa ad unū ordinātū: sed ista prædicata nō habet depēdētiām simpliciter essentialē, quia species nō depēdet sic ab alia, nec similiter, illa quæ sunt ordinatae in prædicamēto. Tertiò dubitatur nū ad quālibet idētitātē & distinctionē secluso opere intellectus requirātur exrema esse positiua, & existētia: & videtur q. non, quia di-
stinctum est, q. distinctio ex natura rei est inter dissimilem, & dissimilitudinem, & ista nō existūt, quia existētia est singulariū. Ad hoc superius iam diximus, q. existētia est duplex: quædam est vniuersalis, quædam particularis, ut elicitor ex
Scō. 3. dist. 3. q. 3. dissimilem, & dissimilitudinem habent existētia primo modo, non autem secundo modo: quia unūquodque sicut habet gradum sic existit: nunquam tamen existētia vniuersalis separatur à particulari.

T E X T V S .

Quantum ad sextum articulum, qui est de identitate subiectiua, & eius distinctione, est duplex modus dicendi.

Primus, q. illa dicuntur esse idem se totis subiectiue, quæ quidditatue conueniunt in aliqua realitate potentiali, & contrahibili per realitatem differentiæ. Et per oppositum illa distinguuntur se totis subiectiue, quæ in nulla tali realitate quiditatine conueniunt. Ex isto modo dicendi elicuntur tria corollaria.

Primum, quòd quæcunque includunt idem genus

genus quidditatiuē, sunt idem se totis subiectiū.

Secundum corollarium, quod omnia prædicamenta à se inuicem, Deus etiam & creatura, se totis subiectiū distinguntur.

Tertium corollarium, quod personæ diuinæ se totis subiectiū distinguntur: & sic secundum istum modum dicendi identitas subiectiua est superiorius ad identitatem obiectiua, & distinctio obiectiua est inferius ad distinctionem subiectiua. Quæcunque enim sunt idem se totis subiectiū, sunt idem se totis obiectiū, & non econuerso: & quæcunque distinguuntur se totis obiectiū, distinguuntur se totis subiectiū, & non econuerso, secundum istum modum dicendi: quare, &c. Alius modus dicendi est, quod illa dicuntur idem subiectiū, quorum realitates possunt simul esse in eadem re, vel per identitatem realem, vel per modum informantis, vel informabilis. Et per oppositum illa distinguuntur se totis subiectiū, quorum realitates non possunt simul esse in eodē numero, alio prædictorum modorum, s. vel per modum informantis, vel per modum informabilis, vel per identitatem realem. Ex hoc inferuntur aliqua corollaria.

Primum, quod omnia quæ sunt in diuinis, sunt idem subiectiū. Secundum, quod omnia in uno individuo, siue sint superiora, siue accidentia absolute siue respectiua, sunt idem subiectiū.

Tertium corollarium, quod duo individua eiusdem speciei, maximè de prædicamento substantia,

tie, & etiam alterius species complete eiusdem
prædicamenti, distinguuntur se totis subiectiue.
Quartum corollarium, q[uod] duo contraria, & duo re-
lativa opposita, maximè de secundo modo relati-
orum, similiter differentiæ essentialiter diuiden-
tes genus, distinguuntur se totis subiectiue secun-
dum istum modum dicendi. Et si quæras quis isto
modo modorum est probabilius: dico, q[uod] uterque
est probabilis, nec est differentia inter eos, nisi in
modo utendi vocabulo: & ideo qui volueris tene-
re alterum illorum, dicat consequenter. Et hoc de
xto articulo minus principali.

Quantum ad septimum s[ic] de identitate obie- De iden-
ctiua, & eius distinctione: Dico breuiter, q[uod] te, & distinc-
tione obie-
ctiua.
la sunt idem obiectiue, de quibus potest prædicari
aliquid prædicatum quidditatiue, siue illud sic
mitatum, siue transcendens, siue dicat realitatē
potentiale, siue non. Et illa distinguuntur se to-
tis obiectiue, de quibus non potest prædicari tale
prædicatum quidditatiue. Ex hoc inferuntur ali-
qua corollaria. Primum, quod Deus & creatura
int idem se totis obiectiue, & et decem prædicata-
menta. Secundum, q[uod] passiones entis à se inuicem
& ab ente distinguuntur se totis obiectiue. Ter-
tium corollarium, quod differentiæ ultimæ, & bré-
viter omnia illa que sunt primò diuersa, distin-
guuntur se totis obiectiue. Pro quo notandum,
quod aliud est dicere aliqua esse diuersa, & diffe-
rentia: nam differentia sunt alicui idem entia, hoc
est dictum in aliquo quidditatiue conueniunt, &
in aliquo quidditatiue differunt: diuersa sunt, que
in null-

in nullo quidditatique conueniunt, iuxta quod dicit Scotus, quod omnis differentia differentium reducitur ad aliqua primò diuersa, alioquin non esset status in differentibus. Hoc notato, probatur sic propositum ratione Scotti. Gratia exempli, accipientur duo differentia, & sint Sortes & Plato: tunc sic, Sortes & Plato in aliquo conueniunt, & per aliquid differunt, ut patet ex supposito. Accipientur ergo illa per quæ differunt, & sint a, & b, vel ergo a, & b, sunt diuersa, vel differentia. Si sunt diuersa, habeo propositum, s. q. ista distinguuntur se totis obiectiue: si sunt differentia, quæram sicut prius, vel ergo erit processus in infinitum, quod est inconueniens, vel stabitur ad aliqua, se totis obiectiue distinguuntur. Et hoc de 7. art. minus principali.

Duplex est realitas obiectiva. **Q**uantum ad sextum articulum, qui est de identitate subiectiva & eius distinctione, duplex est modus dicendi. Primus, illa dicuntur esse idē se totis subiectiue, quæ quidditatib[us] conueniunt in aliqua realitate potentiālī, & contrahibili per realitatem differentiarū, & per oppositum illa distinguuntur se totis subiectiue, quæ in nulla realitate quidditatib[us] conueniunt. Hic tu primò notabis, q. duplex est realitas, quædā est subiectiva, & quædam obiectiva: Subiectiva est illa, qua aliquid est diuisibile per differentias formales, & vocatur subiectiva p[ro]p[ter] similitudinem, quia sicut subiectum est in potentia ad formam, ita realitas subiectiva est in potentia ad differentias formales, s. vt dividatur per eas: exemplum, ut animal, corpus, & similia. Realitas obiectiva est illa, quæ non est sic contrahibilis per differentias, sed quæ potest obiectiū intellectui nostro, ideo obiectiva vocatur. Vnde illa sunt idem se totis subiectiue, secundum unum modum visatiorem, quæ conueniunt in aliqua realitate subiectiva, ut in

Duplex est
realitas.

Quæ sit rea
litas obiecti
va.

animali: & illa sunt idem se totis obiectiuè, quæ in nul
realitate subiectua, sed solum obiectua conueniunt.
ed est hic vna difficultas, quia Auct. tenet, q̄ personæ
diuinæ secundum istum modum non sunt idē se totis sub
iectiuè, quia non conueniunt in realitate potentiæ contra
hibili. simile dixit de Deo, & creatura, & de decē prædi
mentis, quod licet in ente conueniant, non tamen in
iquo genere. tunc arguo sic, si personæ diuinæ conue
niunt in realitate diuinæ essentiaz, quæ determinatur per
relationes, vt patet à Sco. quarta questio. quol. ergo sunt
enim se totis subiectiuè. Ad hoc respondeo ex fundamen
to: Sco 5. d. primi: quòd essentia diuina non est potentia,
nec quasi potentia, non subiectum, nec fundamentum, &
ex relationes non sunt actus perficientes essentiam, sed
enitum actus determinantes personas: & sic personæ di
uinæ nō sunt idem se totis subiectiuè secundum primum
modum. Alius est modus dicendi, quod illa dicuntur idē
subiectiuè, quorum realitates possunt esse simul in ea
enim re per identitatem realem, vel per modum infor
mantis, & informabilis: & per oppositum illa distingui
nt se totis subiectiuè, quorum realitates non possunt es
simul in eodem numero, secundum illos modos, scilicet
per identitatem realem, vel per modum informantis, &
informabilis: & sic accidentia sortis erunt idem subiecti
a forti isto modo.

Concordantia cum Aristo.

Rimus modus identitatis subiectiuè confirmatur per
Aristo. nam 5. met. t. com. 10. habetur, dicuntur etiam
num, & ea, quorum genus vnum differens differentijs
oppositis, atque hæc vniuersa, vnu propterea dici solent,
soluit hic Arist. ea esse vnum & idem subiectiuè, quæ
conueniunt in uno genere: quod est realitas potentialis
contrahibilis per differentias dicentes realitatem, & sic
eo confirmatur identitas subiectua. Distinctio subie
ctua secundum primum modum habetur per Arist. 5.
eta. t. comm. 15. diuersa verò specie dicuntur que sub
odē genere collocata non ita se habent: vt alterum sub
altero

*Vbi habetur
ex Arist. di
stinctio sub
iectua.*

altero collocetur, & quæ sub eodem genere collocata differentiam habent. vult hic Arist. quod species collocatae sub eodem genere, quod est realitas potentialis contrahibilis sint distinctæ & differentes. & iste est primus modus distinctionis subiectuæ. Identitas subiectiva iuxta secundum modum idest quando realitates aliquorum possunt esse idem subiecto & plura secundum distinctionem habetur per Arist. quinto Phy. t. com. 47. primo Phy. t. co. 60. 3. Phy. t. c. 19. & 21. tertio de Anima com. primo, & secundo de anima. t. c. 147. Distinctio subiectiva. i. quando aliquando non sunt in eodem subiecto. nec unum potest reliquin informare, habetur ex Arist. quinto met. cap. 15. vbi vult, quod differentia dicuntur quæcunque diuersa sunt aliquid idem entia, & non solum numero, sed specie: & genere si Arist. vult, quod reperiuntur distincta numero, & diuersa numero: ista quæ sunt distincta numero, sic se habent, quod unum non potest aliud informare: nec possunt esse in eodem subiecto, ergo sunt distincta subiectuæ, & sic per Arist. habemus distinctionem subiectuæ.

Dubia circa Textum.

Dubitatur num deus & Creatura se totis subiectuæ distinguantur: videntur enim posse dici potius diuersa quam distincta: respondeo, qd deberent dici diuersa quando non haberent in quo conuenirent: modo habent ens, Deus & creatura, in quo conueniunt, licet non habeant realitatem: propterea possunt dici accommodatae, quod sunt distincta. Secundò dubitatur vtrū quæ sunt in diuinis sunt idem subiectuæ & videtur quod non, quia si illa sunt subiectuæ secundum modum quorum realitas sunt in eadem re per identitatem realem, & personæ nō sunt idem realiter, imo distinctæ realiter: nec sunt idem per modum informantis vel informabilis, quia cum personæ sint incommunicabiles existentiaz, non possunt esse informantés, nec informabiles: non informantés, quia de nullo prædicari possunt secundum aliquem modum, & sic non possunt alia informare, nec possunt esse informabiles, quia nihil possunt recipere. Ad hoc respondeo, qd perso-

*Omnia que
sunt in Diuis
mis velut at
tributa esse
salsa nostro
malo modi
sunt idem se
totes subie-
ctuæ quia
unum nō in
format a-
lud nec di-*

Personæ in diuinis sunt idem subiectiù, & quando dicitur *distinguuntur*
 la sunt idem subiectiù, quorum realitates sunt in eadē *realiter in-*
 per identitatem realem, & personæ non sunt idem rea *sorsa.*
 ter, sed distinctæ realiter: solutio quæ euacuat difficulta-
 m est nota, quia personæ sunt in eadem realitate p idé-
 tatem essentiale, non autem per identitatem persona-
 m: quia sic non habent identitatem: & quod dicitur, q
 non sunt idem subiectiù: quia nō sunt informabiles, nec
 formantes: dico, quod Auct. loquitur disjunctiù dicēs,
 a sunt idem subiectiù, quorsū realitates sunt in eadem
 vel per identitatem realem, vel per modum informa-
 & informabilis personæ sunt idem subiectiù primo,
 est per identitatem realem: sed non secundo modo, q
 n possunt informare, nec informari. Tertiò dubitatus
 rum duo contradictoria & duo relatiua opposita de se-
 ndo modo relatiuorum distinguuntur se totis subiecti-
 & videtur quod sic: nam mouens & motum sunt oppo-
 a relatiù de secundo modo relatiuorum: tamen non
 distinguuntur se totis subiectiù: quia Scot. tenet i. sen. d.
 q. 7. & in 2. dist. secunda: item in secundo dist. 2. q. quod
 collectus potest esse mouens & motus: similiter volun-
 : & si voluntas potest esse mouens & mota, sequitur q.
 ouens & motum sunt idem subiectiù: & tamen Auctor
 , quod distinguuntur subiectiù. Ad hoc respondeo
 quod mouens & motum distinguuntur subiectiù: qn
 ent in eodem subiecto eodem modo accepto; sed quarti
 diuersimodè accipitur subiectum, non distinguuntur
 subiectiù, sicuti est hic subiectum acceptum. nam intel-
 latus est mouens, vt est in actu virtuali, est motus vt est
 potètia formalis. Tu interim obserua, quod illi duo mo-
 ponendi distinctionem se totis subiectiù non sunt idé-
 patet de sorte & de albedine ipsius, quia licet possint
 i idem secundo modo subiectiù, nunquam tamen po-
 runt dici idem primo modo: patet quia sortes & sua al-
 do nunquam sunt idem primo modo, quia non conve-
 nt in aliquo vno prædicamento, quia sunt diuersoru-
 dicamentorum: tamen bene sunt idem subiectiù se-
 cundum modum vt vides in litera, quia se habent p mo-
 n informabilis & informantis. Tamen ego credo, q
 Auctor

Auctor non voluit dicere, quod isti duo modi sunt idem: quia clarum est ut deduximus, quod sunt distincti: sed forte voluit dicere, quod non est differentia inter eos nisi in modo utendi vocabulo, idest uterque est verus & probabilis in suo sensu: propterea subdidit, qui voluerit tenere alterum illorum consequenter: sed non dicit, quod sunt idem isti duo modi: si tamen ipse vult esse idem illos duos modos, non bene dicit.

TEXTVS.

Quantum ad ultimum articulum principalem, pro complemento huius questionis, qui est illatius & inuestigatiuns identitatum & distinctionum: Primò diuidendo in duas partes principales, sic procedam. In prima parte dabitur modus venandi distinctiones & identitates, in secunda parte dabitur modus inferendi unam distinctionem & identitatem ex alia.

Quantum ad primam partem, primo incipiam à distinctione rationis. Et pro ampliori declaracione notandum, quod distinctione rationis inuestigatur propter diuersas relationes rationis attributas per alium reūtum vel collatiuum intellectus eidem obiecto, vel diuersis hoc modo: quia vel res realis comparatur ad rem realem, vel realitas ad realitatem: & hoc vel ad seipsam vel ad aliam in uno & eodem obiecto formaliter, ut quando intellectus comparat colorem & disgregatiuum in albedine: vel res rationis, ad rem realem, ut quando intellectus comparat genus ad animal, & econuerso: vel res rationis ad rem rationis, ut quando intel-

lectus

*lectus comparat genus ad speciem, ut conuerso.
Si primo modo: vel res realis comparatur ad se,
vel ad aliam: si ad seipsum, vel comparatur ipsa
ut intellecta ad seipsum non intellectam, vel ad
seipsum ut intellectam. Si secundo modo: vel igi-
tur comparatur ipsa res concepta sub uno modo
concipiendi ad seipsum, vel ad aliam, vel sub alio
modo concipiendi. Si primo modo: vel igitur sub
modo concipiendi Grammaticaliter, ut significat
aliquid in recto vel in obliquo: vel Logicaliter,
puta in concreto vel in abstracto: et sic secundum
diversas comparationes intellectus ad res easdem
vel diuersas oritur distinctio rationis.*

*Distinctio vero ex natura rei investigatur per
quatuor genera oppositionis.*

Primo per oppositionem relatiuam.

Secundo per oppositionem contrariam.

Tertio per oppositionem priuatiuam.

*Et quarto per oppositionem contradictoriām
sic: quia impossibile est duo opposita, siue relati-
ue siue priuatiue, siue contrarie siue contradicto-
rie, simul eidem respectu eiusdem conuenire &
differre, ideo, &c. Exemplum de oppositione rela-
tiua: ut quia intellectus agens mouet intellectum
possibilem, & intellectus possibilis mouetur ab
intellectu agente, concludimus ibidem esse di-
stinctionem ex natura rei. Exemplum de oppo-
sitione contradictoria: ut quia superius est commu-
nicabile pluribus, inferius vero, non ideo, &c. E-
xemplum de oppositione priuatiua uel quasi pri-
uatiua: ut quia essentia diuina est communicabi-*

lis pluribus personis: paternitas verò cōmunicabilis. ideo, &c. Exemplum de contraria oppositio-ne, capiendo large contrarietatem: ut quia homo formaliter est ad se, dependentia qua dependet ad Deum, formaliter est aliud. ideo, &c.

Distinctio autem formalis facilis est ad inuesti-gandum, dummodo extrema sint positiva. Tamen quadruplici via potest inuestigari. Primo per viam exclusionis. Omnia enim que sic se habent, quod vnum non est de conceptu quidditatuo alterius, illa formaliter distinguuntur. Secundo per viam definitionis sic. Quaecunque enim habent distictas definitiones, quarum vna non includitur in alia, illa formaliter distinguuntur. Tertio per viam descriptionis sic. Quorum descriptiones sunt diuersæ, illa formaliter distinguuntur, intelligendo per descriptionem manifestationem constitutam ex genera & propria passione. Quartò per viā de mōstrationis sic: Quandounque aliquid est demōstrabile de aliquo & de alio, non illa sunt distincta formaliter. Potest tamen addi quinto, via reduplicationis secundum Franciscum sic: Quando aliquid competit alicui in quantum tale & non alijs, sicut vivere competit homini in quantum ho-mo & non lapidi, illa formaliter distinguuntur.

Distinctio verò realis quadrupliciter poterit in-vestigari. Primo per viam generationis sic: Quorum vnum generatur alio non generato, illa dis-tinguuntur realiter. Secundo per viam corruptionis, Tertio per viam originis. Quarco per viam separatae existentiae vel subsistentiae.

Diffin-

Distinctio autem essentialis quadruplici via investigatur. Primo per viam generationis. Secundo per viam corruptionis. Tertio per viam separationis. Quartu per viam dependentie.

Distinctio tamen se totis subiectiue per viam actualis separationis poterit investigari isto modo: Quando aliqua actualiter secundum esse existentia vel subsistentia separantur ab innicem, illa se totis subiectiue distinguuntur. Sed distinctio se totis obiectiue sic investigatur: Quae in nullo quidditatiue conueniunt, illa sunt se totis obiectiue distincta.

Ex quibus sequitur, quod identitas istorum per oppositum eorum quae dicta sunt de distinctionibus, poterit investigari.

Quantum ad secundam partem huius artificuli: Primo investigemus modum inferendi unam identitatem ex alia: secundario unam distinctionem ex alia.

Quantum ad primum, pone duas conclusiones: quarum prima est ista, quod minima identitas est identitas se totis obiectiue, quia ab omnibus infertur, & ipsa nullam aliam infert.

Secunda conclusio, quod maxima identitas est identitas rationis, quia omnes alias infert, & non econuerso: post istam est identitas ex natura rei, quae omnes alias sequentes infert, & non econuerso. Similiter dico de identitate formalis in rebus non compositis ex re & re, capiendo propriam identitatem formalem, ita quod semper maior identitas infert minorem: in talibus rebus autem

Y = compo-

compositis ex re & re, identitas formalis non infert alias identitates. Materia. n. & formæ sunt eadem formaliter composito, cum sint de sua definitione secundum Philosophum septimo Metaphysi. & tamen distinguuntur realiter ab eodem.

Identitas autem realis infert identitatem essentialē, & etiam identitatem subiectivam secundum secundum modum dicendi de identitate subiectiva, non tamen secundum primum: nec infert etiam identitatem obiectivam, nec secundum primum, nec secundum secundum modum dicēdi. Potentiae animæ seu passiones entis sunt cædem realiter inter se, & essentialiter, & tamen distinguuntur se totis obiectiue, cum in nullo quidditatue conueniant.

Et si detur quod conueniant, saltem ego veniam ad primò diuersa, per que iste potentiae animæ differunt, & ista erunt distincta se totis obiectiue, non realiter. Et breuiter non possum videre, quomodo una identitas per bonam consequētiā posset inferre omnes alias identitates, licet aliquas inferant, ut dictum est.

Quantum ad secundum de modo inferendi unā distinctionem ex alia, pono istam conclusionem, quod maior distinctio infert minorem: tamen non video iudicio meo qualiter una distinctio per bonam consequētiā posset omnes alias distinctiones inferre, licet aliqua aliquas inferant. Minima tamen videtur esse distinctio rationis, quia ab omnibus infert, quod declaro sic. Duæ potentiae animæ distinguuntur se totis obiectiue, eadem

dem modo quo dictum est: & tamen non distinguuntur se totis obiectiue, secundum secundam opinionem superius recitatam de distinctione obiectiva, nec etiam infert distinctionem realem secundum omnes formalizantes, nec essentialiem. Materia etiam & forma distinguuntur realiter, à composito, & tamen non formaliter, ut iam dictum est. Ista mibi videtur vera, licet multi formalizantes dicant oppositum: solvant tamē difficultates ibi tactas, videlicet, de potentijs animae se totis obiectiue distinctis & tamē non realiter nec essentialiter: quae etiam sunt cædem realiter, non tamen obiectiue, etiam de materia & forma, quæ sunt cædem formaliter cum composito, & tamen non realiter: immo distinguuntur realiter. nec unquam Scotus ordinavit illas consequentias sive illationes, nec etiam habent aliquam rationem conuenientem ideo eadem facilitate qua sic affirmantur & ordinantur deservuntur. Et hæc de corpore questionis.

Q Vantum ad septimum articulum, qui est de identitate obiectiva, & eius distinctione, dico, quod illa sunt idem obiectiue, de quibus potest prædicari ali quod prædicatum quidditatiue, sive illud sit limitatum, si ue transcendens, sive dicat realitatem potentialem, sive non: illa distinguuntur se totis obiectiue, de quibus non potest prædicare tali prædicatum quidditatiue. Ex hoc Autem infert tria corollaria. Primum, Deus & creatura sunt: uero scilicet. idem se totis obiectiue: & etiam decem prædicamenta. Secundum, passiones entis à se inuicem & ab ente distinguuntur se totis obiectiue. Tertium corollarium, difference, vel verūque simili sicut & sentie ultimæ, & breuiter omnia quæ sunt primò diuersa distinguuntur se totis obiectiue.

Concordantia cum Arift.

IDentitatem se totis obiectiuam confirmatam ab Ari-stot. habemus, quinto Meta.tex. commen. 12. vbi voluit, quod illa quæ sunt idem genere sunt idem proportione, idest illa quæ sunt idem subiectiæ sunt bene idem obiectiæ. Sed illa, quæ sunt idem proportione non sunt idem omnia idem genere, idest illa, quæ sunt idem proportione, idest obiectiæ, nō sunt idem subiectiæ & genera nā esse idem genere est esse idem subiectiæ, quia genus est realitas potentialis, contrahibilis per differentias & rectè identitas proportionis vocatur secundum nos identitas obiectua, quia secundum Aristot. ibi identitas proportionis est ultima identitas, quæ ab omnibus infertur, & nullam infert: sic identitas obiectua ab omnibus infertur, & nullam infert. Distinctio obiectua habetur per Arist. 7. meta.tex. commen. 4. & tex. comm. 17. vbi vult, quod subiectū non prædicatur per se primo modo de passione, nec econtra. quia subiectū cedit in distinctione passionis, ut additum: igitur subiectū & passio non conueniunt in aliquo quidditatiæ, ergo sunt distincta obiectiæ. Clarius ponitur ista distinctio ab Arist. 5. meta. tex. commento. 15. omnino diuersum ipsum opposito modo eidem dicitur, & omnino diuersa sunt quæ in nullo quidditatiæ conueniunt, & ista sunt distincta se totis obiectiæ.

Annotationes textus.

Dicitur in litera, quod illa sunt primo diuersa, quæ distinguuntur se totis obiectiæ, pro quo est notandum quod aliud est dicere aliqua esse diuersa, & aliud differentia. nam differentia sunt aliquid idem entia, hoc est dictu in aliquo quidditatiæ conueniunt, & per aliquid differunt. sed diuersa sunt quæ in nullo quidditatiæ conueniunt. Et vult hic Auctor, quod differentiæ ultimæ, sunt primo diuersa quidditatiæ, contra hoc arguo sic, contrarietas per

per Aristotel. decimo, metaphysic. text. comment. 14. est differentia, ergo contraria sunt differentia: tunc arguo sic contraria sunt differentia, duæ differentiæ sunt contrarie accipiendo differentias pro ultima realitate, ergo duæ differentiæ si sunt contrarie erunt differentes: & si sic non sunt primò diuersa. Ad hoc respondeo concedendo totum, quòd contrarietas est differentia: ergo contraria sunt differentia, & bene, & valet consequentia, q[uod] ab abstractis media abstractione, ad concreta bene valet cō sequentia: sed quando postmodum dicitur differentiæ ultimæ sunt contrarie, ergo sunt differentes: ego antecedens, & distingo de contrarijs: uno modo accipitur prout sunt formæ, quæ eidem susceptibili vicissim insunt & mutuò se expellunt: vt sunt duæ qualitates, & sic differentiæ ultimæ non sunt contrarie. Alio modo accipiuntur pro oppositione aliquorum coniuidentium aliquod genus, & sic dicimus quòd differentiæ sunt contrarie, quæ coniuidunt genus sive speciem id est, sunt opposita, sicut dicimus de rationali & irrationali, quæ diuidunt animal. & hoc nihil aliud est, nisi esse opposita, & non includere animal nec aliud superius ad animal quidditatiè: & sic concedo, quòd differentiæ ultimæ sunt contrarie, id est non includunt aliquid prædicatum quidditatum, & sic sunt bene primò diuersa, sed non sunt contrarie, sicut duæ qualitates sunt contrarie, quia tunc bene essent differentes & non primò diuersa.

Concordantia cum Aristotele.

HAec distinctionem differentium, & primò diuersorum posuit Aristotel. quinto metaphysic. textus comment. 15. vbi vult, quòd omnino diuersa in nullo cōueniunt, sed differentia bene in aliquo cōueniunt: idem habet decimo metaphysic. t. comment. 12. vbi ponit, quòd differentia habent in quo conueniunt, diuersa vero nihil habent, in quo conueniunt, &c.

Dubia circa Textum.

Dubitatur primò verum illa sint idem obiectiuè de quib[us] potest prædicari aliquod prædicatum quiditatine: siue limitatum, siue transcendens. Respondeo, quod ad hoc ut aliqua sint idem obiectiuè: nō requiritur conuentientia quidditatiua, i. quod aliquid quidditatiuè prædicetur de his, quæ dicuntur esse idem obiectiuè: sed requiritur, quod aliqua conueniant in aliquo prædicato quidditatiuo, vel quod sint idem realiter, ut sunt duæ potentiaz animaz, aut differentiaz earum, quæ sunt idem obiectiuè, & licet non conueniant in aliquo quidditatiuè, sunt tamen idem realiter vel denominatiuè, id est habent prædicatum, quod de istis differentijs prædicatur denominatiuè, id est ens denominatiuè de istis differentijs prædicatur, sed non quidditatiuè: id est ad identitatem obiectuum non necessariò requiritur, quod illa quæ habent eam identitatem, prædicetur de eis conceptus uniuocè, & quidditatiuè dictus: sed sufficit quod prædicetur conceptus uniuocus, sicut ens quando prædicatur de ultimis differentijs: & tunc cessant instantiae de potentzijs animaz, quæ sunt idem realiter subiectiuè & obiectiuè: quia ad hanc identitatem obiectuum sufficit habere prædicatum uniuocum: similiter cessant instantiae de primò diuersis, ut sunt ultimæ differentiaz potentiaz animaz: istæ erunt idem realiter & obiectiuè, & vbiq; valet consequentia in omnibus identitatibus, & distinctionibus, stante tali declaratione, semper maior distinctio, & identitas infert minorē, & oēs erunt consequentiae formales. Hic est studiosè Lector debet obseruare: contra quosdam modernos in Scoticas distinctiones oblatrantes, quod propter diuersitatem fundamentorum, & terminorum diuersificantur relations, & ita identitates & distinctiones: licet igitur possent omnes præter opus intellectus reduci ad unam vel duas subiectiuè, non tam ex terminatiuè, & fundamentaliter. Exemplum de Socrate comparato diuersimode, & sic de alijs. denominatio igitur & variatio harū distinctionum sit in ordine ad extrema, quare tene cum isto & alijs

alijs antiquis in numero, & varietate distinctionum, & solue instantias modernorum. Latratus contra istas identitates & distinctiones, & instantias modernorum, quæ solent fieri sunt tales. dicerent nobis aduersarij, vos multiplicatis entia sine necessitate: quia talia quæ sunt idem obiectiuè: similiter sunt idem essentialiter secundum alterum modum sumendi identitatem essentialem: pater, nam homo & albedo sunt idem obiectiuè, quia aliquid de eis prædicatur quidditatius, s. ens: etiam sunt idem essentialiter secundum unum modum, quia se habent per modum informabilis & informantis: similiter illa q̄ sunt idem obiectiuè, sunt idem formaliter, pater, Deus, & creatura sunt idem obiectiuè, & sunt idem formaliter, quia Deus & creatura includunt in primo modo ens, & sic sunt idem formaliter. Respondeo, & dico, q̄ subiecta omnium identitatum, & distinctionum possunt esse solum duo, aut unum: sed termini sunt multi, & tot sunt termini, quot sunt distinctiones: ideo quia termini septem modis accipiuntur: ideo septem identitates sunt & fundamentaliter, i. licet unum possit esse subiectum, vel duo, omnium distinctionum realium: tamen fundamēta sunt diuersa: quia per aliud fundamentum, & rōnem sortes est subiectum idētitatis realis, & per aliam rationē & fundamentum est subiectum distinctionis formalis, ut videre est in Textu formalitatum, & in his nostris Commentarijs est dictum. Ex his modo elicio responsonem ad argumenta prædicta, & ad omnes similes rationes: ideo ad priam dico, quod identitas essentialis non est identitas obiectiva: & licet homo, & albedo sint idem essentialiter, & obiectiuè ratione subiecti (quia idem subiectum est uniusq; identitatis) tamen fundamentaliter non sunt idem: quia per aliud fundamentum sunt idem obiectiuè: eo s. quod conueniunt in prædictato quidditatu, scilicet in ente, & per aliud fundamentum sunt idem essentialiter: quia se habent per modum informantis & informabilis. Vnde dicendum, q̄ licet istæ identitates sunt idem subiectiuè, non tamen terminatiuè: hoc est identitas, quæ est in homine, ut terminatur ad albedinem, est obiectua: quia ipcludat ambō prædicatu quidditatu, s. ens: sed idem-

Solue instantias modernorum latratus.

De Brina singularis et ingenij sub ctsib. dignis.

yras,

titas, quæ fundatur in homine, & terminatur ad animal, est formalis: quia animal est alius terminus, & sic identitates & distinctiones variantur ratione termini, & non ratione subiecti. Ad aliam instantiam de Deo & creatura: ubi dictum fuit, quod sunt idem obiectuè & formaliter: dicas, quod argumentum procedit ex falso imaginacione. quia tu imaginaris quod Deus & creatura sunt idem formaliter: quod est expressè falsum: bene sunt solum obiectuè, sed non formaliter: tu arguis sic, includunt ens in primo modo, ergo sunt idem formaliter: dico, q[uod] bene cum ente sunt idem formaliter, quia videlicet creatura includit ens, & Deus includit ens, sed non inter se: sed tamen essent inter se idem formaliter, q[ua]nus Deus includeret creaturam aut econtra, cuius oppositum manifestum est. Secundò dubitatur de illa probatione quæ in fine ultimi textus apponitur ut probet q[uod] omnis differentia differentiæ reducitur ad aliqua primò diuersa & ratio dubitationis est, quia si diuersitas est propria passio entium: ergo illa, quæ sunt primò diuersa, includunt ens quidditatuum: sicut, si risibilitas est propria passio sortis, & prædicatur de sorte in secundo modo, ergo sortes includit hominem in primo modo dicendi per se: sic similiter dicitur, q[uod] si diuersitas prædicatur de entibus particularibus, vt de differentijs ultimis in secundo modo dicendi per se: ergo differentiæ ultimæ includunt ens in primo modo dicendi per se, & sic differentiæ ultimæ nō erunt primò diuersæ. Ad hoc respondeo, q[uod] hoc dictum, passio alicuius subiecti prædicta in secundo modo de inferioribus, denotat subiectum inferiorum includere superius in primo modo dicendi per se: et verum tunc, quando passiones istæ dicuntur esse limitatae, & non transcendentia: sicuti est diuersum, quod est passio transcendentia entis: sed risibilitas, quæ est passio limitata, potest in secundo modo prædicari de aliquo inferiori, & inferiorum includit superius in primo modo.

T E X T V S.

Ad argumenta principalia. Ad primum
ad secundum

cum dicitur, Illæ formalites vel sunt aliquæ res &c. dico quod sunt aliquæ realitates, sed magis ali quid rei. Et cum insertur, ergo distinguuntur realiter, verum est accipiendo distinctionem realem largè pro omni distinctione, quæ est secluso opere intellectus: non tamen distinguuntur realiter, ac cipiendo propriæ distinctionem realem pro illa quæ est inter rem & rem.

Ad secundum cum dicitur, Que distinguuntur ex natura rei, distinguuntur realiter: quod verum est realiter, id est, per realites & ex natura rei, non tamen sicut res & res: quia alia est distinctio rei, & alia ex natura rei, ut dictum est.

Ad tertium cum dicebatur, Sicut se habet res subiecti, & ceter. dico quod propriæ non est hic locus à transmutata proportione: quia ubi est proportio, vel locus à transmutata proportione, oportes quod sint distinctæ res. quia proportio etiam tantum rerum, & per consequens tantum fundatur in illis que sunt res & res. Cum igitur res subiecti non sit alia res à re passionis, sed eadem & indistincta, ideo non potest fundare proportionem, nec per consequens erit locus à transmutata proportione.

Vniuersaliter dicitur, licet ista solutio sit bona, quod similitudo argumenti non valet: est enim similitudo & dissimilitudo. Similitudo est ista, quod sicut res subiecti non potest esse sine re passionis: ita formalitas nō potest esse sine formalitate passionis. Dissimilitudo autem propter quam claudicat, est, quia res subiecti transit in identica-

tem realem cum re passionis, & econtra: formalitas autem subiecti non transit in identitatem formalis cum formalitate passionis, nec econtra. quare, & ceter. Ad quartum, cum dicitur quod formalitas substantiae est vera res: dico quod omnis talis est vera res, si sit subiecta in recto. unde eo modo quo talis formalitas est substantia vel aliquid eius, est res. modo non omnis formalitas substantiae est substantia in recto, sed aliqua in recto, & aliqua in obliquo. Quare propriè non debet dici illa quæ est in obliquo propriè substantia, sed substantiae: & ideo non oportet, quod illa quæ sunt distincta per formalitates, semper distinguantur sicut res & res, sed sicut rei & rei.

Ad quinimum cum dicitur, quod quæcumque habent diuersas definitiones, distinguuntur realiter, verum est, si habeant diuersas definitiones quiditatibus constitutas ex genere & differentia: non oportet autem, si habeant solum diuersas rationes formales ab intellectu ex natura rei formaliter conceptibiles.

Ad sextum cum dicitur, Quod tunc ab uno et eodem, &c. dico quod ab uno & eodem non potest sumi unitas rerum, & pluralitas rerum respectu eiusdem, Dico tamen quod ab uno & eodem potest sumi unitas rei & pluralitas formalitatum: quæ non opponuntur in eodem, nec repugnant. Ad septimum cum dicitur, Accipio formalitates subiecti & propriae passionis, &c. respondeo ad argumentum. Cum dicitur, Vel his formalitatibus subiecti & passionis est aliud commune vel nihil,

bil, dico quod nibil est commune vniuersum vniuerso dictum: habent tamen unum commune realitatem subiectiuam, in qua realiter conueniunt & differunt, licet non quidditatiue.

Et cum ultra dicatur, Quaecunque distinguuntur se totis subiectiue & realiter. Dico quod argumentum est bonum contra illos, qui dicunt quod distinctivum se totis obiectiue infert distinctionem se totis subiectiue, & omnes alias. Sed ego non dico sic: dieo dico quod aliqua se totis esse diuersa potest esse dupliciter.

Vno modo in realitate obiectiva, & sic illae formalitates subiecti & propria passionis sunt primò diuersae, & nec postea sequitur quod distinguuntur realiter. Alio modo in realitate subiectiva, & sic realitas & formalitas subiecti & passionis non sunt primò diuersae, quia conueniunt in realitate & essentia subiecti & passionis, & in ea identificantur realiter.

Ad aliam probationem cum dicitur, querendo de illo in quo conueniunt, Vel est ens reale, vel rationis, dico quod in nullo conueniunt quiditatiue: ideo illud non est reale, nec ens rationis.

Dico tamen quod in aliquo conueniunt denominatiue, & illud est ens vel res transcenderet: dico etiam quod conueniunt in realitate subiectiva, sicut dictum est.

Ad octauum cum dicitur, Quaecunque distinguuntur quidditatiue, &c. nego: ad probationem,

quia quidditas & res idem sunt, verum est, sed inadæquate, quia cum unitate rei potest stare pluralitas formalitatum.

Ad nonum cum dicitur ab Heracio : Nulla passio, &c. transeat pro nunc Postea cum dicitur in minori : Sed distinctio est passio entis, concedatur totus ille processus, usque ad minorem syllogismi. Et cum dicitur : Omne ens est reale, vel rationis, ut patet quinto metaph. dico, quod omnne ens est reale, id est secluso opere intellectus, vel rationis, id est, per opus intellectus. Postea cum infertur, ergo omnis distinctio est realis, vel rationis, dico, quod omnis distinctio est realis, i. secluso opere intellectus, que à nobis vocatur distinctio ex natura rei, vel rationis, i. per opus intellectus : tamen inter illas distinctiones medias distinctio ex natura rei, & formalis.

Ad decimum cum dicitur : Quaecunque distinguuntur numero, & cæt. concedo illam maiorem, & nego minorem, scilicet quod quaecunque distinguuntur formaliter, distinguuntur numero.

Et ad probationem, quia quæcūq; distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatis, transeat : sed quæcunque distinguuntur quidditatis, distinguuntur specificè, nego illam.

Et si adhuc concederetur, non sequeretur, ultra distinguuntur specificè, ergo distinguuntur numero, quia secundum eos actio & passio distinguuntur specie, & tamen sunt unus motus numero, ut ipsi dicunt. quare, &c.

Ad undecimum, cùm arguebat Fran. de marchia, illa qua habent realiter & essentialiter diuersas formas, &c. concedo, accipiendo formam primo & secundo modo, non autem accipiendo formam quinto modo. Et ad minorem cum dicit: Quæcunque distinguuntur formaliter, distinguuntur per formas, verum est per formas, id est, quidditates, & accipiendo formam quinto modo, non autem accipiendo formam pro forma accidentaliter, vel substantialiter: ideo totus processus sequens non valet, quia procedit ex falso intellectu.

Ad duodecimum cum dicebatur: Nisi illa que formaliter distinguuntur, &c. concedo respectu illorum à quibus facit differre, vel distinguere realiter. Et dico breviter, quòd eo modo quo formalitas est principium distinctium, eo modo facit differre: si realiter, realiter: si formaliter formaliter.

Ad confirmationem potest dici, quòd non est simile: quia in differentia rationis est aliquid actualē, puta ipsa relatio rationis, & aliquid potentiale, puta ipsum subiectum vel fundamentū. Non autem oportet quòd ita sit in omni distinctione ex natura rei.

*Q*vantum ad ultimum articulum principalem pro complemento huius questionis, qui est illatiuus & intestigatiuus identitatum & distinctionum: primò dividendo in duas partes principales sic procedā: in prima parte dabitur modus venandi distinctiones & identitates: in secunda parte dabitur modus inferendi unam distinctionem & identitatem ex alia. Quantum ad primam

*Otto modis
investigatur
distinctio ra-
tionis scilicet
bene tangit
Annot.*

primam partem primò incipiam à distinctione rationis,
& pro ampliori declaratione notandum, q̄ distinctione rationis
investigatur propter diuersas relationes rationis
attributas per actum rectum vel collatum intellectus
eidem obiecto, vel diuersis: quia vel res realis comparat
ad rem realem, vel realitas ad realitatem: & hoc vel ad
se ipsam, vel ad aliam in vno & eodem obiecto formaliter:
ut quando intellectus comparat colorem, & disgregatum
in albedine. Quia vero Auct. hic dicit, q̄ venatur distinc-
tionis rationis per diuersas relationes rationis attributas
alicui obiecto per actum rectum. Istud erit unum funda-
mentum & principium venandi & fabricandi distinctionis
rationis, & est tunc q̄ obiectum est ex natura rei, &
habet esse cognitum, & inter intellectum cognoscendem
& obiectum cognitum nascitur relatio, & vocatur rationis:
quia obiectum, qd. est ex natura rei habet esse rationis, id
est cognitum, & cognoscitur per intellectum, qui est iō.
Secundum fundamentum erit relatio rationis attributa
per actum collatum intellectus uni obiecto vel plurib.
ex natura rei. Tertium fundamentum fabricandi distinctionis
rationis est relatio & comparatio intellectus fa-
cta inter rem realem, & rem rationis. Quartum fundamen-
tum siue principium est relatio siue comparatio intellectus
facta inter duas secundas intentiones, vel in una, &
eadem. Quintum fundamentum fabricandi distinctionis
rationis, est comparatio intellectus inter unum modum
significandi grammaticalem, vel inter plures modos si-
gnificandi grammaticales. Sextum est comparatio inter
ens reale & nihil, sicut est contradic̄tio. Septimò est com-
paratio inter ens in actu & ens ut habeat esse cognitum.
Octauò est comparatio & relatio, que non habet omnes
tres conditiones relationis: talis relatio potest esse funda-
mentum & principium distinctionis rationis, & plura alia
fundamenta possunt reperiri, sed solum quinque que fa-
ciunt ad propositum suum, posuit Auctor. Et secundum
hoc possumus dicere, q̄ sunt octo genera distinctionis rationis:
primum est inter unum obiectum cognitum per actu rectum intellectus, ut inter albedinem, que est ex natura rei,
& habet esse cognitum: & inter intellectum cognoscendum intel-

*Obserua
quot sint ge-
nera entiū
rationis.*

intellectus, & tale obiectum ratione distinguuntur: & hoc dictum Auctoris confirmatur per Sco. in 2. sen. distin. 2. q. 5. contra Henr. ratione sexta, vnde dicit relatio rationis est modus obiecti in primo actu intellectus, idest in actu recto, distinctio modò fundata inter intellectum cognoscem, & obiectum cognitum est distinctio rationis quia fundatum non potest habere verius esse quam fundamentum: & quia obiectum quod est vnum extremum habet esse cognitum & rationis, & diminutu distinctio habebit esse rationis: & non dicas, quod ista relatio est inter duo obiecta cognita, sed est inter intellectum cognoscem per actum rectum, & obiectum cognitum, & quia obiectum habet esse cognitum, & rationis, obiectum ab intellectu distinguitur ratione, quia illa distinctio non consurgit ex natura rei, sed ex esse obiecti cogniti ut cognitum est, & intellectus cognoscens: ideo est distinctio rationis inter intellectum cognoscem & obiectum cognitum: hactenus non est facta mentio de actu collatiuo intellectus, sed ista distinguuntur ratione inter se, quia obiectum habet esse cognitum, & intellectus nullo modo operatus est collatiue, sed per actum rectum. Quantum ad secundum fundatum, quod est comparatio intellectus collatiua inter vnum obiectum & aliud ex natura rei cognita, dico, quod illa obiecta comparata per actum collatum intellectus, sunt distincta ratione. verbi gratia res realis comparata per intellectum ad rem realem: vt homo comparata per intellectum ad asinum, vt ambo habent esse cognitum, ratione distinguuntur. Secundò vna realitas cognita, & alia realitas cognita in eodem obiecto, vt est color, & disgregatuum, vt sunt cognita & comparata per intellectum comparantem, ratione distinguuntur. Tertio quando comparat realitatem, ut animalitatem sibi ipsi etic animalitas à se ipsa ratione distinguitur: verbi gratia animalitas posita in subiecto, & praedicato, ratione distinguitur. Quarto res realis, vt habet esse cognitum comparata ad se ipsam, ut non habet esse cognitum ratione distinguitur. Quantu ad tertium fundamentu, quod est compara-
tio rationis ad rem realem: quando ambo sunt cognita &

comparata ratione distinguuntur, ut genus & animal ratione distinguuntur. nec te conturbet, quod vnum extre-
mum non est ens rationis, sicut aliud: quia Scot. 13. quod-
libet inter rem realem & rationis posuit distinctionem ra-
tionis: vtterius ambo sunt cogitata ista obiecta: ergo pos-
sunt fundare distinctionem rationis. Tertiū distinctione rea-
lis est inter extrema habentia esse reale, & quia vnum
non habet esse reale, sed rationis: ideo ratione distinguuntur.
Quantum ad quartum fundamentum quod est com-
paratio facta inter duas secundas intentiones: vel in una
comparando eādem sibi ipsi. Dico, quod duo obiecta sub
diuersis modis coceptis, ut homo in quantum est species
& animal ut genus, ratione distinguuntur: similiter duæ
secundæ intentiones ratione distinguuntur, ut genus &
species, vel una secunda intentio posita à parte prædicati,
& à parte subiecti ratione distinguitur à se ipsa. similiter
idem sumptum ut per modum concreti, & per modum
abstracti, ratione distinguitur, ut homo & humanitas. ade-
de quod eadem res realis à se ipsa ratione distinguitur, ut
sortes à parte subiecti, & à parte prædicati. Quantum ad
quintum fundamentum, quod erat comparatio duorum
modorum grammaticalium, dico, quod duo modi gram-
maticales ratione distinguuntur, ut est nomen & verbum
similiter Petri in genitivo, & Petrus in nominativo ratio-
ne distinguitur à se ipso: ista sunt quinque genera dis-
tinctionis rationis, quæ posuit Auctor secundum quinq; fun-
damenta: tamen sicut nos diximus, multa alia genera di-
stinctionis rationis dantur. Sextum fundamentum erat
comparatio inter ens reale & nihil: & secundū hoc funda-
mentū ponitur distinctio rationis: quæ est inter ens, & ni-
hil, sicut sunt contradictionia, quæ ratione distinguuntur,
ut patet per Sco. 13. quæ. qual. Septimum fundamentum
erat inter ens in actu, & ens ut habet esse cognitum & po-
tentiale, & inter talia est distinctio rationis. nam omnis
distinct. est relatio. & quia relatio realis debet habere ex-
tremam realiter distinctam, ista ambo non sunt realiter di-
stincta: hinc sequitur quod ratione distinguuntur, ut sortes
nunc existens ab Antichristo ratione distinguitur. Octauum
fundamentum erat relatio, quæ nō habebat om-
nes

*Quinq; mo-
dis aliqua
distinguun-
tur ratione.*

nes conditiones relationis realis, ut comparatio, quæ est in Deo & terminatur ad creaturas, deficit fibi una conditio relationis realis, quia scilicet uon consurgit ex natura rei, sed ex opere intellectus: ideo secundum hoc fundamentum elice corollarium, quod Deus non distinguit realiter à creatura, quia in Deo non fundatur distinctio realis, quæ terminatur ad creaturas, multa alia genera distinctionis rationis reperiuntur, sicut distinctio inter duo esse volita. nam duo obiecta ut habent esse volutum, quia ambo habent esse diminutum, ratione distinguuntur, quod elicetur à Scot. 45. dist. primi.

Concordantia cum Aristotele.

COnformitas istarum distinctionum rationis cum Aristotele. habetur in primo articulo minus principali. nam ibi dictum est, qualiter omne ens rationis: & consequenter omnis distinctio rationis, quæ est ens rationis, causata est per intellectum, qui ratio vocatur, & iterum Aristoteles habet tertio de anima text. comment. 18. vbi dicitur, quod intellectus est omnia facere, & sic omnia potest comparare per actum suum: & sic causat omnes praedictas distinctiones. rationis. idem habet 3. de anima tex. commun. 21. vbi assignat qualiter unus actus intellectus est componere & dividere: similiter ultimo textu sexti meta. ponit, quod complexio & divisione est aliud à rebus, quæ habent verum esse, & ruit, quod complexio & divisione habeant esse in intellectu & per intellectum: & sic sunt entia ratioris, & quia omne ens omni enti comparatum est idem vel diuersum, ut patet 10. Met. tex. comm. 32. Sequitur, quod ens rationis suo modo habebit distinctiones quoniodocunque accipiatur ens rationis, ergo istas distinctiones ab Aristotele. habemus Distinctio ex natura rei venatur per quatuor modos, hoc confirmatur per Aristotelem in 5. Topic. capitulo quarto, vbi ponit omnes istos quatuor locos ex oppositis ad demonstrandum aliquas esse distinctas. ut si aliquis est cæcus, ergo est non videns, & si aliquis est fanus, ergo non est æger: & si aliquis est pater, ergo non est filius, & de aliquo dicitur esse, ex-

go ab eodem remouetur non esse: patet igitur per eius dicta, quod omnes isti quatuor loci sunt sufficietes ad inferendum distinctionem ex natura rei.

Distinctio formalis inuestigatur quatuor modis: primus modus est per viam exclusionis, ut quae sic se habens quod non vnum est de conceptu quidditatiuo alterius, formaliter distinguuntur: hoc confirmatur per Aristotel. 3. Physi. textu commenti s. i. Nam est distantia à sursum in deorsum, & econtra: sed non est idem distare, ergo distare habet aliud, & aliud esse quidditatiuum propter diuersos terminos: & tamen est idem distare realiter: & cum distare sursum diffiniatur alio modo quam distare deorsum, habebunt quod quid erat alterum & alterum distincta, ergo vnum non est de conceptu alterius, & sic sunt distincta formaliter, & ista est via exclusionis. Aliae duæ viæ, scilicet via diuersarum distinctionum, & diuersarum descriptionum ad inferendum distinctionem formalē: confirmatur per Aristotel. primo Poste. tex. com mea. 6. i. & inde, vbi vult quod demonstrationes varian tur per media diuersa: & vbi sunt alia, & alia media, sunt diuersæ formalitates, & sic si aliquid est demonstrabile de uno per unam demonstrationem, & aliquid de alio per aliam demonstrationem, cum sint diuersa media: illa de quibus ista demonstrantur, formaliter distinguuntur: similiiter si aliquid de uno demonstratur, quod non demonstratur de alio, illa sunt distincta formaliter. Ultimè, distinctio formalis inuestigatur per viam reduplicationis. Hoc confirmatur per ea, quae habet Aristot. primo Priorum: capite 33. ex quo elicitur, quod finis reduplicationis est, ut notetur causa inherenter in praedicati ad subiectum: ut homo est animal inquantum homo. Si accipiatur duo, & vni competit aliquod praedicatum per notam reduplicationis, quae dicit causam inherenter in praedicati ad subiectum, & alterum non habet praedicatum tale, in quo ponatur causa, propter quam sibi competit tale praedicatum, ratiq; formaliter distinguuntur: quia de his duabus possumus habere aliam, & aliam conceptibilitatem.

Difin.

Distinctio realis inuestigatur per viam generationis: ut si unum generatur alio non genito, illa realiter distinguitur. secundo, si unum corruptitur alio non corrupto realiter distinguntur; tertio per viam separatae existentiae vel subsistentiae: omnes istae tres uix confirmantur per

*Diffinitio
realis inue-
stigatur per
separatae
existentiae.*

Arist. qui uult, quod contradicatio sit principium ad concludendum diuersitatem entium. ut notat Sco. 1. distinctio: quia de qualib. dicitur esse uel non esse, & de nullo ambo simul, si ergo de uno dicitur quod generatur, & ab alio remouetur generatio, sequitur, quod realiter distinguuntur, & sic de alijs uix. Alia est uia originis quia nihil generat se: & hoc confirmatur per Aristot. secundo de anima. text. comment. 47. ubi dicitur nihil se ipsum generat, sed conseruat se: idem commentator in eodem comment.

Distinctio essentialis inuestigatur per uiam generationis, secundò per uiam corruptionis: tertio per uiam separationis existentiae. confirmantur istae uix per Aristot. 7. Topic. comm 9 ubi habet, quod propositio faciliter destruitur per contradictionem inuentam in ipsa: quod dicimus ponitur à Scot. 1. distinctio: secundi & uult Scot. quod Aristot per istam uiam contradictionis concludat distinctionem inter aliena. ut si unum generatur, & aliud non: aut si unum corruptitur, & aliud non, aut si unum manet, & aliud non: certum est quod essentialiter distinguuntur. nec tibi succurrat dubium de sorte & Platone, qui non uidentur, quod distinguantur essentialiter: & unum generatur alio non genito, quia adhuc distinguuntur essentialiter numeraliter licet non essentialiter specificè. Quarta uia est uia dependentiae, & hæc confirmatur per Aristot. 12. meta. ubi vult, quod ex primo principio dependet cœlum, & natura, sed dependens quod est cœlum & natura essentialiter distinguuntur secundum Arist. a principio independente, quia secundū sua principia causa & causatum distinguuntur essentialiter, ergo secundum eū dependens & independens essentialiter distinguuntur. Distinctio se totis subiectiū inuestigatur per uiam actualis separationis, quando scilicet aliqua actualiter se parantur. Hæc uia confirmatur per Arist. qui in 4. phy. ad probandum locum esse aliud à locato dixit: quia idem lo-

*Diffinitio es-
entialis inue-
stigatur per
uia genera-
tionis secun-
do per uiam
corruptionis
tertio per uia
separatae ex-
istentiae.
Calaus na-
tura essen-
tialiter dis-
tinguitur.
Distinctio se
totis subiectiū
nō quomodo
inuestigatur.*

cus manet cum diuersis locatis: ita quod locatum & locus separantur, propterea sunt distincta. idem habet Arist. ad aliud propositum, primo de generatione & 5.7. & 12. meta. text. comm. 3. ergo secundum eum separatio actualis existentiae concludit distinctionem locati & loci & similium, quae subiectiuè distinguuntur: saltem secundum primum modum: quod est propositum nostrum, & sic distinctionem subiectiuam ab eo habemus confirmatam. Distinctio se totis obiectiuè, inuestigatur per hoc: quæ in nullo quidditatius conueniunt illa se totis obiectuè distinguuntur. Hoc confirmatur per Aristot. primo Poste. tex. comm. 36. vbi vult, quod prædicationes per se non conuertuntur: ita quod si prædicatum dicatur de subiecto per se non econtra, subiectum dicetur de prædicatione per se, sed per accidens: ergo, si ista est per se, secundo modo ens est vnum: ista nullo modo est per se, vnum est ens: sed quasi per accidens ergo vnum & ens conueniunt in aliquo quidditatius, ergo sunt distincta se totis obiectiuè: & sic patet quod omnes istæ distinctiones sunt conformes dictis Arist.

Dubia circa Textum.

Primò dubitatur utrum distinctio rationis possit inuestigari per opus recti intellectus: & videtur quod non, si ijs damus assensum quæ in primo articulo partiali dicta sunt de ente rationis. Respondeo quod distinctio & relatio rationis capitur dupliciter: nā aut est inter duas secundas intentiones comparatas adinuicē, & sic est semper actum collatum intellectus: & sic loquutus est Auctor, articul. 1. partiali, aut est inter obiectum ut habet esse cognitum, & intellectum, ut cognoscentem: & sic est relatio & distinctio rationis per actum rectum intellectus, & non collatum, & sic loquitur in isto articulo Auctor, & talis distinctio & relatio est rationis inter intellectum cognoscentem & obiectum, ut habet esse cognitum, & quod talis distinctio sit rationis, patet: quia ad realem relationem requiritur, quod consurgat ex natura extremonum, modo ista distinctio, quæ est inter intellectum cognoscentem & obiectum cognitum,

tempore, non consurgit ex natura extremonum, sed conser-
git per opus intellectus: quia illud obiectum habet esse cogitatum & esse per intellectum. Secundò, dubitatur
an distinctio rationis sit respectus à potentia ratiocinan-
te causatus: & dicitur quod non, quia in superioribus dictum
est quoddam distinctio rationis causari potest per compara-
tionem unius rei realis ad aliam rem realem, vel eiusdem
rei realis ad se ipsam: si hoc est verum, sequitur quod distinctio
rationis non est respectus causatus à potentia ratiocinante:
patet quia si est comparatio rerum realium, ergo
sequitur, quod non est respectus rationis causatus à potentia
ratiocinante, & est contra dicta in primo articulo particia-
li. Ad hoc respondeo sic, quod Auctor in primo articulo lo-
quitur est de distinctione rationis propria, quae est inter
duas secundas intentiones, & talis distinctio est respectus
causatus à potentia ratiocinante. Hic vero quando dicit,
quod res realis comparatur ad se ipsam, vel ad aliam ré rea-
lem, inter quae ponit distinctionem rationis, ista distinctio
est rationis impropria: & est inter duo extrema ut habent
esse cognitum: & sic vocantur entia rationis extrema, quae
habent esse cognitum, & in se sunt entia realia, sed non est
inter duas secundas intentiones, & ideo ista distinctio non
est respectus causatus à potentia ratiocinante. Tertiò du-
bitatur an intellectus possit comparare rem intellectam
ad seipsum non intellectam: & videtur quoddam non quia nul-
la potentia potest comparare aliquid ad illud quod igno-
rat: vnde si intellectus comparat rem intellectam ad eam
dem non intellectam, semper intelligit eam, quia non fit
ab eo comparatio ad illud, quod non intelligit. Ad hoc re-
spondeo, quod licet res considerata & comparata ab intel-
lectu in re sit in intellectu & cognita: tamen intellectione
precisius consideratur ab intellectu, ut non intellecta. &
hoc non est inconveniens, quia intellectus ea quae sunt
unita potest considerare non ut unita, & ea quae non sunt,
actu suo considerat ut non unum: & sic intellectus conser-
vat rem primo modo ut habet esse cognitum, & secun-
do modo ut non habet esse cognitum, siue ut non est intel-
lecta, aut accipit rem in uno extremo ut est intellecta, &
in alio extremo ut non est intellecta: & sic res ut intellecta,

& ut non intellecta, potest fundare distinctionem rationis.

Quartus dubitatur utrum paternitas, & essentia divina distinguantur solum ex natura rei, & videtur quod sic: nam rectus haec habet, essentia divina est communicabilis pluri bus personis, paternitas vero incommunicabilis, ideo distinguuntur ex natura rei. Respondet, quod hic loquitur de distinctione ex natura rei extensiore, ut patet: & hoc est, quod essentia divina, & paternitas non solum ex natura rei distinguuntur, sed etiam formaliter: ideo accipit distinctionem ex natura rei, ut se extendit ad formalē, & ad distinctionem ex natura rei: tu vero restringe omnia, id est essentia divina, & paternitas distinguuntur solum ex natura rei, in quantum essentia est communicabilis, & paternitas est incommunicabilis: & ut duo opposita verificantur de istis duobus, nam sic dictum est in definitione distinctionis ex natura rei, quod illa sunt sic distincta, de quibus verificantur duo opposita secluso opere intellectus: & sequitur, relatio distinguuntur ab essentia divina formaliter ex natura rei ratione alterius cause id est, quando essentia divina formaliter distinguuntur a paternitate, est per aliam causam, & causa est ista, quia essentia non includit paternitatem in primo modo, nec econtra: ideo distinguuntur formaliter a paternitate: sed modo restringendo omnia, in quantum de eis verificantur ista duo opposita, communicabile, & incommunicabile solum ex natura rei distinguuntur: & supra in definitione distinctionis ex natura rei dixit, quod communicabile & incommunicabile ex natura rei distinguuntur: ideo loquendo solum in quantum paternitas est incommunicabilis, & essentia communicabilis solum ex natura rei distinguuntur. Hic observa diligenter quod illa formaliter distinguuntur, quae habent distinctas definitiones, quarum una non includitur in alia. haec enim ultima conditio non absque ratione est posita: hoc enim appositum est propter superius & inferius in linea praedicali: quia videlicet definitionis hominis est inferior, & includit definitionem animalis. nam animal rationale, quod est definitionis hominis, includit substantiam animatam sensibilem: quod est definitionis animalis: propterea homo & animal non distinguuntur

car formaliter, licet habeant diuersas diffinitiones, quia una in alia includitur: sed illa, quae habent diuersas diffinitiones, & vna aliam non includit, illa vtique formaliter sunt distincta. Aduerte interim, quod illa ultima via inferendi distinctionem formalem, potius valet ad inuestigandum distinctionem ex natura rei, quam formalem, quia tunc homo & animal formaliter distinguerentur. hoc est si ly inquantum, facit distinctionem formalem cum homo sit risibilis inquantum homo, & animal non est risibile inquantum animal, ergo sequeretur quod homo & animal distinguerentur formaliter, quod est falsum. Ideo recte dixi quod ista via potius valet ad inuestigandam distinctionem ex natura rei, quam formalem.

Quantum ad secundam partem huius articuli primò inuestigemus modum inferendi vnam identitatem ex alia, secundò vnam distinctionem ex alia. Et ponit Auctor duas conclusiones. Quarum prima est ista, minima identitas est identitas se totis obiectiuè: quia ab omnibus infertur, & ipsa nullam aliam infert. Secunda conclusio maxima idéntitas est identitas rationis: quia omnes alias infert, & non econtra: post istam est identitas ex natura rei, quae omnes alias infert, & non econverso. Similiter dico de identitate formalis, in rebus non compositis ex re & re, capiendo propriè identitatem formalem: & notanter dicit Auct. capiendo propriè nam secundum formalizantes identitas formalis capitur dupliciter: uno modo propriè alio modo impropriè, identitas formalis propriè sua est inter illa, quorum vnum includit aliud in suo conceptu formalis & in primo modo dicendi per se: identitas formalis largè sumpta & impropriè est inter illa, quae conueniunt in aliqua quidditate & formalitate: quae identitas potius dicitur in formalitate, & quidditate, quam identitas formalis: primo modo sumendo identitatem sortes & Plato non sunt idem formaliter: quia vnum non includit aliud in primo modo dicendi per se: secundo modo possunt dici esse idem formaliter: quia sunt idem in quidditate specifica & in formalitate. Ad propositum applicando bene Auctor dicit, quod identitas formalis propriè infert omnes alias identitates: ut sortes & homo

mo sunt idem formaliter propriè, ergo idem realiter; sed loquendo impropiè de identitate formali, non est verum, quia sortes & Plato sunt idem formaliter impropiè, & tamen non sunt idem realiter, nec idem subiectivè secundum ultimum modum. Et dixit Auctor, quod identitas formalis infert omnes alias in rebus non compositis ex re & re: & notanter dixit in rebus non compositis ex re & re, quia identitas formalis non infert alias identitates in rebus compositis ex re & re, materia & forma sunt exdem formaliter composito cum sint de sua diffinitione, & tamen distinguunt realiter à composito: & ratio est, quia compositum est res composita ex re & re.

Concordantia cum Arift.

Sed ubi Arist. posuit quod maior identitas infert minorem? Ad hoc respondeo dicens, quod hoc dictu Auct. conformatur cum his, quæ habet Aristot. s. metaphysic. t. comment. i. 2. ubi dicitur, semper posteriora precedencia sequuntur: ut quæcunque numero, specie unum sed quæcunque specie non omnia numero sed genere omnia unum quæcunque & specie, quæcunque vero genero non omnia specie, sed proportione, & quæcunque proportione, non omnia genere. Per hæc habemus, quod maior unitas infert minorem, & non econtra ut quæ sunt idem numero sunt idem specie, & non econtra: & quæ sunt idem specie, sunt idem genere & non econtra, & quæ genere sunt idem, sunt idem proportione: sic dicamus de identitate rationis, & ex natura rei: ut quæ sunt idem ratione sunt idem ex natura rei, & sic de aliis omnibus. Sed quod major distinctio inferat minorem, confirmatur per ea, q. habet Arist. s. metaphysic. & decimo metaphysic. t. co. 9. ubi dicitur, quod unum & multa opponuntur plurib. modis, & in quinto metaphysic. t. c. 12. postquam conclusit, quod maior unitas infert minorem, dixit: palam autem & multa opposita dicuntur vni: & quia oppositorum eadem est disciplina & maior unitas infert minorem, ergo & maior multitudine infert minorem. sicut igitur Arist. in unitate & multitudine vult consequentias istas valere, q. maior

Maior unitas infert minorem.

Maior inferat minorem, sic vult valere istas consequentias in identitate, & distinctione, quod maior inferat minorem. nam ea, quae unum sunt idem sunt, & quae multa sunt distincta sunt: habemus ergo ex Arist. quod istae consequentiae sunt bona: quando maior identitas, aut distinctionis infert minorem. Si autem volumus tenere ea, quae Auctor dicit contra alios formalistas, quod non valent istae consequentiae in omnibus, maximè de toto & partibus, compositum est idem formaliter materiae & formae: & tamen distinguitur realiter ab eis. Hoc similiter potest confirmari per Alio isto. nam 7. metaphysic. t. comme. 35. vult, quod materia & forma sunt partes quidditatis, & de esse entia compositi, & sic compositum est idem formaliter materiae & formae, & quod distinguatur realiter ab eis confirmatur etiam per Arist. 7. met. t. c. vltimi, in quo dicitur, quod compositum est aliquid aliud additum componentibus, & sic distinctum realiter à componentibus: & exemplificat de syllaba & litteris. Quod etiam dicit de ente & passionibus, quod sunt idem realiter confirmatur per ea, quae Arist. habet in 4. in meta. tex. comment. 5. & 3. ex quo habes, quod ens, & unum sunt idem: & Scotistæ exponunt idem idest realiter, & non sunt idem obiectiuè confirmatur per Arist. 1. Posterior. quando dicit, quod passio prædicatur de subiecto in secundo modo: ergo subiectum idest ens ponitur in definitione passionis ut additum per Arist. 1. Posterior. & in septimo meta. t. c. 17. & 19. sed si ens cadit indissimilitione passionum ut additum, ergo non ponitur in definitione quidditativa earum, & sic ens & suæ passiones non sunt idem obiectiuè: nec negari potest apud Arist. ens habere passiones, quia quarto meta. t. c. 5. ponit ens habere passiones, sicut numerus, & linea habet proprias passiones, & sic ex eo habemus ut probauimus tales passiones esse easdem realiter cum ente & distinguui ab ente obiectiuè. Quod vero dicit differentias potentiarum animæ esse de mente Aristot. in praecedenti articulo: & non solum differentias istas, sed etiam omnes alias differentias probauimus esse primò diuersas. Sed quod tales potentiaz sint idem realiter, & consequenter differentiaz earum de mente Aristotelis hoc probat

Scotus

Quod poten-
tia Anima
sint idem rea-
litas nido
Scotus. 16.
dist. 2.

Scotus 16. distinctione. 2. vide eum ibi: & accipiat hoc praeceptum Aristoteles in secundo de Gene. textu commentarii 59. & in 8. Phy. t. comment. 56. illud est ponendum in natura quod melius est, si sit possibile, &c. sed melius est esse unam rem potentias animae, & earum differentias, quam esse plures sicut dicit Aristoteles. primo physi. quia hoc dicit imperfectionem: ergo una res sunt potentiae animae & suae differentiarum, & sic patet tota concordantia istius status cum Aristotele.

Dubia & observationes super sextum.

Hic est primò obseruandum super illo, materia & forma, cùm sit de quidditate compositi sunt eadem compositio: quod totum est idem formaliter partibus essentialibus & est realiter sed non econtra: & sic dicendum quod totum & physicè & mater. sit idem realiter & formaliter partibus: & sic consequentia valet in omnibus: unde illa quae sunt idem formaliter sunt idem etiam realiter: nec est instantia aliqua de toto & partibus: quia semper totum quomodounque acceptum identificatur realiter & formaliter partibus, & non distinguitur à partibus: sed partes à toto distinguuntur. Sed contra hoc uidetur esse intentio doctoris in tertio, distinctione. secunda, & super septimo metaphysice vbi Scotus non dicit, quod partes realiter distinguuntur à toto, sed quod totum realiter distinguitur à partibus, & consequentia non valeret in omnibus: quia sic totum est distinctum à partibus realiter, & est idem formaliter partibus. Respondeo ad hoc si vis tenere, quod consequentia in omnibus valeat, dicas quod Scotus non ponit totum distinguiri realiter à partibus: quia isto modo consequentia non valeret in omnibus, sed tenet quod totum est idem formaliter, & realiter partibus. Scotus enim intelligitur sic, quando dicit totum est distinctum realiter à partibus, id est totum est distinctum ex natura rei à partibus. Sed quia ista non fuit mens Scotti, propterea apono secundam responsionem, & dico quod est donominatio extrinseca, & terminativa, & non formalis neque subiectiva, id est totum non distinguitur à partibus.

Totum realiter distinguitur à partibus.

partibus realiter:ita , quod distinctio realis fundetur in
 toto , & sit in eo formaliter , sed est in toto terminatiuè ,
 & extrinsecè , & determinatiuè : quia scilicet partes di-
 stinguuntur à toto realiter , & distinctio realis in partib.
 est formaliter & subiectiuè , sed in toto est terminatiuè
 extrinsecè & denominatiuè , sicut dixit Scotus in 3o. di-
 finit. primi , quod Deus formaliter non est Dominus ;
 sed Dominum est in creatura & in seruo formaliter , ex-
 trinsecè verò & denominatiuè & determinatiuè Deus
 est dominus : ergo dicamus , quod totum non verè distin-
 guitar à partibus , & sic totum erit idem formaliter , &
 realiter partibus , & tunc consequentia est formalis in
 omnibus identitatibus , quod maior identitas infert mi-
 norem , neque valebit instantia de toto , & partibus , &
 in hoc saluaretur sententia Auerroys : sed qualiter tunc
 valet disputatio Scotti contra eum ? si tu vis , quod to-
 tum est idem realiter partibus , similiter hoc tenet
 commentator : quomodo Scotus arguit contra com-
 ment? tunc potest responderi consequenter sic , quod
 Scotus in hoc arguit contra comm. quia Scot. vult , quod
 solum totum sit idem realiter partibus , & nō partes sunt
 idem realiter toti . comment. vult , quod totum est idem
 realiter partibus , & partes sunt idem realiter toti : ideo
 valet disputatio Scotti contra comm. quia Scotus probat
 contra eum , quod partes distinguuntur realiter à toto:
 sed non probat , quod totum distinguitur realiter à parti-
 bus , & sic tenet disputatio sua . Sed forsitan dices quo-
 modo totum distinguitur realiter à partibus , si totum nō
 manet sine partibus ? ergo totum non distinguitur reali-
 ter à partibus , neque partes manent corrupto toto , er-
 go partes non distinguuntur à toto : & pro hac re facit
 Scotus qui in 2. distinctio. 1. tenet , quod illa sunt distincta
 realiter , quando vnum manet sine altero . modo totum
 non manet sine partibus , ergo totum nō distinguitur rea-
 liter à partibus , nec partes manent corrupto toto : ergo
 partes non distinguuntur à toto . Ad hoc dico quod licet
 totum non maneat sine partibus , & partes aliquando nō
 manent sine toto , tamen realiter distinguuntur : quia cū
 & causatum realiter distinguuntur , & si vnu nō m. nec
 sine

Sae altero, hoc non est propter identitatem, quam habent partes ad totum, sed pp inclusione totius respectu partium, quia videlicet totum includit partes. si contra respositionem arguas sic, illud quod includit aliqua in primo modo dicendi per se, est idem formaliter illis: sed totum includit partes saltem essentiales in primo modo: ergo est idem formaliter illis. Respondeo, verum est, q; totum quod est inferius est idem realiter & formaliter superiori, & sic totum est idem realiter, & formaliter partibus: sed superiora, idest partes non sunt idem formaliter toti: nec partes physice sunt idem realiter inferiori, & toti.

Obseruandum est etiam in illa verba Syrasti: identitas se totis obiectiuè ab omnibus infertur, quod hoc habet verum, sed non gratia formæ, i. hæc cōsequentia non valet in omnibus: quia differentiæ potentiarum animæ sunt idem realiter, & similiter ens, & suis passiones: & tamen non sunt idem obiectiuè: sed est distributio accommodata: hoc est quaado dicitur, q; ab omnibus infertur identitas obiectiva non est vera in omnibus, sed accommodatur pro aliquibus, verbi gratia est verum, quod ab omnibus infertur identitas obiectiva, quando illa quæ sunt idem dicunt quidditatem: & tunc tollitur instantia de vltimis differentijs: quia illæ non dicunt quidditatem, similiter instantia de ente, & suis passionibus, quia nō dicunt quidditatem: nisi velis dicere, quod est vera consequentia in omnibus, & quod tales vltimæ differentiæ animæ, & ens & suis passiones nō sunt idem realiter per se loquendo, sed tantum per accidens. Est etiam obseruandum, ex ijs quæ habet Scotus in 2. quotlib. de maiori distinctione extensiua & intensiua: quod nos possumus colligere unam distinctionem esse maiorem altera, & hoc dupliciter, aut extensiù & extrinsecè, aut intensiù, & intrinsecè: vnde illa est maior distinctio extensiù, quæ plures entitates habet: & sic dicimus, q; maiori distinctione extensiù distinguitur ternarius, quam binarius, quia pluribus unitatibus: & sic maiori distinctione distinguitur: sed loquendo intensiù ternarius non distinguitur maiori distinctione, quam binarius, quia ambo numeri habent

habent suas quidditates: intensuè loquendo, tanta' diffinitio &ione distinguitur binarius, quanta distinctione distinguitur ternarius. si autem loquamur de maiori distinctione intrinseca & intensuia: hoc dupliciter potest esse, aut erit per se & formaliter, aut per accidens, & materialiter: si per se, maiori distinctione distinguuntur duæ secundæ intentiones, ut genus, & species, quam duæ quantitates molis duorum montium, ut, verbi gratia montis Gargani, & montis Aethnæ in Sicilia: patet, quia genus & species, nunquam per se, & quidditatius conueniunt in aliqua specie: sed duæ quantitates molis conueniunt in aliqua specie; si autem loquamur materialiter, & per accidens duæ quantitates molis distinguuntur maiori distinctione: quia istæ quantitates duorum istorum montium habent maiorem entitatem, & ultra nunquam erunt simul in aliquo: sed genus & species possunt stare in aliquo uno, & habent minorem entitatem, ideo materialiter minori distinctione distinguuntur. Si ergo quandoque fieri tibi argumentum ab aduersarijs, q̄ maior est distinctionis realis, quam rationis: concedas, q̄ est maior quandoque materialiter, & per accidens: non autē est maior per se & formaliter. Deinde animaduerte qualiter vna distinctio per bonam consequentiam posset omnes alias consequentias inferre, vt dicit Syretus. Pro ista opinione Auctoris posset adduci illud dictum Scoti secundo direct. r. q. 4. in solutione principali: vbi dicit, quod tam in rebus, quam in intellectu differentia maior manifesta est: & ex illa concluditur frequenter differentia minor, quæ est immanifesta. hoc expono sic, in rebus differentia maior est manifesta: exemplum differentia creaturarum est maior quam differentia Idearum, & ista differentia creaturarum est nobis manifesta: & ex hac maiori differentia cocludimus differentiam Idearū, quæ sunt in mente diuina & est nobis immanifesta, & est minor. similiter in intellectu differentia, quæ est inter animal & rationale, est manifesta, & vocatur differentia in intellectu, quia s. talis differentia non est inter rem, & rem, sed inter realitates, & est differentia maior, & ex ista differentia concluditur differentia minor, verbi gratia differentia,

quæ

*Quæ sunt in
mente distinc-
tione sunt no-
bis immanis
festa.*

quæ est inter essentiam diuinam, & paternitatem : & illa prima est manifesta nobis . secunda est immanifesta nobis, quæ omnia possunt elici ex illo loco Sco. & dixit frequenter Sco. quia non est semper verum, q̄ maior distinctio inferat minorem, & sic Sco. fuit opinioni Aut. q̄a vult, quod non sit consequentia formalis, quando una distinctione infert aliam .

Animaduersiones in Syretti solutiones.

C Larius potest responderi ad tertium argumentum: concedendo, q̄ infertur per commutatam proportionem, & est verum, q̄ sicut res subiecti est eadem cum re passionis, ita formalitas subiecti est eadem cum formalitate passionis uniformiter, scilicet realiter, hoc patet sic. nam subiectum & propria passio sunt idem realiter: similiter formalitas subiecti, & propriæ passionis sunt idem realiter: q̄ si inferatur sunt idem realiter, ergo formaliter, ipsi dices formalitas subiecti & passionis sunt idem realiter, ergo erunt idem formaliter, est fallacia consequentis. hoc declaratur sic arguere à superiori ad inferiorius affirmatiuè est fallacia consequentis, patet. nam dicendo sic, est animal: ergo homo, non valet: sed bene valet, ab inferiori ad superiorius: est homo, ergo animal: similiter hęc sunt idem formaliter: ergo idem realiter, consequentia est bona & formalis, & est arguere ab inferiori ad superiorius. Sed, si argueremus, sunt idem realiter: ergo idem formaliter, est fallacia consequentis; quia à superiori affirmatiuè arguimus ad inferiorius, ut dictum est: si vero in commutata proportione inferatur, q̄ sicut res subiecti est eadem realiter cum re propriæ passionis, ita formalitas subiecti est eadem formaliter cum formalitate propriæ passionis. non sequitur: q̄ non sequitur, iam declaratum est: quia ex minori identitate non sequitur major. Dubitatur hic. cōsequenter, qualiter potest accipi formalitas passionis, alia ab ipsa formalitate subiecti, & videtur q̄ non: quia passio est respectus: & tu intelligas aptitudinalis, & dependentia ad terminum est, de essentia huius respectus aptitudinalis: q̄a terminus sibi essentialem competit, quam habitudo ad funda-

Passio est respectus apud animalis.

fundamentum, volo modo probare, quod talis respectus
aptitudinalis non dicit formalitatem, quia terminus non
est in actu, & respectus iste passionis habet esse necessa-
riò per terminum, quomodo iste respectus passionis po-
teat dicere distinctam formalitatem à subiecto, si termi-
nus suus non est in actu? & tanto magis augetur difficul-
tas, quia Auctor non vult, quod secundæ intentiones ha-
beant formalitatem, neque modi intrinseci habeant
aliam distinctam formalitatem positiuè à quidditate,
quomodo respectus aptitudinalis, idest risibilitas cuius
terminus non est in actu, necessariò habet esse per termi-
num, & dicit distinctam formalitatem & aliam à subiecto,
cum terminus sit non in actu? & quod risibilitas & quæ-
cunque propria passio sit non in actu, patet ex dictis Sco.
secunda. q. quol. vbi vult, quod aptitudo non habet ratio-
nem entis in actu, quia relatio non est maioris entitatis
termino: idem habet octaua & quarta d. primi, & 13. q.
quoli. & 28. d. primi q. tertia. Ad hoc respondeo, quod
propria passio, & quæcunque relatio, est in actu ratione
fundamenti: licet non sit in actu ratione terni, sed so-
lum in potentia: sicut Scot. 13. quolib. voluit, & hæc est
causa, quod relatio frequentius denominat subiectum &
fundamentum, quam terminum, quia terminus non est
in actu. Et si dices respectus aptitudinalis essentialius
dependet à termino quam à fundamento, ergo principia
lius denominabitur à termino, & quia terminus non est
in actu, sed in potentia, ideo risibilitas non est in actu.
Ad hoc dico, quod eo modo, quo talis terminus est actu
ens, sic inhæret, propterea respectu termini non est ens
in actu: tamen respectu fundamenti est bene in actu secū-
dum modum, licet secundum quid est ens in potentia, &
hoc sibi sufficit ad hoc, q. dicat formalitatem distinctam
à subiecto, scilicet, q. sit in actu ratione fundamenti, vel
dicas, q. non est inconueniens, quod sic dicat formalita-
tem distinctam suo modo à subiecto, quia si bene esset oīno
in potentia, & nullo modo in actu ipsa risibilitas, adhuc
suo modo formaliter distingueretur, quia si illa, quæ in
potentia oīno sunt, sicut sortes, & Plato futuri, suo modo
distinguntur realiter, sicut i primo articulo cōcessū est ab

Aa Aucto.

Aucto. quid mirum si risibilitas , quæ aliqualiter est in actu ratione fundamehti, distinguatur suo modo ab homine? Sed fortius est dubium: nam accipiatur subiectum in terminis de relatiuis, quod fit relativum, ut paternitas & propria passio paternitatis: difficilius est in his videlicet quomodo ista duo habeant distinctas formalitates, cum paternitas sit minimum ens. maxime quia respectus quantum magis sua propria passio , quæ est propria passio respectus est minimum ens:& ultra hoc nos dicimus, quod non est respectus actualis, sed aptitudinalis, quomodo igitur cum includat has tres conditiones, potest dicere distinctam formalitatem à subiecto suo , scilicet à paternitate? Ad hoc respondeo quod talis propria passio paternitatis, quæ sit à suo modo, dicit distinctam formalitatem à paternitate, licet non distinctam formalitatem aqualem, tamen distinctam aptitudinalem. alia clara sunt.

Tertio dubitatur num illa omnia realiter distinguuntur, quæ diuersas sortiuntur definitiones. & videtur quod non, quod sic probo nam supponendo quod prædicamenta non realiter distinguuntur sed solum formaliter, accipio aceidens, istud accidentis diffinitur per substantiam & per presuppositum, prædicamenta non sunt distincta realiter, ergo accidentis aliquod non distinguitur realiter à substantia, maximè, quia includit substantiam diffinitione sua quomodo dicit Syrectus quod illa quæ habent diuersas diffinitiones, realiter distinguuntur? Ad hanc instantiam respondeo sic; quod quando Auctor dixit illa distinguuntur realiter, quæ habent diuersas diffinitiones, intellexit sicut vides in litera , de diffinitionibus quidditatiis , & quarum una non includit aliam nec addimentaliter nec quidditatiè. & non intellexit de diffinitionibus datis per additamentum , quia licet aliqua sic habeant diffinitiones diuersas, sicut accidentia , non tamen semper sic sunt distincta realiter.

Quarto dubitatur num illud dictum Syrecti, positum in solutione sexti argumenti sit verum , scilicet quod in his formalitatibus subiecti & passionis nihil est communem vniuocum vniuocè dictum, habent tamen unam communem realitatem subiectuam . dico , quod loquendo

de

de formalitatibus propriis passionum & subiecti, semper est verum secundum viam nostram, q̄ nihil habent commune vniuocè dictum, sed benè habent communem realitatem subiectiuam, sed in alijs non est verum: nam h̄ec albedo & sortes habent realitatem communem subiectiuam, & ultra hoc habent aliquid commune vniuocè dictum. Sed contra hanc determinationem, potest quis hoc pacto insurgere, subiectum & propria passio dicunt unam naturam, ergo habent aliquid vniuocum vniuocè dictum saltem ens, & posset sic formari ratio, si illa quæ non sunt eiusdem naturæ, ut homo & albedo habent aliquid vniuocum vniuocè dictum commune: quanto magis ista, quæ sunt eiusdem naturæ ergo formalitates subiecti, & passionis habebunt aliquid commune vniuocè dictum. Deinde accipiatur homo & risibilitas: risibilitas cum sit propria passio ponitur in prædicamento qualitatis, ergo homo & risibilitas habebunt aliquid commune vniuocè dictum, saltem ens, sicut homo & albedo, quæ est qualitas, habent ens, ergo subiectum & propria passio habent aliquid commune vniuocè dictum, & similiter formalitates eorum. Ad ista argumenta sic respondeo & dico ad primum, q̄ subiectum & passio dicunt unam naturam subiectiuam, sed non obiectiuam: & cùm dices, si homo, & albedo includunt ens vniuocè dictum, & habent aliquid vniuocè dictum: quanto magis homo, & risibilitas dico, q̄ illa prima bene possunt includere aliquid vniuocè dictum, quia ambo sunt in recta linea prædicamentali, sed homo & risibilitas cùm non sint ambo in recta linea prædicamentali non habent aliquid commune vniuocè dictum, & consequenter sequitur, q̄ nec formalitates subiecti & propriæ passionis possunt habere aliquid commune vniuocè dictum. Ad secundum quando dicitur, q̄ risibilitas ponitur in prædicamento qualitatis, hoc falsum est: sed risibilitas ponitur reductiæ in prædicamento non ponitur substantiæ: quia est relatio aptitudinalis, quæ illi cuius est in prædicante identificatur, & risibilitas aut formalitas risibilitatis non potest includere aliquid vniuocè dictum, cùm sit in prædicamento reductiæ: & sic formalitas hominis, & risibilitatis nihil habent commune vniuocè dictum. Ultra solutionem.

tionem doctrinam Syrecti ad octauum argumentum potest
 clarius responderi: negando maiorem, quæcunque distin-
 guuntur quidditatiuè distinguuntur realiter & essentiali-
 ter: & cum tu probas, quidditas, & res idem sunt, negatur
 hoc de re existentiaz, vel subsistentiaz, sed bene verum est
 de re essentiaz, sed si res sumatur communiter, totum est
 concedendum, idest si sumatur res essentiaz, quæ est com-
 munis ad rem existentiaz, vel subsistentiaz, totum est con-
 cedendum, idest hoc totum est concedendum: quæcun-
 que distinguuntur quidditatiuè distinguuntur realiter,
 & essentialiter, & cum probas, quidditas & res idem sunt,
 verum est de re essentiaz, sed hoc nihil facit si vis loqui
 de re existentiaz, vel subsistentiaz, quæ faciunt distinctio-
 nem realem, de qua loquimur in proposito, & nihil con-
 cluditur in argumento, isto modo capiendo rem, scilicet
 essentiaz, idest non concluditur distinctio realis, quæ est
 inter rem, & rem propriè sumptam existentiaz, vel subsi-
 stentiaz, quæ distinctio est una de septem distinctionibus,
 & sic non habet intentum argumentator. Auctor uero re-
 spondet alio modo & sua responsio est optima, negando,
 q; quidditas & res sint idem adæquate, teneas quancun-
 que responsonem volueris. Aduerte etiam super illo de-
 cimo argumendo, quæcunque distinguuntur numero, di-
 stinguuntur realiter, qualiter Auctor concedit primum
 propositionem, & est ita, quæ distinguuntur numero di-
 stinguuntur realiter: quæ videtur falsa: patet quia actio,
 & passio sunt distincta numero, quia si sunt in diuersis ge-
 neribus actionis & passionis, sunt distincta genere, specie.
 & numero, & tamen nō sunt distincta realiter, quia actio
 non separatur à passione: & ante in opponendo conces-
 sit Auctor, q; sunt idem realiter actio, & passio, & distin-
 cta formaliter, & posset clarius responderi aliter sic, quæ
 sunt distincta numero, & separabilia sunt, illa sunt distin-
 cta realiter, & tunc efficit optima responsio.

Hic ad tutelam & defensionem Syrecti obserua super
 solutionem probationis decimi articuli, q; & si dictis suis
 sibi repugnare & contradicere videatur, non tam en con-
 tradicit, pro quo nota, quod Auctor in precedentibus di-
 git: quod in illo tractatu loquuturus est de formalitate
 secundo

Secundo modo propriè sumpta: quæ dicitur de omni eo, quod est ens quidditatiuè, & de omni eo, q̄ est aliquid en tis, præterquam de modis intrinsecis, & isto modo forma litas conuertitur cum realitate obiectua, nec est communior ea, sed tam formalitas isto modo, quam realitas obiectiva, sunt communiores quidditate: de ista igitur loquitur Auctor: modo vides, q̄ si formalitas est communior quidditatiuè, non valet ista consequentia: quæcumque distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatiuè: & tamen Auctor hic eam concedit, & vult, q̄ formalitas sit idem cum quidditate, quæ formalitas quando est idem cum quidditate, est tertio modo sumpta, & tamen dicit, q̄ de ista quæ est quidditas, non loquitur, sed de illa quæ est accepta secundo modo, & sic contradicit sibi, quia vnum promittit & aliud exequitur. Ad hoc respondeo sic, q̄ Auctor bene promisit loqui de quidditate secundo modo sumpta, scilicet in assignando distinctionē formalem, quæ est inter duas conceptibilitates seorsum conceptibiles, & ibi hoc obseruauit & in omnibus aliis lo eis, sed quia hic debet satisfacere argumento aduersarij accipientis formalitatem, quæ conuertitur cū quidditate, & tertio modo acceptam, ut euacuet rationem aduersarii, & declareret quid potest concludere aduersarius, & concedit, quod quæcumque distinguuntur quidditatiuè, di stinguuntur formaliter tanquam prius dictum ab aduersario, sed non q̄ ipse ex determinatione sua hoc concedit, sed propter rationem alterius, qd tamen verum est, & ad propositum hic sumptum, ideo non contradicit sibi. Nota etiam quō doct̄ Syrectus immissa spicula in hostes retor queat: illi enim volebant probare, q̄ actio & passio esset idem numero. contrā ad hominem uos Thomistæ vultis actionem & passionem specie distingui, hoc supposito sic insurgo ex Arist. 5. metaph. quæcumque distinguuntur specie, distinguuntur & numero, sed secundum vos, actio & passio distinguuntur specie, ergo & numero. Ideo tutior est Scotica veritas in via phil. quæ tenet q̄ actio & passio sunt distincta genore, specie, & numero. Alter pōt satisficeri vñdecimo arguento hoc pacto, qn̄ dicitur, illa quæ ha benē essentialiter & realiter diversas formas, sunt distin-

&a

Qua realiter & essentialiter verum est, q̄ illa quæ habent diuersas formas realiter, & essentialiter, sūt per se distincta realiter & essentialiter, sed falsum est, q̄ sint distincta realiter & essentialiter per accidens, immo per accidens sunt idem realiter, & essentialiter ratione tertij. exemplū accipiatur, albedo & dulcedo habet diuersas formas realiter & essentialiter: & per se essentialiter & realiter sunt distincta: tamen per accidens ratione tertij, idest lactis sunt idem. Quid si non votis tuis, hæc responsio arredit aliter soluo: qn̄ igitur dicitur, quæcumque habent diuersas formas realiter sunt distincta realiter, pater & filius habent diuersas formas realiter, ergo sunt distincta realiter. Respondeo verum est, q̄ pater & filius per se sunt distincti realiter, sed per accidens ratione infinitatis, nō sunt distincti realiter, immo sunt idem realiter ratione infinitatis.

Quomodo
pater &
filius per
se sunt dis-
tincti
realiter.

Dici potest q̄ non est simile, quia in differentia rationis est aliquid actuale, & aliquid potentiale, sed non sic in distinctione ex natura rei. Deniq; in ultimis verbis textus dubitatur, vtrum in distinctione rationis, fundamentum rationis, sit potentiale & nō in distinctione ex natura rei: quia minus videtur: Respondeatur q̄ potest esse semper fundamentum potentiale in distinctione rationis, quia fundamentum reale, & secunda intentio non faciunt compositionem, ideo dicitur, q̄ Deus est masculini generis, quia hæc non faciunt cōpositionem, propterea Scot. 39. dist. 1. concedit: q̄ Deus potest esse subiectum secundæ intentionis, sicut logicè loquendo dicimus, q̄ prædicatu quocunque dī inesse subiecto, sed non vult, q̄ sit subiectum alicuius formæ realis, sed in distinctione ex natura rei non semper fundamentum est potentiale. nam, quando dicimus, q̄ in diuinis est distinctio formalis, Deus non se habet ut potentiale fundamentum respectu distinctionis formalis, quia in Deo nulla est potentia, nec est subiectum aliquo modo, ut Scot. contra Henr. quinta primā probat. Et sic patet solutio argumēti, & finis totius operis.

s. primo
q. 2.

F I N I S.

Laus Deo omnipotenti.

D. Patri Francisco, ac D. Antonij.

QVINQVE
ILLVSTRIVM
AVCTORVM
Formalitatum Libelli.

Nempe, { Antonij Syrecti , cum annotationi-
bus Mauritij .
Stephani Burlipheri .
Mauritij Hibernatis .
Antonij Trombetæ , & Laurentij
Brixienfis .

Cum Indice Amplissimo.

V E N E T I I S ,

Apud Franciscum de Francis Senensem .

M. D. L X X X V I I .

M A P H E I D E M A P H E I S
Liberalium Artium Cultoris ad
Lectorem Endeca-
syllabum.

*Excussum latebris habes volumen
Syrecti Studio selectandum
Refertum penetralibus deorum.
Nam recondita sunt in hoc Libello
Sensa Aristotelis profundiora.
Quodq; Auerrois ille Cordubensis.
Ad mentem retulit sui Magistri.
Et Scoti inuenies Secretiora
Solerti ingenio magis tenenda
Quam si defluerent Sybillæ ab ore.
Hoc Antonius ille Taruisinus
Quo non credimus esse doctiorem.
Excultum dedit omnibus legendum.
Quare Tu innumeras referto grates.*

ANTONIVS DE FANTIS
Taruisinus Artium Doctor
Lectori Salutem.

Ccipe candidissime Lector exultum For-
marum intelligibilium opus mira specu-
lationum copia refertum iuxta verio-
rem Philosophi & Auer. nec non subti-
lissimi Sco. peritiam nuper rime ab infinitis
pene erroribus absolutum: alaci animo, confiden-
tiq; ingenio tuo perlegendum, quod sane antea fasti-
dire potiusquam oblectare lectorem solebat: nunc ve-
ro compendiosa Vrbinatis Antistetis Antonij Trom-
bete expositione dilucidatum letitabis: adiunctasq;
celeberrimi Archiepiscopi Mauritiū additiones, &
epitomata, nostrasque plurimis in locis annota-
tiones, e quibus admirabiles inuestiganda verita-
tis methodos assecutis: illisque premonitus apic-
cem speculationis disciplinarum omnium facile
pertinges: neq; his te plurimum uel admirari, uel alii
earum cognitu deterreri velim, quod illas adeo suc-
cinctas, adeo breues adeo (ut ita dicam) scrupulosas
in marginibus perlegeris, abditissimos rerum desi-
gnantes intellectus: pleraque sapius in affectu
argumenta insoluta reliqui: pluribus namque ex
causis id merito factum arbitrare. Tanta etenim
est discipline Scoticae subtilitas: profundaque rerum
altissimarum indago: ut maiora semper intelligentiae
enigmata repullulent, quorum omnium copiosa ex-

2 * positio

positio maximum potius volumen quam angustum marginem exposceret : quibus te monuisse sat est . Nosti præterea lector ingenue quantum ipsa latentium rerum admiratio doctrinarum omnium adeptionis conferat : neque vel studiosus , vel more Pitthagorico Philosophus ille putabitur , qui in capescenda veri cognitione ab admirationis igniculo erit : alienus propter namque admirari inquit Stagyrita philosophari cœperunt Philosophi . Imbecillis iccirco obtusique prorsus ingenij est indicium circa bonarum artium studia versati , nil dubitandum : nilque admiratione dignum tenere . Hac itaque solertium ingeniorum progymnasmata sagaci trutina cautiorique studio examinanda sunt , quæ si in propatulum prodirent ocio potius quam literaria exercitatione studiosorum ingenia torpescere videbentur . Nosti præterea quot Penthei quot Lycaones propediem succrescant : qui sese tribunaliter inflantes vniuersas in Parnaso disciplinas calluisse profitentur , quos cum vrgenti harum additionum aculeo pupugeris : illos ab omni prorsus ingenij solertia alienos agnosces : quamobrem id consulto factum puta . Verum si blatterones in angulis obstrepare personeris : quid ad superos : quod sus Mineruam edias ? Vale .

I N D E X
 IN P R A E D I C T O S
 Q V I N Q V E
 Formalitatum

Auctores: quorum Laurentius Brixensis solus
 notatur per literam. B.

A

 A solutum quotu- plex. 175. 183. B. 16.	A bsolutum & re- latio medianat inter ens & de- cem prædicamenta. B. 30	p licia. 18
		A ctio acta quæ, sit. 138
	A bsolutum quod est commu- ne substantię, & qualitatē nō potest esse genus. 183	A ctus intellectus duplex re- fatus & collatiuus. 24. & re- flexus etiam. 172
	A bstractionum tria genera. 75	A d aliquid an sint omnia alia à Deo. 28
	A bstractio ultima cuius libet rei quid sit. 54	A nalogum vnde dictum, an detur purum analogū. B. 8.
	A bstractum quomodo dicatur prius concreto. B. 57	A nalogum omne vel est equi- uocum vel vniuocum. 14
	A ccidens capi dupliciter po- test. 12. 145	A ngelus & anima quomodo sint simplices vel quibus cō- ponantur. 18. 154. B. 34
	A ccidentia quomodo sunt sim-	A rgumentum à coniunctis ad- diuisa quomodo valeat. B. 82
		A rgumentum a parte in mo- do ad totum in modū quo- * 3 mode

I N D E X.

modo valeat.	231	Conceptus transcendens qui fit.	150
Attributum quid.	187	Conceptus contrahentes quid dicant.	36
Attributa in diuinis formaliter distinguuntur ab essentia diuina, à se inuicem, & à relationibus.	60	Conceptus communis Deo & creaturis realis quomodo potest capi nisi ab aliqua realitate eiusdem generis.	38
Et quotupliciter capiantur.		Conceptus perfectus & imperfectus.	38
144.		Conceptus diffinitionis alius per se est, alius diffiniti.	98
Quæ sint.	245. B. 88	Conceptus idem non potest esse certus & dubius.	B. 24.
Augustinus quandoq; loquitur ut philosophus.	155	vel quomodo potest.	26
		Concretum capit denominationem ab abstracto non è conuerso.	B. 96
		Concretum & abstractum distinguuntur sola ratione.	
		65. & 99. corundem bona consequentia.	B. 72
		Consequentialia bona est cum una credita infertur ex una credita & alia cogita naturaliter.	62
		Continentia vnitiva quorum sit.	105
		Contingens quid dicatur, & duplex est.	20.B.37
		Contradiccio est maxima oppositio & simpliciter prima.	177.277
		Contradictionis via est prima & maxima via ad demonstrandum distinctionem inter aliqua, ibidem	
		Creatura quælibet an sit composta	
Compositio duplex cum his & ex his.	19. 156		
Et ex re & re: ex realitate & realitate.	154		
Compositum unde dictum: quæ eidem requirantur.	B. 32.		
Compositum vel constitutum extot modis potest dici ex quot simplex.	18. & triplex esse ponitur.		
Composita compositione ex his quæ possint dici.	19.157		
Conceptus simpliciter simplex quis sit.	13		
Conceptus quomodo capitur.	148.174		
Conceptus contrahibilis & communis.	36		

I N D E X.

posita extra & re.	158	Differentia inter modum in-
		trinsecum & differentiam.
D	36	
D <i>Eus est, vt cognoscitur a beatis in patria, quæ propositio sit.</i>	<i>210.</i>	Differentia dicit realitatem actualem qualitatiam.
Deus & creatura quomodo sunt idem.	<i>B. 113</i>	Diffinitio & diffinitum quomodo distinguantur.
Deo & creaturis communia.	<i>210</i>	<i>34. 119. B. 52.</i>
Deo competit necessitas & infinitas.	<i>152. & existentia etiam sunt eius intrinseci modi.</i>	<i>98</i>
Deo in sunt plures quidditates.	<i>B. 47</i>	Diffinitio & diffinitum quomodo capiatur.
Dependent omnia essentialiter a Deo.	<i>164. B. 38</i>	<i>197</i>
Dici de omni & de nullo regulari quid sit.	<i>B. 80</i>	Diffinitum omne est idem formaliter cum sua diffinitione.
Dicere & dictio vt est notio in diuinis quid sit.	<i>189</i>	<i>119</i>
Differentia omnis rationis facit compositionem rationis.	<i>4</i>	Distingui ratione quæ dicantur.
Differentiae ultime quæ, & quomodo distinguantur.	<i>277</i>	<i>113</i>
Differentiae quomodo important distinctam realitatem.	<i>218.</i>	Distingui se totis subjectiue quæ dicantur.
Differentia inter primum modum dicendi & secundum.	<i>B. 111.</i>	<i>120</i>
Differentia inter relationem respectum, & habitudinem.	<i>B. 17</i>	Distingui se totis subjectiue aliqua dupliciter dicuntur.
Differentia non identitatis quadrupla est in diuinis.	<i>29</i>	<i>77.</i>
		Distingui se totis obiectiue quæ dicantur.
		<i>79</i>
		Distinguuntur realiter, quæ formaliter distinguuntur.
		<i>vt probatur.</i>
		Sed in oppositū probatur.
		<i>7</i>
		Distinguuntur realiter quæ distinguuntur ex natura rei.
		<i>2</i>
		Distinguuntur realiter vel ratione quæcumque habentes diuersas definitiones.
		<i>2</i>
		Distinguuntur realiter & essentialiter quæcumque distinguuntur quidditatibꝫ.
		<i>3</i>
		Distinguuntur realiter quæ-
		<i>* 4 cunq;</i>

I N D E X.

-cunque distinguuntur numero.	4	Essentialis quæ sit. 133.
Distinguuntur per formam, quæ distinguuntur forma-liter.	4	273 Eadē stat cum idētate for-mali. 112
Distinguuntur realiter & es-sentialiter illa quæ habent realiter & essentialiter di-versas formas.	4	Q̄e cunque & identitas quæ cunque quæ requirat. 75
Distinguuntur ratione quæ di-stinguuntur per actum in-tellectus collatum.	26	Media quæ sit & in quibus detur. 42.B.1
Distinguuntur solum ex natu-rei superius & inferius, totum & partes, diffinitum & diffinitio.	106	Modalis quæ sit. 131
Et quomodo distinguuntur formaliter.	121	Ex natura rei quæ sit & qua-lis. 130. 223. utrum ponatur ab Aristot. 225. non po-test stare cum idētate for-mali 97. 99. nulla est minor distinctione formalis. 97.
Distincta per actum collati-vum intellectus etiam di-stinguuntur ratione.	26	104. 119. idem est quod di-stinctio rationis rei ratioci-nabilis. 26. per 4 genera op-positionis inuestigatur. 81.
Distincta essentialiter quæ sint.	75	279
Distincta realiter quæ sint.	72. 258	Formalis quæ dicatur & sit 116. 132. est duplex. 120
Distincta ex natura rei quæ sint.	42	Stat cū identitate reali 117.
Distinctio quid sit diffinitur B.	111	& quadruplici via potest in-vestigari. 81 282
Distinctio duplex est commu-nis & propria.	129	Realis quæ sit 71. 132. B. 101.
Vna aut maior in intellectu quomodo sit.	102	capitur dupliciter. 43. 122.
Non uana & ratio sortitur ro-bur ab aliqua re & quomo-do.	27	scilicet secundum supposi-ta & secundum naturas. &
Quomodo est inter essentiā diuinam, & p aternitatem.	63. & B. 224	quadrupliciter potest inue-stigari. 82. 283. tam realis quam essentialis stat cum identitate formalis. 112.
		115. 117
		Rationis cuiusmodi respe-ctus rationis sit 26. quænam sit. 130. eius uia generalis quæ sit. 178. inter quæ sit. 26.
		177. propter quæ inuestiga-tur

I N D E X.

tur 8. uidetur esse minima 85. 287	malitates.	62
Obiectum se totis quomodo inuestigetur 82. 283. quæ nam sit. 134. 275. 276 non infert alias distinctiones 110. quomodo verò inferat 287. stat cum distinct. formalis & realis. 125. 126	Duratio est triplex.	67
Subiectum se totis quomo- do inuestigetur. 82. 283. quænam sit. 133. 274. non infert alias nec maior est 110 stat cum formalis. & rea- li. 124	E.	
Distinctio inter essentiam diui- næ & paternitatē. 63. B. 224	Ntis diuisio in ens reale & rationis. 9	
Distinctio inter substantiam naturam & essentiam. 189	Ens rationis capitul tribus mo- dis. 9. 140. & quodnam sit. 139	
Distinctio inter quiditatem & modum quæ dicitur esse ex natura rei, an sit modalis vel quiditatiua. 226	Ens reale prima sua diuisione diuiditur per quantum & non quantum. 10 141. 207. B. 11	
Distinctiones quæ nam sint necessario ponendæ. 118. 126	Ens quantum diuiditur per fi- nitum, & infinitum absolu- tum & respectiuū 10. 182. 223. B. 13	
Distinctiones omnes scotice per quem modum non ordi- nentur. 117	Ens absolutum quid sit. 10	
Diuersa esse aliqua & esse differentia aliud est. 79. 189	Ens respectiuū quod dica- tur. ibid.	
Diuersa esse aliqua se totis potest esse dupliciter. 88	Ens diuiditur in substatiā & accidens. 12	
Diuinis omnia quomodo sint eadem. B. 109	Ens diuiditur in ens simpliciter & ens secundum quid & qualia sint. 13 147	
Diuinis quadrupla est differē- tia non identitatis. 29	Ens & res simpliciter capitul, 181. B. 45	
Diuina amplures habeant for-	Entis conceptus est realis obie- ctivus. 219. finitus vel infinitus negatiue quomodo. 220	
	Ens quiditatue quid esse dica- tur. 185	
	Entia quiditatua quæ sint. B. 46	
	Ens quomodo sit contrahibili- le. B. 117. 122	
	Ens capitul dupliciter tran- scenderet & transcendentis- sime:	

I N D E X.

- simus: & qualia sunt. 16
Ens diuiditur in simplex & compositum: & qualia sunt. 18.
 153
Ens diuiditur in ens necessarium & contingens, & qualia sunt. 20. 159
Ens diuiditur in ens dependens & independens: & qualia sunt. 21. 164
Ens diuiditur in unum, & multa. 22
Esse obiectum in intellectu. 140
Essentia divina non est alia essentia & realiter à supposito. 8
Essentia divina & relatio distinguuntur in diuinis. 34
Essentia divina relationibus distinguuit formaliter. 60
Essentia & existentia sunt idem realiter. 136
Essentia divina quomodo sit de essentia patris. 139
Essentia quomodo capit. 197
Essentia nulla diuina distinguuntur formaliter ab essentia diuina. 250
Essentia diuina est pater quomodo. B. 74
Ex & de quid notant. B. 81
Existentia quomodo dicatur esse intrinsecus modus essentiaz diuinæ, vel de esse ipsius. 209. quomodo sit in Deo & creaturis 210. an sit de quiditate Dei. B. 56

F.

- F**ilius est de essentia vel essentiaz an sit propositio essentialis 57. 238
Finis quotuplex. 259
Forma & materia quomodo distinguantur. B. 101. 106
Forma distinguunt & separant. 4
Forma dicitur multipliciter. 44. & 185. unde veniat. B. 48. 60
Formalitas tripliciter capit. 30. B. 87
Formalitas alia totalis, & ad quam, alia partialis. 291
Formalitas unde veniat. 44. 245. B. 61. & quæ sit. 137. B. 48
Formalitas communis est ad realitatem & quidditatem. 193
Formalitates plures an sint in diuinis. 62
Formalitas quintupliciter sumitur. 44
Formaliter quæ distinguuntur. 60

G.

- G**enus quale sit 152. generallissimum. 151
Genus & differentia genere distinguuntur & plusquam genere. 63. 249
Gignere scipsum nihil potest tam in creaturis quam in

I N D E X.

In diuinis.

H.

Homo & equus quomodo sunt idem B. 113
Homo albus est homo albus,
homo albus est homo, ho-
mo est homo albus: & simi-
les propositiones in quo mo-
do dicendi per se sint: &
quod nihil uere prædicatur
de huiusmodi propositione
qualis est hæc sequens.

Homo est homo irrationalis:
homo irrationalis est ani-
mal: homo irrationalis est
homo irrationalis & simile
est iudicium de omnibus
alijs. 48

I.

I Dem sunt uel eadem ra-
tione quæ habent eundem
omnino conceptum. 26

Idem obiective quæ nam sint.
79. 276

Idem realiter esse aliqua quo-
modo dicantur. 265

Idem aliquid esse alicui dupli-
citer contingit. 202. B. 103.
105

Identitas maior an inferat om-
nes alias. B. 116

Identitas rationis non infert
alias omnes identitates.
112. & est absolutissima.
275. B. 43

67 Identitas rationis est duplex,
& quænam sit. 130. B. 43.

Ex natura rei & modalis.

131. B. 51. formalis. 132.
202. 243. 248. B. 85. eiusdē
definitio. 59

Essentialis & realis. 133. 265.
258

Essentialis duplex est. 75.
227. 28.

Se totis obiective & subiecti-
ue. 134. 274. 276. 268

Identitate subiectua aliqua
esse idem se totis, dupli-
citer dicuntur. 77

Imaginativa potest considera-
ri duplicitate. B. 41

Inferius est idem formaliter
superiori. 59 & quomodo
non est. 241

Infinitas quomodo sit de ratio-
ne formalis essentiæ diuinæ.
211

Intellectus est duplex agens
& passiuus vel possibilis. 24
167. B. 39

Intellectus actus est duplex
rectus & collatiuus. 24. 172
B. 42

Intellectus agens est actiuus
& productiuus. 167. dupli-
citer capit. 171

Intellectus possibilis tr iple
x 167

Intellectus agens quomodo.
est omnia facere. 168

Intellectus possibilis est om-
nia fieri quomodo intelligi-
gatur. 171

In-

I N D E X.

Intellectus circa quæ nunquā possit esse falsus & circaq <small>ue</small> possit. B. 45	Metaphysica actio a quibus abstrahit. 281
Intellectus fertur vel circa irresolubilia idest simpliciter simplicia, vel circa resolubilia. B. 44	Modus intrinsecus & differentia differunt. B. 57
Intelligibile seu comprehensible dupliciter sumitur. 191	Modus intrinsecus quis. 38. 201. B. 49. 53
Intelligere rem aliter quam sit, capitur dupliciter. 27	Modi intrinseci in diuinis & in creaturis qui nam sunt, 35. 187. 207. B. 47. 55
Intentio prima & secunda quædam est transcendens quædam prædicamentalis. 150	Modus intrinsecus additus alteri non variat rationem formalem, quomodo intelligatur. 41

M.

M agnitudo & magnitudinis esse aliud est. B. 6	Modus secundus dicendi per se quando sit & duos gradus habet. 46
Materiæ duplex ratio. 154. 185	Modus tertius non est prædicandi sed per se effendi. 46
Materiæ non repugnat esse siue existere. B. 18	Modus. 4. dicendi per se quando sit. 46
Materia est substantia, ibid. 30	Modus inferendi unam identitatem ex alia. 84
Materia & forma quomodo distinguantur. B. 101. 106	Modus inferendi unam distinctionem ex alia. 84
Materia & forma possunt capi pro suis realitatibus ultimatis idest pro suis essentijs simplicibus vel pro essentijs compositis. 185	Modi septem distinctionum positi imperite à quibusdā formalizantibus. 93
Materia prima quomodo sit simplex. 18	Redarguntur singuli illi modi. 97
Materia & forma sunt eadem formaliter compposita, & tamen distinguuntur realiter ab eodem. 84. 85. B. 106	Multa tot modis capitur quo & vnum. 23

N.

N atura duplex finita & infinita. 36
Natura quælibet an sit componibilis cum accidente. 157

Neceſ-

I N D E X.

Necessarium aliquid est quod
est per accidens. 249

Necessarium quid: complexū
& in complexum. 20. 159 &
deinceps. B. 36

Necessarium sequitur tantum
modo ex necessarijs. 63
Nomina substantiva possunt
duplieites prædicari in diu-
nis. 56

Notio quid sit & quæ in Deo
sint notiones. 188. B. 47

Notitia uel cognitio duplex
intuitiva & abstractiva 221.
B. 50

O.

Oppositorum unum dicitur
tot modis quot & reli-
quum. 23

Opposita quæ nam sint.

Ordo qualis sit inter substan-
tiam, naturam, essentiam,
& quidditatē. 30 189. 258

Ordo essentialis est duplex.
74. 164. 258. 272

Ordo essentialis non est inter
distinct. realem essentiale
& formalem. 288

Ordo inter formam, forma-
le, & formalitatem. B. 60

Ordo naturæ positivæ & pri-
uatiue capit. 160

Ordo nature aliis positiuus
alius priuatiuus. 258

Ordo qui sit diuisioni, distin-
ctioni, & identitati inter
se. 137

P.

Possit propria nulla prote-
ditur ultra suum propriū
& adæquatum subiectum. 3
Pater alio est, & pater alio est
pater secundum Aug. decla-
ratur. 248

Perfectio in Deo & diuinis.
254

Perseverans propositionis ex quo
sit 229. 2. 250

Personæ diuinæ distinguun-
tur realiter in diuinis. 270.

Possibile quatuorplex. 161

Potentia quatuorplex, & ei cor-
respondet, actus. 147. B. 20

Potentia quomodo potest ca-
pi. 161. 171. tripliciter ca-
pitur physica, metaphysica,
& logica. 217

Potentiale quid sit. B. 60

Plurificatione cōsequentis ad
plurificationem anteceden-
tis nunquam bene arguntur
maxime in diuinis. 62. &
246

Prædicamenta sunt idem ra-
tione & tamen non sunt idem
realiter. 113. per quem mo-
dum distinguantur. 124

Prædicamentorum essentiarum sunt
impermistæ sed formaliter.

Prædicatum & subiectum di-
stinguuntur ratione in om-
ni propositione in qua præ-
dicatur idem de seipso. 26

Præ-

I N D E X.

- Prædicata omnia quiditatiua**
 superiora & omnes differ-
 rentiae essentiales & modi
 intrinseci nō sunt idem for-
 maliter suis constitutis sive
 inferioribus sed bene ē con-
 tra. 60
- Prædicamentum vniuocum &**
 prædicari vniuoce. 148.B.
 22.111
- Prædicatum per se** quomodo
 competit subiecto. 228
- Prædicatio quadruplex** est. 45
- Prædicari** quiditatue quid
 sit. 185
- Prædicatio quiditatiua & for-**
 malisut est primus modus
 dicendi per se habet. 4. gra-
 dus. 45 B.63
- Prædicatio secunda formalis**
 & denominatiua , & habet.
 4.gradus. 50. 232.236 B.
 29.66.76
- Prædicatio tertia** est identice
 identica , & quando. 51.
 233 B.63
- Prædicatio. 4. modi causandi**
 potius quām dicendi appellan-
 da. B.68
- Prædicatio. 4. essentialis** quæ
 est ramen in diuinis. 57. &
 233.B.81
- Prædicationes** prædictæ ut
 sint ueræ quid debat præ-
 dicari. 53
- Prioritas** est multiplex . 66.
 253 B.91
- Propositiones illæ** in quo mo-
 do dicendi per se sint , in
- quibus predicanter per se
 inferiora de suis superiori-
 bus, uel passio inferioris de
 superiori ad subiectum ta-
 lis passionis. 47
- Propositio hæc**, filius est de es-
 sentia uel filius est essentie,
 an sit essentialis. 57
- Propositionum tres regulæ dā-**
 tur, ut cum dicitur homo al-
 bus est homo albus : homo
 albus est homo &c. 48.B 69
- Propositioni** essentiali quid re-
 quiratur. 58
- Propositio quæ** est de omni, si-
 gnari debet pr omne quod
 est , & quæ est de nullo per
 nihil quod est, in quibus syl-
 logismis id faciēdum sit. 63
- Propositionibus** per se quomo-
 do detur status. 230
- Propositiones** per se non se-
 quuntur propositionibus,
 per se. 63
- Propositioni** in primo modo
 per seitatis requiri. B. 62
- Propositiones** formales & qui-
 ditatiæ non sequuntur ex
 propositionibus formalibus
 & quiditatiis. 63
- Q.
- Qualitatis** species tres ut
 differunt. 138
- Qualitas** est natura quomo-
 do. B. 48
- Quiditas** proprie quid sit. 196
- Quiditas** quomodo sit forma.
 227
- Qui-

I N D E X.

Quiditas omnis est formalis,	tudinalis. 176. B. 42
non è conuerso. B. 47	
Quiditati quomodo quid conueniat & pertineat. 196	Relatio creaturæ ad Deum quæ sit. 165
Qidditatuum dicitur sex modis. 31. B. 50	Relatio quænam concernat. 54. 144
Quæcunque uni & eidē sunt eadē, inter se sunt eadē. 171	Relatio in diuinis & creaturis an sit quanta. 142
Quæcunque uni & eidem sim pliciter, sunt eadem simpli citer, quomodo intelligantur. 37	Relationes notionales & communes quæ. 143
	Relationes extrinsecus ad uenientes quæ sunt & quæ dicantur. 10. B. 17

R.

Ratio multis modis capi tur. 24. 172. 191. B. 44	
Ratio quiditatua & formalis cui conueniat: & quæ sit. 41	Res sumpta a ratus, rata, tum et triplices. 69
Ratio quiditatua est duplex. B. 54	Res essentia & res existentia & subsistentia. 136. 193. B. 95. 97
Ratio obiectalis est duplex. 192	Res & ens capitur tripliciter 29. 181. B. 46
Ratio in se falsa quid dicatur. 231	Res in diuinis potest sumi duplíciter. 69. 262
Rationalitas vel irrationalitas quid sit & qualis modulus. 219	Respectus quis sit. 144

Realitas quid sit. B. 107	
Realitas distinguitur eodem quo & res & etiundem distinctio. 193	
Realitas obiectua duplex. 194	
Realitas obiectua & subiectua. 273	
Reale & realitas unde dicuntur. B. 99	
Regulari dici de omni & de nullo quid sit. B. 80	
Relatio duplex realis & apti-	

tudinalis. 176. B. 42	
Relatio creaturæ ad Deum quæ sit. 165	
Relatio quænam concernat. 54. 144	
Relatio in diuinis & creaturis an sit quanta. 142	
Relationes notionales & communes quæ. 143	
Relationes extrinsecus ad uenientes quæ sunt & quæ dicantur. 10. B. 17	
Res aliquando nenit de ratus, ta, tum: aliquando a reor reis: & quid significant. 12. tribus modis capitur. 135. B. 19	
Res sumpta a ratus, rata, tum et triplices. 69	
Res essentia & res existentia & subsistentia. 136. 193. B. 95. 97	
Res & ens capitur tripliciter 29. 181. B. 46	
Res in diuinis potest sumi duplíciter. 69. 262	
Respectus quis sit. 144	

S

Simpllex dicitur plurib' modis & quæ dicantur simplicia. 18. 153	
Simpliciter simplex capi potest duplíciter: 153	
Simpliciter simplex duplíciter capi potest. 153	
Spirare est producere & spiratio actiua quid sit. 189	
Subiectum quod sit in formalibus. B. 1	

Sub-

I N D E X.

- S**ubiectum & prædicatum distinguuntur ratione in omni propositione mundi in qua, etiam prædicatur idem de se ipso. 26
- S**ubiectum nullum est idem formaliter suo accidenti bene e contra. 60
- S**ubiectum quod sit in formalibus. B. 1
- S**ubstantia capitur tribus modis. 12: vnde dicta & quæ sit. 144. B. 18
- S**ubstantia est additum accidenti. 244
- S**uperius est multiplicabile in plura inferius non. 34
- S**uperius non includit inferius in ratione formalis & per se primo modo. 59
- S**uperius est idem realiter cù suo inferiori. 204. B. 85. & B. 101
- S**uperiora omnia vnitive continentur in suis inferioribus. 105
- S**yllogismi expositorij quomodo soluantur & reducantur. 56
- T**
- T**otum & partes quomodo distinguantur. 34. & 197
- T**otum physicum & metaphysicum quomodo distinguantur. 54
- T**otum distinguitur realiter a suis partibus de quo toto intelligatur. 74. 268. B. 50. B. 98.
- T**ranscendens quid. B. 23. 31
- T**ranslatio duplex realis ex metaphysica. 169
- V.**
- V**irtutes morales sunt con nexæ. B. 4.
- V**irtus & iustitia sunt eadem res, tamen sunt distincta secundum rationem quidditatem. 7. 138. & B. 4
- V**niuocè prædicari, & vniuocum esse prædicatum differunt, & qualia sint. 13
- V**niuocatio est duplex felicitate transcendens & limitata. quales sunt. 14
- V**nitatis sunt plures gradus. 59. 240. B. 84
- V**nitas rerum & pluralitas summi ab uno & eodem quomodo intelligatur. 88
- V**nitas vniuersitatis, & vnitatis identitatis. 240
- V**num quotupliciter sumatur 22. 239. B. 39
- V**oluntas etiam non intellectus solum est potentia collatiua. 139

F I N I S.

TRACTATVS FORMALITATVM MODERNIORVM.

DE MENTE DOCT. SVBT. SCOTI
Per Excell. Magistrum A N T O N I U M
S Y R E C T I collectarum.

Q V A E S T I O V N I C A.

*An illa quæ distinguuntur formaliter,
distinguuntur realiter.*

^a IRCA † formalitates Do. Subt.
Sco. Quæritur vtrum illa quæ di-
stinguuntur formaliter: distin-
guantur realiter. Et arguitur, q
fic. Et accipio duas formalita-
tes: & sint a. & b. vel legitur a. & b.
sunt aliquæ res vel nullæ res. Si
sunt aliquæ res igitur quæ forma-
liter distinguuntur realiter distin-
guuntur. Si nullæ res igitur e-
runt nihil, quia quod omnino nulla res est, nihil est, per
beatum August. de Doctr. Christiana lib. i. cap. i.

A Et

2 Tractatus Formalitatum

Et etiam probatur ratione: quia res & ens conuertuntur, vt patet 4.metaphy.tex.com.2.& 4.quare, quod nulla res est nullum ens est, & sic erit nihil, igitur &c.

Præterea illa quæ distinguuntur ex natura rei sunt distincta realiter: patet de virtute vocabuli. Nihil enim aliud videtur esse distinctio ex natura rei, quam distinctio realis: nec econtra, sed illa quæ distinguuntur formaliter distinguuntur ex natura rei: igitur &c. probatio minoris: quia distinctio per formalitates, vel est extra actum intellectus, vel non, sed ex comparatione intellectus: patet per omnes qui ponunt istas formalitates. Si secundum, videlicet, quod distinctio per formalitates sit opus collativum sive per operationem intellectus: tunc erit distinctio rationis, quod est contra formalizantes. Si est extra actum intellectus, igitur erit ex natura rei: & per consequens realis quod est propositum.

Præterea sicut se habet res subiecti ad formalitatem subiecti, ita se habet res propriæ passionis ad formalitatem propriæ passionis: ergo per locum à transmutata proportione. Sicut se habet res subiecti ad rem propriæ passionis, ita formalitas subiecti ad formalitatem propriæ passionis: sed res subiecti est eadem cum re propriæ passionis, vt patet per te: qui dicis, quod sunt idem essentialiter & realiter: ergo formalitas subiecti est eadem cum formalitate propriæ passionis, & sic non distinguuntur, & per consequens non distinguuntur formaliter, quare &c.

Præterea, quod est substantia est vera res, sed formalitas substatiæ est substatiæ, igitur formalitas substatiæ vera res. Major patet de se, quia est prædicatio superioris de inferiori. Minor patet, quia formalitas substatiæ est, quod quid est substantiæ, vt patet per istos: sed quod quid est, est idem cum re cuius est, patet. 7.meta.tex.com.20.21.& 41. igitur, quod quid est substatiæ est substatiæ. Et ultra quæcunque per veram rem distinguuntur, realiter distinguuntur, sed quæ formaliter distinguuntur per veram rem distinguuntur, ergo quæcunque formaliter distinguuntur realiter distinguuntur.

Præterea quæcunque habent diuersas diffinitiones distinguuntur realiter vel ratione, patet quia diffinitiones diuersæ sive differentiæ in eisdem positæ videntur sufficere ad distinctionem realem vel rationis, sed illa quæ distinguuntur per

per formalitates habent diuersas diffinitiones, vt patet per istos, igitur &c.

Præterea si illa quæ distinguuntur formaliter essent dem realiter, tunc ab uno & eodem sumerentur vnitas & pluralitas, quod videtur inconveniens. Assumptum tamen probatur, quia per te ab uno & eodem in quo est vnitas rei & esse sumitur pluralitas formalitatum, & sic ab uno & eodem sumetur vnitas & pluralitas, sed hoc est falsum, vt dictum est, & vt patet 2. de generatione. tex.com. 56. idem in quantum idem non est natum facere nisi idem.

† Præterea accipio formalitatem subiecti & sit a & accipio formalitatem passionis, & sit b. tunc quæro vel a. & b. habent aliquid commune vel nisi commune. Si nihil commune, ergo a. & b. se totis distinguuntur: sed quæ se totis distinguuntur, realiter distinguuntur ergo a. & b. realiter distinguuntur, sed per istos illa sunt eadem realiter, ergo illa quæ in nullo sunt eadem realiter vel non sunt eadem realiter sunt eadem realiter, quod manifestam includit contradictionem. Si detur, quod a. & b. habent aliquid commune, vel est reale vel rationis, si sit ens reale, ergo illa sunt entia realia, b & sic facient distingui realiter † illa quorum sunt formalitates, scilicet subiectum & propriam passionem. Si autem sit ens rationis, igitur illæ formalitates erunt entia rationis, & sic facient illa quorum sunt formalitates distingui tantum secundum rationem, quod est contra eos: quia dicunt quod distinctio per formalitates est maior quam distinctio rationis.

Præterea quæcunque distinguuntur quidditatius distinguuntur realiter & essentialiter, patet: quia quidditas res & essentia idem sunt, sed quæ distinguuntur formaliter distinguuntur quidditatius, patet: quia per istos, formalitas nihil aliud est quam rei quidditas, ergo quæ distinguuntur formaliter distinguuntur realiter & essentialiter, quod est propositum.

Præterea arguit Herueus Brito ordinis prædicatorum, & dicit has rationes demonstrare, q. Nota nullum propria passio proteditur ultra suum proprium & adequatum subiectum, sed distinctio est passio entis, ergo non protenditur ultra ens sed omne ens vel est reale vel rationis, vt patet. 5. meta. 4. 5. &

A 2 10. met.

20.meta.tex.com.13. sed expressius habetur ad finē. 6. Iner.
igitur omnis distinctio vel est realis vel rationis, & sic nulla
erit distinctio media inter distinctionem realem & rationis,
& ita non erit dare distinctionem formalitatum vel per for-
malites, nec distinctionem ex naturā rei nisi contineantur
sub aliqua istorum modorum, & sic habeo propositum, quod
distinctio formalis infert distinctionem realem.

¶ Præterea, quæcunque distinguuntur numero, distin-
guuntur realiter, patet: quia quæ sunt numeraliter distin-
cta, non includit contradictionem ynum esse sine alio, & per
consequens realiter distinguuntur, sed quæ distinguuntur
formaliter, distinguuntur numeraliter, probatio, quia quæ
distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatiè, vt pa-
tet per istos, & quæ distinguuntur quidditatiè distinguun-
tut specificè, patet: quia quidditas ponit rem in esse speci-
fico, sed quæ distinguuntur specie, distinguuntur numero, vt
patet primo topi. & 5. metaphysic. & etiam quia distinctio
specifica est maior quam distinctio numeralis, & maior di-
stinctio infert minorem secundum omnes, sed quæcunque
numero distinguuntur realiter distinguuntur, igitur de pri-
mo ad ultimum; quæ formaliter distinguuntur realiter di-
stinguuntur, quod est propositum.

Præterea arguit sic Franc. de marchia ad idē. Illa quæ ha-
bet realiter & essentialiter diuersas formas, realiter & essen-
tialiter distinguuntur, patet clare ex intentione philosophi.
nono metaphysic. text. c. 11. & inde, sed expressius in 7. tex.
c. 49. habetur. Forma distinguit & separat, sed quæ distin-
guuntur formaliter, distinguuntur per formam: vt patet
de virtute vocabuli, ergo quæ distinguuntur formaliter rea-
liter distinguuntur & essentialiter.

Præterea nisi illa quæ formaliter distinguuntur distingue-
rentur realiter, tunc formalitas non esset principium suffi-
cientis distingendi aliqua realiter, patet de se, sed hoc est
falsum, patet: quia per paternitatem in diuinis quæ est quæ
dam formalitas, pater in diuinis distinguitur ab essentia for-
maliter, & a filio in diuinis realiter, ergo realiter & essen-
tialiter. Et confirmantur omnes istę rationes sic. Omnis dif-
ferentia rationis facit compositionem rationis, ergo omnis
distinctio seu differentia ex natura rei facit compositionem

ex

ex naturā rei, sed in diuinis vel in simpliciter simplici nulla est compositio, ergo ibi nulla est distinctio ex natura rei, nec per consequens formalis. Aliae multæ rationes formantur ab istis, quibus prouidetur supersedeo: quia istis intellectis & solutis aliae faciliter intelligentur & soluentur.

ANNO TA. MARGINALES.

¶ Circa 3 Ponderabit in primis hic lector quid presupponit & quid querit quaestio: & propter quid monetur: & terminos exponat ex his quia infra sequuntur: & ex dictis Fran. Mayo. & Petri Thoma, & alterum formalium tantum, & precipue Sco. & tangat op. antiquorum. I. physi. qui coguntur ne gare distinctionem entium secundum existentiam, & quomodo ista 4. se habent per modum magis, & minus communis, scilicet distinctio, vel differentia, diversitas, vel alteras separatio, vel divisione, & non identitas, & quod hic est sermo de distinctione, proprie & non communiter accepta: ut supra non iauis, quia tamen & identitas ei opposita potest accipi, vel sibi &c. & sunt solum substantia, vel extensio, ut sunt omnis entis sub distinctione, ut 19. ds. 1. & 6. dist. 4. & 5. meta. & alibi saepe habet Sco. declarari etiam poserit titulus tract. & 4. eius causa notari, & quia hac communia sunt omitteda ea: subiectum enim eius potest pone hoc disiectum, idem vel disiectum, vel ens in ordine ad ista, vel formalitas, vel aliud huiusmodi, ut nosti. Quare etiam nominantur potius formalitates, quam realitates, vel huiusmodi, poterit Lector curiosus tangere, & alia plura pro introductione iuiorum. Nominari etiam poterunt scriptores famosiores formalitatum, & am Aristotele. & alij philosophi fecerint mentionem, de eis, & ubi, & qualiter &c.

† Formalitates? Aduertendum quod subtiliter inquit Doc. hic circa formalitates Doctoris Subti. Sco. pluribus ex causis, tum, quia tangitur intentio auctoris esse circa maximam intellectus perfectionem ex investigatione proxeniente rerum difficultum in quibus maximè consistit virsus primo ethic. & in proæ. metaphysic. quia propter hoc philosophia prima est summopera appetenda, quia est diffi-

silium & earum, cum quia merito scribatur formalitates Doct. Subti. quia non est ipsum intentio versari circa lemmum persicatum & communissimam philosophantum opiniones: nam licet plerique circa rerum formalitates laborauerint, in quadam tamen diminutam & in concreto cognitionem denencrunt, hinc merito est Ioh. Sco. Subti. Doct. nūcnpatus, quia nam profundissime nemo subtilius nemo diligenter abditissime Arist. sensus & occuleas rerum proprietates est rimasus. et etiam ratione dixit circa for. Doct. Subt. quia subtilissimum formalitatum opusculum ad idis Sco. cuius iste tractatus est summopero Isagogicus quem al. quando studiosi leticiebant.

† Praterea & Nota quod quidā Thomista moderniores coabit sūnt ponere quatuor genera distinctionū, videlicet rationis, formalis, realis & effentalis, que quotiens dicantur & quales sint, quare in Herueo & Capriolo & alijs ut nosti. Nam cum omnia vero consonant ex l. Ethic. necesse erat ut veritati Scotica etiam ipsi aduersarij connicti consentiant.

b Realiaz Quia cōe pradicatur, & superius de suo inferiori, & ideo si habent aliquod cōe reale, illa erunt entia realia.
† Illaz Quia quacunque per plures res distinguuntur realiter distinguuntur, quia talis est unaquaque distinctio qualia sunt principia distinctiva infra videbitur.

c Nullaz Nota quod accipit Herueus in hoc arguento, scilicet, quod distinctio est p̄sicio entis, ergo ens erit, uniuocū, quia omnis passio habet unum subiectum commune cui primi primo conuenit, ut inquit philosophus. 1. post. sex. com. 2. & 13. & ideo raro vera loquuntur aduersarij nisi cum Scotis canerestate duce. c. 5. & inde. sex. com. 12. & inde.

† Praterea & Hoc argumentū est apparenſ Heruei nihil conciliens propter fallaciā aquiuoc. sitionis & siquid probat non est quod intendit Herueus cōtra Sco. & ideo ratio onerosa est & deceptoria velut est ratio parmensidis & Melissi primo physi. quia nemini dubium est, quod omnis distinctio uel est ratiōnis vel realis, id est uel operatione intellectus uel seclusa ratione qua Scotus concedit tanquam immediata, sed illa non est realis distinctio de qua est sermo, quare argumentum nihil probat.

† Praterea & Ad hac uidetur Sco. 2. 26. & 33. dist. utrinq; primis & alijs.

In

Artic. I. Principal.

7

IN^a oppositum arguitur ex quintuplici auctoritate, & primo ex auctoritate logicali sic: quia dicit Arist. in prædicamentis c. de qualitate, q̄ idem calor numero qui est de prima specie qualitatis vt est dispositio, est de tertia, vt est passibilis qualitas, sed certum est quod idem calor unus numero est realiter & essentialiter idem. † Et tamen facit diuersas species vel ponitur sub diuersis speciebus: ergo oportet ponere diuersas formalites per quas facit diuersas species vel per quas reponatur sub diuersis speciebus. Et sic cū identitate rei reali stabit, immo necessario oportet ponere diuersas formalitates.

Secundò probatur idem auctoritate naturali. Dicit enim philosophus. 3. phy. tex. com. 2 r. & inde quod actio & passio cum idem significant realiter in numero, habent tamen quod quid erat alterum & alterum distincta, b sed distinctio per quod quid erat, arguit distinctionem formalitatum, ergo cū eadem re essentialiter stabit diuersitas formalitatum.

Tertiò arguitur auctoritate morali, dicit enim philosophus in ethicis, quod virtus & iustitia sunt eadem res, sed tamen sunt distincta secundum rationem quidditatiuam: sed distingui per rationem quidditatiuam est distingui formaliter, ergo cum identitate reali stat pluralitas formalitatum istarum tres auctoritates concludunt contra aduersarium, licet non concludant contra Scotistam vel contra Mayronistam.

Quartò arguitur auctoritate metaphysicali. Dicit enim philosophus. 4. metaphy. tex. com. 3. quod ens & unum sunt una natura, & hoc idem dicit. 4. to. c. primo distincta vera ratione quidditatiua, & per consequens sunt eadem realiter, & distincta formaliter, ergo cum identitate essentiarum & essentiarum rei & rei, naturarum & naturarum: stabit distinctio quidditatiua & formalis.

Et si dicatur, non soluendo sed proterviendo sicut consueverunt, q̄ philosophus capit ibi ens & unum ut distincta secundum rationem, id est per intellectum.

† Contra magis distinguitur ens ab uno quam ens ab ente, sed ens ab ente distinguitur per intellectum, ergo oportet, quod sumatur maior distinctio ibi quam distinctio secundum intellectum, & per consequens sumetur ratio pro rōne

quidditatiua & non pro ratione intellectus, quæ ratio vel distinctio quidditatiua est maior quam ratio vel distinctio intellectus.

Quintò probatur idem auctoritate Theologica: quia certum est quod essentia diuina à supposito puta a patre & filio non est alia essentialiter & realiter: quia si hoc iam esset pluralitas rerum in diuitiis, d quod est hereticum, & tamen conceditur, quod ibi est diuersitas formalis, patet: quia pater dicitur ad alterum, scilicet ad filium & filius ad patrem, & tamen essentia non dicitur ad aliud: quia quod ad aliud dicitur secundum beatum Augusti de tri. libro, septimo, debet primo, non est essentia: & capite intelligenti formaliter, ergo cum identitate rei stabit distinctio formalitatum.

ANNOTATIONES

MARGINALES.

a In oppositum? Omnia hec ferè argumenta accepit ex Francisc. in suis formalitatibus & super sententias.

† Et tamen? Quare Sco. in predicamentis. c. de qualitate & uerbis ibi notans. & in q. metaph. 3. sent. in materia de virtutibus, & 13. q. quodi.

b Sed distinctio? Tange illud. 3. de anima. tex. comment. 9. Aliud est magnitudo & magnitudinis esse &c. Adde alias plures auctoritates scripturarum sanctorum & philosophorum huc.

c Tres? Hoc ideo dicit quia aliter Sco. & Franc. expoununt philosophum, in locis prelibatis & aliter Thomas & alij de via communis ut patet intuens.

† Contra? Considera instantiam hic & fortifica argumentum contra ponentes gradus in distinctione per intellectum fabricata. Recurrente ad subiectum & passionem & realitatem metaphysica scientia & per consequens unus ab eius formalis & ex natura rei distinctione, plura alia hinc similes me litando pro & contra. Iuniorum introductionis gratia hic tange plur. & Theologice instruendo.

Quod

Articu. i. Principal.

9

2 Quod est? Scilicet *absolutarum vel essentiarum*: quia de *rebus relativis* est *concedendum consequens ut patet nec est beretium sed enim oppositum*.

R E S P O N S I O C V M T R I B V S

articulis principalibus.

RE S P O N D E O In ista questione sic procedam.

Primò aliquas diuisiones præponam.

Secundò numerum cuiuslibet distinctionis & identitatis aperiam.

Tertiò dabo modum inuestigandi & inferendi unam distinctionem & identitatem ex alia.

Quantum ad primum dico, quod ens diuiditur in ens reale, & in ens rationis^a † & ista est diuiso æquiuoci analogi in sua analogata æquiuocata.

Ens reale est quod habet esse seclusa quacunque operatione intellectus sive quocunque actu collatiuo cuiuscunq; potentiaz sive intellectus, sive voluntatis, sive cuiusque alterius potētiaz, & sic ens reale prædicatur quidditatib; de Deo & de decem prædicamentis. Ens vero rationis capitur trib. modis secundum Sco. prima distinctio. quarti, senten. quest. secunda.

Primò modo pro illo quod habet esse in anima subiectiuæ ut species actus & habitus.

Secundò modo obiectiuæ sicut b vniuersalia sunt in anima per species a rebus cauſatas, vel à Deo c impressas.

Tertiò modo pro comparatione passiuæ qua per intellectum, vnum obiectum cognitum ad aliud obiectum cognitum comparatur.

Ens rationis duobus primis modis non distinguitur contra ens reale accipiendō ens reale sicut capiebatur in præcedenti diuisione, sed ens rationis tertio modo captum nullo modo continetur nec continet sub se ens reale tāquam^d superius suum inferius.

† Ultra dico, quod ens reale † prima sua diuisione diuidi-

dividitur per ens, quantum & non quantum ^e secundum Sc̄. q. quoli. Ens quantum per finitum & infinitum: absolutum & respectuum. † Omne enim ens dicitur formaliter absolutum, quod non est formaliter ad aliud, sicut est Deus, & omnia attributa in diuinis, & tria genera generalissima tantum, scilicet substantia, quantitas, & qualitas. Ens vero respectuum dicitur, illud quod formaliter est ad aliud, sicut sunt in diuinis proprietates notionales, & relationes communes: & ista septem praedamenta, scilicet ad aliquid, actio, passio, quando, ubi, situs, & habitus. Et istarum relationum qualiter dicuntur intrinsecus aduenientes: sicut sunt omnes relationes de praedicamento ad aliquid: aliae vero sunt relationes extrinsecus aduenientes, ut sunt illae relationes de sex vltimis praedicamentis. f Dicitur autem relatio intrinsecus adueniens, quæ necessario ponitur positis fundamento, & termino: sicut est paternitas, filiatio, similitudo: implicat enim contradictionem ponere duo alba, quin sit similitudo, etiam per diuinam potentiam secundum Sc̄. 2. & 3. senten. & in multis alijs locis. Sed relatio extrinsecus adueniens g est, quæ non necessario sequitur extrema posita in actu, ita quod per aliquam potentiam fundamentum, & terminus possunt ponni, & tamen non erit relatio, ut patet de relatione agentis ad passum: possibile est enim ponere ignem & stupram: & tamen non erit combustio.

† Et si dicatur, quod ignis non est proximum fundamentum combustionis: sed approximatio agentis ad passum, licet hoc sit falsum, quia illa approximatio non denominatur agens, vel patiens: tamen adhuc possunt esse combustuum, & combustibile approximata, ut patuit de tribus pueris in camino ignis ardantis. Dan. 3. & non erit combustio: & sic patet, quod tales relationes sunt extrinsecus aduenientes.

ANNO TA. MARGINALES.

a Rationis Tange instan. ex 17. q. quod. Et 45. dist. 3. contra banc distinctionem, Et dic consequenter distinguendo de ratione, Et distinctione rationis.

† Es ista Tange instanā contrahāc aquino cationē ex 3. qua. quolsb.

quolibet 24. atque 29. dist. 1. reportationum Sc. Et dic conſu-
quenter recurrendo ad duplocem primisatem entis, ut est ob-
ſectum intellectus. 3. dist. 1. q. 3. vide ea quae notantur super q. q.
bius in Porphy.

b Sicut etiam Pondera ly vniuersalia, Et limita quod dicit de
realitate.

c Impressas etiam Pondera ly impressas 3. dist. 2. Et 14. dist. 3. ap-
plicando de cognitione angelorum, Et Christi, Et alia plura
adde de speciebus.

d Superioris etiam Pondera ly superioris, Et inferius ad differentiam
accidentalium denominacionis, vel reductionis radicabilis.

† Ultra etiam Circa has divisiones entis sic causus Lector, quia
non potest de facilis ponit ordo in eis, Et subdivisiones, ut in ar-
bore prædicto. scilicet aliquid membrum unius continet, Et conti-
netur interdum à membris alterius particulariter salsim,
Et pater discurrendo, Et maximè comparando respellendum
ad ens quantum.

† Prima etiam Pondera eiusdem ly prima divisione, Et contra T. atq;
nominales ly. 3. genera absolute: Et quare dicit non est forma
liter ad aliud in descriptione absolute. quare Sc. in dist. 2. q.
5. Et 3. dist. 1. 5. q. Addere plura de notionalibus, Et relationi-
bus in communibus, in diuinis, Et alijs qua ibi ponuntur inge-
niosè Lector.

e Secundum etiam Probabiliter tamē dici potest, quod divisionū entis,
alia est quidditatis, ut in substantiam, Et accidens, alia ex
primitur per modos: ut per quantum Et non quantum, Et
alia datur per passiones, ut per unum Et multa: Et ex conse-
quenti ordo earum satis notus esse posset. Nam quidditatis
est intimior quidditatis, quam modus: Et modus quam
passio, ut alibi prolixius notans, quia hoc paucis sapien-
si notabo.

† Omnes etiam Aduerte eiusdem magna alteratio posset esse de
ordine barum divisionū, que videlicet prior, Et qua posterior.
f Dicuntur etiam Vnde Sc. 1. dist. 2. Et 3. Et 11. Et 13. q. quols, pro
ella divisione relationis in intrinsecam, Et extrinsecam.

g Est que etiam instatiam de quando, Et dic consequenter.

† Etsi etiam contra falsitatem opinio omnium imaginari
sum. Quare dist. 12. Et dist. 1. Et 8. 3. Et 42 pri. Et 7. q. quol.
idem tangit, Et alibi sape.

Dico,

DIco ultra, quod ens dividitur in substantiam & accidentem: ^a & loquor de ente finito, & creato. ^f Iuxta quod nota, quod substantia capitur tribus modis.

Vno modo substantia dicitur, quod est a se, ad se, & per se, ut est Deus: & sic non capitur hic substantia, quia clarum est, quod Deus non est ens creatum, nec finitum.

Alio modo dicitur substantia quae est per se, & ad se, sed non a se, ut est substantia perfecta praedicamenti substantiarum incipiendo a genere generalissimo, usque ad individua inclusuē.

Tertio modo dicitur substantia, quae nec est per se, nec a se, sed in alio, quia est pars substantiarum perfectarum & completarum, sicut sunt formae substantiales. Et dico, quod sunt in alio, sicut pars essentialis, vel integralis substantiae est in substantia.

Secundo nota, quod circa ultimam divisionem nuper dictam, ly accidentis, potest capi duplamente. ^b Vno modo pro omni illo, quod conuenit alicui, & non est de definitione quidditativa eius, & sic propria passio est accidentis suo subiecto, & omne accidentis commune est accidentis suo subiecto, & omne inferius suo superiori. Et ita forte posset concedi, quod propriæ passiones entis, accidunt enti, & cuilibet inferiori ad ens: capiendo isto modo accidentis. Secundo modo accipitur accidentis pro illo, quod accidentaliter perficit illud quod existit in se perfectum: nec necessario consequitur ipsum, sed inest ei contingenter, & sic sumitur hic, quando dicitur, quod id accidentis est, quod adest & abest &c.

Consequenter dico, quod res aliquando venit de ratus, tatum, ^f quod est firmus, maius, um, & ista est, semper cum existentia actuali. Alio modo dicitur res a reor, ris, &c. quod est opinor, ris. Et sic omne quod est tam in esse obiectum, sicut ois res mundi ab æterno fuerunt, q̄ in esse imaginabili, potest dici res. Et isto secundo modo accipiendo re, potest dici, q̄ omnia creata, & omnia creabilia ante miseri constitutionem essent res, & q̄ solum & plausibiliter realiter, & sic de alijs. Prædictam divisionem ponit Sco. 35. dist. 1. sen.

ANNO T A. M A R G I N A L E S.

^a Et loquor? Sed melius in 10. genera immediatè, verbales
Sco. 5. metas. Excusat utramen vel ratione brevissimis, vel circu-
locutionibus

Iudiciorum enim dicitur substantiam, & accidentem.

¶ Lætare & Subdivisiones plurimas entia rationis in tercia acceptione sumptis considera apud grammaticum, logicum, & rhetoricum, sed quia intentio huius erat de formalitateibus ex natura rei: unde nomen impositionis libro tanquam à fine ex 2. de anima: ideo ut metaphysica sequitur ens reale, & eque subdivisiones, scilicet nec ad se quoquo modo. Vnde in predicatione sententie c. de substantia philosophum, & expositores, & maxime Sto. q. 3. & 4. predicam.

b Vno & Vide Sto. in predicationibus c. de proprio, & accidente, & d. 2. 1. parte 2. q. 1. in solu. 2. principalis, & d. 17. eiusdem q. 1. atque dist. 26. utriusque primi. & in 2. dist. 1. q. 5. ad finem, & in 3. d. 7. & alibi sape ad propositionem, & specie liter. 6. me. q. 3. ad ultiore aquationem.

d Accidentis & In Porphyrio, & I. topic.

¶ Quod est & Ens tamen ratum duplisciter solet accipi: Vide & ibi infra, & 36. dist. 1. & ibi ibi notauis.

c Semper & Pondera ly semper & tange instan. ad hominem infra ar. 4. 2. principalis, & dic consequenter. Vide in Sto. 3. dist. 1. q. 5. ar. 3. & ali. idem.

COnsequenter dico, quod ens diuiditur † in ens simpliciter & in ens secundum quid: ^a siue in ens in potentia subjectiva, & in ens in potentia obiectiva, & ista diuisio est eadem cum praecedente dempto eo, quod addebatur in secundo membro: quam in esse, ^b imaginabili: & non capio hic ens secundum quid, vt sub se continet entia rationis, siue relationes rationis & fictitia: sed vt continet sub se præcisè illud, cui non repugnat verum esse existentia. Et sic dico, q. ens, vt est subiectum metaphysicæ & ad æquatum obiectum intellectus nostri dicitur vniuocè † de ente simpliciter: & de ente secundum quid: saltem ad illa est vniuocum prædicatum. Pro quo est notandum, quod secundum Sto. dist. 8. primi senten. q. 3. & distinct. 3. eiusdem q. 3. Differentia est inter esse vniuocum prædicatum, & vniuocè prædicari. Vnuocum enim prædicatum est vniuersaliter: quando conceptus illius quod prædicatur est in se vnu ex natura rei: si sit res prima intentionis. Et hoc modo album dictum de ligno, & lapide est prædicatum vniuocū: & vniuersaliter oīs prædi-

prædicatio accidentis de subiecto. Et per oppositum illud dicitur æquiuocum, quod prædicatur non secundum unitatem conceptus. † Et sic inter vniuocum, & æquiuocum non est medium: patet clare ex rationibus ipsorum. Vnuoca.n. dicuntur quorum nomen est commune, & ratio substantia non est eadem: modo habere eandem rationem, & non habere eandem rationem, cum sint contradictoria, nullo modo possunt compati medium.

Ex quo infero, quod omne analogum, vel est æquiuocum, vel vniuocum. † Vnuocè vero prædicari est quando ratio, seu diffinitio prædicti includitur in ratione, seu diffinitione subiecti, & hoc quidditatue, sic quod non prædicatur, ut album de lapide, nec vniuersaliter, ut quodcunque accidens de subiecto, siue proprium, siue commune, nec ut inferius de superiori, nec ut genus de differentia, nec ut differentia de generere: nec ut modus intrinsecus de eo cuius est modus intrinsecus, sed ut solus conceptus quidditatius, & qualitatius pertinentes ad primum modum dicendi per se prædicantur.

Vlterius est aduertendum, quod duplex est vnuocatio: ut ad præsens spectat, scilicet vnuocatio † transcendens, & vnuocatio limitata. Vnuocatio limitata est respectu alicuius prædicti potentis prædicari de multis secundum habitu dinem alicuius vniuersalium à Porphyrio assignatorum: & isto modo ens non prædicatur vnuocè de entibus, sicut dicit Porphyrius.c. de specie. Si quis enim omnia entia vocet, æquiuocè, inquit nuncupabit, & non vnuocè.

^d Vnuocatio transcendens est unitas alicuius conceptus ex natura rei potentis de multis generibus generalissimis prædicari † vel de uno generalissimo: & de aliquo quod non est in prædicamento. Exemplum primi, ut ens, bonum, verum, relatio, absolutum &c. dicuntur vnuoca vnuocatio ne transcendentis. Exemplum secundi, ut iustitia, sapientia, dicuntur vnuoca vnuocatione transcendentis: nec requiriatur ad hoc, quod aliquid prædicatum sit transcendens, quod prædicetur de omnibus prædicamentis: sed sufficit, quod prædicetur de aliquo prædicamento, vel de aliquo reponibili, & quod non sit per se in genere, sicut est sapientia, iustitia, & sic de alijs. sic Sco.8, distinctio pri. senten. quæstione tertia.

ANNO-

ANNOT. MARGINALES.

† In ens? Tāge multa circa hanc diuisioē, Et an membra coincidentur, Et an sit distractiva, Et an diuisum predicatur de distinctis, Et alia multa ut scis, Et quid correspondas concepis entis in re, Et alia subtilia meditare.

a Sine? Sed penes quid erit distinctio creabilium in esse obiectuō? quod si recurras ad ideas, qualiter tunc plures ideas representant plura creabilia?

b Imaginabili? Quia ens imaginabile, scilicet cum precisione est impossibile, Et ideo non est in potentia obiectuā, nec subiectuā vbi plura addit. Quare copiose illa in Sc. 7. dist. 1. Et ubi supra, Et 7. dist. Et 12. dist. 2. q. 1. Et in q. 9. meta. Et alibi plerunque, Et specialiter super 5. meta. c. de ente, Et c. de potentia, Et alibi in philosopho, Et commen.

† De ente? Contra illi, quod est secundum quid tale, Et illi, quod est simpliciter tale, nihil est uniuocum ex 29. dis. 1. disc consequenter disputando de secundum quid.

† Et sic? Quare in an. predicamentis Sc. Et alibi sape in logicalibus, Et metaphysica. Hoc modo denominatiū nō est medium, Et habet Doct. vbi in litera notatur. Tange instantiam; hic arguendo per locum à casib[us], ut mosti, Et disc consequenter plura addendo pro, Et contra.

c Paret? Quare ergo philosophus posuit denominatiua alia ab uniuocis, Et aquiuocis. Disc, quod considerat illa Logice in predicamentis, Et ita infra in habitudine ad subiecta esse uniuocum cum uniuoce dictum, Et sic suo modo denominatiū sed metaphysicus extrema absolute considerare potest: licet ergo differentia data ad bonum intellectum posset applicari ad denominatiua, non propter hoc fuit superfluus Arist. alia plura adde ponderando. Aduerte, quod secundum hoc ipsum verum ex quo predicatur de ente, ut proprium, erit uniuocum instantiatum.

† Uniuoce? Tange instantiam ex 1. elem. Sc. 9. q. soluendo 1. princi. Et dic consequenter bene ponderando.

† Transcendentis? Quare ea quae notauis super 4. que. an. pred. Sc. Ipsius 3. distin. 1. quarto. 3. Et super 4. me. Et super

super libr. de anima. ad hoc caput. de specie.

a Vniuocatio^z Extende vterius hanc vniuocationem, ut nos
stis nec requiritur hic offensialis inclusio conceptus vniuocatis.
† Vel de uno^z Scilicet vel de aliquo alicuius generalissimi:
ut patet de sapientia. Et sic de alijs. Pondera tamen instantia
ubique. Exemplum est de generalissimo, Et requisitus ad rati-
onem eius, Et non requisitus, Et ita dicatur de transcendentis, Et
quid requiriatur.

A Duertendum vltterius, quod ens capitur dupliciter, v-
no modo transcenderent: alio modo transcendentissi-
me. Ens transcendentissime captum est æquiuocum quacun-
que et æquiuocatione: quia ut sic capitur ens, est commune
ad ens reale, & ens rationis, & clarum est, quod ut sic, non
dicit aliquem conceptum vnum^a quia vel ille conceptus es-
set secluso opere intellectus uel nō: si sic, ergo aliquod quod
esset præter opus intellectus includeretur quidditatue in il-
lo quod non esset præter opus intellectus: cuiusmodi est ens
rationis. Si nō esset præter opus intellectus, sed p opus intel-
lectus, ergo aliquid quod est per opus intellectus includere-
tur quidditatue in illo quod esset præter opus intellectus,
et quod uidetur falsum: & sic relinquitur, quod ens ut sic ca-
ptum non est uniuocum.

Prædicta ratio facit mihi fidem & credo illam esse insolu-
bilem, licet Franc. de Mayronis nitatur eam soluere et sed iu-
dicio meo non soluit.

Ens verò transcenderent captum est ens cōmune ad Deū
& creaturam, quod assignatur primum obiectum^b nostri in-
tellectus ex natura potentia et primum obiectum volunta-
tis, & primum subiectum metaphysicæ, & ut sic, est vniuocum
ad omne illud quod est secluso opere intellectus collatio-,
& sic est vniuocum ad differentias vltimas, & ad proprias
passiones, & breuiter ad omnia positiva, ut dictum est.

Verū est tamen quod non prædicatur vniuocè de ulti-
mis differentijs & proprijs passionibus suis, sed tantum de
Deo & decem prædicamentis. Et de materia & de forma se-
cundum Sco. in tertia dist. primi sententiarum q. 3. et
pos-
set addi etiam, quod prædicatur vniuocè de illis que dire-
ctè et mediant inter ipsum & decem prædicamenta, cuiusmo-
di sunt

di sunt absolutum, & relatio. Et secundum has diuisiones tu potes saluare omnes auctoritates militantes contra uniuocationem entis.

ANNO TA. MARGINALES.

t Acquinocatione.
Scilicet limitata, & trascendentia, vel Logica, vel Philosophia, & Meta. & non excluditur proper hoc analogia, ut superius dixit.

a Quia vel & Vide Bonetum, & alios imaginantes ens esse unsuocum ens reale, & rationis. & pondera dicta Sco. 3. q. quidam. arg. 1. & in primo reportationum. dist. 2. 4. & 29.

Posset dici, quod concepsus nec esset causatus neque non causatus sicut dicitur de ente communis Deo, & creatura.

t Quod videtur. & Tange instantiam. de actu intelligendi, & lapide in mente. & sic consequenter despiciens. de opere intellectus.

t Sed iudicio. & Quare dicitur. primi conflatus. sed in prologo eiusdem. q. 10. hoc argumentum fere habet.

b Nostri. & Tange hic plura de obiecto intellectus, & aquinocatione ensis, ut nosti. vide. q. 4. ante pradicamentorum. & q. 15. ls. elencorum Sco. & 3. dist. 1. & 14. q. quo'sib. & super lib. de anima. & in q. Metaphys. & aliis plurimisque.

t Et primum & Non autem ens est primum obiectum possibiliter attingentia ex puris naturalibus secundum Theologos non autem Philosophos: ut patet tertio de anima. t. c. 18. quia intellectus possibilis, & agens aequaliter.

t Et posset. & Tange instantiam. ex. 12. dist. secundi. contra hoc, quod dicit de materia, & forma. q. 1. & sic conseq.

t Medianus. & Tange plura pro & contra circas illa media quia ponit inter ens & decem genera, vel Deum, & creaturam, forte & ens. vide. 2. 3. & 8. dist. infra. & 3. dist. 2. parte. 1. & in theorematis Sco. & aliis ad propositum ceperis.

c Et relatio. & Qualiter ergo valeat argumentum eius contra alios de inherentia. 7. Meta. q. 1. Sibi infert, quod esset genus ad 9. generalissima si includeretur essentia littera in eius. ita dicam hic ad relationem si est medium. Dic, quod dixit a. d. hominem, & cum forte, vel aliter ut nosti bene ponderando.

B NOTAN

NO T A N D V M vltierius, quod ens diuiditur in ens simplex, & compositum. Simplex autem dicitur multis modis. Primo modo dicitur simplex, quod non est compositum nec componibile. & isto modo solus Deus dicitur simplex: quia est summè simplex. Summè enim simplex dicitur, quod non est compositum nec^a componibile. Et isto modo omne aliud à Deo diceretur compositum: ut compositione opponitur simplicitati isto modo sumpt̄. † Secundo modo dicitur simplex: quod non habet conceptum quidatuum, & qualitatuum, & isto modo dicitur simplex, quod habet conceptum simplicitem: sicut sunt ens, & passiones entis, modi intrinseci, & omnes differentiaz ultimæ: quia habent conceptum simpliciter simplicem. Conceptus autē simpliciter simplex est ille qui non est resolubilis in alios conceptus simplices, quorum quilibet posset actu simplici distinctè cognosci. qui secundum Sco.^b vel totaliter scitur, vel totaliter ignoratur, quia non habet aliquid secundum, quod possit concipi, & aliquid secundum quod possit ignorari. Et isti simplicitati opponitur constitutio rei ex conceptus determinabili, & determinatio. † & loquor semper de conceptu obiectivo, & non qualitativo, quorum differentia alias patebit. Tertio modo aliquid dicitur simplex: quia non est compositum ex re, & re. cuiusmodi sunt † omnia accidentia, materia prima, forma substantialis, Angelus & anima. licet aliqui dicant Angelum & animam habere materiam, & formam, quod non credo verum loquendo de materia, & forma Physicali. sed bene componuntur ex genere, & differentia siue ex realitate potentiali & realitate actuali, quæ compositione non debet dici propriè compositione rei, & rei: sed magis realitatis, & realitatis secundum Sco. in 3. & in 8. dis. primi sen. Et isti simplicitati opponitur compositione materialis, & formæ. Quarto modo aliquid dicitur simplex: quia non est mixtum, & sic cœlum secundum veritatem, & quatuor elementa, licet sint composita ex materia, & forma, sunt tamen simplicia, idest non mixta, & isti simplicitati opponitur mixtum. † Ex prædictis patet, quod ex quatuor modis iam dictis potest aliquid dici compositum, vel constitutum, ut patet consideranti. Aduerte tamen, quod duplex est compositione, scilicet cum his, & ex his: unde sola constituta dicuntur

cuntur cōposita compositione ex his, licet constituentia possint dici composita compositione cum his sicut materia, & forma: subiectum, & accidens. & accipio t̄ constitutionem h̄mitatam,^d & sic dico, quod omne ens mundi creatum est compositum ex re, vel compositione ex his, vel compositione cum his, extendendo etiam compositionem ad compositionem essentialē, quæ est materia cum forma, & ad compositionem accidentalem, quæ est accidens cum subiecto.^e licet Angelus, accidentia, materia prima, & forma substantialis non sint in composita compositione ex his: possunt tamen dici composita compositione cum his. Remanet ergo solus Deus non compositus nec componibilis aliqua compositione.

ANNOTA. MARGINALES.

a Componibile. 3 Hic sequitur, quod Deus erit ex naturae constituentia. vel erit simpliciter. Vbi supra.

t Secundo. 3 Considera an Deus sit simplex isto modo, & alia perfectiones simpliciter. & si sic quare ergo prædicatur potius in quod ens de Deo, quam de differentiis ultimis. si non videatur: ergo aliquod aliud simpliciter Deo, & sic consequenter plura bene manifestando.

b Vel soralister. 3 Quare Arist. 6. Meta. ad finem. & 3. de anima. 2. c. 26. & Ausc. Idem de quiditate sub concipi, & non de actu concipiendi. quare Scot. in theorematibus, & alibi de multiplici acceptione conceptus. Vide Sco. super lib. de anima de immaterialitate intellectus. quare Bonaventuram, & alios antiquos super secundo sen. dist. 3. & alibi.

Qualiter vero fias mixtio. Vide Ausc. tertio cels. Com. 62. Quare in topi. c. 12.

t Et loquor. 3 Diligenter considera nunquid anima sit hoc modo composita secundum realitates, quia non est in prædicamento per se. neque recurrenter est ad intellectum agentem. & possibilem sicut volunt Ioan. de Gandavo, quia est contra Doct. & ipsam veritatem quisquid sit de Angelis. utrum sint in prædicamento.

^t Omnia. & Instantia. 7. § 8. Metaphy. in Scoto dic consequenter.

^t Ex predictis. & Quere plures considerationes Philosophorum hic, ut nosti.

Vide inde cælo, & mundo. & in de substantia orbis. & 12. Meta. eopose.

c Scilicet. & Tange quadruplicem differentiam harum compositionum ut nosti. Vide Ioann. cano. & alios.

^t Accipio. & Quia constitutio limitata includit actum, & potentiam. 8. Meta. I. com. 15.

Instantia de persona constituta ex essentia, & proprietate dic consequenter, quod loquitur de limitata constitutione.

d Et sic. & Tollitur instantia quam infra notauis de constitutione personarum. & sic de alijs, & ibi multa addc. Vide §. & 16. dicitur primi in Scoto, & alibi sepe.

e Licer & Hoc est verum secundum Theologos contra Philosophos, quia secundum Arist. intellectio abstractorum est sua essentia.

R VRSVS ens diuiditur in ens necessarium, & in ens contingens. Vnde illud dicitur necessarium, quod non potest non esse. Contingens vero, quod potest esse, & non esse. Inuenio tamen duplex necessarium, & duplex contingens, scilicet complexum, & incomplexum. Necessarium complexum est, quod non potest non esse verum sicut sunt propositiones primi modi, & secundi. & sic de alijs. Contingens vero complexum est, quod potest esse quandoque verum, & quandoque falsum^a sicut sunt propositiones de materia contingenti. ^t Necessarium autem incomplexum est quod non potest non esse. & hoc dupliciter, vel quantum ad esse simpliciter, & sic solus Deus dicitur necessarium, quia est a se. & per oppositum illud dicitur contingens simpliciter loquendo, quod est ab alio, & potest esse, & non esse. Necessarium vero secundum quid est illud, quod non potest non esse: quantum ad esse secundum quid. sicut sunt omnes res mundi quae sunt possibles. habuerunt enim ab æterno esse cognitum, & in aliquo priori natura ^t ante determinationem diuinæ voluntatis. & per consequens necessariò sunt in tali esse. quia quod

quod præcedit determinationem diuinę voluntatis est necessarium. nec aliquid dicitur contingens, ut opponitur isti necessitatibus.

ANNO TA. MARGINALES.

a Sicut. *¶ Quare super lib. Peripherme. primo priorum. c. 8.*
Quare in Sco. 2. 8. ¶ 39. dist. primis. ¶ 1. ¶ 2. q. di. 1. 2. ¶ in
Anicen. ¶ alibi. Vide etiam. 35. ¶ 36. distin. 1. ¶ ubi ibi
notauis.

† Contingenti. *¶ Et ista est causa quare propositio de contin-*
genti vero converitur in oppositam qualitatem. primo principi-
piorum. cap. 18.

† Naturae. *¶ Tange multa hic de voluntate Dei, & eius de-*
determinatione, vel rerum contingentia, ut alibi notauis, ut scis.
q. 1. 2. ¶ ultima.

b Necessitati. *¶ Contra quos modis dicitur unum opposito-*
rum disc consequenser.

EN S vterius diuiditur in ens independēs, & in ens depē
Edens. *a* Ens independens est Deus, quia à nullo est, nec
 in genere causæ efficientis, nec materialis, nec formalis, nec
 finalis: *†* vt ingeniosè multum deducit Scotus. 2. dist. primi
 senten. & 8. eiusdem. *b* Ens vero dependens est quod ab alio
 est in aliquo genere causæ. Cum igitur omnia alia à Deo
 sint in genere causæ efficientis, sequitur, quod dependent. Sed dices si omnia dependent ut tu dicis: cum dependentia
 sit relatio, sequeretur, quod saltem omnia alia à Deo essent
 ad aliquid quod videtur inconueniens, & contra Philosophum
 quarto Met. t. com. 26. & inde Respondetur, quod argumentum
 concludit, *c* quod omnia alia à Deo sunt ad ali-
 quid denominatiū, quia in omni ente fundatur respectus
 effectiuitatis seu dependentiæ, & illud concedo. *†* Nec hoc
 negaret Philosophus, sed non probat, quod omnia sunt ad
 aliquid formaliter, & quidditatib[us], sic voluit negare Philosophus.
 omnia esse ad aliquid. Sed tu dices: iste respectus fun-
 datus in creatura ad Deum terminatus, vel est res distincta
 à creatura, vel non, si non, ergo omnia sunt ad aliquid essen-
 tialiter,

tialiter, & quiditatue, vt videtur, si sic: ergo creatura, vt pura homo, vel Angelus poterit esse sine tali respectu, & sic sequitur, quod non dependebit ad Deum. Probatur secunda consequentia, quia licet ^d posterius distinctum realiter aliquando non possit esse sine suo priori: tamen vniuersaliter prius sic distinctum potest esse sine suo posteriori. Tertia consequentia probatur, quia effectus formaliter non potest esse sine sua causa formalis etiam per diuinam potentiam, quia causalitates cause materialis, & formalis dicunt imperfectio nem, ^e & sic separata tali dependentia, creatura non esset dependens. Dico breuiter conformiter ad Sco. prima dist. secundi sententiarum. Quod talis dependentia est eadem realiter cum creatura, & vniuersaliter omnis relatio sine qua, vel sine cuius termino fundamentum non potest esse: talis relatio identificatur realiter cum suo fundamento. ¶ Claram est, quod creatura non potest esse nisi dependeat, & nisi Deus sit. ergo creatura est realiter sua dependentia. Et similiter dico de dependentia totius compositi essentialiter ad suas partes, & de dependentia qua relatio dependet a fundamento. Ex hoc infero, quod capiendo hoc modo dependentia: nulla creatura absoluta ^f dependet ab alia: cum etiam in genere cause efficientis creaturam, & absolutam possit Deus seipso creare, & conseruare. Deinde notandum, quod secundum Bonetum in praedicamentis: ens diuiditur in vnu & multa. & etiam secundum Philosophum: vnum, vt in praedicto loco dicit Bonetus dicitur quinque modis. ¶ Primo modo dicitur vnum vnitate transcendentia. & sic omnia de quibus ens transcenderet dicitur vniuoce: sunt vnum ista vnitate. Secundo modo dicitur vnum vnitate generica generalissima, & sic omnia vnius praedicamenti sunt vnum ista vnitate. Tertio modo dicitur vnum vnitate speciei sub alterna, & sic omnia dicuntur vnum ista vnitate, quae sub eadem specie subalterna continentur. Quarto modo dicitur vnum vnitate speciei specialissimae, & sic omnia individua eiusdem speciei specialissimae sunt vnum ista vnitate. Quinto modo dicitur vnum vnitate numerali. vnde quanto vnitatis est superior: tanto est minor secundum doctrinam Sco. in multis locis: vnde maior vnitas per bonam consequentiam infert minorem, sed non minor maiorem: licet stet cum ea:

ea: ^b multa vero capitur tot modis quot vnum, ut clare patet practicanti, quia tot modis dicitur vnum oppositorum. quot modis dicitur, & reliquum. primo Topic. 12. & hæc de primo articu.

ANNOTA. MARGINALES.

a Ens. ³ Aduerte nunquid ista divisio sit aque communio cum illa que est entis in actu, & potentiam obiectivam. & considera diligenter utrum quiditas cadat sub hac divisione.

† Finalis. ³ Aduerterendū tamē est, quod lices Deo à nulla sua causa non tamē principiō quoniam persona, & filius, et Spiritus sanctus lices à nulla sunt causa: tamen sunt ab aliquo principe, ut à patre: & ideo causa, & principiū non convertuntur sicut inquit Ars. 5. Meta. s. c. 1. Theologice loquendo intelligentia dependent à Deo in genere conservatis, & non dantis esse.

b Eiusdem. ³ Idem habes in tex. de primo principiō copiosè.

c Quod omnia. ³ Vide Sco. in 2. dist. 1. q. 5. soluendo principia. & 3. dist. 1. q. 5.

† Concedo. ³ Aduerte, quod clarissime potest responderi ad argumentum concedendo, quod eo modo quo dependentes identificatur fundamento, vel rei dependens: illud est relatum si realiter realiter, & si formaliter formaliter, & partes de parte, & filio.

d Licet. ³ Pro hoc vide Auer. 12. Meta. com. 10.

e Et sic. ³ Vide Scot. 2. dist. 1. q. 1. ar. 1. principaliis conclusio. 2. & 1. dist. 2. q. 5. in argomento post oppositū, & in 1. de primo principiō. Idem habet. 1. dist. 3. q. 1. & q. 13. quols.

† Fundamento. ³ Notandum est, quod tua possibilitas separationis relationis à fundamento non ponitur sedum per causam naturalem, sed etiam supernaturalem, aliter non esset realis identitas quamvis. Ioan. can. oppositum senserit. 1. Rby.

f De'ndet. ³ Scilicet dependentia à causis extrinsecis.

g Absolutam. ³ Pon'tera ly absolutam. Possent hoc applicari discussiones unius copiosè ex. 5. Meta.

† Modis. ³ Tange hoc de fundamento, vel subiecto radicali barum uniuersum, & varietate earum ab identitatibus cor-

a respondentibus, & an sint reales an rationis, ut nos sit. i.

b Multa. *c* Non andum est, quod consequentia penitur in unitaribus, & distinctionibus modo contrario ita, quod unitas maior insert minorum, & diffinitio distinctionem, quia semper diffinitio erit minor eius, unitas opposita erit maior, & econverso. *d*. Meta. t. c. 12

A R T I C V L V S S E C V N D V S

Principalis, qui sub se continet septem
Articulos partiales.

QUANTVM ad secundum arti. sunt septem partes articuli declarandi. In primo videbitur, quid est identitas rationis, & eius distinctio. In secundo quid est identitas ex natura rei, & eius distinctio. In tertio quid est identitas formalis, & eius distinctio. In quarto quid est identitas realis, & eius distinctio. In quinto quid est identitas essentialis, & eius distinctio. In sexto quid est identitas subiectiva, & eius distinctio. In septimo quid est identitas obiectiva, & eius distinctio. ^a

Primus Articulus partialis.

IVXTA primum articulu. sunt aliqua notanda. Primo notandum est, quod intellectus est duplex scilicet, agens, cuius est omnia facere, & intellectus passivus seu possibilis, cuius est omnia fieri, vt ait Aristotele tertio de anima. tex. c. 18. *b* & dico, quod isti duo intellectus sunt duæ formalitates in anima, quæ ex natura rei distinguuntur, licet cum anima sint idem realiter. Notandum secundo, quod duplex est actus intellectus, scilicet rectus, & collatiuus. *c* actus rectus appellatur, quo intellectus fertur super aliquam rem absolute, vt quando intellectus intelligit rosam. Actus vero collatiuus appellatur quo intellectus rem intellectam comparat ad seipsum, vel ad aliam. Notandum tertio, quod ratio capit multos modos. Primo modo propter definitione sicut in definitione vniuersorum, & equiuocorum capit. Et dicitur

tur diffinitio ratio, quia est indicativa obiecti intellectus, vel rationis. Secundo modo pro ipsa vi, vel potentia ratiocinativa, sive sit intellectus sive voluntas, quae amat creaturam propter Deum, sive sit virtus imaginativa, quae discurrit circa particularia. ^c Tertio modo capitur pro discursu rationis a præmissis ad conclusionem, qui dicitur actus collatinus. ^d Quarto modo, forma dicitur ratio, quia est ratio cognoscendi compositum, & materiam, cognoscitur namque materia per analogiam ad formam. 1. Phys. tex. c. 69. De multiplice acceptione huius nominis forma, videbitur in sequen.

ANNOTA. MARGINALES.

a Distinctio. ^e Alqui ponunt distinctionem modalem. 8 inter di. formalis, & realis, & hoc capiendo distinctionem communiqueret, sed proprie capiendo illam ponunt tantum. 6. emitendo distinctionem modalem, & se totius obiective: alij ponunt. 4. Alij ponunt tantum. 3. modos distinctionum quare pro, & contra. sed pronunc sustineatur iste modus dicendi: quia communis est.

b Et disco. ^f Quare Scotorum in quoli. q. 15. plura ad propositionem. & in q. collationum. & super li. de anima. & qualiter intellectus sit suprasé, & suam operationem reflexiunc non sic ait sensus quamvis dubium sit de cogitatione in via Averroës ca. 2. de anima. com. 63.

^g t Actus. ^h Vides. Met. q. 2. conclusione. 2.

Tange hic plura de numero, & differentia actuum intellectus. Capit Sco. plerunque actum reflexum pro collatino.

ⁱ t Diffinitione. ^j Vide. 1. & 6. sop. & 4. & 5. & 7. Met. quare Boetium in Commen. c. de equino. optimè, sed instantiis tangere ex dictis Sco. ibidem, & dic consequenter logice, & meta. c Tertio. ^k Vs de Sco. in quoli. q. 17. & in primo. distinct. 45. & in 4. dist. 1.

Quare in topicis in diffinitione arg. apud Boetium & alibi.

^l t Quarto. ^m Vide ea qua notauis sup. 3. q. predicablem Sco. & alibi de multiplice acceptione rationis, & quid sit. quare. 2. Pby. & 3. meta. c. de causa. & alibi.

ISTIS

IStis præsuppositis pono duas conclusiones . Prima est † quod illa sunt idem vel eadem ratione quæ habent eundem conceptum omnino indistinctum à parte rei , & etiam indistinctum ex parte intellectus , vt homo est idem sibi ipsi , & omnia entia tertij modi per seitatis , & sic de alijs . Secunda conclusio ^a illa distinguuntur ratione , quæ distinguuntur per actum collatum intellectus præcise . Ex quo sequitur primo quod in omni propositione mundi , in qua etiam prædicatur idem de seipso , subiectum & prædicatum ^b distinguuntur ratione , quia sicut contradic̄tio † fundata in entibus ex natura rei , concludit distinctionem ex natura rei , ita contradic̄tio fundata in entibus rationis , concludit distinctionem rationis . Secundò sequitur , quod inter entia realia & rationis , vt inter animal & genus , similiter inter entia rationis inter se , vt inter genus & speciem , est distinctio rationis , quia non sit nisi ex sola collatione intellectus , & accipio ^c distinctionem rationis quæ est à potentia ratiocinante , & non pro distinctione rationis quæ est à natura rationabili , † Ex hoc patet , quod distinctio rationis est respectus rationis , per actum collatum à potentia ratiocinante causatus . Similiter patet quod illi qui respondent ad istud argumentum , essentia diuina est communicabilis , paternitas est in communicabilis , ergo essentia diuina & paternitas distinguuntur aliter quam ratione , respondent namq; quod argumentum concludit , quod distinguuntur plusquam ratione ratiocinante , scilicet non plusquam ratione ratiocinabili , patet inquam quod non est disputatio nisi ad vocem , quia nec intelligunt vim vocabuli distinctionis ex natura rei , quia quod illi vocant distinctionem rationis rei ratiocinabilis , formalizantes vocant distinctionem ex natura rei , & sic capio in conclusione mea distinctionem rationis , quæ est præcise & solum à potentia ratiocinante . Sed quod ista distinctio rationis sit ficticia probatur ab aduersarijs nostris dupliciter , primo sic . Omnis distinctio non vana sortitur robur , & esse ex aliqua re , ergo ista distinctio rationis vel sortitur robur a re , & sic est realis , & non rationis tantum , vt usus est isto vocabulo rationis , vel si tamen sortitur robur à re , ergo est fictitia . Secundò arguitur ad idem sic , & est quasi confirmatio argumenti , quia intellectus intelligens rem

rem aliter quā sit, est falsus, quia si intelligat rem distinctā, vel rē esse distinctā, & nō sit distinctio à parte rei, intellectus falso intelligit, igitur &c. Respondeo ad ista quodd distinctio rationis fortitur robur^d à re idest à non repugnantia rei, ad sic vel sic concipi. Ex hoc sequitur quodd talis distinctio, nō est pura fictio. Ad secundum, quodd est confirmatio, dico quodd intelligere rem aliter quam sit, capitur dupliciter. Vno modo intelligendo ipsam non eo modo quo est, nō tamen quod intelligatur sub modo sibi repugnante, ut † intelligendo lineam quæ vnitur materiæ sensibili, non intelligendo huiusmodi materiam; non repugnat lineæ. Alio modo intelligendo rem modo repugnanti sive naturæ, ut intelligendo deum esse corporeum. Dico ergo, quodd ille qui intelligit rem aliter quam est secundo modo, fallitur, non autem primo modo, sic in proposito, quando intelliguntur distincta secundi rationem, absque habitudine ad aliqua secundum rē distincta, non erit talis alietas. Forte dicet aliquis, negando istam distinctionem esse aliam à distinctione ex natura rei, quia illa quæ distinguuntur ratione, distinguuntur ex natura rei. Contra hoc arguitur sicut hoc esset verum, sequeretur tunc quodd illa quæ essent eadem ex natura rei: essent distincta ex natura rei: patet, quia formo istam propositiōnem, c eadem ex natura rei, sunt eadem ex natura rei, ibi est distinctio rationis, ut prius dictum est: quia idem, possum in subiecto, distinguuntur à seipso, posito in prædicato ratione, † Sed sequitur per te quodd ista distinguuntur ex natura rei, ergo illa quæ sunt eadem ex natura rei, sunt distincta ex natura rei, quodd claudit contradictionem, & huc de primo partiali articulo huius secundi articuli principalis.

ANNOTA. MARGINALES.

† Prima est. § Ideo solet dici quodd est absolutissima, sed quae user considera. vide Scotum. 5. met. q. 12.

a Illa. § Causa hic procedat lector ne videatur conclusio secunda repugnare prima: est difficilis passus. Vide Scot. I. dist. 2. q. 4. Et alibi saperet.

b Distinguuntur. § Scilicet in esse cognito considera. Et non in esse

*esse materialis vel essentia ut sciponere latitudinem in di. ex-
strem rationis.*

t Contradiccio. *¶ Contradiccio alia realis alia rationis.*

c Accipio. *¶ Quid sit utruque ratio pondera, ut scis. ¶ spa-
tes ex multis scitare rationis supra dicta. Tange hic plura de
identitate ¶ unitate an discantur posuisse, an certe negantur,
sidentitas dicat precise non alietatem facilius cuades hic
plura dubia, si vero aliquid preter hoc ponas difficultus sol-
lununtur, vide infra in descriptionibus in abstracto assignatis
plura ad hoc ingeniose lector.*

t Rationabilis. *¶ Considera an distinctio rerum in esse cogni-
sose rationis, quere in similis Sco. 1. quolib. q. 13. ar. 2. ¶ Ap-
plica hic, quare Ockam in quolib. ¶ alibi ut mosti. ¶ ados no-
minales non inutado tamen quae delirans verbosi sophista, ut
de Sco. dist. 35. ¶ 36. dist. 1. pro illo dabo de distinctione re-
rum in esse cognito libro addendo pro ¶ contra, ut mosti in geo-
nose. Et nunquid illud esse cognitum rerum ab intellectu digne-
more requiras aliquid esse proprium essentia, ut sensus F. in con-
fla. d st. 42. August. 83. q. q. 32. idem elice ex predicamen-
tis ca. de substantia, ¶ 4. met. t. c. 27. ¶ 6. meta. ¶ primo
periberme, ¶ alibi plerumque.*

d Robur. *¶ Considera an alio modo accipit robur à re ut scis,
vide in similis super Porphyrio c. de accidente, ¶ alibi. vide
Scotum in 3. distin. 3. ¶ 14. ¶ in 4. distin. 50. q. fi.*

*Nota qualiter prioritas ¶ indeterminatio est causa abstra-
ctionis.*

t Intelligendo. *¶ Hic applica illam famosam distinctionem
de duplice abstractione, videlicet praecisa, ¶ diuisiva:com-
plexa ¶ incomplexa, de qua vide. 2. phys. t. c. 18.*

e Eadem. *¶ Applica adhominem hoc argumentum hic de dis-
tinctione rationis. Et dic consequenter ponderando.*

t Ratione. *¶ Hoc est argumentum contra Doct. reflectendum,
quia similiter probabitur quod eadem ratione sunt distincta ra-
tione formando similiter hanc propositionem eadem ratione
sunt eadem ratione, quia predicatum distinguuntur à subiecto
ratione solvantur propter dissimilitudinem, quia intentiones se-
cunda habent potentium denominandi oppositas, non autem
res ipsa sit denominans.*

Articulus

Articulus secundus partialis.

Quantum ad secundum articulum , qui est de identitate ex natura rei , & eius^a distinctione , sunt aliqua notanda . Primo est notandum b quod res , & ens † quantum ad præsens spectat considerantur dupliciter . Primum modo pro omni positivo quod ex natura rei , est extra nihil , & isto modo modi intrinseci , & differentię ultimę dicuntur ens , vel res . Alio modo magis & recte pro illo quod est præcisè ens , vel res quidditatiè , & sic ens , vel res dicitur præcisè de deo , & creatura , de absoluto & respectivo , & de illis quæ sunt in recta linea prædicamentali , & de materia , & forma , ut dictum est superius ex intētione Sco . & isto modo , nec passiones entis nec modi intrinseci nec differentię ultimę dicuntur res , vel ens , sed solum dicuntur aliquid rei , & non res , secundo modo capiendo rem . Pro istis assignatur una regula generalis c scilicet quandoquā ; aliqua ita se habent quod vnum est ens vel res proprie accipiendo rem , & aliud est aliquid rei eius præcisè , non sunt omnibus modis idem . Ista regula patet per istud principium commune , quando aliqua sic se habent , quod aliquid competit vni ex natura rei , quod non competit alteri , talia distinguuntur , & si non realiter saltem aliqua alia distinctione , & sic non sunt omnibus modis idem . Secundo notandum , quod in diuinis quadrupla est differentia , non identitatis . Prima est , inter quidditatem seu essentiam , & modum intrinsecum , & etiam inter ipsos modos intrinsecos . Secunda est inter attributa scilicet inter d scientiam & sapientiam , similiiter inter intellectum & voluntatem , si fas est attributa nominari . Quia 26. dist. primi sen . Dicit doctor † quod intellectus , & uoluntas non sunt propriè attributa sicut bonitas & iustitia . Similiter inter volitionem & intellectionem . Tertia est inter notiones idest inter spirare & dicere , quia dicere est respectus patris ad filium , & spirare patris & filij ad spiritum sanctum . Quarta est inter essentiam & relationes & etiam inter essentiam & attributa . Et posset addi quinta quæ est inter constituta & constituentia . Tertio notandum est , quod accipiendo ista propriè † scilicet substantiam , natu- turam ,

turam, essentia, quidditatem seu formalitatem, habent ordinem inter se: nam omnis essentia est quidditas seu formalitas, sed non econtra, ut patet in diuinis, & omnis natura est essentia & non econuerso, quia multæ species quæ sunt essentiæ cum diffiniuntur, & tamen non sunt naturæ cum non sint principium productiuū alicuius formæ absolutæ, ut sunt respectus, & omnis substantia est natura, sed non econuerso, quia t̄ qualitas est natura, & tamen nō est substantia, propriè accipiēdo substantiam. Circa quod est notandum quod t̄ quid ditas sumpta cum f modo dicitur propriè essentia, denudata à modo dicitur quidditas. Quarto est notandum quod formalitas capitur tribus modis. Primo modo large, & tunc sic diffinitur. Formalitas est aliquid repertum in re, ex natura rei, quod non oportet semper intellectum mouere, dummodo possit intellectum terminare, dicitur repertum in re, propter figmenta, dicitur ex natura rei propter relationes rationis, dicitur, quod non semper oportet mouere intellectum, dummodo possit terminare, propter relationes reales, quæ dicuntur formalitates, tamen intellectum mouere non possunt cum idem sit mouere intellectum, & causare partialiter intellectum per speciem sui, modò dictum est nunc, quod relationes non sunt productiæ alicuius formæ absolute quare &c. Et isto modo capiendo formalitatem omne illud quod est extra nihil dicitur formalitas, cuiusmodi sunt modi intrinseci differentiæ ultimæ, & sic de alijs t̄ & sic formalitas est communis ad realitatem & quidditatem, t̄ Secundo modo capitur formalitas propriè, & sic formalitas dicitur de omni eo quod est ens quidditatiè, & de eo quod est aliquid entis præter quam de 8 modis intrinsecis, & isto modo formalitas conuertitur cum realitate obiectiva, nec communior est ea, sed realitas obiectiva & formalitas isto modo sunt communiores quidditate, & sic accipiemus formalitatem cum loquemur de distinctione formalis. Tertio modo capitur t̄ formalitas strictissimè pro illo quod prædicatur quidditatiè de aliquo vel de quo aliquid quidditatiè prædicatur, & isto modo formalitas est minus communis quam realitas, sed conuertitur cum quidditate. Et licet differentiæ individuales dicantur formalitates capiendo formalitatem duobus primis modis, non tamen sunt formalitates

tates capiendo tertio modo, & ita dividit est necessaria cuius
bet formalizanti. Et quia ibi tactū est de quidditate, sic circa
notandum quod quidditatum dicitur sex modis. Primo
modo essentiative, & sic illud dicitur quidditatum, quod
dicit totam essentiam alicuius, & sic species specialissima di-
citur esse quidditatum, cum secundum Porphyrius dicat
totam essentiam individuorum, † Nolo tamen dicere, quin
individuum includat intrinsecè differentiam individualē,
ultra naturam specificam, sed volo sic intelligere, quod spe-
cies dicit totam essentiam individuorum, ita quod individua
nullum praedicatum quidditatum addunt, ultra praedicata
conuenientia naturæ specificæ quidditatib[us] & essentialiter
in ea inclusa. Secundo modo aliciquid dicitur quidditatum
constitutive, & sic illud dicitur quidditatum, quod intrin-
secè constituit aliquam rem, ut materia & forma physicaliter
genus & differentia metaphysicaliter loquendo. Tertio
^b modo dicitur aliciquid quidditatum specificative, & sic
illud dicitur quidditatum, quod ultimo ponit rei in esse
specifico hec est differentia specifica. Quarto modo dici-
tur quidditatum representative, & sic illud quod est repre-
sentatum alicuius essentiaz, siue sit actus intelligendi, siue
species intelligibilis, dicitur quidditatum isto modo. Quin-
to modo dicitur quidditatum indicative, & sic illud dici-
tur quidditatum quod essentiam indicat ut diffinitio. Sex-
timo modo dicitur quidditatum praedictive, & appropriate,
& sic illud præcisè quod praedicatur in quid, ⁱ dicitur
quidditatum. Et posset addi septimus modus licet impro-
prius, quod aliciquid dicitur quidditatum consecutive,
& isto modo propriæ passiones † consequentes essentiam,
possent dici quidditatiæ.

ANNOTA. MARGINALES.

a Distinctione. 3 Quare Bonetum. 3. met. notabiliter ad pro-
positum hic per seum & specialiter de hac distinctione ex na-
turæ rei cum precisione sumptu, & alios formalistas hoc no[n].

b Quod res. 3 Nota quod ista distinctione videtur famosa, sed
difficilis verificationis, quia licet ens quid distatius praedice-
tur de deo, & creature, non tamores, quia est entis passio,
præterea

preseruare ultima differentia est quid sit ar. ergo res non sic auctor
modus: quare diligenter considera.

† Et ens. 3 Quare copiose Sc. in quoli. q. 3. arti. 2. hanc distinc-
tionem in simili de re trattantem.

Tange hic quid est esse in aliquo ex natura rei, Et quid for-
maliter propter consentiosos. quare notanter in Sc. distin. 45.
pri. reportationum. q. 2. pondera etiam hic per totum, quod dnu-
plex est distinctio ex natura rei simpliciter. videlicet, Et secum
dum quid de quibus, Et carum conditionibus quare reporta-
tionum Sc. di. 33. singularissime. Adde ex. 1. q. prolo. reporta-
tionum plura hoc.

c Scilicet. 3 Hic patet, quod erit alia via inuestigandi hanc
diffinitionem, quam per oppositiones.

d Scientiam. 3 Aduerte huc quid sit attributum, Et quorius
accipitur quare Sc. 26. distin. 1. Et 1. q. quoli. Et in 1. confla. F.
dist. 8. q. si. optime. Similiter tange quid notio, Et quor. Et que-
quare Sc. 1. reporta. dist. 28. q. 3. optime. Et 1. q. quoli.

† Doctor. 3 Vide in Sc. 1. q. qualib. Et 35. dist. pri. reporta.
aliqua ad idem.

† Proprietate. 3 Pondera ly proprie. Tange hic plura de abstra-
ctionibus, ut scis. Vide Franc. in confla. di. 6. q. 4. ad bac.

e Econuerso. 3 Tange instantiam huc ex dictis doct. in quolsb.
q. 16. arti. 3. ubi vult, quod omnis essentia est natura. sed patet
soluto quia locutus extensio de natura. ut habet in similis. 1.
q. prolo. solum uendo rationes philosophorum.

† Qualitas. 3 Diligenter considera qualiter qualitas est na-
tura, quia uidetur esse contra Arist. 2. physi. 1. con. 3. Et sequē.
Si subiectum se haber ad habitum sicut causa ad effectum, ve-
rinus inquit Scot. in Prologo primi.

† Quidditas. 3 Si quidditas sub modo est essēta, Et i diuinis
sunt plures quidditates sub proprijs modis in via Sc. igitur plus
res essēta si loquuntur demonstratio qui est existentia faciliss
est solutio quia unica est in diuinis sicut, Et essēta si vero in-
telligat indifferenter. dic quod una est essēta radicalis licet
force plures formales, vel negādum est, quod sunt quidditates,
sed tantum formalitates eiusdem quidditates, vel dic alter
scis.

c Cum modo. 3 Considera an loquuntur praece de existentia in
indifferen-

indifferenter de omni modo intrasfeco: si prout modo videretur
in ista illa ar. q. minus principales; considera. Denide aduer-
te ne decipiatis in diffinendo formalitatem primo modo
dictam.

† Et sic. { Quare Ans. mod. 4. meta. q. de formalitate negatio-
nis. ♂ Bonetum ♂. F. ♂ alios.

† Secundo. { Tange hic plura de obiecto intellectus. vide Scot.
3. distin. 2. q. fin. Considera an modo intrasfeco sunt formalitatis
sive primo modo: quare. 7. dist. pri. ♂. 6. q. quicobet. Sco.

f De modis. { Videntur ergo; quod modalitas intrasfeco non est
realis. ut obiectiva. similiter tertio modo nequaerimus. ab aliis
intellectus quare male dictum est; quod est formalitas primo
modo. Dic quod cum alio terminat. sed non per se. vel quod per
se sicut in cognitione abstractiva. ♂ tunc nendum realitas.
sed etiam formalitas. ut ab ea prescindit terminat considera.

† Capitur. { Formalitas tertio modo. est ratio obiectivitas in re ex
natura rei potest terminare intellectum. licet non necessario mo-
neat inclusa in alio quid statim. vel includens aliquid quid-
statim. Et est idem; quod rasio formalis enis realis disius
in Deum. ♂ creaturam.

† Individuorum. { Vide ea. que norui super. 9. q. predicationis
Scot. copio. è ad propositum. ♂ Vide Scot. 3. distin. 2. q. 6.

¶ alibi.

g Modo. { Hoc modo formis. vel differentia maximè finalis di-
citur res substantia. vel essentia. vel quod quid est seu quidi-
tas. vide Scot. 7. meta. ♂ 22. dist. 3. ♂ 11. dist. 4. ♂ alibi.

b In quid. { Essentialis. vel quid statim est in plus quam dis-
tum in quid. quare in theorematibus. ♂ in q. de differentia su-
per Porphyrium. ♂ adde plura bene ponterando.

† Passiones. { Sic falsa. quod est eadem essentialiter subie-
ctio. ♂ aliter. ut nosti.

HI S notatis pono duas conclusiones. Prima est ista: illa
sunt idem ex natura rei. de quibus duo praedicta op-
posita. scilicet opere intellectus collatiuo^a verificari non
possunt. ut homo est homo. sor. est sor. Secunda conclusio illa
distinguunt ex natura rei. siue modaliter. de quibus. seu
inter quorum extrema. duo contradictoria secluso opere in
C intellectus

tellectus verificari possunt: sic se habent diffinitio † & diffinitum: ^b quia secluso opere intellectus demonstratio est saltem constitutiva, diffinitum vero non totum etiam & partes loquendo de toto metaphysico, & non de toto physico, quia certum est, quod secundum viam doctoris totum physicum, & hinc partes distinguuntur realiter, & plusquam ex natura rei: Totum autem metaphysicum, quod non componitur ex re, & re, sed ex realitate, & realitate, distinguuntur ex natura rei praeceps à suis partibus sic, quod non realiter. Totum enim secluso opere intellectus dicitur constitutum, partes non. Constitutum autem & non constitutum contradicunt. Similiter superius præter opus intellectus est multiplicabile in plura. inferius vero non. multiplicabile, & non multiplicabile contradicunt. Sic etiam in diuinis distinguuntur: essentia diuina, & relatio puta paternitas: quod probat Sco. secunda distin. primi sententiarum. parte. 2. q. 1. quia † essentia diuina est communicabilis tribus personis. paternitas non. pater communicat essentiam filio per generationem, & tamen non communicat sibi paternitatem: ergo oportet, quod sit aliqua distinctio ante omnem actum intellectus collatum inter essentiam diuinam, & paternitatem. Similiter argueretur, quod pater, & filius communicant essentiam spiritus sancto, & tamen non communicant sibi suas notiones, scilicet paternitatem, & filiationem. Nolo tamen dicere, quod essentia diuina non distinguuntur plusquam ex natura rei, & relationibus in diuinis, quia etiam distinguuntur formaliter, ut dicitur poltea. Hac etiam distinctione distinguuntur modus intrinsecus ab ea cuius est modus: sicut finitas ab humanitate. infinitas à diuinitate.

ANNO TA. MARGINALES.

^a Collatio. 3 Adversus propter seipstas qualiter excluditur opus intellectus, vel causans, vel cognoscens. distinctio ex natura responderetur secluso opere intellectus primo modo ensue oppositum posuisse i. distinctione.

^b Diffinitio 3 Tange hic de distinctione diffinitionis à diffinito plura, quare Sco. 2. diff. 1. q. 2. Csuper istib. postea ut nosse. Causa

alibi. Et ubique concemus garrulosus nominales, Et obstinatus
stomistas de multisplaco acceptione diffinctorias, Et diffinctorias, Et
quemodo hic sumatur sanguis, quia non est hic sermo ac illus for-
maliter capens.

b Diffinctorum. 3 Introducatur hic disputatio sequens magistri
Stephani Burlesfer, Et cuius voluerit lettere adhucereat: sed quia ut
dixi iste numerus distinctionum fastidio apud scotistas acre-
peratur, defundatur, Et salmantur maxima istius proclari viri,
ut infra nobis in margine eiusdem disputationis brevibus su-
perficiis gloriae ostendendo quorundam in dictam disputatio-
nem pro Et contra tempus, Et cariam manier consumentum,
Et ideo tanquam insiles emittantur, Et ad fontem scotiscum
ubique recurratur.

t Essentia. 3 Moc argumentum est efficacissimum contra ad-
versarios dura ceruscis, quia fundatur in primo principio se-
clusarationis operatione.

ES T autem t modus intrinsecus secundum Sco. 8.di. pri.
q. 4. qui additus alteri non variat rationem formalem
constituti per ipsum, t vel remotus ab illo, idest qui de se
nullam rationem formalem dicit. Modus enim intrinsecus
est inconceptibilis per se, quia non concipitur nisi cum illo
cuius est modus. Et dicunt aliqui, quod dicitur modus intra-
secus^a ex eo, quia non intrat rationem formalem illius cu-
ius est modus intrinsecus, nec debet^b propriè concedi, quod
distinguit à tali re formaliter. Modi intrinseci in diuinis secū-
dum aliquos sunt infinitas, necessitas, aternitas^c & existen-
tia, t licet esse existere videatur esse de conceptu formalis
Dei, & quiditatue in primo modo dicendi per se de Deo
prædicetur secundum doctorem in secunda dit. pri. In crea-
turis sunt modi intrinseci actus, & potentia, contingentia, in-
tentio, & remissio existentia^d & sic de alijs. Ipsi modi oppo-
nuntur inter se, quia unus alteri sicut infinitum finito: contin-
ges necessario, & sic de alijs. Omnes ipsis modi intrinseci nec
intrant quiditatem nec differunt ab ea formaliter positivae,
sed bene negatiue: hoc est, quod non sunt de ratione forma-
li ipsius quiditatis: quorum sunt modi intrinseci. & tales mo-
di reducuntur ad illud genus in creaturis, cuius est sua quidi-

tas.^c Landulphus tamen in suo primo in prologo tenet opus-
positum cum quo multi tenent, quod modus intrinsecus est
idem formaliter cui illo cuius est modus intrinsecus, videlicet
constituti per ipsum, & exemplificat de infinitate quae est mo-
dus intrinsecus Dei, & est de quiditate seu de ratione quidi-
tatiua ipsius Dei. hoc etiam videtur tenere doctor in quo-
libet † quia ex eo, quod natura diuina est infinita, est natura
diuina. cum natura dividatur, quia alia est finita. & ista est
creaturarum: alia autem infinita, & ista est natura diuina.
Sed querendum est, quae ergo est differentia inter modum
intrinsecum, & differentiam, cum utrumque sit de ratione
quiditatibus sui constitutis? Dico, quod maxima est differen-
tia. Primò quoniam differentia dicit realitatem actualē
qualitatibus, quae presupponit realitatem potentialem
quam contrahat, f & sic ubique est differentia propriè
accipiendo differentiam ibi est compositio realitatis poten-
tialis, & realitatis actualis, quae compositio sufficit ad hoc
quod aliquid sit per se reponibile in prædicamento non sic
est autem de modo intrinseco secundum Sc. di. 8. primi. in-
ginatur enim Sc. & subtiliter, quod ens dicit conceptum
quiditatibus dictum de Deo, & creatura in quid, qui con-
trahitur per aliquos conceptus dicentes quale. sed nec iste
conceptus dicens quid dicitur conceptus generis, nec illi co-
ceptus dicentes quale sunt conceptus differentiarum: quia
iste conceptus quiditatibus est communis ad finitum, & in-
finitum qualis communitas non potest esse in conceptu ge-
neris, cum talis conceptus sit necessario limitatus. Isti autem
conceptus contrahentes dicunt modum intrinsecum ipsius
contracti, & non aliquam realitatem perficiunt illam. dif-
ferentiae autem non dicunt modum intrinsecum realitatis
alicuius generis: † quia in quoque gradu intelligatur
animalitas non propter hoc inuenitur rationalitas, vel irra-
tionalitas esse modus intrinsecus animalitatis. Sed adhuc
intelligitur animalitas in tali gradu perfectibilis † à rationa-
litate, & irrationalitate.

ANNO T. MARGINALES.

† Modus. 3 Tange numerum ordinem, & sufficientiam modo-
rum intrinsecorum bic quare in Sc. q. 1. proto. reportationum.

*¶ in Prato. ds. 8. 1. confla. ¶ alibi. ¶ in Boneto, ¶ formalisti
quos nosti.*

† Vel 3 Adverte nusquam modus constitutus quia tunc infinitas eris prior ex natura rei deesse, ¶ gradus forma ipsa forma contra doct. ds. 17. premis. ¶ hic parer in littera.

a Ex eo. 3 Magis sapit, quod capiatur posse, quam negari.

*b Propria. 3 Nota ly propria, sed tange instantiam ex 6. q.
quidab. Sco. si. ¶ dic consequenser.*

c Aeternitas. 3 Adverte nusquam aeternitas sit modus intrinsecus ab existentia distinctus.

† Licet. 3 Tange instantiam de existentia si in divinis est de essentia conceptu adducendo ea, qua notans. 1. q. q. ex illius regulis quid est ordo, ¶ c. ¶ quicquid natum est esse de essentia, ¶ c. dic, quod non est eiusdem rationis quo ad primum, ¶ quod tantum in divinis vere inest quoad secundum, vel aliter cogitando, scilicet tunc posita hypothesi.

d Existentia. 3 Aliqui enumerant hanc etiam, sed non de mente Sco. ut videsur ex. 3. distin. ¶ q. 6. sed tu bene omnia pondera.

e Landulphus. 3 Optim. Landulphi, sed alia via magis videatur de mente Sco. ubique, ¶ specialiter. q. 6. quidib. ¶ 31. dist. primi. reporta. q. 2. quare. q. 2. quare tota ista digressio licet subtilio non tamem necessaria, sed omnia bene ponderabis, quia veraeque via securè tenere potest. Quare Bonetum. 3. Meta. ad e. possum, ¶ propositum, ¶ alios, ¶ nosti.

† Quia. 3 Vide. q. 3. 5. 6 ¶ alibi, ut scis, sed cause tamen, quia hoc non videtur asserere, sed oppositum potius si tamem aliam viam cum Landulpho tenebis. dic, quod manet infinitus formaliter, quia non est eadem formaliter essentia, licet eontra essentia sit formaliter eadem sibi, sed an resultat conceptus per se unus ex veroque consideratus in simili de persona, ¶ proprietate.

f Contrabat. 3 Et ideo verum est, quod omne sic determinabile est potentiale, ¶ per consequens facit compositionem. quod non reperitur in ente. ¶ propter hoc destrutus Achilles Thomae Starum contra univocationem entis. de hoc. 3. ds. 1. q. 3. noraverit doct. tangit in response ad primum argumentum.

C 3 Quia. 3

† Quia. 3 Quare plura ad propositum in theorematis Scop.
Et ex q.7. Meta. eiusdem, & alibi sape.

g Sed adhuc. 3 Subtilissima est speculatio Scop de his modis,
& habendi est ratio, ne sint ista sine ratione posita, quia tamen
genus quodlibet est formaliter quantum seclusa differentia non
autem ipsum ens, ideo patet veritas, & causa veritatis, sed
quid de modis intrinsecis quantarum quiditatium praeferimus
enim individualibus?

† A rationalitate. 3 Considera an modus ita perficiat qui-
ditatem.

Considera multipliciter ac modis formalitatis superius assigna-
tam pro, & contra ponendo, vel negando medium diam forma-
litatem ab eo cuius est impo: are.

SE D quæres quomodo potest conceptus communis Deo
& creaturæ realis accipi nisi ab aliqua realitate eiusdem
generis, & tunc videtur, quod sit potentialis ad illam realita-
tem à qua accipitur conceptus distinguens, & tunc videtur
esse idem iudicium de ente, & modis intrinsecis ipsum con-
trahentibus sicut de conceptu generis, & differentiarum. ex
go si conceptus generis, & differentiæ necessario faciat com-
positionem aliquam in illo in quo sunt: similiter videbitur
dicendum de ente, & de suis modis intrinsecis ipsum contra-
hentibus. Confirmatur, quia sicut duæ species conueniunt in
realitate generis, & differunt per differentias, ita etiâ Deus,
& creatura conueniunt quiditatue in ente, & differunt per
modos intrinsecos. Respondeo breuiter secundum doctorem
prædictum, 2 quando intelligitur aliqua realitas cum suo
modo intrinseco, ille conceptus non est ita simpliciter sim-
plex quin possit concipi illa realitas absque modo isto, sed
tunc, est conceptus imperfectus illius rei. potest etiam conci-
pi cum illo modo, & tunc est perfectus † conceptus illius rei.
Exemplum si esset albedo in 8.-gradu intensionis, quantum-
cunque esset simplex, omnino in re, posset tamen concipi sub
ratione albedinis tantæ, & tunc perfecte conciperetur con-
ceptu adæquato ipsi rei, vel posset concipi præcise sub ratio-
ne albedinis, & tunc conciperetur conceptu imperfecto, &
deficiente à perfectione rei. Conceptus autem imperfectus
posset

posset esse communis albedini illi, & alijs, & conceptus perfe-
ctus proprius esset. Requiritur ergo distinctio inter illud à
quo accipitur conceptus communis. & inter illud à quo ac-
cipitur conceptus proprius in Deo, & creatura, non quidem
sicut distinctio realitatis, & realitatis, sed sicut distinctio rea-
litatis † & modi proprij intrinseci ^b eiusdem, quæ distinctio
sufficit ad habendum conceptum perfectum, & imperfectum
de eodem, quorum imperfectus fit communis, & perfectus
fit proprius, sed conceptus generis, & differentiæ requirunt
necessario distinctionem realitatum, non tantum eiusdem
realitatis perfectæ, & imperfectæ conceptæ. Istud potest de-
clarari sic, si ponamus aliquem intellectum perfecte mouen-
ti à colore ad intelligendum realitatem coloris, & realita-
tem differentiæ, quantuncunque habeat perfectum conce-
ptum adæquatum primæ realitati à qua accipitur conce-
ptus generis, non tamen habet in hoc conceptum realitatis
à qua accipitur differentia nec econuerso, sed habet ibi duo
objeccta formalia, quæ nata sunt terminare distinctos conce-
ptus proprios. Si autem esset tantum distinctio in re sicut rea-
litatis, & sui modi intrinseci, non posset intellectus conce-
ptum proprium † habere illius modi intrinseci, & non rei:
sed in illo conceptu perfecto haberet vnum obiectum adæ-
quatum illi, scilicet rem sub modo.

ANNO TA. MARGINALES.

^a Quando. ? Contra hoc est argutum: nūstum difficile, quia si mo-
dus nullam facit compositionem sequitur, quod tanta simili-
tudinis erit creatura in conceptu ensis quamvis est Deus, quod
est impossibile. responsio quare. 8. diff. pr. q. 1. modus etiā
compositionis hic requiriatur ab auer. tertio de anima.
commen. 14.

† Perfectus. ? Ergo modus perficit, ut differentia.

Considerabene ponderando pro E contra.

† Realitatis. ? Caste declarat y realitatis, E rationem ho-
rum terminorum in hac digressione, scilicet concepens realitas
determinabilitas, & perfectibilitas, & huius varietatem pos-
terabis bone.

Tange hic p[ro]p[ter]a de realitatibus differentia, & generis, &
differentia earum. Quare in q.7. Meta. & in theorematisbus,
& in q. logicalibus Seco.

b Eiusdem 3.8. dist. 1. ubi supra solvendo 1. principale. vide
idem 2. d[icitur]. 1. q. 2. hinc sequitur, quod conceptus diuisitatis
non sit simpliciter simplex.

f Proprium. 3 Tange etiam instantiam hic, quia primum dixie,
quod modus dicit conceptum qualitatum, & infra parva
post hoc item videsur dicere. videtur igitur male dicere in lit-
tera, & contradicere, dic consequenter recurrendo ad obse-
cnum adequatum, & non ad aquatum primarium. & secunda
rium per se prima parte non primo, & similiter ex parte altera
ad reflexum rectum, & discursivum. & huiusmodi, sed omnia
bene considera, loquitur etiam forte de cognitione perfecta,
& intuitiva.

Addetlura insimili de modis intelligendi, ut alibi habes,
& notauis.

c Non rei. 3 Contra modus est formalitas primo modo dicta
dic consequenter ponderando, ut notauis hic, & alib plura.

ET si dicas, saltem conceptus communis est indetermina-
tus & potentialis ad specialem conceptum. vt reali-
tas ad realitatem: vel saltem conceptus entis communis no[n]
erit infinitus: quia nullum infinitum est potentiale ad aliqd.
Concedo q[uod] conceptus ille communis Deo & creature. nec
de se est finitus nec infinitus: quia si esset infinitus de se. non
esset de se communis Deo & creature. finito & infinito. ^a Si-
etiam esset de se finitus, ita q[uod] de se includeret finitatem,
tunc non competeteret infinito. & ratio istorum duorum dicto-
rum est, quia quod conuenit alicui superiori de se, vt est in-
differens ad omnia sua inferiora, conuenit omnibus suis in-
ferioribus, intelligendo q[uod] illud praedicatum conueniat supe-
riori sic indifferenti habenti suppositionem personalem: sed
debet iste conceptus dici indifferens ad finitum & infinitum.
& ideo potest concedi q[uod] est finitus negatue. i. non ponens
infinitatem. & vt sic est determinabilis ^b per istos modos in-
trinsicos qui sunt finitas & infinitas. Sed si arguas. ergo reali-
tas a qua accipitur est finita. non sequitur, non enim accipi-
tur

tur ab aliqua realitate, ut conceptus adæquatus realitati, siue vt perfectus conceptus illi realitati adæquatus, sed dimidiatus, vel imperfectus. instantum etiam q̄ si ista realitas a qua accipitur videretur perfecte & intuitive, intuens ibi nō haberet distincte distincta obiecta formalia. s. realitatem & modum: sed idem obiectum formale. tamen intelligens intellectio e abstractiva propter imperfectionem illius intellectus potest habere unum pro obiecto formalis, licet non habeat alterum.^c hęc Sco vbi supra. & sic patet q̄ licet modus intrinsecus secundum istum modum dicendi pertineat ad rationem quiditatuum sicut & differentia, tamen valde differunt vt dictum est. Secundo ^d differunt modus intrinsecus & differentia, quia modus intrinsecus variat solum rationem quiditatuum, accipiendo rationem quiditatuum pro conceptu quidditatiuo illius cui additur siue contracti per ipsum. Differentia vero variat rationem quiditatuum & formalem, & sic intelligitur dictum Scoti, q̄ modus intrinsecus est qui additus alteri non variat rationem formalem. ^e Non n. dicit q̄ non variat rationem quiditatuum sed formalem, quia quiditatuum bene potest variare, vt patet de finitate & infinite quæ variant rationem seu conceptum quiditatuum ipsius entis. Quę autem differentia sit inter rationem quiditatuum solum & quiditatuum & formalem simul, forte alias dicetur. solum istud dico pro nunc q̄ ratio quidatua & formalis conuenit solum speciei siue speciissimae siue subalterne, & omnis & sola talis ratio debet habere genus & differentiam ipsam constituentia. vt patet per Porph. in prædicabilibus ^f Ratio vero quidatua potest cōvenire omnibus alijs habentibus conceptum cōmūnem quidatuum & proprium qualitatuum. ^g Et sic ratio quidatua & formalis est, quę datur per priora quę sunt de essentia diffiniti. & sic patet secunda differentia inter modum intrinsecum & differentiam.

ANNO TA. MARGINALES.

^a Si etiam. ^b Nota, quod h̄c doctor non solvit primam partem instaurare de potentialitate concepsus ensis, sed duc ut supra notauis.

Per

- b Per istos. $\exists$ Caso declarat determinabilis, vide nos ducet in theorematis Scoti.
- c Alterum. $\exists$ Considera an indifferenter utrumque an praecepit quidditatem.
- d Differunt. $\exists$ Diligenter intellige hanc secundam differentiam, non ut verba sonant, quia si modus intrinsecus non variat rationem formalem, $\&$ quidditatem, neque etiam differentia sui contracti per ipsam, $\&$ ideo speculare nunquid etiam considerata sub illis rationibus quidditatis variatis formaliter distinguantur.

$\dagger$ Formale. $\exists$ Tange hic plura, & an sint voluntarie dicta an certe ratione consona ex anima.

$\dagger$ Predicabilibus. $\exists$ Cap. de specie, & differentia.

$\dagger$ Qualitatuum. $\exists$ Hic videtur contradicere sibi docttor, quia tunc ens non habebit rationem quidditatem, neque Deus, neque substantia, ut est genus generalissimum, quia nullum istorum habet conceptum communem quidditatem, $\&$ proprium qualitatum, quia Deus non est summe simplex, sed uenda est contradictionis, quia y, $\&$ sumitur division, $\&$ non copulatio.

EX predictis infero q̄ quiditas & eius modus intrinsecus & modi intrinisci adiuicem, & omnia que sunt in re & linea predicationis distinguuntur ex natura rei ab unicem. Et similiter ens a Deo & creatura, & breuiter quodlibet constitutuum a suo constituto. omnia. n. ista distinguuntur secluso opere intellectus, & non distinctione reali proprie capiendo distinctionem realem. ergo aliqua distinctione media inter distinctionem rationis & realem isto modo sumptam. ^a Hac distinctionem medium voco ex natura rei. que ut patet ex vi vocabuli nisi a proteruo negari non potest distinctionem inter modum & quiditatem. Franciscus modalem appellauerit $\dagger$ tanquam a denominatione imperfectiori & ignobiliori. Sed contra istam distinctionem ab aduersariis nostris arguitur sic. Vel distinctio ex natura rei est praeter opus intellectus, vel per opus intellectus. si solum per opus intellectus. ergo est distinctio rationis solum per vos, qui sic diffinitis distinctionem rationis. Si est praeter intellectum.

stum. ergo est distinctio realis, quorum utrumque negantis. Dico q̄ distinctio realis potest capi dupliciter. uno modo large pro omni distinctione qua est secluso opere intellectus. Et sic inter distinctionem rationis & distinctionem realem non est distinctio media. & sic dico q̄ distinctio ex natura rei est realis + isto modo capiendo distinctionem realem. Alio modo capitur distinctio realis proprie qua est inter ^b rem & id. & sic dico q̄ inter distinctionem realem & distinctionem rationis est distinctio ex natura rei media, & formalis. ex hoc patet q̄ distinctio ex natura rei est respectus qui oritur ex propriis rationibus formalibus terminorum secluso quocunque actu potentiz collatiue. & h̄c de secundo articulo huius secundi articuli principalis.

ANNOTA. MARGINALES.

a Sumptus. 3 Pondera hoc per totum an detur processus in infinitum in his distinctionibus, quia quare de illa distinctione qua aliqua distinguuntur cum sit in re ex natura rei, ipsa ergo distinguitur ex natura rei, vel ab alia distinctione, vel ab aliis quo also saltim, igitur alia distinctione, & sic in infinitum. Vide Scosm. 2. distin. 1. q. 5. in solu. q. parte. I. ad finem in simili, & 5. meta. q. de relatione, & alibi sape.

+ Appellauerit. 3 Quare in formalitatibus suis, & 8. distinct. pri. confla.

+ Realis. 3 Vide etiam ex dictis hoc, quod distinctio ista sit relatio realis, & hoc ostendit Franciscus, sed extrema non sunt distinctia realiter, quod videtur contra Scos. distin. 31. pri. & q. 9. quols. disc consequenter ponderando. quare. 3. distinct. pri. & 26. eiusdem, & ubi supra, & 2. distinctio. II. q. 10. & 25. eiusdem ea, quan noscere, & alibi sape ad bac. Quare in theorematibus Scos. plura ad propositionem.

b Rem, & rem. 3 Qualiter accipitur hoc res pondera ex sape dictis sumitur enim pro re substantia, vel seorsum existentia.

Tertius

Tertius Articulus partialis.

QVANTVM ad tertium articulum in quo videndum est de identitate, & distinctione formalis sunt aliqua notanda. Primo notandum est, q̄ formalitas venit de formalis, & formale de forma † forma antem dicitur multipliciter. Vno modo dicitur forma prout est altera pars compositi, & hęc appellatur forma partis. Alio modo potest accipi pro forma totius.^a videlicet pro tota ipsa natura abstracta ne sumpta sicut humanitas dicitur forma totius non per informationem materiæ, sed qua suppositum est quiditatius homo. forma primo modo dicta est per se terminus formalis generationis, sed forma secundo modo dicta est terminus per se primus, & adæquatus ipsiusmet generationis. Alio modo † dicitur forma de omni substantia immateriali eo modo quoq̄ Deus, & intelligentiæ dicuntur formæ. Alio modo accipitur pro forma accidentalis. Alio modo accipitur ^b pro quacunque ratione sub qua ex natura rei aliquid potest concipi. † Et ab ista forma vltimo modo sumitur formalitas de qua hic intendimus. vnde licet ab utraque forma proportionabiliter nominetur formalitas, non tamen sic intendimus hic de ea. ideo formalitas hic intenta nihil aliud est, quam ratio obiectualis sub qua unaquaque res concipi potest ex natura rei, & dicitur formalitas à forma isto modo propter similitudinem ^c quam habet cum forma primo modo, & secundo modo dicta, quia sicut forma illis duobus modis capta est ratio cognoscendi rem cuius est, ^d ita etiam forma, vel formalitas hoc vltimo modo dicta. Secundo est notandum, quod hęc dictio formaliter † est modalis dictio adverbialis, & determinativa, & sumitur quinque modis, vt ait Franc. in prima distin. 8. Primis tribus modis sumitur, vt dicit determinationem copulæ propositionum primi modi per se, ^e vt cum dicitur primo modo homo formaliter est animal. Secundo modo homo formaliter est rationalis. Tertio modo homo formaliter est animal rationale. Quarto modo sumitur formaliter, vt notat formam, vel determinacionem

nem alicuius per denominationem intrinsecam ipsum deno
minantem, vt homo formaliter est risibilis. homo formaliter
est albus, & sic de alijs. Quinto notat actum, vel opera-
tionem, quo, vel, qua quis agit vel patitur, vel operatur, d
vt cum dicitur Petrus intellectione formaliter intelligit, vi-
sione formaliter videt, & sic de alijs.

ANNOTA. MARGINALES.

t *Forma.* 3 Tange interpretationem seu etymologiam voca-
buls binis nominis formae bac ponderando.

a *Videlices.* 3 Vide Sto. in 3 diff. 2. Et 7. Et 8. me. de hac for-
ma et omnia, visceris, et terminis generationis.

t *Modo discitur.* 3 Quare Platonem proclum Boetium, Et
autorem 6. principiorum, Et alios, ut nosti ad hoc.

b *Accipitur.* 3 Vide supra in descriptione formalitatis.

t *Concipi.* 3 Ergo modus intrinsecus est formalitas considera-
s. i. unaqueque.

c *Similitudinem.* 3 Omnes transferentes, Et cat. 6. Topic. c. 2.

d *Ita etiam.* 3 Quia sicut unumquodque habet ad esse, Et c.
7. Meta. sex. com. 4.

t *Est modalis.* 3 Pondera quando est determinatio inbare-
sis, Et quando inherentie.

e *Vt cum.* 3 Qualibet pars definitionis est formalis forma, to-
ta vero totius. 7. Meta. c. 35.

f *Operatur.* 3 Tunc vere esset determinatio quarti modi per-
sestat.

Tertio notandum quodd quadruplex est praedicationis, pri-
ma est quidditativa & formalis t ut est primus modus
dicendi per se, & haec habet. 4. gradus. Primus gradus est
quando per se superioris in quid praedicabile praedicatur de
suo per se inferiori, ut quando ens praedicatur de deo & crea-
tura, vel genus de sua propria specie, vel species de suo pro-
prio individuo. Secundus gradus quando praedicatum intrin-
secum dicens quale praedicatur de illo cui conuenit intrin-
sece, ut differentia de diffinito, vel modus intrinsecus de co-
stituto

stituto per ipsum , secundum illam opinionem quam superius recitauit præcedenti arti . Exemplum primi membra hu- ius secundi gradus ut homo est rationalis . Exemplum secundi , vt Deus est infinitus , vel essentia diuina est infinita . No- tandum tamen est quod ratiouale sumitur dupliciter , ^a uno modo ut constituit tanquam pars formalis , nec isto modo di- cit aptitudinem , sed est differentia vel tenens modum dif- ferentie . Alio modo ut dicit aptitudinem ratiocinandi , ^b & sic est propria passio , nec isto modo facit prædicationem quid- ditatiuam , quia nulla aptitudo pertinet ad primum modum dicendi per se . Prædictam distinctionem ponit Franc . super por . c . de differentia . Tertius gradus est quando tota ratio in trinseca prædicatur de diffinito , ^b ut homo est animal ra- tionale . Quartus gradus est quando idem prædicatur de se- ipso , ut homo est homo , ^c Et capitur hic prædicatio quidditatiua ut distinguitur contra prædicationem in qua prædicatur aliquid extraneum , quia ut dicit Boe . hæc propositio , homo , ^d est homo est proprie quidditatua prædicatio , quia nihil idem omnimode est de quidditate sui ipsius , sed large est quidditatiua prout distinguitur cōtra denominatiuam , & isti quatuor gradus faciunt primum modum dicendi per se . Assignantur etiam alij tres ab Aristó . primo post . t . c . 9 . ^e Et sic secundus modus dicendi per se est quando propria passio prædicatur de suo subiecto , & iste modus habet duos gradus . Primus est quando adæquata passio prædicatur de suo adæquato subiec- to primo ut homo est risibilis . Secundus gradus est quan- do passio adæquata superiori de per se inferiori ad subiectū prædicatur , ut sor . est risibilis . Tertius modus pon est prædi- cāti sed essendi , & isto modo omnia per se sunt quæ per se & non in alio existunt , sicut Deus , & omnes primæ substantiae , ^f & quia nullo modo sunt in alio . Quartus modus dicendi per se est quando effectus formalis prædicatur de aliquo mediā te sua causa formalis , vel quando actus profluens id est pro- grediens à causa formalis dicitur de effectu formalis median- te causa formalis , vel quando effectus prædicatur de suo im- mediato principio productuo , ^g Exemplum primi , ut homo albedine est albus . Exemplum secundi , ut album albe- dine disgregat , calidum calore calefacit . Exemplum tertij , intellectus intelligit , voluntas vult , & sic de alijs .

A N N O T A -

ANNOTA. MARGINALES.

^t Formalis. ³ Nota, quod merito proponitur alijs ista predica
cio, quia quidditas, ^E essentia prima conuenit quam passio,
vel aliquid extrinsecum de quibus alocantur predicationes
ut paret considerant.

Quare Divers. 3. Met. ^E expositores concurviter super li-
bros postea ad propositionem hinc, ^E maxime inconcensem.

^a Vno modo. ³ Tunc exemplum de practico, ^E speculativo,
ut q.4. prod. ^E i. Meta. notari, ^E sic de plures alijs.

^t Ratiocinando. ³ Vide 5. Meta. sex. com. 23. ad propositionem
applicando.

^b Diffinito, ³ Tunc hic plura pro, ^E contra de predicatione
diffinitionis, ^E ipsius distinctione à diffinito, ^E de modo pra-
dicandi ipsius ^E c.

^t Homo est homo. ³ De hac predicatione eiusdem de seipso vi
de primo Topi. c. 7.

^c Et sic. ³ Pondera hic quid sit predicari, ^E quotiens sumi-
tur, ^E de veritate propositionis, ^E causa ipsius, ^E mul-
ta alia.

Vide expositiones, ^E questionis ita super i. post. qui dispu-
tant. an. 3. ^E 4. modus sive modi imbarendi, vel ne.

^t Substantia. ³ Considera diligenter verba Phisophi. i. po.
t. com. 9. nunquid secunda substantia sit in tertio modo, ut ho-
mo est, quia multo decipiuntur expositores.

^d Productivo. ³ Considera etiam an maior in demonstracione
persimilis sit in quarto modo. Et si sic qualiter infer secundum.
si est maior persimilis in secundo, quam in quarto, ^E alia
plura curio: e.

Sed hic insurgunt duæ difficultates. Prima est in quo mo-
do dicendi per se sunt propositiones in quibus prædicantur
per se inferiora de suis superioribus, vel passio inferioris
de superiori ad subiectum talis passionis. Dico breuiter
cōtra multos quod tales prædicationes nullo modo sunt per
se, licet enim tales ^t indistinctæ vel particulares sunt necessariae

riæ non tamen sunt per se, ^a probatur dupliciter ex intentione philosophi, primo ^b quia dicit philosophus quod propositiones per se non conuertuntur, quod non debet intellegi quod non conuertuntur absolute, cum conuersio sit adequata passio propositionis saltē categoricæ, sed debet intelligi quod non conuertuntur ita, alias propositiones per se, sed ista est p se homo est animal, ergo ista non erit p se, animal est homo, & id est iudicium de omnibus alijs talibus. Secundo probatur, quia dicit philosophus quod per se infert de omni, ita quod à propositione per se ad propositionē de omni est bona consequētia, ^c ergo si ista esset per se, animal est homo, ista esset bona consequētia, animal est homo, ergo omne animal est homo: cōsequens falso, ergo illud ex quo sequitur, videlicet quod ista sit per se, animal est homo, & idem dico de ista, animale est risibile, ^d & de omnibus talibus. Secunda difficultas, in quo modo dicendi per se sunt istæ propositiones, homo albus est homo albus homo albus est homo, homo est homo albus, & similes. Respondeo breuiter quod nullo modo sunt per se. Pro cuius declaratione ampliori noto tres regulas optimas, quæ habentur à Sco. in primo dis. 2. in materia de propositione p se nota, & in 3. dis. 7. & 22. Prima regula est quod de ratione in se falsa nihil vere & affirmatiue prædicatur, nec ipsa de aliquo prædicatur, immo nec ipsa de seipsum. Ista enim non est vera, homo est homo irrationalis homo irrationalis est animal, homo irrationalis est homo irrationalis, nulla illarū est vera, & simile est iudicis de omnibus alijs. Secunda regula est quod de illo quod est in se ens per accidens, nihil per se prædicatur, nec de aliquo ipsum per se prædicatur, immo nec idem de seipso. Nulla enim istarum est per se, homo quantus est homo, sor. est homo quantus, homo quantus est homo quantus. Tertia regula est ^d quod de conceptu per accidens siue contingenti, ^e nihil necessario prædicatur, nec ipse de aliquo, nec idem de seipso. Exemplum huius regulæ est, cum homo niger dicat conceptum contingenter vnum, nulla illarum est necessaria, homo niger est homo, homo est homo niger, homo niger est homo niger. Prima regula sic posset persuaderi, & breuiter, quia si ista esset vera, homo irrationale est homo irrationalis de qua magis videtur, tunc ex vero sequetur

et ut falsum probatur sic, quia bene sequitur, homo irrationalis est homo irrationalis, ergo homo irrationalis est homo, à parte in modo ad suum totum. Et ultra, ergo homo est homo irrationalis per conuersationem, & ultra, ergo homo est irrationalis, & rationale est homo, sed omnia illa illata sequuntur^c scilicet homo irrationalis est homo irrationalis, est falsa, † quod est propositum. Secunda & tertia regula simul probantur per probationem tertiz, quia si ista esset necessaria † vel per se, homo niger est homo niger, ex necessario sequeretur contingens, quod est falsum, ut probatum est in consequentijs, probatur tamen consequentia, quia bene sequitur, homo niger est homo niger, ergo homo niger est homo, à parte in modo ad suum totum, & ultra conuertendo, ergo homo est homo niger, & ultra ergo homo est niger à parte in modo etiam ad suum totum: omnes illae propositiones illatæ sunt contingentes^f ergo & ista, homo niger est homo niger, est contingens, & per consequens non-necessaria nec per se, † & intelligo per se primo modo vel secundo modo dicendi per se, & sic manent regulæ infallibiliter vere. Et si arguatur quodd in ipsis, homo niger est homo niger, homo albus est homo albus, est prædicatio eiusdem de seipso, ergo tales propositiones sunt per se, & necessariæ. Dico breuiter quodd quando dicimus quodd prædicatio eiusdem de seipso est per se & necessaria, intelligendum est de prædicatione, in qua non prædicatur ens per accidens vel non subiicitur, & sic patet responsio ad difficultatem.

ANNOTA. MARGINALES.

^t Indifferencie. Vide 1.1. de finit. 3. q. 3. in solu. principali.

Pōderal y indiffinita, vel partculares 1. post. c. de statu principiorum. rex. com. 14.

^a Sunt per se. In plus est necessarium, quam per se. 1. post.

^b Quia. Hec probatio procedit quo ad primam partem duob. sed sequens ad utramque, ut patet. 1. posterio. c. de per se, & alibi.

^c Ergo si ista. Tange instantia hic, quis hac est per se. sicut est homo, qua tamen non differt de omni, ut patet.

f Riffibile. **3** Tange instantiam hic ex Sc. dis. 2. pri. q. 2. ubi dicitur docet quod passio inferioris demonstratur de superiori. dicitur quod loquitur de demonstratione particulari, ut. 1. q. prolo. sam-
git, Et copiose alibi testigi super quadam. quest. eius in por-
phyri.

d Quod de **3** Nota, quod docto. non habet hoc tertium. immo
seras, quod non relle probatur illa tertia regula, quia ex con-
tingenti sequitur necessarium.

Vide super 7. Meta. Sc. quest. 7. aliqua ad bac pro, Et contra.

f Contingenti. **3** Considera an differant conceptus per acci-
dens, Et contingens. Hoc tertium tacuit Doc. ut patet.

A parte in modo ad suum totum.

e A parte. **3** Considera an sequitur consequens prima conse-
quentia, qua est determinatio distractans.

f Scilicet. **3** Vide pro his consequentijs Scotum. 2. dis. 1. q. 2. in
solutione principali ad finem qualessem teneant. Et ratione cu-
mque optime operando.

f Falsa. **3** Quia ex falsis verum, sed ex veris nil nisi verum
2. priorum. c. 2.

f Vel per se. **3** Posset ponderari hic illud. 1. peribit omne, quod
est quando est Et c. Et distinguenda necessitate simpliciter, vel
secundum quid ut scis.

g Ergo, **3** Posset obijci contra dicta hic ex Sc. 3. dis. 2. q. 6. ubi
dicitur Doct. quod hac est per se primo modo, superficies alba est
alba. Dic, quod aliter sentit. 2. dis. 1. q. 2. Et 7. distinct. 3. sed
concordabat ipsum, ut alibi notauis. Duo enim requiruntur ad
perseveratem propositionis, scilicet inclusio predicationis in subie-
cto, Et unitas per se extremonum, Et sic illa, superficies al-
ba est alba, est incompletè per se, quia ratione prima condicio
nisi tantum, quare docto. non contradicte. Considera etiam an
ista Deus est homo, vel verbum est homo, sic formalis, Et qua-
litas vide Sc. 1. dis. 3.

f Nac per se **3** Hoc dicit ad differentiam quarti modi.

Secunda prædicatio est formalis prædicatio & denomi-
nativa & hæc habet quatuor gradus. Primus est quando
differentia prædicatur de genere contrahibili per eam, ut
animal,

animal est rationale, & quando modus intrinsecus prædicatur de suo contracto vel contrahibili, ut eum dicitur, ens est infinitum, & sic de alijs. Et si dicas quod hic videtur contradic̄tio, quia superius dictum est sustinendo opinionem Landulphi, quod quando modus prædicatur de eo cuius est modus est prædicatio quidditativa, hic dicitur quod est prædicatio denominativa, igitur. Respondeo & dico quod non est contradic̄tio, quia superius dicitur quod dicitur talis prædicatio est quidditativa, si modus prædicatur de constituto per ipsum cum sit de essentia ipsius secundum Landulphum, hic dico quod est prædicatio denominativa, quia prædicatur non de constituto sed de contrahibili p ipsum, sicut refert dicere, homo est rationalis, & animal est rationale, cum prima sit quidditativa, & secunda sit denominativa, ita etiam refert dicere, deus est infinitus, vel essentia diuina est infinita, & ens est infinitum, quare dico consequenter quod duę primę sunt quidditatię, secunda autem non, sed denominatię tantum. Secundus gradus denominatię prædicatio nis est quando propria passio prædicatur de suo subiecto, & iste gradus est secundus modus dicendi per se. Et est secundum quod propria passio cum sit eadem res cum suo subiecto secundum Sco. & suos sequaces est reductiū in illo genere seu prædicamento in quo est suum subiectum per se, ^a Tertius gradus prædicationis denominatię & formalis est quando effectus formalis denominatię prædicat de aliquo mediāte sua causa formalis, ut homo nigredine est niger, vel quando actus profluens à causa formalis ^b dicitur de effec̄tu mediante causa formalis, vel quando effectus dicitur de suo immediato principio productiuo, ^c & iste gradus est quartus modus dicendi per se. Quartus gradus prædicationis denominatię formalis est quando accidens prædicatur de suo subiecto, & potest fieri nouem modis, posito quod petrus sit subiectum in omnibus his, dicendo petrus est bicubitus, albus, pater agens, patiens, calciatus, & sic de alijs, & iste gradus est de per accidens, ^d Tertia prædicatio est identice identica, ^b & hoc est quando utrumque extreum est formaliter infinitum, vel alterum tantum est formaliter infinitum, ^e vel permissiū. Exemplum primi ut essentia diuina est bonitas, essentia diuina est iustitia, & sic de alijs. Exem-

plum secundi essentia diuina est filatio, effectio diuina est paternitas, & sic de alijs. Exemplum tertij, ut paternitas est entitas, humanitas est entitas, & sic de alijs.

ANNO TA. MARGINALES.

^t **Pradicatio.** ^z Posset argui, quod nulla predicatione est formalis nisi primo modo, quia in omni predicatione formalis predicationem includitur formaliter in subiecto, sed hoc conuenit ratione in primo modo, ut patet ex Sto. 8. dist. I. q. 3. in solutione priz. ubi declaratur quid sit formaliter inclusus. dic consequenter.

Posset etiam dicere, quod sufficiat formalis subiecto predicationis, & non semper requiriuntur essentiales esse in inclusio. z. distinctio. I. Et alibi.

^a **Per se.** ^z Es per consequens est error ponere passiones in secunda specie qualitatibus, ut quedam decipiantur prasertim, quia secunda species qualitatis suscepit magis, & minus, ut patet de cursore, & pugillatore.

^b **Dicitur.** ^z Ut nigrum nigredine congregat.

^c **Et iste.** ^z Ut voluntas vult.

^t **Per accidens.** ^z Considera diligenter quare Doct. posuit istos. quatuor gradus ordinatos denominatis sua predicationis, quia potius quartus deberet esse primus, quia accidens per accidens est magis denominatum, & magis distinctum ab ipso subiecto.

^d **Et hoc.** ^z Pondera quare congrue dicitur identica identica. & tange differentiam identitatis in divinis, & in creaturis. Tamecum diversos modos dicendi de hac entitate qua sic predicatur, & specialiter de entitate Physica, & Meta. Sic de alijs. dist. 5. I. q. 1.

^t **In infinitum.** ^z Quare Bonetum. 3. Met. & Sto. 8. dist. 1. & q. 5. quolibet.

^t **Entitas.** ^z Considera an ratione talis permissionis an potius ratione transcendentis, & maxime communis, ut vult. Et predicatur entitas talis predicatione. Et pondera argumentum per locum a minori si ratione infinitatis permissione predicatur entitas de humanitate igitur, & diuina ratione posita, & formalis

formaliter infinitatis. Sed posset dici, quod non sequitur, quia illa sunt compositibilia, & ies non naturaliter, & formaliter, vel considera aliis.

Pro quo notandum est quod iste predicationes si sunt vere, debet praedicari concretum de concreto, vel abstractum de abstracto & non concretum de abstracto, nec abstractum de concreto, maximè si talia concreta sunt adiectiva. Ista enim conceditur, essentia diuina est generatio, tamen ista non conceditur, essentia diuina generat vel generatur secundum magistrum sententiarum s. distin. primi. Super quo verbo datur à Scoto pulcherrima regula, ^a quod quando subiectum est ultima abstractione abstractum & praedicatum ex sua ratione formaliter, non est aptum natum praedicari nisi formaliter, propositione non est vera nisi sit in primo modo dicendi per se, ^b ratio est quia subiectum & praedicatum modos significandi oppositos dicunt sibi incompossibilis, vnde de tali subiecto sic ultimae abstracto nihil potest vere praedicari nisi per se primo modo vel identice: hanc propositionem declarat Scotus sic. Videmus enim quod in substantijs siue in praedicamento substantiae est una & abstractione tantum scilicet quidditatis à supposito propriæ naturæ, quia substantiae non sunt naturæ concernere aliquid alterius naturæ, ideo prima ibi abstractio maxima est abstrahendo naturam humanam à suppositis quæ verè sunt illius naturæ, sicut abstrahitur cum concipitur humanitas non remanet ulterius alia abstractio, & ideo istud ut sic conceptum est præcisè ipsummet, quia cuilibet alij extraneum est, sicut dicit Aui. s. meta. quod equinitas est tantum æquinitas, & nihil aliud. In accidentibus autem quanto plura possunt concernere, tanto plures possunt fieri abstractiones, vnde quia accidentia absolute concernunt duo, scilicet supposita alterius naturæ & individua naturæ propriæ, licet à suppositis alterius naturæ abstrahantur, tamen concernunt individua propriæ naturæ, sicut album concernit lignum. & hoc album siue hanc albedinem & illam, & ideo possunt ibi fieri duæ abstractiones, una scilicet accidentis à subiecto, puta albedinis à ligno, & alia, scilicet quidditatis à supposito & vel singulari, puta albe-

dis ab hac albedine, & illa quae sunt individua sua. Et hanc loquimur per albedineitatē, vel per hoc quod dicimus quiditas albedinis, & ista non concernit aliquod subiectum nec suppositum eiusdem naturæ nec alterius: ^c in relationibus etiam quæ plura concernunt ad huc plures possunt fieri abstractiones. Concernit enim relatio suum proprium individuum, fundamentum, & substantiā, & secundum hoc possunt ibi fieri tres abstractiones, una relationis à subiecto, secunda relationis à fundamento, † tertia quidditatis à supposito; & iste abstractiones sic se habent, quod licet abstractio fiat à posteriori & extrinseco, non tamen à priori & intrinseco. Exemplū hoc concretum quod est causa dicitur de igne quia generat calorem in ligno, sed abstractio à subiecto remanet adhuc concretio ad fundamentum, puta si dicatur potentia causandi calorem. Calor enim est potentia causandi calorem. non tamen ignis est potentia causandi. Ad huc potest fieri abstractio vltior, ad proprium genus, puta si dicatur caliditas, & tunc nec ignis nec calor recipit prædicationem ipsius, tamen hæc caliditas est caliditas. Ultima abstractio, qualis est in substantijs, ^d est per hoc quod dicimus, quidditas caliditatis, & hæc de nullo alio prædicatur. Ex his prædictis apparet quid sit ultima abstractio cuiuslibet rei, quia quidditatis absolutissime sumptus ab omni eo quod est quoctunque modo extra rationem quidditatis, in qua quidem abstractione, nihil aliud impenititur seu intelligitur præcisè re, vel ratione, nisi quod est ipsius quidditatis. Et dicunt quidam quod terminus ultimate abstractus in propositione subiectus includit unum sincategorema, puta in quantum vel formaliter, primo modo, vel quidditatiè vel identice, & sic de alijs.

ANNO TA. MARGINALES.

^a Regula. ^b Nota, quod ista regula scotica limitatur, Et impugnatur à diversis, Et maxime ab okam. 5. dist. 1. Et F. discit quod habet 11. exceptiones, quas enumerat. 5. distin. 1. confla. Sed tu disc breviter, quod tenet in predicatione positum aliam formalitatem ex natura rei à subiecto importans, Et de suppositis

suppositis à primo verificabilibus, quod bene masticabis, & nesciemus timemus.

b *Ratio est. 3. Ando ultimate abstractis aliquid per se, & formaliter posse praedicari, considera bene hoc, & quere nonnullas, & varias opin. doctorum, & adde, ut scis plura hic pro & contra.*

† *Abstractio. 3. id est unius rationis in qua dantur gradus secundum quosdam. Vide ea, que notavi super i3. q. 8co. m porph. c. 1. & 2. Quare Scō. in 2. dist. 3. q. 2. ubi vocaver doctorat illud dictum Auscon.*

† *A supposito. 3. Tange differentiam singularis seu individualis & suppositi atque personae, & differentiam abstractionis binc inde.*

c *Alterius 3. Adversendum est, quod hic ponatur abstractio non modo ab includensib; sed non ab inhaerensib; , quod diligenter considera, quia plures hic decipiuntur. Vide Scō. in q. 9. meta. singularissime.*

† *A fundamento 3. Pondera plura hic de abstractionibus relationum, & maxime à fundamento, & quid sit propinquum relatione an substantiam an certè fundamentum, & non posse abstracti à termino sicut, & à fundamento, & si non quomodo igitur à fundamento, cum sit habitudo unius ad aliud, & ad quem artificem spectat consideratio relationis in ultima abstractione? & plura alia curiosa, que non sunt proprie transcrando, ut grossis capitibus videtur, & idiotis hypocritis, quorum scire, vel scientia est scire contemnere; & scientes persequi. Considerare enim ultimate abstracta potest intelligi vel incomplexe, & sic est nullius scientie cum scientia sit effectus demonstrationis, sed est bene possibilis apud intellectum vel complexe, & sic si est respectu passionum transcendentium duntaxat pertinet ad Metaphysicum, quod intelligi va rum de inferioribus ad ens loquendo, si vero respectu propriorum passionum, & amissio non potest considerari respectu præscindendo ab habitudine ad fundamentum, ubi aduertere, quod proper illam inhaerentiam actualis relationis, qua forte est formaliter illa, dicitur eadem accidenti respectivo, & non propter substantiam in quantum tale, ubi plura addas ingeniosus lector.*

A. Et per hoc quod Tange instantiam ex declaratione Scoti in Anno 56 supra, videlicet consequenter in illis priors standingo adhuc dantur signa nature, et ista also abstractiores, ut scis.
Adde hoc plura ex modis significandi; ut nos te ingenuos te lector.

Circa alium terminum propositionis doctoris, scilicet quod prædicatum de quocunque prædicatur non potest prædicari nisi formaliter. Notandum est quod substantia nominata possunt dupliciter prædicari in diuinis, quandoque formaliter, ut deitas, quandoque per identitatem ut deitas est sapientia, sed adiectiva si prædicantur de necessitate formaliter & denominative prædicantur, & hoc quia sunt adiectiva, nam ex hoc quod adiectiva sunt significant formam per modum informantis. ¶ Et ideo de nullo verè dicuntur nisi quod se habet per modum informati de quo videlicet, formaliter dicuntur, talia sunt non tantum adiectiva nomina, sed omnia participia & verba. ¶ Semper enim in suo modo significandi includunt adiacentiam & modum formalis respectu alicuius talis suppositi, & ideo prædicantur & quasi secundum secundum modum dicendi per se, quod ergo prædicentur identice, est ipsa prædicari modo opposito suo proprio modo dicendi vel prædicandi. His intellectis patet maior ista assumpta, quando subiectum est abstractum ultimum, ita quod est abstractum ab omni quod est extra rationem eius, & prædicatum non potest prædicari ex ratione formalis nisi formaliter & modo inherenteris sive & quasi inherentis, istud prædicatum præcisè natum est formaliter prædicari, ideo non potest saluari veritas propter identitatem tantum quia subiectum est ultima & summa abstractione abstractum, ideo non potest stare pro aliquo qualitercumque alio à se, sed præcisè pro se formaliter. Et ideo oporteret quod sua ratio præcisè formaliter esset idem illi prædicato, quod non posset esse nisi illa ratio præcisè includeret prædicatum, patet ergo propositio. Et si siat syllogismi expositorij vel aliqui alii, debent solui per artem datam in primo priorum, & videlicet quod maior vel minor reducantur ad propositionem de omni si sint affirmatiui, vel de nullo, si sint negatiui. ¶ Quae

tā prædicatio est † tantum essentialis & ista est tantum in dī-
 uinis quam ponit Hilarius de trinitate , & est ista in qua de-
 notatur consubstantialitas & origo , vt filius est de essentia
 patris,pér ly de essentia , vel substantia notatur consubstan-
 tialitas,& per ly patris origo . Si autem queras an ista sit es-
 sentialis,filius est de essentia, vel filius est essentia . Ad pri-
 um respondetur secundum Scotum,dist. 5.q.2.pri.sene en-
 tiarum, quod non propriè dicitur aliqua persona esse de es-
 sentia absolute, sed addendo cum substantia personam ali-
 quam originantem,benè dicitur quod aliqua persona origi-
 nata est de substantia illius personæ , ita quod hæc,filius est
 de substantia diuina , non est ita concedenda sicut hæc,filius
 est de substantia patris, quia per secundum exprimitur con-
 substantialiras & origo propter genitium constructum cum
 causali præpositionis , per primam autem non notatur ali-
 quid originalis . Ad aliam dicendum,quod licet August. di-
 cat filium esse filium essentia patris. 15. de tri. c. 18. Et do-
 CTOR quidam ^a dicat illam esse propriam, tamen videtur pro-
 babilius dicendum quod non , quia quandocunque relativū
 construitur cum aliquo in tali habitudine causali in qua na-
 tum est aliquid terminare illam relationem vt correlatiū,
 tunc construitur cum illo præcisè vt cum correlatiuo. Exe-
 plum , pater construitur cum relativio in habitudine geniti-
 ui, simile in habitudine datui, & minus in habitudine abla-
 tioi, & secundum communem sermonem videtur quod cum
 quoconque construatur tale relativum expresse in tali ha-
 bitudine casuali illud notatur esse correlativum huius re-
 latiui . Non enim dicimus ^b iste canis est filius hominis quia
 est filius, & est hominis,vt domini canis, ita quod ly hominis
 construitur cum ly canis ex vi possessionis vel possessoris,
 sed videtur significare quod contruatur cum ly canis in ratio-
 ne relativi ut patris, ita igitur in ista filius est essentia , vide-
 tur ly essentia accipi ut correlativum illius relativi cum quo
 contruatur, & tunc ad Augustinum qui videtur huic contra-
 dicere dicendo filius est essentia , dico quod debet intelligi
 quod sit constructio intransituia ut filius est essentia , idest si
 filius est essentia, non autem debet intelligi quod sit construc-
 tio transitua ^c quia alias esset falsa , vt dictum est . Et si dica-
 tur quod ad istum filius est de substantia patris, videtur sequi
 ista

ista filius est essentia patris, neque sequelam quia consequens
notat relationem inter filium & essentiam sicut suum corre-
latum, quod non notat antecedens, sed tamen notat con-
substantialitatem in essentia cum originatione notata in il-
lo quod constituitur cum essentia. Sic ergo patet, quod ad ve-
ritatem predicationis essentialis, ut hic capitul, requiritur
quod sit consubstantialitas & origo.

ANNOTA. MARGINALES.

† Informantis? Aduerte, quod hoc exposatio videtur falsa,
quia si erit falsum, quod essentia mones intellectum sicut est
falsum, quod essentia generet, Et ideo considera causam
subtiliorem.

† Et Verba? Scilicet adiectiva, secus est de verbis substantiis,
quod considera bene ponderando.

† Predicantur? Pondera ty quasi secundum modum, Et
plura addendo.

† Siue quasi? Pondera ly quasi inherentis in divinis, Et in
creaturis suo modo. Vide ubi supra Scotum in prædicabilibus,
Et ea, quasbi notauis ad hoc.

† Priorum? Quare. 2.4. Et 5. dist. 1. Seco. Et alios, Et maxime
fratrem Adam pro huiusmodi paralogismis.

† Negatiui? Hic pater generat, huc essentia est pater, igitur
hec essentia generat. Non sequitur, quia ex identica premissa
non sequitur formalis conclusio. Siquidem minore reducta ad
dicti de omni sic. Omne, quod est hac essentia generans, pater
eius falsitas: quare Parisiensis sub primo priorum, Et non cu-
rabis de balbutientibus.

Notandum hic est, quod licet solvatur communiter argu-
mentum recurrendo ad distributionem illam extra terminum
ut omne, quod est essentia, tamen si fiat argumentum sic nulla
essentia generat, pater est essentia: ergo pater non generat.
non facile solvitur argumentum quia licet essentia divina non
distribuiatur, tamen essentia in communis distribuiatur, quam
distribuendo erit maior, Et minor vera, Et consequentia bona,
Et conclusio falsa, Et ideo ille modus respondendi est fuga,
specu-

speculare igitur, quod non caput Margo. Hac omnia in Sco. ubi infra notanter.

† *Est tantum 3 Powdera by tantum essentialis.*

Quare Sco. in 3. dist. 3. 7. q. 1.

a *Quidam 3 Quere Henricum, Et alios antiquos, qualiter vario modo concedunt propositiones in divisionibus videntes aliquā do terminus improprijs circa divisiones veritatis.*

b *Dicimus 3 A divisione ad consonantia raro vales argumentatione nisi debite limitetur, ut inquit Arist. secundo Peripher. de illis divisionibus consequentis.*

c *Transfutura 3 Tangat curiosus lector plurib[us] & de natura relationum, Et generibus atque speciebus constructionum, ut voluerit recurrendo ad subtilissimum tractatum doct. de modis significandi.*

Vterius notandum est quod possumus inuenire multos gradus in unitate, in primo gradu est unitas aggregatio quae est minima ut in aceruo lapidum, in secundo est unitas ordinis, quae aliquid addit supra aggregationem, tertia est unitas per accidens ubi ultra ordinem est informatio licet accidentalis unius ab altero eorum quae sunt sic unum, in quarto est per se unitas † ex principiis essentialibus ex per se actu & ex per se potentia, in quinto est per se unitas simplicitatis quae est vera identitas, quicquid enim est ibi est realiter idem cuilibet & non tantum est unum illi unitate unionis sicut in alijs modis. Ultra autem omnes istas identitates est identitas formalis ut dicit Scotus 2. dist. q. 4. primi sententiarum. Iltis notatis pono duas conclusiones quarum primā accipio in passu præallegato, quae est diffinitio identitatis formalis data à Scot. dist. 2. q. 4. primi. Voco autem inquit identitatem formalem, ubi illud quod dicitur sic idem, includit illud cui sic est idem in ratione sua formalis & per se primo modo. † Vide bene hanc diffinitionem & videbis quod de intentione doctoris fuit quod inferius est idem formaliter superiori, quia dicit doctor, quod illud quod sic est idem, formaliter, includit illud cui sic est idem. Clarum est quod superius non includit inferius in ratione formalis, & per se primo modo, sed potius contra, nisi dicas quod ponitur actuum

num pro passiuo ita quod sit sensus, illud dicitur esse idem formaliter alicui quod includitur in sua diffinitione seu ratione sua formalis & per se primo modo. Sed ista expositio videtur extorquere textum. Non enim videtur verisimile quod iste doctor, qui fuit ita subtilis, & qui etiam primus ample loctus est de formalitatibus posuisset suam diffinitionem sic obscuram. Ex quo inferuntur duo corollaria, primum est quod omnia praedicata quidditatiua superiora & omnes differentiae essentiales, & modi intrinseci non sunt idem formaliter, suis constitutis siue inferioribus, sed bene econtra. Aliqui tamen ampliant identitatem formalem & dicunt quod omnia illa dicuntur esse idem formaliter quibus conuenit tantum una ratio formalis & quidditatiua, sicut sunt omnia individua eiusdem speciei, sed hoc est impropriè & abusivè ut identitate formalis. Secundum corollarium quod nullum subiectum est idem formaliter suo accidenti nec econtra, quia licet accidentis includat substantiam in diffinitione additamentali, non tamen in ratione sua formalis & per se primo modo. Essentiae^b enim praedicamentorum sunt impermixta secundum Themistium, quod debet intelligi formaliter. Secunda conclusio istius articuli est quod illa distinguuntur formaliter^c quæ habent aliam & aliam formalitatem, quarum neutra alteram includit in ratione sua formalis & per se primo modo, sicut dicimus quod substantia & propria passio distinguuntur formaliter. Ex ista conclusione inferunt duo corollaria, Primum est, quod essentia diuina relationibus distinguuntur formaliter, quia conceptus absoluti non includit quidditatiuè conceptum relationis nec econtra. Secundum corollarium, quod omnia attributa in diuinis, ut sunt intellectus & voluntas (si fas est attributa nominari) sapientia bonitas, & iustitia ab essentia diuina & à se innicem, & etiam à relationibus formaliter distinguuntur.

ANNOTA. MARGINALES.

^f Vnde. u3 Considera an coincidat cum 6. infra vide infra artic. 2. Et alibi, Et sic instantias fuge.

Facilius

Facilius potest salveri hanc identitatem offerre relationem reali quam precedente, licet minus quam sequentes, ut pares speculantur. ubi plura considera.

a Quia est ⁊ Tange plura de hac identitate, & ipsius perfectione, & ea sit perfectior formalis, & alia plura ut nosti. Hinc videtur de mente Scot. quod identitas ex natura rei non sit alia ab ista formalis. Sed tu omnia bene pondera. Tange plura hic, & variae imaginationes diversorum in declaratione huius definitionis, ut nosti, & qualiter identitas ex natura rei recte infert istam considerare bene ponderando, & an ista identitas sit realis relatio considera, & alia plura. Instantie possunt tangi hic ex his, quae habentur infra arti. 3. parte. 1. sed ibi non abo qualiter non concluder. Vide Scot. in 2. dist. 3. q. 6. in solutione principali ad finem ubi expresse habetur ad propositum.

f Primo modo. Vide Scot. 1. q. quoli. ar. 1. parte 2. ratione 1. ubi videatur velle, quod constitutivum sit idem constituto formidetur, ut paret de intellectualitate respectu essentie, sed disc consequenter.

Vide. F. & Bonetum, ubi supra.

Vide Scot. in reportationum dist. 33. q. 2. ubi expresse habet hoc quod tenet iste Doct. Nisi enim vidissimum locum nunquam fuisset securus in hac difficultate. Etsi argueretur ex natura identitatis cum sit relatio primi modi, & per consequens mutua. s. Meta. 1. com. 20. quae sequitur, quod si homo est idem animali, quod etiam econtra, & ultra. Omne, quod sequitur ad aliud absolute sequitur ad ipsum eisam eadem utriusque addito, quod non distrahit nec diminuit, sequitur ergo, hinc est idem formaliter animalis, sigetur, & econtra. Responsum quare supra.

b Essentia ⁊ Quare. s. Phys. & Meta. in Ars. & in Scot. de distinctione predicamentorum, & in p. 1. & alsibi.

c Quae habent ⁊ Tange hic qualiter ista dist. & procedens posse esse in diuinis, tunc quia non est distinctio realis extremerum, tunc quia omnis relatio ibi videtur aut communis, aut hypothistica, sed consequenter bene ponderando.

SED

SED dices, videtur, quod in diuinis non sunt plures forma
litates, quia formalitas dicitur à forma, sed in diuinis nō
sunt plures formæ, ergo nec plures formalitates. Respondeo
quod argumentum nihil valet, supponit enim, quod super-
ius negatum est, quod scilicet formalitas dicitur à forma,
sicut capimus formam, & licet admittatur, quod formalitas
à forma dicitur, tamen argumentum non valet,
quia similiter arguerem, essentiale dicitur ab essentia, sed
in diuinis sunt multa essentialia. ¶ Diony. ergo sunt multæ
essentiæ, si istud argumentum non valet nec tuum: quod istud
non valeat, patet, quia concludit conclusionem hæreticam.
Et ideo pro me, & pro te dico ad consequentiam, quod nun-
quam bene arguitur à plurificatione cōsequentis, ad plurifi-
cationem antecedentis, tamen maximè in diuinis, imo nec etiam
in creaturis, vnde licet illa consequentia sit bona. iste homo
est sciens, vel qualis, ergo habet scientiam, vel qualitatem,
tamen non sequitur, iste homo habet plures scientias, vel
qualitates, ergo est plura scientes, vel plures quales. Dices,
quod nihil est ponendum in diuinis nisi, quod habetur à ra-
tione naturali, vel à fide, vel à sacra scriptura, vel ab aliquo
doctore auctentico, tamen formalitates non habentur ab
aliquo istorum, quod debeant poni in diuinis, ergo non sunt
ponendæ. Breuiter dico, quod sicut ex una de necessariò, &
una de contingentí infertur una de contingentí ex primo
priorum, ita, quod ibi est bona consequentia, ita dico, quod
ex una credita, & ex alia naturaliter cognita per bonam con-
sequentiā potest inferri una credita, modo sic est, quod
credimus, & catholice confitemur, quod essentia diuina est
communicabilis, & de facto communicatur tribus personis,
& est absolutissima, paternitas autem nec est communicabi-
lis nec communicatur nec est ens absolutum. Iste proposicio-
ni a deo unam aliam naturaliter evidentem, quod quando-
cunque aliqua sic se habent, quod aliquid conuenit vni ex
natura rei secluso opere intellectus, quod non conuenit al-
teri, est ibi distinctio ex natura rei. Et quando vnum est abso-
lutum à parte rei formaliter, & quiditatue, & aliud non,
imo est formaliter relativum, illa dicitur distinctas formaliti-
tates: isti vltimæ propositioni adde præcedentem, & realiter
concludentes, quod in diuinis sunt plures formalitates. Et
confirmatur

confirmatur per Beatum August. dicentem, quod alio pater est, & alio pater est pater, quia pater est essentia diuina, sed est pater paternitate. Ex hoc clarum est, quod est distinctio inter essentiam diuinam, & paternitatem, & similiter de alijs dicendum est. Item Hilarius de Trinitate. dicit, quod non esset creaturam voluntas, ^a sed potestas. Item genus, & differentia genere distinguuntur, & plusquam genere, quia secundum Philosophum. 4. Top. differentia non participat genere nec econtra, & tamē non realiter distinguuntur ^b igitur, &c. probatur etiam ratione, quia in definitione esset negatio. Et si arguitur in tertia figura sic, omnis homo formaliter est animal, omnis homo est formaliter rationalis, ergo rationale formaliter est animal. ^c Respondeatur breuiter, quod licet ex necessarijs nunquam sequitur nisi necessarium, tamen ex propositionibus per se non sequuntur propositiones per se, nec ex propositionibus formalibus, & quidditatiis sequuntur propositiones formales, & quidditatiæ. Et si contra prædicta arguitur iterum negando distinctionem formaliter in diuinis, sic, nulla essentia diuina distinguitur formaliter ab essentia diuina, paternitas est essentia diuina, & similiter filiatio, bonitas, sapientia, & sic de alijs, igitur paternitas non distinguitur formaliter ab essentia diuina, consequentia est formalis, in quarto primæ. Maior est istorum formalizantissima, quia nihil à se distinguitur ex natura rei, & formaliter, minor est catholica, ergo conclusio vera, quod est propositum, consequentia non peccat nec in materia nec in forma. Respondeatur, quod nec iste syllogismus nec omnes tales similes valent ex eo, quod non regulatur per dici de omni, vel dici de nullo, ita, quod fiat distributio in termino, vel extra terminum, in numero, vel extra numerum, ^d & tunc maior erit falsa in proposito, & à nobis negata, & non concessa, videlicet ista, nihil quod est essentia diuina distinguitur formaliter ex natura rei ab essentia diuina. Et breuiter in omnibus talibus syllogismis in propositione, quæ est de nullo, debet ponni nihil quod est, & in propositione quæ est de omni debet ponni, omne, quod est.

ANNO-

ANNO TA. MARGINALES.

† *Forma dicatur?* An plures formae sint in deumis accipiendo formaliter ultimo modo considera.

† *Essentialia?* Hic posset imaginari distinctio de essentiali formaliter illi superius posita de quod dicatur, ideo diligenter in eis omnibus vigila.

† *Ancedentis?* Vide Sto. in 3. dist. 6. & 3. in 1. dist. 12. & 35. & 2. q. quols. sed instantiam habere videatur in 3. distin. 1. quast. 3.

Tenes gratiam materia aliquando in creaturis, & quando scilicet consequens distinguuntur antecedentibus.

† *Auctentico?* Fundamentum crasse ignorans, & hypocritarum.

Posset arguisic, qua distinguuntur in superiori distinguuntur in inferiori, ergo qua distinguuntur formaliter distinguuntur essentialiter, & realiter. Sed alij capiunt antecedens per oppositum. Considera bene, ut nosti, vide. F. 3. dist. 1. consta. q. 5. & alibi, & P. de aquila. 8. dist. 1. q. 4. & F. 8. dist. 1. ab oriente & alos formalitas. Et adverte, quod aliud est esse superius, & aliud communius seu in plus se habens, & similiter aliud esse quidditatem, & aliud aliquid quidditatis, ut supra nota sis. Vide Sto. 3. meta. & alibi ad propositum. Adverte hic, quod sicut res sumuntur multipliciter, ut supra patet ita, & realitas, ideo quotiens sumuntur res totiens, & realitas, & econtra formaliter dicendum est de forma, & formalitate, ideo ubi plures realitates, & formalitates ibi plures res, & forma proportionatice loquendo. Sed quia res, & forma sumuntur promiscue famosioribus, ideo una tali correspondet pluralitas, &c. vide ratiom. Sto. in 4. dist. 2. q. 1.

¶ *Sed potestas?* Hinc argu. propotenta executiva. vide in 2. Sto. dist. 3. b.c.

Addi plures auctoritates scripturarum, & sanctorum hic si voluntas. d.g.

b *Distinguuntur?* Pro hac etiam distinctione generis, & differentia vide Auer. 1. Phys. c. 28. & presertim praeoperacionem

*concreto intellectus propter simplices abnegantes vnuos falsam
mattra.*

*ie Animal. 3. Potest dici, quod ly formaliter est sanguini de-
fensibus, ut saltum impediens, Vide Sc. 2. dist. pri. parte. 2. q.
2. saltando; 1. spiss. Et aliosepe quo. F. 8. dist. 1. constat non q-
ualiter, unde rango consequenter pluribus de identitate; Et
distinctione adequato, Et non adiquato mattra; Et non una
completa; Et non completa; sed si voluntariae conser-
quencia dic, quod aliter ipso antecedente occupat distinctiones for-
malis, quia si antecedente fundamentaliter, Et in consequen-
te terminativa, ut nos, ut inferioris magis explicabor hoc
enim salianti multe scotis Harum in declaratione huius diffini-
tione, ut dixit unde cause loquendū est in ardore quare. 3. Met.
ad bac 30. atq; 15. ds. 1. optima ad propositum bene ponderādā.
d. Numerum 3. Distributio in termino, ut o. b. currat, ergo ista,
hoc currat, extra terminatum, ut o. b. currat, sicut S. vera. currat
in numero, ut o. b. currat, sicut iste, homo currat usque in partibus
logicalibus, Et super lib. priorum Parisiensis sit.*

A Dhuc circa predicta incidunt duæ difficultates, qua-
rum prima est quod ex eo quod dictum est quod attributa in diuinis distinguuntur à se inuicem & ab essentia di-
vina formaliter, ideo queritur vrum quodlibet attributum
habeat propriam infinitatem formaliter distinctam ab infi-
nitate diuinæ essentiaz, cum predicatione vnius de altero sit ve-
ra per identitatem ut dictum est. Respondeo breuiter t q
omnia absolute communia tribus personis habent propriam
infinitatem formaliter distinctam ab infinitate diuinæ es-
sentiaz, a verum est tamen quod omnia sunt infinita radicaliter
ab essentia diuinæ, licet non formaliter, ut dictum est. Secun-
da difficultas est vrum concretum, & abstractum, distin-
guuntur formaliter siue ex natura rei, verbi gratia, homo
& humanitas? Dico quod non, immo sola ratione distinguun-
tur, quod patet primo per Scot. d dicentem quod pater pa-
ternitas, generatio, generat generare, non distinguuntur ni-
si per modos significandi grammaticales qui sunt in voce
ab intellectu. Et si dicas quod concedimus istam homo est si

E sibilis,

ſibilis, & negamus iſtam, humanitas eſt riſibilis, quia huma-
nitas eſt ultimate abſtractum, ergo oportet quod ſit aliqua
diſtinctio inter hominem & humanitatem. Reſpondeo quod
vna non dicitur vera plus quam alia niſi propter modos ſe-
gniſicandi grammaticales, qui ſunt in voce ab intellectu &
non re iſpla † & ſic patet quod tantum diſtinguuntur ratio-
ne. Si enim præcileſt emus in re, dico quod quicquid in eſt
homini in eſt humanitati, quia nulla eſt ibi penitus diſtin-
ctio, & hec de 3. arti. minus principali.

ANNO TA. MARGINALES.

† Breueri? Vide Sco. 8. diſt. pri q. 3. ⌈ 5. q. quod. ⌋ 13. q. 4.
q. 1. optimè. Sed tange iſtantiam ex diſt. eius. 3. q. prolog. ⌈
2. q. quolibet. ⌋ 2. diſt. 1. q. 1. ⌋ 3. Similiter quare non ita eſt
de existentia, & nec occidit. Et diſc conſequenter plurabene
meditando.

a Verum? Contra iſtam reſponſionem vide iſtantiam. Obſ
ſupra ponendo diſtributionem in termino eſſentia non diuina.
b Dicentem? Vide 26. diſt. 1. reportationem, ⌈ in 28. Verus?
que. pri. ⌋ 4. q. quolibet. quare Ockam, ⌈ alios nominales gar-
lantes hic. Si informatio, & prioritas informationis eſt ex na-
tura rei, quare non eſt diſtinctio ex natura rei, tu vero ſpecu-
lare quis intelligis altera.

† Non reiſpa? Tange iſtantiam ad hominem quare Sco. in
ante prædicamentis. q. 8. ⌈ ea que ibi nos auſ copioſe ad bac.

Quartus articulus partialis.

Quantum ad quartum articulum in quo videndum eſt
de identitate & diſtinctione reali. Notandum eſt pri-
mo quod multiplex eſt prioritas. ^a Prima eſt perfe-
ctionis & ſic dicimus quod in unoquoque genere eſt unum
primum id est perfectissimum. † Alia eſt prioritas genera-
tionis, & ſic illa ^b que ſunt priora generatione ſunt posterio-
ra perfectione, † ſaltem ſi prius concurrat intrinſecè ad eſſe
posterioris. Alia eſt prioritas naturæ † & eſt quando prius
quantum

quantum est de se non habet repugnantiam quod sit sine posteriori, licet hoc sibi repugnet aliquando propter identitatem realem cum posteriori, vel propter aliquid aliud extrinsecum priori. Aliqui tamen scotistæ dicunt quod prioritas naturæ vel esse prius natura, non est esse in aliquo priori simpliciter loquendo in quo non sit posterius, sed est præsuppositio huius ab hoc. Et istud confirmat Fran. in primo. Ali quando etiam prioritas naturæ dicitur illa, quæ est interna turam & naturale. Ali quando dicitur, quæ est inter formalitatem & formalitatem in eadem natura, & hoc est tam in diuinis quam in creaturis, ut dicit Petrus de aquila libr. 1. dist. 12. ¶ Dicit enim quod prioritas duo dicit, primum est progressus de non esse ad esse in altero, & sic dicit imperfectionem, quia stat cum alienate naturarum, secundum quod dicit, est præsuppositio huius ab hoc, & isto modo non dicit imperfectionem, quia potest stare cum identitate naturæ. Et sic in deo est prioritas naturæ isto secundo modo, remota imperfectione primi modi. Et per istam distinctionem vel declarationem possunt solui omnes auctoritates dicentes in diuinis non esse prius nec posterius. Alia prioritas est durationis. Pro quo notandum quod triplex est duratio. Prima est respectu dei, & sic æternitas est eius duratio, & ideo sic nihil est prius in duratione in diuinis. Secunda est respectu angeli & aliarum rerum permanentium ¶ & talis duratio vocatur æcum. Tertia est respectu entium successuorum vel quantum ad suum esse, vel quantum ad suum fieri, & talis duratio est tempus. Alia prioritas est prioritas originis de qua ait August. 1. de tri. quod nihil gignit seipsum, & ista est tamen in diuinis quam in creaturis, & semper oportet quod sit distinctio realis inter originans & originatum ¶ siue inter producens & productum secundum Scot. prioritas originis est qua quis intelligitur esse à se, & à quo alius, posterioritas originis est qua quis dicitur vel intelligitur esse ab alio. vnde Fran. in prolo. q. 1. in fi. dicit quod primum signum originis est esse à se, & secundum est esse ab alio, veruntamen prius & posterius origine aliquando accipiuntur pro priori & posteriori natura, sicut exponebat Petrus de aquila in secundo membro, & sic dicimus quod pater prius origine est beatus quam generet, ¶ quod non est intelligendum, ut clara-

E 2 sum

rum est quod sit beatus à se & quod generet ab alio, sed quia antequam generes, præxigitur esse beatus.

ANNO TA. MARGINALES.

a Prioritas? Tange hic plura de ordinibus, & prioritatibus diversis, ut alibi sapere nraui.

† Perfectissimum? 10. Met. c. 1. Et inde.

b Quia sunt? Tange instantiam et. 8. Phy. sex. com. 75. Et 9. Meta. Obi sapere vide Sco. in 2. dist. 1. q. 1. Et 5. quare Fran. Et 10. Edictum. Considera diligenter quid sit iuxta Philosophi, Et sui Commentatoris principia verificandum de his que, ut sic priora dicuntur veluti materias respectu formae, Et cum respectu intelligentia propter nouos aueroicolas deliramenta fingentes: illud etiam qualiter verificatur, quod priora generatione sunt posteriora perfectione sive in his, quia sunt unius vel interius ordinis presertim propter differentias individuales, nam si qua ereret unde priuicias major indus dicitur unitas actualitas, Et perfectio mirandum erit de responsione cuiuscunque secta.

† Sicutem? 8. Phy. sex. com. 58. Et 9. Meta. s. com. 15.

† Naturae? 8. Phy. sex. com. 58. Et 5. Meta. sex. com. 16. Tange hic de ordine natura positivo, Et negativo, vide Sco. 1. dist. 2. Et 3. dist. 3. Et alibi.

† Dicit? Quare Sco. in quo. q. 4. arti. 1.

Quare cum scilicet Petrum alibi nam 9. dist. 1. videtur docere oppositum busse.

† Et talis? Quare Boe. s. cons. profa. 6. Et Sco. 6. q. quol. Et alibi.

Quare Sco. in 2. dist. 2. paro 1. copiosè.

† Originatum? Tange hic plura contra thomistas negantes hanc prioritatem, Et concedentes ordinem originis ignorantibus propriam vocem quare. F. Et alios scriptos, ut notauis. Pondera differetiam inter ordinem originis, Et originationem, Et inter originem simpliciter, Et secundum quid.

† Prioritasq? Vide 2. Et 3. dist. 1. Et alibi plerisque idem. Quae 1. dist. 2. Et alibi plerunque.

Tange

Tange hic plura cause incedendo . vide Fr. in primo confla.
dist. 3.2. & OKam in primo di. 1. q.4. soluendo morina scors. ut
de Sco in 1. dist. 1. q.2. contra op. ar. 1. Et tange instantiam con-
tra illam prioritatem de qua dicitur in littera , quod pater est
primus beatus , quam generet cum ipsa generatione actius sit
primus pater. Et dic consequenter bene ponderando. vide sco. 1.
dist. 2. q.1. & 14. q. quoli. Et alibi sepe , Et ea , que ibi norante
ad bac.

Recurre ad hunc Deum , vel ad ordinem predicatorum in-
ter se , & ad substantiam presupposito tamen subiecto.

† Generet ⁊ Vide expressam auctoritatem Aug. in li. de trinpli
cib habitaculo contra huiusmodis obstinatos.

Secundo notandum quod realiter dicitur à reali , reale ve-
lo à re. Res autem ut ad propositum spectat sumitur à ra-
tus ea. cum . & talis est triplex : quædam est essentia sicut est
ipsa quidditas absolute considerata , quædam existentia , &
talis est in omni prædicamento , quædam vero subsistentia , &
talis est in prædicamento substantia solum. In proposito autem
reale sumitur à re secundo vel tertio modo dicta , non au-
tem à re essentia , quia in diuinis est distinctio realis , & ta-
men est ibi una essentia nec sumitur à re dicta à reorū quæ
est communis ad omnia entia imaginabilia , quia tune inter
chymaram & aliud fictitium esset distinctio realis. Tertio in-
telligendum quod in diuinis ⁊ res potest sumi dupliciter ,
vno modo essentialiter , & sic est tantum una res , quia una es-
sensia & una existentia , alio modo personaliter & sic in diui-
nis sunt tres res subsistentes. Iстis presuppositis pono duas
conclusiones de identitate reali . Quorum prima est ista , il-
la sunt idem realiter , quæ sic se habent quod vnum non po-
test esse sine alio , seu vnum est impossibile separari ab alio
absque contradictione . Et cum hoc quod impossibilitas se-
parationis non proueniat à causa extrinseca , & quod vnum
respectu alterius non sit originans , & aliud originatum , &
quod non sint in pluribus rebus realiter distinctis . ⁊ Omnes
istę tres particulę sunt accipienda copulatiue , ita quod
una conditio non sufficit sine alia , vnde non valet conse-
ntia , hoc non potest esse sine illo , ergo est idem realiter il-

li, quia tunc quælibet relatio quæ inest essentiaz diuinæ per actum intellectus diuini esse realis, quia quicquid est idem sci est reale, ^b consequens est falsum, ut patet ex. 30. dist. primi, aut quòd talis esset eadem illi essentiaz, quia impossibile est illam essentiam esse sine ea, quia si talis relatio posset esse noua, tunc intellectus diuinus posset mutari, consequens est falsum, sed talis impossibilitas prouenit à causa-extrinsica, quia ab intellectu diuino. Similiter secundum Philosophum ^c contradic̄tio est cœlum esse sine motu non quidem ex causa intrinsicā in cœlo, sed ex causa extrinseca mouente, non tamen sequitur quòd cœlum sit motus realiter, licet non possit esse sine eo. Ista prima conditio probatur à Doctorem in secundo dist. 1. q. 2. & 5. sicut contradic̄tio dicta de aliquibus est via concludendi distinctionē, ita impossibilitas recipiendi prædicationem contradictorio rum pertinentium ad esse, est via concludendi identitatem in esse, † & hoc ubi non est dependentia essentialis, quæ requirit distinctionem manifestam. Secunda conditio patet quia nihil scipsum producit, i. de tri. 1. Tertiam verò conditionem notanter posui propter relationes quæ licet non sic se habeant quòd una possit esse sine alia, vel quòd una sic producens & alia producta, quia tamen sic se habent quòd fundantur in pluribus rebus realiter distinctis, sicut patet de paternitate & filiatione, de duabus similitudinibus & æqualitatibus, ideo realiter distinguuntur, ^d Ex quo infero aliqua corollaria. Primum quòd omnia essentialia & notionalia essentiaz diuinæ vnica realitate reantur. Similiter omnia attributa sunt eadem realiter & cum essentia, & cum se inuicem, & cum personis diuinis, & personæ diuinæ cum essentia diuina. Secundum correlarium quòd omnes differentiaz essentiales modi intrinseci, in eodem supposito vnica realitate reantur. Tertium correlarium quòd omne superius est idem realiter cum suo inferiori. Et si dicas quòd distinguuntur realiter. Dico quòd iste duæ sunt concedendæ, homo est idem realiter cum sō r. & homo distinguitur realiter à sorte. ^e Quartum correlarium quòd illa quæ sunt in potentia obiectiva, nec distinguuntur realiter nec sunt idem realiter, quia ad identitatem realem & distinctionem, requiritur quòd utrumque extreum sit aliquid positivū existens.

† Ec

¶ Et ex hoc patet quod distinctio realis est illa cuius extre-
ma habent aliam & aliam realitatem formaliter positivam
actualis existentiaz vel saltēm substantiaz, dicitur notans,
aliam & aliam realitatem, propter substantiam & propriam
passiōnem, quæ non realiter distinguuntur, quia non habent
tutuſ vnam realitatem existentię. Dicitur realiter positivam
propter negationes & priuationes, dicitur actualis existen-
tiaz, propter quidditates diversarum specierum, quia quid
ditas, ut quidditas, non habet existentiam per se, dicitur vel
saltēm substantiaz, quia in diuinis est tantum vna existentia
licet sunt tres substantiaz.

ANNOTA. MARGINALES.

¶ Discretis; Tange plura hic. vide sco. 2. dist. 1. parte 2. q. i. fol-
uendo 1. principale, & 8. dist. eiusdem, & alibi, vide 3. dist. 1.
q. 5. & 36. dist. 1. ut supra notans ad hoc, & tange infra. ad
bonūm hic, quia superius dixit, quod quidditæ sub modo re-
catur essentia. Et hoc consequenter ponderando, an etiam ens
ratum extendat se ad rem essentia. considera plura addendo
ex dictis super articulo primo, ut scis.

¶ Discretis; Considera an identitatem istam realis sit relatio rea-
lis, vel rationis, vide sco. optimè q. Met. q. 2. de relatione, vide
Philosophum 4. Met. 1. c. 3. ubi describit identitatem, vel ea-
dem realiter.

Hic sequitur, quod res effectus rationis habent esse subjectum
contra aliquos. Quare magistrum, & scorum, & alios ibidem.
a Ita, quod; Vide sco. in 2. ds. 3. q. 4. & vbi lettera, & ea, qua
ibis notans copiose ad hoc, & praecepit de identitate relations,
& fundamento, & aliorum, & addo plura pro, & contra.

b Consequens; Vide Sco. in quo lib. q. 3. ad finem.

c Philosophum; Quare 8. Phy. & 2. ca. & 111. & 9. atque 12.
Meta. & 2. de ge. & alibi sepe.

Et 2. de anima tex. com. 4. 75. 47.

¶ Et hoc; Adverte nunc quid solum existentia requirit actus di-
versus, vel substantia ad eadem destinationem propter relatio-
nes diversas quas sunt in tribus personis realiter distinctas, quia
verba doctoris facilius faciemur, sed monissa sat est: cetera

B 4 dera

der achartas revoluendo.

d. Distinguuntur 3 Adde, quod insurgunt ex natura rei, ut scis. Tange instantiam de notionalibus, ut scis. Sed dic consequenter.

e A sorte 3 Ut est in Platone distinguatur à socrate, Et contra, sed considera casu, Et si distinguatur realiter, vtrum etiam distinguatur essentialiter speculare.

Notificat hanc distinctionem in abstracto, quod de alijs non fecit.

† Existens 3 Videtur ergo, quod eiusdem simpliciter ad seipsum non sit idens et realis, considera bene: similiter potest dici, quod non distinguuntur propriæ formaliter nec ex natura rei entia in esse obiectivo, vel si sic realiter suo modo, quo omnia bene ponderabis.

f Quidditaires 3 Tange istam. ex 45. di. 4. q. 3.

Tange hic plura de subiecto, Et passione, ut nosli in via Scotica.

Quare super q. 8c. in Porphyrium ea, que notauis.

SEcunda cōclusio huius art.^a est ista, quod illa sunt distincta realiter quæ sic se habent disiunctive, quod vnum potest esse sine alio, vel quod vnum est producens & aliud productum, † vel quæ sunt in pluribus rebus realiter distinctis, & dixi disiunctive, quia ad inferendum distinctionem realem sufficit habere aliquam istarum conditionū, prima pars probatur per doctorem in secundo dist. 1. q. 5. Nihil est idem realiter. a. sine quo. a. potest esse realiter sine contradictione, quia aliter idem simul esset & non esset, quod videtur esse oppositum primi principij, ex quo principio videtur statim concludi diuersitas entium, quia si de aliquibus duobus dicantur contradictoria eodem modo quo dicuntur de eis, videntur esse non idem, & ita si contradictoria in esse & non esse dicantur de eis, videntur esse non idem in esse, siue non idem ens. Et confirmatur ratio, quia si istam propositionem, illa sunt distincta realiter quorum vnum potest manere sine altero, negaret proterius, non videtur relinquiri, vnde possit distinctio entium probari, diceret, enim proterius quod non tantum plures naturæ ut substantia, & accidentia communia

antinomia sunt eadem, sed quod sor. & Plato, vel sor. & lapis non differunt realiter, & si arguas contra sor. potest esse non existente Platone, ergo distinguuatur realiter, negabitur tibi consequentia, quia proterius negabit tibi propositionem cui imitteris, qua negare perit tota doctrina Philosophi. 7. topic. ca. 8. & 9. qua docet quod problema faciliter destruitur per contradictionem inuentam, sed difficiliter construitur. Si autem negetur propositio ista non videtur posse destrui, quia si non destruitur per contradictionem, nec per aliquam aliquam oppositionem, aut saltem non faciliter. Ex quo infero quod b' totum distinguuntur realiter a suis partibus, loquendo de toto essentiali, integrali & quantitatuo. Secundum correlarium quod res diuersarum speciarum eiusdem praedicamenti^c actualiter existentia realiter distinguuntur, etiam materia & forma realiter distinguuntur. Tertium correl. d. quod tres personae diuinæ distinguuntur realiter a se in unicum, & non sunt idem realiter, non obstante quod una non possit esse sine alia, quia hoc non est nisi propter unitatem essentiae. Dices arguendo contra, e. quaecunq; vni & eidem simpliciter, sunt eadem simpliciter: illa inter se sunt simpliciter eadem, primo priorum. & i. physic. text. capit. 17. sed personæ diuinæ sunt idem realiter essentiae, ergo inter se sunt eadem realiter. Dico breuiter omissis multis solutionibus quod illa regula debet intelligi, quod si aliqua vniuersitas vel identificantur realiter vni tertio quod sit hoc aliquid, id est incommunicabile, illa etiam identificantur inter se. Si vero illud tertium se habeat ut quale quid & ut communicabile, non oportet quod illa identificata in uno identificantur inter se. Et haec de quarto articulo minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

a. Et ista? Hic videtur esse maxima dubitatio de gradibus formarum qualiter identificantur formis realiter si ab illis realiter separantur, & eo magis, quia forma praexistentis non corruptitur in adventu sequentis, ut sensit Doct. 17. distim. 1. de gradibus charistatis.

? Targo

t Productum ḡ Tange inßtan.de subiecto, Et passione, que dicitur per plerunque in doctrina Sto. causari effectum à subiecto, Et quare ea, qua notans super q. Sto. in Porphyrium, Et alibi.

Verum est de distinctione secundum de accidente, quare ibidem.
b Totum ḡ Considera bene hic de distinctione totius à partibus ex scilicet sūt mutua an terminativa, vel subiectiva, ut infra magis notabo.

t Existentes ḡ Hic habetur qualiter est alia existentia subiecti, Et alia accidentis, sed quid de materia existentia distinctione dicetur quid etiam, Et difficultas de totius existentia. Respondere intelligens, Et meditare, numquid amne famosum sit capax veritatis.

Exemplum in dñinis de generatione, Et spiratione in patre, sed pondera istam Et in creaturis similiter exemplis loca.

a Actualiter ḡ Pondera ly actualiter existentia.

d Quod tres ḡ Tange plura huc de distinctione personarum inserit, Et ab essentia, Et proprietatibus, ut nosti.

e Quacunque ḡ Quare Sto. 2. dist. 1. parte 3. q. 1. solvendo 1. principale cōposcē, Et alios, ut nosti. Nam hunc modo exprimitur illa proposicio à diversis: quare examina omnia bene, Et quomodo sic de cetero Et partibus dic consequenter.

Quintus articulus partialis.

Quantum ad quintum articulum qui est de identitate & distinctione essentiali ² noto aliqua. Primo quod duplex estordo essentialis, † ut ad praesens sufficit, unus est secundum quid, & est quando posterius dependet sic à priori, quod licet non possit esse sine illo per potentiam naturalis, potest tamen per potentiam diuinam, sicut est de accidente respectu substantiarum saltē de aliquo ² & de substantia respectu causarum secundarum extrinsecarum. Alius est ordo essentialis simpliciter † & est inter illa quae se habent quod implicat contradictionem, etiam per quacunque potentiam, posterius esse sine priori, & accipio ibi ordinem essentialis pro dependentia essentiali, & sic dico quod quandocunque aliquid habet ordinem essentialem isto secundo modo ad aliud in ratione dependentis ad independens.

dens tali dependentia, identificatur realiter cum sua dependentia, sicut dicimus de creatura & sua dependentia, quam habet ad deum, & de toto respectu suarum partium. Secundo notandum quod identitas essentialis capitur dupliciter, uno modo pro illa identitate qua aliqua identificantur uni essentiaz singulari, & sic inter identitatem essentialiem & realem non est differentia præterquam in diuinis, quia licet tres personæ Diuine sint eadem realiter vni essentiaz singularissime, & per consequens dicuntur esse idem essentialiter, non tam dicuntur esse idem realiter.¹ In † creaturis vero non est instantia, quoniam omnia eadem essentialiter sunt eadem realiter. Secundo modo capitur identitas essentialis pro illa identitate qua aliqua dicuntur esse de essentia alicuius, siue concurrunt intrinsecè ad essentiam alicuius. Iстis notatis pono duas conclusiones. Prima quod omnia illa dicuntur esse idem essentialiter quæ identificantur realiter vni essentiaz singularissime, capiendo primo modo identitatem essentialiem vel quæ sunt de essentia intrinseca alicuius, capiendo identitatem essentialiem secundo modo. [†] Ex quo infero quod quæcunque identificantur cuicunque singulari mundi siue individuo siue supposito illa sunt idem essentialiter. Secunda conclusio quod illa distinguuntur essentialiter quæ habent diuersas naturas siue essentias realiter distinctas, vel quæ non concurrunt ad rationem intrinsecam & essentialē alicuius secundum duo membra posita in predicta divisione de identitate essentiali, ad quam conformiter posset dari vna divisione de distinctione essentiali. Intellige tamē quod ad distinctionem, vel identitatem essentialiem, & similiter ad quancunque identitatem^b vel distinctionem quæ est secluso opere intellectus, requiruntur extrema esse positiva & existentia, quia accidentis non potest habere nobilius esse & verius quam suum subiectum vel fundamentum. ^b Et si queratur quid cum ego non sim realiter idem cum antichristo ut clarum est, nunquid benè sequitur quod sum realiter distinctus ab eo. Dico quid non, sed benè sequitur quid sum sibi non idem, & sic de alijs, & hæc de quinto articulo principali.

ANNO-

ANNO TA. MARGINALES.

a Essentialiȝ Aduerte, quod distinctio formalis inter formalites, essentialis inter essentias, realis inter res, Et sic de alijs appropriate possit debet.

t Essentialis ȝ Aduerte, quod divisione essentialis ordinis datur in entibus non solum in essendo, sed etiam in causando, Et hoc est verum apud theologos, quamvis peripateticos latuerit.

b De substantia ȝ Nota qualiter accidentis separatum sit sive subiecto, Et nunquid in Eucharistia quantitas sit qualitas vel distinctum subiectum. Vide Sco. 1. dist. 2. Et alibi ad propositum, aduerte tamen ne decipiatis circa identitatem talis dependenciae propriei relationes comparatas ad suos terminos, Et ad sua fundamenta, sed quid dices de dependencia scientie ab obiecto, speculare diligenter, quia non facile cognoscere an sit cadencia sibi formaliter, vel realiter, vel tam formaliter quam realiter distincta, quia scientia potest esse sine obiecto motivo, Et terminativa, ut patet de scientia Des de la pide, vide Sco. 13. q. que.

t Simpliciter ȝ Posset dñs uidi, ut supra de ordine naturae, ut dicum est.

Ordo essentialis est in plure, quam dependentia talis, ut patet in ordine predicamentali, Et speciem universi, poterat etiam quod alter est loquendum de his, qua convenienter, Et distinguuntur, Et alter de his in quibus sic, vel sic. Tange altius plurahic.

t In creaturis ȝ Considera de toto, Et partibus instantiam, ut infra notabo.

t Secundo modo ȝ Ergo materia, Et forma sunt idem essentiae litter, vide alios ad opp. Nota, quod ad distinctionem essentialis requiritur alienas quidditatibus, Et existentiarum, vel subsistentiarum, ideo distinguuntur a reali, Et formalis. Vide 2. dist. 1. in Sco. q. 4. Et alibi, Et in F. ut nosti.

c Vel ȝ Instantia de distinctione ex natura rei, sed considerandum. Fundamentum ȝ Unaquaque distinctio talis est qualia sunt extrema sine possema sine negatione.

Sextus

Sextus articulus partialis.

Quantum ad sextum articulum qui est de identitate subiectiva & eius distinctione est duplex modus dicendi. Primus quod illa dicuntur esse idem se totis subiectiue, quæ quidditatiue conueniunt in aliqua realitate potentiali & contrahibili per realitates differentiae.^a Et per oppositum † illa distinguuntur se totis subiectiue quæ in nulla tali realitate quidditatiue conueniunt. Et ex isto modo dicendi eliciuntur tria corollaria. Primum quod quæcunque includunt idem genus quidditatiue sunt idem se totis subiectiue. Secundum corollarium quod omnia prædicamenta à se inuicem, deus etiam & creatura, se totis subiectiue distinguuntur. Tertium corollarium quod personæ diuinæ se totis subiectiue distinguuntur, & sic secundum istum modum dicendi, identitas subiectiva est inferius ad idéitatem obiectivam, & distinctio obiectiva inferius ad distinctionem subiectivam, quæcunque enim sunt idem se totis subiectiue, sunt idem se totis obiectiue & non econuerso, & quæcunque distinguuntur se totis obiectiue, distinguuntur se totis subiectiue, & non econuerso secundum modum dicendi, quare &c. Alius modus dicendi est, † quod illa dicuntur idem subiectiue quorum realitates possunt simul esse in eadē re vel per identitatem realem, vel per modum informantis vel informabilis. Et per oppositum illa distinguuntur se totis subiectiue quorum realitates non possunt simul esse in eodem numero alio prædictorum modorum, scilicet vel per modum informantis, vel per modum informabilis, vel per identitatem realem. Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum quodd omnia quæ sunt in diuinis^b sunt idem subiectiue. Secundum quod omnia in uno individuo sive sunt superiora, siue accidentia absoluta, siue respectiva sunt idem subiectiue. Tertium corollarium quod duo individua eiusdem speciei maximè de prædicamento substantiæ, & etiam alterius speciei^c complecti eiusdem prædicamenti distinguuntur se totis subiectiue. Quartum corollarium, quod duo contraria, & duo relativa opposita maximè de secundo modo relatiuo-

relatiuorum, d similiter differentiæ essentialiter diuidentes genus distinguntur se totis subiectiæ secundum istum modum dicendi. Et si quæras quis istorum modorum est probabilius. † Dico quod uterque est probabilis, nec est differentia inter eos^e nisi in modo utendi vocabulo, & ideo qui voluerit tenere alterum illorum dicas consequenter, & hoc de 6. art. minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

a Differentia? Hic habetur, quod quacunque sic idoneificantur composita sunt ex rebus, vel realitatibus quarum altera est potensialis, & altera actualis, neque sufficit quod sit, & mox duos intrinsecus sicut est in Deo, & pradicamentis neque etiam realitas, & realitas sicut est in tribus personis realiter constitutis: de quibus archana speculare si poteris.

† Oppositum? Hoc modo potest saluari, quod materia, & forma sunt primo diversa, & sic de multis alijs.

Videtur, quod potius diversa quam distincta talia deberent dici, sed tu saluabis: ubique auctores ubi apparentia finiunt. † Quod illa? Isto modo describuntur communiter ab auctori bus, ut infra notabo descriptiones, si vero primum modum servare valueris aliter describere potes.

b In diuinis? Pondera illam, de personis ex descriptione haurius, & supra numeraus.

c Complete? Nota ly complete, signanter.

d Similiter? Pondera instant. de mouente, & moto, & dic consequenter.

† Probabilior? Secundus modus communior, sed primus subtilior, uterque sufficiens, & nunc unus nunc alius necessarius ad dubia evadenda considera.

e Eos? Quamvis iste dicas illos modos esse eosdem, tu tamen adverte, quod videtur omnino falsum, ut patet de sorte, & de albedine ipsius, quia licet possint idem dici secundo modo subiectiæ nunquam tamen dici poterunt idem subiectiæ primo modo, ut patet, quia sunt diversorum predicatorum.

Septimus articulus partialis.

Quantum ad 7. scilicet de identitate obiectiva & eius distinctione, dico breuiter quod illa sunt idem obiectiva de quibus potest praedicari aliquid praedictum quidditatiuē † siue illud sit limitatum, siue transcendens, siue dicat realitatem potentialem, siue non.^a Et illa distinguuntur se totis obiectiue de quibus non potest praedicari tale praedictum quidditatiuē. Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum quod deus & creatura sunt idem se totis^b obiectiue, & etiam decem praedicamenta. Secundum quod passiones entis à se inuicem & ab ente distinguuntur se totis obiectiue. Tertium corollarium, quod differentię ultimę, & breuiter omnia illa quae sunt primo diuersa, distinguuntur, se totis obiectiue. Pro quo notandum quod aliud est dicere aliqua esse diuersa & differentia, nam differentia sunt alicui idem entia, hoc est dictum in aliquo quidditatiuē conuenient, & in aliquo quidditatiuē differunt, iuxta quod dicit Scot. quod omnis differentia differentium reducitur ad aliqua primo diuersa, alioquin non esset status in differentiis, hoc notato: probatur sic propositum ratione^c Sco. gratia exempli accipiantur duo differentia & sint sor. & pl. sic sic sor. & pl. in aliquo conuenient & per aliquid differunt, ut patet ex supposito, accipiantur ergo illa per quae dicentur, & sunt, a. & b. vel ergo, a. & b. sunt diuersa vel differentia, si sunt diuersa, habeo propositum, scilicet quod ista distinguuntur, se totis obiectiue, si sunt differentia quæram sicut prius, vel ergo erit processus in infinitum quod est inconveniens, vel slabitur ad aliqua quae se totis obiectiue distinguuntur, & hoc de 7. artic. minus principali.

ANNOTA. MARGINALES.

† Quidditatis? Hic potest imaginari, quod non requiritur necessario conuentientia quidditatis uniuoco praedicabilis, sed ut illa, vel realis, vel denominativa, vel conceptus uniuersus

et tunc cessant instantia de potentij anima, et primo diuersis, sed ubique coales consequentia in identitatibus, et distinctionibus, sed in omnibus manifestabim bene.

Aduerte hic contra Lerrantes, quod propter diversitatem fundamentorum, et terminorum diversificantur relationes, et ita identates, et distinctiones, non igitur possunt omnes per se opus intellectus reduci ad unam, vel duas subiectum non tamen terminative, et fundamentaliter. Exemplum de Socrate comparato diversimode, et sic de alijs. Denominatio igitur, et variatio harum distinctionum fit in ordine ad extrema, quare tene cum isto, et alijs antiquis in numero, et varietate harum identitatum, et distinctionum, et sive in istis modernioribus hoc bene examinando, et memor esto pauperis Hyberni. Quere alios formalist ac hic ut nosti.

a Sime non 3 Aduerte, quod aut hanc identitatem requiritur prudicatum vniuoce dictum non solum vniuocum; ut patet ex verbis doctoris.

b Obiectum 3 Tange instantiam hominem hic, et die consequitur ponderando lyseos hinc.

c Ratione 3 Contra hanc probationem si dubitabis, quia differencia sunt per se diversa ergo per se entia, nam passio in secundo modo predicata requirit subiectum in primo modo predicari, ut sortes est per se risibilis in secundo modo, ergo est homo in primo modo. tex. com. 9. primo post. laborabit respondentis in via perspectiva pro solutione ipsius assignanda.

ARTICULVS TERTIVS, & ultimus principialis.

QVanum ad ultimum artic. principalem pro complemeto huius questionis qui est illatius & inuestigatus identitatum, & distinctionum, primo diuidendo in duas partes principales, sic procedam. In prima parte dabitur modus venandi distinctiones & identitates. In secunda parte dabitur modus inferendi vnam distinctionem & identitatem ex alia. Quantum ad primam partem, primo incipiam à distinctione rationis, & pro ampliori declaracione notandum

notandum quod distinctio rationis inuestigatur propter diuersas relationes rationis attributas^a per actum rectum vel collatum intellectus eidem obiecto vel diuersis hoc modo, quia vel res realis comparatur ad rem realem vel realitas ad realitatem, & hoc vel ad seipsum vel ad aliam in uno & eodem obiecto formaliter, ut quando intellectus comparat colorem disgregatum in albedine, vel res rationis ad rem realem, ut quando intellectus comparat genus ad animal & econuerso, vel res rationis ad rem rationis & ut quando intellectus comparat genus ad speciem & econuerso, si primo modo, vel res realis comparatur ad seipsum vel ad aliam, si ad seipsum, vel comparatur ut intellectus ad seipsum non intellectam,^b vel ad seipsum ut intellectam. Si secundo modo, vel igitur comparatur ipsa res concepta sub alio modo concipiendi, si primo modo, vel igitur sub modo concipiendi grammaticaliter^c ut significando aliiquid in recto vel in obliquo, vel logicaliter, puta in concreto vel in abstracto, & sic secundum diuersas comparationes intellectus ad res easdem vel diuersas, oritur distinctio rationis. Distinctio vero ex natura rei inuestigatur per quatuor genera oppositionis. ^d Primo per oppositionem relatiuam. Secundo per oppositionem contrariam. Tertio per oppositionem priuatiuam. Et quarto per oppositionem contradictoriuam, sic quia impossibile est duo opposita sive relatiue sive priuatiue, sive contrarie, sive contradictorie simul eidem respectu eiusdem conuenire & differre, ideo &c. Exemplum de oppositione relatiua, ut quia intellectus agens mouet intellectum possibilem, & intellectus possibilis mouetur ab intellectu agente, ^d concludimus ibidem esse distinctionem ex natura rei. Exemplum de oppositione contradictoria, ut quia superiorius est communicabile pluribus, inferius vero non, ideo &c. Exemplum de oppositione priuatiua vel quasi priuatiua, ut quia essentia diuina est communicabilis pluribus personis, paternitas vero incomunicabilis & ideo &c. Exemplum de contraria oppositione, capiendo large contrarietatem, ut quia homo formaliter est ad se, dependentia qua dependet ad deum formaliter est ad aliud, ideo &c. Dicitur autem formalis facilis est ad inuestigandum, dummodo extrema sint positiva. Tamen quadruplici via potest inuestigari. Primo

F per

per viam exclusionis. Omnia enim quæ sic se habent quæd vnum non est de conceptu quidditatiuo alterius, illa formaliter distinguuntur. Secundo per viam diffinitionis sic, quæcunque enim habent distinctas diffinitiones, quarum vna nō includitur in alia, † illa formaliter distinguuntur. Tertio per viam descriptionis sic, quorum descriptiones sunt diuer se, illa formaliter distinguuntur, intelligendo per descriptio nem † manifestationem constitutam ex genere & propria passione. Quarto per viam demonstrationis, sic quando cunq; aliquid est demonstrabile de aliquo, & de alio non, illa sunt distincta formaliter. Potest tamen addi quinto via reduplicationis † secundum Franc sic, quando aliquid competit ali cui in quantum tale & non alij, sicut vivere competit homini in quantum homo & non lapidi, illa formaliter distinguuntur. Distinctio vero realis quadrupliciter poterit inuestigari. Primo per viam generationis sic, quorum vnum generatur alio non generato, illa distinguuntur realiter. Secundò per viam corruptionis. Tertio per viam originis. Quarto per viam separatiæ existentiæ vel subsistentiæ. Distinctio e autem essentialis quadruplici via inuestigatur. Primo per viam generationis. Secundo per viam corruptionis. Tertio per viam separationis. Quarto per viam dependentiæ. Distinctio tamen se totis subiectiue † per viam actualis separationis poterit inuestigari isto modo, quando aliqua actualiter secundum esse existentiæ vel subsistentiæ separantur ab iniuicem, illa se totis subiectiue distinguuntur. Sed distinctio se totis obiectiue sic inuestigatur, quæ in nullo quidditatiuè conueniunt, illa sunt se totis obiectiue distincta. Ex quibus sequitur quod idætias istorum † per oppositum eorum, quæ dicta sunt de distinctionibus pot erit inuestigari.

ANNO TA. MARGINALES.

a Attributæ. Adverte qualiter iste doctor opinatur inuestigari distinctionem rationis per actum rectum, quia videtur contr. illud, quod est supra dictum de distinctione rationis accordingi pri. no partitiss.

† Rationis

f Rationis? Hic sequitur, quod distinctionis rationis non erit res spectus à potentia ratiocinante causatus contra dicta in primo articulo partiali, sed erigo aciem rationis.

b Vel ad seipsum? Pondera instantiam contra ly non inservient, & dic consequenter.

c Grammaticaliter? Vido Sco. in 1. dist. 2. q. 4. Et pondera an concretum, & abstractum sunt grammaticales modi significandi, vel logicales modi intelligendi, ut alibi notam.

t Oppositionis? Adverte, quod prater istas oppositiones est alia via per modum predicationis, & verificationis essentialis, & denominativa pro investigatione distinctione ex natura rei.

d Agente? Tange hic plura ex Sco. de his motionibus, praesertim propter illos qui se auerterunt profiterentur, remendo reali identitatem intellectus agentis cum possibili, quia tunc idem erit mouens, & motum quorum terrena materia facile solvantur, sed in doctrina doct. cum Arist. intentione qualiter intellectus possibilis causet intellectionem in seipso, ut optimatur doct. 3. de pri. Et 15. q. quod non facile evaditur: nam qualiter erit ab ex natura rei distinctio, & panes quid attendatur, speculare Scotista. vide Sco. 2. dist. 2. q. 9. Et 10.

t Ideo &c.? Hic loquuntur de distinctione ex natura rei extensa, ut patet, tu vero restringe omnia, quia relatio distinguatur ab essentia divina formaliter, & ex natura rei, sed ratione alterius causa.

t Exclusionis? Vel per viam divisionis in alios.

t In alia? Hoc dicit proper superius, & inferius in linea predicamentalis.

t Descriptionem? Tollit instantiam, sed considera adhuc instantiam cum eiusdem contingat esse plures passiones, dicit, quod non plura genera desperata saltem.

t Reduplicacionis? Adverte, quod ista via reduplicacionis potius valeat ad investigationem distinctionem ex natura rei, quam formaliter, quia tunc animal, & homo formaliter distinguuntur.

e Distinctio? Vel pone pro uno, duo prima membra, & pro quarto pone viam generum, & specierum, us aliquibus placet. Sed omnia unitas. Adde ut sup. morauis.

¶ Subiectiva? Hic loquuntur secundum modum ponendi illam distinctionem.

Tamen scias, quod ad investigandas identitates plura reguntur quam distinctiones, quia facilius est destruere, quam construere.

f Per oppositum? Verum est in his quibus haec, & alia conueniuntur, vel aliter considera bene ponderando.

Secunda pars tertij articuli principalis.

Quantum ad secundam partem huius articuli primo inuestigemus modum inferendi unam identitatem ex alia. Secundario unam distinctionem ex alia. Quantum ad primum pono duas conclusiones, quarum prima est ista, quod minima identitas est identitas se totis obiective, quia ab omnibus infertur, & ipsa nullam aliam infert. Secunda conclusio quod maxima identitas est identitas rationis quia omnes alias infert, & non econuerso, post istam est identitas ex natura rei, quae omnes alias sequentes infert & non econuerso. Similiter dico de identitate formalis in rebus non compositis ex re & re, capiendo propriam identitatem formalis, ita quod maior identitas infert minorem in talibus rebus, in rebus autem compositis ex re & re, identitas formalis non infert alias identitates. Materia enim, & forma sunt ex eodem formaliter composita cum sint de sua definitione secundum philosophum. 7. meta. t. c. 9. & 35. & tamen distinguuntur realiter ab eodem. Identitas autem realis infert identitatem essentialis, & etiam identitatem subiectivam, secundum secundum modum dicendi de identitate subiectiva, non tamen secundum primum nec infert identitatem obiectivam nec secundum primum nec secundum secundum modum dicendi & potentiarum enim animarum seu passiones entis sunt ex eodem realiter inter se, & essentialiter, & tamen distinguuntur se totis obiective cum in nullo quidditatice conueniant. Et si detur quod conueniant saltem ego veniam ad primo diuersa per quae ista potentiarum animarum differunt, & ista erunt distincta se totis obiective & non realiter. Et breviter non possum videre quomodo una identitas per bonam consequatur.

consequentiam posset inferre omnes alias identitates licet aliquæ aliquas inferant ut dictum est. Quantum ad secundum de modo inferendi unam distinctionem ex alia ponam conclusionem quod tamen maior distinctio infert minorē, tamen non video iudicio meo qualiter una distinctio per bonam consequentiam posset omnes alias distinctiones inferre licet aliquæ aliquas inferant. Minima tamen videatur esse distinctio rationis, quia ab omnibus infertur, quod declaro sic, duæ potentiaz animæ distinguuntur se totis obiectiū eodem modo quo dicti est, & tamen non distinguuntur se totis subiectiue secundum secundam opī. Superius recitatam de distinctione subiectiua, nec etiam infert distinctionem realē, secundum omnes formalizantes, nec essentialē: materia etiam & forma distinguuntur realiter à composito, & tamen non forma' iter, ut iam dictum est, ista mihi uidetur uera, licet multi formalizantes dicant oppositum, solvant tamen difficultates ibi tactas, uidelicet de potentiaz animæ se totis obiectiū distincte, & tamen non realiter nec essentialiter, quæ etiam sunt eodem realiter non tamen obiectiū, etiam de materia & forma, quæ sunt eodem formaliter cum composito, & tamen non realiter, immo distinguuntur realiter, nec unquam Sc. ordinavit illas consequentias sive illationes, nec etiam habent aliquam rationem conuenientem, ideo eadem facilitate qua sic affirmanur & ordinantur, destruuntur. Et hæc de corpore questionis.

ANNOTA. MARGINALES.

† Identitas? Verum est, sed non gratia forma video est distributio accommodata nisi alter descendatur, ut infra notabo.

† Forma? Sed potius econtra nisi detur mutuata.

‡ Composito? Posset hic probabiliter dici, quod totum est idem formaliter partibus essentialibus, & etiam realiter, sed non econtra, & tunc uia et consequentia in omnibus, ut patet. Causa hoc videtur esse insensatio doct. in 3. dist. 2. & super 7. Metaphys. Dic, quod potius unum distinctionem ex natura rei, vel quod est denominatio extrinseca, & terminative, & non formalis neque subiectiua, & in hoc salutare cur Aver. I. Phys.

F 3 sed

sed qualiter tunc valeat disputatio Scot. contra eum dicit consequenter, Et qualiter manenti non manens erit idem contra Sco. 1. dist. 2. Et si aplura adde, ut scis, Et dic consequenter, sed pondera argumentum, ut supra noramus in similis de identitate formalis, Et dic consequenter, ut ibi habes comparando, videlicet inferius ad superiorius. Sed adhuc subtilius possent plus ea hic introduci recurrendo ad diversitatem rei totalis, Et partialis, Et quod uno modo non manent partes corrup. rato. sed bene alio modo, quere q. quod. Et alibi. Considera etiam, quod alia est identitas formalis Physice, Et Metaphysice loquendo sicut aliis, Et alius modus predicandi, vel forte non est consideranda identitas ratis, Et talis nisi precise in consideratione metaphysicalis, Et sic tenebit consequentia ab una ad alium.

Multa alia hic cogitasi vis saluare in omnibus illas illustrationes valere, quod omnino conari debet ingeniosus lector. a. Quare Bonetum ubi supra ad hoc.

Vide Scot. in primo dist. 36. Et in 4. dist. 43. q. 3. Et alibi, Et alios ad propositum.

† Dicendi? Considera ut supra norauis arti. 7. 2. principalis, Et applica primum, Et secundum modum dicendi ad ea, quae ibi dixit de diversis modis accipiendis haec duas identitates. Et quod dicit de potentia anima, Et passionibus entis, quod scilicet sunt eadem realiter inter se posset negari per se loquendo, sed verum est per accidentem propter ususdelictum tertium, considera bene ubique.

† Realiter? Quare singularissime Sco. 1. reporta. dist. 33. q. 2. de identitate, Et distinctione formaliter terminative, Et subiective, Et eodem modo potest dici de aliis identitatibus, Et distinctionibus, vide 35. distin. 1. Et 30. expresse ad propositum ponderando.

† Quod maior? Tange etiam hic ea, quae habet Sco. 2. q. quatuor. ad fin. de distinctione maiori, Et minori intensiva, Et extensiva, Et quare originales formalitates Scoti, Et logicam eius in formalitatibus, ut nosti. Pro opin. huius auctoris posset adduci illud dictum Sco. 2. dist. 1. q. 4. in solutione princ. ubi dicit, quod tam in rebus, quam in intellectu differentia maior. manifesta est, Et ex illa concluditur frequenter differentia minor, que est immensissima, notanter dicit frequenter, Et non semper saltans

falem grammaticè, quicquid sit de forma argumentandi. *Ita est pro alia via dictum Arist. s. Met. s. c. om. 12. ubi rule, quod unitas maior insert minorum. Sagax lector elegit usam probabilorem, sed si apparentia stringerent, cum communis via secundum est.*

AD argumenta principalia. Ad primum cum dicitur, ille formalites vel sunt aliquæ res &c. dico quod sunt aliquæ realites, & non proprie aliquæ res, sed magis aliquid rei, & cum infertur ergo distinguuntur realiter, verum est accipiendo distinctionem realem large pro omni distinctione, quæ est secluso opere intellectus, non tamen distinguuntur realiter accipiendo proprie distinctionem realem pro illa quæ est inter rē & rem. Ad secundum cum dicitur ex natura rei distinguuntur realiter, dico quod verum est realiter id est per realites & ex natura rei, non tamen sicut res & res, quia alia est distinctio rei, & alia ex natura rei, ut dictum est. Ad tertium cum dicebatur, sicut se habet res subiecti, &c. dico quod proprie non est hic locus à transmutata proportione, oportet quod sint distinctæ res, quia proportio est tantum rerum, & per consequens tantum fundatur in illis quæ sunt res & res, cum igitur res subiecti non sit alia res à re passionis, sed eadem & indistincta, ideo non potest fundare proportionem, nec per consequens erit locus à transmutata proportione. Vel aliter dicitur, licet ista similitudo sit bona quod similitudo argumenti non valet, est enim similitudo & dissimilitudo, similitudo est ista quod sicut res subiecti non potest esse sine re passione, ita formalitas non potest esse sine formalitate passionis, t̄ dissimilitudo autem propter quam claudicat, est quia res subiecti transit in identitatem realem cum re passionis, & econtra, formalitas ^a autem subiecti non transit in identitatem formalem cum formalitate passionis, nec econtra, quare &c. Ad quartum ^b cum dicitur quod formalitas substantiaz est vera res, dico quod omnis talis est vera res si sit substantia in recto vnde eo modo quo talis formalitas est substantia vel aliquid eius est res, modo non omnis formalitas substantia est substantia in recto, sed aliqua in recto, & aliqua in obliquo,

F 4 quare

quare proprie non debet dici illa, quæ est in obliquo propriæ substâlia sed substâtie, & ideo nō oportet quòd illa quæ sunt distincta per formalitates, semper distinguantur sicut res & res, sed sicut rei & rei. Ad quintum cum dicitur, quòd quæcunque habent diuersas diffinitiones distinguuntur realiter & verum est si habent diuersas diffinitiones quidditatius constitutas ex genere & differentia, non oportet autem si habeant solum diuersas rationes formales ab intellectu ex natura rei formaliter conceptibiles. Ad sextum cum dicitur quòd tunc ab vno & eodem &c. Dico quòd ab vno & eodem non potest sumi vniuersitas rerum & pluralitas rerum respectu eiusdem. Dico tamen quod ab vno & eodem potest, sumi vniuersitas rei & pluralitas formalitatum & quæ non opponuntur in eodem nec repugnant. Ad septimum cum dicitur accipio formalitates subiecti, & proprie passionis &c. admissio totum. Et cum post dicitur, vel his formalitatibus subiecti & passionis est aliquid commune vniuocum vniuoce dictum, habent tamen vnam communem realitatem subiectiuam, in qua realiter conueniunt & differunt, licet nō quidditatue. Et cum ultra dicitur quæcunque distinguuntur se totis obiectiue, distinguuntur se totis subiectiue & realiter. Dico quod argumentum est bonum contra illos qui dicunt quod distinctione se totis obiectiue infert distinctionem se totis subiectiue, & omnes alias, sed ego non dico sic, dico quòd aliqua se totis esse diuersa potest esse, dupliciter, vno modo in realitate obiectiva, & sic illæ formalitates subiecti & proprie passionis sunt primo diuersæ nec postea sequitur quod distinguuntur realiter. Alio modo in realitate subiectiva & sic realitas & formalitas subiecti & passionis sunt primo diuersæ, quia conueniunt in realitate & essentia subiecti & passionis, & in ea identificâtur realiter. Ad aliam probationem cum dicitur quærendo de illo in quo conueniunt, vel est ens reale vel rationis. Dico quod in nullo conueniunt quidditatue, ideo illud non est ens reale, nec ens rationis, dico tamen quod in aliquo conueniunt denominatiue, & illud est ens vel res transcenderter, f dico etiam quod conueniunt in realitate subiectiva, sicut dictum est. Ad octauum cum dicitur quæcunque distinguuntur quidditatue &c. nego, ad probationem, quia quidditas & res & idem sunt, verum est,

est, sed in adæquate, quia cum voitate rei pot est stare pluram
litas formalitatum. Ad 9. cum dicitur ab Herueo, nulla pas-
sio &c. transeat, pro nunc, postea cum dicitur in minori, sed
distinctio est passio entis, concedatur totus ille processus us-
que ad minorem profilologi: mi, & cum dicitur, omne ens est
reale vel rationis ut patet. 5. metaph. dico quod omne ens
est reale, id est secluso opere intellectus, vel rationis, id est
per opus intellectus postea cum interfertur, ergo omnis distinctio
est realis vel rationis, dico quod omnis distinctio est realis,
id est secluso opere intellectus, quæ à nobis vocatur distinctio
ex natura rei, vel rationis, id est per opus intellectus, ta-
men inter illas distinctiones mediat distinctio ex natura rei
& formalis. Ad deci num cum dicitur, quæcunque distin-
guuntur numero &c. b concedo illam maiorem & nego mi-
norem, scilicet quod quæcunque distinguuntur formaliter
distinguuntur numero. Et ad probationem, quia quæcunque
distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatiæ, trans-
seat i licet quæcunq; distinguuntur quidditatiæ distinguun-
tut specifice, nego illam, & si adhuc concederetur non seque-
retur ultra, distinguuntur specifice, ergo distinguuntur nu-
mero, quia secundum eos actio & passio distinguuntur spe-
cie, † & tamen sunt unus motus numero, ut ipsi dicunt, qua-
re &c. Ad undecimum cum arguebat Fran. de marchia illa
quæ habent realiter & essentia liter diuersas formas &c. con-
cedo accipiendo formam primo & secundo modo, † non au-
tem accipiendo formam quinto modo. Et ad minorem cum
dicir, quæcunque distinguuntur formaliter distinguuntur
per formas, verum est per formas, id est quidditates & acci-
piendo formam quinto modo, non autem accipiendo for-
mam pro forma accidentaliter vel substantialiter, ideo totus pro-
cessus sequens non valet, quia procedit ex falso intellectu.
Ad duodecimum cum dicebatur nisi illa quæ formaliter dis-
tinguuntur &c. concedo respectu illorum à quibus facit dif-
ferre vel distinguiri realiter, & dico breuiter quod eo modo
quo formalitas est principium distinctiū eo modo facit
differre, si realiter realiter, si formaliter formaliter. Ad con-
firmationem potest dici quod non est simile, quia in differē-
tia rationis est aliquid actuale, puta ipsa relatio rationis, &
aliquid potentiale, puta ipsum subiectum vel fundamen-
tum.

- tum. † Non autem oportet quod ita sit in omni distinctione ex natura rei.

ANNOTA. MARGINALES.

f Dissimilitudo? Clarus potest responderi ad argumentum concedendo quod inferatur per commutacionem proportionem, Et est verum, quod sicut res subiecti est eadem cum re passionis, ita formalitas subiecti est eadem cum formalitate passionis uniformiter, id est realiter, quod si inferatur sunt idem realiter, ergo formaliter est fallacia consequentia, ut patnit, si vero in commutacione proportione inferatur, quod sicut res subiecti est eadem realiter cum re passionis, ita formalitas subiecti eadem formaliter cum formalitate passionis, non sequitur neque probare posset aliquid de hominibus in baroco. Adverte qualiter potest accipi formalitas passionis alia ab ipsa formalitate subiecti quam passio sit respectu cuiusc dependentia ad terminum est sua quidditas, Et fortius est dubium in terminis de relationis, quae diligenter speculare.

a Formalitas? Considera hic plura, quare Scos. 8. di. pri. exo. Et 45. deft. primit Parisiorum.

b Cum discetur? Potest clarus dici negando, quod quacunque distinguuntur formaliter distinguantur per substantiam, ut patet in accidentibus, Et in substantijs illa maior est vera, Et minor falsa universaliter loquendo, Et patet de homine, Et visibili.

c Realiter? Targe instantiam, Et maxime non tenendo distinctionem realem predicatorum.

d Qua non? Quia distinctione non tollit quamcumque unitatem differentiem, sed oppositam.

e Dico? Considera an sit universaliter verum, Et tange hic instantias.

Considera eusionem alio modo, ut supra notam placet addendo.

f Subiectum? Accipit identitatem subiectum secundum meum.

g Transcendenter? Hic sequitur aperte, quod diversitas obiectiva,

*Alius, si coe habebat univacum pradictum, non tam univacum
se distinxit.*

¶ *Beres 3. Sustendo rem de qua est sermo argumentum suppo-
nere falsum, & ideo clarum potest responderi, sed si res contra-
dictar somnis totum est concedendum, & nihil ad b. s. propria-
tum p. aliter non. Quare Sco. 13. ds. 4. proboc.*

¶ *Cedendo 3. Aduerte qualiter iste concedis primo modo proposicio
nemqua videtur falsa, & possit clariss responderi aliter, ut
pates discurrentes.*

X. *Licit 3. Tange instantiam ex dictis supra articul. 2. secundi
principali ubi dixit, quod est acceptum formalitatem secum
do nodo ibi assignatam in his locutionibus: dic consequenter bo-
ne responderando.*

*Considera qualiter hoc sit verum, quod in distinctione ratio-
nis fundamentum sit potentiale, & non in distinctione ex natu-
ra iei, quia minus videtur ut patet.*

*Hic patet leuis as aduersariorum credentium expugnare
scotiam veritatem, & in aquiuocis laborant peccantes in ar-
guendo velut pasim medas, & melissim, quia falsa sumunt, &
intendunt non conclusionem.*

† *Et tamen 3. Inductio singularis est illa de actione, & pas-
sione proneganda illa propositione apud Thomistam, immo secun-
dum hoc quo distinguuntur genere non distinguuntur specie,
& numero, & idea tuorum est scotica veritas in via Philosophi.
† Non autem 3. Vnde supra pars 3. arti. 2. prim. Considera ali-
ter. Hoc facit profita imaginatione quam supra notauit de per-
se distinctione, & per accidens identitate aliquorum, scilicet
in tertio, vel ratione infinitatis extremonrum, considera bene to-
sum, & dic consequenter.*

† *Fundamentum 3. Aduerte, quod omnes ferè opinantur esse
distinctionem rationis in hac propositione dicendo. for. est for-
tes, us inquit auctor fortarum, sed ego non video eorum
esse secundum principia Sto. quia ibi non est intentio secunda
subjecti, & predicati, quia in predicatione primi modi extra-
neantur intentiones secunda neque ly fortes est subjectum, ne-
que post copula ly fortes est predicatum, sicut etiam dicendo
bomo est animal, pater ex doct. subtili. q. 8. universalium suo
sero solue si potes, & sustine auctorem, & Mauritium Trom-
besam*

debet am viros excell. qui forsan non aduertuntur, quod si est ibi dā
similitudine rationis, tunc falsum erit, quod dicere corne. 8. q. uni-
versalium, & 16 quod in hac propositione, homo est animal,
homo non est species, neque animal est genus, inquis. Sco. quia
remouentur intentiones à fundamentis, quando uniuersitas cum
hoc uerbo est. ubi patet, quod magis uidetur animal ab homine
ratione distinguere, quam sortes, à sorte & ideo speculare mod-
aret.

Expliciunt formalitates Moderniores de
mente Doctoris subtilis
Ioannis Scoti.

EXCEL-

EXCELENTISSIMI
THEOLOGI
MAGISTRI

STEPHANI BVRLYFER
Epitomata in formalitates iuxta
doctrinam Scoti,

Articulis tribus diuisa.

 V M multi pro introductione doctrinæ Scoticæ varia de distinctionibus, & formalitatibus eiusdem Doct. subtilis, inconspectamen suis dictis scripserint, in quibus scholastici falso eruditæ à veritate nō modicè sunt alienati, placuit pro communi studere volentium utilitate mentem doctoris eiusdem de ea re in hoc opusculo ostendere. Et primo quorundam modus dicendi ponetur, secundo illius modi dicendi falsitates redargentur, & postremo ueritas succinctè aperietur.

A R T I C U L V S P R I M V S
in quo ponitur opinio afferentium septem
modos esse distinctionum .

Quantum ad primum aduertendum est quod ab aliquibus formalizantibus doct. subtilem (ut afferunt) sequentibus ponuntur septem modi distinctionum^a quorum primus est distinctio rationis, secundus distinctio ex natura rei, tertius est distinctio formalis, quartus distinctio realis, quintus distinctio essentialis, sextus distinctio se totis subiec-

subiective, septimus est distinctio se totis obiective, quibus econuerso correspondent septem modi identitatum. Quorum primus est identitas rationis, secundus est identitas ex natura rei, tertius identitas formalis quartus identitas realis, quintus identitas essentialis, sextus identitas se totis subiective, septimus est identitas se totis obiective. Hi autem modi identitatum possunt cognosci per modos oppositos distinctionum. Quorum primus est distinctio rationis, quæ distinctio secundum eos est illa, quæ habet fieri per actum intellectus comparativum seu collatum, ut sortes est sortes, sor. positivus à parte prædicati distinguitur à sor. posito à parte subiecti sola ratione & non ex parte rei sive ex natura rei. Distinctio autem ex natura rei, secundum eos est illa quæ est inter aliqua extrema, de quibus prædicata contradictionia possunt verificari præter opus intellectus, ut se habent totum & partes, superius & inferius, abstractum & concretum. Totum enim habet esse constitutum. Constitutum autem & non constitutum contradicunt, similiter superius est præter opus intellectus multiplicabile in plura, ^b inferius autem non multiplicabile, multiplicabile vero & non multiplicabile sunt contradictionia. Distinctio autem formalis est illa quæ est inter aliqua duo quorum unum non includit aliud in primo modo dicendi per se ut inter subiectum & suam propriam passionem. Distinctio vero realis est illa quæ est inter aliqua duo quæ sunt res & res. ^c Illa vero sunt res & res quorum unum potest corrumphi alio remaneante & econuerso, ut sor. & plato, vel quorum unum potest per diuinam potentiam esse sine alio ut paries & color existens in eo, & omnne accidens per accidentis respectu sui subiecti, illa etiam sunt res & res quorum unum est per se causa efficiens vel finalis & aliud per se effectus, quia idem realiter non potest causare seipsum. Illa etiam quorum unum est generans & aliud genitum, quia nulla res seipsam gignit secundum Aug. lib. 1. de tri. ut in diuinis pater & filius. Distinctio essentialis est illa quæ est inter aliqua quæ per aliquam potentiam possunt separari à seipsum, ut sor. & pla. paries & albedo sua, & sic differunt distinctio realis & distinctio essentialis secundum istos in creaturis, quia quæcumque distinguuntur essentia- liter in creaturis distinguuntur realiter, & econuerso quæcumque

cumque distinguuntur realiter e iam distinguuntur essentia
liter in creaturis, reperitur tamen in diuinis distinctio rea-
lis personarum sine distinctione essentiali ipsarum cum ha-
beant eandem esse etiam, sic ergo secundum eos distinctio
realis in plus se habet quam distinctio essentialis. † Distin-
ctio se totis subiectiue secundum eos, est illa quæ est inter
aliqua duo extrema quorum realitates sunt distinctæ & ab
invicem separatae in actuali existentia, ita quod non conve-
niunt in aliqua realitate subiectiua seu actu existendi, ut duo
individua eiusdem speciei. Nec enim coincidit ista distin-
ctio cum distinctione reali, nam ibi non requiritur de neces-
sitate separatio actualis, hic autem requiritur unde corpus
& anima unita distinguuntur realiter, quia licet non sint se-
parata actu possunt tamen separari & unum potest corrupti-
pi alio remanente, & tamen non distinguuntur se totis subie-
ctiue, conueniunt enim in realitate subiectiua cum ex his
constituatur unum ens per se. Distinctio se totis obiectiue
est illa quæ est inter aliqua duo extrema quæ in nullo con-
ceptu reali communi conueniunt quiddam reatu, ut sunt duæ
ultimo differentiæ & per istas septem distinctiones facile pa-
tent septem identitates per oppositum ad illas. Ex his infer-
runtur aliqua corollaria. Primum est quod ultimo distin-
ctio arguit omnes alias & penultima arguit omnes alias præ
ter ultimam, & sic ascendendo usque ad primam non autem
econuerso sic se inferunt, prima enim non arguit secundam
nec secunda tertiam, & sic de singulis descendendo usque
ad ultimam. Secundum corollarium, identitates non sic se
se inferunt sicut distinctiones oppositæ, ultima enim identi-
tas non arguit penultimam, & sic ascendendo usque ad pri-
mam. Sed opposito modo se habent, quia prima arguit se-
condam & secundam tertiam, & sic descendendo usque ad ult.
Tertium corol. maior identitas quæ potest esse est identitas
rationis, quia ipsa omnes infert alias. Quartum corol. quod,
minor identitas quæ possit esse est identitas se totis obiecti-
ue quia ipsa nullam aliam infert. Quintum corol. ma-
ior distinctio quæ potest esse est distinctio se totis obiectiue
& minor est distinctio rationis, ratio primi est, quia distinctio
obiectiua omnes alias infert, ratio secundi est quia distinctio
rationis nullam infert. Sextum corollarium quod cum di-
stinctione

distinctione rationis stat identitas ex natura rei, & cum distinctione ex natura rei, stat identitas formalis, & sic de sing. ascendendo, vnde animal & homo distinguuntur ex natura rei, & tamen sunt idem formaliter cum animal includatur in homine in primo modo dicendi per se. Septimum corollarium est, cum distinctione obiectiva nulla stat identitas. Octauum corollarium est cum identitate reali stat distinctio formalis ex natura rei, hæc omnia patent ex præmissis.

ANNO TA. MARGINALES.

a Quorum 3 Modis identatum, & distinctionum 7. sunt famosi quos iste docttor brevens enumerat, & eorum fundamen ta, & conclusiones resumit ex determinatis apud auto. formalitatum in toto suo tractatu precedents.

b Inserius 3 Aduerte qualiter est hoc ratione dictum verum quod superius est multiplicabile in plura præter intellectum, & secundum quam unitatem discatur multiplicari, de quo us de Sco. 3. dist. 2. q. 7.

t Res & res 3 Hic patet error Terministarum in via theologia ca de identitate quantitatis cum substantia & similiter de relationsbus quia ubique est alia & alia existentia loquendo in his quae separatae possunt per dominam potentiam.

c Effectus 3 Hic esto catus ne deciparis de causalitate scibilem qua requiritur in demonstracionibus in quibus non est realis distinctio & tamen est vera causa primo post. sex. com. 5. quia verum scire est per veram causam cognoscere.

Pater ex hac narratione quod non solum dicta magistri Ant. stretti sed & aliorum antiquorum formalium tantum intendit impugnare quia plura omittit quia ipse posuit & plura addidit quia non dicit. Quare. p. c. & Fran. & formalistes breves quae attribuuntur antiquitus Sco. ut nosti, vide in prim. 1. physic. fratrem Nscolaum de orbellis. Fuit enim Ant. strictus in morbo viro & vere, discipulus eius. Aduerte quod uniuersaliter est hoc verum nedū de identitate & distinctione immo de unitate & pluralitate numerali specifica generica & transcedenti in quibus est consequentia contrario modo, etiam praeter hoc est verum ut si. b. snferret, c. sunt non, c. inferret non. b. aliter

aliter erit fallacia consequentia, ut patet discurrens per non
conversibilia.

¶ *Essentialioꝝ* Hic narrat distinctionem subiectuum panes se
cundum modum, & non primum qui principalior est in hoc mo
do distinctionis, quia distinctio obiectiva infert illam distinc
tionem subiectuum primo modo, & non secundo modo, ut pa
tet speculante.

¶ *Penultimaꝝ* Adverte, quod hoc est famosum apud scotistas
quod identitas ex natura rei infert formalem, quod ego non ve
deo esse verum, loquendo de identitate ex natura rei, & for
malis, ut superius distinximus, quia identitas formalis arguit es
sentialiem inclusionem predicationis in subiecto, qua non potest sta
re cum identitate ex natura rei, quia non econuerso in forma
le predicatione, & per consequens inclusum, & non inclusum
dabitur ex natura rei: tu vero diligenter considera, nec deci
piaris te ipso.

ARTICVLVS SECUNDVS

in quo decem redargutionibus refellitur
supradicta opinio.

Sed ista opinio licet sit multum communis & famosa apud
multos scotistas, videtur tamen continere multa falsa
nec sequitur doctorem subtili. immo manifeste asserit aliqua
contra ipsum, ^a Ideo hoc secundo loco arguo contra eā pro
bando primo quod nulla sit distinctio ex natura rei minor di
stinctione formalis, & quod distinctio ex natura rei non po
test stare cum identitate formalis, quia quæcunque distinguū
tus ex natura rei distinguuntur formaliter & econuerso, er
go distinctio ex natura rei non stat cum identitate formalis,
nec est minor ipsa, consequentia est manifesta, & ante
cedens quo ad secundam sui partem conceditur ab eis. Sed
quo ad primam probatur, quia quæcunque distinguuntur
ex natura rei dicunt aliam & aliam rationem formalem, sed
quæcunque dicunt aliam & aliam rationem formalem di
stinguuntur formaliter, ergo quæcunque distinguuntur ex
natura rei distinguuntur formaliter: minor est cvidens, &

G maior

maior probatur discurrendo per omnia illa que ipsi ponunt
 distingui ex natura rei & non formaliter, primo de superiori & inferiori, manifestum enim est quod superius & inferius habent aliam & aliam rationem formalem & cum ratio inferioris sit extra rationem superioris, similiter sicut ipsi dicunt, ratio socratis est incomunicabilis, ratio autem horai nis est communicabilis. Sed eadem ratio formalis non potest esse communicabilis, & incomunicabilis, similiter patet de toto & partibus, ratio enim formalis totius est alia à rationibus formalibus partium, cum eadem ratio formalis non sit constituta, & non constituta, constituens & non constituens, similiter de modo intrinseco & de re cuius est modus, licet enim modus intrinsecus sit ille qui additus alteri non variet rationem eius formalem, ut patet de albedine & eius gradibus, albedo enim intensa & remissa sunt eiusdem rationis formalis, non est tamen talis modos conueniens rei in primo modo dicendi per se, quare non erit idem formaliter cum re cuius est modus, licet forte propriè non distinguatur formaliter à re cuius est modus, quia ad distinctionem formalem requiritur fortassis quod sit, quidditas & quidditas. Modus autem intrinsecus non est propriè formalitas vel quidditas, quia quidditas addita alteri variat rationem formalem eius seu constituti per illam ut rationale & irrationale si addatur animali, constituant species habentes diuersas rationes formales, non sic modus intrinsecus, unde nulla ratio quidditatiua potest addi alteri quin variet speciem vel simpliciter, hoc est de vna specie aliam faciat contrariam vel disperatam: vel secundum quid, hoc est de non tali specie facit talem speciem, puta si addatur differentia pertinens ad esse quidditatiuum generi facit speciem specialissimam, & non præfuit talis species specialissima, sed tantum præfuit species intermedia. Patet quarto de diffinitione & diffinito, nam ratio formalis diffiniti est alia à ratione formalis diffinitionis, ratio enim formalis diffiniti est ratio totius, & ratio formalis diffinitionis est ratio partium, nam dictum est quod est alia ratio formalis totius & alia partium. Item manifestum est quod aliis est per se conceptus diffinitionis, aliis diffiniti, accipiendo pro conceptibus significatis, ergo aliam & aliam conceptibilitatem dicunt diffinitio.

diffinitio & diffinitum. Sed tales conceptibilitates non sunt nisi rationes formales seu obiecta formalia conceptibilia, ergo diffinitum & diffinitio dicunt aliam & aliam rationem formalem, assumptum est doc. subtilis, in secunda dist. pri-
mi, t̄ vbi ex intentione probat illud duobus aut tribus me-
dijs. Et confirmatur tota ista ratio, quæcunque important
aliam & aliam quidditatem, illa distinguuntur quidditati-
nē & formaliter. Sed omnia illa quæ distinguuntur ex natu-
ra rei important aliam & aliam quidditatem: ergo omnia
quæ distinguuntur ex natura rei distinguuntur quidditati-
& formaliter, t̄ igitur distinctio ex natura rei non potest sta-
re cum identitate formalis nec est minor ipsa: maior est ma-
nifesta, quod vbicumque est alia & alia quidditas ibi est di-
stinctio quidditatiua, sicut vbi est alia & alia res ibi est distin-
ctio realis, modo constat quod omnis distinctio quidditatiua
est formalis, minor est suffcienter probata per discursum fa-
ctum in præcedenti ratione, patet enim per ipsum manife-
ste quod omnia quæ ipsi ponunt distinguui ex natuta rei & nō
formaliter habent aliam & aliam quidditatem, vel saltem
dicunt quidditatem & modum intrinsecum eius. Si dica-
tur quod concretum & abstractum distinguuntur ex natu-
ra rei, & non habent aliam & aliam quidditatem. Dico quod
hoc est falsum, quia quæcunque distinguuntur solum p̄enes
diuersos modos concipiendi idem obiectum formale sola
ratione distinguuntur & non ex natura rei. Sed concretum
& abstractum solum distinguuntur p̄enes diuersos modos co-
cipiendi idem obiectum formale, igitur solum ratione di-
stinguuntur & non ex natura rei, maior est manifesta, quia
sola diueritas concipiendi idem obiectum formale in nu-
mero non arguit distinctionem ex natura rei, minor est do-
ctoris subtilis, in secunda dist. pri. q. 4. quære. idem. 8. dist. I.
vbi supra t̄ & in pluribus alijs passibus suæ doctrinæ,

ANNOTA. MARGINALES.

a *Contra ipsum? Quemvis in maxima veneratione: habet
excellensissimum virum & summum Scotistam ipsum repu-
so, quia tamen conclusionem quam intendit non ponit. Sco. ex-*

G 2 preffe

presso in aliquo loco. Ideo rationes iste contra communem positionem formalis tantum esse solubiles in via sc. paucis nota-
 bo excitando lectorem ingeniosum ad plura alia addenda, an-
 tecedes igitur huius prima rationis propria sua parte nega-
 tur. Et ad probacionem eius negatur maior. Et cum probatur indu-
 strie primo de superiori & inferiori dico quod expresse de me-
 se Sc. inferius est idem formaliter superiori non tamen econ-
 tra, ut superius notans in notulis super s. precedenti parte. 3.
 2. art pri. hoc pacet ex diffinitione identitatis formalis qua-
 ponit. 2. dist. 1. parte 2. q. 1. Et expressio. 33. distinct. 1. repor-
 tationum, q. 2. Est igitur ibi identitas formalis non mutua
 ut sup. notans cum hoc tamen sit quod inferius non sit idem
 ex natura rei superiori propriar verificationem contradicto-
 rum de eis, ut recte formaliter loquuntur. Similiter dico
 ad illud, quod tangit de toto, Et partibus, ut prius notans, po-
 nio enim totum Physicum, Et Metaphy. esse idem formaliter,
 Et realiter partibus sed non econtra. Et quod dicit in sua pro-
 positione fundamente, quod eadem ratio formalis nec est co-
 municabilis, constituta, Et non constituta. verum est loquendo
 de eadem formalitate adequata, Et mutua, cuiusmodi non
 est inproposito, Et sic probationes iste faciunt pro distinctione
 ex naturarei, Et non ad propositum argumentis. Est enim mu-
 tutas distinctiones ex naturarei non tamen formalis, quare
 formalis ubique infert illam Et non econtra. Refert etiam dicere
 hoc non esse idem formaliter illi, Et dicere ipsum sic dis-
 tingui ab illo ut expresse habet Docto. ubi supra. Quod tertio
 addit de quidditate, Et modo minus vales in doct. Scit quia
 expresse dicit, quod modus non dicit aliam formalitatem ab
 eo cuius est 8. dist. 1. Et alibi licet. 6. q. quols. Et 31. dist. pri. Pa-
 risiensis. q. 2. quoddam verbum eius innat oppositum, ut alias
 notans. quare nunc recte id est nunc distincta formaliter de-
 bens dico, Et hoc maximè verum est si distinctione formalis est
 ponenda duntaxat inter conceptrum quidditatis, ut etiam
 videatur iste ponere, non valeat igitur deductio, non est idem for-
 maliter igitur distinguuntur, ut etiam tu ipse fateris in proposi-
 to. cum hoc tamen est distinctione ex naturarei, vel modalis de
 necessitate, unde propter quidditatem, Et modum illa esset
 ponenda distincta ab alijs si non esset alia causa. Quod dis-
 inquis

inquit Doct. 3. dist. 1. Cū modus non sunt obiecta distincta; formalia apud distincta, & perfecte concipiuntur. Quia tamen omnia ex hoc exponantur, ut in quotidianis declarationibus in Doc. Sc. super sententias exposuitur, & alibi De conscientia premissis sequentur. Cum ultiorem quartum loco probas propositionem ex rationibus distincti, & distinctionis patet, quod non procedit, quia ibi est identitas formalis mutua, ut communiter dicuntur licet posset esse difficultas comparando distinctionem ad distinctionem ex illa descriptione identitatis formalis. 2. dist. pri. ubi supra saltim distinctione est idem distinctioni formaliter, an vero econtra posset probabiliter dico, quod non, & hoc tenendo, quod distinctione non dicat aliquam unam formalitatem resultante ex partibus nisi sum distinctionem, & runc dicere distinctionem esse eidem formaliter distincto est dicere distinctionem esse idem sibi se formaliter: unde recte dixit Doct. in q. 6 super Porphy. quod distinctione non numeratur à Porphy. inter universalia co, quia non habet aliquem unum modum predicationis. Imo predicatur in quale quid quare et quae ibi copiosè nota est. Et igitur praeceps ibi distinctio ex natura rei, vel sola distinctione rationis, ut pluribus videtur. Quomodo autem procedunt rationes Sc. 2. dist. 1. q. 2. de diversitate horum conceptionum, indigeret longa expositione. Sed pro nunc disco, quod illa diversitas ascens debet panes principia constitutionis intrinseca, & pullulationis necessario concomitantia, distinctione ergo, qua est terminus imperfecte seu diminute complexus, & incomplexus est aliis à distinctione, quod est terminus simpliciter incomplexus, ratione significati, non unius, sed plurimum formaliter à distincto distinctorum licet non econtra. Ideo distinctione est medium inferendi proprium necessaria pullulatione intrinsecè, & formaliter consistente in quo i& cōficiantur partes distinctionis, & passio. sicut enim ex partibus distinctionis est virtusque inesse natura originatio, ita in esse ratiocinationis est necessaria abesse potestate consecutio, que omnino subtiliter lector prosequatur. Quis vero poserer distinctionem dicere formaliter ex natura rei alias formalitatem unam distinctam à distinctione haberet dicere, ut in precedentibus, quod est identitas formalis non mutua distinctioni ad distinctionem. Que atque habens inuestigari. Cum hoc enim sit distinctio mutua ex

naturaeis propter contradictionem inuenientam.

† *Formalem* & *Aduerte* qualiter Doctor falsa imaginatur de *superiori*, & *inferiori*: quia dato, quod *superius* formaliter de *singuieretur ab inferiori non samen esset econverso*: & per con sequens *inferius* formaliter idem cum *superioris* esset ab also ex naturaeis distinctum ex via contradictionis reperta. & i deo est deceptio in arguente. prout duo modi intrinseci ex naturaeis distinguuntur ex naturaeis: qui samen nequam formaliter distinguuntur, quia non sunt formalitatis requisi ta ad *formalem* distinctionem.

† *Parvum* & *Aduerte* quiditer est hoc communis dictum utrum, quod diffinitio, & diffinitum sunt eadem formaliter mutua identitate formata, quod non puto esse verum: aliter predicatione per se converteretur in per se, quod est contra auctorem, ar. 3. *partialis*, & contra *Aristo. I. post. c. 34.* immo hec propositio homo est animal rationale, est per se primo modo animal vero rationale est homo est predicatione, innaturalis, & per accidens, ut patet non carenti dubibus in superiori mandibula. & ideo multa famosa videntur falsa, qua diligenter considera, & quamvis non sit mutua formalis identitas utrum dropser hoc sit aliqua formalis distinctio speculare.

† *Primi* & *Parte 2. q. 1. idem 8. ds. 1. q. 3.* & alibi sape. quare in ante predica. q. 8. & ea qua ibi notans.

† *Formaliter* & *Totum* hoc est fundamentum ruinosum, quia modi intrinseci ab ipsa quidditate non distinguuntur formaliter, neque *superius*, & *inferius*, ut diximus.

† *Vbi supra* & *Hic aduerte*, quod si differentiam individualis sumeret & naturam: verum est, quod distinguuntur formaliter, & ex naturaeis, quia actu distincto distincte possunt concipi, sed nihil ad propositum summum, quia for. & eius differentia individualis ex naturaeis distinguuntur.

Secundo^a principaliter arguitur ad idem supponendo quod distinctio una in intellectu est penes diuersos modos concipiendi idem obiectum formale, & hoc siue concipiendo grammatico vt homo & hominis, siue logice, vt homo & humanitas. Alia distinctio est maior in intellectu concipiendo duo obiecta formalia duobus actibus, & hoc siue illis correspondant diuersae res, vt intelligendo ha minem,

minem & afinum, siue vna res ad extra, ut intelligendo colorrem & disgregatiuum: ista suppositio est in forma ipsius doctoris subtis. in secunda dist. pri. vbi inuestigat distinctionem formalem inter rationem essentiaz diuinaz & rationem suppositi, isto supposito probo quod superius & in ferius non solum distinguuntur ex natura rei, sed etiam formaliter, quia intellectus intelligens hominem & socratem aut intelligit ipsa ut diuersa obiecta formalia, aut præcise ut idem obiectum formale sub alio & alio modo concipiendi, non secundo modo, quia tunc non esset maior differentia quam concipiendo hominem & humanitatem, & ita non conciperet hominem seu humanitatem magis communicabilem quam sortem, nam homo non est incommunicabilis si humanitas est communicabilis & econuerso. Igitur si homo & sortes non plus differunt quam humanitas & homo, homo non esset communicabilis si sor. sit incommunicabilis nec econuerso. Si primo modo cum ista diuersa obiecta formalia sint duæ rationes in re ex natura reperibiles & non fabricatae per actum intellectus negociantis seu comparantis, sequitur quod inter ipsa erit distinctio formalis, nam vbiunque est alia & alia ratio formalis ibi est distinctio formalis, quia alietas in diuersis rationibus formalibus arguit aliam & aliam formalitatem, & alia & alia formalitas arguit distinctionem formalem. Eodem modo posset argui de diffinitio & diffinitione & de toto & partibus. Ex his manifestum est quod non est ponenda aliqua distinctio præcedens actum intellectus minori distinctione formalis que possitflare cum identitate formalis.

ANNOTA. MARGINALES.

a Secundo: Secunda ratio principalis huius doctissimorum virorum solvit leuiter ex his que dicta sunt: concedo enim quod maior distinctio est inter hominem, & Socratem, quam inter hominem, & humanitatem. Non fugio cum sibi scimus ad gradus distinctionis rationis. Ulterius concedo, quod homo distinguatur formaliter a Socrate, & Socrate: Hoc ponendo distinctionem formalem, non modo accipi a formalitate,

G 4 terse

tertio modo dicam. sed secundo modo dicam, ut in precedente
et. scilicet est. Econtra vero, licet Socrateitas distinguitur for-
maliter ab homine non tamen Socrates, ut prius dixi de mem-
te Doct. Cum distinctione igitur mutua ex natura rei inter il-
la sitat distinctio formalis non mutua, & ita identitas talis,
licet non ad aqua, neque mutua. Quomodo autem species di-
citurum esse individuorum, dixit Doct. 3. dist. 2. Et supra 2.
precedentia scilicet est. Et alibi notauis in logica. Sed possit etiam
ponderari quomodo verum sit, quod dicit, illa, videlicet, esse
diuersa obiecta formalia. cum individuum non per se intel-
ligatur nisi sub ratione speciei. Sed Lettor studiosus addat i-
bi plura ex Docto. Et alibi sape notauit: pauca pro nunc sa-
pientis.

PRIMERA. 3. principaliter ostendo quod hoc est contra
doctorem expresse in eadem dist. 2. pri. in loco praedicto
vbi ponit distinctionem formalem seu non identitatem in-
ter essentiam diuinam & proprietatem declarando qualis
sit differentia formalis seu non identitas quae ponitur pra-
cedere omnem actum intellectus sic in forma dicens. Di-
co quod tam in rebus quam in intellectu differentia aliqua
maior manifesta magis est, & ex illa concluditur frequen-
ter differentia minor quae est immanifesta, in re autem ma-
nifesta est distinctio rerum, & hoc dupliciter, scilicet suppo-
sitorum & naturarum, in intellectu manifesta est differentia
duplex, scilicet modorum concipiendi & obiectorum forma-
lium. Ex his concluditur differentia hęc interna quę est ma-
nifesta, quia minima in suo ordine, hęc est inter omnes quae
praecedunt intellectionem, hęc ille. Ex quo manifeste pa-
tet quod doctor non solum sententialiter, sed etiam verba-
liter ponit distinctionem formalem seu non identitatem es-
se minimam inter omnes praecedentes intellectionem, nul-
la ergo est minor distinctio ex natura rei distinctione forma-
lii. Item secundum ipsum Scot. probatur quod superiora di-
stinguantur formaliter a suis inferioribus, quod negant isti
sequaces sui, ipse enim in dist. 1. 6. secundi, respondendo ex
intentione ad questionem quam format ibi, scilicet. Vtrum
imago trinitatis consistat in tribus potentijs animę rationa-
lis realiter distinctis, sic responderet in forma. Ideo dico aliter
sic se-

sic secundum Dionysium. §. capite de diuinis nominibus, continentia vnitiva non est eorum quæ omnia sunt idem, quia illa non vniantur, nec eorum quæ manent distincta ita distinctione, qua fuerunt distincta ante vunionem, sed est eorum quæ sunt vnum realiter, manent tamen distincta formaliter, hinc quæ sunt idem identitate reali, distincta tamen formaliter, huiusmodi autem contenta sunt in duplè ei differentia, quia quædam sunt de natura continentis, ut quæcunque sunt superiora ad continens, verbi gratia ab eadem re accipitur ratio albedinis coloris, qualitatis sensibiliis, & qualitatis, & hæc sunt superiora ad hanc albedinem, & ideo omnia sunt de essentia eius, alia sunt contenta in aliquo vnitive quasi inferiora, quia quasi passiones continentis nec sunt res aliæ ab ipso continente, isto modo ens continet multas passiones quæ non sunt res aliæ ab ipso ente, vt probat Arist. 4. met. t. com. 3. & alibi, distinguuntur tamen ad unicum formaliter & quidditatice, hæc ille. Patet igitur clare quod omnia, superiora vnitivè continentur in suis inferioribus, & quod ad tales continentiam vnitiam requiritur quod contenta distinguuntur formaliter à continente, vnde breuiter isti scotizantes non dicunt ad doctrinam Sco. conformiter, quia nusquam ponit distinctionem ex natura rei distinctionem contra distinctionem formalem, immo oppositum expresse ponit, sicut patet ex istis præallegatis & ex multis alijs passibus suę doctrinę, quos omitto causa breuitatis.

ANNOTA. MARGINALE.

a Praterea 3 Tertia ratio principalis tangit bonam difficultatem ex dictis Sco. 2. ds. 1. Sed potest dici conformitor dictis ipsius 2. q. quolibet ad f. E 7. dist. 3. similis ls. C 1. repor. dist. 26. q. 2. dist. 33. eiusdem q. 2. C super 7 metaph. q. 19. plura bene pôderando. s. resolute, C bene potest dici, quod implicito in definitione formalis intelligatur distinctio ex natura res. C inde nomine unius intellexit aliam, licet una non sit formaliter alia. Ssimiliter posset dici, quod proprietas de qua loquitur ibi Dott. tantum ex natura res distinguuntur ab essentia, quia non est formalitas proprio loquendo: licet econtra essentia dicitur,

Singuarum form aliter ab ipsa, hoc tamen non afferre. Alio modo potest dici quod Dott. qui primo ausus est inuestigare ita profunde illam non identitasem in deuinis, moderate locutus est propter simplicitatem divisionis salvandam, & propter aduersarios abhorrences huiusmodi distinctionem: ideo dicit ipsam esse minimum sicut ibi non audet eam appellare distinctionem: sed tantum non identitatem. Excessu enim loquuntur Dott. aliquando propter aduersarios ut notanter habes in 2. distin. 33. salvendo. 2. prim. Et est salutio Bonaventura. Posset etiam dici quod ponit superlatuum propositivo, sicut plerunque contingeret contra. Vel forte loquitur de his que sic se habent praeter opus intellectus quod sunt per se & scorsum conceptibilia que dicuntur recte procedere omne actum intellectus & reatum & reflexum, & absolum & collatum quorum unum non est de ratione formalis seu intellectus essentials alterius neque modus essendi ipsius, & sic verum dicit ibi de essentia & relatione, ex vero qua distinguuntur solum ex natura rei non sic se habens, soles enim circumstantia scripturarum illuminare sententiam, sed ingeniosus lector alia plura addat ut velinxit hic. Quod postea addit de distinctione formalis superioris ab inferiori, tunc esse verum de mense Sc. nec est contra Anto. strelli. Sed plerunque Dott. vocat eadem formaliter illa quorum unum est de ratione formalis alterius: & forte hoc nesciit alios ad ponendum mutuam identitatem formalis superioris & inferioris. Posset etiam salvare dictum eorum recurrendo ad illud quod dixi supra de identitate formalis subiectiva seu fundamentaliter & terminative accepta, unde quod ultimum concludit in fine rationis patet quod non currit quatuor pedibus.

Quarto principaliter arguitur ex dictis eorum, dicunt, enim quod distinctio formalis est illa qua est inter aliqua duo quorum unum non includit aliud in primo modo dicendi per se, sed si ista descriptio sit sufficiens, sequitur contra eos quod superius & inferius distinguuntur formaliter, similiter totum & suæ partes diffinitum & diffinitio & si solum distinguuntur ex natura rei. Probatur, quemcumque extrema sic se habent quod vaum non includit aliud in primo modo dicendi per se illa distinguuntur formaliter sed superius & inferius, totum & partes, diffinitum & diffinitio sic

tio sic se habent q̄ vnum illorum nō includit aliud in primo modo dicendi per se, igitur distinguuntur formaliter, maior est euidens ex descriptione distinctionis formalis data ab eis, minor probatur, quia superius non includit inferius immo omnia inferiora sunt extra rationem per se superiorum, similiter diffinitio non includit in primo modo dicendi per se diffinitum, quia propositiones per se non converuntur secundum Philosophum primo poste. c. de statu principiorum, sic intelligendo quod si prædicatum dicatur de subiecto per se non econtra dicetur subiectum de prædicato per se, sed per accidens, ergo si ista est per se primo modo, hoc est animal rationale, ista non erit per se primo modo, animal rationale est homo, sed magis per accidens. Similiter partes non includunt totum in primo modo dicendi per se. + Si dicatur ad ista quod licet superius non includat suum inferius in primo modo dicendi per se, neque diffinitio diffinitum, neque partes totum, tamen econuerso, inferius includit suum superius in primo dicendi per se: Et diffinitum diffinitionem, & totum suas partes. Hoc nihil vallet, quia si per hoc concluderetur quod omne inferius est idem formaliter suo superiori, & similiter quod diffinitum sit idem formaliter suæ diffinitioni, & similiter totum est idem formaliter suis partibus, propter hoc, scilicet quod quodlibet illorum includit reliquum in primo modo dicendi per se: tunc eodem modo concluderetur quod superius non est idem formaliter suo inferiori, quia non includit ipsum in primo modo dicendi per se, & quod diffinitio non est eadem formaliter suo diffinito, & quod partes non sunt eadem formaliter suo toti, quia nullum illorum includit reliquum in primo modo dicendi per se. Et confirmatur, quia in causis præcisissimis si affirmatio est causa affirmationis, & negatio negationis per Philosophum primo poste. t.c. 30. ergo si include-re aliud in primo modo dicendi sit cā præcisa quare includens est idem formaliter inclusus, tūc nō includere aliud i primo modo dicendi p se erit cā quare nō includēs sit nō idem formaliter nō inclusus. Modo constat, si descriptio distinctionis formalis data ab eis sit sufficiēs q̄ cā p̄cisa quare aliqd est idem formaliter vel igitur oportebit eos concedere ista quæ in istis instantijs alteri est, quia includit alterū in primo modo dicendi per se, inferuntur.

inferuntur, quæ tamen fuerunt negata, vel oportet eos dicere quodd̄ descriptiones tam distinctionis formalis quam identitatis sint ab eis insufficienter assignat̄.

ANNO TA. MARGINALES.

¶ Quarto; Quarta ratio nibil melius contra me, quia iam ex dictis, pater solutio eius copiose, concedo enim superius distinctionem formaliter ab inferiore & partes à toto sed de distinctione & distinctione maior difficultas est, sed iam hoc tetigit in solutione. I. rationis, descriptions igitur intelligantur in generali, ut extendant se ad identitatem & distinctionem formaliter tam subiectinam quam terminativam, ut prius notauis, si volueris plura alia hic addere, quare disputationem cuiusdam fratrius quis dilatauit simbrias in quibusdam epistolis & dialogis contra hunc preclarum virum cuius scriptum abominatus sum, & aspicere contempsi, quia de numero modernorum hypocritarum sebiipsis duntaxat placentium esse iudicavi, nec dignum recitatur, aut buius hominis corrigitur minimus argumenti solvens, quare ex scorso, ipsi scoto satissimatio.

¶ Si dicatur; Aduerte quod iste doc. fun lauit opinionem suā quod identitas ex natura rei sit formalis, & in arguendo pecuniam proprie confusione principiorum distinguenter formaliter & ex natura rei, nam licet idem sit ab aliquo tam ex natura rei quam formaliter distinctum, non sequitur proper hoc quod distinctio ex natura rei sit formalis, ut pater in multis, quia secundum Aryst. in post pradicamentis simulacrum temporis est alia à simulacre naturae, ut inquit philosophus ibi, cuius oppositum probabitur secundum istum modum arguendi, quia relatives sunt simul natura & simul tempore, ut pater & filius, ergo simulacra natura erit simulacra temporis, pater, quod nihil sequitur licet illa simulantes in eodem coincidentes, & ideo sic dicitur de distinctionibus istis & identitatibus.

Quia secundum alias rationes aliquid est formaliter distinctum & secundum alias ex natura rei, licet in eodem concurrant aliquando ut pater speculant̄.

Præter-

PRATERA quinto principaliter arguitur contra modum ponendi ipsorum distinctionem se totis subiectiue, quia si illa solum distinguerentur se totis subiectiue, quorum realitates sunt loco & situ actualiter separatae & in actuali existentia, ut duo individua eiusdem speciei, sequitur quod corpus & anima simul unita non distinguerentur se totis subiectiue, nec etiam homo & albedo sua, neque anima intellectiva & scientia sua, cōsequens est falsum, ergo illud ex quo sequitur consequentia est manifesta, quia omnia ista non habent realites loco & situ actu separatas in actuali existentia, falsitas consequentis patet, quia si illa non distinguerentur se totis subiectiue, sequeretur quod conuenirent in aliqua realitate subiectiua seu in aliquo actu existendi, quod est falsum, quia quocunque duæ essentiae essentialiter & realiter distinctæ ad se inicem habent aliud & aliud actum existendi, seu aliam & aliam realitatem subiectiuanam. Sed corpus & anima simul unita, similiter homo & albedo sua, similiter anima & sua scientia sunt realiter & essentialiter distincta, ergo non conueniunt in aliquo actu existendi seu realitate subiectiua, maior probatur, quia unaquæque res seu essentia habet suum proprium actum existendi, cum esse existentiae & esse essentiae id significent realiter, sicut igitur corpus & anima habent aliam & aliam essentiam, ita habent aliam & aliam existentiam actualem, unde breuiter non video quod anima & corpus similiter quod accidens & subiectum conueniant magis in aliquo actu existendi communis ambobus seu in aliqua realitate subiectiua, quando uniuersum simul, quam quando sunt actualiter separata.

ANNO TA. MARGINALES.

a Praterea 3. Quia ratio non procederet contra eum qui posueret distinctionem & identitatem subiectiunam secundum primus modum agnoscendam ipsam in tract. precedenti parte 6. arti. 2. princi. sed sustinendo. 2. modū ibi positemus contra quod procedisti hoc argumentum & quem recit: ut iste supra posset dici faciliter quod non sufficit ad distinctionem se totis subiectiunam diversas existentia alterius aliquorum, sed requiri-

617

tur quod habeant seorsum existentiam, vel separatis seu quod non sint in eodem supposito seu subiecto, & in hoc à reali, & essentiali distinguuntur, faciliter ergo evads poteris hoc argumentum, quia procedet ex falso imaginatione, ut patet.

Item^a sexto arguo probando, quod distinctio se totis obiectiue non inserat omnes alias, nec sit maior omnibus aliis, quia risibile, & flebile distinguuntur se totis obiectiue: simili-
ter risibile & homo, & tamen non distinguuntur realiter: ergo
distinctio se totis obiectiue non infert distinctionem realem,
nec est maior ea. assumptum probatur: quia in nullo conce-
ptu communi reali quidditatiuo conueniunt, cum illa ha-
beant conceptus simpliciter simplices, neque includunt ens
quidditatiue. Omnis enim propria passio cuiuscunque en-
tis est simpliciter simplex & nec aliqd includit quidditatiue.

Quod confirmatur est quasi idem, quia vnitas & bonitas,
qua sunt propriæ passiones entis distinguuntur se totis obiec-
tiue: & tamen non distinguuntur realiter: ergo distinctio se
totis obiectiue non infert distinctionem realem, nec omnes
alias.

Assumptum patet, quia in nullo conceptu communi, quid-
ditatiue conueniunt, cum nullum sit superius ad ipsas. Dicunt
enim conceptum simpliciter simplicem irresolubilem in a-
liud prius, nec ens quidditatiue praedicatur de ipsis cum sit
subiectum ipsarum: nullum enim subiectum praedicatur quid-
ditatiue de suis propriis passionibus, quod autem omnia præ-
dicta identificantur realiter patet, quia omnis propria pas-
sio identificatur realiter cum suo subiecto, & omnes pas-
siones eiusdem subiecti identificantur realiter inter se.

Confirmatur secundò: duæ differentiæ ultimæ distingui-
tur se totis obiectiue, & tamen possunt esse idem essentialiter
& realiter: ergo distinctio se totis obiectiue non est maior om-
nibus aliis, neque infert omnes alias. antecedens probatur,
quia ultima differentia specifica albedinis, & differentia indi-
vidualis huius albedinis distinguuntur se totis obiectiue: &
sunt primo diuersæ cum sumatur ab ultima realitate speciei,
& ultima realitate individuali, & dicunt conceptus simpliciter
simplices, & tamen non distinguuntur essentialiter neq; rea-
liter, cum omnis differentia speciei realiter identificetur cù
per se

per se individuo illius speciei, vel cum differentia eius in distinctuali, & ista ultimate assumpta sunt de mente Doctoris subt. in tertia dist. 1. & in 3. di. 2. in materia de principio individuationis, & in multis aliis passibus quos pro nunc omitto, & sic patet quomodo formalizantes multa dicunt contra opinionem Doct. subt.

† Patet etiam falsitas multorum dictorum ab eis: patet etiam quomodo cum distinctione se totis obiective stat identitas realis & essentialis, patet etiam q. non est maior omnibus aliis, nec infert omnes alias, quorum opposita assertebat in suis corollarijs.

ANNOTA. MARGINALES.

a Item sexto: Sexta ratione est contra Anso. Sire. ut patet supra artis. si. parte 2. Sed si vulneris sustinere illas rationes distinctionum ordinare valere, dic ut ibi in margine notauis.

Majoritas etiam, & minoritas distinctionum, & identitatem intelligi debet, ut singularissime. q. 2. quols. ad si. habet Docto. Nam distinctio realis est maior intensitate per accidens distinctione obiectiva. Sed distinctio obiectiva est maior intensitate per se: primum intelligitur ratione entitatis extremitatum: & secundum rationem formalis: rationis distinctionis in se.

Quod dicitur de passionibus potestis anima, & differentias ultimis: posset uno modo negari, quod non conveniat in aliquo quidditatis accipiendo omnia, ut quid: ut supra notauis, vel ex sensu accipiendo distinctionem obiectivam: posset negari, quod distinguantur obiective: hoc omnia brevibus notauis supra. Ad que solers Lector attendat passionibus semotis.

Vide pro, & contra 1. distinct. secunda, quastione 5. & 6. & alibi.

† Simplex? Aduerto nunquid verum sit, quod passio qualibet sit simpliciter simplex, de qua nihil quidditatis prediscatur: quia si puta alteratio est motus quidditatis: nunquid alterabilitas erit mobilitas, & sic de alijs considera, quod multos latet vide Sco. 10. q. predic. quidditatis.

† Patet? Aduerte, quod rationes huius Doct. videntur apparenzes contra tenentes universalem illusionem identitatum, & distinctionem.

definitionum: sed non contra Autorem, nisi de identitate rationis cuius argumenta facile solvuntur.

Præterea^a septimo principaliter, & ultimo probo, quod distinctione realis, & essentialis non inferunt distinctionem formalem: immo cum identitate formalis stat distinctio tam realis, quam essentialis, quia anima intellectiva, & corpus sunt idem quidditatue, & formaliter homini, & tamen realiter, & essentialiter distinguuntur ab homine: ergo distinctio realis, seu essentialis non infert distinctionem formalem. immo cum identitate formalis stat distinctio realis, & essentialis. Assumptum pro prima parte, patet, quia tam anima intellectiva, & corpus includuntur quidditatue & formaliter in homine, & homo includit illa duo in primo modo dicendi per se: ergo sunt idem formaliter homini, uel saltem homo est idem formaliter cum ipsis. consequentia tenet per descriptionem identitatis formalis datam ab ipsis. Illa enim sunt idem formaliter secundum eos, quorum unum includit aliud in primo modo dicendi per se. antecedens probatur, quia de quidditate, seu de distinctione quidditatiua cuiuslibet rei naturalis est, tam materia, quam propria forma substantialis eius. Sed corpus, & anima intellectiva sunt huiusmodi respectu hominis, ergo &c. Et ita potest argui de qualibet re materiali, & hoc est de intentione Doct. subt. in 3. di. 22. in illa q. utrum Christus fuit homo in triduo.

Secunda pars assumpti principalis, scilicet, & anima intellectiva, & corpus realiter distinguuntur ad hominem, & quelibet materia & forma a toto composito, patet per Doc. in 3. dist. 2. & omnes Scotizantes.

Præterea^b octavo principaliter arguo, & probo, & identitas rationis non infert omnes alias identitates, cuius oppositum dicunt in suis corollariis, quia Pater Filius, & Spiritus Sanctus sunt idem ratione, seu habent identitatem rationis, & tamen non sunt idem realiter suppositaliter, seu personaliter. Igitur identitas rationis non infert omnes alias identitates: assumptum pro secunda sui parte manifestum est. Nam alia est persona patris, alia filii, & alia Spiritus sancti, & distinguuntur realiter suppositaliter inter se, cum nulla res sit, quæ seipsum producat, seu spiret. Sed prima pars assumpti probatur. Nam de quibus-

quibuscumque dicitur unus, atque idem respectus rationis numero, seu eadem relatio rationis numero, illa sunt eadem ratione, & habent identitatem rationis, sed de Patre, & Filio, & Spiritu sancto dicitur unus, & idem respectus, seu relatio rationis numero, igitur sunt idem ratione. Maior patet. Nam sicut illa distinguuntur ratione, de quibus dicuntur diuersæ relationes, seu respectus rationis, ita illa dicuntur eadem ratione: de quibus dicitur unus & idem respectus, seu relatio rationis. Minor probatur, quia Pater, & Filius & Spiritus sanctus sunt unus Dominus respectu creaturaræ, unus creator, unus consueuator & rector, & sic de similibus. Modo constat, quod talediuminum, & respectus creationis actiæ, & conseruationis, & gubernationis, & sic de similibus, important solum relationem, seu respectum rationis. † igitur. &c.

Côfirmatur, quia omnis respectus, seu relatio Dei ad creaturam est communis tribus personis, præsertim loquendo de respectu causæ ad causatum, & creantis ad creatum: † cū opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa. † Sed omnis talis respectus Dei ad creaturam, est respectus rationis, & non realis cū Deus nō possit referri habitudine reali ad creaturam, seu ad aliquid aliud extra se. Igitur in tali respectu communi tres personæ conueniunt, sive sunt idem, tanquam in aliquo essentiiali ad extra.

ANNO TA. MARGINALES.

† Igitur. Vede Sco. dist. 30. 1. & 8. q. quoli. Et 1. q. 2.

† Cum opera. Aug. 2. Et 4. de iri.

† Indissensa. Hoc dicit propter unionem verbi respectu naturæ humanae, qua non est respectus causalitatis de quo videsco. 1. dist. 3.

Item nono principaliter arguitur ad idem: prædicamenta sunt idem ratione, & tamen non sunt idem realiter, neq; essentialiter, aut saltem formaliter. ergo identitas rationis non infert omnes alias identitates. assumptum pro secunda uia parte, patet. Nam prædicamenta secundum unam opinio-

H nem

nem distinguuntur essentialiter & realiter : † aut ad minus formaliter secundum aliam : vel tertio secundum unam opinionem aliqua praedicamenta , secundum aliquas suarum Specierum distinguuntur realiter ad seiuicem . Sed prima pars assumpti probatur. Nam omnia praedicamenta conueniunt in ista secunda intentione, seu relatione rationis, quæ est genus generalissimum. Substantia enim est genus generalissimum, & quantitas est genus generalissimum, & qualitas est genus generalissimum, & sic de aliis. ^a Confirmatur, quia homo & lapis in ipsis propositionibus, homo currit , & lapis est in centro terræ , identificantur ratione cum conueniant in isto respectu rationis, seu secunda intentione , quia dicitur subiectum, seu subiecti in propositione, & tamen constat, quod distinguuntur essentialiter & realiter. igitur identitas rationis non infert omnes alias identitates. Nec ualeat si dicatur , quod non est idem respectus rationis numero , seu secunda intentio, quæ dicatur de i o. praedicamentis , sed solum specie, nec eadem secunda intentio numero , quæ dicatur de subiecto unius propositionis & alterius, sed solum specie, qā tunc nulla entia creata , vel paucissima possent identificari ratione, & hoc loquendo regulariter , & secundum qđ logici communiter loquuntur de secundis intentionibus, seu respectibus rationis, quia ut communiter dicunt nulla entia creata realiter & essentialiter distincta totaliter abiuicem separata possunt conuenire in aliquo respectu rationis uno numero, quæ dicatur de ipsis . Et notanter dixi communiter & regulariter, quia in aliquibus entibus oppositum inuenitur, vt patebit in ratione sequenti . Similiter nullum ens reale creatum quantumcunque sit sibiipſi idem realiter , & penitus ex natura rei potest conuenire cum seipso in uno respectu, seu relatione rationis numero. Sortes enini quamvis sibiipſi sit penitus idem ex natura rei . In ipsis tamen duabus propositionibus Sor. legit: Sor. disputat: non conuenit sibiipſi, nec identificatur sibiipſi in uno respectu , seu relatione rationis numero. Alia enim est secunda intentio, seu relatione rationis subiecti, ut dicitur de ipso (aliter, cum seipso) in prima propositione , & alia ut dicitur de ipso in secunda propositione. Sic igitur intellectus non posset facere , qđ idem ens creatum omnibus modis idem ex natura rei , esset sibiipſi idem

idem ratione, si oporteret eundem respectum, seu relationē rationis numero dici de eisdem ratione, seu de eis, quæ idētificantur ratione.

ANNOTA. MARGINALES.

† Realiter & Vide Sco. super 5. Meta. 7.6. Et p. 1. Et nominales, Et alios antiquos de distinctione predicationis. a Et sic de alijs & Posset etiam probabiliter doceri, quod tres personae divinae, decem praedicamenta, Et illa fundamenta in Sacramento &c. ut sub talibus respectibus considerantur non distinguuntur realiter, vel essentialiter, immo sunt unum, Et non modo unitate proportionis, ut communiter dicitur, sed etiam maiori, pro causa ulterioris speculatione vide ea, quæ notantur super 12. q. Sco. in Porphyrii solvendo primum principale, Et alibi saep. Alia plura hinc addat diligens lector, Et an erroribus scriptura, Et sanctorum, atque Philosophorum offendat dars multitudinem distinctionum, Et identitatem, contra aduersarios. quarantur formalista antiquis, Et Modernis. Et sic defendatur communis, Et antiquus modus discendi, bac causa probabiliter, Et salvo semper meliori iudicio. Experimentum enim sermonum verorum est confessio se habere bis, que apparet, ut recte inquit Aue. 8. de Physico auditu. Et inquisitores veritatis oportes esse non inimicos, ut assinges Arift. 2. ca. Et mun. Et primo cal. t.c. 101.

Vltimo igitur & 10. principaliter arguo sic. Aqua pura: & verba ista: Ego baptizo te, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: † sunt realiter & essentialiter distincta, & tamen conueniunt in uno respectu, seu relatione rationis numero. in qua identificantur: igitur distinctio realis, & essentialis stant cum identitate rationis, cuius oppositum ipsi dicunt. Assumptum pro prima parte probatur. Nam aqua est ens permanens, uerba illa sunt successiva. Similiter etiam manet in actuali existentia aqua uerbis transcendentibus: igitur illa duo realiter, & essentialiter distinguuntur, sed secundam partem assumpti probo. Nam illa duo simul sumpta fa-

ciunt unicum sacramentum baptismi, quod formaliter nihil aliud est nisi relatio signi ad signatum, quæ relatio non est nisi respectus rationis: igitur conueniunt in una, & eadem relatione rationis numero, & in eadem identificantur. Antecedens probatur per Augu. super Io. hom. 8. & ponitur 1. quæstio. 1. detrahe: accedit uerbum ad elementum, & fit sacramentum.

Confirmatur, quia entia quantumcunque diuersa in re possunt concurrere, & conuenire in fundamento unius relationis rationis numero: igitur illa quantumcunque diuersa in re possunt esse eadem ratione: igitur identitas rationis non infert identitatem realem. Antecedens probatur, quia huius relationis rationis unius numero, quæ est signare munus bonum, bene potest esse fundamentum totum istud, scilicet circulus coopertus soliis hederæ. Multæ etiam orationes contextæ, uel una oratio ex multis syllabis, quæ nihil unum per se faciunt, sunt fundamentum unius relationis numero: huius. s. quæ est significare Deo inesse aliqua, quæ sibi intrinsecè insunt: cum tamen constet, qd illud significatum sit unum & idem simplicissimum.

Ex his omnibus patet, qualiter ista opinio formalizantia continet multa falsa, & qualiter omnia illa falsa sunt contra mentem Doct. subt. Patet secundo, qualiter isti sunt turpiter decepti ex eo, qd opinantur sequi Doct. subt. sibi tamē in istis & in multis aliis expresse contradicunt: vt prolixius declaravi in diversis passibus doctrinæ præfati Doct. subt. legende suos 4. lib. sent. in magnis scholis huius Conuentus Fratrum minorum, scilicet Parisis.

ANNOTA. MARGINALES.

† Sunt realiter 3 Vnde Sco. I. dist. 4. & alibi ad bac.

A R T I C V L V S T E R T I V S, in quo veritas conclusiæ determinatur.

P' Otest igitur aliter dici quod istæ distinctiones non ordinatur inter se per modum superioris & inferioris, ² nec similiter

Similiter habent necessariam habitudinem adinuicem per modum inferentis & illati , quod probatur primo , quia sicut cum identitate reali stat distinctio formalis, ita cum idétitate formalis stat distinctio realis & essentialis, primum patet , quia risibilitas & flebilis similiter & humanitas sunt idem realiter , & tamen distinguuntur formaliter cum sint diuersae formalitates quarum una non includit aliam in primo modo dicendi per se. Secundum probatur , quia homo est idem formaliter anima intellectu & etiam corpori, cum includat ipsa in sua ratione quidditativa seu in primo modo dicendi per se , & tamen distinguitur realiter ab ipsis & essentialiter ^b sicut manifestum est . Probatur secundo quod distinctio se totis obiective non infert distinctionem realem vel essentialiem, nec econtra distinctio realis infert distinctionem se totis obiective , ergo non ordinantur inter se per modum superioris & inferioris, nec per modum inferentis & illati. ¶ Prima pars antecedentis probatur, quia unitas & bonitas, similiter risibilitas & flebilis distinguuntur se totis obiective, ut probatum est contra opinionem praecedentem, & tamen sunt idem realiter & essentialiter. Similiter differentia ultima speciei & differentia ultima sui proprii individuali distinguntur se totis obiective , & tamen sunt idem realiter , ut etiam probatum est contra predictam opinionem & potest addi una parua ratio , quia quæcunque. Sunt primo diuersa , distinguuntur se totis obiective . Sed omnes differentiae ultimæ sunt primo diuersæ , ergo distinguuntur se totis obiective, ^c minor patet, quia primo diuersa in nullo conceptu communi conueniunt, alioquin non essent primo diuersa immo differentia, minor probatur , quia si differentiae ultimæ non essent primo diuersæ includerent aliquid commune dictum de eis in quo conuenirent , & per consequens cum non sint eadem , differentiæ alijs differentijs à se inuicem, & sic non essent ultimæ differentiæ, sed ille alijs per quas differentiæ à se inuicem, vel esset processus in infinitum in differentijs & differentiis. Secunda pars antecedentis probatur, quia homo & asinus distinguuntur realiter & essentialiter, & tamen non distinguuntur se totis obiective cum conueniant in aliquo conceptu communi , illa etiam pars conceditur ab omnibus formalizantibus .

ANNOTA. MARGINALES.

- a Nec similiter $\{\}$ Tenendo aliam viam dic, ut supra notauis in margine 2. partis artic. 3. principalis Ant. Siretti.
- b Essentialiter $\{\}$ Falsum est nisi intelligatur terminatio, ut supra notauis.
- $\dagger$ Iustis $\{\}$ Hoc potest negari extendendo identitatem objectivam, ut supra dixi.
- c Objectus $\{\}$ Dic, quod sufficit convenientia realis in ens uno & in ens uno &c.

Viterius potest dici quod præter distinctionem rationis quæ sit per actum collatum intellectus seu voluntatis quam etiam suppono, cum prædictis formalizantibus, non sunt necessario ponendæ nisi duæ distinctiones precedentibus omnem actum intellectus, scilicet distinctio formalis & distinctio realis, ^a quarum prima est minor distinctio & immaterialis: secunda est maior & manifesta: & ad istas duas distinctiones omnes aliæ habent reduci $\dagger$ nec proprie distinguntur contra istas. $\dagger$ Pro declaratione primæ distinctionis aduertendum quod illa opponitur identitati formalis seu unitati, ideo videndum est quid sit identitas formalis: possumus enim inuenire multos gradus ^b in identitate seu unitate: in primo gradu est unitas seu identitas aggregationis: & illa est minima unitas. In secundo gradu est unitas ordinis quæ aliquid addit supra aggregationem. scilicet ordinem partium adiuvicem: In tertio est unitas per accidens ubi ultra ordinem est informatio, licet accidentalis unius ab altero, quæ sic sunt unum. In quarto est per se unitas compositi ex principijs essentialibus per se actu & per se potentia. In quinto vero est unitas seu idætas simplicitatis quæ est uera identitas, quicquid enim est ibi est realiter idem cuilibet, & non tantum est unum illi unitate unionis sicut in alijs modis. In sexto adhuc ultra omnes est identitas formalis. $\dagger$ Vocœ autem identitatem formalem ubi illud quod sic est idem includit illud cui sic est idem in ratione sua formalis, & per se primo modo, & per hoc patet quid sit distinctio-

distinctio formalis opposita tali identitati formali. Voco autem distinctionem formalem vbi illud quod dicitur sic distinctum non includit illud à quo sic est distinctum in ratione sua formalis & per se primo modo. Ex hoc potest elici quod omne inferius est idem formaliter suo superiori, & omne diffinitum est idem formaliter cum sua definitione, potest etiam dici quod omne totum essentiale est idem formaliter cum sua definitione, potest etiam dici quod omne totum essentiale est idem formaliter & quidditativè cum suis partibus, patet, quia omnia ista includunt illa in sua ratione formalis & per se primo modo. Secundo potest elici quod omne superius distinguitur formaliter à suo inferiori, & similiter quod omnis diffinitio^c distinguitur formaliter & quidditativè à suo diffinito. Similiter quod omnes partes alicuius totius essentialis distinguuntur formaliter & quidditativè à suo toto, probatur quia ista non includunt illa in sua ratione formalis & per se primo modo ut dictum est in improbatione praecedentis opinionis. Tertio potest elici quod distinctio formalis est in re & ex natura rei praecedens omnem actum intellectus, quia ista distinctio est inter quiditates & realitates, quarum una non includit aliam quidditativè, modo quidditas & realitas verè sunt in re ex natura rei, nec possunt dici secundæ intentiones vel entia rationis fabricata per actum comparativum seu negotiativum intellectus. Quarto principaliter potest elici quod distinctio ex natura rei non est minor distinctione formalis, immo est ipsamē distinctio formaliter & quæcunque distinguuntur ex natura rei distinguuntur formaliter & econtra, & hoc quartum est prolixè probatum contra opinionem praecedentem arguendo.

ANNOTA. MARGINALES.

^a Quarum? Hoc potest negari, ut pares ex dictis nisi accipiatur multum extensivè, sic videlicet, quod in formalis intellectu implicite illa que est ex natura rei, & in reali omnes sequentes ubi refer loquuntur cum precisione, & sine precisione.

^b Modis admissis, & dist. sunt secundum istum.

H 4 Reduci

† Reduci? Iste doct. peccare videtur gratia confusioneis distinctionum.

† Contra ist. ut? Eodem modo posset cum via communis tene-ri, quod essent tantum duo modi identitatum, & distinctio-num, scilicet realis, & rationis, ut patet supra.

Gradus? Gradus identitatum, vel unitatum habentur. 2. dis-tin-tionis in Scio. ubi supra in alio. t. notatum est.

† Formalis? Sed qualis erit unitas specierum sub eadem ge-nere contentarum, ut inquit Ari. 10. Meta. t. com. 2. patet in-quam, quod nulla istarum erit, ut patet discurrenti, quod si de-catur, quod est unitas ordinis, ut necessarium videtur, in quo erit illa unitas ordinis consistens? nam qualis dependet, vel in causando, vel in effendo dabitur inter illas diligenter considera, & ab alijs quario auditurus mirabilia.

c Diffinitio? Au omnia ista moderando potest dici, ut supra notauit, & praecepit ad hoc, quod docit de distinctione diffini-tionis à diffinito, ut scis.

d Imo est? Hoc negari potest, ut primo ostensum est soluendo rationes huius.

Sed contra illud arguitur, quia inferius distinguitur à suo superiori, & similiter diffinitum à sua distinctione aliqua distinctione ex natura rei præcedente omnem actum intellectus, & non sola distinctione rationis fabricata per actum intellectus, sed inferius non distinguitur à suo superiori, vel etiam diffinitum à sua distinctione distinctione formalis, cum quodlibet illorum includit reliquum in primo modo dicen-di per se, ut etiam modo dictum est, nec etiam distinguitur realiter ut patet, nec aliqua alia distinctione maiori quam sit distinctio formalis, ergo distinguuntur aliqua distinctio-ne minori quam sit distinctio formalis, præcedente etiam actum intellectus, illa autem non videtur esse, nisi distinctio ex natura rei, ideo ponenda est distinctio ex natura rei, ex-tra intellectum minor distinctione formalis. Respondeo quod distinctio formalis est duplex, una est qua est inter duas aliquas quidditates vel realitates seu formalitates, quarum una non cadit in ratione quidditatibus alterius nec econtra, & isto modo subiectum & propria passio, puta risibi-litas.

litas & humanitas distinguuntur formaliter, quia in quidditatiua ratione humanitatis non accipitur vel includitur risibilis nec econtra, & isto modo non dicuntur distingui formaliter diffiniitum & diffinitio ^a superiorius & inferiorius, quia semper alterum illorum cadit in ratione quidditatiua alterius seu includitur quidditatiue in alio. Isto etiam modo non distinguuntur formaliter quidditas & suus modus intrinsecus, quia non dicunt duas formalitates seu realites, sed tantum unam cum modo eius intrinseco. Modus enim intrinsecus non addit formalitatem aliam ultra quidditatem, cuius est modus ut patuit in praefatę opinionis improbatione. Isto modo potest est superiorius distingui à suo inferiori, licet non econtra. Similiter diffinitio à diffinito, licet non econtra, similiiter partes essentiales à toto essentiali, licet non econtra, sicut patuit in secundo elicito nuper dicto. Alia est distinctio formalis ^b quae est inter aliqua duo extrema, quo rum ratio unius non est præcise neque adæquate ratio alterius seu adæquatiua alterius, verbi gratia, ratio animalitatis & ratio humanitatis dicuntur distingui formaliter, isto modo etiam secundum viam doctoris subtilis, quia ratio humanitatis non dicit adæquate rationem animalitatis, qua propter unum non prædicatur de alio in abstracto loquendo de ultimata abstractione, quia humanitas non est anima litas, hoc est quia una non est præcise & adæquate altera, & hoc nisi altera illarum esset formaliter munita, uel ambæ ille rationes essent formaliter infinitæ, ut essentia diuina & bonitas, licet enim distinguantur formaliter & una non sic præcise alia, prædicantur tamen de seiuicem in abstracto, loquendo etiam de ultimata abstractione, sed hoc est propter infinitatem formalem inclusam in ipsis. Isto etiam modo dico quod omne inferiorius distinguitur formaliter à suo superiori, ratio enim inferioris non est præcise & adæquate ratio superioris, nec inferioris est idem suo superiori identitate adæquata ita quod inferioris sit tantum suum superiorius formaliter, similiter diffinitum isto modo distinguitor formaliter à diffinitione, quia non est præcise & adæquate sua diffinitio, ^c cum dicat quidditatem aliam à diffinitione sua constitutam ex partibus diffinitionis. & sic patet qualiter doctor subtilis diversimode loquitur de esse idem formaliter, & distingu

Singui formaliter, & isti formalizantes semper capiunt uno modo distinctionem formalem, scilicet primo modo, & ideo non habent mentem doctoris subtilis. Per istam etiam distinctionem factam de distinctione formalis, si bene notetur soluuntur. ⁷ rationes Gregorij de Arimino, ^d quas ipse adducit contra opinionem doctoris subtilis ponendo distinctionem formalem, quas rationes causa breuitatis omitto, in nullo enim arguit contra doctorem nostrum, quia semper capit distinctionem formalem uno modo & non alio modo, & haec sufficiant de distinctione formalis.

ANNOTA. MARGINALES.

- a Superius? Quod dicit de definitione, & diffinito dubium est, ut prius notauis.
- b Formalis? Debet potius dici identitas formalis non adiquata, quam distinctio talis, vel identitas formalis non missa, ut supra dixi, ideo secunda pars huius dist. non currit bene: ubi plura notabit sagax lector, ut expedire videbatur.
- c non identitate tali ad distinct. talis non valet argumentum.
- d Diffinitio? Hoc videtur expresse minus bene dictum, sed si vulneris saluare eum dic consequenter. Est enim contra Philemonem. 2. postero. vobis dicit, quod si qualibet pars diffinitionis sit in plus, quam diffinitum, totum tamen in eque &c.
- e Arimino? Quere cum in primo sensuiarum, sed aliter sive non tenendo haec esse bonam.

SEcunda autem distinctio quæ est realis & maior & manifesta, est distinctio rerum seu distinctio rei & rei, quæ a uero sunt res & res videatur in opinione precedente, quia atque bene declaratur. ² Ista autem distinctio realis est duplex, quia quædam est suppositorum, & alia est naturarum. Prima est inter personas diuinæ quæ sunt tria supposita realiter distincta, habentia tandem eandem naturam numero indivisiibilem & indivisiibiliter. Distinctio autem naturarum est inter omnes alias res, quarum una non est alia, & ista

Ma vocatur distinctio essentialis, quæcunque enim habent aliam & aliam naturam, habent aliam & aliam essentiam, cum natura & essentia sint idem.^b Distinctio igitur realis naturarum est distinctio essentiarum, & per consequens distinctio essentialis non condistinguitur contra distinctionem realem, sed est ipsa distinctio realis, licet non præcise suppositorum, sed etiam naturarum, † & quo ad hoc bene dicit præcedens opinio quodd in diuinis inuenitur distinctio realis & non distinctio essentialis, quia ibi inuenitur distinctio suppositorum † & non distinctio naturarum. Aliter tamen dicit Canonicus, & aliqui scotizantes quodd distinctio essentialis est illa, quæ est inter aliqua duo, quorum vnum potest existere sine alio, & sic secundum eum totum esse entiale non distinguitur essentialiter à suis partibus, licet bene distinguatur realiter, quia totum esse entiale non potest existere sine suis partibus. Sed tenendo istum modum huius Canonici diceretur quodd paternitas non distinguitur essentialiter à filiatione nec econtra, nec quodcunque relativum à suo correlatiuo, quia neutrum illorum potest esse sine aliò, & sic secundum istum modum non omnes species essentialiter distinctæ essent, quia species de genere relationis non distinguenterentur à seipsum, scilicet ille quæ opponuntur relatives, quia una non potest esse sine alia. Similiter secundum istum modum nulla creatura distingueretur essentialiter à deo, patet quia nulla creatura potest essentialiter esse sine deo.^c Sed omnia ista sunt absurdâ, quare reputo primam opinionem probabiliorem scilicet, quod distinctio essentialis est distinctio realis naturarum, & quæcunque distinguuntur distinctione reali naturarum, distinguuntur etiam distinctione essentiali, & econtra, quantum aliqua distinguantur distinctione reali suppositorum, quæ non distinguuntur essentialiter, & hoc solum in diuinis ut dictum est. Sic igitur patet qualiter distinctio essentialis non condistinguitur contra distinctionem realem, similiter patet qualiter distinctio ex natura rei non condistinguatur contra distinctionem formalem.

ANNO TA. MARGINALES.

- a Declaratur? Tange hic plura ex fundamentis docto. nostri.
- b Sunt idem? Tange hic differentiam natura, & essentia, & rei atque realitatis diversas acceptiones.
- † Naturarum? Ad distinctionem suppositorum in creaturis sequitur distinctione naturarum gratia materia, secus est in divinis.
- † Suppositorum? Pondera differentiam suppositi propriè accepti, & individuali in proposito, & similiter rea statim individualis, & natura, & alia plura.
- † Sed tenendo? Qui vellet sustinere opin. Io. canonici posset negare ea, que hic inferuntur, & consequenter dicere, quod intelligit ipse identitatem essentiam aliquorum, quando unius non potest esse sine alio, & hoc propter inclusionem ipsius essentiam in eo, ut patet de tuto essentials, & partibus, similiter dicatur de distinctione essentials per oppositum suppositae essentiarium varietate, & in hoc omnes instantie cessant, quia procedunt de impossibilitate separationis propter habituum ad extrinsecum, ut patet.
- c Sine Deo? Impugnatio op. Iohannis canonici, hic nulla est, quia plures conditiones requiruntur ad identitatem realis, quam inseparabilitas, ut patuit supra. Contra op. Fran. sed dic consequenter.

Viterius dico quod distinctio se totis subiective, aut est distinctio formalis, † aut etiam aliquando est distinctio realis naturarum seu suppositorum. Vnde illa dicuntur distinguiri se totis subiective, que non conueniunt in aliqua realitate potentiali contrahibili ad ipsa per alias realitates contrahentes ut deus & creatura, cum enim deus sit summe simplex non est in eo ordo realitatum, quarum una contrahat aliam, de quo magis alias videbitur. Itso modo etiam distinguuntur 10. prædicamenta, quia in nulla realitate potentiali contrahibili ad ipsa per alias realitates conueniunt, suppo-

Supposito quod ens non descendit in ipsa per differentias formales, ^a sed solum per modos intrinsecos, qui non dicunt aliquas realitates. † Ex quo patet quod conuenire in aliqua realitate subiectiva non est conuenire in aliqua re seu in ali quo actu existendi, ut dicebat praecedens opinio. Sed est conuenire in aliqua realitate potentiali contrahibili per differentias formales importantes diuersas realitates, sicut homo & afins conueniunt in animalitate, quæ est realitas contrahibilis ad ipsas species per realitates differentiales. Patet ultius quod distinctio se totis subiective est aliquando distinctio realis naturarum, sicut exemplificatum est de deo & creatura, & 10. prædicamentis. Addit .n. duntaxat quod distincta tali distinctione non habeant aliquam quidditatē communem potentialem contrahibilem ad ipsa per realitates. Aliquando stat etiam distinctio se totis subiective, cum distinctione formalis duntaxat, sicut sapientia & essentia diuina distinguuntur se totis subiective cum in nulla realitate contrahibili conueniant, quia in deo nulla ponitur realitas contrahibilis & contrahens, ideo nulla est ibi realitas subiectiva, & tamen manifestum est quod sapientia diuina & essentia diuina solum formaliter distinguuntur. Similiter stat distinctio se totis subiective cum distinctione reali suppositorum, sicut pater & filius & spiritus sanctus in diuinis distinguuntur se totis subiective, cum in nulla realitate contrahibili conueniant, & tamen distinguuntur distinctione reali suppositorum. Ex omnibus igitur his evidens est quod distinctio se totis subiective non condistinguit contra distinctionem formalem, sed aliquando stat cum distinctione reali suppositorum, aliquando cum distinctione formalis solum, & quid addat seu connotet ultra illas distinctiones dictum est nuper. † Dicitur finaliter quod distinctio se totis obiective, ^b aliquando est distinctio realis naturarum, aliquando distinctio formalis solum, ^c addit enim seu connotat ultra illas distinctiones quod illa quæ sic distinguuntur in nullo conceptu quidditatuo reali conueniunt, vnde ultimæ due differentiæ duarum diuersarum species cierum distinguuntur realiter, & similiter se totis obiective cum in nullo conceptu quidditatuo communi, similiter unitas & bonitas, ut probatum est contra praecedentem opinionem,

nem, & sic de multis alijs distinguuntur se totis obiectiue, & tamen solum distinguuntur formaliter, stat ergo distinctio se totis obiectiue cum distinctione formali, & cum distinctione reali. † Ex his omnibus evidenter notum est quod cum pluralitas non sit ponenda sine necessitate, & non appareat aliqua necessitas multiplicandi distinctiones quae sunt praecedentes intellectum, nisi in distinctionem formalem & distinctionem realem, sequitur quod non sunt necessario ponendae aliae distinctiones distinctae proprie & per se & aliae ab ipsis duabus, patet enim manifeste quomodo aliae continentur sub ipsis & ad eas reducuntur.

ANNO TA. MARGINALES.

† *Formales*? Non est illa formaliter, sed bene illatis, licet non econuerso. Loquitur secundum illum primum modum descendit Syretti supra, quod superponerabene.

a *Formales*? Et hoc modo intelligitur Philosophus in 10. Metta. quod ens immediata significat decem figurarum predicationis differentiarum contrahensum, non autem modorum intrinsecorum. De quibus vide g. Metta. s. c. 14. & in q. Sc. 5. Metta.

† *Realitates*? Si volueris propter aliquas difficultates atque quando existandas sustinere oppositum dic consequenter, ut Ane. Siretti supra notauit, sed si viraque viam ibi positam velles tenere oporterer in casu concedere, quod distincta se totis subiectiue primo modo essent eadem se totis subiectiue secundo modo, ut patet de Socrate, & sua albedine, dic consequenter plura meditando.

† *Dicitur*? Dic, quod verum est extensio loquendo, sed cum precisione secus est, & per additionem.

Tange limitationes, & instantias, ut supra notauit.

b *Obiectiue*? Quare non vocatur potius primo dixeritis, quam distinctiones?

c *Solum*? Considera ex praeoratis, & quomodo cum precisione accepta per additionem distinguuntur ab alijs, & contra.

† *Reals*? Addo quid concludit, & quid non, ex prelibatis,

¶ impugna retractationes, ¶ also plura hyperbolica illius
chimerici de quo supra feci mentionem. ¶ cumta finaliter di-
rige in obsequium Christi, in quo omnia distinctiones. ¶ iden-
titarum genera possunt inueniri, ut pater speculanti,
quem formalistarum princeps feliciter intuetur. Cui sit ho-
nor, ¶ imperium in anno auctorum. Amoia.

F I N I S.

Explicit formalitates Doctoris subtilis Ioannis
Scoti, nec non formalitates Stephani Burlyfer
diligentissime castigatae, ac nouis Additioni-
bus adiunctis celeberrimi Archiepiscopi Man-
ritij, & Excellentissimi Doctoris Antonij de
Fantis Taruisini.

MAVRITII

M A V R I T I I D E P O R T V H Y B E R N A T I S

T V A N E N S I S
*Archiepiscopi ac celeberrimi
Theologi,*

E P I T O M A T A.

In Scoticas Formalitates .

RO ampliori declaratione terminorum in Tractatu formalitatum haec pauca, quæ sequuntur, ad communem utilitatem legentium, stimulo charitatis impulsus communicare decreui. Omnes enim formalizantes communiter tantum in concreto constituerunt notificare identitates, & distinctiones, & licet possint ex doctrina Arist. excusari, qui etiā. prae runque sic exprimit relationes, & hoc propter earum minimam entitatem, & facilitatem docendi: ingeniosi nihilominus est inuestigare profundius quo potest resū quidditates, & essentiale intellectum, quare descriptiones notabiles identitatum, & distinctionum in abstracto acceptarum, ut potero explicabo, & multiplicatem earum brevibus notabo.

Nota igitur primo, quod distinctio est duplex, una communis, & est alietas seu diuersitas extremonrum sive convenientium in aliquo quidditate sive non, & haec praedicatur de omni distinctione. Alia est propria de qua lo-

I quatur

Quantur formalitez communiter, & est alietas seu non identitas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei, vel per actum collatum intellectus, vel alterius potentiae sibi inicem comparatorum, & haec diuiditur in realem, & rationis, extensiue accipiendo distinctio nem realem, que ulterius diuiditur in distinctionem ex natura rei, & formalem, &c. Distinctio rationis est alietas seu diversitas extremorum per operationem collatum intellectus, vel alterius potentiae sibi inicem comparatorum, & in aliquo conuenientium. Ita, quod circun scripto, vel posito actu tali tollitur, vel ponitur talis distinctio.

Identitas rationis est duplex, una que presupponitur distinctioni rationis, in qua scilicet conueniunt extrema distincta secundum rationem, & est non alietas extremorum in aliquo conuenientium per actum collatum rationis inicem comparatorum.

Identitas vero rationis, que opponitur distinctioni rationis, de qua loquuntur formalitez communiter, est non alietas alicuius quidditatis aut formalitatis, vel entitatis a seipsa concepta per actum rationis, cuius extrema non sunt duo nisi per considerationem rationis. Solet igitur dici, quod identitas rationis est absolutissima, & habet fundamentum proximum, & remotum, & est simpliciter identitas, & secundum quid diversitas. que omnia declarabit ingeniosus Lector, & quomodo ad ipsam requiritur alietas, & salua compossibilitatem identitatis, & distinctionis rationis, ut nosti.

Distinctio ex natura rei tantum est alietas seu diversitas extremorum in aliquo conuenientium ex natura rei sibi inicem comparatorum originata ex proprijs rationibus formalibus extremorum, & non actu collatio alicuius potentiae. Vel aliter potest sic notificari.

Distinctio ex natura rei cum præcisione est alietas inter cuius extrema distincta potest fundari contradictione seclusa quacunque operatione intellectus. Vnde aduerte, quod est duplex distinctio ex natura rei, una tanquam genus ad omnes sequentes, alia tanquam species ab alijs distincta. Ideo in sua notificatione adiun-

Si h y tantum vel cum præcisione.

Identitas ex natura rei, alia est præsupposita distinctioni tali, in qua scilicet conueniunt extrema distincta ex natura rei, & est alietas extremorum in aliquo conuentium ex natura rei, de quibus sub ratione qua conueniunt nullo modo prædicata contradictoria possunt formari originata ex proprijs rationibus formalibus extermorum, & non actu collatino alicuius potentie. Alia est opposita distinctioni ex natura rei, & est non alietas alicuius quidditatis, vel entitatis à seipso ex natura rei de qua absolute accepta nullo modo possunt prædicata contradictoria formari. Considera quomodo distinguitur ab identitate rationis. Quidam enim dicunt, quod talis identitas est rationis. Sed aduertere tunc quomodo esset opposita distinctioni ex natura rei. Ideo dic altius Dicunt nanque quidam, & apparenter, quod omnis identitas eiusdem ad se est tantum rationis. Ideo refert dicit se aliquid esse idem ex natura rei, vel realiter, & dicit identitatem esse talem, maximè ad seipsum. Quare Sco. notanter super 5. Metaphys. c. de relatione. Pro communitate distinctionis ex natura rei alijs, & ipsius præcisione ab eis, vide in simili Sco. in logicalibus. c de differencia, & cade qualitate. Alia plura addat hic ingeniosus Lector his breuibus dumtaxat expergefactus.

Distinctio modalis est alietas, vel diuersitas, quæ oritur inter quidditatem, & modum intrinsecum, vel inter modum, & alterum modum eiusdem, vel alterius quidditatis, cum alijs conditionibus additis supra in descriptione distinctionis ex natura rei.

Identitas modalis alia est præsupposita distinctioni talis, & est non alietas modorum in aliquo conuentium ex natura rei sibi unicem comparitorum. Alia vero opposita distinctioni modali, & est non alietas alicuius modi à seipso, & secundum aliquos est rationis tantum, sed tu omnia bene ponderabis. Et dicta debent intelligi de modis realibus, & non intentionalibus, ut patet. Aduertere, quod licet ab omnibus modis posse abstrahi conceptus qualitatius modi in communi, non tamen sequitur, quod non sint primo diuersi quidditatiæ, quia sicut

est status in conceptibus quidditatiis. Ita in qualitatibus, ut habet Sco. in theorematibus. Vide consequenter qualiter differunt distinctio modalis, & ex natura rei. Quare formalistas antiquiores, & semper Sco. imitare.

Distinctio formalis est alietas seu diuersitas quidditatis in aliquo conuenientium ex natura rei sibi inuicem comparorum, quarum neutra includit aliam quidditatem, & per se primo modo. Vnde aduerte, quod hic describitur distinctio formalis dicta à formalitate tertio modo, de qua infra parte secunda secundi articuli principalis. Si igitur vis accipere ipsam à formalitate secundo modo, adde, ut scis ad propositum. Est etiam descrip̄tio distinctionis formalis mutuz seu adæquatz, ut patet.

Identitas formalis uno modo sic describitur. Est non alietas alicuius quidditatis ex natura rei à seipso, quæ à quibusdam dicitur rationis, sed considera, ut prius.

Identitas formalis quam distinctio talis presupponit, est non alietas quidditatum, quarum una ex natura rei aliā includit quidditatiue. Vbi patet, quod formalitas semper accipitur in tertia acceptione, infra vbi prius.

Distinctio realis est alietas, vel diuersitas entium habentium aliam, & aliam realitatem formaliter positiuā actu existentem unica existentia seu diuersa, vbi sumitur realitas pro realitate existentiæ, vel subsistentiæ, non autem essentiæ, quod bene considera. Dicitur autem in descriptione habētiū aliam, & aliam realitatem propter subiectum, & propriam passionem: formaliter positiuam dicitur propter priuationes, & huiusmodi: actu existente dicitur propter quidditates diuersas: unica existentia &c. dicitur propter personas in diuinis, quæ distinguuntur realiter, quamvis habeant unicam existentiam. vnde pōderabit curiosus Lector diuersitatem realitatis, & existentiæ, & quomodo potest accipi, ut quid, vel ut modus, vel denominatiue, & quidditatiue, ut alij modi, & passiones, & differentiæ, & huiusmodi. Et qualiter uno modo includit

includit ens quidditatem, & alio modo nō, & ita de alijs, vide Sco. singularissime. 4. Meta. & alibi, & applica vbiq;. Instantias vero consequenter adducat, & soluat ingenio-
sus lector. Nota etiam, quod alia est distinctio realis mutua, & adæquata, vt inter materiam, & formam, vel duo
individua eiusdem speciei, alia non mutua nec adæqua-
ta, vt inter totum esse entiale, & partes, vt infra tangetur.
Sed pōderabis instantias pro, & ecstra de hac mutuitate.

Identitas realis, quā distingue talis præsupponit, est
non alietas extremonum existentium in aliquo commu-
ni, & hęc est realis, & non rationis.

Identitas realis opposita distinctioni tali uno modo sic
notificatur. Est non alietas alicuius entitatis actualiter
existentis ad seipsum actualiter existentem, & dicitur es-
se rationis. Alio modo sic describatur. Est non alietas ex-
tremonum ex natura rei habentium unam, & eandem
realitatem formaliter positivam actu existentem unica-
existentia seu diuersis, & ista est realis, vt patet speculati.

Distinctio essentialis est alietas, vel diueritas extre-
monum ex natura rei actu separatorum, vel saltim actu
separabilium, & separatim conseruabilium in aliquo con-
uenientium. Et est duplex, scilicet mutua, vt inter sortē,
& Platonem, alia non mutua, vt inter totum, & partes se-
cundum quosdam. Sed tu considera instantias, & adde, &
restringe, vt nosti.

Identitas essentialis præsupposita distinctioni tali, est
non alietas extremonum ex natura rei actu non separa-
torum, nec separabilium, nec separatim conseruabilium
in aliquo conuenientium, vbi pondera differentiam hu-
ius à reali. Quære vbique. p.t. & F. & alios quos nosti pro
& contra.

Identitas vero essentialis opposita distinctioni tali alia
est rationis secundum quosdam. Et est non alietas alicuius
entitatis ad seipsum ex natura rei ab alia actu separa-
tæ, vel separabilis, & separatim conseruabilis. Alia est
realis, & est non alietas extremonum ex natura rei actu
non separatorum nec separabilium, nec separatim con-
seruabilium.

Distinctio se totis subiectiū est alietas cuius extrema

ex natura rei in nullo individuo, aut subiecto aut supposito reperiuntur, & alia est individualis, ut in creaturis, alia personalis, vel suppositalis, ut in diuinis, & in aliquibus creaturis. Hęc descriptio est intelligenda secundum modum assignandi distinctionem se totis subiectiue. si primum modum sustinere volueris faciliter alio modo describere eam poteris.

Identitas se totis subiectiue, præsupposita distinctioni tali est non alietas cuius extrema, & si in aliquo conueniant, in nullo s̄amen subiecto, vel individuo aut supposito reperiuntur, quæ omnia bene masticando considera.

Identitas vero opposita distinctioni tali alia est rationis secundum quosdam. Et est non alietas eiusdem extremi ad se in aliquo individuo aut subiecto aut supposito ex natura rei reperti. Alia est realis. Et est non alietas extermorum, quæ ex natura rei sunt in eodem existente, vel subsistente, quæ omnia, ut dixi intelliguntur secundum communem assignationem.

Distinctio se totis obiectiue est alietas extermorum in nullo communi quidditatiuo ex natura rei conuenientium.

Identitas proposita distinctioni tali est, non alietas extermorum ex natura rei conuenientium aut quidditatiue aut denominatiue, aut vniuoce aut saltē in vniuoce.

Identitas vero opposita alia est rationis secundum aliquos, & est non alietas alicuius extremi ad seipsum cui nihil est ex natura rei commune illi conueniens quidditatiue. Alia est realis, & est non alietas extermorum conuenientium in aliquo uno conceptu quidditatiuo. Addet tu ad hoc plura castigando, & limitādo ad mentem. Scō. omnia dirigēdo. Nam hęc descriptions communes sunt ad plures vias formalizantium, sicut iuxta litteram formalitatum notaui limitationes, & loca doctrinę Scotice.

Explicitunt Epitomata.

ANTONII

ANTONII
TROMBETAE
PATAVINI
THEOLOGI EXIMII,
 In Scotti Formalitates,

Sententia, vel Disquisitio subtilis.

IRCA formalitates Doct.
 subtilis Scotti queritur &c.
 Pro declaratione questio-
 nis motu qua queritur. Vtrū
 quæ distinguuntur formaliter,
 distinguantur etiam rea
 liter? Notandum est, quod
 est una propositio disputāda
 inter Thomistas, & Scotti-
 stas. Videlicet. Omnis di-
 stinctio aut est realis, aut est rationis. Thomistæ con-
 cident istam simpliciter, & absolute. Scotistæ negant.

Pro quarum op. intelligentia primo notandum est,
 quod res capitur tribus modis. Primo modo pro re sub-
 I 4 sistet.

silentia: Secundo modo pro re existentia. Tertio modo pro re quidditativa & essentia. Et ista se habent per ordinem. Quoniam omnis res subsistens est existens, & omnis res-existens, est res essentia, & non econtra. Res subsistens est res incomunicabiliter existens, ut quo, & ut quod, quae est tantum in natura subiectali, & tantum competit supposito in genere substantia, quia tale est incomunicabile, ut quo, & ut quod. De communicabili ut quo, & quod videoas Doctorem subtilem in 7. dist. 1. de incomunicabili vero in tertio dist. 1. q. 1. Et in quodlibet q. 9. Vnde praeter ea quae dicit Scot. potest assignari diffinitio rei subsistentis, quod res subsistens est per se ens habens ultimatam actuositatem non ordinabilem ad ulteriore actum, neque est alteri ratio essendi. Aqua diffinitione excluditur materia, & forma, quae non dicuntur isto modo res subsistentes, quae diffinitio data colligitur de mente Doct. subtili in quolibet q. 9. Res vero existens est in quolibet praedicamento, vel potest esse non sic intelligendo, quod illud quod est in praedicamento & in genere, sit existens actu (quum omne quod est in praedicamento abstractum ab existentia actuali). Sed intelligendo sic, quod existentia potest competere rei cuiuslibet praedicamenti, sed non subsistentia. Tum quia accidens est communicabile substatiæ, ut quo. Tum quia substatiæ est ratio essendi in aliquo esse, scilicet secundum quid. Similiter res existens est res essentiæ, quum essentia & existentia sint idem realiter, neque a se inuicem separantur. Et non econtra quilibet res essentia est res existens in quoconque est, quia res essentia in esse obiectuo apud intellectum non est res existens, pro quanto representatur essentia rei seu quidditas per speciem intelligibilem, ut abstractum ab omni existentia & subsistentia. Potest enim species intelligibilis representare naturam abstractam ab omni supposito, & ab omni singulari, & ex consequenti ab omni existentia.

Ex quo sequitur quod (quum res essentia & in singulari distinguitur ab existentia & à singulari. Et similiter in esse obiectuo habeat aliquod esse abstractum à singulari, quod esse est ex natura rei tamen in singulari quam intellectu

Scot. in pri-
mosen. ds.
7. q. unica
Op in ter-
tio fem. ds.
1. q. 1. Op
in quol. q. 9.
Doct. subti-
less in quol.
gauft. 9.

et intellectu obiective) pœnes talē rem essentiaz pot accipi alk-
qua distinctio quę nō erit realis, quia distinctio realis se-
cundū famositatem vocabuli, & secundū oēs est distinctio
inter rem & rem existentiaz, vel substantiaz. Quum igi-
tur essentia de se non sit existens, quia existentia non est
de quidditate eius, & ut dictū est, quum in suo esse habeat
aliquid esse ex natura rei, distinctio accepta pœnes ta-
lem rem non erit distinctio realis, neque etiam rationis
quia natura vt distinguitur à supposito, siue accipiatur vt
in ipso, siue accipiatur, ut in intellectu obiective, habet
aliquid esse præter actum collatum intellectus, immo
etiam præter actum intelligendi. Quoniam ipsa natura
in esse obiectivo, vt reducer in specie, vel ordine tem-
poris, vel saltem naturz, præcedit actum intelligendi,
quoniam est causa ipsius effectua, & causa, vel natura,
vel tempore præcedit effectum.

Vlterius est aduertendum circa titulum quæstionis
quod ista se habent per ordinem. Diuiso, distinctio, non
identitas. Omnis diuiso est distinctio, & non econtra.
Diuiso enim, quum insequatur materiam, & quantita-
zem, reperitur solum in materialibus. Distinctio autem
tam in materialibus, quam in spiritualibus. Similiter om-
nis distinctio est non identitas, & non econtra. Distinctio
enim quum sit relatio positiva, presupponit extrema
positiva, scilicet fundamentum & terminum.

I. phys. t.
comm. 15.

Ex quo sequitur, quod inter negationem seu priuati-
onem, & habitum, seu positivum, non potest fundari di-
stinctio, sed solum non identitas. Et si quandocunque in-
uenitur quod habitus distinguitur à priuatione, aut affir-
matio à negatione, hoc habet solum intelligi negatiuē,
hoc est, non eadem. Et isto modo concedimus quod for-
tes distinguitur à chimera negatiuē scilicet, quod non
est idem chimerz, sed positivē nequaquam. Notandum
tertio quod distinctio formalis accipitur pœnes formalitatem,
& formalitas quantum spectat ad propositum ni-
hil aliud est quam ratio conceptibilis ex natura rei, vt il-
la dicantur habere distinctam formalitatem, quę habent
distinctam conceptibilitatem.

Ex quibus omnibus appareat quod queritur in quæstio-
ne.

ne. Vtrum illa quæ distinguuntur formaliter pñnes formalites, & essentias vel quidditates distincte conceptibiles, distinguantur realiter sicut res & res, loquendo de re existentiaz vel subsistentiaz.

Ad utrunque partem arguitur, vt in textu.

Pro intelligentia primæ auctoritatis adductæ, est aduertendum quod prima secunda & tertia species qualitatis differunt pñnes ista, scilicet esse qualitatem faciliter vel difficulter mobilem à suo subiecto, & quo ad secundam esse principium naturale agendi vel patiendi cum facilitate vel difficultate, & quo ad tertiam esse formam immutatiuam sensus. Quæ tria vel sunt modi non oppositi eiusdem qualitatis per quos modos Aristote. distinguit species qualitatis (intelligendo per species non quidem species disperatas, & incompossibilis, quemadmodum sunt homo & asinus, sed intelligendo per species modos eiusdem qualitatis in numero) vel etiam per ista tria intelligendo quasdam differentias accidentales insequentes differentias & formas ipsas per istos modos nobis cognitos. Sed intelligendo vel uno modo vel alio modo, semper ergo habeo, quod idem calor numero potest reponi in diuersis speciebus qualitatis, & cum diuersæ species habeant diuersas diffinitiones, & diuersas formalites, sequitur quod cum eadem re numerali & existentiaz stabit distinctio formalitatum.

Pro intellectu secundæ auctoritatis est aduertendum quod actio acta est illud de quo dicit Arist, quod est actio & passio, & nō intellexit de actione, qua agēs formaliter agit. Hoc apparet ex tex. comm. 19. & 20. & 21. tertij physic. vt declarauimus in quæstionibus nostris. An actio sit formaliter in agente. Actio enim, acta per hoc quod est esse ab agente, dicitur actio, & per hoc quod recipitur in passo dicitur passio. Et ita per diuersas habitudines quarum vna est ad agens alia ad passum, sortitur diuersas denominations.

Pro intelligentia tertię auctoritatis est considerandū, quod si ratio formalis virtutis, & ratio formalis iustitiaz esset vna ratio formalis, quicquid esset iustitia, esset virtus moralis, & econtra. Quod expresse est falsum, & tamen

T.e. 19.20.
21.3.

men virtus & iustitia sunt una res, ergo cum eadem res sit distinctio formalitatum.

Quarta auctoritas patet in textu, & de se est clara.

Pro intelligentia quinta auctoritatis notandum, quod licet essentia diuina sit de essentia patris, quia pater constituitur in esse, paternitate & essentia, tum pater ut pater, non est de quidditate essentie diuinæ, quia nullus respectus est de quidditate entis absoluti, essentia est ad se, pater ad alterum, ideo paternitas non est de quidditate essentie. Non intelligo tamen quod essentia diuina sit sic de essentia patris quod prædicetur per se & in primo modo de patre, quia nihil præ dicatur sic per se de aliquo, nisi illud sit unum per se, ut declarat Scotus in primo sententiarum, distin. 26. pater autem (quum constitutatur ex absoluto & respectivo, quæ non faciunt unum per se) de ipso nihil videtur sic per se prædicari. Dico tamen essentiam esse de essentia partis constitutive, quia constituit ipsum in esse, & tunc essentia si prædicatur de patre, prædicatur identice, & non formaliter, quidditate, seu in primo modo.

Descendendo ad determinationem questionis, circa primum articulum est aduertendum pro intelligentia primæ divisionis, quod non solum intellectus est potentia collativa verum etiam voluntas, quod declaratur, quia illa potentia quæ operatur circa aliquod unum obiectum non tantum in se, verum etiam in ordine ad aliud, habet actum circa utrumque & comparat unum ad aliud, voluntas est huiusmodi, quia non solum amat creaturam in se, verum etiam in ordine ad deum, quando amat ipsam propter deum, ergo &c. maior uidetur colligi de mente Arist. in secundo de anima, tex. comm. 145. ubi probat sensum communem apprehendere sonum & colorem, quia non tantum apprehendit sonum in se sed ut differentem à colore, & ita comparat unum ad alterum.

Ex quo sequitur quod illud est ens rationis, quod dependet ab actu collativo intellectus vel voluntatis vel alterius potentie collativa. Et per oppositum illud est ens reale, quod non sic dependet.

Et

Amer. 12.
meta. com
mow. 19.
Sco. in. sen.
dist. 26.

Et præter istam diuisionem quam ponit iste auctor per
no illam quam etiam dedi in quæstionibus de vnitate
naturæ & de vniuersali . Ens rōnis pōt capi vel pro ente
in anima subiectiue, vel obiectiue . Ens in animæ subie-
ctiue, sicut species intelligibilis, actus & habitus, & istud
ens dicitur esse rationis, quia fundatur in ratione, seu in
potentia quæ est ratio, sicuti est intellectus & appellatur
ens rationis subiectiue . Quod ens rationis non distingui-
tur contra ens reale . Quia tale ens est in prædicamentis
qualitatis , & quodlibet quod est per se in prædicamen-
to, est ens reale, immo ens extra animam . Quia Ari. in
5. meta. tex. com. 14. distinguit tale ens extra animā, in
10. prædicamēta . Alio modo capitur ens rōnis obiectiue
in aīa . Et tale ens rōnis pro tāto appellatur ens rōnis obie-
ctiue quia in tāli esse est obiectū rōnis & intellectus . Ta-
le antem ens potest intelligi esse in intellectu obiectiue
duobus modis, habitualiter vel actualiter . Primo mo-
do dicitur habere esse sic, quando habet esse per speciem
intelligibilem non actu mouentem intellectum, sed quæ
est in proxima dispositione ad mouendum . Et tale ens
rationis non distinguitur contra ens reale, immo est ali-
quod ens ex natura rei, quia præcedit actum intelligen-
di, & omnem actum collatiuum, & non dependet ab actu
intellectus in fieri & conseruari . Secundo modo aliquod
habet esse in intellectu obiectiue adhuc dupliciter . Vno
modo ante actum intelligendi . Alio modo post actum in-
telligendi . Primo modo obiectum relucens in specie in-
telligibili quæ actu monet intellectum vel terminat ip-
sum dicitur esse sic in intellectu obiectiue , & tale obie-
ctum saltem ordine naturæ præcedit actum intelligendi
quia causat effectiue ipsum . Causa autem natura præce-
dit effectum , ergo tale obiectum ut sic est prius actu in-
telligendi, nullo modo dependens ab ipso .

Ex quo sequitur adhuc quodd tale obiectum hēt ali-
quod esse, ex natura rei, & per consequens non distingui-
tur contra ens reale . Secundo modo ista ultima diuisione
aliquod habet esse obiectiue pōnes actum intelligen-
di dependens ab ipso in fieri, & conseruari , & ita modo
intentiones secundæ sunt entia rationis, quæ non sunt nisi
per

per actum intelligendi, & per actum collatiuum ipsum
intellectus, & tamdiu manent in esse quamdiu manet ta-
lis actus collatiuus, quo circumscripto, immediate defi-
nunt esse. Et istud ens rationis est illud de quo loquitur
Scot. in 4. dist. 1. q. 2. & est comparatio passiva qua vnum
objecitum consideratum comparatur ab intellectu ad
aliud objecitum consideratum. Et tunc omnis intentio se-
cunda est comparatio passiva in objecito, qua vnum con-
sideratum, vt consideratum, comparatur ad aliud obie-
ctum, & tale ens rationis est illud, quod omnino distingui-
tur contra ens reale. Et sic ens rationis isto modo, & ens
reale seu ex natura rei omnibus alijs modis antedictis
sufficienter diuidunt ipsum ens, quando diuiditur in ens
reale & rationis.

Pro intelligentia secundæ diuisionis quæ est, quodd ens
reale diuiditur per ens quantum & non quantum, sunt
duo notanda, quorum primum est, quodd quantitas acci-
pitur uno modo pro quantitate extensiuā secundum quā
aliquid actu extenditur, secundo modo pro quantitate
perfectionali, de qua habet August. 6. de trinit. c. 7. quod
in his quæ mole magna non sunt idem est maius quod
melius. Prima quantitas inuenitur in corporalibus so-
lum. Secunda in spiritualibus. Prima est per se in præ-
dicamento, secunda est transcendens. Modo quando ens
diuiditur per quantum & non quantum, accipitur quan-
titas secundo modo, & non primo modo. Ista sunt primo di-
uidentia ipsum ens antequam diuidatur per finitum &
infinitum. Aut per vnum & multa.

*Aug. 6. de
trinit. c. 7.*

Primum declaratur, quia finitū & infinitū quantita-
ti congruunt, vt patet in 1. phisic. tex. com. 15. ergo fini-
tas & infinitas perfectionalis suo modo competit quanti-
tati & non nisi enti quanto: ergo quod diuiditur per fini-
tum & infinitum necessario est quantum, quantitate
perfectionali

*i. phis. 1.
com. 15.*

Secundum declaratur, quia si homo concipiatur ab
intellectu in esse quidditatiuo, & circumscribantur om-
nes passiones quæ competit homini secundum quod
homo, & etiam secundum quod ens, nulla passio compé-
tit ei neque quæ est hominis neque quæ est entis. Ergo in
tali

tali præcisione non competit sibi vnitas aut multitudo, & tamen certum est quod in tali præcisione est demonstrabile de homine, quod est perfectior a sino quidditatiue. Quia in tali præcisione competit sibi differentia sua essentialis quæ est præstantior, & nobilior quam differentia a sini, ex eo quod genus descendens in ista, diuiditur differentijs oppositis, quarum vna est nobilior reliqua, ergo relinquitur quod in ista præcisione homo erit quantum, & tamen sibi non competit vnitas. Et confirmatur, quia certum est quod homo in esse quidditatio habet aliquem ordinem saltem fundamentalem ad primum ens quod est deus, seu iste ordo non potest esse sine prioritate & posterioritate secundum perfectionem, ergo aliqua perfectio seu quantitas perfectionalis sibi competit.

Sed hic insurgit vna difficultas. Nam ex quo ens quantum diuiditur in 10. prædicamenta, ergo relatio erit quæta loquendo de relatione prædicentali, sed hoc videatur falsum, quia relatio diuina non est sic quanta, quia tunc (cum relatio sit in vna persona diuina quæ non est in alia) in vna persona non esset omnis perfectio. Et ita persona diuina non esset infinita formaliter, ergo multo magis videtur quod relatio in creatura includat aliquam perfectionem.

Ad hoc respondetur, & pro responsione ponitur secundum notandum, quod relatio in creaturis, ideo est quanta, quia est finita formaliter. Relatio autem diuina quia non est finita neque infinita formaliter, ideo non potest esse quanta. Vnde illi relationi cui non repugnat excecdere vel excedi, non repugnat quantitas finitas vel infinitas, sed relationi creatæ non repugnat excedi, ergo &c. Et per oppositum relationi diuinæ repugnat excedi, quia illud quod est idem realiter alicui infinito non potest ab aliquo excedi. Relatio diuina est idem realiter deitati quæ est infinita formaliter, ergo non videtur excedi, & per consequens non potest esse finita formaliter, quia omne finitum exceditur ab infinito. Neque potest dici, quod talis relatio excedat, quia excessus competit ei quod habet rationem mensuræ. Relatio autem non potest

poteſt ſic mēnſurare, quia quod mēnſurat eſt enſ primū & habet rationem totius. Sed relatio in diuinis non po- teſt eſſe enſ primū, neque eſſe aliquod totum ex cuius plenitudine perfectionis mēnſuret quodlibet aliue maius per acceſſum ad iſpum, minus per recessum ab iſpo. Sed talis ratio mēnſurandi competit ei quod eſt abſolu- tum & primū, quale non po- teſt eſſe relatio: ergo nullo modo po- teſt excedere, & per conſequens non po- teſt eſſe formaliter infinita, quia illud eſt formaliter infinitum quod excedit quodlibet aliud & mēnſurat iſpum ut di- cētum eſt. Et ſic ſequitur propositum quod relatio in crea- turis eſt finita & quanta. Relatio autem in diuinis neque finita, neque infinita.

Pro intelligentia huius quod dicit attributa in diuinis, eſt aduertendum quod attributum in diuinis vno mo- do accipitur communiter pro omni eo quod attribuitur alicui personæ diuinæ, ſive fit perfectio quidditatiua ſive qualitatua. Primo modo ſicut ſubtiltātia, ſpiritus, dicitur prædicata quidditatiua. Secundo modo bonitas, ſapien- tia, iuſtitia ſunt prædicata qualitatua, quodlibet iſtorum po- teſt dici attributum in diuinis. Secundo modo po- teſt accipi attributū proprie, & eſt perfectio ſecundaria non quidditatiua quæ accipitur à creaturis & attribuitur deo via remotionis & eminentiæ, & ſic attributa ſunt præcise prædicata quæ adueniunt deo in ſecundo modo, quæ præ dicata reperiuntur, in creaturis, & cum ſint accidentia (quæ accidentalitas dicit imperfectionem in iſpis maxi- mē loquendo de ſapientia, & de iuſtitia) remouemus ab iſpis quod ſint accidentia & quod distinguantur eſſentialiter a ſubiecto, & ex continentí attribuimus iſtis quod ſint ſubstantiā, & quod ſint idem eſſentialiter, & ſimi- li- ter remouemus ab iſtis in creaturis finitatem, & attribui- mus ſummitatem vel infinitatem, & dicimus quod ſapien- tia eſt in deo ſubstantia, non accidens, eadem realiter, non diſtincta infinita & ſumma, & non finita. Et ita quæ- cunque accipiuntur ex creaturis & attribuuntur iſpi deo via remotionis & eminentiæ, & non ſunt prædicata quid- ditatiua, ſunt proprie attributa.

Pro intelligentia quæ ſunt relationes notionales & commu-

communes scito, quodd relationes sunt, quae competit vni personæ tantu, aut duabus sicut paternitas, & spiratio actua, & dicuntur notionales à nosco noscis, quia per ipsas noscuntur, & notificantur personæ diuinæ, sicut per parentitatem, pater, per spirationem actuam, pater, & filius. Relationes communes sunt quae competit omnibus personis diuinis, sicut identitas, similitudo, & æqualitas, quarum qualibet reperitur formaliter in omniibus.

Quia vero dicit iste auctor formalitatum, quodd datur relatio extrinsecus adueniens. Est aduertendum, quodd propriè, & rectè loquendo secundum viam doctoris subtilis, respectus qui est per se in prædicamento relationis propriè appellatur relatio. Respectus vero qui sunt extra genus relationis appellantur habitudines, & respectus, & non propriè relationes. Pro quo est notandum, quodd ista se habent per ordinem, relativum, relatio, respectus, & habitudo inter quas rationes, ratio relativi est infima. Vnde omne relativum est relatio, vel includit relationem, relativum enim ultra relationem quam includit etiam includit aliquod absolutum, quod denominatur referri per ipsam relationem, sed relatio non includit aliquod absolutum, similiter omnis relatio est respectus, & non omnis respectus est relatio, quia relatio est respectus intrinsecus adueniens, qui oritur ex natura fundamenti posito termino. Respectus autem est quoddam commune, ad respectum intrinsecus aduenientem, & etiam extrinsecus aduenientem. Similiter omnis respectus est habitudo, nō omnis habitudo est respectus, quia inter substantiam, & propriam passionem est habitudo, & tamen non est respectus. Similiter circumscriptis omnibus relationibus, essentia diuinæ ad attributa est aliqua habitudo (qualis est fundamenti ad fundam), & tamen non est aliquis respectus, quia repugnat essentia, vt essentia est, ad aliquid referri. Ex quo sequitur, quodd loquendo propriè de relatione, solum respectus intrinsecus adueniens est relatio secundum viam D. &

Pro intelligentia divisionis qua ens diuiditur in substantiam, & accidens. Est aduerteendum, quodd substantia dicitur à substantio, vel subsistendo, intelligendo substans-

Siere prout importat, idem quod per se esse. Si accipiatur substantia à substantando, substantia non reperitur in Deo, quia Deus nulli substantiat, eo modo quo substantia substantiat accidenti, à quo substare denominetur substantia principaliter. Si capiatur autem substantia à subsistere, sic Deus est substantia Illud autem, quod sic subsistit, vel per se existit tribus modis capit: uno modo potest intelligi pro eo, quod per se existit, ex se, & à se. Alio modo pro eo, quod per se existit, & ex se, sed non à se. Tertio modo pro eo, quod non per se existit ex se, neque à se, sed in alio existit. Primo modo Deus est substantia, quia per se existit, & à se. Deus enim est de se suum esse, & habet esse per essentiam, alia autem habent esse per participationem, & sic habent esse ab alio, & non à se. Quod autem Deus de se sit suum esse apparet per illud Exo 3. c. Qui est misit me ad vos, ubi Deus denominatur hoc nomine esse, ut denoretur, quod est ipsum esse, & infinitum esse. Secundo modo substantia dicitur omne illud, quod est propriè in praedicamento substantiae incipiendo à genere generalissimo usque ad individua inclusiuè. Aduertendum tamen, quod per se existere accipitur in isto secundo modo pro eo, quod est per se ens, & non est in alio per inherientiam, & non accipitur per se existens pro ipsa existentia actuali, ut intelligatur, quod quodlibet, quod est per se in praedicamento substantiae sit per se existens tali existentia, quia quæcunq; sunt per se in tali praedicamento, & in alijs, abstrahunt ab existentia actuali, & ratio est, quia ens existens est unum per accidens, eo modo quo albedo intensa est unum per accidens, & si-
c ut albedo intensa non reponitur in praedicamento, quia talis albedo intensa includit aliquid, quod est extra quiditatem eius, sic etiam dicendum est de ente existente, ut includit existentiam. Sed per se existens, quod est per se in praedicamento substantiae, est per se ens, ut per se ens distinguitur contra ens in alio per inherientiam, quoniam inherere alicui est dare esse secundum quid alicui enti priori simpliciter. Quid autem nihil, quod est per se in praedicamento substantiae, det sic esse secundum quid, nihil quod est in praedicamento substantiae est inherens,

K quod

Exod. 3.

Cap.

*Doct. sub.
ts. quoli.
7.3.*

quod autem inhærente sit sic dare esse secundum quid est priori, apparet de mente Doct. subti. in quolib. q. 3. Ex quo sequitur, quod quæcunque sunt in prædicamento substantiæ dicuntur isto modo per se existere, hoc est per se esse. Substantia tertio modo capitur pro eo, quod est ens per se, ut per se ens distinguitur contra ens in alio, & hoc non solum per inhærentiam, vel informationem, sed etiam ut pars in toto, & isto modo substantia non dicitur de parte substantiæ integrali, vel essentiali, quia pars integralis est in alio, & similiter pars essentialis. Quando ergo diuiditur ens in substantiam, & accidens, capitur substantia non primo modo, nec tertio modo, sed secundo modo.

Pro intelligentia quid sit accidens est aduertendum, quod accidens, vel capitur pro extraneo à quidditate aliquis, vel accipitur pro eo, quod perficit accidentaliter aliquid habens esse perfectum, sic quod aduenit ei inesse completo, & perfecto. Primo modo accipitur, ut plurimum à Metaphysicis. Secundo modo accipitur Physice, vel Logice. Primo modo accipitur communiter in fallacia accidentis quæ committitur in his quorum vnum aliquo modo extraneatur ab alio. Secundo modo accipitur à Porphyrio. c. de accidente, quando diffinit accidens commune, & est illud, quod adest, vel abest, &c. Applicando ergo ad propositum quando diuiditur ens in substantiæ, & accidens, accipitur accidens, secundo modo, & non primo modo. Pro intelligentia distinctionis rei, quæ dicitur à reor reris, est aduertendum, quod res rata dicitur res, quæ habet ratitudinem, & firmitatem, & quæ res est res essentia, vel existentia. Et illa res in creaturis non positur esse ab æterno in tali ratitudine de mente Doct. sub. vt patet in 1. dist. 36. habuerunt enim creature præcisè esse secundum quid ab æterno, quod est esse cognitum in mente diuina, & non habuerunt aliquid verum esse existentia aut essentia, quicquid dicat Franciscus, & Henricus de Gandaio, & sequaces istorum. Aduertendum tamen, quod res rata non distinguitur à figuratis per aliquid esse verum ex natura rei essentia, aut existentia, quod habuerit ab æterno ex natura rei, sed solum per hoc,

*Doct. sub.
in 1. dist.
36.*

Hoc, quod tali rei non repugnat esse existere, & produci ad tale esse per aliquam potentiam productivam, exempli gratia, humanitas est res rata à chimera distincta, per hoc, quod humanitati non repugnat esse existere, sed bene chimera. Et ita vera entia quæcunque sic distinguuntur à segmentis, & non per aliquod esse ex natura rei, quod habuerunt ab æterno contra Henricum de Gandaio. Et patet hoc à Scoto in primo distinctio.

*Scot. in I.
dist. 36. q.
vnica.*

36. q. vnica.

Pro intelligentia diuisionis entis in ens simpliciter, & in ens secundum quid, est aduertendum, quod ens simpliciter est ens in actu, ens secundum quid est ens in potentia. Pro quo est notandum, quod potentia est duplex, quædam est potentia obiectiva, quædam subiectiva. Ens in potentia obiectiva est illud, quod non est existens, sed potest esse, & est ens, quod potest esse obiectum aliquius potentie productivæ, quod à Commen. 9. Meta. com. 7. appellatur res secundum quid: ens in actu est illud quod habet actualiem existentiam in re, & in effectu, & dicitur talia ens simpliciter ens: de ente in potentia obiectiva intelligitur illud. 9. Meta. tex. com. 13. Potentia, & actus sunt eiusdem generis, quia illud idem in genere, in specie, & in numero, quod est in potentia, postmodum est in actu. sor. enim in actu non distinguitur à seipso numeraliter, ut est in potentia, & sic potentia, & actus non solum sunt eiusdem generis, verum etiam speciei, & individui. Ex quo sequitur, quod actus correspondens potentia obiectiva est actus existentie, & non actus formalis, quia illud idem, quo est actus formalis, scilicet forma substantialis ignis, potest esse in potentia, & in actu existentie, & sic actus formalis non distinguitur contra actum existentie, aut potentiam obiectivam, secundo modo aliquid dicitur esse in potentia, quod est in potentia subiectiva, & in isto modo omne, quod potest recipere aliquem actum substantialem, vel accidentalem, sic est in potentia subiectiva. de qua potentia locutus est Arist. 7. Meta. tex. com. 8. quod materia prima est ens in pura potentia. Iti potentiae opponitur actus formalis, quia quod est sic in pura potentia, nullum actum formale habet, & isto

K 2 modo

*7. Meta.
tex. c. 8.*

modo capiendo potentiam, intellectus, & quælibet potentia sensitiva est in potentia subiectiva, inquit sunt potentiaz, quibus formaliter intelligimus, & sentimas, & loquendo de ista potentia, non est verum, quod dicitur in 9. Meta. quod potentia, & actus sunt eiusdem generis, quia potentia potest esse de genere substantiaz, actus vero de genere accidentis. Et in hoc deceptus est S. Thomas, volens, quod (quia actus sentiendi est accidentis) potentia sensitiva sit accidentis, ex illa auctoritate supra allegata. Advertendum tamen, quod idem secundum diuersam habitudinem, & diuersum respectum potest esse in potentia obiectiva, & in potentia subiectiva. Rosa enim quæ non est, sed potest esse, per respectum ad potentiam producentem, vel productivam ipsius, est in potentia obiectiva, per respectum autem ad materiam de qua producitur, dicitur esse in potentia subiectiva. Potentia ergo obiectiva, & actus sunt differentiaz entis, & dividunt ipsum ens sufficienter.

Pro intelligéntia huius videlicet, qualiter est differentia inter esse vniuocum prædicamentum, & vniuoce prædicari. Est advertendum, quod vniuocum prædicatum est illud cuius conceptus est in se vnum, loquendo de conceptu obiectivo ex parte obiecti conceptibilis. Pro quo est notandum, quod conceptus, vel capitul ex parte intellectus, & sic actus intelligendi dicitur quidam conceptus pro quanto est illud quo aliquid concipitur, & de illo conceptu non est mentio in proposito, quia iste conceptus non facit ad hoc, quod aliquid sit vniuocum. Alio modo capitul conceptus ex parte obiecti, & talis conceptus appellatur conceptus obiectivus, & est ipsum obiectum conceptibile, vt habet relationem actualem, & secundum aliquos aptitudinalem sub ratione mouentis intellectu aut terminantis actum intelligendi. Dicente Doct. subt. 9. Theore. Conceptum dico, quod actum intelligendi terminat, hoc obiectum dicitur vel intelligibile, vel intellectum, vel intentio, primum communissimum est ad omnes potentias, secundum commune ad obiectum intellectus in potentia, vel in actu, tertium proprium, quartum arabes in usu habent, vt Aulen. & Auer. Sicut autem intentio

Intentione & quinque dicitur de obiecto, & actu, ita, & conceptus, hic autem accipitur pro obiecto. Hec Sco. ibi. Et exponendo istud Theorema, dicit inferius, conceptum dico omne actu intellectum, prout scilicet est in intellectu, non ut forma, sed ut actu cognitum, hoc autem esse in intellectu, non est nisi habere relationem actualem, ad intellectum siue intellectus ad ipsum, vel utriusque ad utrumque. Hec Scot. Ex quo concluditur, quod omne illud, quod potest habere aliquam unam rationem apud intellectum mouentem ipsum intellectum aut terminantem, habet conceptum per se unum qui conceptus est idem apud omnes variato vocabulo, & nomine importante tam conceptum, quare primo perihermenias conceptus idem sunt apud omnes, quicquid sit de omnibus impositis ad significandos istos conceptus, & isto modo lapis representatus per speciem intelligibilem, ut mouet, aut ut terminat, dicitur esse conceptus, & quotiescumque talis conceptus est in se unus, & praedicatur de pluribus sub uno nomine significante, dicitur esse quoddam uniuocum ad illa, qualitercumque praedicetur siue quidditatem, siue denominatum, quomodo album est uniuocum ad lignum, & ad lapidem. Uniuocum vero uniuoce dictum est cuius conceptus est in se unus, sic quod concluditur in ratione subiecti de quo dicitur, eo modo quo animal est uniuocum ad hominem, & ad asinum. Vnde non est inconveniens, quod aliquid dicatur uniuocum, & non uniuoce dictum, sicut denominatum non praedicatur uniuoce, licet quandoque sit uniuocum. Vnde sicut aliud est praedicari esse quid, aliud in quid praedicari. (In omni enim genere est inuenire quid, ex primo Topic.c.7. Nec tamquam quodlibet cuiuscumque generis praedicatur in quid, & de quocumque, sed tantum de suo inferiori, in cuius ratione essentiali includitur.) Ita potest dici in proposito, qd aliud est esse uniuocum, & aliud uniuoce dici. De hoc videoas Sco. in 3. dist. 7. q. 1. in corpore questionis. Et in primo dist. 3. q. 3. Aduertendum vterius, quod inter uniuocum, & uniuocum non datur medium, & fundamentum huius est, quia inter idem, & diuersum, idem, & non idem, non est dare mediū. Idem enim, & diuersum sunt immediata-

1. Topic.
cap. 7.

10. Meta. tē opposita circa ens. (10 Metaphysi.tex.com.12.) **Idem**
1. cap. 12. & non idem sunt immediata. Quia contradictionia ex
4. Meta. 1. quarto Meta.tex.com.9. sed diffinitiones vniuoci, & equi
com. 9. uoci dantur per ista immediata, ergo illa quorum sunt
diffinitiones, sunt immediata. Notandum vltterius, quod
sicut intentio prima, vel conceptus primarum intentionum quidam sunt transcendentes, quidam prædicamentales. Ita intentiones secundæ, quæ debent applicari intentionibus primis, quædam sunt transcendentes, quædam prædicamentales. De intentionibus secundis prædicamentib[us] quæ sunt generales, & communes facit mentionem Porphyrius, & rationabiliter quidem. Quia ordinat librum suum ad librum prædicamentorum Arist. & ita vniuersale, & commune de quo loquitur Porphyrius est solum applicabile ad intentionem primam prædicamentalem. Sed aliud est vniuersale transcendentis, quod est intentio secunda. Qd videlicet non est applicabile ad aliquid, quod sit genus, species, differentia, sed solum ad illud, quod abstrahit ab omnibus ipsis, & est extra omne prædicamentum. Et de isto vniuersali nō est locutus Porphyrius, quod uniuersale competit enti in quantum ens est, & passionibus suis. Ex quo concludimus, quod (quum vniuocum, & æquiuocum sint intentiones secundæ, quæ possunt applicari rebus prædicamentib[us], & etiam trāscendentib[us]) ens est vniuocum tali vniuocatione. Sed si loquamus de vniuocatione applicabili ad genus aut ad rem prædicamentalem, ens non est vniuocum tali vniuocatione, sed æquiuocum. Et sic intellexit Porphy. in de vniuersalibus c. de specie, cum dixit. Si quis omnia entia vocet æquiuoce nuncupabit, &c.

Pro intelligentia huius quod communiter dicitur, quod conceptus transcendentis est ille qui prædicatur de multis generibus generalissimis, vel de uno genere generalissimo, vel de aliquo quod non est in prædicamento. Est aduertendum quod non de ratione transcendentis quod prædicetur de omnibus, sed aliquid potest esse transcedens, quod prædicatur solum de uno genere generalissimo, & aliud est transcendentis, quod non prædicatur de aliquo genere. Exemplum primi. Sapientia secundum

dum suam rationem formalem prædicatur de sapientia
creata quæ est per se in genere, & de sapientia diuina,
quæ est extra genus. Exemplum secundi. Infinitas ne-
cessitas, sunt transcendentia & non prædicantur nisi de
deo: quod autem ista dicantur esse transcendentia appa-
ret per illud commune dictum, videlicet q[uod] illud q[uod] co-
petit alicui extra genus est transcendentis. Vnde est regu-
la Scot. in 8. distinct. q. 3. primi sententiarum, quod illud Sco. 8. d.
q. 3. prima
sent.
quod est indifferens ad finitum & infinitum, dicitur esse
transcendentis, quia quicquid est in genere sive sit genus,
sive differentia, sive species, quodlibet tale est finitum,
Genus enim est finitum, quia est in potentia ad differen-
tiam, & natum perfici per ipsam. Differentia est finita,
quia caret auctualitate generis, cum non includat ipsum
genus in suo conceptu formalis, ut habet videri in tertio
metaphysi. Species est constituta, & sic etiam finita, quia Luc. 10.
constituta ex realitatibus finitis. Ex quo sequitur quod
(quodlibet quod est in genere sit de se finitus) quod
est indifferens ad finitum & infinitum, est transcendentis.
Et ita sapientia & quodlibet consimile dicetur esse tran-
scendentis. Ex hoc apparet quod illud quod competit in-
finito non potest esse in genere, & sic infinitas vel quanti-
tas perfectionalis infinita non est in genere. Probatur
etiam quod transcendentis possit esse illud quod dicitur
tantum de uno, & non de pluribus.

Pro quo est notandum, quod sicut de ratione generis
generalissimi est, quod non habeat aliquod supra venientes
genus, quod autem de multis speciebus dicatur hoc acci-
dit ei, quia stat genus esse, sine multis speciebus sicut di-
cit Doct. in 8. d. i. q. 3. Ut hoc prædicamentum, quando,
Doc. fab. in
8. d. i. q. 3
est genus generalissimum, & tamen paucas habet spe-
cies sub se, uel forte nullas, ut inquit ipse. Ita dicendum
est quod de ratione transcendentis est, quod non sit per
se in genere, quod autem dicatur de multis hoc accidit
sibi. Hoc etiam probatur, quia entis non tantum sunt pas-
siones simplices quæ sunt transcendentes, sicut unum ve-
rum, bonum. Sed etiam sunt passiones disiunctæ, quarum
quilibet pars passionis disiunctivæ est transcendentis, sicut
tota est transcendentis, & tamen aliqua pars tantum unius
competit,

competit, & non pluribus sicut est de ista, necessarium, vel contingens, finitum vel infinitum. Necessitas enim & infinitas tantum competit deo.

Sed quia dictum est q̄ aliquod est genus quod tamen nullas species habet, insurget difficultas quomodo hoc possit esse verum, quia genus diuiditur per differentias oppositas, ergo ad minus genus habebit duas species.

Ad hoc respondetur quod genus est illud quod de se est aptum natum diuidi in differentias oppositas, quod genus habet aptitudinem ad sic diuidi, licet non habeat potentiam ad sic diuidi, vel actum. Differt autem aptitudo à potentia. Nam aptitudo est inclinatio alicuius, secundum se ad aliquid, vel magis non repugnantia ad illud. Potentia autem est ordo ad actum, sic quod illud quod est sic potens, possit attingere actum. Poteſt enim potētia esse sine aptitudine, vt possibile est graui esse sursum, non tamen aptum est ibi esse, quia repugnat ei secundum se, & aptitudo est sine potentia, vt cæcus est aptus natus ad videndum, nil enim dicitur priuatum, nisi cum est aptum natum habere habitum secundum Ari. in post prædicamentis ca. de oppositione. & 5. meta. c. de priuatione. t. c. 27. Non est autem possibile cæcum videare, quia à priuatione ad habitum nō est naturalis regresus. Sic nulli vniuersali quantum est ex sua forma, repugnat dici de multis, hæc tamen aptitudo impediri potest, vt quia non sunt multa de quibus dicatur. hæc Scotus in de vniuersalibus, q. 18.

*Aris. c. de
oppositione
in post/ra-
dicamen.
¶ 5. met.
c. de priua-
tione text.
comm. 27.
Scot. in de
vniuersalibus,
quast. 18.*

Quod si tu dicas, impossibile est aliquid esse aptum natum dici de pluribus differentibus specie, nisi cum plura differentia specie sint apta recipere prædicationem illius. Igitur si ista aptitudo sufficit ad genus, consilijs aptitudo recipiendi sufficit ex parte speciei, igitur si aliquid sit genus actu, propter tales aptitudinem, ista multa que participant ipsum aptitudinem aliter, erunt actu species, ergo omne genus multas habet actu species. Ad hoc respondetur, negando istam consequentiam, Genus est aptum natum dici de pluribus, ergo plura differentia specie sunt apta recipere prædicationem eius, quia stat apud unum extremorum, dico quod aptitudo non fit in

Si in alio. Exemplum: forma solis nata est esse in alia materia quam sit illa in qua est quantum est de se, nec tamen est aliqua materia nata recipere talem formam, quia si talis argumentatio generet in aptitudine semper esset aptitudo in utroque extremorum, & ita potentia, quia aptitudo in uno extremo non impeditur a potentia, nisi propter defectum aptitudinis in alio extremo.

Pro intelligetia quo ens diuiditur in ens simplex & compositum, est aduertendum quod inter conceptus simpliciter simplices est conceptus entis, passionum entis, differentiarum ultimarum & modorum intrinsecorum, quia conceptus talis simpliciter simplex non resolutur in aliquem conceptum proximum, qui includatur quidditatibus in conceptu resolubili, & sic conceptus praedicti dicuntur esse simpliciter simplices, de quibus habetur in 9. meta. t. c. vltimi, quod circa quidditatem simplicem non habetur error aut deceptio, quia aut totaliter scitur, aut totaliter ignoratur, quod intelligendum est quo ad conceptum formalem & proprium ipsius, sed non quo ad aliquos conceptus secundarum intentionum, aut primarum intentionum qui praedicantur de ipsis a posteriori denominatiue, seu in secundo modo. Vnde licet dubitem utrum sorteitas sit modulus, vel differentia per se sit. Dubito quo ad ista praedicata quae sunt differentia & modulus quae solum habent praedicari denominatiue & per accidens de talibus conceptibus.

Aduertendum tamen quod simpliciter simplex potest accipi duobus modis, uno modo ut opponitur compositioni & comparsibilitati, alio modo ut opponitur multiplicati rationum, formalium: primo modo deus est simpliciter simplex, quia non compositus, neque componibilis, neque secum aliquo componibile, secundo modo solum ens & conceptus praedicti sunt simpliciter simplices, & non deus, quia includit multiplices rationes, quarum una non est formaliter alia.

Quod si tu dicas ubi est multiplicitas seu pluralitas aliquorum, ibi est compositio.

Respondetur negando hoc assumptum, quoniam compositionem est ex actu & potentia. 8. metaph. iste formalitates,

Tex. cō. 15 *tes, in deo sunt actualissimē, & in summa actualitate, &*
nulla est potentialis ad aliam, ergo ibi non potest
esse compositio.

Quòd si tu dicas. Saltem ista multitudo formalitatum
faciet vnum unitate cumuli vel acerui.

Respondeo quòd vnum unitate aggregationis vel cu-
 muli vel acerui habet in se componentia, seu partes quæ
 distinguuntur essentialiter. Quarum vna non est eadem
 realiter alteri, sed essentialiter distincta. Sed iste forma-
 litates sic se habent, quod vna est perfecte eadem alte-
 ri identitate reali & essentiali, ergo non faciunt talem
 unitatem.

Pro intelligentia quomodo simplex dicatur opponi
 compositioni ex re & re. Est aduertendū, quod quædā cō-
 positio est ex re & re, sicut est compositio ex materia &
 forma in composito substantiali. Quædam est composi-
 tio ex realitate & realitate sicut in quolibet accidente,
 quoniam accidens est forma simplex simplicitate opposi-
 ta cōpositioni ex re & re, sed non simplex simplicitate op-
 posita cōpositioni ex realitate & realitate, quia oē quod
 est per se in genere tanquam species, sic componitur ex
 realitate & realitate. Quarum vna est importata per ge-
 nus, & alia per differentiam propriam specificam, & illæ
 quæ est generis est potentialis ad illam quæ imponatur
 per differentiam: loquendo de tali compositione conce-
 ditur quòd angelus est compositus tali compositione.

Et quod dicūt aliqui quod angelus & anima sunt com-
 posita ex materia & forma, non est verum. Si enim po-
 nenda esset in eis materia, aut hoc esset ratione suscepti-
 uitatis & potentiaz passiuæ, quam habet ad intelligere &
 velle & propter hoc non oportet ponere talem materiæ,
 qā huiusmodi susceptuitas ē alteri rationis à susceptio-
 ne materiæ sicut habet videri ex tertio de anima. Ani-
 ma, enim ex propria sui rōne perficitur per istos actus nō
 ex ratione materiæ. Aut poneretur in eis materia pro-
 pter potentiam ad vbi, quia transmutari possunt de loco
 ad locum, & hæc potentia non arguit materiam de ge-
 nere substatiæ, vt patet per philosophum 7. meta. t.com.

T.c. 14.

3. metaph.

t.com. 12.

12. Et ideo in celo non est materia, secundum eundem,
 & se-

& secundum Commen. in de substantia orbis, & in plenissimum alijs locis. Aut ponetur materia propter potentiam ad non esse, quia angeli annihilabiles sunt & propter hoc non oportet ponere materiam quoniam pure formæ, immo & totum compositum, tam materia quam forma, & uniuersaliter omnes ens creatum est in potentia ad non esse, cum sit annihilabile, ergo sicut materia non habet materiam propter istam annihilationem, sic & angelus non habebit talem materiam.

Quod si dicas Boe. in fine libelli sui de unitate & uno, c. 2. dicit quod Angelus & anima sunt unum coniunctione materie, & August. de mirabilibus sacrae scripturæ, dicit quod Deus omnipotens ex informi materia cunctorum visibilium & invisibilium, sensibilium & insensibilium intellectualium & intellectu carentium species multiformes diuisi.

Dicendum quod hoc non cogit ad ponendam in talibus substantiis materiam. Pro eo quod Aug. aliquando loquitur ut philosophus, & tunc sequitur ut in pluribus opiniones Platonis, fuit enim platonicus in philosophia. Unde posuit visionem fieri per extramissionem radiorum, & angelos habere corpora ut patet supra Gen. lib. 3. c. 4. Ait enim quod demones dicuntur animalia aerea, quia corporum aereorum natura vigent, neque per mortem, dissoluuntur, quia præualet in eis elementum aptius ad faciendum quam ad patiendum, aer scilicet & ignis. Et in pluribus alijs locis ponit opinionem Platonis. Sed ut Magister sententiarum dicit lib. 2. dist. 8. Aug. non ita sentit, sed recitando forsitan dixit. Vnde de his locis in quibus platonice locutus est, hic est unus, cum ait, spiritualia & immaterialia ex informi materia fore producta.

Ad Boetium autem dicendum quod illa fuit sua opinio. Neque oportet omnes opiniones eorum tenere ubi locuti sunt, ut philosophi, licet tenendi sint ubi tractant ea quae sunt fidei, quia tibi loquuntur ut sancti. Alioquin teneas quod visio sit per extramissionem radiorum, quod est contra Aristot. secundo de anima, & quod angeli sunt corporei, & quod caeli sunt igneæ naturæ, sicut Aug. aliquando

*Boe. in lib.
de unitate
& uno, c.
2. et Aug.
in li. de ma-
rabilib[us] sa-
crae scriptu-
re.*

*Aug. supr.
genesi.*

*Magister
sen. lib. 2.
dist. 8.*

quando loquens platone dixit. Igitur quum nec actiones, aut operationes spirituales, neque transmutationes que sunt in eis, neque potentiae ad ubi, neque potentia ad non esse per annihilationem. Nec propter hoc quod non sunt puri actus, nec propter receptionem accidentium, nec propter verba sanctorum loquentium iuxta sententiam Platonis necesse sit ponere materiam in talibus substantijs separatis. Et vniuersaliter quum nulla vis sit efficax & demonstrativa ad concludendum materiam nisi transmutatio in substantia, immo omnis alia via, & omnis alias processus est sermo imaginabilis, & via dialectica non necessaria & essentialis ut patet per Comm. primo physic. circa finem vlt. commento, & colligi potest ex dictis philosophi ibidem, & in 8. met. Comm. commen-

*I. phys. vlt.
gio cō. Cap
mē. cō. 12.
l. calis. cō.
32. et 3. de
anīa t. c. 43
in I. physi.
l. c. 41. Et
primo poli
scorum.*

12. superfluum videtur & mere voluntarium ponere materiam in talibus substantijs, multitudo autem non est ponenda sine necessitate cum natura nihil agat frustra, ut primo cœli tex. comm. 32. & 3. de anima text comm. 45. & semper paucioribus est contenta, ut patet per philosophum in primo physic. text. commen. 41. & in primo politico.

Pro intelligentia quid sit compositio cum his est aduentandum quod est multiplex differentia inter compositionem ex his, & compositionem cum his. Prima quoniam compositio ex his est posterior & presupponens compositionem cum his. Secunda quia in compositione cum his idem est componens & compositum. In compositione autem ex his aliud est componens, & aliud compositum. Tertia differentia est quia in compositione cum his quot sunt componentia, tot sunt composita, in compositione autem ex his plura sunt componentia quam composita. Quarta differentia est quod compositio cum his reperitur in qualibet genere cum alio genere. Compositio vero ex his non nisi in eodem genere. Ex quibus omnibus sequitur quod omne ens creatum est componibile compositione cum his, & potest denominari compositum.

Pro intelligentia eorum quae dicta sunt de compositione & de simplicitate est aduentandum quod loquendo de

De compositione cum his omne ens citra deum est compositum ex re & re compositione cum his, quæ compo-
nit accipitur pro componibilitate. Vnde quum dico,
quod omne ens est compositum ex re & re, compositi-
one cum his intelligo quod ipsum quod est aliqua res, est
cum alia re componibile.

Sed insurgit difficultas, vtrum quælibet natura, com-
ponibilis sit cum accidente, & vtrum pars affirmativa istius
difficultatis possit physice probari.

Ad quod respondetur, quod sic. Pro cuius probatione
prima ratio est talis. Si enim aliqua substantia esset non re-
ceptiva accidentis, maxime esset substantia perfectissi-
ma citra deum, sed consequens est falsum, igitur & ante-
cedens, consequentia est eidens, & falsitas consequen-
tis probatur. Quia si sic, talis substantia esset formaliter
beata seipsa, quod probatur. Nam vnaquæque intelli-
gentia secundum Aristot. formaliter est beata sua intel-
lectio qua intelligit obiectum perfectissimum intelli-
gibile. Ergo si intellectio sua sit substantia sua seipsa bea-
tificabitur, & non aliquo extra ipsam.

Secundo arguitur quælibet intelligentia potest intel-
ligere infinita, quia intellectus est totius entis, & secun-
dum totum ambitum entis, sed intelligibilia possunt esse
infinita, ergo sua intellectio (si sit substantia sua) erit vni-
ca intellectio respectu infinitorum intelligibilium. Sed
intellectio infinitorum intelligibilium quæ est vniqa, est
infinita, quod probatur, quia duas intellectiones reper-
tu duorum intelligibilium distinctæ & perfectæ, sunt duas
perfectiones, ergo si vniqa intellectio est storum duo-
rum intelligibilium æque perfectæ & distinctæ, ac si duas
distinctæ essent de illis duobus intelligibilibus, illa vniqa
intellectio continet duas perfectiones, ergo una alia quæ
continet tres intellectiones, adhuc continet tres perfe-
ctiones, ergo una quæ continet infinitas intellectiones,
continet vnitatem infinitas perfectiones, consequentia ista
ultima probatur. Vbi pluralitas argui, maiorem perfe-
ctionem quam paucitas, ibi infinitas arguit infinitatem.
Sed sic est in proposito, ergo &c.

Tertio arguitur quæ data ista positione sequitur, quod
intelle-

intellectio intelligentia non dependet ab aliquo obiecto, nisi a quo dependet suum esse, & ita nihil inferius se, nec etiam se possit intelligere in genere proprio, sed tantum in obiecto superiori motu, immo nihil possit alia intelligentia intelligere, nisi in deo.

Sed ulterius insurget alia difficultas. Vtrum loquendo de composite compositione ex his sit verum, quod quelibet creatura dicatur esse composita ex re & re.

Ad quam difficultatem respondetur, aliter est loquendum secundum scilicet Thomam, aliter secundum viam Scotti, secundum opinionem Tho. Omnis creatura est composita compositione ex re & re, tanquam ex positivo & positivo.

Pro qua opinione arguitur. Omne quod est, aut est purus actus aut pura potentia. Aut composite ex actu & potentia. Creatura non est purus actus, quia esset deus nec pura potentia, quia tunc nihil esset, ergo relinquitur, quod est ex actu & potentia.

Sed contra istam opinionem instatur, quia si quodlibet ens est compositum ex actu & potentia, tanquam ex re & re, accipio componentia quae sunt A. & B. & quero. Vtrum A. & B. sint composita, ex re & re, vel non. Si dicas, quod non, habetur intentum. Si dicas quod sic, proceditur ut prius, & tunc aut erit processus in infinitum, aut oportet deuenire ad componentia quae sunt simplicia simplicitate opposita compositioni ex re & re.

Dicitur ergo secundum Doct. subtili. quod omnis creatura est composita ex actu & potentia sicut ex habitu & priuatione, quia quelibet creatura habet entitatem cum priuatione alicuius gradus entitatis. Nulla enim creatura habet entitatem secundum totam perfectionem, quae nata est esse entitatis in se, & ideo caret aliqua perfectione quae nata est competere entitati in se, & ideo priuatur, sicut talpa dicitur esse cæca, quia nata est habere visum secundum rationem animalis, non secundum rationem talpæ, secundum Philosophum. s. metap. c. de priuatione, componitur, enim cratura non ex re & re positivo, sed ex re positiva & priuatione, id est ex entitate aliqua quam habet, & ex carentia alicuius gradus perfectionis.

*Sc. 5. 1. 4. 8.
8. 9. 2.*

*s. met. ca.
de prima-
stione. 8. c.
25.*

fectionis entitatis cuius ipsa non est capax, tamen ipsum ens in se est capax, sicut talpa secundum se non est nata uidere, sed secundum, quodd animal, nec tamen ista compositio ex priuatiuo, & positivo est in essentia rei, quia priuatio non est de esse alicuius entis positivi.

Pro intelligentia diuisionis qua ens dividitur in ens necessarium & in ens contingens, est aduertendum, quod necessarium incomplexum secundum esse simpliciter. Quoddam est necessarium ex se, & à se, & hoc tam secundum viam Philosophorum, quam etiam Theo. Quoddam est necessarium ex se, & ab alio, ex se formaliter, ab alio effectiue. Necessarium primo modo secundum Theologos est pater diuinus, qui habet naturam in se simpliciter necessariam, & non habet ipsam ab aliquo producente seu principiatue, sed ipse est principium omnium producibilium tam in diuina natura, quam in creaturis. Dicente Aug. 4. de Trini.ca. 20. pater est principium totius deitatis. Necessarium ab alio, & ex se formaliter secundum Theologos est filius diuinus, & etiā Spiritus Sanctus qui habent naturam simpliciter necessariam indefectibilem, illam enim habet à patre producente. Similiter secundum Philosophum datur necessarium à se, & ex se, quod est Deus, & prima intelligentia. Similiter necessarium ex se, ab alio est intelligentia secunda, & quæ libet alia intelligentia. Intelligentia enim secunda habet entitatem intrinsecam simpliciter necessariam. Sed quia habet illam effectiue, & productiuem à prima, ideo ista intelligentia non est necessaria à se, licet ex se sit necessaria. Neque ista duo contradicunt ex se formaliter, & ab alio effectiue, quoniam importat ista duas distinctas habitudines, & ad diuersa in diuersis generibus causarum. Sed hic insurgunt duas difficultates. Prima est, si intelligentia secunda habet esse effectiue à Deo. Secunda est, si intelligentia secunda est necessaria tanta necessitate quanta est filius Dei. ad primam negatur sic, si intelligentia secunda habet esse effectiue à Deo, videtur, quod producatur de non esse ad esse, vt ly, de, saltem importat ordinem naturæ, sed quodlibet tale est possibile, esse, vt distinguatur contra necessarium, ergo intelligentia secunda

Aug. 4. de
Trs. c. 20.

da erit ens possibile non necessarium, maior est nota,
quia quod producitur de non esse ad esse, reducitur de
potentia ad actum, & quodlibet tale est possibile esse.
Secundo arguitur, quia Arist. 12. Metaph. & Commen.
ibidem Commen. 30. 41. & 44. vult, quod nullo modo
potentia sit in sempiternis & necessarijs, ergo si sempiter-
num, & necessarium produceretur ad esse, potentia ad es-
se de necessitate esset in ipsis, & tunc sequeretur istud ad

Commen.
in primo
cœli Com.
121. &
124.

quod si sempiternum haberet potentiam ad esse præcedentem actum, quæ potentia reduce-
retur ad actum, in sempiterno essent duæ potentie con-
traria, quarum una esset ad semper esse, & altera ad non
esse. Et confirmatur, quia necessarium est illud, quod non
potest non esse, sed si produceretur ad esse, circumscripbo
producerente, posse non esse, ergo non esset necessarium.
Ad hanc difficultatem respondeatur, quod potentiam præ-
cedere actum, aut non esse, ipsum esse, potest intelligi duo
bus modis, uno modo ordine temporis. Alio modo ordi-
ne naturæ. Si loquamur de ordine temporis, potentia, &
non esse, non potest competere sempiternis, & necessarijs
secundum viam Arist. Si loquamur de ordine naturæ,
hoc adhuc contingit duobus modis. Uno modo prout or-
do naturæ accipitur priuatiue, alio modo tantum priuati-
ue. Ordo naturæ accipitur priuatiue inter aliqua quorum
vnum actu, & priuatiue præcedit reliquum sicut in homi-
ne sensitiuum præcedit intelligentiam. Alio modo ordo
naturæ accipitur priuatiue, & isto modo accipitur quan-
do est inter aliqua, quorum vnum natura non præcedit
reliquum actu, & priuatiue respectu tertij, sed tatum aptu-
natum est in esse, nisi oppositum inducatur per aliquod
agens extrinsecum. Exemplum huius est, si sit aliquod
perspicuum, quod posita eternitate mundi nunquam fue-
rit sub umbra alicuius corporis opaci, sed sit perpetuo il-
luminatum à sole, si comparetur tale corpus perspicuum
ad lumen in se receptum, & ad umbram, sen priuati-
onem luminis, dicimus, quod priuatio illa respectu talis
corporis ordine naturæ præcedit illuminationem non
quidem quantum ad inesse, quod unquam infuerit, sed

Requiere
Scot. m 2.
diss. 1. q. 2
& in quo-
li. q. 7. &
circasi.

solum

solum quantum ad aptitudinem, quia talis priuatio nata est inesse prius natura quantum est ex natura istius corporis perspicui, nisi per agens extrinsecum illuminatio in ipso causaretur. Consimile exemplum est de materia comparata ad formam, & ad priuationem formæ, quæ materia nunquam est sub priuatione, sed derelicta sive propriæ naturæ prius nata est esse sub priuatione, quam sub forma, & hoc loquendo de forma in communi, & de priuatione sibi correspondente. Applicando ad propositum loquendo de ordine naturæ positivæ, potentia & non esse, non præcedit actum in sempiternis, & necessarijs, sed solum ordine naturæ priuatiæ. Et hoc est, quod habet Commen. 12. meta. Commen. 41. quod si potentia est in stellis, & sempiternis, non est modo potentiali. volens, quod potentia in ipsis ad totum motum non præcedit actum positivæ, sed tantum priuatiæ, quia talis motus est ab agente extrinseco, modo sic produci de non esse ad esse, & de potentia ad actum isto modo non repugnat necessario ex se, licet bene repugnet necessario à se. Ex quo apparet, quod possibile, quod distinguitur contra necessarium est possibile dictum à potentia præcedente actu, vel ordine temporis, vel naturæ positivæ, sed possibile dictum à potentia præcedente actu tantum natura priuatiæ non distinguitur contra necessarium, sed distinguitur contra impossibile. Per hoc respondeatur ad illud quod dicitur, quod illud, quod producitur ad esse habebit potentiam ad esse, & ad non esse, verum est capiendo esse, & non esse eo ordine quo dictum est, & quum inferatur, quod in eodem erunt duas potentias contraria, quarum una esset ad semper esse, altera ad non esse, circumscripito efficiente. Respondeatur, quod intelligentia secunda producta ab intelligentia prima habet naturam necessariam, per quam intrinsecè, & formaliter potest semper esse, & per ipsam naturam quantum est ex se non potest non esse. Sed tamen, quia talis natura est ab efficiente, ipsum circumscripito per impossibile, poterit non esse, sed ista potentia per quam potest non esse est extrinseca, & non est ex parte naturæ. Modo, quod aliquod unum possit semper esse potentia intrinseca, & non esse potentia

L extrin-

Comen. 12.
Met. com.
41.

*In primo
ca. de sub
stantia or.*

extrinseca, & accidentaliter; Hoc non est inconveniens, neque iste potentiz sunt contraria, quia non sunt respectu eiusdem, & secundum idem. Et per hoc vult Com. qd natura simpliciter possibilis non potest conuerti in necessarium, aut fieri necessaria, quia possibile habet ex se unde possit non esse, & necessarium habet ex se unde non possit non esse, ergo si aliquid possibile fieret necessarium, in ipso essent duas potentiz contraria, ex quo habetur secundum ipsum, quod quum motus sit de se possibilis, non potest esse natura necessaria. Ad ultimum cum dicatur necessarium est illud, quod non potest non esse. Ita propositio habet veritatem de necessario ex se, & ab se, sed non de necessario ex se, & ab alio. Vel potest dici, quod necessarium quantum est ex natura intrinseca, & ex se non potest non esse, circumscribo quolibet alio, cuins circumscripicio non implicat contradictionem, ponendo illud esse, ut habet Sco. in primo sententiarum, dist. 2. q. 6. Respondendo ad primum argumentum principale. Nam ponendo intelligentiam secundam esse circumscripta prima. Ita circumscripicio est per impossibile, & implicat contradictionem, quia effectus etiam simpliciter necessarius non potest esse, circumscripicio eo a quo essentialiter dependet, sed bene potest non esse per circumscriptionem incompossibilem. Intelligentia secunda sic dependet a prima, ergo &c. Ad secundam difficultatem dico, quod (secundum viam Philosophorum ponentium intelligentiam secundam esse necessariam, data ista positione) intelligentia secunda non est necessaria tanta necessitate quanta est filius diuinus secundum viam Theo. Intelligentia n. secunda si est necessaria est sic necessaria in natura distincta a prima, filius autem diuinus habet eandem naturam, & ex consequenti eandem necessitatem cum patre, & ita filius diuinus non potest non esse, circumscripicio quounque alio secundum entitatem, & naturam. Vnde licet possit non esse circumscripicio patre producente, pater tamen diuinus non est aliis secundum entitatem seu naturam. Sed non est sic de intelligentia secunda, quia poterit non esse, circumscripicio aliquo alio secundum entitatem, quia circumscripta prima intelligentia, quae est aliqua a secun-

à secunda secundum entitatem, poterit non esse. Modo ex hoc arguitur sic illud, quod non potest non esse circumscripsiō quocunque alio secundum entitatem est ens magis necessarium eo, quod potest non esse, circumscripsiō alio secundum entitatem, sed filius diuinus est hūmānus, & non intelligentia secunda, ergo filius diuinus est ens magis necessarium, quād intelligentia secunda. Quod si tu dicas, filius diuinus per te est necessarius ex se, & non à se. Pater diuinus est necessarius ex se, & à se. Ego pater diuinus dicitur esse magis necessarius, quād filius. Ad hoc respondetur, quod necessarium ex se, & à se, est magis necessarium eo, quod est ex se, & non à se, ubi habeat distinctam naturam, & non eandem, sed ubi necessarium ex se & à se sic sit necessarium in eadem natura, quād ad eandem naturam sequatur eadem necessitas, sequitur, quod ista duo sunt & que necessaria.

Pro intelligentia quomodo aliquid sit necessarium secundum quid, sicut creatura est necessaria ab æterno. Est aduertendum, quod Deus ab æterno producit quamlibet creaturam in esse cognito, & intellectu, quia quamlibet creaturam intelligit ab æterno, & tale esse cognitum est esse secundum quid, & non est aliquid verum esse existere, aut existentia, ut habet Sct. in 1. di. 36. q. 1. Contra Henricum de Ganda, qui voluit res habere esse essentia ab æterno. Quod si tu dicas, quod Deus intelligit quamlibet creaturam ab æterno, quād necessario sic intelligat, ergo non poterit esse sine ipsa intellecione, & ex consequenti sine obiecto cognito, sed Deus est ens maxime necessarium, creatura in esse cognito, vel non est necessaria, vel si est necessaria, non tanta necessitate quanta est Deus, ergo maxime necessarium in suo esse dependet à minus necessario. Ad hoc respondetur, quod necessarium à se, quod est maxime necessarium, potest esse absque repugnantia quantum est ex parte sui sine esse reali cuiuscunq; non necessarij à se, quia non est contradiccio, quantum est ex parte prioris absoluti, quod ipsum sit sine posteriori. Tamen illud necessarium non potest esse sine esse cognito cuiuscunq; alterius, quia esse eius necessario requirit cognitionem alterius, & per conic-

L 2 quens

Vel potest dici, quod aliud est aliquid necessarium requirere, vel coexigere aliquid ad sui esse. Aliud est, quod ad esse necessarium alicuius, aliud necessarium consequatur. Dico ergo, quod Deus non dependet ab esse cognito creaturæ, neque præexigit tale esse cognitum; sed bene tale esse cognitum ad esse ipsius necessarium consequitur. Modo non est inconueniens, quod ad esse alicuius magis necessarij, aliquid minus necessarium consequatur.

Pro intelligentia quomodo ens diuiditur in dependens & in independens est adassertendum, quod Arist. 12. Met. 2. com. 52. Ponit ex intentione sua omnia habere ordinem essentialiter iter se, & magis ordinem essentialiter ad unum primum. Ex quo vult habere, quod (quum iste ordo essentialis sit ordo essentialis dependentiarum) omnia essentialiter dependent à primo ente, & (quum nihil sit essentialiter dependens ab aliquo in essendo, à quo non habet esse in aliquo genere cause) vult, quod omnia dependentes à Deo tanquam à causa finali, & efficiente.

Quod si tu dicas, quemadmodum tenet via communis, quod omnia dependent à Deo, ut à fine.

Contra hoc est tex. eius 12. Met. tex. com. 36. vbi loquitur de primo mouente dicens, quod mouet sicut appetibile, & intelligibile, huiusmodi autem mouent non mota, sic autem Deus mouet intelligentiam sibi proximam. Igitur causat intelligere ipsius intelligentiarum. Sed illud intelligere, ut communiter dicitur secundum Arist. est idem, quod substantia intelligentiarum ergo &c.

Si dicatur, quod illud mouere est Metaphoricum, & non propriè aliquid causare. Contra omnis intellectio, que non est eadem obiecto, causatur ab obiecto, & videatur, quod effectuè secundum Commen. ibidem dicentem, quod balneum in mente mouet, ut efficiens, & ut extra mouet, ut finis, ergo intellectio intelligentiarum causabitur effectuè à primo ente.

Quod si tu dicas. Intellectio intelligentiarum secundæ, & eius substantia dependet à prima, ut causa finali, propterea quia prima intelligentia terminat dependentiam secundæ,

cundæ, & finit ipsam, & sic præcisè, ut à fine, & non ut ab effidente.

Contra hoc dicit Philosophus, quod intelligentia prima non solum mouet, ut terminans dependentiam intelligentię secundæ, immo, ut mouens ad actum amandi, quia mouet, ut amatum, & desideratum, ergo est causa amoris intelligentię, & intellectionis & non nisi effectiue, ut argutum est, ergo &c.

Præterea si Deus sit finis entium solum terminans dependentiam eorum in ratione finis, illud terminare dependentiam isto modo non est nisi præxigentia entitatis diuina, quia unumquodque ad suum esse requirit entitatem Dei, sed hoc non potest esse secundum mentem Philosophi, quia nendum de entitate diuina, immo de entitate omnis speciei, Philosophus habuit pro impossibili, quod uniuscum posset ea carere. Vnde si Deus non esset aliter causa finalis nisi quia eius entitas requiritur ad entitatem aliorum, species humana esset causa finalis, quia necessario requiritur ad entitatem aliarum specierum secundum Philosophum, & non esset differentia nisi in hoc, quia Deus esset maius ens, quam species humana sed quoad præxigentiam necessariam ita requiritur species humana sicut Deus ad esse aliorum. Alia quæ faciunt pro ista conclusione dimittantur usque alias.

Pro intelligentia quomodo relatio creaturæ ad Deum sit eadem realiter fundamento, & universaliter quæcumque sine qua fundamentum esse implicat contradictionem, videas Scot. in 2. dist. 1. q. 5. vbi diffusè pertractat istam materiam.

Pro intelligentia quomodo unum dicitur multipliciter est aduertendum secundum Philosophum 4. Meta. t. cosm. 3. (quam sententiam insequitur Doctor subtilis, in secundo sententiarum dist. 3. q. 6. & in eodem lib. dist. 12. q. 1.) quod ens, & unum conuertuntur, & quot modis dicitur ens tot modis, & unum. Ens autem dicitur uno modo transcenderter, secundo modo ens dicitur generice, hoc aut secundum genus generalissimum, aut secundum genus subalternum. Ens etiam dicitur specificè secundum speciem specialissimam. Et ultimo modo ens dicitur singulariter

gulariter sicut quodlibet individuum dicitur esse ens singulariter, vel individualiter, sicut ens dicitur tot modis, ita, & vnum, quia unitas est passio adaequata enti. Vnde quot sunt rationes formales conceptibiles ex natura rei in aliquo uno, tot sunt unitates ex natura rei in eodem. Quum autem in isto dicuntur esse plures rationes formales sic conceptibiles, scilicet entitas, substantia, corpus viuens, animal, homo, & hic homo, tot in homine sunt unitates ex natura rei, ita, quod sicut iste rationes formales sunt plures, & distincte ex natura rei, sic etiam, & ipsis unitates sunt distincte.

Nec valet dicere, quod intellectus facit istas rationes formales conceptibiles, quia intellectus per actum suum intelligendi sive sit simplex apprehensio, sive sit compositio, & diuisio, non facit rationem talem esse conceptibilem, sed per prius ipsa est conceptibilis ex natura rei, & distinctio actu intelligibilis, quam intelligatur actus intelligendi ponit in esse. Vnde ideo ipsam rationem conceptibilem intellectus noster intelligit (loquendo de ipsis rationibus formalibus obiectu repertis in re), quia in se, & ex natura sui est intelligibilis, & non ideo est intelligibilis, quia eam intellectus noster intelligat.

Præterea actus intelligendi dependet ab ista ratione conceptibili, sicut à causa, sed causa natura præcedit esse factum, & non ponitur in esse per suum effectum: ergo ista ratio est conceptibilis in se. Tunc sic. Multiplicato aliquo subiecto ex natura rei, cui adaequatur aliqua passio multiplicatur & ipsa passio, sed multiplicatur ens secundum distinctas rationes conceptibiles in aliquo uno individuo, & singulari, ergo multiplicatur eius passio sibi adequa quæ est eius unitas.

Secundo notandum est, quod vnum, & multa sunt opposita. ex. 10. Meta. quod est intelligendum, quod ista sunt opposita vbi accipiuntur secundum idem & respectu eiusdem, sed vbi dissimiliter accipiuntur unitas, & multitudine, non opponuntur. Exemplum si enim aliquid est vnu numero, impossibile est, quod sit plura pluralitate numeri, quæ opponitur unitati numerali, sed vbi vnum accipitur secundum genus, aut secundum speciem, tale vnum

stat.

stat cum pluralitate numerali, & hoc quia pluralitas numeralis seu multitudo, licet sit disparata respectu unitatis specificæ aut genericæ, non tamen opponitur ei, & quandiu aliqua multitudo non opponitur unitati, non tollit, & destruit illam unitatem, sed est ei compotibilis, quia unitas non tollitur aut destruitur nisi per eius oppositum, & incompossibile. Ex quo apparet quomodo sit verum, quod aliqua dicantur esse unum transcendentem, & tamen plura generice, & secundum genus, & sic descendendo usque ad individua. Et hęc dicta sunt de primo articulo.

ARTICVLVS SECUNDVS

PRINCIPALIS.

QUA NTVM ad secundum Articulum principalem &c. Pro declaratione distinctionis qua distinguuntur intellectus in agentem, & possibilem, est aduertendum, quod intellectum agens secundum Sco. dicitur actius, & productius. Actius, pro quanto respicit passum, quod est intellectus possibilis. Productius pro quanto respicit actum intelligendi, & aliquam formam productam in ipso intellectu possibili, vnde intellectus agens non dicitur productius, quia producat intellectum possibilem, sed solum ex ratione praedita, quia producit aut actum intelligendi, aut speciem intelligibilem in intellectu possibili. Et non dicitur actius, quia agat in actu intelligendi aut in speciem, sed quia agit in intellectu in possibilem.

Intellectus etiam possibilis dicitur tripliciter secundum Doc. dicitur uno modo passivus, secundo modo receptivus, & tertio modo operatus. Dicitur passivus in ordine ad intellectum agentem, in quantum est actius. Dicitur receptivus in ordine ad actum intelligendi & ad speciem quam recipit. Non enim intellectus possibilis recipit intellectum agentem, sed speciem intelligibilem aut actum intelligendi, ergo in ordine ad ista dicitur receptivus.

ceptitus. Intellectus possibilis ultimo modo dicitur operatius, pro quanto formaliter intelligit componit & dividit & discurrit. Vnde formaliter operari in ipso est suum proprium intelligere. **Iste** tres rationes in intellectu possibili sic se habent quod duæ primæ, scilicet ratio passivi & ratio receptivi dicunt imperfectionem, quod enim aliquid patiatur ab aliquo recipiendo aliquam perfectionem; hoc arguit imperfectionem in ipso, quod etiam aliquod passum recipiat in se aliquid receptibile, hoc etiam dicit imperfectionem, quia receptivum & receptabile semper distinguuntur essentialiter, & vnum non includit reliquum per identitatem, quæ distinctio essentialis arguit maximam imperfectionem, & propterea non ponitur in diuinis. Sed tertia ratio intellectus possibilis quæ est esse operativum seu formaliter operari, non ponit aliquam imperfectionem, immo perfectionem, & ita ponitur in diuinis intellectus sub ratione operativi, & non sub ratione passivi aut receptivi. Consimiliter quantum ad rationes competentes intellectui agenti, esse productivum dicit perfectionem in tali intellectu, sed esse actuum dicit imperfectionem. Primum patet ex sententia philosophorum ponentium nobilissima entia habere aliquam causalitatem productivam respectu istorum inferiorum, ergo esse productivum non ponit imperfectionem in eo cui competit talis ratio productivitatis, sed esse actuum in intellectu & in aliquo cuicunque competit, ponit imperfectionem ex parte acti & ex parte passi, quia passum in quantum passum, ut dictum est, dicit imperfectionem. Similiter actum in quantum actum ponit distinctionem essentiale, & propter hoc remouetur à deo, quod habeat intellectum actuum ad intra, tamen quia ibi non est passum, tum quia ibi non est distinctio essentialis, sed bene in deo ad intra ponitur intellectus agens sub ratione productivi.

Secundo notandum est pro intelligentia propositionis Arist. 3. de anima, text. comm. 18. vbi habet, quod intellectus agens est omnia facere, quod duæ sunt rationes competentes intellectui agenti, ut colligitur de mente Comm. ibidem, quarum una est facere potentia intelligentia, gibilita,

gibilia, actu intelligibilia, alia est facere potentia intellecta actu intellecta. Illud obiectu dicitur esse potētia intellegibile quod habet esse in phantasmate repräsentatu, & phantasma est improportionatū mouens respectu intellectus possibilis quum sit materiale & extensum, & intellectus possibilis immaterialis & inextensus, & ideo tale obiectum relucens in phantasmate non est actu intelligibile, quod possit potentia propinquā mouere intellectum possibilem, sed solum in potentia remota. Obiectum repräsentatum per speciem intelligibilem dicitur esse actu intelligibile, quia species repräsentans est proportionatum mouens respectu intellectus possibilis, & hoc est quodd̄ inquit ibi Comment. 3. de anima, comment. 18. quodd̄ officium intellectus agentis est transferre obiectum de ordine in ordine, hoc est de ordine materialium & corporalium ad ordinem spiritualium & immaterialium. Quoniam tale esse habet obiectum in repräsentatiō & in specie, quale esse habet ipsum representatiuum. Sed phantasma quod est species repräsentans habet esse materiale & extensum, ergo & obiectum representatiuum per ipsum habet sic esse materiale & extensum. Et similiter dicendum est de specie intelligibili & obiecto representato per talem speciem, ita quodd̄ sicut species intelligibilis habet esse immateriale, sic obiectum representatum per ipsum habet consimile esse.

Ex quo sequitur quodd̄ ibi est duplex translatio quantum una est realis, & altera metaphorica. Prima est, qua intellectus agens de phantasmate producit speciem intelligibilem, & ista est translatio seu productio realis, alia en metaphorica qua obiectum transfertur metaphorice & similitudinarie ad talem esse, quale habet ipsum representatiuum, ut dictum est. Ex quo apparet quid sit intellectus agens, & qualis sit eius operatio.

Aduertendum vterius, quod intellectum agentem esse omnia facere, potest intelligi vel quantum ad primam operationem quae est facere potentia intelligibilia actu intelligibilia, vel quantum ad secundam, quae est facere potentia intellecta actu intellecta. Si primo modo,

hoc

hoc potest intelligi, quod de quoconque intelligibili pos-
sit abstrahere speciem intelligibilem ipsum formaliter
repräsentantem. Et si sic, hoc dictum est falsum, & apud
philosophos, & apud theologos, quia à relationibus & re-
spectibus non potest intellectus agens abstrahere spe-
ciem intelligibilem, sed solum ab absolutis. Si vero tu in-
telligas quod respectu cuiuscunque obiecti intelligibilis
possit abstrahere speciem ipsum formaliter vel virtuali-
te repräsentantem, sic intellectus agens est omnia face-
re, propterea, quia nihil intellectus possibilis potest intelli-
gere, nisi per a iquā speciem quæ sit formaliter vel vir-
tualiter repräsentatiua, & isto modo species absoluti vir-
tualiter repräsentat respectum & relationem, secundum
Theologos intellectus agens non est omnia facere quod
possit de quoconque obiecto abstrahere speciem intelligi-
bilem etiam si sit absolutum quia secundum San. Tho.
in prima parte, q. 12. artic. secundo, non potest abstrahi
species intelligibilis quæ sit formaliter repräsentatiua
essentiaz diuinaz immo etiam de substantijs immateria-
libus secundum Sco. & etiam de substatiis materiali non
potest abstrahi species aliqua formaliter repräsentans
talia obiecta. Ratio primi dicti est, quia species adæqua-
tur obiecto, nulla autem creatura potest adæquari essentiaz
diuinaz, ergo nulla species intelligibilis in nobis po-
test haberi de essentia diuina. Ratio secundi dicti est,
quia intellectus agens non abstrahit nisi à phantasiabili-
bus, & ex consequenti à sensibilibus. Sed tales substatiæ
prædictæ non sunt phantasiabiles, neque sensibiles, ergo
non possunt habere propriæ speciem in intellectu. a sum-
ptum autem quod intellectus abstrahat à phantasiabili-
bus & sensibilibus apparet per hoc, quod nihil abstrahit in-
tellectus nisi à phantasiabibus, sed phantasmatæ sunt à sen-
sibilibus, dicente Arist: 2. de anima circa finem. Est au-
tem phantasia motus factus à sésu secundū actū: ergo phan-
tasia non mouetur nisi à sensibilibus, substantia autem si-
ue sit materialis siue immaterialis non est sensibilis, quia
est sententia Commen. 2. de anima. Sensus non se pro-
fundat usque ad substantiam rei, ergo substantia non est
phantasiabilis, quare sequitur propositum, quod non ha-
bet

het propriam speciem in intellectu.

Pro intelligentia huius quod est intellectum possibilem omnia fieri potest intelligi quod possit recipere omnem actum intelligendi de quocumque intelligibili, & sic est uerum secundum mentem philosophi, quia intellectus est totius entis, & secundum omnem ambitum entis vel potest intelligi quod intellectus possibilis sit omnia fieri quod de quocunque possit habere aliquem actum intelligendi, sed non omnem. Et illo modo conceditur a theologis intellectu possibilem esse omnia fieri, quia licet de quocunque intelligibili possit recipere actum intelligendi ex naturalibus quantum ad rationes generales & communes, vel quantum ad illas rationes que sunt abstrahibiles a sensibilibus, non tamen quantum ad rationes proprias & specificas, & quantum ad respectum qui terminatur ad deum sub propria ratione destatis.

Ulterius pro intelligentia huius quod ponitur in littera, quod intellectus agens, & intellectus possibilis sunt duas formalitates. Aduertendum est quod intellectus agens potest capi duobus modis, uno modo pro intellectu: cuius est abstrahere speciem intelligibilem, alio modo potest accipi intellectus agens, pro intellectu cuius est causare effectuē intellectionem sive actum intelligendi. Si primo modo capiatur intellectus agens, sicut talis intellectus, & intellectus possibilis sunt duas potentias formaliter distinctae ex natura rei, & habent distinctas formalitates. Si vero capiatur intellectus agens pro illo intellectu cuius est causare actum intelligendi, & dicatur quod intellectus possibilis concurrat actiue ad actum intelligendi, ut sustentat Scot. in quolibet, q. 15. & in primo sententiarum dist. 3. q. 7. de notitia genita, tunc intellectus agens & possibilis non sunt duas potentias formaliter distinctae ex natura rei, neque habent duas formalitates ut declarat Scō. in quolib. q. dicta.

Notandum tamen quod potentia potest capi vel pro respectu potentialis, vel pro fundamento respectus. Si primo modo, tunc intellectus agens & possibilis (dato quod idem intellectus causet in seipso actum intelligendi) distinguuntur formaliter & sunt duas potentias respectiue

Et ius intellectus agens & possibilis, & hoc quia aliis est respectus potentialitatis passiuꝝ. Qui duo respectus appellantur duꝝ potentiaꝝ respectiuꝝ, qui respectus ultius fundantur in vno & eo dem respectu absoluto, quod est substantia intellectus possibilis seu ipsa potentia fundamentalis. Si vero capiatur potentia profundamento proximo potentialitatis, intellectus agens & possibilis. (Cum sint vnum & idem absolutum ex natura rei simpli citer indistinctum) sic non sunt duꝝ potentia formaliter distincte; & hoc secundum Scot. in prefata quæst. quolibet.

Pro intelligentia quomodo est duplex actus intellectus est aduertendum quòd triplex est actus in intellectu, quidam est actus rectus, quidam reflexus, quidam collatiuus. Actus rectus est ille qui directe terminatur ad obiectum extra, & habet tendentiam in obiectum ipsum ut in terminum. Actus reflexus est actus qui terminatur ad actum præexistentem in potentia & habet relationem tendentiaꝝ, vel tendentiam in ipsum. Quæcunque vero talis actus reflexus habet tendentiam in potentiam cognoscentem, in quantum cognoscens est, quandoque vero habet tendentiam in obiectum in quantum est cognitum. Exemplum primi, si intelligo me intelligere iste terminatur ad ipsum intelligere tanquam ad terminum. Exemplum secundi: Si intelligo me intelligentem, tunc iste terminatur ad me sub ea ratione sub qua intelligo. Exemplum tertij, si intelligo me intelligere lapidem, iste actus terminatur ad lapidem ut intellectum, ita quòd actus potest esse conuersiuus & reflexus, & super seipsum intelligentem & super actum intelligendi, & super obiectum intellectum, in quantum est intellectum. Actus autem collatiuus est actus quo comparatur vnuꝝ obiectum ad aliud, & hoc est satis manifestum.

Notandum vltierius pro intelligentia tertij notati quod ratio capitur duobus modis, uno modo capitur ratio pro ratione obiectua, alio modo pro eo quod est forma literatio. Primo modo dicimus quòd diffitio est ratio obiectua, de qua ratione facit mentionem Arist. in definitione

nitione vniuersorum & æquiuocorum quando inquit.
 vniuoca sunt illa q[uod] uerum ratio &c. Similiter in 7. metaph. cap. de partibus definitionis, tex. comment. 33. habet Arist. quod sicut ratio ad rem, ita partes rationis ad partes rei. Similiter omnis conceptus obiectivus qui potest terminare actum intelligendi ex natura rei, appellatur ratio apud Ari. Et isto nomine tititur 5. meta. c. de fal. tex. comm. 34. vbi habet quod ratio in se falsa, est de omni falsa, & ratio in se vera est conceptus qui non includit partes ad se inicere repugnantes. Alio modo capitur ratio & secundo modo principaliter pro ratione formalis, seu p[ro] eo q[uod] est formaliter ratio, & hoc duobus modis, vel pro ratione quæ est actus primus vel pro ratione q[uod] est actus secundus. Si ratio capiatur pro actu primo, sic accipitur p[ot]entia ratiocinativa, q[uod] est formaliter potentia rationalis, & talis ratio, quædā est vniuersalis, quædā particularis. Ratio vniuersalis est intellectus qui discurreat & ratiocinatur circa vniuersalia. Ista autem potentia rationalis capiatur ab Arist. duobus modis, uno modo pro potentia cuius est rationabiliter discurrere etiam circa vniuersalia. Alio modo pro potentia, cuius est rationabiliter eligere & determinare de agibili, primo sic est intellectus potentia rationalis per essentiam, quia eius sic est discurrere circa vniuersalia, secundo modo voluntas dicitur rationalis per essentiam, quia eius est eligere, quium sit potentia electiva, quia eius est determinare ad alterum op[er]itorum, vt est de mente Aristot. 9. metaphysic. text. commen. 10. Quam sententiam habet ipse Commen. in prefato commen. volens, quod potentia quæ est oppositorum sicut est intellectus, determinatur ab appetitu. Si vero ratio capiatur pro ratione particulari, sic vel capiatur pro potentia ratiocinante circa particularia, & talis est ipsa cogitativa, vt habet videri in 2. de anima à Commen. & etiam in tertio. Vel capitur ratio particularia pro potentia collativa, & isto modo non solum cogitativa, verum etiam imaginativa & sensus communis possunt appellari ratio, quia quælibet istarum potest operari circa obiectum, non solum in se, verum etiam in ordine ad aliud, referendo unum ad reliquum, quod appareat
 de

de sensu communi, qui ponit differentiam inter extrema sensibilia, in quantum sensibilia sunt, & præacceptas vnum sensibile magis quam reliquum, quod non est sive actu collatiuo, quo comparat unum obiectum ad reliquum. Ratio si capitur pro ratione formalis, quæ est actus secundus, sic accipitur pro discursu, quo potentia di scursiva formaliter discurrat à præmissis ad conclusionem, capitur et pro ipso actu collatiuo quo unum obiectum refertur ad reliquum. Quod autem iste actus collatiuus dicitur esse ratio aut actus rationis, apparet de mente Sco. in primo sententiarum, dist. 45. q. vniuersal. vbi vulnus quod potentia volitiva, & quæcunque alia quæ sit collatiua, possit causare rationem & distinctionem rationis. Ultimo modo ratio capitur pro forma ut est de mente Aristo. 3. meta. text. commen. tertij vbi appellat speciem & formam donum rationem. Et forma dicitur esse ratio, quia omne illud, quod est principium agendi actione reali vel actione intentionalis, dicitur ratio agendi, sed forma sic est principium respectu veriusque actionis, & maxime est principium cognoscendi rem cuius est forma. Igitur forma sic potest dici ratio.

Pro intelligentia primæ conclusionis in qua ponitur quid sit idætas rationis. Est aduertendum, quod duplex est conceptus, unus ex parte rei, quæ concipiatur alius ex parte intellectus. Ex parte intellectus duobus modis potest accipi conceptus iste. Vno modo ipsa intellectio appellatur conceptus, quæ intellectio est illud, quo intellectus inteligit, & concipit obiectum. Secundo modo cognitio passiva, qua obiectum concipiatur, & cognoscitur appellatur conceptus, & ipsa intellectio, qua intellectus intelligit dicitur conceptus. quia per ipsam intellectus concipit obiectum, & ipsa cognitio passiva etiam appellatur conceptus, quia per ipsam obiectum concipiatur ab intellectu. Primus conceptus, qui est intellectio, est ens reale, & absolum de prædicamento qualitatis. Secundus conceptus, quæ est ipsa cognitio passiva, est ens rationis respectus etiū, & non absoluū, & non est nisi respectus rationis derelictus in obiecto, ex applicatione intellectus ad ipsum obiectum.

Secundo

Secundo notandum est, quod quando intellectus intelligit aliquod obiectum puta lapidem intelligentia simplici est considerare duo in lapide intellecto, scilicet naturam lapidis, quae intelligitur, & ipsum esse cognitum, quod acquirit lapis ab intellectu: natura lapidis, quae intelligitur est ens reale, sed esse cognitum est ens rationis, ut dictum est, & quia unumquodque ens consequitur sua propria unitas, naturam lapidis, quae intelligitur, consequitur unitas realis. Ipsum esse cognitum consequitur unitas rationis, quoniam quale est ipsum esse, talis est unitas consequens esse. Unitas autem quum sit proximum fundamentum identitatis ex s. Meta. cap. de ad aliquid. Unitas consequens esse cognitum est fundamentum identitatis rationis. Unitas autem consequens naturam lapidis quae intelligitur est fundamentum identitatis ex natura rei. Ex quo sequitur propositum, quod quando intellectus aliquid intelligit intelligentia simplici, non comparando, aut referendo illud, quod intelligit ad aliud (cum habeat conceptum indistinctum omnino ex parte rei, & ex parte ipsius intellectus non distinguenter ipsum obiectum ab alio) obiectum, ut habet esse cognitum per unitatem consequentem tale esse cognitum, fundat identitatem rationis. Et hoc est, quod dicitur, quod omnia ista, quae concipiuntur, per se, perfecte tertij modi, hoc est in se, & solitare cognoscendo ipsa, & non referendo ad alia, dicuntur fundare identitatem rationis.

Et ex hoc apparet qualiter sit verum illud, quod dicitur Scotista, quod identitas rationis est absolutissima, hoc est non dependens ab actu collatiuo intellectus aut alterius potentiae collatiue. Vnde absolutum potest intelligi duobus modis, uno modo ut distinguitur contra respectuum, alio modo, ut distinguitur contra dependens. Si primo modo capiatur absolutum, identitas rationis non est absolutissima, quia est respectus rationis. Si uero capiatur absolutum secundo modo, sic est absolutissima, hoc est independens independentia opposita dependentiae qua dependet eius oppositum, quod est distinctio rationis, quae dependet ab

s. Met. t.
com. 20.

ab actu collatiuo , & constituitur in esse per eadem actum , sed identitas rationis est absoluta ab omni talii dependentia.

Sed hic insurgit vna difficultas. Nam certum est quod identitas rationis est relatio , & relatio est inter extrema quae sunt fundamentum & terminus identitas autem rationis est eiusdem ad se, sed nulla relatio est eiusdem ad se nisi sit per actum collatiuum intellectus , ergo identitas rationis dependebit ab actu collatiuo intellectus, vel alterius potentiae collatiuæ.

Et confirmatur per Arist. 5.meta.cap.de eodem , & est tex. non habens commen. immediate sequens tex. Comment. i 5. Identitas est vno modo quando intellectus , vtitur uno vt duobus . Ex quo sequitur quod secundum Arist. identitas quæcumque est inter aliqua duo , & ideo si est eiusdem ad se, hoc erit per actum collatiuum intellectus.

Ad hoc respondeatur, quod duplex est relatio, quedam est relatio actualis, quædam aptitudinalis seu fundametalis. Relatio actualis sive sit realis, sive rationis , semper est inter aliqua duo extrema in actu , aut secundum rem, aut secundum considerationem intellectus . Si sit relatio aptitudinalis est inter aliqua duo extrema in actu solum in aptitudine & in potentia, ita, quod non requirit extrema actualiter, existentia, sed solum potentia liter . Si loquamur de relatione actuali, dicimus, quod identitas rationis actualis non potest fundari in obiecto cognito cognitione simplici , propterea, quia obiectum appræhensioni simplici appræhensione , vt sic cognitum, non est aliqua duo in actu per considerationem intellectus, sed identitas quæ fundatur, in tali obiecto , sic cognito (quæ est identitas rationis) est identitas aptitudinalis, & fundamentalis , pro quanto fundatur super unitatem eius. quod potest esse aliqua duo in actu per considerationem intellectus, quia intellectus potest vti uno & eodem , vt fundamento & termino identitatis, & tunc vtitur uno vt duobus eo modo quo loquitur Arist. 5.meta. loco præallegato.

Ex quo nos concludimus, q. licet in tali obiecto sic appræhensor

præhensio fundetur identitas rationis aptitudinalis, non tamen actualis, quia ista solum est in illo, quod consideratur ab intellectu in quantum consideratum est, & per considerationem alteri comparatur, ex quo apparet quid sit identitas rationis &c.

Ex quo infertur unum corollarium, quod non datur identitas rationis actualis sine actu collatiuo intellectus, hoc patet ex dictis, quia quum talis identitas sit relatio rationis, est inter aliqua extrema comparata adinuicem per actum collatiuum intellectus.

Pro intelligentia secundæ conclusionis notandum est quod prima via & maxima ad demonstrandum distinctionem inter aliqua, est via contradictionis. Et hoc supponendo quod contradictionis sit maxima oppositio & simpliciter prima, quod sit, prima patet quia presupponitur ab omnibus alijs, quod sit maxima, de hoc est difficultas. Tamen pars affirmativa tenetur à Francisco de mayro. in consiliatu, dist. 38. quæst. vlt. & Landulpho in 4. sen. dist. 1. quæst. 1. licet Burleus teneat oppositum. Et hic concluditur quod distinctionis rationis est inter illa quæ secundum aliquid esse rationis sunt fundamenta contradictionis, sicut in propositione in qua idem prædicatur de seipso, vbi idem secundum rem & ex natura rei fundat duas intentiones secundas oppositas, vel saltem disparatas, sicut sunt intentio subiecti & intentio prædicati, in ista propositione homo est homo, vbi idem est subiectum & non subiectum, ut à parte prædicati, & similiter idem est prædicatum, ut est à parte prædicati, & non prædicatum, ut à parte subiecti.

Pro intelligentia quomodo inter entia realia & rationis est distinctionis rationis, est aduertendum quod (quum distinctionis sit relatio mutua) in utroque extremo potest fundari super ente reali, & terminari ad ens rationis, & econtra. Si fundetur in ente reali ad ens rationis, potest probari talem distinctionem esse distinctionem rationis duplice via, una est dependentia ad ens rationis quoniam quo modo relatio dependet ab extremis, quæcumque dependet ab ente rationis de necessitate est ens rationis quia dependentia semper est ad prius & ad perfectius.

M Ex

Ex qua via probatur non tantum distinctionem fundatam in ente reali , & terminatam ad ens rationis esse ens rationis , verum etiam relationem fundatam in ente rationis , & terminatam ad ens reale . Quia quum & que bene relatio dependeat à fundamento sicut à termino si dependebit à fundamento rationis , necessario sequitur ipsam esse ens rationis . Et ita ista via est generalis omnibus distinctionibus rationis . Sed alia via specialis ad probandum distinctionem rationis est ex habitudine ad terminum , quia quum relatio includat habitudinem ad fundamentum tanquam aliquid quod est passio eius & competit per se ei in secundo modo , & habitudinem ad terminum tanquam aliquid quod competit ei per se in primo modo , essentialius potest probari distinctionem rationis esse ens rationis per habitudinem ad terminum . Assumptum autem de habitudine ad terminum quod competit per se in primo modo relationi , appareat per Aristo. in prædi. ca.de ad aliquid , & vbiunque diffinit respectum per habitudinem ad terminum & non ad fundamentum , ergo illa distinctio quæ fundabitur in ente reali & terminabitur ad ens rationis , necessario erit ens rationis ex habitudine ad talem terminum .

Sed hic insurgit difficultas . vtrum distinctio fundata in ente rationis & terminata ad ens reale (scilicet distinctio quæ fundatur in ista intentione quæ est genus , & terminata ad animal quod est intentio prima) possit probari esse ens rationis ex habitudine ad terminum .

Et respondetur quod sic , præsupponendo primo , quod distinctio habet inherentiam ad suum fundamentum quæ est eadem realiter sibi sicut per se passio est eadem subiecto cuius est passio . Præsupponitur secundo quod inherientia si sit ens rationis , & identificantur suo fundamento de necessitate fundamentū erit ens rationis , quia quocunque est ens rationis non potest identificari enti reali . Isto stante arguitur sic , inherientia distinctionis quæ est fundata in ente rationis , est eadem sibi realiter , sed ista inherientia est ens rationis , ergo & distinctio erit ens rationis . Assumptum probatur , quia inherientia talis distinctionis

ratiōnēis fundatur in distinctione , & terminatur ad ipsius ens rationis , ergo habet habitudinē ad terminūm : omnis sed omnis relatio quā habet habitudinem ad terminūm rationis est ens rationis , ergo ista inherentia quā talem habet habitudinem ad ens rationis , erit ens rationis , consequentia patet propterea quia inherentia distinctionis fundatur in distinctione , & terminatur ad illud in quo fundatur distinctio , & tale est ens rationis , ut dictum est , ergo propositum . Et sic patet ista via .

Pro intelligentia quā sit distinctio rationis naturę ratiocinabilis . Notandum est quodd distinctio quā est à natura ratiocinabili , est distinctio naturae circa quam potest intellectus ratiocinari de qua intellectus potest venari multos conceptus , ut illo natura dicatur esse ratiocinabilis quā potest causare de se multos conceptus , in intellectu possibili siue reales siue rationis . Modo idem simplex in re omnino non potest causare multos conceptus in intellectu , nisi per actum collatiuum intellectus . Probatur assumptum quia unum obiectum naturaliter agens in intellectum possibilem dispositum ad eius intellectionem , non causat , nisi unicum cōceptum , quia quum agat secundum ultimum virtutis suę causat omnem conceptum , quem potest causare , ergo cum sit unicum in re causabit unum conceptum de se . Probatur hoc , quia uniores nata est facere unum conceptum adæquatum , quia alias non esset unum cognoscibile , sed ipsum conceptum sibi adæquatum formando , videtur immutare intellectum quantum natum est ipsum immutare , ergo non formabit nisi unum conceptum , & ita non alium & aliū . Ex quo sequitur quod si formabit alium & alium conceptum , hoc erit præcise per actum collatiuum intellectus . Quod si detur quod facit alium & alium conceptum , obiectum non erit unum & simplex in re , sed de necessitate oportet dare quod in ipso sit aliqua distinctione ex natura rei , præcedens omnem actum intellectus . Et ita quod tu dicas esse distinctionem rationis à natura ratiocinabili dico eam distinctionem esse à natura ex parte rei .

Pro declaratione quomodo intellectus sit falsus qui intelligit rem aliter quam sit , dicendum est quod ille in-

Intellectus qui sic intelligit intellectione composituā aut diuisiuā est falsus.

Pro quo est notatum quod operatio intellectus est duplex, quædam est incompleta. vt est de mente Arist. 3. de anima, text. c. 21. Operationi incomplexæ non opponitur falsitas sed solum priuatue ei opponitur ignorantia. Sed operationi complexæ opponitur ignorantia priuatue, & falsitas positivæ & contrarie.

Aduertendum tamen quod operatio incompleta, quædam est circa quidditatem simpliciter simplicem intelligendo per talēm quidditatem illam, scilicet quæ non habet conceptum resolubilem in aliquem priorem conceptum quidditatum, sicut conceptus entis suarum passionum differentiarum ultimarum, & suorum modorum per quos contrahitur ipsum ens. Alia est quidditas non simpliciter simplex, sed constituta, & est ipsa quidditas resolubilis in aliquos conceptus seorsum conceptibiles. Si loquamur de intelligentia quæ est circa quidditatem primo modo, intellectus intelligens talēm quidditatem semper est verus, & in ipso non cadit deceptio & error, & secundum hoc potest intelligi illud Arist. 9. metaph. text. comm. 22. quod intellectus circa quod quid est, semper est verus. Et hanc eandem sententiam habet. 3. de anima, tex. comm. 26. vbi vult quod intellectus circa quod quid est sic est verus, quemadmodum sensus circa propria sensibilia. Si loquamur de quidditate composita, licet intellectus simplici intellectione apprehendens ipsam quidditatem, non sit formaliter falsus, tamen potest bene esse falsus virtualiter, & est quando intellectus apprehendit quidditatem sub ratione aliqua sibi repugnante & contradicente, sicut quando intellectus intelligit simplici apprehensione hominem irrationabilem. Et hoc modo locutus est Arist. 5. metaph. ca. de falso, vbi vult quod ratio in se falsa est de omni falso. Modo falsitas istius rationis in intellectu non est falsitas formalis, sed est falsitas virtualis. Sicut exempli gratia, homo irrationalis non est complexio formalis, quemadmodum est illa quæ exprimitur per hoc verbum substantiū, est scilicet, dicendo homo est irrationalis, sed solum est complexio

plexio virtualis, ita quod qualis est complexio falsa, talis est falsitas consequens talem complexionem. Ad prepositum applicando, quem intelligentia simplici & incomplexe non opponatur falsitas eo modo quo dictum est intelligere re aliter quam sit intellectione simplici, nulla est falsitas, quae intellectio est solum praecisa & abstractiu, considerando aliquod unum abstractum ab alio, non considerando illud a quo sit abstractio, quemadmodum mathematicus abstrahit lineam a materia sensibili. Sed intelligere rem aliter quam est, intelligentia compositua aut diuisua. (& hoc intelligendo aliquam complexionem formalem vel virtualem) iste intellectus est falsus formaliter vel virtualiter. Nec sequitur intelligo rationem abstractam ab aliquo (puta lineam a materia sensibili) non intellecta materia sensibili, igitur intelligo lineam esse sine materia sensibili, consequentia non valet permutas enim abstractionem simplicem veram, & non mendacem in abstractionem diuisuā & medacem, de quarum prima habetur. 2. phy. tex. cō. 18. quod abstrabentū non sit mendacium, & sic patet ad articulū.

Pro declaracione secundi articuli partialis secundi articuli principalis, præter distinctionem entis quam dant auctores formalitatum, est aduertendum quod res & ens capitur tribus modis. Vno modo pro omni ente quod habet esse, vel potest habere esse extra animam, & isto modo loquitur Auic. primo metaph. c. 5. quod ens & res sunt communia omnibus decem generibus, quod non est intelligendum quod ens præcise quantum ad eum sic sit commune, quia certum est quod apud omnes est unus conceptus rei & entis indifferens ad omnia decem prædicamenta, qui conceptus non variatur, quamvis voces & nomina (significantia in diversis linguis tamē conceptū) variētur, quia primo periphermeias conceptus sunt idem apud omnes, sed non voces significantes conceptus. Secundo potest accipi ens & res ut distinguuntur contra modum & circumstantiam rei, & isto modo nos dicimus q̄ illa que important habitudines & respectus non sunt ens & res, sed isto modo sumptum ens conseruitur cum absoluto, & sic substantia, quantitas & qualitas

tas tantum dicuntur res & ens. Cætera autem dicuntur aliquid rei. Isto modo accepit Boetius in li. de trini. patet inquit quæ sunt differentiae prædicationum, aliæ quidem quasi rem monstrant, aliæ quidem quasi circumstantiam rei, quia ista prædicantur sic quod secundum se rem aliquam monstrant. Ista vero non esse, sed extinsecus aliquid apponunt. Vult enim quod illa quæ importat habitudines, & respectus nō prædicant esse isto modo sumendo esse, sed solum circumstantiam & modum entis. Vnde vocat circumstantias entis ipsas habitudines. Tertio modo poterunt capi ens & res pro eo cui per se primo competit esse, eo modo quo loquitur Aristot. de ente. 7. metaph. text. comment. 2. vbi vult quod accidentia non sunt entia nisi quia entis cui per se primo competit esse, quod quidem ens est substantia, sic etiam loquitur in eodem. 7. ipse Aristot. tex. commen. 14. vbi vult quod qualitas & cætera accidentia non sunt entis, nisi eo modo quo logici dicunt, non ens esse ens, logici enim dicunt quod non ens est non quidem simpliciter, sed non ens, sic etiam accidentia non sunt entis cui per se primo competit esse, sed sunt huius entis. Ex quo concludimus quod ens acceptum isto tertio modo est ens reale, & ex natura rei, quia est ens extra animam non dependens ab operatione animæ in fieri & in conseruari. Sed in primo membro accipitur ens communissime & res. In secundo accipitur strictius. In tertio membro strictissime. Ex quo apparet quomodo accipiatur illud quod est res, & quomodo accipiatur aliquid rei.

Pro intelligentia quomodo ens dicatur quidditative de absoluto & respectivo est aduertendum quod ens prius dividitur in absolutum & respectuum, quæm dividatur in 10. genera generalissima. Ex quo sequitur quod quum ens prædicetur de primis partibus suis subjectiis quæ non sunt simpliciter simples, sic prædicatur quidditative de absoluto & respectivo, quæ mediant inter ens, & 10. genera.

Sed hic oritur difficultas, quia si ens prædicatur in quid de absoluto & respectivo quæ mediant inter ens & decem prædicamenta, igitur prædicamenta non erunt

erunt genera generalissima, consequens est falsum, ergo antecedens, consequentia probatur quia absolutum & respectuum prædicantur in quid de differentibus specie, ergo quodlibet prædicamentum habebit genus supervenientis.

Ad hanc difficultatem est responsio communis quod quodlibet istorum, absolutum & respectuum est transcendens, quia nullum contrahitur ad prædicamenta per differentias essentiales sed tantum per modos.

Sed contra quia Scot. ponit in 7. meta. quod si inherētia accidentis esset de essentia accidentis, quantitas, qualitas, & relatio non essent generalissima & consequentiam probat, quia inherētia videtur esse eiusdem rationis in omnibus accidentibus, igitur si est de essentia ipsorum, ab ipsis poterit abstrahi unus conceptus communis dictus in quid de ipsis, qui esset inferior conceptu entis, & superior eis, omnis talis inquit ipse est conceptus generis, igitur &c.

Ad hoc respondeatur quod absolutum quod est commune substantiæ qualitati & quantitati non potest esse genus quia est indifferens ad finitum & infinitum, & nullum tale potest esse genus, vt est de intentione Doctoris subt. in 8. dist. 1. q. 3. nec obstat quod ens finitum contrahitur ad decem genera, quia quodlibet quod est in genere sit finitum, non tamen quodlibet dictum de generibus est finitum, vt patet: absolutum, ergo quod dicitur de substantia quantitate & qualitate est transcendens.

Sed dubium est de respectu vtrum posit saluari quod non sit genus, potest probabiliter dici quod respectus communis qui dicitur de respectu creato & increate necessario est transcendens, quia sicut quod est indifferens ad finitum & infinitum formaliter non potest esse genus, ita quod est indifferens ad finitum & infinitum identice non videtur posse esse genus, quia de necessitate si est genus, est actualiter finitum cum sit contrahibile per differentias essentiales, & quodlibet tale est finitum, quod est huiusmodi non potest identificari realiter infinito.

Et ad rationem Scoti dicitur quod posita ista hypothese

L 4 si quod

Si quod inherentia esset de essentia accidentis siue abso-
luti siue respectiui, tunc hoc, quod dico inherens esset ge-
nus ad accidentia, quia diceretur in quid de omnibus
istis, ut quoddam commune ad omnia ista, & necessario
importaret naturam limitatam, & finitam, quia inher-
rens necessario est dependens, & per consequens finitus,
igitur nihil prohiberet ipsum esse genus.

Sed contra, quia hoc idem sequitur ad positionem
Doctoris, quia inherentia aptitudinalis est passio acci-
dantis denominatiue sumpti, ut vult ipse in quarta dist.
12. quia omnis passio in sequitur aliquod subiectum, cui
competit per se prius quando talis passio est eiusdem ra-
tionis in multis, sicut est in proposito (ut patet) tale su-
biectum in proposito non est nisi aliqua natura commu-
nis omnibus accidentibus, quare &c.

Ad hoc dicit Scotus, quod inherentia est in aliquo de-
terminato genere tanquam species, cum sit respectus ex
trinsecus adueniens, ut declarat ipse in praæallegata. q.
Et tunc respondeatur ad argumentum, quod si inherens
est commune ad 9. genera, est tantum commune per de-
nominationem, & non est inconueniens, quod aliquid
vnius generis denominet aliquid alterius, & tunc euadi-
tur hoc, quod sit genus ad nouem genera.

Sed contra, quia ponitur, quod inherentia est passio
accidentis, & passio non potest esse species, quia talis
passio non est per se directe in genere.

Ad hoc respondeatur, quod oportet probare, quod
passio, ut formaliter distinguitur à subiecto, non possit es-
se species alicuius generis, licet ut passio ut identice ea-
dem non possit esse directe species in genere, & sic forte
intellexit Scotus ubi supra. Dimitendo tamen istam dif-
ficultatem breuiter respondeo, quod inherentia siue po-
natur pertinere ad genus actionis siue passionis, ut deter-
minat Sco. loco praæallegato est passio. Et cum tu dicis,
consequitur aliquam naturam communem, concedo, &
dico, quod est natura actionis aut passionis. Et cum tu in-
fers, ergo ista natura erit communis nouem generibus,
concedo, quod est communis denominatiue non quiddi-
tatiue, & tale commune est actio aut passio, & sic nihil
mali

ma si sequitur. Aduertendum tamen, quod illa proposi-
tio, quod conuenit pluribus, & non vni per alterum com-
petit per aliquam naturam cui per se primo competit,
non habet veritatem nisi in passionibus limitatis, & spe-
cificis, non in transcendentibus, ut dicit Franciscus in cō-
flatu, & in prologo. q.3. in hærentia secundum ipsum po-
neretur passio trascéndens, quare, &c. Consimiliter præ-
dicatur ens de materia, & de forma quidditatue, ut ha-
bet Sco. in 3. dist. 1. q. 3.

Aduertendum tamen, quod materia, & forma possunt
capi pro suis realitatibus ultimatis, hoc est pro suis esse
tuis simplicibus, scilicet materia prima, ut est pura, & nu-
da materia seu potentia, & nullo modo composita, ex ali-
qua forma sibi adveniente. Similiter forma pro sua sim-
plici actualitate, ut non est aliquo modo forma compo-
site eo modo quo loquitur Commen. 1. Physicorum. Com-
men. primo. Quæ enim sunt præter materiam primam,
& ultimam formam, sunt materiæ composite, & formæ
composite. Vel possent capi ista duo pro essentijs compo-
sitis ex utriusque realitate. Si primo modo ens non præ-
dicatur de ipsis, ut tenet Scot. in 2. dist. 12. q. 1. Qui vult,
quod ista duo, scilicet materia, & forma sunt omnino al-
terius rationis, & primo diuersa. Sed primo diuersa (se-
cundum Aristo. 5. Meta. ca. de eodem, vel diuerso, & 10.
Met. tex. Commen. 12. sunt nihil idem includentia. Ita,
quod nihil vnius est aliquid alterius, ergo materia, & for-
ma sic accepta non includunt aliquid idem quidditati-
tue. Si vero accipiuntur, ut sunt materiæ, & formæ com-
posite, sic eis non repugnat habere aliquid vnum com-
mune quidditatue, quod est ens.

Pro declaracione quomodo aliquid dicatur ens quid-
ditatue est aduertendum, quod illud est ens quidditati-
e, in cuius conceptu formalis includitur ratio entis. Il-
lud autem est ens denominative, & in cuius conceptu for-
malis non includitur ens, sed ipsum includit per modum
adiacentis, & dominantis, licet ipsum includat identi-
ce, & realiter.

Primum probatur, quia prædicari quidditatue de ali-
quo est ipsum prædicare essentiam per modum essentiæ,

sic quod ratio praedicati includatur in ratione *subjecti*
eo modo quo animal dicitur praedicari quidditatiue de
homine.

Secundum declaratur, quia animal praedicatur de ra-
tionali solum per modum adiacentis, & denominantis,
non tamen, quod ratio animalis includatur in conceptu
rationalis, quia semper genus est extra conceptum for-
malem differentiæ, ut habet Arist. 3. meta. t. Comen. 10.
Animal tamen sic praedicatur de rationali, quod est idem
realiter sibi, & est eadem res, licet distinguatur formaliter.
modo ens non praedicatur quidditatiue de modis in-
trinsicis, per quos immediatè contrahitur, quia sicut ge-
nus est extra conceptu formalem differentiæ, & econtra,
ita contrahibile est extra contrahens, & econtra. Simili-
ter ens non praedicatur quidditatiue de suis passionibus,
propterea, quia subiectum (ex 7. Met. tex. Commen. 17.
& 19.) cadit in diffinitione passionis, ut additum, ita, &
diffinitur per ipsum per additamentum, quod autem dif-
finit aliiquid isto modo non est de quidditate ipsius.

Item primo posteriorum de statu principiorum. Pro-
positiones per se non conuertuntur, videlicet, in eodem
modo perceptatis, neque in aliquo alio modo, quia tunc
non daretur status in principijs. Ex quo cœcluditur, quod
ens non potest includi in passionibus quidditatiue. Ne-
que etiam potest includi in differentijs ultimis, quia om-
nes differentiæ differentium habent reduci ad aliqua
primo diuersa, ex sententia Arist. 5. meta. ut allegatum
est supra. Igitur differentiæ ultimæ sunt primo diuersæ,
& si sic sequitur, quod nihil includunt quidditatiue, & ita
non includunt ens ultimæ differentiæ, consequentia pro-
batur ex differentia, quæ est inter differentia, & diuersa
posita ab Arist. loco præallegato. Differentia enim sunt
illa, quæ sunt alicui idem entia, & quæ in aliquo conuen-
niunt, & in aliquo differunt. Sed diuersa sunt quæ in nul-
lo conueniunt, & hoc est, quod dicit ipse in textu, quod
diuersa sunt nihil idem ens includentia. Differentia vero
sunt aliquod idem ens. Ita tamen de quibus ens non
praedicatur quidditatiue sunt ens realiter identice, & de
nominatiue, ut dictum est.

Vterius

Vtterius pro intellectione non identitatis inter essentiam, & modos intrinsecos est aduertendum, quod modi intrinseci essentiae in diuinis sunt isti. Infinitas intensitas, necessitas, existentia, eternitas, qui modi quomodo sunt modi intrinseci inferius declarabitur. Distinctio, que est, inter istos est minima, non solum in ordine ad essentiam verum etiam comparando unum ad alium. Est inquam minima, quia isti modi sunt idem realiter, & etiam formaliter eam essentia diuina saltem negatiue, quia nullam distinctam formalitatem habent ab essentia, quod inferius declarabitur, quomodo modus sit idem formaliter rei cuius est modus.

Pro declaratione quomodo est distinctio inter essentiam, & attributum videndum est secundum Theolog. quid sit attributum. Attributum in diuinis uno modo capititur large pro eo quod deo attribuitur siue sit praedicatum quidditatium siue denominativum. Et isto modo substantia, spiritus, ens dicuntur attributa in deo. Secundo modo capitnr. si iste pro eo quod appropriatur ali cui personae diuinae, eo modo quo potentia attribuitur patri, sapientia filio, bonitas spiritui sancto, & isto modo omnia appropriata diuinis personis quomodounque approprientur dicuntur attributa. Tertio modo sumitur strictissime quod describitur sic. Attributum est perfectio secundaria, non quidditativa, que accipitur ex creaturis & attribuitur deo, via remotionis & eminentiae. Per hoc quod dicitur perfectio secundaria non quidditativa, excluduntur omnia praedicata que praedicanter quidditativa deo, & in primo modo dicendi per se sicuti sunt. Ens, substantia, spiritus. Et isto modo tantum illa que praedicanter in quale & denominative dicuntur attributa in deo, sicuti sunt bonitas, veritas, sapientia, iustitia, de quibus habet Aug. 15. de trinitate cap. 5. & 8. Si dixeris bonum, sapientem, humilem, spiritum, horum nouissimum quod posui, substantiam significare videatur, cetera vero substantiae qualitates. Et breuiter illa praedicata que se habent ut passiones essentiae diuinae dicuntur a theologis attributa. Et additur in descriptione, quod accipitur ex creaturis, & attribuitur deo, via remotione-

motionis, quia ista attributa reperiuntur in creaturis cū aliquibus imperfectionibus à quibus remouentur per intellectum & attribuuntur deo cum summitate & eminentia. Exempli gratia. Sapientia est in homine & habet ista imperfectionem, quia est accidens eius, & vltierius quod distinguitur essentialiter à natura hominis, ista important imperfectionem tam in natura hominis quam in natura sapientie, videlicet accidentalitas, & distinctio essentialis, quod enim aliquid sit in se accidens, hoc dicit imperfectionem, quia dependentiam ad illud cui inheret, quod etiam distinguatur, vt habeat distinctam naturam ab alia natura, hoc arguit imperfectionem, quia plurificatio naturarum non stat sine potentialitate & carentia actualitatis, quia illud quod diuiditur & numeratur in plura, habet aliquam actualitatem à diuidentibus sicut (quia natura generis diuiditur per differentias,) expectat aliquam actualitatem & perfectionem a differentiis diuidentibus. Et sic distinctio essentialis & diuisio arguit imperfectionem. Intellectus ergo considerans accidentalitatem & distinctionem essentialiem in sapientia remouet ab ipsa quod sit accidens, & quod sit distincta essentia ab eo in quo est, & sic ponit sapientiam in deo non esse accidens, sed substantiam non distinctam essentialiter, sed eadem, intelligendo eandem essentialiter hoc est realiter, non tamen quidditatiè & in primo modo. Et non solum remouet à sapientia istas imperfectiones antedictas verum etiam attribuit sibi summitatem & eminentiam, dicendo quod in deo est sapientia, substantialis subsistens eadem realiter deo, summa & eminentissima, & ita appetit descriptio attributi.

Pro declaratione quæ sunt notiones in deo est aduentum quod notio dicitur à nosco noscere. Illæ relationes dicuntur notiones in deo quæ competit aut vni personæ tantum, aut duabus. Exemplum primi, paternitas est notio patris, & non competit alijs à patre. Exemplum secundi, spiratio actiua est notio patris & filij, quia pater & filius spirant actiue spiritum sanctum & dicuntur notiones, quia notificant diuersas personas vel ducunt in notitiam ipsarum. Paternitas notificat patrem, spiratio actiua

actua patrem & filium. Similiter spiratio passiva & filiatione sunt notiones filij & spiritus sancti.

Et est aduertendum quod spirare est producere per modum voluntatis, ita quod productio seu actio proueniens a voluntate appellatur spiratio activa. Dicere autem (ut est notio in diuinis competens patri) est producere per modum intellectus, ita quod actio seu productio proueniens ex intellectu sive in deo, sive in creaturis appellatur dictio activa, & respectus passiuus in actu intelligendi correspondens dictioni actiue, appellatur dictio passiva, & consimiliter dicatur de spiratione actina, & de respectu passiuo sibi correspondenti, qui est respectus fundatus in actu volendi. Ex quo sequitur quod cum pater in diuinis producat filium per intellectum, dicit filium, quem pater & filius producant spiritum sanctum per voluntatem, ambo dicuntur spirare spiritum sanctum. Ex quo apparet, quomodo est distinctio inter notiones istas, & essentiam, & notiones, & essentiam, & similiter inter essentiam & attributa.

Pro declaratione quomodo substantia, natura & essentia distinguantur. Est aduertendum quod ista se habent per ordinem, subsistentia, substantia, natura essentia, quidditas, & formalitas, inter quae ultima ratio & infima est subsistentia. Subsistentia, enim est incommunicabilis existentia incommunicabilitate opposita dupli communicabilitati, quarum una est, qua uniuersale communicatur suis inferioribus. Alia est qua forma communicatur materie, de quibus pertractat Doctor subtiliter in primo sententiarum, distinct. 7. quest. vniuersal. Subsistentia enim est suppositum in genere substantiae, vel (Si trasfertur ad diuinam) est suppositum in natura diuina. Vnde breuiter subsistētia est incomunicabilis existētia in natura substanciali. Ista est eius descriptio. Ex quo sequitur quod omnis subsistentia est substantia, & non econtra. Quia certum est quod substantialis forma est substantia, & tamen non est subsistentia, aut subsistens, quia non incommunicabiliter existens, sed materie communicatur, ut quo in ratione formae informantis quod communicari ut quo est esse illud quo tanquam principio formalis aliquid habet

bet esse. Vnde si queratur quo (isto modo) ignis est ignis. conuenienter respondebitur, quod sua forma substantialis est ignis. Similiter omnis substantia est natura, & non econtra. Primum apparet, quia natura secundo physicis est dicta tam de forma quam de materia. Secundum etiam probatur, quia certum est quod qualitas aliqua est natura. Quum sit natura (ut diffiniunt Theologi) vis insita rebus ex similibus similia procreans. Vnde omnis forma activa isto modo est natura.

Similiter omnis natura est essentia, & non econtra. Primum apparet, tum quia quod est principium, & causa alii cuius entis est ens, & habet essentiam, tum etiam quia certum est, quod omne, quod diffinitur importat aliquam essentiam, & quæcunque species existens in praedicamento. Relatio est species per se in praedicamento. Igitur est aliqua essentia, sed relatio non est natura, quia non est forma activa. Nam si non potest per se terminare actionem realem propter minimam eius entitatem, multo minus poterit per se principiare actionem realem.

Similiter omnis essentia est quidditas, & non econtra, tum quia quidditas est magis abstracta, quam essentia, tum etiam quia si essent idem conuertibiliter, multiplicato uno multiplicaretur & reliquum, & non possint multiplicari quidditates in aliquo, nisi multiplicarentur essentiæ, cuius oppositum patet in diuinis, quia in Deo sunt multæ quidditates videlicet entis, substantiæ, spiritus, & oium attributorū, & tamen ibi est tantum una essentia.

Similiter omnis quidditas est formalitas, & non econtra, & hoc capiendo ista strictè, & propriè, quia si large, & extensiù, secus est. Primum probatur, quia omne illud est formalitas, quod est distincte, & seorsum conceptibile ab alio, omnis quidditas est huiusmodi quum sit obiectum intellectus per se. 3. de anima tex. Commen.
9. ergo &c. Secunda pars probatur, quia certum est, quod differentia essentialis est quædam formalitas, & tamen non est quidditas quantum ad modum praedicandi, quia non praedicatur in quid, sed in quale, non praedicatur per modum potentiarum, sed per modum actus, quod est praedicari in quale. Et sic habetur ordo istorum.

Pro

Pro declaratione descriptionis formalitatis. Notandum est, quod ratio capitur duobus modis. Vno modo pro ratione formalis, vel pro eo, quod est formaliter ratio. Alio modo pro ratione obiectiva seu obiectali quod idem est. Ratio formaliter sumpta, quædam est actus primus, quædam actus secundus. Actus primus sicuti est intellectus, qui est potentia ratiocinativa circa vniuersalia. Similiter cogitativa quæ est quædam ratio formalis, & actus primus ratiocinatus circa singularia, ut est de mente Commē. & aliorum. Ratio formalis pro actu secūdo est ipse discursus, & operatio intellectus seu alterius potentiaz ratiocinatiæ. Ratio vero obiectalis non est nisi ipsum obiectum, quod obiectitur potentiaz ratiocinatiæ, & attingitur per actum ipsius, quia ergo formalitas est obiectum intellectus, quod attingitur per actum ipsius, appellatur ratio obiectalis, seu obiectiva. Et breuiter omne conceptibile ab intellectu potest dici ratio obiectiva.

Secundo ponitur in diffinitione formalitatis comprehensa in re & ex natura rei. Notandum est quod aliquid est comprehensibile seu intelligibile ex se & ex natura sui, aliquid vero est intelligibile causaliter & effectu ab actu intelligendi intellectus. Illud est comprehensibile ex se & ex natura sui quod habet esse reale non dependens ab actu intelligendi in esse, & in conseruari, sicut sunt omnia entia realia extra animam. Sed aliquid est comprehensibile causaliter ab intellectu, quia producitur in esse ab actu intelligendi & dependet ab ipso in esse, & in conseruari. Et sicut habet entitatem, & esse per actum intelligendi, ita habet suam comprehensibilitatem, & non dicuntur ex se comprehensibilia, sed ex alio, scilicet ab intellectu, hic describitur formalitas respe-
tum eorum quæ habent esse, & intelligibilitatem ex natura rei, & non eorum, quæ sic dependent ab intellectu, ut dictum est, sicut sunt intentiones secundæ, & entia rationis, quæ tandem habent esse, & intelligibilitatem quam diu intelliguntur ab intellectu in intentionibus primis, quo actu intelligendi cessante, cessat esse illarum intentionum secundarum.

Tertio

Tertio additur in descriptione formalitatis, quām nō oportet. Pro evidentia huius est notandum, quod duæ sunt rationes obiectales concurrentes in obiecto aliquius potentiarum, quarum una est ratio mouendi, alia est ratio terminandi actum ipsius potentiarum. Et hoc potest colligi de mente Arist. 3. de Anima, vbi habetur, quod obiectum ad potentiam se habet, ut motuum ad mobile, vel ut terminatum ad terminabile. Ratio mouendi competit obiecto pro quanto mouet ipsam, & ei imprimis aliquam formam, vnde quocunque obiectum causat in potentia aliquam speciem ipsius aut aliquem actum, illud obiectum mouet potentiam. Ratio terminandi competit obiecto pro quanto est illud, circa quod versatur operatio potentiarum, vel sub alijs verbis, pro quanto potentia tendit in ipsum obiectum, & habet ad ipsum respectum tendentiarum, & attingentiarum, ut in terminum. Prima ratio non est essentialis obiecto. Tum quia non competit omnibus obiectis, sunt enim multæ potentiarum simpliciter actiæ respectu obiectorum à quibus nullo modo ipsæ potentiarum patiuntur, aut aliquod recipiunt, sicut nutritiæ, & augmentationiæ respectu alimenti. Tum etiam quia relationes sunt obiecta, & tamen nihil causant in intellectu, neque speciem intelligibilem, neque actum intelligendi, & hoc propter minimam entitatem ipsarum. Tum etiam quia ratio mouendi potest competere alij ab eo, quod est obiectum potentiarum. Ut si Deus infunderet alicui intellectui geometriam, & habitum eius, Deus moueret intellectum recipientem talem habitum, & tamen Deus non esset obiectum geometricum cognitum, & intellectum per talum habitum infusum. Ex quo sequitur, quod ratio mouendi est accidentalis obiecto. Ratio vero terminandi est sibi essentialis, quia nihil est obiectum potentiarum, circa quod non versatur operatio potentiarum, & in quod potentia non tendat, ut in terminum, ex quibus omnibus concluditur, quod formalitas est illud, quod potest per se terminare actum intelligendi, & non oportet, quod moueat intellectum. Apparet ergo descriptio formalitatis &c.

Vtterius est aduertendum, quod nonnulli Scotistiæ ponunt modos intrinsecos habere formalitatem, ut dicie
Author

Auctor istarum formalitatum, quod non est bene dictū, neque ad mentem Doct. sub. Quia formalitas etiam large accepta est ratio per se conceptibilis ab intellectu sic, quod ex se potest terminare actum intelligendi. Modo gradus intrinsecus quidditatis non est per se conceptibilis sine quidditate cuius est gradus, ergo ut sic non habet formalitatem. Exemplum huius, non potest intellectus ferri, & terminari ad intentionem albedinis, quin terminetur ad ipsam albedinem, & hoc est, quod dicunt nulli distinctiōes modum intrinsecum dicentes, quod modus intrinsecus est qui non habet conceptum praeclsum, à formalitate cuius est modus, & est inconceptibilis per se. Dicamus igitur, quod formalitas competit omnibus entibus per se, & distincte conceptibilibus, & non illis, quæ sunt cum alio conceptibilia.

Pro declaratione quomodo formalitas secundum aliquos Scotistas sit communis ad realitatem, & ad quidditatem est aduertendum, quod eo modo, quo distinguitur res, eo modo distinguitur realitas, & hoc de mente Doct. subtilis in 4. dist. 46. q. 3. vbi habet, quod non oportet exponere res per realitates, vel formalitates, quia eadem est distinctio rei, & rei, realitatis, vel realitatis formalitatis, vel formalitatis. hoc ipse. Res igitur quædam est essentia quædam existentia: sic realitas. Quædam est realitas essentia, quædam existentia. Prima realitas appellatur obiectua, secunda appellatur subiectua. Prima ideo dicitur obiectua, quia potest esse obiectum intellectus, & ideo eo modo quo aliqua res potest esse obiectum intellectus, & intelligi, eo modo importat realitatem obiectivam, ita, quod si est per se obiectum intellectus, & per se intelligitur, & non per accidens, & cum alio, seu saltē potest sic intelligi, sic per se importat realitatem obiectivam. Sed realitas subiectua ideo dicitur subiectua, quia subiectitur quidditat i, & naturæ quidditatis, & quū singulare, vt singulare est, sit subiectum quidditatis, ideo appellatur res, vel realitas subiectua. Ex hoc concludimus secundum istos Scotizantes (cum quibus ego non conuenio,) quod formalitas est communis ad realitatem obiectivam, & quidditatem, volentes ipsi, quod realitas

N obiectua

obiectua est, quicquid potest distincte concipi, & intelligi sine alio cui competit aliqua unitas ex natura rei. For malitas autem competit cuicunque, quod habet esse ex natura rei extra nihil, siue sit conceptibile per se, siue cum alio, & isto modo dicerent, quod modus intrinsecus haberet formalitatem, quia est conceptibilis cum alio, sed non importaret realitatem, quia non posset per se sine alio mouere intellectum, aut terminare actum intelligendi. Ego autem tenendo cum Doct. subtili dico, modos intrinsecos non habere aliquam formalitatem, sed coincidunt in eundem conceptum formalem rei cuius sunt modi intrinseci, ita, quod sicut non habet realitatem, & quidditatem praeter realitatem, & quidditatem rei, quam insequuntur, sic etiam non habet formalitatem aliad formalitate rei, & ita dico, quod illud habet propriam formalitatem, quod est per se conceptibile sine alio, vel quod idem est, quod potest per se terminare actum intelligendi absque hoc, quod aliud terminet. Aduertendum secundo, quod formalitas est communior realitate obiectua. Pro quo est notandum, quod realitas obiectua capitur duobus modis, uno modo, pro omni ente positivo, quod habet esse ex natura rei, sic, quod non dependet ab actu intelligendi in fieri, & in conseruari, neque ab aliquo actu collatio ipsius intellectus, & isto modo non solum res extra intellectum omnino in effectu, & in re dicuntur esse realitates obiectuæ, verum etiam omnes quidditates prædicamentorum quæ sunt abstractæ à singularibus in intellectu obiectuæ repræsentatæ per aliquam unam speciem repræsentantem, dicuntur sic realitates obiectuæ, quia istæ quidditates in tali esse sunt ante actum intelligendi, ut repræsentantur per species, & non dependent ab ipso actu intelligendi in tali esse in fieri aut in conseruari, imo causant actum intelligendi, istæ quidditates in tali esse, quia obiectum intelligibile præsens in specie intelligibili causat actum intelligendi, & hoc est, quod dicit Arist. 2. de Anima, quod obiectum in anima obiectuæ, & repræsentatiue reducit intellectum de potentia essentiali ad potentiam accidentalem, unde tex. Commen. 6o. inquit hæc scilicet universalia in ipsa quo-

quodammodo sunt anima, vnde in ipsa est intelligere cui velit. Quod autem sic reducit est causa actus, & operatio nis prouenientis à tali potentia. Ex quo nos habemus, quod iste quidditates sunt causæ actus intelligendi in tali esse, & præcedunt ipsum actum ordine naturæ in isto esse, & hoc est, quod habet Sc. in prima ppositione Theorematum, intelligibile natura præcedit intellectuonem. Alio modo realitas obiectua capitur propriè, & strictè pro omni ente positivo, quod est extra intellectum omnino in effectu, & in re. Cui correspondet ad extra aliqua unitas ex natura rei circumscripso omni actu intellectus, & abstractiuo, & intellectivo, quod sic est extra, quod potest per se terminare. actum intelligendi, circumscripso quocunque alio, & isto modo nos dicimus, quod decem genera generalissima, & quæcunque sunt in recta linea prædicamenti, differentiæ ultimæ, vel etiam non ultimæ sive specificæ, sive individuales important aliquam realitatem obiectuam. Similiter propriæ passiones specificæ, seu prædicamentales, sic importat talem realitatem obiectuam, quia omnibus istis correspondet aliqua unitas ex natura rei extra intellectum omnino, & isto modo capiendo realitatem, formalitas, quæ dicitur ratio per se conceptibilis ab intellectu, est communior realitate obiectuam, quia illa dicitur tam de eis, quæ sunt in prædicatione, quam de his, quæ sunt extra genus, & sunt trascendentia, sicuti ens, vnum, bonum &c. de quibus tam non dicitur realitas obiectuam, quia nulli enti, quod est indifferens ad finitum, & infinitum, seu (quod idem est) quod reperitur in Deo, & creatura, correspondet unitas ex natura rei ratione sua conceptibili extra intellectum omnino. Igitur si ratio conceptibilis entis, ut est indifferens ad Deum, & creaturam ad finitum, & infinitum, habet aliquam unitatem ex natura rei, illa non est extra intellectum omnino, sed solum competit enti per actum intellectus abstrahentis talem rationem à suis inferioribus, quæ ratio (quum prius abstrahatur ab intellectu agere per aliquod representativum ipsius, quam intelligatur ab intellectu possibili) habet unitatem aliquam ex natura rei, quia ante actum intelligendi. Sed tamen non

N 2 extra

extra intellectum omnino , quia habet esse talis ratio in intellectu obiectuie , & repræsentatiue .

Ex hoc cōcluduntur duo correlaria . Primum , q̄ capiendo realitatem obiectiuā large omnis formalitas est realitas obiectiuā ad intentionem istam quam posui . Secundum correlarium est , quod capiendo realitatem obiectiuā stricte , non omnis formalitas est realitas obiectiuā , etiam dato , quod talis formalitas sit ratio per se conceputibilis fine quocunque alio . hoc vltimum correlarium probatur , quia certum est , quod ens , & omnia transcendentia habent talem formalitatem præter modos intrinsecos , & tamen non habent aliquam realitatem obiectiuā isto modo sumptam .

Pro euidentia quomodo realitas obiectiuā sit communior quidditate . Est aduertendum , quod illud propriè est quidditas , quod pertinet ad quidditatem aliquam , vel de quo aliiquid prædicatur quidditatue , & ita quum passiones specificæ neque pertineat ad quidditatem , neque includant aliiquid quidditatue non important quidditatem , & tamen important realitatem obiectiuā , vt est euidentis ex dictis .

Pro euidentia tamen huius , quomodo aliiquid pertineat ad quidditatem est aduertendum quod aliiquid pertinet ad quidditatem constitutiue quod non pertinet ad quidditatem prædicatiue . Exempli gratia . Differentia specifica constituit quidditatem , & tamen non prædicatur in quid . Nam prædicari in quid est prædicari essentiam per modum essentiaz , aut per modum per se stantis sed differentia specifica non prædicatur per modum per se stantis , sed per modum formæ informantis , & denominantis , ergo non prædicatur in quid . Et quia actus essentialis rei , dicitur esse quedam qualitas ad modum loquendi Aristo . 5 . meta .c . de quali , ideo differentia specifica prædicatur in quale , & ita licet constituat quidditatem non tamen prædicatur per modum quidditatis . Vnde possumus dicere quod prædicat quidditatem quantum ad rem prædicatam & importatam per ipsam , non autem quantum ad modum prædicandi , tum quia non prædicatur per modum potentiaz seu determinabilis , tum quia

quia non prædicatur per modum per se stantis, sed per modum actus & formæ informantis seu alteri adiacentis. Ex quo apparet quod aliquid est quidditatum constitutum quod non est prædicatum quidditatum.

Pro intelligentia quomodo species specialissima dicit totam essentiam individuorum. Est aduertendum quod essentia uno modo capitur pro esse quidditatu, alio modo pro eo quo aliquid habet per se esse, & unum esse per se, si capiatur essentia primo modo, sic species specialissima dicit totum esse quidditatum individuorum, quia tale esse quidditatum est illud cui non repugnat pluribus communicari, quicquid autem additum individuum supra speciem, ei repugnat pluribus communicari, ergo non importat aliquam quidditatem supra speciem. Si vero capiatur essentia secundo modo (quum individuum addat supra speciem differentiam individualem quæ facit unum per se cum natura specifica) sequitur quod tota essentia resultans ex natura specifica à tali differentia non importatur per ipsam speciem specialissimam.

Pro intelligentia identitatis ex natura rei est aduertendum quod extrema istius propositionis homo est homo nullam distinctionem possunt habere secluso omni actu collatiu intellectus, quia si quam distinctionem habent, habent præcise in ratione subjecti & prædicati, quia homo, ut subjectum differt ab homine ut prædicatum. Ratio autem subjecti & prædicati (quum sint intentiones secundæ quæ causantur per actum collatiuum intellectus comparantis unam primam intentionem ut consideratam & intellectam ad aliam primam intentionem ut intellectam) distinguuntur secundum rationem. Ex quo sequitur quod nulla distinctio fundabitur in ipsis extremis, nisi virtute intellectus considerantis, & comparantis unum ad reliquum & ita erit tantum distinctio rationis &c.

Pro declaracione quomodo diffinitio & diffinitum distinguuntur ex natura rei est aduertendum quod diffinitio & diffinitum possunt capi vel pro eo quod significant, vel pro eo quod denominant. Si primo modo sic distin-

tio & diffinitū important tantum intentiones secundas, & inter illa ut sic non potest fundari aliqua distinctio nisi rationis. Si capiantur secundo modo, important conceptus significantes vel significatos qui sunt primæ intentiones.

Et inter istos conceptus de necessitate fundatur distinctio aliqua ex natura rei, quod declaratur ex primo poste, quod quid est alterius extremi est medium in demonstratione potissima. Igitur altera præmissarum non differt à conclusione, nisi sicut diffinitio à diffinito ut patet discurrendo in multis. Sed præmissa est per se nota, ergo aliqua non identitas & distinctio est inter illud quod importatur per diffinitionem, & illud quod importatur per diffinitum. Alioquin idem omnino & ex natura rei esset per se notum & evidens & etiam non per se notum, sed demonstratum, quod est contradic̄tio.

Et confirmatur hoc, quia tunc in demonstratione esset petitio principij, quia & que notum per & que notum, aut incognitum per & que incognitum demonstratur.

Item sequitur quod in demonstratione essent tantum duo termini, videlicet, terminus subiecti, & termin⁹ passionis, ex quo diffinitio, & diffinitum essent omnino idem ex natura rei.

Confirmatur hoc per Aristot. primo physic. in proœmio, sustinent hoc idem nomina, ad diffinitionem, quod totum ad partes, quia sicut partes important distincte, quicquid importat totum confuse, sic diffinitio importat eandem quidditatem distincte, quam diffinitum importat confuse. Igitur conceptus diffiniti & diffinitionis non sunt omnino idem, & intelligo per conceptus, conceptus obiectuos hoc est ipsa vniuersalia conceptibilia &c.

Pro intelligentia quomodo totum compositum distinguitur ex natura rei à suis partibus. Est aduertendum quod triplex est compositum, quoddam est compositum compositione logica, quoddam compositione physica, & quoddam compositione metaphysica. Primo modo species, sumendo speciem formaliter & logice, scilicet pro intentione prima, ut habet habitudinem ad istam

nten-

intentionem secundam quæ est species, est composita ex genere & differentia. Secundo modo homo & quodlibet compositum esse entale componitur physice ex materia & forma, ut ista sunt partes essentiales intrinsecæ. Tertio modo totum compositum compositione ex actu & potentia, seu ex realitate actuali & realitate potentiali.

Primo modo inter totum & partes componentes est distinctio rationis, quia homo non habet rationem speciei quantum ad intentionem secundam ipsius, nisi per considerationem intellectus. Et similiter partes non componunt in ratione generis & differentiarum, nisi per considerationem, ergo omnis distinctio quæ fundatur inter ista, erit distinctio rationis.

Loquendo de secundo composito, non tantum inter totum & partes componentes fundatur distinctio ex natura rei, quæ dicitur media, inter distinctionem rationis & realem, verum etiam fundatur distinctio realia.

Pro quo est notandum quod ex alio est quod inter aliqua sit distinctio ex natura rei, & ex alio quod inter illa sit distinctio realis. Distinctio ex natura rei præcise attenditur pœnes hoc, quod extrema distinctionis sunt fundamenta contradictionis, aut quod de ipsis possunt verificari duo contradictoria, circumscripto omni opere intellectus. Sed distinctio realis attenditur pœnes hoc, quod extrema se habent sicut res & res existentiaz vel subsistentiaz, ut declarabitur inferius. Et quia totum esse entale, & partes essentiales quæ sunt materia & forma possunt esse fundamenta contradictionis, & de ipsis nata sunt verificari contradictoria, circumscripto omni opere intellectus (hoc est quod tali opere circumscripto habent talem aptitudinem ut de ipsis possint talis contradictionis verificari) ex hoc præcise habent ista extrema quod distinguuntur ex natura rei. Pro quanto vero ista eadem extrema se habent sicut res & res modo prædicto, distinguuntur realiter. Quod melius inferius declarabitur.

Sed capiendo tertium compositum quod est metaphysicum & partes componentes distinguuntur solum ex natura rei, & hoc secundum viam Doct. subtilis. / Quic-

Hoc assumptum probatur, quia certum est quod animal & rationale componunt hominem, compositione metaphysica, & animal & rationale sunt idem realiter homini, ergo hic non potest fundari distinctio realis. Similiter si capiatur animal pro realitate potentiali & contrahibili & rationale pro realitate contraheante, quæ ambæ realitates sunt rationalitas & animalitas, quum istæ quidditatiæ & in primo modo includantur in homine, non distinguuntur realiter ab ipso, quamvis forte illa à quibus accipiuntur istæ quidditatis seu realitates, quidditatiæ, scilicet anima sensitiva & anima intellectiva distinguantur realiter ab homine. Animalitas, enim sumitur ab anima sensitiva & rationalitas ab anima intellectiva. Stat enim, quod ipsæ res à quibus accipiuntur istæ cōceptus formales & obiectui, videlicet animalitatis & rationalitatis, distinguantur realiter à toto, & cōceptus obiectui non sic distinguantur realiter, sed solum ex natura rei &c.

Sed hic insurgit una difficultas, quam habet Auer. in 7. metaphy. comm. 20. vbi habet, quod sor. nihil aliud est quam animalitas & rationalitas, ergo nulla distinctio poterit fundari inter totum metaphysicum & partes eius componentes.

Ad hoc respondetur, quod habet intelligi dictum suū, quod sortes nihil aliud est &c. integratiue & constitutiue, quia cum partes constituant adæquate ipsum totum, & integrant, ipsum totum non est aliud à partibus constitutiue, hoc est ab ipsis adæquate constituetur. Sed propter hoc non vult quod Sor. non sit aliquid aliud formaliter & ex natura rei à partibus constituentibus, & ista responsio est si ipse teneat totum dicere tertiam entitatem distinctam à suis partibus. Sed tenuendo oppositum (ut videtur esse de mente ipsius primi physicorum, comm. 17. quod licet totum sit aliud à parte seorsum sumpta non tamen ab omnibus simul sumptis, quamvis ibi exponatur quod intelligit de toto integrali & quantitatuo,) tunc dicendum est quod in 7. metaphysice loquitur,

quitur, conformiter ad principia sua, sed quia nos teneamus oppositum; scilicet quod totum dicit tertiam entitatem distinctam a partibus simul sumptis, ideo in hoc est negandus, quia ex principijs oppositis sequuntur oppositorum conclusiones & diuersæ &c.

Pro declaratione definitionis quæ datur de modo in trinsecō, est aduerten dum quod (ut teneo de mente aliquorum Scotistarum) Modus intrinsecus est primo diuersus ab omni quidditate, ita quod non est quidditas neque pertinens ad quidditatem alicuius. Quod declaratur, quia dato opposito huius, sequeretur quod quicquid constitueretur in aliquo esse per ipsum modum constitueretur in esse formalī & quidditatiuo, & ita quum in eadem albedine individuali sint plures gradus intrinseci, qui sunt modi intrinseci eius, quot essent gradus, tot essent formalia constituta per ipsos gradus. Et quum secundum veritatem inter quoscunque gradus assignatos possint esse infiniti gradus (quum gradus sit perfectio quanta, & diuisibilis, quia acquisibilis per motū.) Sequeretur, quod inter quoscunque duos gradus possint esse infinita esse formalia, & quidditatiua, quod est evidenter falsum.

Et confirmatur, quia certum est, quod albedo, ut tria, & albedo, ut quatuor habent eandem definitionem, & sunt eiusdem rationis formalis, ergo gradus ipsi non constituant in aliquo esse quidditatiuo diuerso.

Secundum est notandum, quod quidditas, & formalitas cuius est modus intrinsecus non est de quidditate ipsius modi, neque econtra. Primum patet ex dictis, quia si quidditas esset de ratione formalī, & essentia gradus, cui cunque adueniret iste gradus constitueret in esse quidditatiuo, & ita non posset alicui aduenire. vel discedere ab illo sine deperditione esse quidditatini, ex quod in suo conceptu includeret quidditatem, quod est evidenter falsum in exemplo de albedine, quia albedo ut tria, & albedo, ut quatuor non distinguuntur quidditatiue.

Secundum probatur, quia nullum posterius est de essentia prioris, sed gradus intrinsecus est posterius quidditate, sicut intensio albedinis est posterior albedine.

Igitur

Igitur gradus non est de essentia rei.

Confirmatur hoc, quia res diffinatur secundum se definitione quidditativa, ut abstrahit ab omni gradu, sicut albedo abstrahit ab omni gradu, igitur gradus non est de conceptu formalis rei cuius est gradus, &c.

Tertio est notandum, quod (quando diffinatur gradus intrinsecus, quod est ille qui adueniens, vel discedens a re, non variat rationem eius formalem) non habet intellectum, quod non variat rationem formalem illius cui aduenit, sed constituti per ipsum gradum, & per illud cui aduenit, quod probatur, quia si intelligeretur tantum de ratione formalis illius cui aduenit, sequeretur, quod gradus intrinsecus, & differentia essentialis non different, quia certum est, quod differentia essentialis adueniens generi non variat rationem formalem eius, sicut rationalitas non variat rationem formalem animalis. Ex quo sequitur (quum differentia essentialis variat rationem formalem eius, quod constituitur ex ipsa, & ex eo cui aduenit, ut patet induciuè in omnibus, & gradus non sic variat tale constitutum per ipsum, quia quolibet tale est eiusdem rationis formalis cum alio, quod constituitur per ipsum,) quod differentia essentialis est alia à modo intrinseco.

Quarto notandum est, quod modus intrinsecus pro tanto dicitur intrinsecus, quia non ingreditur quidditatem eius cuius est modus, & non distinguitur ab ipsa formaliter, positivè sic, quod habeat distinctam formalitatem ab eo. Non tamen conceditur, quod sit idem formaliter sibi.

Pro quo est notandum, quod aliquid esse idem formaliter alicui contingit duplicitate. Vno modo positivè, alio modo negativè. Positivè illud est idem formaliter alicui, quod est de essentia eius, & de intrinseca formalitate ipsius eo modo, quo animal est de essentia hominis. Alio modo aliquid est idem formaliter alicui negativè, quia videlicet non habet distinctam formalitatem. Vnde ad hoc, ut aliquid sit idem formaliter alicui, ista duo que nunc posita sunt concurrunt de se, & hoc si illud, quod est idem formaliter sit idem completa identitate formalis.

ii. Exemplum, dicimus enim, quod animal rationale est idem formaliter homini. Primo, quia est de essentia sui. Secundo, quia non habet distinctam formalitatem ab homine. Ex quo sequitur, quod illud cui competit aliqua illarum conditionum, potest dici esse idem formaliter, & cui deficit, potest dici non esse idem formaliter perfecta identitate formalis. Consimiliter dicimus aliqua distinguui formaliter posse esse duobus modis. Vno modo negatiue. Alio modo positivie. Negatiue, quia non est de essentia illius a quo distinguitur. Positivie, quia habet distinctam formalitatem ab illa. Vnde ista duo concurrunt in perfecta, & completa distinctione formalis, quia bene sequitur. A. distinguitur formaliter a B. ergo A. non est de essentia B. & habet distinctam formalitatem a B. & hoc si perfecta distinctione formalis distinguitur. Ex quo sequitur, quod cui competit aliqua illarum conditionum, potest dici distinguui formaliter, similiter cui deficit, potest dici non distinguui formaliter. Ex his concluditur, quod modus intrinsecus est idem formaliter ei cuius est modus, vno modo sic, alio modo non est. Est enim formaliter idem, quia non habet distinctam formalitatem, & non est idem formaliter, quia non est de essentia eius. Et ideo dicitur modus esse idem formaliter ei cuius est modus negatiue, videlicet, quia non habet distinctam formalitatem, non tamen positive, quod sit de intrinseca ratione eius. Consimiliter dicitur non distinguui formaliter positivie, quia habeat distinctam formalitatem, sed tantum negatiue, quia non est de essentia eius.

Sed contra istam determinationem adducuntur plura sophismata. Primum est, quia modus est idem formaliter negatiue ei cuius est modus, & ulterius distinguitur formaliter negatiue, ergo idem erit distinctum formaliter negatiue ab aliquo, & idem formaliter negatiue eidem, quod videtur contradictrio, & maxime, quia idem & diuersum sunt opposita immediata circa ens, si ista uniformiter accipiuntur, sicuti est in proposito.

Ad hoc respondetur, quod esse idem formaliter negatiue, & distinguui formaliter negatiue sunt opposita, si sumantur respectu eiusdem, & secundum idem, sed si respectu

Specie diuersorum non inconuenit, sic est in proposito! Concedo modum intrinsecum esse idem formaliter negative, per hoc quod est non habere distinctam formalitatem, & distingui formaliter negative, per hoc, quod est, non esse de essentia eius. Sed istae duæ rationes diuerse sunt, vt de se patet, ergo idem, & diuersum sic sumpta in ordine ad ista antedicta non opponuntur. Vnde non est verum, quod idem dicatur esse idem formaliter alicui, quia sit de essentia, & distingui, quia non sit de essentia. Et similiter, quod aliquid sit idem alicui formaliter, quia non habet distinctam formalitatem, & distingui formaliter, quia habet distinctam formalitatem, quare, &c. Aliud sophisma est, tu dicis quod modus intrinsecus est idem formaliter negative ei cuius est modus, & non positivus. Contra hoc arguitur. Sit modus a. res cuius est modus sit b. Arguo sic. a. non est idem formaliter positivus ipsi. b. & est ergo, distinguitur formaliter positivus, consequentia tenet à negatione oppositi immediati ad positionem alterius cum constantia subiecti respectu illius cui opposita nata sunt conuenire.

Ad hoc respondetur negando consequentiam, quia licet idem & distinctum sint immediate opposita circa ens ut simpliciter sumuntur & absolute, non tamen ut sumuntur cum determinatione, scilicet cum ly, formaliter, aut positivus, sed sunt mediata, & inter ipsa est dare medium. Exemplum in contradictorijs de quibus minus videtur quod habeant medium album, & non album. sunt immediate opposita, & tamen album formaliter seu quidditative non album, non sunt immediata, quia quælibet istarum est falsa. for. est formaliter albus. Et ista similiter for. est formaliter non albus, quia dato opposito sequitur, quod negatio albedinis competenter for. quidditative, & in primo modo. Similiter in contrarijs immediatis, sanum & ægrum absolute sumpta sunt immediata circa subiectum aptum natum, & tamen cum ly formaliter, sunt mediata, quia animal neque formaliter est sanum neque formaliter est ægrum.

Applicando ad propositum, idem & distinctum absolute sumpta sunt immediata circa ens, non tamen determinata

minata per ly formaliter positiae , sed habent medium. Quod declaratur præmittendo hanc regulam . Quod quandocunque sunt aliqua duo æquipollentia aliquibus duobus, si inter illa æquipollentia datur medium. igitur & inter illa quibus sunt æquipollentia, sed esse de essentia alicius, & habere distinctam formalitatem sunt æquipollentia identitati formalis positiae , & etiam distinctio- ni sibi correspondenti , & datur aliquod medium inter hoc quod est esse de essentia, & habere distinctam formalitatem , quia illud quod insequitur aliud , & non est quid aut formale nisi quidditate , aut formalitate eius quod insequitur . Tale inquam non est de essentia illius quod insequitur, quom illud possit diffiniri sine isto consequente, neque habet distinctam formalitatem ab illo , quia non est quid & formale formalitate illius . Ergo sequitur, quod dabatur etiam medium inter hoc quod est esse idem formaliter alicui positiae & distingui formaliter positiae, neque ista sunt opposita neque immediata circa idem &cæt.

Sed est aliud sophisma. Tu dicas quod a. non est formaliter idem positiae ipsi. b. intelligendo per. a. ipsum modum intrinsecum, ergo est formaliter non idem positiae ipsi. b. Ista consequentia tenet. ex secundo perihermenias cum debito medio, & tunc ultra a. est formaliter non idem positiae ipsi b. ergo distinguitur formaliter positiae , ultima consequentia patet , quia non idem & distinctum videntur esse æquipollentia.

Ad hoc respondeatur negando primam cōsequentiam. Et ad probationem dicitur , quod illud secundi perihermenias habet intelligi in prædicatis simplicibus & non cōpositis, videlicet in negatione de prædicato finito ad affirmatiram de prædicato infinito valet consequentia, vnde non sequitur. a. non est album lignum, igitur. a. est non album lignum, sic in proposito , licet sequeretur. a. non est idem & est, ergo est non idem . Non tamen sequitur. a. non est formaliter idem positiae, ergo est formaliter non idem positiae, tum ex dictis, tum etiam quia in affirmatione non infinitatur totum quod est à parte prædicati, quia ly formaliter affirmatur.

Tamen

Tamen gratia disputationis admitto istam primam consequentiam. Sed nego secundam. 2. est formaliter non idem positivae, ergo distinguitur &c. Quia hic arguitur à superiori ad suum inferius. Vnde omne distinctum est non idem, sed econtra. Chimera enim est non idem sor. & tamen non distinguitur à sor. vt patet exponendo ly differt.

Item etiam quia pro aliquo priori competit alicui ab identitas, pro quo non competit distinctio, quia certum est, quod homini in esse quidditatuo competit hoc, vel saltem intellectus potest vere enunciare de homine in tali esse, quod est non idem a sinfo, & tamen non potest enunciari uere, quod homo in primo modo sit distinctus ab a sinfo, quia (quum distinctio sit passio entis, & passio superioris est per se passio inferioris) sequitur, quod distinctio non potest competere homini considerato in esse quidditatuo, aut in primo modo. Et confirmatur, quia opposita contradictoria sunt priora oppositis contrariis, & etiam relatiuis, sed idem & non idem sunt opposita contradictoria, idem, & distinctum opponuntur, vt contraria, vel relative, ergo in aliquo priori competit alicui esse idem, vel non idem, quam competit sibi esse idem vel diuersum.

Pro intelligentia quomodo modus intrinsecus non sit per se concepsibilis sine re, cuius est modus, est aduertendum, quod quidam modus insequitur naturam specificā, & quidditatem, quidam vero insequitur esse individualē. Exemplum primi quantitas perfectionalis, quæ insequitur naturam specificā albedinis, vt albedo est, est modus intrinsecus eius demonstrabilis de ipsa natura albedinis, vt abstrahit ab omni esse individuali, quia considerando naturam albedinis secundum se, & in esse quidditatuo, albedo est perfectior nigredine. Est, & alias modus, qui insequitur esse individualē, & singulare, & isto modo nos dicimus, quod intensio, & remissio in forma intensibili, & remissibili est modus intrinsecus eius quantum ad esse individualē. Vnde nigredo, vt quatuor secundum gradum individualē (hoc est, qui insequitur, ipsam in esse individuali) est perfectior, & interior albedine,

ne, vt duo, licet albedo, vt duo dicatur esse perfectior, & intensior gradu intrinseco essentiali inseque^te naturam albedinis, vt albedo est. Quia, quod est per se primo demonstrabile de aliqua natura in communi, per se non primo competit cuilibet individuo illius naturæ.

Ex quibus infertur, quod modus intrinsecus non est per se, & distincte conceptibilis sine illo esse, quod consequitur. Ista propositio declaratur, illud quod non habet formalitatem distinctam ab alio, non habet distinctam conceptibilitatem, vt declaratum est superius, sed modus intrinsecus est huiusmodi, vt dictum est in praecedentibus, ergo &c.

Et confirmatur, & redit in idem. Quocunque est idem formaliter alicui eo modo, quo dictum est superiorius, non potest distincte intelligi, seu concipi sine illo, sed modus intrinsecus est huiusmodi, igitur &c. Maior probatur, quia cognitio perfecta, & distincta non videatur posse terminari ad aliquod unum, quod est idem alteri secundum conceptum suum formalem, nisi etiam ad illud alterum terminetur.

Et iterum confirmatur, quia si illa quæ sunt idem realiter, non possunt perfecte, & distincte concipi absolute, & simpliciter unum sine alio, quanto magis hoc erit versus de his, quæ coincidunt in eundem conceptum formalem, sicuti est modus, & esse quod cōsequitur modus.

Pro declaratione quomodo infinitas, necessitas, & existentia sunt modi intrinseci in Deo, insurgit una difficultas. Dictum est enim, quod modus intrinsecus non uariat rationem formalem eius cuius est modus. Ex hoc infertur, quod cum necessitas, & infinitas varient rationem formalem entis, sequitur, quod ista non sint modi intrinseci. Assumptum probatur, quia certum est, quod ens infinitum, & ens finitum distinguuntur essentialiter, & quidam ditatiue. Sed ista distinctio non est, nisi penes finitatem, & infinitatem tanquam per principia distinctiua. Igitur finitum & infinitum non sunt modi, & quod dixi de ipsis duobus, scilicet finito, & infinito dico etiam de ipsis necessario, & contingente.

Ad hoc respondetur, quod ens finitum, & infinitum possunt

possunt capi duobus modis . Vno modo formaliter, alio modo fundamentaliter . Ens infinitum formaliter acceptum capit pro conceptu obiectiuo existente in anima obiectiuo per aliquod representatiuū ipsius, scilicet per speciem intelligibilem vnam aut plures, quia quod habet esse obiectuum in anima representatur per aliquod representans in ratione obiecti, & vt obiectum ipsi animæ . Ens infinitum fundamentaliter acceptum est ipsa essentia infinita, vt habet esse in re extra animam omnino, cui correspondet omnino unitas realis in re extra intellectum . Et isto modo ens infinitum est ipse Deus à quo accipitur conceptus realis obiectiuus in intellectu , & ab ipso abstrahitur seu ab aliquibus abstrahuntur species ex quibus intellectus potest abstrahere conceptum entis infiniti obiectiuue . Si loquamur de conceptibus obiectiuis abstractis, isti conceptus, vt relucet in intellectu obiectiuue non distinguuntur quidditatue , neque sunt alterius rationis formalis, quia tantum distinguuntur penes finitatem, & infinitatem, qui sunt modi, vt dictum est , & non distinguuntur in ratione formali entis abstracta ab aliquibus sensibilibus, in qua fertur intellectus absque hoc, quod feratur in illa à quibus abstraxit , quia (quum intellectus sit abstractius, & præcisiuus ex tertio de anima) potest abstrahere, & præscindere vnum conceptum ab aliquo seu rationem aliquam inclusam in aliquo , & illam considerare, non considerando obiectum à quo abstraxit, tunc illa, quæ sunt coniuncta in re, & inseparabiliter unita secundum esse potest separare, & dividere secundum considerationem, vt patet per Commen. 12. Metaphy. tex. Comi. 39. potest etiam intellectus illam rationem determinare per aliqua quæ sunt unita secundum esse, & cum illis considerare. Ex quo sequitur, quod si determinat ipsam rationem per modos intrinsecos, illa ratio sic determinata distinguetur modaliter, non obstante, quod res, quæ subsunt, vel subternuntur isti rationi, distinguantur essentialiter , & quidditatine . Capiendo ens infinitum fundamentaliter nihil aliud est nisi essentia, & natura , cui competit esse de se, & à se, hoc est essens per essentiā habens omnē conditionem requiriem ad

ad esse, quod est esse per se, & (cum infinitas sit conditio
requisita ad perfectissimum esse) ad tale esse de se, quod
est esse per essentiam, immediate sequitur infinitas inten-
sua. Nam (quum infinitas non repugnet enti, & non pos-
sit aliquid esse ens summe perfectum sine infinitate in-
tensiua, ut declarat Sco. in 1. sent. dist. 2. q. 1. & in quoli.
q. 7.) sequitur, quod posita ista natura quæ habet esse per
essentiam, ad ipsam immediatè sequitur infinitas intensi-
ua. Ens autem finitum in re, & in effectu (quum non sit
esse de se, sed sit ens per participationem) non habebit
omnem conditionem requisitam ad esse, aut quæ possit
competere enti, & ita non habebit infinitatem: ex quo se-
quitur, quod de necessitate habebit finitatem, & limita-
tionem in suo esse. Ex quibus omnibus concluditur, quod
ens infinitum in effectu, & in re est natura talis ad quam
immediatè sequitur infinitas intensua, hoc est habens om-
nem perfectionem entis, quantum possibile est ad talem
perfectionem cōtineri in aliquo vno. Ens autem finitum
est talis natura in se formaliter, ad quā immediatè sequi-
tur finitas intensua, quæ duæ naturæ in re scip̄is essentia
liter distinguuntur, & non præcisè per finitatem, & infinita-
tem; à quibus quantuncunque diuersis potest intel-
ligi abstrahere aliquam vnam rationem communem
entis, ut declaratum fuit in quæstione nostra de vniuoca-
tione entis.

Pro declaratione quomodo existentia dicatur esse mo-
dus intrinsecus essentiaz diuinæ, vel de esse ipfius, est ad-
vertendum, quod Doctor subti. in 2. dist. 1. quæst. de pro-
batione perse nota, quæ in principio distinctionis pertra-
ctatur ab ipso, videtur dicere quod esse existere sit de es-
se, & ratione formalis naturæ diuinæ. Vnde habet quod
ista propositio deus est ut cognoscitur à beatis in patria
est prima & immediata, & est per se in primo modo. Cui
sententiaz adhærent adeo nonnulli Scotistæ, ut velint exi-
istentiam esse de quidditate naturæ diuinæ cum quibus
minimè conuenio, & aliquid declarauit in quæstione no-
stra de esse, & essentia, quod ad mentem Doctoris subti-
lis non potest existentia esse de intrinseca ratione forma-
li essentiaz diuinæ, & repetere breuiter vnam rationem po-

O sitam

stam ibi. Quæcunque duo in suis conceptibus simplicissimis, & abstractissimis non se formaliter includunt, sic, quod vnum non sit de essentia alterius, in nullo uno sic vniunt formaliter. Sed ita est, quod ens, & existentia in suis conceptibus simplicissimis, & abstractissimis non se in unicem formaliter includunt: igitur, &c. Maior est manifesta, quia si conceptus non includit formaliter conceptum vbiunque isti conceptus manent secundum proprias rationes, unus non includit formaliter aliud, quia manente propria ratione formalis alicuius, manet eadem identitas, vel diuersitas ad aliud conceptum, minor autem probatur per Boetium super prædicamenta, qui vult, quod in tantum differt essentia ab existentia, quod prædicamenta sunt de esse essentiaz, & non de esse existentiaz. Alioquin in hyeme rosa non esset per se in prædicamento.

Et confirmatur propositum principale. Certum est, quod illa quæ sunt communia Deo, & creaturæ sunt eiusdem rationis secundum Doctorem subt. in primo dist. 3. & 8. & alibi, sed ita est, quod existentia est in creaturis, & in Deo, igitur &c. Et tunc ultra. Existentia in creaturis est modus intrinsecus ipsarum, & non de conceptu formalis earum, ut patet in omnibus suis libris. Igitur, & in Deo existentia erit modus.

Nec obstat, quod dicit in primo sententiarum. dist. 2. q. 1. quā determinat ibi, quod esse existere immediatisime conueniat essentiæ diuinæ, & quod propositio in qua prædicatur esse de Deo, non est per se secundi modi, sed primi modi, & est immediatisima ad quam omnes aliæ propositiones resoluuntur enunciantes aliquid de Deo qualitercumque concepto. Hæc Scotus ibi.

Respondeatur, quod ista propositio Deus est, ut cognoscitur à beatis in patria, non est per se secundi modi, quia in tali propositione secundi modi prædicatum, est extra rationem formalem sui subiecti, & habet distinctam formalitatem ab ipso subiecto, ita quod non tantum distinguatur formaliter negatiue verum etiam positivue, de qua distinctione formalis habitus est superius. Sed hoc non potest dici de existentia, & respectu essentiæ diuinæ, quia

quia talis existentia non habet distinctam formalitatem ab essentia, sed coincidit cum essentia in eundem conceptum formalem, sic quod licet non sit de essentia naturae diuinæ, & de intellectu eius, tamen (quia est modus intrinsecus eius) non habet aliquem conceptum formalem distinctum ab ipsa, & propter hoc propositio in qua enunciatur esse deo, dicitur esse per se primi modi, sic quod non egreditur primum modum.

Et ad illud quod dicitur, quod est immediatissima, verum est, quo ad omnes propositiones quæ enunciant proprietates & passiones, vel quasi passiones deo, quia praedicata istarum propositionum egrediuntur primum modum, & distinguuntur formaliter à deo. Sed non est verum quod dicatur esse immediatissima propositio data respectu propositionum in quibus enunciantur praedicata quidditatua sicuti est ens, substantia, spiritus. Ista sunt intimiora essentiæ quam existentia.

Vel (tenendo quod existentia praecedat infinitatem.) dicetur quod propositio data, non solum est immediatissima respectu propositionum dictarum, verum etiam respectu propositionum in quibus enunciantur modi intrinseci de essentia diuina, ita quod prius deus est existens quam sit infinitus, & necesse esse, & sic de alijs modis intrinsecis, & ita ad ipsam omnia praedicata modalia resoluuntur. Vtrum autem existentia praecedat infinitatem in Deo vel non? De hoc alijs. Tamen Doct. sub. in 8. dist. 1. q. 3. videlicet. Vtrum deus sit in genere? Respondendo ad primum argumentum dicere videtur quod infinitas praecedat esse existere in deo. Ex quo potest haberi probabiliter, quod ipse voluerit existentiam esse modum intrinsecum: quia certum est secundum ipsum, quod infinitas est modus essentiæ, igitur secundū ipsum erit existentia modus eius, consequentia probatur, quia si illud quod est intimius existentia ipsi essentiæ, multo magis illud quod est remotius ab essentia, & quemadmodum est existentia, ut ipse dicit.

Pro declaratione quomodo infinitas est de ratione formalis essentiæ diuinæ secundum Landulphum est adpertendum, quod ipse non sensit infinitatem esse de con-

O 2 conceptus,

ceptu quidditatiuo & formalii essentiaz, immo videtur sensisse oppositum quia probat in 1. senten. in prologo. q. 1. quod sicut relationes fundatæ super essentiam & infinitatem distinguuntur formaliter, & ex natura rei, ita infinitas & essentia in diuinis. Vnde arguit ipse sic. Quæcunque relationes adæquant sua fundamenta, si vna non includit alteram ex natura rei & formaliter, nec fundamentum formaliter includit fundamentum. Sed ita est, q; istæ relationes in diuinis, videlicet identitas, & equalitas adæquant sua fundamenta, quia identitas adæquate fundatur in essentia diuina, & equalitas adæquate in infinitate igitur &c. Sed certum est quod identitas non est formaliter equalitas, neq; de intrinseca ratione eius. Igitur nec essentia erit de ratione infinitatis nec econuerio.

Et confirmatur, quia si essentia & infinitas essent idem formaliter sicut concederet quod pater per essentiam est idem filio, ita concederetur, quod per infinitatem sic esset idem. Quod non conceditur ab aliquo Theol. Dicamus igitur quod essentia quidditatiuè non includit infinitatem, & hæc potest esse vna bona probabilitas, quia nullum prius includit tñnquam aliquid de essentia sui ipsam posterius, quia semper quod est de ratione alicuius est prius illo, sed ita est quod infinitas est posterior essentia, quia infinitas est quantitas virtualis & perfectionalis essentiaz diuinæ, quantitas autem perfectionis semper est posterior re cuius est perfectio, igitur &c. Est ergo essentia quædā realitas in re ad quā immediate nata est seq infinitas intēsua. Sicut creatura est quædā res & essentia quā posita in esse, ad ipsum sequitur finitas & perfectio finita.

Et ad illud quod tu dicas, quod Scot. in quolib. dicit quod infinitas est de ratione formalii naturæ diuinæ, hoc negatur ipsum dixisse. Et si dicat quod ideo sit essentia diuina, quia est infinita, ly, quia potest importare vel notam causalitatis formalis alicuius pertinentis ad primū modum dicendi per se, vel alicuius quod concomitanter seu reductiuz pertinet ad primū modum dicendi per se, uel alicuius quod coheremtante seu reductiuz pertinet ad primū modum. Et breviter hoc, est verum quod essentia ideo sit essentia loquenda

do de essentia diuina , quia est infinita , vel quidditati vel concomitanter. Primum negatur , secundum conceditur, quia infinitas ut dictum est , non habet distinctam formalitatem ab essentia , sed reductive pertinet ad rationem formalem eius, quia coincidit in eundem conceputum formalem cum essentia .

Pro declaratione quomodo differentia importat realitatem distinctam a genere , declaratum est superius , quid sit realitas , & quid formalitas . Realitas tamen pro nunc accipitur à re quia est abstractum ipsius. Res autem ut dictum est quædam est res essentiaz & quidditatis quædam res existentiaz , ut in primo artic. declarauimus in principio. Sic duplex est realitas , quædam est realitas essentiaz , quædam existentiaz. Genus & differentia (quum abstrahant ab esse existentiaz in recta linea prædicentali.) non important aliquam realitatem existentiaz & subiectiuam , sed tantum realitatem essentiaz & obiectiuam , & realitas generis se habet ut potentia respectu realitatis differentiaz , quæ se habet ut actus respectu generis , & appellantur illæ realitates obiectiuæ , quia quælibet ipsarum potest esse obiectum proprium & formale intellectus , sic quodd quælibet ipsarum potest per se & seorsum ab alia terminare actum intelligendi. Quod autem realitas vna istarum sit realitas potentialis , & alia actualis , vna se habeat ut actus , altera ut potentia , declaratur per similitudinem ad compositum essentialie quod est per se unum . Vnde sicut est in composito reali , ita est in composito rationis . Sed sic est quod in composito reali compositum non est per se unum , nisi realitates componentes sic , se habeant quod vna sit actus & altera , potentia , ut vult Arist.8.met.text. cō.15. vbi non assignat aliam rationem quare compositū sit per se unum , nisi quod hoc est ut actus , & hoc potentia , sic erit in composito rationis , quia conceptus per se unus apud intellectum est propterea , quia realitates componentes , vna est actus & altera ut potentia . Igitur (quum conceptus speciei sit per se unus & constituantur ex realitate generis , & ex realitate differentiaz) necessario vna erit actus , & altera ut potentia . Sed certum est quod realitas à qua accipitur differentia

ferentia non potest habere rationem potentiarum respectu realitatis a qua accipitur genus, quia realitas differentiae non est indeterminata, sed est actus determinans realitatem generis. Et (quum determinare sit conditio & proprietas actus, quia actus determinat & distinguit, ex 7.metaph.text.comm.49. & determinari actuari & perfici sunt conditions, & proprietates materiarum seu potentiarum) sequitur quod realitas generis se habebit ut materia, & ut potentia. Realitas vero differentiarum se habebat ut actus. Ex his nos concludimus, quod (quum ens non possit habere rationem potentiarum respectu modorum intrinsecorum, qui contrahunt ipsum ad inferiora) non potest conceptus entis esse conceptus generis, & non importat aliquam realitatem potentialem & perfectibilem ab ipso modo contrahente, quia illud quod est indifferens ad finitum & infinitum, sic quod est indeterminatum ad quodlibet istorum non potest esse aliquod potentiale & perfectibile per aliud, quia statim quod de se includit aliquam potentialitatem respectu contrahentis non posset stare cum infinitate intensiva, quia quod est de se potentiale, & perfectibile per aliud, est de se finitum & limitatum. Sed quod est tale non potest esse infinitum intensum, quia tunc starerit duo opposita in eodem, igitur ens indifferens ad finitum & infinitum intensum, non potest esse potentiale & perfectibile per modum qui contrahit ipsum.

Sed contra arguitur, quia conceptus qui determinatur & contrahitur, videtur esse potentialis ad conceptum determinantem & contrahentem. Conceptus entis est huiusmodi quia contrahitur per modos intrinsecos, qui conceptus, ut dicit Sto. sunt qualitatui, & praedicantur in quale: igitur conceptus entis erit in potentia ad istos modos, ut ad actus perficientes ipsum.

Et confirmatur, quia omne diuisibile est sic in potentia ad diuidentia quod actuator & perficitur per ipsa ens sed sic diuiditur per modos intrinsecos, ergo &c.

Præterea, si diuiditur & per diuisionem descendit in deum & creaturam, aut totum ens est in deo aut pars entis. Si primo modo (cum totum sit illud extra quod nihil est ex sententia

tentia Arist. tertio physi. tractatu de infinito qui est tex.
com.63.) ergo nihil erit ens extra Deum. Si vero dicas
quod pars entis erit in deo, sequitur quod deus non erit
ens simpliciter, sed secundum quid, quia secundum partem.

Ad ista responsa est in questione nostra de vniuocatio-
ne entis, & pro nunc tamē perstringendo quæ dicta sunt ibi.
Respondeatur q[uod] vbi cunctæ est contractio realitatis propriæ
per aliam realitatē distinctam, ibi de necessitate est po-
tentia in contrahibili respectu realitatis contrahentis, sed
vbi est tantum contractio conceptus realis per modos
intrinsecos, ibi non oportet esse potentia respectu con-
trahentis.

Primum declaratur, quæ si realitas sive essentia sive exi-
stentia contrahatur per aliā realitatē necessario una rea-
litas perficitur per aliā & actuatur & sic una est potentia, alte-
ra est actus, quæ admodum est in oībus vniuersalibus contrahibili-
bus in prædicamētis, & in 10. generibus. Est etiā ibi
potentia in talibus contrahibili-
bus, quia quod libet tale est
finitū & limitatū, quū ens finitū dividatur in 10. prædica-
menta, quodlibet autem quod est finitū caret aliquo gradu
perfectionis qui natus est competere sibi sub ratione entis,
cui enti nō repugnat infinitas quā excludebat ens fini-
tū, & ita dicitur ens finitū priuari infinitate, eo modo quo
talpa priuat visu, non in quantum talpa, sed in quantum ani-
mal, ut habet Arist. 5. meta. ca. de priuatione. Ex quo se-
quitur quod (quū ens finitū in ratione entis careat infinitate
intensiva) dicitur esse priuatū & in potentia ad actualitatē,
& perfectionē quam importat infinitas. Itē ex alio.
Quodlibet genus quod contrahitur per differentiam, est
in potentia ad ipsam differentiam, & ad actualitatē quā
ipsa importat, quia non habet ex se ipsum genus ut inclu-
dat realitatem differentiæ contrahentis formaliter &
quidditatiè, quia genus est primo diuersum à differen-
tia. ex sententia Arist. 3. meta. tex. commen. 10. quia sive
materiale est extra formale omnino & non includit ip-
sum, similiter genus ex se non includit ipsam differen-
tiā contrahentem etiam identicæ & realiter, quia si
genus & differentia sunt idem realiter, sicuti est animal
& rationale, sunt idem solum ratione tertij, scilicet, ho-

minis, in quo conueniunt, ita, quod ratio identificatio-
nis realis vnius alterius est homo, in quo ambo vniūtur.

Secundum, videlicet, quod contractio conceptus rea-
lis per modos intrinsecos non includat potentialitatem
in ipso contrahibili, declaratur. Quia contractio conce-
ptus realis per modos intrinsecos est in omnibus tran-
scendentibus, quorum quodlibet est indifferens ad fini-
tum, & infinitum, quæ in differentia tollit omnem poten-
tialitatem à contrahibili. Non enim stat, quod aliquid
de se sit in potentia, & perfectibile per aliud, & de se pos-
sit esse infinitum. Quoniam stat sequeretur contradic-
cio, quod scilicet esset finitum, & infinitum.

Hoc idem probatur, videlicet, quod tale indifferens
non sit potentiale ad aliquam actualitatem ex parte mo-
dorum contrahentium. Nam modi interinfici sunt idem
realiter, & formaliter ipsi contrahibili, ut aliqualiter de-
claratum est superius. Modi enim interinfici non distin-
guuntur formaliter sic, quod habeant distinctam forma-
litatem, quamvis non sint de essentia ipsius, ut dictum est.
Ex quo sequitur, quod multomagis sunt idem realiter,
& conceptus, qui contrahitur per tales modos habet ex
se vnde includat realiter, & formaliter ipsos modos in-
trinsecos, & non habet ratione tertij, in quo contrahens,
& contrahibile conteniant, ut contrahibile includat rea-
liter, & formaliter modos contrahentes, quod non repe-
ritur in his, quæ contrahuntur per ea, quæ habent distin-
ctas realites, & formalitates à contrahibili.

Sed adhuc instatur, quia certum est, quod licet ens co-
trahatur per modos tamen conceptus entis est prior ex
natura rei, quam sit modus contrahens, qui exempli gra-
tia sit a. in illo priori in quo ens præcedit ipsum. a. &
distinguitur ex natura rei, ens non includit. a. & potest de-
terminari per. a. ergo est in potentia ad a.

Ad hoc respondetur, quod est prioritas ex natura rei
entis ad a. & similiter distinctio ex natura rei, & quod in
illo priori ipsum ens non determinatur per. a. sed quum
tu infers, ergo est in potentia ad a. Respondeo negando
consequentiam. Pro quo est notandum, ut diximus in qō-
ne præallegata de ente, quod triplex est potentia, videli-
cet

est Physica, & realis, alia Metaphysica, alia est Logica, q̄ distinctio sumitur in ordine ad propositiones, quę possunt esse, vel Physicę, vel Metaphysicę, vel Logicę. Prima potentia est qua aliquid careat aliquo realiter, & est capax ipsius quemadmodum superficies carens albedine, est in potentia ad albedinem, cuius est capax. Alia potentia, s. Metaphysica est secū dñi quam aliquid non includit aliud quidditatue, & in suo conceptu formalı, sic q̄ illud non sit de essentia ipsius. Tertia est, qua aliquid, in conceptu non includit repugnantiam, & contradictionem ad aliquid de qua potentia Logica ac etiam Physica facit mentionē Arist. in 5. Meta. c. de potētia. De potentia vero Metaphysica facit mentionem Ari. 9. meta. quando comparat potentiam ad actū. Quibus prēmissis. Respondetur negādo, q̄ in illo priori ipsum ens sit in potentia Physica respectu cōtrahentis, & conceditur, q̄ est in potentia metaphysica, q̄ nihil aliud est dicere, nisi q̄ ens non includit tanq̄ aliquid de essentia sui ipsum contrahens. Et conceditur similiter de potentia logica, q̄ ens sic sumptum est in potentia ad contrahens, quia ex contrahente, & contrahibili fit vnu possibile logicum, qđ in suo conceptu, vel in esse non includit repugnantiam, & contradictionem. Potentia physica repugnat necessario ex se, & cuicunque, quod est formaliter in natura necessaria, & sic ēt repugnat enti. Sed potentia metaphysica, & logica necessario ex se nō repugnat neque ēt alicui, qđ ēt formaliter in natura necessaria, vt patet discurrendo per multa. Nam certum est, q̄ hoc est possibile logicū, videlicet Deum esse, & tñ Deum esse est simpliciter necessarium, & sic de multis alijs. Naturę tñ necessarię repugnat potentia physica, quę est receptina alicuius actus, ita q̄ (quum natura necessaria sit actualissima) nō pōt esse in potētia receptiuā respectu alicuius actus. Sed contra i nstat, quia certum est, q̄ conceptus entis prēdicatur in quid, & modi intrinseci prēdicatur in quale: prēdicari in quid est prēdicari per modū potētia, prēdicari in quale est prēdicari per modū actus, agatur in ente est aliqua potentia perfectibilis per actū. R̄ndetur, q̄ prēdicari in quid qnq̄; sumitur à potentia sic q̄ illud qđ prēdicatur, p̄dicitur p̄ modū potētia, qnq̄; iste modus

modus p̄dicandi sumit ab essentia sic, q̄ illud qđ p̄dicitur, p̄dicatur per modum essentiaz, vel subl̄sentis vel per se stantis. Sic etiam p̄dicari in quale est p̄dicari per modum actus, vel per modum adiacentis & inhārentis, sicut apparet in multis differentijs essentiaz, vel etiam in qualitatib⁹. Ex hoc respondeatur quđ ens non p̄dicatur per modum potentiaz, sed per modum essentiaz, & per se stantis, quia primum quod est habitum in re est essentia rei. Dicente auctore de causis, propositione. 4. Prima rerum creatarum est esse, & ita ens p̄dicatur per modum subl̄stētis aut per se stantis, & nō per modum potentiaz, quę omnia repugnant ei quod est ex se formaliter necessarium vel permisiue. Similiter modi intrinseci si p̄dicanter in quale, non p̄dicanter per modum actus, sed per modum adiacentis & inhārentis quia nullus ipsorum includitur quidditati e in ente sic quđ sit de essentia ipsius, ut dictum est supra.

Ex his respondeatur ad secūdam instantiam principale adductā superius quę erat, q̄ omne quod diuiditur est in potentia ad diuidētia concedendo maiore vbi fiat diuisio per aliqua diuidētia, quę sunt distincta realiter vel formaliter sic quod habeat distinctas formalitates à diuiso, alter negatur maior. In proposito autem modi intrinseci non habent distinctam formalitatem ab ente, neque dicunt distinctam realitatem, quare &c.

Ad tertīā difficultatem respondeatur, quđ totum ens contrahitur ad deum, sic intelligendo q̄ in deo nihil deficit de natura entis. Et quū tu dicas ergo extra deū nihil erit entis. Negatur cōsequentia. Ad probationē respondeo, q̄ ista ē st diffinitio totius. Totū est illud extra, quod nihil est. I. cuī nihil deest requisitum ad ipsum totum. Et sic concedo quđ in deo nihil deest requisitum ad natūram entis, sed cū hoc stat, q̄ ipsum ens non sit in deo. &c.

Pro declaracione quomodo differentiaz important distinctam realitatem. Est notandum quod ipse in se sunt quędam realitates obiectivę & formales. Tum quia eis competit vnitas ex natura rei extra intellectum omnino. Tum quia sunt obiecta formalia, quę possunt per se & ex natura rei terminare actum intelligentię de quibus realita-

litatibus obiectivis satis est dictum superius, declarando diffinitionem formalitatis. Ex quo sequitur, quod (quum modi intrinseci non possunt per se & distincte terminare actum intelligendi ut habitum est supra) sic non important distinctas realitates obiectivas.

Ex hoc apparet declaratio huius, quod rationalitas vel irrationalitas non est modus intrinsecus animalis, quia intellecto animali in quantum animal est, in quoctunque gradu qui cōpetit sibi sub ratione animalis aut sub ratione sensitivi non propter hoc intelligitur esse rationale vel irrationale.

Quod si tu dicas videtur quod rationalitas sit quedam perfectio & gradus animalis, quum constituat animal in gradu sublimiori.

Respondeatur, quod rationalitas non constituit aliquid in esse sensitivo, sed in esse intellectivo, quod esse est diversum ab esse animalis & sensitivi, & sic de omnibus alijs differentijs. Vnde intelligendo animal in ratione perfectissima sensitivi, quod esse competit sibi in eo q̄ animal est, nunquā intelligitur esse sub rationalitate vel irrationalitate, quod non est verū de re cōparata ad suos modos intrinsecos, quia intellecta albedine sub perfecto gradu sibi possibili competere, vt albedo est (non excedendo cōsiderationē albedinis sub rōne qua tali) intelligitur necessario sub hoc gradu intēsionis aut sub illo &c.

Pro declaratione quomodo ens importat vnum conceptum realem & non realitatem, est notandum quod nō omnis conceptus realis est realitas proprie sumpta, quam differentiā posuimus superius in primo art. principali, declarādo, quę differentia esset inter vniuocum & vniuocē dictum. Pro nunc tamen dicendum est quod conceptus entis est conceptus realis obiectivus. Tum quia abstrahitur immediate à re. Tū quia non habet esse in intellectu obiective per actum intelligendi à quo dependeat in esse & in conseruari. Neque etiam dependet ab actu collatiuo intellectus, vt dictum est loco præallegato. Non est tamen conceptus entis realis realitate subiectiva, propterea quia talis cōceptus entis abstrahit ab omni tali realitate subiectiva & existentia & ab omnibus suis infe-

Quomodo autem iste conceptus possit abstrahi ab ali' qua re aliquo modo, ut conceptus communis, & vniuersalis, est notandum, quod illa, quae sunt unita, & coniuncta in re, & inseparabilia secundum esse potest intellectus abstrahere, & diuidere unum à reliquo. Vnaqueque res habet gradum intrinsecum inseparabilem ab ipsa, quam re intellectus potest abstrahere, & considerare, nō considerando illud à quo abstraxit, & ita quum in re in effectu sit aliqua essentia infinita habens gradum infinitatis sibi inseparabiliter coniunctum secundum esse, potest intellectus diuidere essentiam abstrahendo ab infinitate, & tunc concipere essentiam non concepta infinitate, & sic concipiendo essentiam, ut essentia est, habet intellectus conceptum obiectum, nō tantum communem essentie infinitę, verum etiam cuilibet essentie. Consimiliter dicendum est de quacunque alia essentia finita, quae (quoniam habeat gradum intrinsecum inseparabilem ab ipsa secundum esse) erit tamen separabilis ab illo gradu secundum conceptum.

Aduertendū tamen est, quod si realitas obiectiva capiatur pro ratione formalī conceptibili, quae habet esse in intellectu obiective ante actum intelligendi per intellectum abstrahentem, & non tantum capiatur realitas pro re extra intellectum omnino, concedimus conceptū entis esse quandam realitatem obiectivam, & conceptum communem entis sumi ab aliqua realitate, ut conceptus adæquatus illi. Sed capiendo realitatem alio modo, non est verum, quod talis conceptus sumatur ab aliqua realitate, ut conceptus sibi adæquatus, sed præcise, ut conceptus inadæquatus, quia enti (ut dictum est) non correspōdet una natura, aut una res extra intellectum omnino. Et secundum hunc modum dicendi locutus est Scot. in primo sen. di. 8. q. 3. Vtrum Deus sit in genere respondēdo ad primum argumentum principale.

Aduertendum est autem quomodo conceptus entis dicatur esse finitus, vel infinitus negatiue, & infinitum negatiue est illud, quod excludit finitatem, & non ponit aliquid repugnans finitati. Infinitum vero contrarie, & positiue

tive est illud, quod non tantum excludit finitatem, verum etiam ponit aliquid repugnans finitati. Primo modo conceptus entis est infinitus negatiue, quia licet non ponat finitatem, non ponit tamen seu in se non includit aliquid repugnans finitati. Secundo modo Dens est infinitus contrarie, & positivae per exclusionem finitatis, & positionem contrarij, seu repugnantis ad finitatem. Quod dixi de infinito dico et de finito, ponendo consimilem distinctionem.

Pro declaracione quomodo realitas, & modus intrinsecus eius non possit ut duo obiecta formalia terminare cognitionem intuitiuam intellectus. Videndum est quid sit cognitio intuitiva, & quid sit cognitio abstractiva. Cognitio intuitiva intellectus est rei existentis, ut existens est in propria natura, & existentia. Cognitio abstractiva est rei non existentis in se, sed in aliquo representativo. Prima causatur ab obiecto in propria existentia, & natura sicut visio immediate causatur ab obiecto visibili extra in re, & non causatur secundum Doct. subtili. à spē visibili le immediate. Licet ipsa necessario præ exigatur, ita q̄ ordo actus vidēdi ad spēm visibilē non est ordo effectus ad causam, sed tñ ordo duorum effectuum ordine quodā provenientium ab eadem cā, quæ est obiectum extra. Ita q̄ prius causatur species in sensu, quam actus videndi, quæ species quasi disponit sensum, & excitat ad actum sentiendi. Cognitio aut abstractiva sit ab obiecto pñte in aliqua specie, quemadmodū actus imaginādi sit ab obiecto imaginabili non pñte in se, sed præsente in aliqua specie existente in virtute imaginativa, qui actus sic causatur à specie, q̄ non ab obiecto extra, immo nullo modo existente in rerum natura, causatur à specie actus imaginādi, sicut imaginor patrē meum, aut aliū qui non est. Cognitio abstractiva est imperfectior, & obscurior, q̄ cognitio intuitiva, quia actus cognoscēdi natus est esse distinctior in potentia cognoscēte, quanto obiectū fuerit ei perfectius pñs, sed obiectum perfectius est pñs potentię cognoscēti qñ est pñs in se, q̄ sit pñs in aliqua spē repñtate. Igit̄ actus cognoscēdi intuitiu⁹ q̄ est ab obiecto pñte i se ē distinctior quā actus cognoscēdi abstractiu⁹. Ista duplex cognitio. scilicet intuitiva, & abstractiva, nō dētnegari ab intellectu q̄a perfectio.

perfe^ctio quæ competit potentie inferiori, non debet negari à potentia superiori, nam quæ sparsa sunt in inferioribus collecta sunt in superioribus. Et Arist. secundo de generatione, text. commen. 58. Dicimus naturam de siderare quod melius est, vbi non appetit impossibilitas. Ex quo infertur quod utraque cognitio intuitiva & abstractiva potest reperiri in intellectu, vel saltem sibi non repugnat. Arist. tamen nullam fecit mentionem de cognitione intuitiva intellectus, sed tantum de abstractiva, ponens intellectum agentem esse necessario requisitum ad abstrahendas species intelligibles à phantasmatibus ad hoc, ut intellectus intelligat.

Quod tamen cognitio intuitiva competit intellectui probatur ex hoc quia proprium actum intelligendi & propriam operationem intellectus cognoscit intuitum qui ab ipsa mouetur ut praesens est in propria natura & existentia.

Applicando ad propositum, cognitio intuitiva (quum sit distincta ex parte sui & ex parte obiecti) non potest ad aliquid terminari per se, nisi sit distinctum conceptibile & habeat distinctam conceptibilitatem. Et ita (quum res & modus intrinsecus eius non sint distincta conceptibilia, neque distincta obiecta formalia) intuens ista duo (hoc est cognoscens intuitum) non intelligit unum sine reliquo. Si tamen cognoscantur ista cognitione abstractiva quæ est cognitio imperfecta & indistincta, & quæ non est ipsius rei, ut habet esse in re, poterit terminari talis cognitio ad rem ipsam, absque hoc quod terminetur ad modum eius intrinsecum.

Pro declaratione quid sit ratio quidditatua tantum, & ratio quidditatua & formalis, est notandum, quod ratio quidditatua solum, est illa quæ prædicatur de aliquo in quid, seu in aliquo includitur quidditatua. Dato quod non includat aliquem unum conceptum qualitatuum qui, scilicet prædicatur in quale. Et isto modo conceptus entis communis sic est conceptus quidditatius, qui nullum conceptum qualitatuum in se includit. Sed ratio quidditatua & formalis est ratio constituta ex conceptu quæ prædicatur in quid, & conceptu qui prædicatur in qua le, ut

lē, vt est ratio constituta ex genere & differentia, quæ ratio est tantum speciei sive specialissimæ sive subalternæ. Ex qua distinctione nonnulli Scotisti dicunt, quod modus intrinsecus variat rationem quidditatiuam tantum, & rationem quidditatiuam & formalem, quæ, videlicet est constituta, vt dictum est, ex quid & quale, quam opinionem, vt dictum est, ego non teneo, quia dico modum nullam rationem quidditatiuam variare.

Et si dicatur quod finitas & infinitas variant rationem entis, quia ens finitum & infinitum distinguuntur essentia liter & quidditatiuè.

Responsum est superius, quod capiendo ens finitum & substratiue & fundamentaliter, illa duo distinguuntur essentialiter & non præcise ratione finitatis & infinitatis sed essent iæ ipse ad quarum unam sequitur infinitas, & ad alteram finitas, in re extra intellectum seipso essentia liter distinguuntur, sicut essentia etiæ prædicamentorum non solum per modos distinguuntur extra intellectum, verum etiam seipso essentialiter distinguuntur. Si vero capiatur ens infinitum & finitum formaliter, & in intellectu obiectiuè, sic illa duo dicuntur esse eiusdem rationis & in intellectu tantum distinguiri modaliter. Neque inconuenit res substratas in se distinguiri essentialiter, & tamen quodd conceptus abstractus ab ipsis per intellectum sit unius rationis in ipsis, qui postmodum determinatus per modos ab intellectu sit alius & alius solum modaliter &c.

Pro declaracione distinctionis ex natura rei, & pro complemento eorum quæ dicenda sunt ad distinctionem reali est notandum, quod talis distinctio ex natura rei solum & præcise est ex hoc, quod aliqua possunt esse fundamenta contradictionis, ita quod quæcunque sunt talia quodd de ipsis possunt verificari duo contradictionia ex natura rei circumscripto omni opere intellectus, illa distinguuntur ex natura rei. Non dico tamen quod contradictionia possint actualiter verificari de aliquibus duobus sine actu intellectus verificantis & enunciantis contradictionia de illis quibus applicantur, quia affirmatio & negatio sunt ex opere intellectus. Sed dico quod de aliquibus duobus

duobus contradictionia sunt verificabilia ex natura rei, siē quod ex natura eorum circumscrip̄to omni opere intellectus, data sunt esse fundamenta contradictionis, & quæ cuncte sunt talia tali distinctione distinguuntur.

Notandum tamen quod in eodem possunt plures species distinctionum concurrere, quæ ab eodē sub distinctionib⁹ sumuntur. Exempli gratia. si. a. & b. distinguuntur potest esse qđ. a. & b. possint esse fundamenta contradictionis.

Pot est esse, quod. a. & b. sint plures quidditates seu formalitates. Similiter potest esse quod. a. & b. sint distinctæ res existentiaz vel subsistentiaz, & quod habeant distinctas naturas & essentias. Pœnes, hoc quod a. & b. sunt fundamenta contradictionis secluso opere intellectus, inter ista fundatur distinctio ex natura rei. Pœnes hoc, quod. a. & b. sunt due formalitates, fundatur distinctio formalis. Pœnes hoc, quod sunt res & res fundatur distinctio realis. Pœnes hoc, quod sunt plures naturæ & essentiaz, fundatur distinctio essentialis. Illud ergo quod est ratio & causa vnius distinctionis, non est ratio alterius.

Notandum etiam quod distinctio ex natura rei potest accipi ut quoddam genus ad omnes species distinctiones quæ sunt præter opus intellectus, & sic accipiendo, una queque distinctio sive sit formalis, sive realis sive essentialis, est distinctio ex natura rei, quia genus conuenit suis speciebus, & prædicatur de illis. Alio modo capitur distinctio ex natura rei, vt est species distinctionis in communione, quæ est præter opus intellectus, & isto modo est species condistincta & disparata contra omnes alias species, sic quod distinctio formalis ut formalis est, non est distinctio ex natura rei in quantum talis, quia ut dictum est, ab alia ratione accipitur una distinctio, & ab alia alia. Et ita distinctio quæ est penes hoc quod a. & b. possunt esse fundamenta contradictionis, non est distinctio accepta pœnes hoc, quod. a. & b. sunt plures quidditates & formalitates, quoniā est ratio vnius, videlicet esse fundamentum contradictionis, & alia est rō, qđ aliquid sit in se formale, seu formalitas in se. Et p hoc soluunt multe difficultates.

In surgunt, enim tres parue difficultates. Prima est vtrum distinctio ex natura rei posita sit ab Arist.

Ad

Ad quam difficultatem breviter r^undeo quod sic, & hoc apparet ex sententia eius in tertio de anima tex. cō. 9. vbi habet quod aliud est magnitudo & magnitudinis esse, caro, & carnis esse, & vult, quod magnitudinis esse alia virtute apprehendatur & cognoscatur & alia virtute magnitudo. Esse enim magnitudinis apprehensum per intellectum, & magnitudo per sensum. Sed certum est, quod magnitudinis esse non distinguunt realiter neque formaliter a magnitudine, quia quidditas & essentia & illud cuius est quidditas sunt idem realiter & formaliter, ut patet de se, & est de mente ipsius. in 7. met. t. cō. 20. vbi habet quod singulum quod quid est, non est aliud a suum et substatia igitur nulla est distinctio realis & formalis inter magnitudinis esse, & magnitudinem. Et tamen coegerit ipse, quod inter ipsa est aliqua alietas & distinctio & illa distinctio non potest esse praeceps rationis. Tu quia extrema, scilicet magnitudinis esse, & magnitudo, non sunt entia rationis quod necessario requiritur ad distinctionem rationis. Tu et quia dicit, quod ista duo praedicta per alias & aliam virtutem apprehenduntur, obiecta autem apprehensio ab utraq; potentia, scilicet sensitiva & intellectiva, precedunt actum sentienti & intelligendi sicut causa precedit effectum, ergo non sunt aliqua constituta in esse per tales actus & ita non possunt esse entia rationis. Hoc idem Arist. in 7. met. 1. com. 41. vbi habet quod in conceptis cum materia non est idem quod quid est cum eo cuius est. Non disputando de qua materia intelligat Arist. certum est quod quid est sor. non est idem sor. omnino secundum omnes. Sed ista non identitas seu distinctio non potest esse, nisi ex natura rei, quia non realis neque formalis. Non etiam rationis, quod probatur, quia posito sor. & quidditate sor. in esse necessario insurget habitudo diuersitatis unius ad alterum ante omnem actu intelligenti, quae habitudo insurget ex natura ipsorum extremitum nullo intellectu considerante, ergo ista habitudo diuersitatis erit relatio ex natura rei. Insurget alia & secunda difficultas. Vtrum Aristot. fecerit mentionem de modis intrinsecis quos tu ponis esse distinctos ex natura rei a quidditate. Ad quod respondeatur quod Aristoteles istis praedicatis modalibus non fecit mentionem, propterea, quia ista praedicata non sunt necessaria ad demonst-

P. Illustratio-

frationem, tantummodo, enim curauit de illis quæ formaliter ingrediuntur demonstrationem, sicut sunt prædicata primi & secundi modi, quū igitur modi intrinseci non prædcentur per se in primo modo de quidditate, quū non sint de esse iphius, vt dictum est supra, neq; etiam in secundo modo, quum non habeant distinctam formalitatem ab ea, propterea istos modos Arist. prætermisit. Sed non posuit istos modos, ergo negavit ipsos. Negatur consequentia, quia locus ab auctoritate negative non tenet. De istis tamen fecit mentionem Boetius in li. de tri. cum dixit aliqua prædicata rem monstrant, aliqua non, sed extrinsecus aliquid apponunt.

Insurgit alia difficultas, & ultimo. Vtrum distinctio quæ est inter quidditatem & modum quæ dicitur esse ex natura rei sit modalis, vel quidditativa. Ad quod respondeatur, quod distinctio quæ fundatur in quidditate & terminatur ad modum, potest dici quidditativa ex parte fundamenti, & modalis & ex parte termini, & illa quæ fundatur in mō, & terminat ad quidditatem sit dici ecouerso.

Aduertendum tamen, quod videtur talis distinctio magis denominanda esse à termino, quā à fundamento, quia respectus videtur magis esse talis per illud quod est de essentia sui, quam per illud quod est extrinsecum & accidē tale: habitudo ad terminum est de essentia respectus, quū diffiniatur per ipsam, vt patet in prædicamento de ad ali quid, & habitudo ad fundamentum est ei extrinseca & accidentalis, quia non est de essentia iphius quamvis sit eius passio: Igitur magis denominatur ab habitudine ad terminum, quam ab habitudine ad fundamentum. Si tamen teneretur via aliquorum, quod respectus distinguitur pœnes fundamenta, vt uidetur ponere Arist. in ca. de ad aliquid. 5. met. tunc dicatur consequenter, quod distinctio quæ fundatur in quidditate, est quidditativa, non obstante quod terminatur ad modum. Vel potest dari tertia responsio, quod denominatio respectus habet fieri ab ignobiliori, ignobilior autem est modus quidditatem. Igitur quæcunq; distinctio quæ est inter modum & quidditatem, erit modalis.

Articulus tertius.

Q Vantum ad tertium articulum in quo videndum est de identitate & distinctione formalis &c.

Pro intelligentia quomodo quidditas sit forma. Notandum est quod quicquid est ratio agendi vel actione reali in materiam, vel intentionalis in sensum aut intellectum, de necessitate est actus & forma. Quod declaratur de actione reali per Arist. 3. phy. tex. comm. 17. Seper inquit ipse existimabitur aliqua species mouens. De actione intentionalis probatur illud per 9. metaph. & est tex. comm. 20. Omne scitum & cognitum cognoscimus secundum quod est in actu incipit hic tex. inueniuntur diagrammata actu &c. Quum igitur quidditas & natura sit ratio agendi & principium formale totale quo agens agit, sequitur, quod ut sic habeat rationem formæ. Quod autem sit principium formale agendi apparet, quia secundum omnes illud est principium sic formale, in quo agens assimilat sibi passum, sed tale in quo assimilat est ipsa natura, quia ignis generans assimilat sibi ignem genitum in natura qua agit, ita quod licet assimilat in forma partiali tanquam in principio partiali quo, assimilat tamen in sua natura tanquam in principio totali quo, & ita sequitur quod recte appellabitur formale principium.

Per idem potest probari hoc ex parte termini generationis, quia terminus formalis quo, est natura totius compositi, quæ natura est ratio terminandi ipsam generationem. Sed quicquid est terminus formalis generationis, habet rationem formæ igitur &c.

Ad hoc facit quod Arist. vbi cunque loquitur de forma appellat ipsam quod quid erat esse, ut in 5. metaph. capitulo de causa, & in 7. capitulo de partibus diffinitionis, quare &c.

Pro declaracione eorum quæ praedicantur per se perfectate primi modi, aut secundi modi, & etiâ quantū ad alios modos de quibus loquitur Aristot. primo poster.

P 2 Notan-

Notandum est quodd omne prædicatum pro tanto per se competit subiecto, pro quanto in ipso habet causam seu rationem formalē inherētīe prædicti ad ipsum subiectū.

Pro quo est notandum quod prædicatū aut est intra cōceptum formalem subiectū, aut extra, si primo modo sic est prædicatum pertinens ad primum modū dicendi per se, quia in tali modo prædicatū est de intellectu subiecti. Si vero prædicatū est extra subiectū, aut habet causam intrinsecā in subiecto aut nō. Si primo modo. Aut illa causa enunciatur expresse & distincte, seu explicite, aut non. Si primo modo, sic habetur quartus modus dicendi per se, quia in isto exprimitur causa prædicti, ut dicēdo interēptus interiij per interemptionē. Si vero causa nō enunciatur expresse sic habetur secundus modus, ut dicēdo. Homo est risibilis, vbi respectur risibilitatis non exprimitur causa, quae est animal rationale. Si vero prædicatum non habet causam in subiecto intrinsece, dūmodo subiicitur illud q̄ secundū sui naturā natū est subiici, & est ultimatum subiectū, sic habetur tertius modus, qui proprie pertinet ad subsistentiā primam & singularem, quamvis iste modus magis dicatur modus essendi per se, quam modus dicendi & prædicandi. Aliter potest declarari differētia inter secundū modum dicendi per se, & quartum modum. In secundo enim modo, in subiecto, non tantum includitur proxima ratio inherētīe formalis prædicti ad subiectū verū etiā illa rō inherētīe est simpliciter necessaria respetu prædicti. Sed in quarto mō licet includatur in subiecto proxima rō inherētīe, illa tamē propositio nō est necessaria sed cōtingens, & illo mō dicimus q̄ iste proposītiones. Calidū calefacit, voluntas vult, sunt per se in quarto mō, vbi prædicatū nō necessario cōpetit subiecto sed cōtingēter. Vnde licet calidū necessario caleat, quod calefacere est operatio eius immanēs & intrinseca, nō tamē calefacit necessario, q̄a calefactio est operatio trāficiens in materia exteriorē, quę est ipsum paſſum, quod pōt nō caleſieri ab ipso calido, vel ex immoderata distātia vel ex indispositione paſſi. Sed dato q̄ calidū, scilicet ignis nullum haberet paſſum sibi approximatū, adhuc verū est dicere, quod ignis caleat. Aduerēdū vterius q̄ perfectas propositionis

fitionis est ex hoc quod praedicatum habet causam intrinsecam in subiecto, vel quantum ad esse predicari, vel quantum ad inherenteriam eius formalē. Perseitas primi modi est ex hoc solū quod in subiecto est causa inherenteriae formalis praedicati, quia si animal competet homini, competit ei per humanitatem, quae ista est vera. Homo in quantum homo est animal. Sed subiectum non est causa predicati quantum ad esse, in tali propositione per se primi modi, sed magis ex altera, & hoc est quod dicit C. 6. 2. de anima cap. 67. Sed in secundo modo aut quarto in subiecto non tantum est causa inherenteriae formalis, versus etiam causa praedicati quantum ad esse, ut habet etiam ibidem C. 6. Ulterius est notandum quod perseitas propositionis est ex hoc, quod praedicatum inest subiecto non per aliud ita quod quantum subiectum est minus aliud a praedicato, tanto propositio est magis per se. Et secundum hoc potest dari latitudo & gradus in propositionibus per se primi modi. Nam propositio in qua praedicatur pars definitionis de diffinito est minus per se, quam propositio in qua praedicatur tota diffinitio de diffinito. Nam certum est, quod si dico. Homo est animal, ly animal est praedicatum magis distinctum ab homine, quam hoc praedictum animal rationale, quoniam in prima propositione si praedicatum est idem formaliter subiecto, non est idem identitate adaequata & mutua, sicut est in ista, homo est animal rationale, ubi est omnimoda identitas formalis, Hoc et non sit identitas ex natura rei, ut supra diximus, & ulterius propositio in qua idem praedicatur de seipso, ut dicendo. Homo est homo (quum praedictum sit idem formaliter subiecto identitate mutua & adaequata, & ulterius sit idem identitate ex natura rei, distinctum tantum distinctione rationis.) talis propositio maxime dicetur esse in primo modo. Notandum tamen quod si loquamur de propositionibus realibus quae habent complexionem realē, & ex natura rei inter extrema, scilicet inter subiectum & praedicatum, propositio in qua idem praedicatur de seipso non est propositio realis, quia nulla complexio seu compositione realis potest esse inter ista extrema que nullam distinctionem habent realē, & ex natura rei, sed si distinguuntur, tantum distinguuntur distinctione rationis. Sed extrema propositionis in qua idem praedicatur de seipso, sunt hanc, ut patet

de se, quia idem non distinguitur à seipso nisi distinctione rationis, quæ est per actum collatum intellectus, ergo &c.

Ex quo sequitur, quod Arist. faciens mentionem de propositionibus, & complexionibus realibus, quæ sunt p se non facit mentionem de propositione per se in qua idem prædicatur de seipso. Vel dicendum, quod ordinat propositiones per se ad demonstrationem, & de ipsis facit mentionem quæ ad ipsam necessario requiruntur. Propositione autem prædicta non est necessaria ad demonstrationem, igitur &c.

Pro declaratione quomodo in propositionibus per se detur status, declaratur (præter ea, quæ ponit Sco. 3. dilt. primi, quæ recitat iste auctor formalitatum.) Præluppenendo, quod sicut non datur circulus in dependentia essentiali quantum ad esse rei, ita non datur circulus in dependentia prædicatorum à subiecto quantum ad inherenteriam formalem prædicati ad subiectum. Nam quum perfectas propositionis sit ex hoc, quod subiectum est causa prædicati, vel includit causam ipsum, vel quantum ad esse, ut in propositionibus per se secundi modi, vel quantum ad inherenteriam formalem, & non quantum ad esse, ut in propositionibus per se primi modi, sequitur, quod (quum in omnibus ipsis in subiecto sit ratio formalis inherenteriaz prædicati ad ipsum subiectum) non poterit ipsum subiectum dependere à prædicato quantum ad talen inherenteriam formalem. Quia si a. est ratio propter quam. b. sibi inest formaliter, & secundum se, non poterit b. econtra habere rationem in se propter quam. a. sibi in est. Alioquin daretur circulus in ipsis dependentijs formibus, seu quantum ad inherenteriam formalem eorum quæ prædicantur. Nec valet dicere, quod propositione per se secundi modi conuertitur in per se primi modi, sicut ista. Homo est risibilis, conuertitur in istam. Risibile est homo, ubi conuersa est per se secundi modi, & conuertens est primi modi, quia subiectum accidentis proprij, vel communis non cadit in distinctione accidentis nisi ex additione, ut habet Arist. 7. meta. diffuse. Ergo non poterit subiectum, quod est homo diffinire per se, ipsum accidens

cidens quodcunque sit, & per consequens ista nullo modo erit per se, risibile est homo.

Et confirmatur sicut datur status in causis materialibus, & efficientibus realibus, ita datur status in principijs formalibus per quæ vnum alteri formaliter inest. Sed ita est, quod subiectum, quod est homo, est ratio formalis, per quam risibilitas sibi inest. ergo non poterit ipsa risibilitas esse ratio formalis per quam homo sibi inest. Et per hoc vult habere Arist. quod datur status in principijs cōcurrentibus ad ipsam demonstrationem. Ita quod in ipsis deneniedum est ad aliquod vnum primum immediatum, quo non est alterum prius, & immediatus, quum in ipsis sit ordo essentialis, qui de necessitate presupponit aliquod vnum primum &c.

Pro intelligentia quomodo ratio in se falsa sit de omnibus falsa, & de quocunque falsa, est notandum, quod ratio in se falsa est illa cuius partes ad se inicem formaliter repugnant, ut vult Arist. in s. meta. c. de falso. Vnde nihil aliud est talis ratio nisi conceptus habens in se formaliter repugnantiam partium in se. Ex hoc arguitur, quod (quum illud, quod est ex se, & intrinsece formaliter repugnans, cuicunque alteri est repugnans, & incompositibile, quia quod est tale in se respectu cuiuscunque semper est tale, quia habitudo, & comparatio rei ad aliquid extrinsecum, non tollit illud, quod competit rei ex se, & intrinsece, quia quicunque respectus siue rei, siue rationis adueniens alicui fundamento non tollit rationem, & naturam fundamenti, ergo ratio in se falsa (si habet in se formalem repugnantiam, & incompossibilitatem) respectu cuiuscunque sic erit incompossibilis.

Et confirmantur, quia formaliter repugnantia sunt illa, quæ suis rationibus formalibus repugnant, ergo materialibus istis semper erit repugnantia formaliter, non solum eorum in se, verum etiam in respectu ad quocunque aliud.

Pro declaratione quomodo valeat argumentum à parte in modo ad totum in modo constructum. Est notandum, quod totum in modo est terminus per se sumptus sine determinatione diminuenter, vel distraheente, sed cō-

determinatione dimissua , sicut dicimus, q̄ si homo de-
terminatur per ly mortuus determinatur per dictio[n]em
distrahe[re]t. Et isto modo non valet argumentum a par-
te ad totum, sed si determinatur ly homo per hoc, qđ est
albū aut nigrū (quum tales determinationes sint dimissi
uq; & non distractiue de rōne hominis) valet à parte in
modo ad ipsum totum. Vnde pro tanto terminus sum-
ptus absolute sine determinatione accipitur, vt totum,
quia accipitur, vt vniuersale cōe ad omnia sua su pposita,
& propter hoc appellatur totum. Sed qñ accipitur cū de-
terminatione cum restringatur solummodo ad aliqua sup-
posita, dicetur esse pars respectu ipsius sine determina-
tione, & à parte ad totum in modo, valet argumērum af-
firmatiue, sed à toto ad partem, destructiue, & negatiue.

Pro declaracione prædicationis denominatiue est no-
tandum, q̄ prædicatio denominatiua extendendo no-
men prædicationis denominatiue est duplex. Quædam
est per se , quædam est per accidens . Per se , quædam à
priori, quædam à posteriori, prædicatio per se à posterio-
ri est per se in secundo modo, quādo videlicet passio præ-
dicatur de subiecto , & ista appellatur à posteriori , quia
sumitur ab aliquo, qđ est posterius, & extrinsecum forma
liter à subiecto. Prædicatio per se à priori quædā est per
se, & directe in primo modo , & quædam indirecte, direc-
tē est quando prædicatum est pars essentialis, & intrinse-
ca subiecti , vel diffinitio ipsius, sicut dicendo . Homo est
animal, vel homo est animatus. Vnde quodlibet prædica-
tum-istorum est concretum denominatiū denominans
ipsum subiectum, vel si nō vis accipere istā, homo est ani-
mal. q̄ ipsa sit denominatiua, saltem ista erit denomina-
tiua, homo est rationalis. Propositio per se denominatiua
à priori indirecte , & reductiue per se in primo mo-
do est quando forma in concreto prædicatur de suscep-
tione formę , & non de composito ex susceptiō, & forma,
vt est ista. Corpus est animatum, vel animal est rationa-
le, quæ propositiones reducuntur ad alias propositiones
directe in primo modo. Propositio denominatiua per ac-
cidens est sicut ista . Homo est albus , cuius prædicatum
nullam habet reductionem neque ad subiectum neque
ad

ad aliquid quod subiectum includat cum quo possit facere unum per se, quemadmodum est in alijs predictis.

Potest aliter declarari sufficienciae prædicationis de nominatiue sic. Omnis prædicatio denominatiua, aut est à priori, aut est à posteriori. Si à priori, sic est in primo modo directe vel indirecte. Directe, ut ista, homo est rationalis. Indirecte, ut ista, animal est rationale. Si vero sumatur prædicatio denominata à posteriori, quædam est per se, quædam per accidens. Si per se aut subiectum denominatum includit rationem formalem inherentiæ prædicati ad ipsum subiectum necessariam, aut non. Si primò modo, sic est propostio per se secundi modi, in cuius subiecto non tantum includitur ratio inherentiæ prædicati ad subiectum, verum etiam ratio impliciter necessaria, quia in subiecto est causa necessaria prædicati, & quantū ad esse, & quantū ad inherentiā formalem, quod si ratio talis inherentiæ nō sit necessaria sic habetur quartus modus, ut dicendo. Voluntas vult. Calidum calefacit, in quarum subiectis non includitur rō necessaria talis inherentiæ. Si vero sumatur prædicatio denominatiua à posteriori, & per accidens, ista est duplex. Quædā est intrinseca, quædā extrinseca. Intrinseca, quādo prædicatum denominatiuum vel illud quod importatur per ipsum, inhæret subiecto sicut dicendo. Homo est albus. Extrinseca vero & denominatiua est, quādo illud quod importatur per prædicatū non inhæret subiecto formaliter, sed alicui extra subiectū, ut dicendo. Lapis est unus. Et est notandum quod hic extensio loquimur de prædicatione denominatiua, ut videlicet ipsa non distinguitur cōtra prædicationē denominatiuam essentialē quam sententiā habet Sco. in qual. q. 3. vnde illa est proprie denominatiua, qn̄ prædicatū nō includitur in cōceptu formalis subiecti, ut cōplificat ipse dicendo. Corpus est animatum. Aīa enim importata per prædicatū nō est de intellectu subiecti, & ideo notat ipse aliqua quæ ibi sunt videnda &c.

Pro declaratione p̄dicationis identicę, est aduertendū q̄ p̄dicatione idētica propria habet duas cōditiones, qua rū una est quod cōiter sit in abstracto, sic quod abstractū prædicatur de abstracto, & hoc loquēdo de p̄dicatione identica

identica, ut distinguitur contra formalem prædicationem
sive sit formalis, quidditativa, sive denominativa, ut di-
ctum est. Alia conditio identice prædicationis est, quod
quodlibet extremum ipsius, vel alterum tantum est infa-
nitum permissum, vel actualiter, & possumus, & ita ista præ-
dicatio identica non sit nisi in transcendentibus quibus
potest competere infinitas intensitas, vel in diuinis ubi
sunt prædicata actualiter infinita. Exemplum primi. ut di-
cendo, entitas est veritas, vel humanitas est entitas. In
prima utrumque extremum est transcendens, & infinitum
permissum. In secunda alterum tantum, & quilibet ista
rum verificatur per identitatem realem extremitatum
præcisæ, sic quod prædicatum est idem realiter subiecto.
Et (quum omnis propositio affirmativa sit vera propter
identitatem prædicati ad subiectum) pro tanto istæ dictæ
propositiones erunt veræ. Exemplum secundi de præda-
tionibus diuinis. Essentia diuina est bonitas, vel essentia
diuina est paternitas. In prima utrumque extremum est
infinitum actum. In secunda alterum tantum, quia nulla
relatio in diuinis est formaliter infinita, sed solum iden-
tice, id est propter identitatem relationis realem ad es-
sentiam diuinam, tanquam ad fundamentum.

Vnde est aduertendum, quod in his, quæ sunt infinita
sic, sit prædicatio identica, quia ratio identificationis rea-
lis est. Vel tertium aliquod in quo illa, quæ sunt idem rea-
liter conueniunt, (quemadmodum animal, & rationale
dicuntur esse idem realiter, quia conueniunt in homine
in quo ambo sunt inseparabilia, quæ si abstrahantur ab
istò tertio, non remanent eadem, quia ab eis tollitur ra-
tio identificationis realis, scilicet ipsum tertium. Et pro-
pter hoc negatur ista, animalitas est rationalitas, quia
ista duo in abstracto non amplius concernunt aut conno-
tant ipsum tertium, in quo conuenit, sed abstrahuntur ab
omni connotatione ipsius, & propter hoc remanet dissimila-
ta, & propositio constituta ex iis est falsa.) Alia ratio
identificationis realis est infinitas, utriusque extremi pro-
positiones, vel alterius tantum, & hoc vel permissum, vel
actualis, quia infinitas intensitas ex se, & ex natura sui ba-
bet quod identificet sibi, vel extremo cuius est infinitas,
id

id cui sit compossible , vel potest sibi inesse formaliter , id est actualiter . Et ratio est , quia non possunt esse duo in finita realiter diuersa , ut declaratur à Doct. subti. primo sententiarum . di. 2. q. 3 Et in quolib. q. 5. Vnde (quum infinitum dicatur esse ens simplicissimum) quicquid competit sibi transit in eius perfectam identitatem ; quæ est realis identitas . Ex quo sequitur , & quantuncunque duo extrema infinita , vel actu , vel permissive abstrahantur à tertio , (dummodo abstractio fiat in intentionibus primis & non secundis) semper extrema abstracta includuntur , seu concernunt ipsam infinitatem ex qua infinitate remanet ratio identificationis realis alterius extremi ad ipsum .

Et hic declaratur per hoc quoniam licet ens , & bonū sint idem realiter in homine , si tamen abstrahantur ab ipso per nomina primarum intentionum , quæ sunt entitas , & bonitas , & formetur ista propositio , entitas est bonitas ista adhuc est vera per identitatem , quia adhuc extrema sunt infinita . Licet si abstraherentur per nomina secundarum intentionum in qua abstractione significatur rationem , & quidditatem esse abstractam ab omnibus suis posterioribus , & ex consequenti à modis intrinsecis , qui sunt finitas , & infinitas , in ista abstractione propositio affirmativa non est vera . Ut dicendo ratio formalis entis est ratio bonitatis . Nam ly ratio formalis est nomen secū dæ intentionis quemadmodum est diffinitio . Et propter hoc ista est falsa , quia non remanet in extremis ratio id est tificationis vnius ad alterum , sed præscinduntur extrema ab ipsa . Et ita abstractio , quæ sit per nomina secundarū intentionum est ultima quæ fieri possit .

Circa hoc , quod dicitur , quodd de subiecto vltimate abstracto non potest prædicari aliquod prædicatum nisi includatur per se primo modo in subiecto . Est aduentus , quodd subiectum vltimate abstractum abstrahitur ab omnibus suis inferioribus , & ab omni habitudine ad ipsa inferiora . Ita , quodd sicut in concreto concernebat ipsa , & connotabat , in abstracto abstrahitur ab omni tali concernentia , & connotatione , & vt sic non potest verificari pro ipsis , neque supponere , sed tantum pro his , quæ includuntur in ipso subiecto in primo modo dicendi per se

se, quod tam en est intelligendum de mente Docto. sub. quod subiectum respectu illius praedicati primi modi no se habeat, ut totum respectu ipsius, vel per additionem ad ipsum praedicatum propter primum negatur ita à Docto. subti. in 3. metaph. & in alijs locis, quād pluri bus, humanitas est animalitas, quia subiectum se habet ut totum, & praedicatum, ut pars. Similiter negatur ista, humanitas est animalitas, & rationalitas, quia subiectum se habet per additionem ad praedicatum, quia ultra animalitatem, & rationalitatem, humanitas addit quoddam tertium constitutum ex utroque, quia humanitas est tertia entitas totius distincta à partibus constituentibus. Et propter hoc quia praedicatum, & subiectum in his abstractis non sunt omnino idem, ideo remanet propositio falsa. Et ita sequitur, quod humanitas ultimata abstracta est tantum ipsa, & tantum verificatur de seipso eo modo quo loquitur Auicen. 5. Meta. Equinitas est tantum equinitas.

Quod si dicatur Com. 7. metaph. concedit istam (ut alias dictum est) sor. est animalitas, & rationalitas.

Responsum est superius in 2. arti. partiali, scilicet precedenti, tractando quomodo totum compositum distinguatur à partibus suis ex natura rei.

Pro declaratione quomodo adiectuum, & verbū praedicantur formaliter, est aduertendum, quod praedicari formaliter est praedicari per modum formę informantis, & inherenteris in quadam adiacentia, & inherenteria formalis, & per modum qualificantis, vel quasi qualificantis, & ita (quum actus, & qualitas sint idem, ut est de mente Arist. 5. met. c. de quali. vbi vult, quod differentia in substantialia uno modo est qualitas, quae est actus essentialis constituti per ipsam.) Secundum hoc potest poni duplex praedicatione formalis, una est formalis denominativa, quae est respectu praedicati, quod praedicatur per modum actus accidentalis seu accidentaliter qualificantis. Alia est formalis quidditativa, quae est respectu eius, quod praedicatur per modum actus essentialis essentia liter qualificantis. Exemplum primi, ut homo est albus, ut homo est risibilis, vel homo generat. Exemplū secundi

di homo est rationalis. Ex hoc concluditur, quod quando terminus praedicati ex modo praedicandi non potest praedicari nisi formaliter, si praedicatur de subiecto ultimata abstracto (quum tale subiectum tantum accipiatur in esse quidditativo, & quoad illa tantum quae in se puto inclauduntur quidditatiae, quia in ista abstractione circumscribitur ab oibus posterioribus, & ab oibus his, quae sibi insunt per accidentem) propositio talis formalis non erit vera nisi sit per se primi modi. Aduertendum tamen, quod ista regula Doc. subtilis, quae habetur in 1. sen. dist. 5. q. 1. habet multas instantias, quas oes excludit, & soluit Franc. de Mayronis in 1. sent. dist. praedicta, & ideo ibi videoas. Aduertendum, quod per syllogismum expositorium ut posse concludi oppositum huius regulae de subiecto ultimata abstracto sic arguendo. Hic pater generat. haec essentia diuina est hic pater, ergo haec essentia generat: conclusio ut sequi ex praemissis. Ad hoc respondendum est, quod sicut ex duabus praemissis, quarum una est de necessario, & altera de contingenti non sequitur nisi conclusio de contingenti, vel quae habeat exponi per contingens, ita ex una praemissa formaliter, & ex altera identica non sequitur nisi conclusio identica, vel quae habeat exponi per identicam, ita haec conclusio non habet concedi, que infertur nisi secundum hunc sensum, quod haec essentia est id, quod generat, quae propositio est tamen identica. Vel dicendum est, quod syllogismus expositorius habet reduci ad syllogismum qui regulatur per dici de omni. Aut dici de nullo. Sic, quod praemisse in syllogismo expositorio habent reduci ad uniuersalem affirmatiuam, vel negatiuam, & sic reducendo, altera praemissarum erit falsa, sic arguendo, quicquid est hic pater generat, essentia est hic pater, igitur essentia generat, maior est falsa, quia quamvis concedatur, quod essentia sit hic pater identice, non tamen conceditur, quod essentia generat, quia ista est tamen formalis. Quid sit autem syllogismum regulari per dici de omni, vel dici de nullo videndum est in primo priorum.

Pro declaratione predicationis essentialis est aduertendum quod predicatio essentialis est illa in qua denotatur consubstantialitas, & origo extremitum ipsius, quod consubstantialitas non est nisi identitas numeralis naturae, & ceterae, & cum in duobus suppon-

Suppositis non possit esse aliqua vna substantia numero
sive essentia nisi in diuinis suppositis, quorum vnum ori-
ginatur ab alio, ideo ista prædicatio essentialis reperitur
tantummodo in diuinis, & ita ista prædicatio est essentia-
lis, dicendo filius est de essentia patris. Cuius sensus est si
lius originatur a patre, vt consubstantialis.

Et quia ly de, non tantum importat habitudinem prin-
cipij originantis, verum etiam consubstantialitatem prin-
cipij ad principiatum, aduertendum quod ly, de distin-
guitur ab ista propositione, ex secundum Aug. vt recitat
magister in 1. seneen. dist. 36. Vnde ly ex importat tan-
tum habitudinem causæ efficientis, & non importat con-
substantialitatem causæ ad causatum seu principij ad prin-
cipiatum, ly de importat verunque ut dictum est. Et pro-
pterea conceditur quod creatura est ex deo, & non con-
ceditur quod sit de deo secundum eundem Aug. ibidem.
Vnde secundum ipsum omne quod est de aliquo est ex
illo, & non econtra, & hoc capiendo istas propositiones
secundum earum propriam significationem, sed capien-
do large & extensiuæ istas, vna quandoque pro alia acci-
pitur, quæ duæ propositiones extensiæ acceptæ non
tantum important habitudinem causæ efficientis, seu
principij originantis, verum etiam habitudinem causæ
materialis, & quum in diuinis non ponatur materia nec
quasi materia, tantummodo ibi importabunt habitudi-
nem principij originantis, sed ultra hoc ly de important
consubstantialitatem quam non importat ly ex.

Aduertendum quod conceditur ista propostio, filius
est filius essentiaz in constructione intransitiua, vt ly filius,
construitur cum suo casuali intransitiue, sic quod non de-
notetur aliud per ly filius, & suum casuale cum quo con-
struitur, & tunc est sensus, filius est filius essentiaz, hoc est
filius est filius qui est essentia, & non conceditur quod sit
essentiaz filius absolute, quia tunc notaretur quod essentia
est correlatiuum filij, quod est falsum, quia essentia
secundum August. 7. de trini. ca. 3. ad nihil refertur, quia
habet ipse quod si essentia diceretur relatiuæ ad aliud,
iam non esset essentia. Probatur etiam ratione quod es-
sentia non possit referri, quia omne quod refertur ad
aliud

aliud distinguitur realiter ab illo (quum ad relationem taliteria requirantur, videlicet extrema realia, realis distinctio extremorum , & quod posito uno extremoru in, ex natura ipsius insurgat habitudo ad reliquum necessario, vt habet Sco. in 1. senten. dist. 31. q. 1.) Sed essentia non distinguitur realiter a filio neque ab aliqua diuinaturum personarum, igitur non potest esse correlatiū filij.

Vtterius cum generare non possit competere essentie abstracte à suppositis sequitur quod non poterit esse correlatiū filij.

Pro declaracione vnitatis aduertendum quod gradus vnitatis per aggregationem & totius compositi per accidentis , differunt , quoniam vnum per aggregationem non ponit ordinem essentiale inter partes ipsius. Nam ordo inter partes cumuli vel acerui est ordo situialis, a ut secundum situm, qui ordo est simpliciter accidentalis , & non est ordo insurgens de necessitate ex natura partium ordinatarum , quia illa pars quæ est prior secundum situm poterit esse posterior . Et vtterius quælibet pars est simpliciter in actu , & vna non est potentia respectu alterius, aut etiam actus . Vnum autem per accidens importat duo, videlicet ordinem essentiale inter partes , qui ordo est ex natura ipsarum partium , quia substantia ex natura sui, & necessario est prior accidente, ex. 7. metaph. tex. commen. 4. importat etiam informationem vnius partis ad aliam, sic quod vna est actus informans aliam, ut potentiam, sed tamen (quia talis actus est accidentalis respectu illius quod est potentia, quod non respicit tantum actum per se) ideo actus & potentia in istis faciunt vnum per accidens, & hoc est quod inquit Arist. 7. metaph. tex. commen. 42. Vbi habet quod homo albus, ideo est vnum, quia homini iste est albedo

Differentia etiam est inter vnum per accidens, & vnu quod est compositū per se & essentiale . Nam tale vnum, ultra ordinem essentiale ipsarum partium, & ultra hoc quod vnum est actus & reliquum potentia, addit perseitatem actus & perseitatem potentiaz , sic quod potentia ipsius compositi per se & essentia liter respicit suum actu per se, qui est actus substantialis . Et ultra hoc tale unum per

per se compositum addit tertiam entitatem realiter distinctam à partibus componentibus simul sumptis, ut est de mente Ari.7. meta.tex.com.15.

Est etiam differentia inter vnum per se, & vnum unitate identitatis seu simplicitatis, quoniam tale vnum includit secundum perfectam identitatem, & realitatem, quicquid sibi competit, & in tali uno nihil habet rationem potentie respectu alterius, sed omnia transeunt in perfectam identitatem alterius, cum qua tamen unitate simplicitatis sita distinctio formalis, sic quod licet illa, quæ sunt vnum unitate simplicitatis sint vnum realiter, non tamen formaliter. Et ratio est, quia identitas realis in tali uno unitate simplicitatis, non concludit repugniam ex terminis, & contradictionem, quemadmodum identitas formalis in tali uno, quod declaratur. Nam relatio transit in perfectam identitatem fundamenti, & idem potest realiter esse ad se, & ad alterum, & ita ad se, & non ad se. Ad alterum, & non ad alterum. Neque ista sunt formaliter contradictoria, (quia non sunt secundum idem, & secundum eandem formalitatem, sed quantum ad formalitatem fundamenti, compositum ex relatione, & fundamento est ad se, secundum formalitatem relationis est ad alterum, quia cum ista identitate reali saluat ratio formalis utriusque, & distinctio unius ab altera, sic quod ratio relationis non est ratio fundamenti.) Sed q̄ idem formaliter, & quidditatue sit ad se, & ad alterum hoc implicat contradictionem, quia secundum eandem formalitatem, & rationem formalem idem esset ad se, & non ad se. Et secundum hoc dixit Arist.4.meta.tex.com. 26. quod illi qui dicebant omnia apparentia esse vera faciebant omnia ad alterum, non solum identice, & realiter seu denominative, verum etiam formaliter, & secundum suam quidditatem, quia vnumquodque ens secundum suam quidditatem, & naturam habuisset relationem ad sensum, & opinionem, quia fuisset tale formaliter in se quale apparebat sensui, & opinioni.

Vlterius est differentia inter unitatem vniōnis, & unitatem identitatis, quoniam unitas vniōnis semper presupponit distinctionem actualem extremonum sive formalem

malem siue realem . Nam quum vno sit relatio actua lis præsupponit extrema in actu , & quum sit relatio realis , vel ex natura rei , præsupponit extrema sic esse distincta , quoniam realitas , & actualitas relationis est ex actualitate , & realitate extremorum . Ex quo sequitur , quod vbi est tantum unitas unionis excludens unitatem identitatis , vnum extremorum non est idem alteri , neque realiter , neque formaliter , quia unitas unionis est in uno per aggregationem , & in uno composito per se , aut per accidens .

Vlta unitas quia videtur esse maxima supra omnes unitates praedictas est unitas seu identitas formalis , quia sic describitur à Doct. subt. in 1. senten. dist. 2. circa finem . Identitas formalis est eorum , quorum vnum includit aliud in sua ratione formalis , & in primo modo dicendi per se , & isto modo secundum Doct. subt. inferius est idem formaliter suo superiori , & non econtra . Quia si bene notetur dictum Doct. dissidentis identitatem formalem appareat hoc esse verum , quod dictum est , quia dicit , voco autem identitatem formalem vbi illud , quod est idem includit illud , cui sic est idem in ratione sua formalis , & per se primo modo , & ita (quum inferius includet suum superius , & non econtra) sequitur propositum .

Et in rei veritate male senserunt sic opinantes , & attribuentes hanc dementiam Doct. subt.

Quod autem sit falsum , quod inferius fit idem superiori declaratur , quia certum est , quod inferius accedit suo superiori secundum , quod communiter dicitur , sed illud , quod accedit alicui extraneatur à sua ratione formalis , & est extra illam . Igitur inferius non est idem suo superiori .

Et confirmatur hoc , quia illud non est idem sic formaliter alicui , quod non est de ratione illius , quia secundum Scot. in 4. distinct. 12. q. 1. & in 7. metaphy. q. 1. esse idem formaliter alicui est esse de essentia eius . Inferius non est de essentia superioris , sed econtra igitur &c.

Quod si tu dicas , quod inferius est de essentia superioris , quia includit ipsum superioris .

Contra quia certum est , quod inferius addit ali-

Q. quid

quid ad superiorius quod extraneatur à ratione formalē ipsius. Igitur inferius saltem quantum ad illud, nō est de ratione formalē. Et confirmatur, quia quando aliquid est quoddam constitutum ex aliquibus, quorum vnum est extra aliud formaliter, illud totum non est de essentia alterius partis, infertur, est huiusmodi respectu superioris, igitur &c. Propterea dicendum est quod identitas formalis est duplex, quædam est mutua, quædam non mutua. Primo modo est inter illa, quorum vnum identificatur alteri formaliter & econtra. Sicut est inter hominem & animal rationale, quia sicut animal rationale est idem formaliter homini, sic econtra, & quodlibet istorum identificatur alteri per propriam idétitatem formalē sibi formaliter inexistentem. Alio modo capitur identitas formalis non mutua, & est inter illa, quorum vnum est idem formaliter alteri, quia alterum est idem sibi tali identitate, eo modo quo loquitur Arist. 5. metaph. cap. de ad aliquid, quod scibile refertur ad scientiam, quia scientia refertur ad scibile. Vnde habet Arist. hæc verba. Secundum numerum quidem igitur & potentiam dicta ad aliquid, omnia sunt ad aliquid, eo quod ipsum quod est alterius, dicitur ipsum quidem, sed non eo quod aliud ad id: mensurabile vero & scibile & intellectuale, eo quod aliud ad ipsum dicitur, ad aliquid dicuntur, nam intellectuale aliquid significat quod ipsius intellectus est. In qua sententia vult Aristot. quod quæcunque referuntur secundum numerum, id est modo, vnius, & multitudinis, & quæcunque referuntur secundum potentiam, hoc est modo potentie actiue aut passiuæ omnia sunt ad aliquid eo quod quodlibet tale, inquantum tale, est alterius, hoc est dicitur ad alterum. Ita quod per suam relationem sibi formaliter inexistentem est alterius, hoc est ad alterum dicitur, sed nou est alterius, eo quod aliud ad id, hoc est non dicitur ad alterum, quia aliud dicatur ad ipsum, sed secundum se est alterius, & ad alterum. Oppositum autem est in mensurabili & scibili, quæ secundū ipsum dicuntur ad aliud, quia aliud ad quodlibet istorum dicitur, & est text. 20. commen. 5. metaph. Ex quo possumus elicere istam conclusionem, quod eorum quæ referun-

referuntur, quædam referuntur formaliter, hoc est per relationem formalem sibi formaliter inexistentem, quædam referuntur tantum terminatiue, quæ scilicet terminant relationem aut dependentiam in alio. Quomodo dicit Aristo. quod scibile refertur ad scientiam, quia terminat relationem & dependentiam ipsius scientiæ. Hoc modo etiam dicit Scotus quod deus refertur ad creatura tantum terminatiue, quia terminat dependentiam creaturæ sine omni respectu rei & rationis in ipso, ut habet ipse in 1. sent. distinct. 30. quæst. 1. Applicando ad propositionem aliquid est idem formaliter alicui tantum terminatiue, & aliquid est idem formaliter alicui identitate formalis sibi formaliter inexistentre. Primo modo inferius est idem formaliter inferiori. Secundo modo superior est idem formaliter in inferiori. Scotus autem quando describit identitatem formalem dicendo voco autem identitatem formalem &cæt. dicit quod id est formaliter alicui, scilicet terminatiue tantum, quando includit illud cui est idem terminatiue in sua ratione formalis, & in primo modo dicendi per se. Cum qua identitate formalis non mutua sit distinctio formalis ex parte illius quoniam tantum dicitur esse idem terminatiue, & non ex parte illius quod est idem formaliter & actualiter ex se & per relationem eius formalem.

Ex quo sequitur quod differentiæ essentiales & quæcunque prædicata quidditatua proprie dicuntur esse idem formaliter ipsis constitutis, & non econtra. Cuius oppositum dicit compositum formalitatum.

Aduertendum tamen quod identitas formalis capitur duobus modis. Vno modo proprie, alio modo improprie, identitas formalis proprie sumpta est inter illa quo rum vnum est de conceptu formalis alterius, & in ipso includitur per se in primo modo. Identitas formalis large & improprie sumpta est inter illa quæ conueniunt in aliqua quidditate & formalitate, quæ identitas potius dicitur in formalitate & quidditate, quam denominetur formalis aut quidditatua. Primo modo sumendo identitatem sor. & plato non sunt idem formaliter,

Q 2 quia

quia vnum non est de conceptu formalis alterius , secundum
modo possunt dici esse idem formaliter quia sunt
idem in formalitate & quidditate specifica.

Vterius notandum est pro intellectu quomodo substantia non includitur quidditatine in accidente , substantia non est idem formaliter accidenti , quia accidens diffinatur per substantiam ex additione , ut vult Arist. 7. meta. tex. com. 17. & 19. Vnde pro tanto aliquid dicitur additum alteri , pro quanto extraneatur a ratione eius formalis , & ita quum substantia sit extra rationem formalem accidentis , cadit in diffinitionem eius , ut additum , & ita duplíciter substantia de additu accidenti. Tū quia non est in intellectu eius . Tum quia non facit vnum per se cum illo , sed vnum per accidens , & hoc quia substantia non est per se potentia respectu accidentis , nec accidens est per se actus respectu substantiae sed solum actus substantialis determinatur ad substantiam , sicut ad per se potentiam .

Quod si tu dicas quod accidentia non sunt entia , nisi quia entis , ex. 7. metaph. text. commen. 2. Ex quo inferatur quod substantia sit causa formalis quidditatis ipsius accidentis.

Respondeatur quod ly quia , est nota causalitatis efficientis & non alicuius cause formalis. Vnde vniuersaliter quodlibet causatum est illud quod est , quia est a sua causa , non tamen sequitur quod illa causa dicatur esse ratio formalis intrinseca essendi ipsi causato , aut etiam ordo & habitudo ad talem causam.

Pro intelligentia quomodo intellectus & voluntas non sunt attributa est aduertendum quod sicut rationalitas & intellectualitas est de ratione quidditatis hominis , vel saltem non est extra rationem formalem eius quidditatem , sic intellectualitas non est extra rationem formale essentiæ diuinae , ita quod si ipsa diffiniretur intellectus caderet in diffinitione eius , & hoc vult Doct. subt. in quol. q. 1. & in primo sententiarum dist. 26. Quod dictum est de intellectu seu de ratione intellectuali dicendum est de ratione volitui , quæ rationes ad seipsum sequuntur , & ita intellectus & voluntas non dicuntur proprieatibus

tributa in diminis, quia non sic distinguuntur formaliter ab essentia diuina, quemadmodum unitas, veritas, & bonitas, sapientia & huiusmodi, quae proprie videntur esse praedicta qualitatua essentiaz diuinaz, & in nobis praeditantur ut passiones.

Pro declaratione quomodo formalitas dicatur à forma, licet superius aliqualiter dictum sit, est aduertendum quod formalitas si dicatur à forma, non dicitur à forma partis, sed à forma totius, qua aliquid habet esse quidditatem, talis autem forma quedam est ratio & principium formale quo aliquid est adæquate, seu habet esse quidditatem totalem, quædā vero est principium formale pariale quo rea habet esse quidditatem partialiter. Exemplum primi conceptus formalis definitionis, sicut gratia exempli, animal rationale respectu hominis est principium quo adæquate homo est homo, pars tamen definitionis, sicuti est animal, aut rationale est illud quo partialiter homo est homo, seu habet esse quidditatem pariale, hoc declaratur ex sententia Aristot. *metaph. text. comment. 33.* Vbi uult quod ratio, id est distinctio habet partes, & sicut tota ratio se habet ad totam rem, sic partes rationis ad partes rei. Distinctio autem est quidditas adæquata distincto vel importat tam quidditatem adæquate. Formalitas igitur sumitur vel à forma declarante totam quidditatem rei adæquate, vel partialiter.

Pro declaratione quomodo ista consequentia nou valet. a. & b. sunt plura essentialia, igitur, a. & b. sunt plures essentiaz, adducit auctor formalitatum, quod ad plurificationem consequentis in aliqua consequentia bona & formalis, non sequitur plurificatio antecedentis & adducit exemplum. Videlicet ista consequentia est bona, sor. est sciens, ergo habet scientiam, non tamen sequitur, sor. habet plures scientias, ergo est plures scientes. A simili ista consequentia est bona, hoc habet essentiam, ergo est essentiale. Sed non valet à plurificatione consequentis ad plurificationem antecedentis. Videlicet a. & b. sunt plura essentialia, igitur plures essentiaz.

Q. 3

Sed

Sed contra istam declarationem instatur, quoniam nō arguitur à simili in consequentia secunda, videlicet in ista, sot. est sciens, ergo habet scientiam, quia in ista arguitur à concreto ad abstractū, & ab effectu formalis ad causam formalem. Et in prima videlicet in ista. a. habet essentiam, ergo est essentiale, arguitur ab abstracto ad concretum, & à causa formalis ad effectum formalem. Similiter in secunda arguitur à posteriori ad prius, & in prima econuerso. Vnde in secunda arguitur ab hoc concreto quod est sciens ad ipsam scientiam. Concretum autem significans formam se habet ut posterius respectu formæ. In prima autem consequentia arguitur ab essentia ad essentiale, quod est posterius essentia.

Ideo aliter dicendum est ad primam consequentiam, quod ipsa non tenet videlicet à plurificatione consequentis ad plurificationem antecedentis per hoc medium, quia consequens est posterius antecedente, modo plurificato posteriori non plurificatur prius, seu non est necesse ipsum plurificari, quia stante unitate in priori potest esse pluralitas in posteriori, sicut apparet in multis, scilicet in substantia in accidente, in causa & causato, in universalis & particulari, vbi stante unitate communis & universalis, plurificantur species & particularia. Quum igitur essentia sit prior eo, quod dicitur essentiale non solum in inferendo, verum etiam in essendo. (Intelligendo essentiale in diuinis esse illud quod immitatur essentiam diuinam in modo essendi & praedicandi, ut declarat Scot. in quolib. quæst. 1.) Sequitur quod si plurificantur essentia in diuinis cum tali pluralitate stabit unitas essentiaz diuinæ. Et ita non valet plura essentialia, ergo plures essentiaz.

Pro secunda consequentia notandum est quod concretum denominativum significans formam accidentalem significat ipsam formam connotando suppositum quod habet ipsam formam, quod suppositum est prius forma, & tale concretum denominativum nunquam dicitur plurificari ad plurificationem formæ accidentalis, nisi ratio suppositi plurificetur, sicut in exemplo de habente plures scientias, non dicitur plures scientes licet

et habeat plures scientias, & hoc quia cum tali pluralitate formarum accidentalium stat unitas suppositi habentis formas, & ita consequentia non valet à plurificatione formæ ad plurificationem concreti importantis formam, & connotantis suppositum. Vnde arguendo à concreto denominatiuo ad ipsam formam denominantem, licet arguatur à posteriori ad prius quantum ad formale significatum concreti denominatiui. tamen quantum ad connotatum ipsis concreti, arguitur à priori ad posterius, & ita ex dupli medio negatur secunda consequentia. Tum ex ratione dicta quod concretum importans formam, & suppositum non plurificatur ad plurificationem formæ, nisi ratio suppositi plurifietur. Tum etiam quia plurificatio posteriori, non est necesse ipsum prius plurificari. Prima regula habetur à doct. subtil in quolib. q. 2. Secunda regula habetur in tertio sententiarum, dist. 8. q. vñica, & pro parte, quæst. 2. &c.

Aduertendum pro declaratione distinctionis inter essentiam & relationes, quod quum oppositio contradictoria sit prima & maxima oppositio, ut nunc suppono. Ex tali oppositione habetur potissimum via ad concludendum non identitatem & distinctionem inter aliqua. Et propter hoc docet Aristot. 7. topicor. quod propositio & problema faciliter destruitur per contradictionem inuentam in ipso, sed difficulter construitur. Quum autem ita sit, quod essentiaz diuinæ & relationibus personalibus competant opposita priuatue, scilicet esse communicabile & incomunicabile, & hoc nullo intellectu considerante, & opposita priuatue sunt contradictoria circa subiectum aptum natum. Tum quia sunt immediata circa tale subiectum. Tum etiam quia alterum eorum dicit formaliter puram negationem. Igitur fundamenta quibus hæc applicantur, habent aliquam distinctionem inter se. Vnde quæcunque aliaz oppositiones distinctæ contra oppositionem contradictoriæ addunt aliquid distrahens & diminuens de ratione oppositionis & repugnantiaz, patet de priuatione & habitu quæ addunt positionem subiecti determinati,

Q 4 patet

patet de contrarijs, & relativis quæ addunt positionem in utroque extremo, & sic distrahunt à vera repugnatiâ, & ita (quum omnis oppositio includat oppositionem contradictioniam, & pro tanto omnis oppositio est oppositio, & repugnantia inquantum eam includit, & ex consequenti sit causa essendi alijs, ut sint opposita) sequitur, quod (sicut aliæ oppositiones concludunt distinctionem inter extrema) multo magis oppositio contradictionia, & ita (cum essentie, & relationi personali competant contradictionia, s. esse communicabile, & non cōicabile ad se, & non ad se, & hoc ex natura rei, s. nullo intellectu confidante) sequitur, q̄ erit aliqua distinctio inter essentiam, & relationes, & hæc est non realis, neque essentialis, igitur formalis & ex natura rei. Sed obijcitur q̄ oppositio contradictionia non sit maxima oppositio, quia inferius est perfectius superiori, quia addit ad ipsum, sicut homo ad animal, ergo si contradic̄tio est superior ad omnes alias oppositiones, quia includitur in eis, ergo aliæ oppositiones erunt maiores Respondetur, aliquando continet, quod inferius, vel includens, addet aliquid distrahens à ratione superioris inclusi, sicut color includit lucem, & omnis color est lux, & non est color ita perfecta lux, sicut lux in se ipsa, ita in propoſito omnis oppositio addit ad contradictionem conditionem distrahentem & maxima repugnantia, quemadmodum exemplificatum est superius de priuatione, contrarijs, & relativis.

Pro intelligentia auctoritatis August. dicentis, quod alio pater est, & alio pater est pater. Est aduertendum, quod essentia diuina est principium formale, quæ vnum quodque in diuinis habet esse simpliciter, quod non tantum est verum de suppositis, verum etiam de omnibus alijs. Sed paternitas aut relatio personalis est principium formale quo suppositum est suppositum. Ex quo sequitur, quod si queratur de principio quo pater est, & habet esse quidditatium. Respondetur, quod pater per essentiam habet esse quidditatum, & essentiale. Sed si queratur quo pater est pater, & habet esse suppositale? Respondetur, quod paternitate est pater. Ex quo infertur distinctio formalis inter ista, scilicet

ter inter paternitatem ; & essentiam , quia illud ; quod est principium quo formale in supposito respectu esse essentialis , distinguitur ab eo formaliter , quod non est sic principium quo . Sed essentia , & paternitas sunt huiusmodi , quia respectu alicuius esse essentia est quo , respectu cuius non est paternitas , & econtra , ergo &c.

Vlterius aduertendum , quod genus , & differentia distinguuntur plusquam genere , quia genus , & differentia in nullo genere conueniunt , siue sit differentia ultima siue non ultima , qualibet differentia est primo diversa a genere , ut est de mente Arist. 3. meta . ut supra allegatum est , & 6. Topi.ca.8.

Probatur etiam ratione , quia in diffinitione esset nugatio , quia genus semel diceretur ratione sui , & semel ratione differentie in qua includeretur quidditatue . Igitur his diceretur genus . Et vltterius non posset tolli ista nugatio penes diuersum modum concipiendi , aut prædicandi eo modo quo dicitur , quod in ista . A. est color albus euitatur nugatio , quia albedo ratione coloris dicitur semel quidditatue , & ratione sui denominatue , & ita penes diuersum modum dicendi , & prædicandi tollitur nugatio . In proposito autem non posset euitari huiusmodi nugatio , quoniam idem diceretur quidditatue , quia si exempli gratia rationale includat quidditatue animal , si dicatur , homo est animal rationale , animal dicetur quidditatue de homine , semel in se , & iterum quidditatue ratione rationalis , igitur bis dicetur quidditatue .

Pro intelligentia quomodo aliquid est necessarium , quod tamen est per accidens . Notandum est , quod dicit Commen. primo physicor. Commen. 66. vbi habet , quod priuatio per accidens concurrit ad esse compositi , & tamen ipsa priuatio est necessario requisita ad generationem eius , & ita est principium per accidens compositi , licet necessario requisitum , sicut est in compositione in re , quod ex aliquo per accidens necessario tamen requisito , sit , & generatur illud , quod est per se , ita (in compositione intellectuali , & in complexis apud intellectum) per oppositum

ex

ex his, quæ sunt per sé, potest sequi illud, quod est per accidentem. Quia non est maior ratio, quod ex per accidentem sequatur per se (dummodo per accidentem sit necessarium) quam quod ex per se sequatur per accidentem necessarium.

Pro quo est notandum, quod perfectas propositiones est ex eo, quod prædicatum habet causam intrinsecam subiecto quantum ad inherenteriam huius formalem, ut dictum est superius, modo ubi propositio conuertatur simpliciter per se non conuertitur in se, quia daretur circulus quantum ad causalitatem, & dependentiam istius inherenteriæ formalis, quia sicut subiectum est causa prædicti isto modo, ita prædicatum est causa subiecti eodem modo, & ita circulus in dependentia essentiali.

Pro intelligentia quomodo in ista propositione nulla essentia diuina distinguitur formaliter ab essentia divina, est aduertendum, quod hic nulla sit distributio in termino, vel extra terminum dicendo nulla essentia diuina, propterea quia essentia diuina est terminus discretus & singularis, & magis singularis, quam hic homo, vel sortes, quia sortes naturam, quæ individuatur per aliquod sibi accidentale, quod est proprietas individualis sibi adueniens, sicut actus potentiarum. Essentia autem divina est de se hæc, & per nihil sibi adueniens est singularis immo est singularitas quedam quæ est actus purus, & simplicissimus includens in se ultimam actualitatem. Ex quo sequitur, quod non potest individuari per aliud, non ergo distribuitur talis terminus pro suo formaliter significato. Neque pro aliquo connotato, quia terminus talis non est capax distributionis, quum nihil distribuatur nisi sit uniuersale, quod opponitur summe singulari, sicut est essentia diuina, & ita non sit distributio in termino in se, neque etiam extra terminum, quia talis terminus, scilicet essentia diuina est summe singularis. Terminus autem distribuitur in se quando dividitur, & numeratur in pluribus quantum ad suum significatum formale, quæ divisione, & numeratio repugnat essentiæ diuinæ. Distributio etiam sit extra terminum, quando terminus distributus non solum distribuitur quantum ad significatum formale,

malem, verum etiam quantum ad supposita quae connotat, & concernit, quae sunt extra significatum formalem, & proprium termini communis distributi.

Ex quibus omnibus sequitur, quod syllogismus in quo accipitur ista propositio. Nulla essentia diuina distinguitur formaliter ab essentia, non regulatur per dici de nullo. Sed ubi fieret syllogismus qui sic regularetur quemad modum esset ille. Nihil, quod est essentia diuina distinguitur formaliter ab essentia diuina. Paternitas est essentia, igitur &c. Propositio maior assumpta est neganda.

Pro intelligentia quomodo omnia absoluta communia in diuinis habent propriam infinitatem, est aduertendum, quod sicut essentia diuina est radix, & fundamentum omnium perfectionum diuinorum. quum ab ipsa emanent, & pullulent omnes perfectiones diuinę, ut habet Sco. in quolib. q. 5. circa finem, ita infinitas, quae insequuntur immediate essentiam diuinam est radix, & fundamentum omnibus infinitatis, & ita infinitas fundamentalis, & radicalis est tantum una, infinitates autem formales plurificantur ad plurificationem perfectionum attributalium, & sicut perfectiones attributales transeunt in essentiam identice, & realiter, & manent secundum suas quidditates, & formalitates, sic, quod non transeunt in ipsam secundum identitatem formalem, ita omnes infinitates attributorum transeunt in perfectam identitatem realem infinitatis essentię, & manent distincte modaliter, & ex natura rei.

Sed hic insurget vna difficultas. Iste infinitates formales multiplicatę aut sunt eiusdem rationis, aut alterius, non eiusdem rationis, quia nihil unius rationis videtur posse plurificari in diuinis, ut patet discurrendo per singula. Neque dicendum est quod sunt alterius rationis, quia tales infinitates sunt perfectiones, & gradus perfectionales qui insequuntur diuersas quidditates, modo sicut plures quantitates molis, & extensię sunt eiusdem rationis, ita plures quantitates intensius videntur esse eiusdem rationis.

Et confirmatur, quia intensio insequens albedinem, & intensio insequens nigredinem non videntur esse alterius

rius rationis, licet illa ad quæ sequuntur iste intensiores
sint alterius rationis.

Ad hoc respondetur secundum aliquos, quod infinita
tes iste de quibus dictu est sunt eiusdem rationis. Et quæ
dicitur. Nihil vnius rationis multiplicatur in diuinis. Re
spondetur, q verum est, q nullum tale multiplicatur rea
liter aut formaliter, tamen modaliter, & ex natura rei
non inconuenit. Et datur exemplum in diuinois sunt plu
res similitudines sicut plures qualitates, quæ sunt eiusde
rationis, non obstante, q illa in quibus fundatur similitu
dines sunt alterius rationis, sicut plures albedines sunt
eiusdem rationis, dato q homo, & a finis non sunt eiusde
rationis, similiter paternitas in homine, & in anima
sunt eiusdem rationis, nō obstante, q homo, & a finis sunt
alterius rationis. Ex quo concluditur, q nihil unum, &
idem vnius rationis multiplicatur realiter in diuinis, cū
hoc tamen stat, q multiplicetur ex natura rei, aut moda
liter, vt dictum est. Potest etiam dici, q tales infinitates
sunt alterius rationis, quemadmodū, & quidditates quas
insequitur tales infinitates. Distinctio enim rationis for
malis non sumitur nisi à diuersis formalitatibus, & quid
ditatibus. Quum autem iste infinitates non sunt quid nec
formales nisi quidditate, & formalitate eorum, quæ inse
quuntur, sequitur, q talis distinctio erit inter ipsas infinita
tes, qualis est inter suas formalitates quas insequun
tur. Ex quo sequitur, q quum attributa sunt alterius ra
tionis formalis etiam infinitates formales ipsorum erunt
alterius rationis, quæ tamen infinitates formales sunt
una infinitas radicalis, & fundamentalis.

Est & aliud dubium, videtur secundum hoc, q unum
infinitum possit excedi ab alio. Quia certum est, quod
essentia diuina, quæ est radicaliter infinita seorsum ac
cepta sine perfectionibus attributis non est ita per
fecta, sicut est simul cum ipsis. Ex quo sequitur, quod in
finito possit fieri additio.

Ad quod responsum est aliàs, & dictum est, quod essen
tiæ diuine infinitæ nulla sit additio intensior ex additio
ne perfectionum attributis, quia in primo signo na
turæ, quo essentia est essentia, continet omnes tales per
fectiones

fectiones virtualiter, & eminenter (quum iste perfectio-
nes fluant ab essentia tanquam radice, & fundamento,
& ab ipsa recipient omnem suam perfectionem , cuius
sunt capaces) propter quod essentia diuina sine ipsis
perfectionibus attributis est quodlibet istorum vir-
tualiter, & eminenier.

Vltimum dubium est , quia videtur , quod in diuinis
possint esse infinitæ infinitates secundum istam posicio-
nem , si quælibet perfectio attributalis est formaliter in-
finita.

Ad quod respon. secundum Sco. in 4. sententiarum di-
13. q. 1. Dicendo, quod perfectiones attributales sunt fi-
nitæ numero seu multitudine, licet quælibet in se sit for-
maliter intensius infinita , & sic patet quid dicendum sit
ad hunc articulum.

Articulus Quartus.

Q Vantum ad Quartum articulum in quo videndum
est de identitate & distinctione reali &c.

Pro declaratione Quarti Articuli, in quo decla-
ratur , quid sit identitas realis, ponitur multiplex priori-
tas, quarum vna est perfectionis. Alia naturæ, alia dura-
tionis, & alia originis.

Prima prioritas declaranda est prioritas perfectionis.
De qua loquitur Aristo. in 10. Met. tex. Commenta. 7.
In unoquoque genere est vnum , quod est metrum , &
mensura omnium aliorum in illo genere &c. & per re-
cessum , & accessum ad istud primum , omnia alia men-
surantur.

Aduertendum, quod primum penes, quod alia mensu-
rantur in perfectione, quoddam est in genere, quoddam
est extra genus. Primum in genere est aliquod perfectissi-
mum illius generis. Primum extra genus est Deus glo-
riosus, de quo habet Com. Commen. præallegato, quod
est mensura generis substatiæ, extrinseca tamen. Sed hic
insurgit vna difficultas, quo modo Deus possit sic esse
mensura aliorum, quum omnia æqualiter distent ab ipso,
quia

quia omnia distantia infinita, & distantia talis non potest esse maior alia distantia infinita, ut primo cœli cō. 35. & 8. Physi.

Ad hoc respondeatur, quod licet quælibet perfectio in Deo sit formaliter infinita aut saltem radicaliter, perfectio tamē diuina, ut imitabilis à creatura non est infinita, quia quælibet creatura imitatur perfectionem Dei secundum gradum sibi competentem. Et ex hoc sequitur, quod quælibet creatura habeat suam propriam ideam in mente diuina, quæ est mensura rei ideabilis, & ei proportionata. Et propter hoc dixit Aug. 83. q. q. 46. Alia ratione conditus est homo, & alia ratione conditus est equus, quod est intelligendum, quod secundum aliam rationem perfectionis imitabilis in Deo conditus est homo, & secundum aliam perfectionem, & in alio gradu imitabili conditus est equus. Ex quo concluditur, quod illa creatura magis distat, quæ in minori gradu imitatur aliquam perfectionem in Deo, & illa magis appropinquat quæ in maiori gradu perfectionali imitatur perfectionem diuinam. Et quum tu dicis, quælibet creatura habet distantiam infinitam ad Deum. Verum est accipiendo perfectionem diuinam in se, sed non ut imitabilem à creatura, quæ licet in se sit infinita, tamen creatura non imitatur eam in gradu infinito, sed finito. Et accipiendo illam perfectionem secundum illum gradum repertum in creatura, illa est tantum finita, & sic distat à Deo distantia finita penes talem gradum quem imitatur. Et quia alia creatura imitatur in maiori gradu minus distat distantia finita accepta proportionabiliter ad gradum quem imitatur, & sic appetet responsio ad difficultatem.

Potest etiam aliter dici, quod perfectiones in Deo correspondunt perfectionibus specificis creaturarum, quæ licet in se sint infinitæ tamen una ex sua ratione formaliter etiam circumscripta infinitate est perfectior alia sicut forte actualitas in Deo est perfectior simplicitate aut necessitate, & ratio volitivæ vel voluntatis est perfectior ex ratione intellectu. Quo stante potest dici, quod licet quælibet creatura distet in infinitum à Deo, accipiendo perfectionem sibi correspondentem formaliter infinita, non

non tamen distat in infinitum quælibet creatura , accipiendo perfectionem talem simpliciter circumscribendo per intellectum propriam infinitatem , & tunc illa creatura est perfectior , quæ imitatur maiorem perfectionem in Deo , quâm illa , quæ imitatur minorem , quæ licet infinite sint æquales , non tamen acceptæ in suis rationibus formalibus .

Alia est prioritas generationis de qua habet Arist. q. meta. quod priora generatione sunt posteriora secundum substantiam , & perfectionem , & econuerso , posteriora sunt perfectione , & dicunt aliqui , quod hoc est versu , vbi prius concurrit intrinsece ad esse posterioris , aliter non est verum , quod posterius generatione sit perfectius , quod exemplificatur de essentia diuina , & attributis , scilicet sapientia bonitate &c. Certum est autem , quod essentia diuina est prima entitas in Deo via originis , ut habet Deo. in quoli. q. i. & tamen non est posterior substantia , & perfectione attributis , quum sit radix , & fundamentum omnis perfectionis diu in æ.

Dicendum est aliter , quod propositio Arist. habet intelligi in natura tantum limitata , & in eodem genere , ratio primi est , quia natura limitata , ex sui imperfectione semper procedit de imperfecto ad perfectum , & de potentia ad actum , igitur quodcunque est inductum prius ab agente limitato erit imperfectum respectu posterioris , sed ubi agens sit perfectum , quod primo intendit , primo producit , & generat , & ita (quum illud , quod est principalius , & perfectius , primo intendatur) primo inducitur à tali agente .

Et confirmatur hoc , quia agens propter finem primo intendit finem , quâm ea , quæ sunt ad finem primitate principalitatis , & intentionis , finis autem est perfectior his , quæ sunt ad finem , igitur si tale agens sit perfectum primo attingeret suam principaliter intentum .

Ratio secunda pro isto primo membro potest esse talis , quicquid posterius aduenit priori in aliquo genere ab agente limitato , & imperfecto , & non aduenit priori nisi ut perfectius confirmat aliquid in illo genere , igitur forma posterior adueniens priori per generationem , quum

quum constitutat in esse perfectiori habet perfectius esse quām prius.

Ratio secundi membra est, quia certum est, quod ad formam substantialiem sequitur aliqua qualitas, & aliquod accidens faciens ad formę substantialis conseruationem, quod accidens posterius adveniens est imperficius forma substantiali, quum non constitutat aliquid in esse perfectiori, quām sit esse, quod habet totum compitum à forma substantiali.

Alia prioritas est prioritas naturę de qua loquitur Arist. 5. met. c. de priori dicens. Priora secundum naturam sunt quæcunque contingunt esse sine alijs, & alia nō sine his, & est hæc prioritas inter illa quorum vni nō repugnat esse aut concipi in esse quidditatibus sine reliquo, licet quandoque prius non possit esse sine alio propter idem titatem posterioris ad ipsum, sicut subiectum non potest esse sine propria passione, quæ est sibi eadem realiter, & creatura sine dependentia ad Deum propter eandem causam, tamen ex sua per se ratione quidditatibus non repugnat priori esse sine posteriori, sicut non includit repugnantiam in conceptu, quod possit perfecte intelligi, & concipi quidditatibus, siue posteriori. Aliquando vero prius non potest siue posteriori, non quidem ex natura sui, aut ex causa intrinseca, sed solum ex causa extrinseca, sicut cœlum, quod est prius natura motu, non potest esse sine motu, non obstante, quod ex natura intrinseca sibi non repugnat. Sed hoc est ex intelligentia mouente, quæ necessario determinatur ad motum, quia ut dicit Arist. 12. meta. tex. Com. 48. Substantiam impassibilem optimum finem sortitam esse oportet estimare. Igitur intelligentia sortita est omnem illum finem qui debet competere substatię perfectę in eo, quod perfecta est, de ratione autem substatię perfectę est, ut non solum perficiatur in se, verum etiam perficiatur in communicando suam perfectionem alijs producendo, igitur istud maxime competit substantijs impassibilibus, sed ista substantia non potest producere aliquid in ipsis inferioribus nisi mouendo ergo ista substatię ex eo, quod perfecta est determinatur ad motum. Mobile ergo non separatur à motu propter causam

causam extrinsecam, non quia sibi ab intrinseco sic separari repugnet. Aduertendum tamen quod (secundū alii, quos) prioritas naturæ non est inter extrema quorum vnum sit in aliquo signo naturæ in quo non sit aliud, sed tantum est præsuppositio huius ab hoc, ita quod ordo naturæ est in' er illa quorum vnum præsupponit aliud.

Contra quam opinionem videtur esse Arist. loco præ-allegato superius in 5. metaph. cap. de priori, vbi vult, quod prius est separabile à posteriori, ergo priori (quod vocat ipse secundum substantiam & naturam) non repugnabit esse in aliquo signo in quo non est posterius.

Habet eandem sententiam ipse in 7. metaph. in principio text. commen. 3. & 4. vbi probat priuitatem temporis hoc est naturæ de ipsa substantia per hoc quod contingit ipsam separari ab alijs, & alia non ab ipsa, ergo non tantum est præsuppositio, verum etiam in aliquo signo potest esse prius in quo non erit posterius.

Et confirmatur, quia animal & rationale habent ordinem naturæ, inter quæ non tantum est præsuppositio, sed ordo naturæ positius.

Hoc etiam arguitur ratione, quia mutatio instantanea non est sine suis terminis, quum sit habitudo inter terminum à quo & terminum ad quem, & habitudo seu relatio non est sine extremis, ergo in eodem instanti temporis erit terminus à quo ipsius mutationis & terminus ad quem eiusdem, sed ista non possunt esse in eodem signo naturæ, quia tunc esset contradictionem secundum idem indivisiibile temporis & naturæ, ergo pro diuersis signis naturæ erit terminus à quo & terminus ad quem.

Quod si tu dicas, terminus à quo est in toto tempore præcedente mutationem instantaneam seu generationem & terminus ad quæ in instanti ultimo totius temporis mensurantis alterationem præcedentem. Contra certum est quod alteratio quæ est mutatio successiva & in tempore se habet per accidens ad mutationem instantaneam, ergo remoto eo quod est per accidens, remanente eo quod est per se, non repugnabit mutationi in tantæ esse sine mutatione successiva, quæ est in tempore.

R Et

Et confirmatur hoc, quia si deus causaret *volum subiectum ultimatum dispositum*, quod immediatè applicaretur igni, certum est quod ignis in instanti produceret formam substantiam in tali subiecto *ultimatum dispositum*, & ista generatio esset instantanea, sine quacunque mutatione successiva concomitante.

Hoc videtur posse confirmari per illud Comm. in. 4. phys. in Comm. 129. ubi habet quod sunt aliquæ mutations quæ sunt in instanti, ut illuminatio totius orizontis à sole & totius domus à candela, & vniuersaliter quæcunque factio rei generat. Et postmodum quæ sit, quomodo se habeant mutations in tempore ad istas mutations. Et dicit quod transmutatio dicitur & qui uoce de transmutatione per se, sicuti est alteratio, & de generatione quæ est finis transmutationis. Ex quo vult concludere quodd generatio, licet sit finis transmutationis successiue & in tempore, non tamen est per se talis transmutatio, sed ei quasi accidentaliter coniungitur. De hac mutatione in non tempore etiam loquitur Commen. in primo cœli, com. 111. vbi habet quod est ali qua talis mutatio in non tempore sine alteratione. Ex quibus concludimus quodd (cum generatio non possit esse sine terminis per rationem antedictam) sequitur propositum quod terminus à quo, & terminus ad quem erūt in diuersis signis naturæ. Teneo igitur istam conclusiōnem quam inducunt rationes adductæ.

Pro cuius intelligentia notandum est primo quod positum est superius in diuisionibus entis, videlicet, quod ordo naturæ quidam est ordo positius inter extrema, quidam est ordo priuationis.

Notandum est secundo quod ordo naturæ quidam est ordo essentialis, & ille superest inter distinctas essentias & naturas, qui ordo ut dicit Scot. in quolib. quæst. 4. super ponit imperfectionem ex parte unius extremi, videlicet, posterioris, quia super tale posteriorius dependet essentialiter à priori. Dependentia autem est præxigentia huius ab hoc in alteritate naturæ, quæ depéndentia ex parte dependentis arguit imperfectionem. Et hoc est quod dicunt nonnulli Scotisti, quod ordo naturæ dicit duo, quorum

quorum vnum est processus posterioris à priori, aliud est præsuppositio huius ab hoc. & quantum ad primum, ordo naturæ importat imperfectionem in altero extre-
mo, scilicet in posteriori. Dicendum tamen quod or-
do naturæ non semper est ordo essentialis non dependen-
tia, sic quod posterius essentialiter dependeat à priori,
quia ordo essentialis naturæ est inter species positæ sub
eodem genere, & tamen vna species non dependet ab
alia essentialiter, quia quod dependet ab alio in esse, in
aliquo genere causæ dependet. Ex quo sequitur quod
vna species esset causa alterius speciei, sub eodem gene-
re. Neque potest dici quod species perfectior dicatur es-
se causa finalis respectu alterius quia causa finalis est il-
lud gratia cuius agens agit, sed agens producens a finum
non producit propter equum, aut propter hominem, iugi-
tur &c. Sed contra hoc arguitur, quia Arist. secundo phy.
dicit quod nos sumus quodammodo finis omnium, ergo
homo est finis a fini, & per consequens vna species perfe-
ctior, est finis alterius, cuius oppositum tu dicas.

Possit probabiliter dici quod duplex est finis, vnu est
qui est causa finalis. Alius est finis attingendus per ope-
rationem, Aristot. loquitur quod sumus finis attingen-
dus, non autem finis, qui est causa finalis. Quia ut di-
ctum est, a finis non est productus ab agente propter ho-
minem, licet operatio eius sit propter hominem & hoc
non est contra determinata.

Alius est ordo naturæ essentialis dependentia, & de
isto est verum quod posterius dependet in esse à priori
& progreditur à priori, ut à causa, quia non est imagina-
bile quod posterius in esse dependeat à priori & in nullo
genere e causa sic dependeat. Distinguit tamen Franci-
scus quod est ordo naturæ, qui est inter naturam, ut di-
ctum est prius, & iste potest esse vel essentialis dependen-
tia, ut dictum est vel essentialis eminentia & perfectio-
nis, sic quod prius excedet in aliqua perfectione ipsum
posteriorius. Alius est ordo secundum ipsum qui est in-
ter naturales perfectiones, sicuti est inter sensum & in-
tellectum, & inter intellectum & voluntatem. Qui or-
do est quod posterius præsupponit prius in essendo vel in

R 2 operan-

operando. Primus ordo qui est inter naturam & naturam semper est cum imperfectione alterius extremi, quia si sic ordo essentialis eminentiæ, vnu est eminentiæ reliquo. Si sit essentialis dependentiæ, patet idem quod prius. Ex quo sequitur quod non est ordo naturæ in diuinis qui est inter naturam & naturam. Sed bene ordo secundo modo acceptus, qui est inter essentiam & perfectiones naturales.

Alia prioritas est prioritas durationis. Triplex autem esse duratio una est respectu Dei; altera respectum entium permanentium; & tertia est entium successuum. Prima duratio est æternitas; quæ est conditio seu modus intrinsecus existentiæ diuinæ, ut habet Sco. in quol. q. 6. quæ æternitas describitur sic a Boetio. §. de consol. prosa secunda. Aeternitas est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Vnde sicut infinitas est modus intrinsecus essentiæ diuinæ, in quantum essentia est. ita æternitas est modus intrinsecus existentiæ, ut existentia est. Et est quædam quantitas virtualis quasi extensiua per quam Deus potest coexistere cumque tempori, & cuilibet parti eius, etiam simul si partes temporis possent esse simul, uel saltem per intellectum ubi intellectus conciperet illas partes simul. Alia duratio quæ est entium permanentium, appellatur æuum. Äuum enim est mensura intrinseca entium permanentium, siue sit accidens siue substantia, ut praescindit a motu, & mobilitate ac etiam quiete, & æuum ponitur mensura sic entium permanentium, quia mensura & mensuratum debent esse vnigenea. testante Com. in 4. phisicorum com. 119. vbi habet quod mensuratum semper mensuratur per aliquid eiusdem generis aut rationis cum ipso. sicut linea mensuratur per lineam. superficies per superficiem, & corpus per corpus. Quoniam autem omnium entium permanentium sit ponenda talis mensura quæ est æuu, declaratur. Quia quæcumq; sunt eiusdem rationis, ut sic habent mensuram eiusdem rationis, ista patet per Commen. sed ita est, quod omnia entia permanentia, ut permanentia sunt, habent totum suum esse similiter & non per partem post partem: ergo eiis

ēis correspoderet una mensura eiusdem rationis quæ
sit eorum multaneę permanentię, talis aut̄ mensura non
potest esse tempus, quia mensurat ea quæ sunt in flu-
xi, & in motu. igitur &c. Alia est entium successuum
& ista est temporis, de quo loquitur Ari.in 4.physicoru.
Secundum igitur hanc triplicem durationem possumus
imaginari triplicē prioritatem, quarum prima non est
dabilis, & videlicet aliquid sit prius eternitate quia sicut
nihil est prius deo & essentia diuina, ita nihil est prius
eternitate, quæ est modus existentiz diuinę. Secunda
prioritas quæ est sui. seu eternitatis, ista est inter en-
tia permanentia, quia sicut vnum ens permanentens in esse
præcedit aliud, ita secundum suum suum quod men-
surat suam propriam permanentiam præcedit quum al-
terius. De prioritate temporis nō oportet immorari, quia
illa est de se evidens. Alia prioritas principalis & quarta
est prioritas originis, quæ prioritas est originantis ad ori-
ginatum, quia ordo originis semper est inter distincta realiter
quia nulla res est quæ seipsum gignat, vt sit, ex primo
de tri.ca. i. 2. secundo de anima. tex. c. 47. ratio huius est
secūdū Aug quia idē p̄t̄haberet naturā & non p̄t̄haberet.
Aduertendum tamen q̄ primū signum originis secū-
dū aliquos Scotistas. est esse a se, Secūdū illi esse ab alio,
& quia pater est a se in diuinis, filius ab alio, ideo pater
est in primo signo originis & filius in secundo. Sed ista de-
claratio deficit in aliquo, quia licet primū signū originis,
sit esse a se, hoc tamen non cōstituit adēquate primū si-
gnū originis, quia si per imaginationē esset tātum una
persona in diuinis ut posuerit philosophi, quæ nihil pdū
ceret neq; ad intra neq; ad extra ista non esset in aliquo
priori originis, & tñ esset à se. Dicendum est ergo, quod
ista duo constituunt primum signum originis adēquate.
videlicet esse a se, a quo alias uel aliud habet esse. Et ita
(quum pater diuinus sit à se, & ab ipso filius) pater di-
citur esse in primo signo originis. Aduertendum tñ quod
prius & posterius origine a Doc. sub. in primo sententiarū
frequēter accipiē pro priori & posteriori natura, ut ibi in
prima dist. q. 2. utrum ultimus finis habeat plures ratio-
nes fruibilitatis habet hæc uerba. Pater prius origine

R 3 quod

quod generet filium, est perfecte beatus, quod non est intelligendum, quod prius origine sit beatus & postea rius origine generet, quia tunc esset sensus, quod esset beatus à se, & generaret ab alio, quod est falsum. Sed habet intelligi quod prius natura intelligit intellectione beatifica essentiam diuinam quæ est obiectum perfecte beatificans, quam generet filium, quia essentialia in diuinis ordine naturæ præcedunt notionalia, ut ostendit Sco. in quo li. q. i. Secundo notandum principaliter quod realitas dicitur à reali, & reale deriuatur à re. Res autem accipitur duplíciter, uno modo pro re opinabili, & ista deriuatur à reor reris. Alio modo capit res prout dicitur à ratu rata ratum, & ista res est essentia vel existentia, aut subsistentia. Ut declaratum est superius in princip. A re existentia, vel subsistentia deriuatur distinctio realis, prout est species distincta contra alias species distinctionum & non a re opinabili, vel à re essentia.

Tertio notandum est, quod res in diuinis sumitur uno modo essentialiter, alio modo sumitur personaliter. Si sumatur essentialiter est tantum una res in diuinis singulis & existens. Si autem sumatur notionaliter & personaliter si sunt ibi tres res suppositales & personales ita quod sit ibi una res existens unica existentia absoluta, tamen cum tali existentia absoluta multiplicantur tres subsistentiae relativæ, quæ sunt tres rationes suppositales, in quibus essentia diuina subsistit, licet è se existat, & de ista duplice acceptione rei fecit mentionem Aug. in primo de doct. christiana, Pater & filius & spiritus sanctus sunt res quibus fruendum est, hoc est res quæ sunt diligendæ propter se, & irreferibiliter, sunt pater & filius & spiritus sanctus, & hec tres res sunt una summa res, & per hanc, tres denotat tres res suppositales, per hoc quod dicit. Una summa res denotat rem essentialiter acceptam.

His præsuppositis ponitur prima conclusio, illa sunt idem realiter quæ sic se habent, quod unum non potest esse sine alio absque contradictione, quæ conclusio sic habet intelligi, quod quotienscumque est aliquid unum quod ex natura intrinseca non potest separari ab alio, & in nullo dependet ab ipso, illa sunt idem realiter. Per hoc quod dici

tut

tur ex natura intrinseca inseparabile, excluditur instantia quæ sit de essentia diuina & de respectu essentiæ diuinæ qui causatur in ipsa per actum collatum intellectus diuini in cōparatione ad ea quæ sunt ad extra, essentia diuina non potest esse sine isto respectu, quia intellectus diuinus non potest non intelligere essentiam diuinam, ut imitabilis à leone, à capra & ab alijs, non tamen sequitur quod iste respectus qui cōpetit essentiæ sic intellectus idētificetur realiter essentiæ, qā respectus rationis non potest idētificari enti reali. Sed ista impossibilitas separationis est ex intellectu necessario intelligēte essentiam per cōparationem ad extra. Et etiam excluditur instantia quæ sit de cœlo & motu sibi correspondente, secundum viam philosophi, quia cœlum si est inseparabile à motu, hoc id eo est, quia intelligentia mouens necessario causat motum in tali mobili & non est ex natura mobilis. Per hoc quod dicitur. in nullo dependens ab alio, excluditur instantia de accidente & substantia secundum viam philosophi qui vult passiones esse inseparabiles à subiecto, loquendo de passionibus quæ etiam sunt qualitates & accidentia, ut in primo physi.tex.com. 39. inquit intellectus quærens separationem passionum à subiecto, quærit impossibilia. Eandē sententiam habet in eodem primo tex.com. 14. & in primo perigeneseos, tex.com. 11. & in 7. meta.tex.com. 4. Excluditur etiā instantia de toto, & partibus quia totū distinguitur realiter à partibus non obstante qā nō possit esse sine partibus, & hoc propter dependantiam totius ad partes. Excluditur etiā instantia de relatiis, quæ realiter differunt, quia a se inicem mutuo dependent.

Ista conclusio probatur, quia sicut contradic̄tio dicta de aliquibus concludit distinctionem inter illa (sicut si. a. est album. b. est non album, necessario. a. & b. distinguuntur in esse albo) ita impossibilitas recipiendi prædicationem contradictiorū pertinentium ad esse concludit identitatem extermorum inesse: hanc rationem videoas in Doct. sub. in secundo sen. dist. 1.q. 5.

Ex hac conclusione sequuntur multa corollaria, Quorum primum est quod omnia essentialia & notionalia essentiæ diuinae unica realitate reantur hoc est unica existentia

Entia absoluta existunt, & ex consequenti omnia quæ sunt in diuinis quum habeant vnicam existentiam, sunt vnicā res singularis existens. Secundum corollariū. Omnes differentiæ essentiales, & modi intrinseci in eodem supposito, vnicā realitate reantur & sunt vnicā res ab vni ca existentia.

Aduertendum tamen quod quæcunq; sunt in eodem supposito sic quod possint per se separari, ab illo supposito, & existere propria existētia aut suppositum existere si ne illis, illa distinguuntur realiter. Differētiæ essentiales & modi intrinseci non habent talem existentiā secundum quam possint per se existere sine illis, illa distinguuntur realiter. Differentiæ essentiales & modi intrinseci non habent talem existentiam secundum quam possint per se existere à supposito, aut suppositum sine ipsis, igitur omnia dicuntur esse vnicā res. Tertium corollarium. Omne superius est idem realiter cum suo inferiori.

Quod si arguatur contra hoc, quia superius separatur ab inferiori, ergo distinguitur realiter. Respondetur quod si separatur secundum propriam existentiam ab inferiori distinguitur ab ipso, sed quia superius non existit, nisi in inferiori & nullam habet existentiā de se, nō distinguitur ab inferiori realiter. Vnde propositio ista. Quæcūque sunt separabilia seu vnicem distinguuntur realiter, habet intelligi de separabilitate illorum quorū quodlibet, aut saltem alterū potest per se existere existētia propria quare &c. Sed arguitur, quia homo existit in platone sor. corrupto, ergo homo realiter distinguitur à sor. Dicendum est, quod iste duæ propositiones indefinitæ & subcontrariæ sunt veræ. Homo distinguitur realiter à platone, & homo non distinguitur realiter à platone. Prima propositio est vera, prout existit in sor. & in secunda prout existit in platone, & similiter si arguatur syllogistice sor. distinguitur realiter à platone, sor. realiter est homo, ergo homo realiter distinguitur à platone. Conclusio potest concedi, ut ly, homo in conclusione supponitur particulariter & inde finite. Tamen posset dici quod modus arguendi committit fallaciam accidentis, sicut in ista, sor. per se sanatur, sor. per se est homo, ergo homo per

per se sanatur, quia sicut accidit sor. quod sit homo, in quantum sanatur, ut habetur in primo metaph. ita accidit sor. in quantum distinguitur à platone quod sit homo, quia distinguitur à platone realiter, per formam & proprietatem individualem, & non per naturam & per formam specificam. Aduertendum quod illa quæ sunt in potentia obiectua non distinguuntur realiter, propterea quia nullam realitatem existentiaz aut subsistentiaz habent. Nam quum distinctio realis fondetur super eadem realitatem existentiaz, quæ non habent istam realitatem, non sic distinguuntur. Et vltterius conceditur, quod ista in potentia obiectua non sunt idem realiter propter carentiam talis realitatis. Similiter quidditates non distinguuntur realiter neque sunt idem realiter de se, quum non habeant de se ullam realitatem existentiaz aut subsistentiaz.

Pro maiori evidentiâ istius articuli quantum ad identitatem realem notandum, quod diffinitio data de ista identitate fundatur super dicto Arist. in 4. metaphysic. text. commen. 3. vbi vult quodd ideo ens homo & unus homo sunt realiter, quia non separantur in generatione & corruptione. Vnde ista consequentia valet apud ipsum. Ens homo & unus homo non separantur in generatione & corruptione, ergo sunt idem. Ex quo loco accipitur quodd illud quod generatur alio genito & corruptitur alio corrupto, non distinguitur ab eo sine quo non potest generari & corrumphi, & hoc quando ista inseparabilitas est ex natura intrinseca inseparabilis, sine omni dependentia essentiali ad aliud. Sed ad hoc fundamentum respondent Thomistæ quod quæcunque non separantur vel sunt inseparabilia secundum esse, aut secundum generationem & corruptionem sunt eadem, sed tamen non sequitur, quod quæcunque sunt eadem & non distincta, sint inseparabilia. Vnde bene valet ista consequentia. a. & b. sunt inseparabilia, ut dictum est, ergo a. & b. sunt eadem. Sed non valet, sunt eadem. a. & b. ergo sunt inseparabilia, quia esse idem videtur esse communius & superius ad inseparabile. Modo non valet à positione superioris

superioris, vel communis, ad positionem inferioris, vel minus communis, sed committitur fallacia consequentis. Exemplum dant de relatione, & suo fundamento, quæ licet sint idem realiter, tamen separantur ab invenientia, quia fundamentum potest esse sine relatione. Licet non econtra, quare &c.

Sed contra istam responsionem instatur, quia si aliqua sunt eadem, & sunt inseparabilia secundum esse, sequitur, quod in aliquo instanti esse inest vni, pro quo instanti non inest ipsum esse alteri, sed pro quocunque instanti duo contradictionia insunt aliquibus illa necessario distinguuntur quantum ad esse illorum contradictionium (sicut si album in est. a. & non inest b. a. & b. distinguuntur in esse albo) sic si esse simpliciter inest vni, & non inest alteri, illa necessario distinguuntur absolute, & simpliciter. Vnde negata ista propositione, quod videlicet contradictionia, pertinentia ad esse non concludant distinctionem entium in esse, tollitur omnis via ad probandam distinctionem in entibus, qua via vtitur Arist. ad probandam materiam esse distinctam à forma in primo Physi. com. 6o. per hoc quod materia manet in aliquo instanti in quo non manet forma. Hac via etiam vtitur August 7. de Trin. c. 5. & 6. c. 5. vbi Augu. ex intentione vult probare creaturam non esse omnino simplicem, & hoc, quia manens eadem potest in se suscipere diuersa esse realia. Vnde dicit eadem indistincta magnitudo manens potest habere hunc colorem, & aliud colorem, & per hoc aliud est color, & aliud est magnitudo inquit ipse. Ista consequentia secundum ipsum bona est magnitudo manet color non, ergo magnitudo, & color non sunt idem realiter. Et ita non haberetur argumentum ad probandum hominem non esse asinum, nisi per hoc, quod esse potest inesse homini, & non inesse asino, ideo non sunt vnum inesse.

Ad hoc respondetur, quod quando sunt aliqua idem realiter, manente uno manet realitas alterius, & eadem res, quæ est alterum, tamen non manet, sub eadem ratione.

Contra quæro de illa ratione sub qua non manet res aut

aut fuit aliquid prius, aut nihil, si nihil, ergo res ista proprie nihil est, quia illa ratio per te in re est completa ratio istius rei, quæ nihil est, & nihil fuit, si illa ratio sit aliquid, quæro utrum sit idem aliquid quod illa res, quæ manet, cum qua per te est eadem, aut non est idem aliquid cum ipsa, si sit idem aliquid, quod ipsa res, & ista ratio nunc non est, ergo idem aliquid quod est ipsa res non est, & per consequens res ipsa simul est, & non est, si ista ratio sit aliud aliquid à re ipsa, habetur propositum, quia ista res, quæ non manet, est aliquid aliud à remanente.

Dant aliam respondionem, concedendo, quod quæcunque una generatione generatur, & una corruptione corruptitur, sunt è adem realiter. tamè ne gatur hoc, q[uod] quæcunque sic se habent, quod vnum non potest manere sine alio, quod illa sint eadem realiter, quia instantia est de subiecto, & propria passione, quæ distinguitur realiter, & tamen subiectum non potest esse sine propria passione, dicentes, quod alia mutatione, & generatione generatur homo, & visibile, seu visibilitas, quia una generatio terminatur ad hominem, quæ est generatio simpliciter, alia terminatur ad visibilitatem, quæ est generatio secundum quid.

Cótra quam positione arguitur. Aut enim subiectū, & propria passio sunt ab eodem generante, & producente, sic quod producens subiectum producat propriam passionem, aut subiectum est à generante, & passio à subiecto effectiva, & productiva, si primo modo, ergo subiectū se habet tantum in potentia passiva, & materiali respectu passionis. Sed omnis potentia talis est contradictionis, ex 9. meta. tex. com. 17. ergo subiectum poterit esse sine propria passione. Si detur secundum membrum, igitur subiectum erit prius ordine generationis, & naturæ, quam propria passio, & ita in aliquo priori præhabet totum suum esse, in quo non intelligitur esse posterius, sed quæcunque sunt sic priora non repugnat eis esse sine posteriori, vt allegatum est superius, ergo non repugnat subiecto esse sine propria passione.

Secunda conclusio huius articuli est ista, quod illa distin-

distinguuntur realiter, quæ sic se habent, quod vnum potest esse sine alio. Ista conclusio patet ex dictis, & fundatur in primo principio, quoniam dato opposito istius, sequeretur, quod idem simul esset, & non esset, ut de ductu est superius.

Ex hac conclusione sequuntur duo correlaria, quorum primum est, quod totum distinguitur realiter à suis partibus, loquendo de toto essentiali, & non integrali seu quā titatio, hoc correlarium habet intelligi, quod totum essentialē distinguitur à suis partibus realiter distinctione non mutua, quia licet partes distinguuntur essentialiter à toto, quum possint per se, & seorsum existere, siue entitate totius, non tamen totum distinguitur à partibus, nisi terminatiue, hoc est pro quanto terminat totam distinctionem realem in partibus, quod quomodo habeat intellectum dictum est in articulo de identitate, & distinctione formalī.

Habet autem hoc dubitationem magnam, quoniā sic dicere, videlicet, quod partes distinguuntur, & sunt aliud à toto, est dimittere Commen. Auerroym in multis locis & p̄imo in primo Physi. Com. 17. circa finem Commen. vbi habet, quod totum nihil aliud est, quam concreatio partium, & paucis interpositis subdit, quoniā unaquaque partium dicitur esse aliud à toto, sed omnes insimul non possunt dici esse aliud à toto. Hzc. Commen. si ergo partes simul sumpt̄e nō sunt aliud à toto, ergo partes nō distinguuntur realiter à toto, cuius oppositum tu dicis in primo tuo correlario.

Item sic dicere sicut tu dicas est contradicere eidem Commen. in 7. Meta. Commen. 20. Vbi loquitur specialiter de toto essentiali, & de partibus, quia in primo Phisico. Com. iā dicto loquitur in vniuersali de toto, & partibus, sicut ars, & liber ille requirit, ibi enim de omni toto est speculatio. In 7. vero Metaph. Commen. 20. loquitur de toto essentiali, & de partibus essentialibus, vbi dicit hzc verba.

Verbi gratia sor. est animal rationale.: sor. enim nihil aliud est, quam animalitas, & rationalitas, hzc ipse. Tunc si sor. est quoddam totum essentialē, animalitas, &

& rationalitas sunt eius partes essentiales, & sors non est aliud ab ipsis partibus, ergo totum non est aliud à partibus, & per consequens partes non distinguuntur realiter à toto, sicut tu dicas.

Dissolutio autem huius difficultatis eti diffcilis est, non tamen impossibilis. Fertur namque ab aliquibus, quod Commentator ubi ponit identitatem inter totum, & partes, non loquitur de toto essentiali, & de partibus essentialibus, sed solum comparat totum integrale ad partes integrates ipsum totum, & de ipsis partibus est verum, quod non distinguuntur realiter à toto.

Sed haec responsio nulla est, quia quid diceremus ad secundam auctoritatem ubi loquitur de toto essentiali, & de partibus essentialibus, manifestum est autem, quod sors est quoddam totum esse essentialia, & animalitas, & rationalitas sunt partes essentiales, sed iste non distinguuntur à toto, puta sors, ergo &c.

Nisi forte diceretur, quod in praefato Commento loquitur de toto diffinibili, quod est totum metaphysicum, sed non de toto phisico, & essentiali, quia tale bene concedit distingui realiter à suis partibus, de qua distinctione loquitur in 7.met.Com.vlti. Sed quicquid sit.

Aliter fertur ab alijs dicendo, quod totum potest considerari dupliciter. Vno modo naturaliter, & physice, alio modo metaphysice, loquendo ergo physice de toto, & partibus, dicunt totum, non esse aliud à partibus, & sic loquitur Commen. 1. Phy. loco iam dicto. Loquendo autem metaphysi. dicunt, quod partes realiter distinguuntur à toto, & sic praedicta determinatio, & praedictum correlarium non dimittit Com. partes autem tales sunt materia, & forma, & (quum ipsum totum non includat materiam quidditatiue, & tanquam partem suę quidditatis, quum ipsa non sit quidditas neque pars quidditatis secundum Commenta. 7.meta. Comment. 34)

Partes ergo simul sumptae distinguuntur à toto secundum esse quidditatum per ipsam materiam, quia totum in tali esse, tantum importat formam, quæ est tota quidditas rei. Haec responsio sicut præcedens potest

poteſt moleſtari, deficit namque ſicut prima, quia noſ reſpondet ad ſecundum vbi metaphi. loquitur, non autem physice. Absurdum enim eſt dicere, quod Commen. in 7. metaphiſic. loquatur physice de toto & partibus.

Aliter ergo diſſoluo diſſiſtatem vni co medio. Ad primum & ſecundum quod Commen. loquitur conſtitutive, & integratiue, ut sit ſenſus, quod partes ſimul ſumptę non ſunt aliud a toto, id eſt quod partes ſimul ſumptę integrant & conſtituent totum, & nihil aliud conſtituit totum quam ipſę partes. De primo enim paſtam eſt, quod partes continuo ſolum conſtituent & integrant iſipſum ut duo pedalia conſtituent & integrant bipedale, & ſic de alijs, ut patet. t. physiſic. De ſecondo etiam patet. Nam animalitas & rationalitas ſolum conſtituent ſor. & non aliud, ſciliſet quidditatibꝫ, & hoc apparet in Commen. ſciliſet. 20. 7. metaphiſic. vbi dicit Commen. quod ſor. nihil aliud eſt quam animalitas & rationalitas quæ ſunt quidditates eius. Et eodem modo dicatur ad omnes auſtoritates, quæ inueniuntur ita dicentes.

Quod totum ſit quædam entitas addita partibus & diſtincta ab illis realiter, apparet per Commen. 7. metaph. comm. vlt. & eſt com. 60. ſuperius allegatum eſt, ubi ha- bet quod compositum eſt aliquod additum aliud à componen- tibus, & non tantum resultans. Et exemplificat de ſyllaba quæ ſit ex litteris. Dicit enim ſic, ſyllaba enim non eſt littera ex quibus ſit, ſed eſt aliquod additum litteris. Et ſic patet quomodo totum non eſt idem quod partes, ſed partes realiter diſtinguuntur a toto. Loquor enim de toto essentiali. Et ſic patet quod iſta determinatio ſupradicta non eſt contra Commen. immo eſt de intentione eius, licet Scot. in 3. ſent. diſtinct. 2. quæſt. 2. dicat, quod Commen. errauit in iſta materia, ſicut & in alijs &c.

Secundum corollarium eſt. Personæ diuinæ diſtingui- tur realiter in diuinis, quæ licet habeant eandem exiſten- tiā absolutam, quia tamen habent aliam & aliam exiſtentiam relatiuam propter hoc diſtinguuntur realiter. Nec obſtat, quod una non poſſit eſſe ſine reliqua, quia hoc eſt propter unitatem eſſentiaz singularis quæ incla- ditur

ditur in ipsis, & etiam propter mutuam coexigentiam in relationibus suppositalibus, quibus constituantur in esse personali. Vnde dictum est, quod illa distinguuntur realiter quorum vnum ex natura sua intrinseca potest esse sine alio & in nullo dependet à posteriori, seu coexigit ipsum, modo pater in diuinis coexigit filium coexigentia quæ requiritur ad naturam corellatiuorum. Et quod dixi de patre & filio, respectu filij, idem dicendum est de patre & filio, respectu spiritus sancti.

Quod si arguatur. Quæcunque vni & eidem, sunt eadem inter se sunt eadem, sed personæ diuinæ sunt eadem essentiæ, igitur inter se sunt eadem realiter.

Respondetur quod quæcunque sunt eadem aliqua identitate & vnitate alicui tertio habenti consimilem vnitatem & identitatem, tali vnitate secundum quam sunt vnum in tertio, sunt vnum & idem inter se. Ita quod duo requiruntur ad hoc quod possit inferri aliqua esse vnum & idem inter se. Primum est, quod illa quæ sunt eadem habeant talem vnitatem secundum quam sunt vnum & idem tertio. Secundū quod requiritur est, quod illud tertium habeat consimilem vnitatem sibi competentem, secundum quam extrema sibi identificantur. Modo personæ diuinæ habent in se vnitatem personalis & suppositalem, quæ vnitatis suppositalis non competit tertio, hoc est essentiæ diuinæ, ergo non possunt dici esse vnum inter se tali vnitate reali & suppositali, ex vni tate eorum in essentia.

Vel potest dici breuiter, quod eo modo quo aliqua duo sunt idem tertio sunt idem inter se, & tūc dicitur, quod personæ diuinæ sunt eadem realiter in essentia realitate essentiali, & non substancialiter aut personali, & ita sunt & non substancialiter aut personali, & ita sunt eadem inter se vnitate & identitate essentiali, & tunc consequens non plus importat nisi quod personæ diuinæ sunt eadem essentialiter, quod conceditur, & sic est finis quarti articuli.

Articulus Quintus.

Q Vantum ad Quintum articulum qui est de identitate & distinctione essentiali &c.

Pro declaratione Quinti articuli, videndum est de identitate, & distinctione essentiali. Pro cuius intelligentia notandum est, quod ordo essentialis, vel dependentia est duplex quædam est ordo essentialis simpliciter, & est inter illa quorum vnum sic dependet ab alio, quod oppositum ipsius fieri implicat contradictionem per quancunque potentiam, ordo vero essentialis secundum quid est ille cuius oppositum non potest fieri per aliquam potentiam naturalem, licet sit possibile per potentiam supernaturalem.

Primo modo dependet creatura essentialiter à Deo, & totum essentialiter à suis partibus, quia per nullam potentiam potest esse, quod creatura non dependeat ab eo, & non habeat in se respectum dependentiarum ad ipsum, & similiter totum à suis partibus. In secundo ordine est ordo essentialis accidentis ad subiectum.

Secundo est notandum, quod identitas essentialis est eorum quæ identificantur vni naturæ singulari, & existenti, ita, quod non tantum habent eandem existentiam, & subsistentiam, verum etiam eandem naturam, & essentiam singularem ad quam immediate sequitur existentia. Vnde distinctio, vel identitas essentialis distinguitur ab identitate, & distinctione reali, quia illa, quæ est realis fundatur super existentiam rei, hæc vero essentialis fundatur super naturam existentem.

Tertio notandum, quod esse idem essentialiter alicui, non infert illud esse de essentia eiusdem. Sed bene econuerso. Nam subiectum, & propria passio (secundum Scotistas) sunt idem essentialiter, quia habent eandem naturam singularem existentem, secundum quam sunt inseparabilia, & tamen neutrum est de essentia alterius, ut de se patet, quia neutrum prædicatur per se in primo modo de alio. Non enim passio prædicatur per se primo modo.

modo de subiecto, neque contra, quum subiectum eadat in diffinitione passionis, ut additum ex. 7. met.

Nonnulli tamen Scotistæ distinguunt de distinctione essentiali, & identitate volentes, quod uno modo aliqua sunt eadem essentialiter quæ habent eandem naturam singularem, ut dictum est. Alio modo, quando unum est de essentia alterius. Et per oppositum dicendum est de distinctione. Sed quoniam distinctio essentialis est quædam species distincta contra distinctionem formalem, & esse de essentia alicuius est esse idem formaliter sibi, ideo distinctio, & identitas secundo modo dicta non est in isto articulo ponenda.

Vt imo notandum est, quod distinctio essentialis est semper inter extrema positiva realia, & actualiter existentia. Ex quo sequitur, quod inter negationes, & priuationes, seu inter entia positiva, & priuativa non potest fundari distinctio essentialis. Vnde, quod dictum est de identitate, & distinctione, ex natura rei superius, dicatur hic de identitate, & distinctione essentiali.

Articulus Sextus.

Quantum ad Sextum Articulum qui est de identitate, & distinctione subiectiva.

Notandum est, quod duplex est realitas, una est realitas obiectiva, & alia subiectiva. Realitas obiectiva quantum spectat ad propositum est quicquid ex natura rei potest esse obiectum intellectus, & ex natura sui terminare actum intelligendi, de qua realitate satis dictum fuit superius. Realitas autem subiectiva est quicquid est natura rei in supposito, vel individuo existente.

Pro quo notandum est, q̄ cuilibet conceptui communici reali correspondet duplex realitas, una in se, alia in suis singularibus.

Prima abstrahit ab omni existentia, & ab his, quæ concernunt existentiam.

Secunda cōcernit existentiam actualem, & ea, quæ cōsequuntur ipsam, quemadmodū supposita seu individua.

S Secundum

- Secundo notandum est, quod realitas obiectiva quædam est contrahibilis per aliā realitatem & potentialis ad eam, & isto modo omnia genera habent reales realitates potentiales, & contrahibiles, sive sint genera generalissima, sive sint genera subalterna, imo etiam species specialissimæ habet realites contrahibiles per realites individuales, ut est de mente Doc. sub. in 2. sen. dist. 3. q. 6. & alibi frequenter. Alia est realitas extendendo nomen realitatis ad conceptum reale quæ non est contrahibilis per realitatem, sed præcise per modos intrinsecos, qui non important distinctam realitatem a se cuius sunt modi, & isto modo omnia trascendentia communia deo & creature sic contrahuntur per modos intrinsecos.

Quibus præmissis ponuntur duo modi identitatis & distinctionis subiective. Primus est quod illa sunt eadem subiective, quæ quidditatue conueniunt in aliqua realitate potentiali & contrahibili per realitatem differentiarum, & per oppositum illa distinguuntur se totis subiective quæ in nulla tali realitate quiditatue conueniunt.

Et ex isto modo dicendi eliciuntur tria correlaria quorum primum est, quod quæcumque includunt idem genus quidditaue, sunt idem se totis subiective.

Secundum correlarium, quod omnia prædicamenta similiter deus & creatura se totis subiective distinguuntur.

Et tertium correlarium personæ diuinæ se totis subiective distinguuntur.

Tum quia non sunt in genere. Tum quia realitas potentialis omnia eius repugnat, quum tales personæ sint saltem identice infinitæ ratione essentiae quam includunt.

Ex quo sequitur quod idætas subiectiva est inferior ad identitatem obiectivam, quia quæcumque conueniunt quidditatue in aliqua realitate potentiæ & contrahibili, in aliquo communi quidditatue conueniunt penes quod dicuntur esse idem obiective, sed non econtra, quia aliqua conueniunt in aliquo uno communi quidditatue, in

in quo nulla est realitas communis potentialis, & contrahibilis per realitatem, sicuti est ens, & omnia trascendentia communia ut dictum est.

Per idem sequitur, quod distinctio se totis obiective, quae est eorum, quae in nullo communi reali quidditative conueniunt est superior ad distinctionem subiectivam. Vnde illa quae in nullo communi conceptu reali quiditate conueniunt etiam in realitate communi potentiali contrahibili nequaquam conuenire possunt.

Alius modus dicendi est quod illa dicuntur idem subiective quorum realitates possunt esse in eadem re, vel per identitatem sic quod eidem rei identificentur realiter, vel per modum informantis, vel informabilis. Et per oppositum illa distinguunt se totis subiective, quorum realitates non possunt simul esse in eodem numero aliquo praedictorum modorum.

Ex hoc secundo modo dicendi sequitur primum correlarium quod est, Omnia quae sunt in diuinis, sive idem subiective. Aduertendum tamen quod aliqua conuenire in aliquo uno numero potest esse duobus modis. Vno modo individualiter. Alio modo suppositaliter. Individualiter sunt in uno numero quæcunque conueniunt in uno individuo & singulari aliquo illorum modorum præmissorum. Secundo modo quæcunque conueniunt in uno individuo & singulari, aliquo illorum modorum præmissorum. Secundo modo quæcunque conueniunt in aliquo uno supposito, dicuntur esse idem subiective suppositaliter, & sic secundum infert primum, quia sicut omne suppositum est individuum, non econtra, ita quicquid est idem subiective suppositaliter est idem individualiter, & non econtra. Ex quo sequitur quod quæ omnia in diuinis conueniant in uno individuo singulari, quod est hic deus, & ei identificetur realiter, omnia sunt eadem sibi subiective & individualiter. Sed loquendo de identitate subiectiva suppositali, non est uerum quod omnia diuinis sint idem subiective, quia aliquid est in in uno supposito, quod non est in alio. Sicut paternitas est in patre & non in filio.

Secundum correlarium, oīa in uno individuo sive sunt

S 2 super-

Tertium corollarium, duo individua eiusdem speciei maxime de praedicamento substantiarum, & alterius speciei complete eiusdem praedicamenti distinguuntur se totis subiectiue.

Quartum corollarium. Duo contraria praesertim in esse intenso duo relatiue opposita praesertim de secundo modo relatiuorum, similiter differentiarum essentialiter videntes ipsum genus, distinguuntur se totis subiectiue, secundum istum modum dicendi.

Articulus Septimus.

Quantum ad Septimum Articulum, scilicet de identitate obiectiva &c.

Pro quorum intellectu est aduertendum, quod illa sunt idem obiectiva de quibus potest praedicari aliquid praedicatum quidditatue sive sit praedicamentale, sive transcendens, sive dicat realitatem potentialem sive tantum conceptum realem, & non realitatem, nisi extensiue capiendo realitatem. Et per oppositum, illa distinguuntur se totis obiectiue, de quibus non potest tale praedicatum praedicari quidditatue.

Ex hoc inferuntur aliqua corollaria. Primum, Deus & creatura similiter decem praedicamenta sunt idem se totis obiectiue. Istud corollarium patet, quia omnibus istis correspondet conceptus communis realis entis, qui praedicatur quidditatue de omnibus istis.

Secundum corollarium. Passiones entis a se inuicem, & ab ente distinguuntur se totis obiectiue. Istud corollarium patet, quia repugnat passionibus entis aliquid praedicari quidditatue de ipsis, quia si ens non praedicatur, neque aliquid aliud poterit praedicari de eis, quidditatue. Et forte etiam passiones specificae sunt tales, quod de ipsis nihil praedicatur quidditatue, & neque bene conceptus earum sunt simpliciter simplices, sicut conceptus pauci-

passionum transcendentium, & ita se totis distinguntur
objectione.

Tertium corollarium est, quod differentiae ultimae, &
breuiter omnia illa, quae sunt primo diuersa distinguun-
tur se totis objectione. Vnde differentiae ultimae, quae am-
sunt ultimae ultimitate specificationis, quædam sunt ultimi-
me ultimitate determinationis. Primæ differentiae sunt
ultimæ differentiae specierum specialissimarum, vel spe-
cierum subalternarum quæ ultimata specificat, & deter-
minant naturam generis. Quædam sunt ultimæ ultimita-
te determinationis, & istæ sunt differentiae individuales,
quæ ultimo determinant naturam speciei specialissimæ.
De omnibus ipsis est verum, quod nihil prædicatur de eis
quidditative, & quod se totis objectione distinguuntur, &
viterius, quod sint primo diuersæ. Vnde aliud est dicere.
Aliud differens ab aliquo, aliud, quod sit diuersum ab il-
lo, ut patet per Ari. in 5. meta. c. de codem, & diuerso. Et
in 10. meta. tex. com. 12. primo diuersa sunt illa, quæ non
sunt aliquid idem ens, hoc est in nullo conuenient quid-
ditative. Liset in aliquo communi possint conuenire idé-
tice, & denominative, sic, quod illud commune potest præ-
dicari de eis per identitatem, seu identice. Similiter etiam
denominative eo modo, quo genus prædicatur de diffe-
rentia, quod genus est extra conceptum formalem diffe-
rentia. Illa autem apud Arist. appellantur differentia,
quæ sunt aliquid idem ens, & in aliquo communi quiddi-
tative conuenient non tantum identice, & denominati-
ve, quemadmodum sunt Deus, & creatura, & decem præ-
dicamenta, ut dictum est, quæ conuenient in ente quid-
ditative.

Ex quo sequitur unum corollarium, quod omnis diffe-
rentia differentium reducitur ad aliqua primo diuer-
sa, quia si for. & plato differunt, igitur aliquibus differunt
quæ sunt principia differendi, illa vero per quæ differunt
sunt a. & b. aut a. & b. sunt primo diuersa, aut differentia.
Si primam habetur propositum, si secundum procedi-
tur in infinitum.

A R T I C V L V S O C T A V V S,
 & vltimus duabus partibus diuisus , & in
 priori continetur inuestigatio identita-
 tum & distinctionum , in alio-
 ra illatio vnius distin-
 ctionis ex alia .

Q Vantum ad vltimum articulum pro complemento
 questionis qui appellatur illatus & inuestigati-
 us identitatum & distinctionum &c.

Notandum est quod sicut efficiens extra intellectum
 producit aliquid in esse reali, ita intellectus & quae cunq;
 potentia cognoscitiva producit rem quam cognoscit in es-
 se cognito, quod esse cognitum nihil aliud est quam re-
 spectus rationis derelictus in obiecto à potentia cogno-
 scente . Et similiter voluntas producit rem quam amat
 & diligit , in esse volito , quod esse est etiam respectus
 rationis , penes quod esse rationis accipitur distinctio
 rationis .

Viterius notandum est, quod actus collarius intelle-
 ctus presupponit actu rectum quo intellectus cognoscie
 rem quam comparat seu confert ad aliam rem , & nihil
 confert ignorans aut non cognoscendo . Ex quo sequi-
 tur quod quelibet res comparata ad aliam rem , funda-
 dat respectum rationis , qui est esse cognitum & intelle-
 ctum . Et si comparat viam rem ad aliam rem ut eadem
 sibi aut diversam, intellectus sic conferendo causat iden-
 titatem aut distinctionem rationis . Ex quo sequitur quod
 licet intellectus consideret aliquam rem ut est intellecta
 & etiā consideret non ut est intellecta, semper tamen ipsa
 res est intellecta , & habet esse cognitum . Vnde non valet
 ista consequentia . Intellectus considerat lapidem nō sub
 ea ratione sub qua est intellectus, ergo lapis non est intel-
 lectus . Vnde commutatur hic modus in re , & est fallacia
 accidentis , quia licet res considerata ab intellectu sit in-
 tellecta & cognita, tamen consideratur sub illo modo , &

sub

sub isto respectu cognitionis passiuę. Et per hoc potest satis vari illud quod dicunt Scotisti quod res intellecta potest comparari ad rem non intellectam. Ulterius notandum est quod modi concipiendi, siue grammaticales siue logicales, ut in concreto, vel in abstracto, cum sint entia rationis & respectus rationis causati per actum intelligendi rectum & collatum sunt fundamenta identitatis & distinctionis rationis, quia non potest esse majoris entitatis fundatum quam fundamentum, ergo in quibuscumque respectibus rationis non potest fundari respectus realis, aut ex natura rei, & ita neque identitas, neque distinctio ex natura rei.

Ex quibus sequuntur aliqua corollaria.

Quia quotiescumque res realis comparatur ad rem realem vel realitas ad realitatem (& hoc vel ad seipsum vel ad aliam in uno & eodem obiecto formaliter, ut quando intellectus comparat colorem & disaggregatuitatem in alterius) quum omnia ista presupponantur habere esse cognitum & intellectum sunt fundamenta distinctionis vel identitatis rationis.

Similiter quando res rationis comparatur ad rem realem, scilicet quando intellectus comparat genus, hoc est istam intentionem primam quae est animal, & econuerso. Vel rem rationis comparat ad rem rationis, semper inter ista fundatur distinctio rationis.

Similiter quando ista comparantur sub diuersis modis concipiendi, distinguuntur distinctione rationis quod non tantum est de diuersis rebus rationis, verum etiam de eadem re siue reali siue rationis concepta sub diuersis modis concipiendi.

Distinctio ex natura rei investigatur per quatuor genera oppositionis. Primo per oppositionem relatiuam. Secundo per oppositionem contrariam. Tertio per priuatitudinem. Quartio per contradictionem. Exemplum primi. Impossibile est eidem omnino, & ex natura rei, & respectu eiusdem, & secundum idem inesse opposita relative. Ex quo infertur quod (quoniam mouens & motum sint sic opposita, & ista competant intellectui agenti, aut possibili-

H) intellectus agens aut possibilis non sunt omnino idem ex natura rei.

Quod si contendatur, quod intellectus possibilis est actius intellectionis, ex sententia Doct. subtil. in quolibet qd. 15. Et eadem potentia intellectus possibilis fundamentalis est passiva respectu intellectionis, igitur idem omnino respectu eiusdem est mouens, & motum.

Respondetur, quod eadem potentia fundamentalis est mouens, & mota, sed non secundum idem. Nam pro quanto est quædam virtus illimitata habens perfectionem causatiuam est mouens, & in actu, pro quanto autem est perfectibilis per actum quæ producit, & est capax istius est mota, & in potentia. Iste sunt distinctæ perfectiones in intellectu, quia sunt distinctæ aptitudines naturales, & distincti respectus-fundamentales aut aptitudinales, & ita non secundum idem, idem tñ absolute, quod est intellectus possibilis est mouens, & motum in actu, & in potentia. Est etiam actu mouens, & agens, respectu motus, & actionis, quam elicit, & est motum, & in potentia respectu termini actionis, & motus.

Quod si tu dices agens recipit actionem, igitur patitur secundum actionem.

Respondetur aliud est formam inesse alicui mediante simplici inherentia, aliud est formam inesse mediante receptione, & passione. Actio non potest inesse agenti per receptionem passionis seu quæ sit passio, quia sicut ad motum non est inotus, ita ad actionem non est actio, neque passio. Ex 5. physi. quod etiam probatur, quia quum actio sit causa passionis, & passio effectus eius, non potest passio esse principium, & causa actionis, ergo in eodem instanti in quo actio inest agenti, nulla passio precedit seu ponitur principium eius. Et ita si actio inest agenti, non recipitur in agente receptione passionis, licet inhereat agenti. Et per hoc evaditur difficultas, quæ solet fieri contra Scotistas, quod si actio esse in agente omne agens moueretur.

Potest & aliter dici, quod quum actio sit causa motus, & motus sit terminus eius causatus per ipsam, ut distinguitur à motu, sequitur, quod agens recipiendo actionem non

nō mouetur, quia illud tantum mouetur in quo est motus, sed motus recipitur in passo, prout motus accipitur pro forma fluente, & etiam pro fluxu formæ, ergo agens actionem recipiens non mouetur, sed tantum est illud per quod aliud mouetur, & ita est motuum, vel mouēs. Sed contra, quia saltem agens recipiens actionem mutuit, quia transit de privatione ad formam.

Ad hoc potest dici, quod sicut respectus non est forma ad se, sed ad alterum, ita quicquid recipit respectum realis, mutatur non ad se, sed ad alterum, & hoc concedit Simplicius super prædicamenta. Negavit autem Aris. ad relationem esse motum aut mutati unum prout motus, & mutatio est ad se. Sed loquendo de mutatione ad alterum non est inconveniens, quod subiectum recipiens formam respectiuam realem mutetur ad alterum, hoc est, quia alterum mutatur ad se, unde nunquam respectus alicui acquiritur, nisi quia aliquod absolutum acquiritur alicui alteri, & ita recipiens respectum mutatur ad alterum, quia illud alterum ad se mutatur. Ista responsio est Doct. sub. in 2. sent. dist. 1. qd. 5. & Simplicij super prædicamenta.

Vel aliter potest dici secundum Franciscum in primo sententiarum distinctione 29. quæstione 2. mutatio est duplex. Quædam est Physica, quædam Metaphysica.

Prima mutatio conceritat situm locum, & alia accidentia sensibilia, quæ insequuntur agens, & patiens, & formam inductam ab agente, in passo. Actio metaphysica abstrahit ab omni situ, loco, distantia, & ab omnibus accidentibus sensibilibus. Et isto modo non dicimus, quod si Deus crearet nouum Angelum, qui postmodum seipsum intelligeret, mutaretur de privatione intelligentis, ad talem intellectionem mutatione metaphysica, quia hic nulla materia, nulla qualitas, aut accidentis sensibile concurreret, loquendo de ista mutatione metaphysica. Omne recipiens formam realem absolutam sine respectiuam mutatur secundum talem formam mutatione metaphysica, vel physica, sed si mutari solum ad formam respectiuam, mutatur mutatione metaphysica.

Quia

Quum igitur actio sit respectus de prædicamento actionis, agens recipiens actionem mutatur mutatione metaphysica, & hoc non est inconueniens, immo necessarium, quod omne agens citra primum, quod non recipit aliquam formam realem in se, de novo mutetur tali mutatione.

Exemplū de oppositione cōtradiictoria, &c. vt in tex.
Distinctio formalis quadruplici via investigatur. Primo per viam exclusionis &c.

Cirea, quod sciendū, quod hęc prima via intelligenda est capiendo distinctionem formalem proprie, de quo sufficienter habitum est superius, quia si caperetur distinc̄tio formalis improprie, tunc ista consequentia non esset bona. a. non est de conceptu formalī b. ergo. a. & b. distinguuntur in formalitate, & quidditate, sicut apparet de duobus individuis eiusdem speciei specialissimq.

Secundo per viam diffinitionis Quocunque enim habent distinctas diffinitiones quarum una non includitur in alia, illa formaliter distinguuntur. Notanter dicitur, quarum una nō includitur in alia, quia certum est, quod homo, & animal sunt idem formaliter, licet non mutuo, & adæquate, & tamē habent distinctas diffinitiones, quia ista diffinitione, substātia animata sensitiva non est ista diffinitione, substātia animata rationalis. Ex quo sequitur, quod illa, quae habent sic distinctas diffinitiones quarum una non competit alteri, neque partialiter, neque adæquate, illa distinguuntur formaliter.

Tertio per viam descriptionis sic, quorum descriptions sunt diuersæ, illa formaliter distinguuntur, intelligendo per descriptionem manifestationem constitutam ex genere, & propria passione, quia quorum passiones sunt diuersæ, & oppositæ, rationes formales etiam sunt diuersæ, quum passio fluat à ratione formalī subiecti.

Quarto per viam demonstrationis sic, quocunque aliquid est demonstrabile de aliquo, & de alio non, illa distinguuntur formaliter. Nam quum passio sit effectus subiecti, & habeat causam intrinsecam in subiecto, quae est ratio formalis subiecti si effectus sunt oppositi, & incoimpossibilis, rationes formales subiectorum erunt oppositi.

poterit, & incompossibilis, non simpliciter, quia tales passiones consequentes propria subiecta possint esse in uno, & eodem supposito, sed intelligas ipsas esse oppositas secundum se, & quoad rationes formales subiectorum, q̄ illud, quod est per se causa, & propter quid vniuersi passionis, non poterit assignari propter se causa respectu alterius, & ito modo habebunt oppositionem.

Potest etiam addi quinta via reduplicationis secundum Franciscum sic, quando aliquid competit alicui in quantum tale, & non alijs, sicut vivere, &c. vt in tex.

Distinctio vero realis poterit inuestigari quadrupliciter.

Primo per viam generationis sic, quorum unum generatur reliquo non genito, illa distinguuntur realiter.

Secundo per viam corruptionis, &c.

Tertio per viam originis. Quia inter originans, & originatum semper est distinctio realis, quia originans prehabet naturam, quam communicat originato, qua via vertitur. Aug. primo de Trin. ca. primo assignans rationem quare nulla res est quæ scipsum gignat, ut sit, quia ut inquit ipse idem esset prius, & posterius scipso, & prehabet naturam antequam esset.

Quarto inuestigatur per viam separatae existentie, vel subsistentie.

Distinctio etiam essentialis quadruplici via inuestigatur.

Primo per viam generationis in ipsis inferioribus.

Secundo per viam corruptionis.

Tertio per viam separationis.

Quarto per viam dependentie, & etiam per viam generum, & specierum sic, quæ sunt in distinctis generibus, & speciebus illa distinguuntur essentialiter.

Distinctio tamen se totis subiective, per viam actualis separationis poterit inuestigari, ito modo, quando aliqua actualiter secundum esse existentie, vel subsistentie, &c. vt in tex.

Sed distinctio se totis obiective sic inuestigatur, quæ in nullo quidditatue conueniunt, illa sunt se totis, &c. &c. t.

Ex

Ex quibus sequitur, quod identitas istorum per oppositum eorum, quae dicta sunt &c. ut in tex.

P A R S   S E C V N D A   V L T I M I

Articuli in qua inuestigatur modus
inferendi unam identita-
tem ex alia.

Quantum ad secundam partem huius Articuli. Pri-
mo inuestigamus modum inferendi vnam idem
titatem ex alia &c.

Aduertendum est de identitate formalis de qua iste
compositor dicit, quod ipsa infert identitatem realem
in his, quae non sunt composita ex re, & re, sed non in co-
positis ex re, & re. Quia certum est, quod materia, & for-
ma sunt de esse compositi naturalis cum sint partes diffi-
cillentis ipsum secundum Philosophum.7. meta.t. com.35.
& tamen materia, & forma non sunt idem realiter cōposito.

Contra quem arguitur. Quia aut est ordo essentialis,
& per se istarum identitatum, aut accidentalis. Si primo
modo, iste ordo est simpliciter necessarius, & necessario
consequens extrema secundum rationes formales isto-
sum extremoris, & ita positris rationibus formalibus istarum
identitatum de necessitate vna erit prior, & alia pos-
terior, & ita identitas formalis infert identitatem realē
sicut inferius, & minus commune infert superius, & ma-
gis commune, vel saltē sicut posterius infert prius prio-
riate communitatis, & non econtra. Si vero est ordo ac-
cidentalis, ergo identitas, quae ponitur prior indifferen-
ter poterit esse posterior, & econtra.

Dicendum est igitur, salvo semper meliori iudicio,
quod identitas formalis est maior, & prior in essendo, li-
cet non in consequendo identitate reali, loquendo de
identitate formalis proprie. Nec est verum, quod semper
prius in essendo, sit prius in consequendo sicut non sequi-
tur. a.est calidum, ergo ignis, sed bene econtrario, & ta-
men ignis est prior in essendo, quam calidum. Identitas
autem formalis est eorum, quae non sunt separa-
bilia.

bilia secundum conceptum distinctum. Modo quæ sunt
sicut inseparabilia, sunt inseparabilia secundum rem, maior
enim inseparabilitas est secundum intellectum, quam se
cundum rem, quia quæ non sunt separata secundum re,
potest intellectus separare, & diuidere, ergo quæ intelle
ctus non potest separare, & diuidere, non possunt separa
ri secundum rem. Igitur quæ sunt eadem formaliter isto
modo, sunt eadem realiter. Ex quo respondeatur ad insta
tiam de materia, & forma, quod licet materia. & forma
in abstracto, & sumptè per modum partis, distinguantur
realiter à toto compósito per se, & naturali, non tamen
in concreto, & ut sumuntur per modum totius. Vnde ista
est falsa, homo est anima, in prædicatione formalis, & per
identitatem. Ista tamen est vera in prædicatione forma
li, & per identitatem realem prædicati ad subiectum, ho
mo est animatus. Quia licet animatum significet partem
non tamen significat ipsum per modum partis, sed conno
tando totum cuius est pars, penes quam connotationem
prædicatum identificatur toti, quia idem est animatum,
quod prædicatur de homine, & ipse homo.

Identitas etiam realis infert identitatem essentialē.
Notanda est huius ratio, quæ est ista, quia identitas rea
lis attenditur penes unitatem existentię, vel subsistentię.
Identitas essentialis attenditur penes unitatem naturæ,
& essentię, cuius existentia, vel subsistentia est modus in
trinsecus. Sed stante unitate in posteriori non potest esse
pluralitas in priore, sed bene econtra. Igitur si est unitas
in existentia, & subsistentia, sic, quod secundum talem exi
stentiā, talia non possint separari, aut actualiter non sint
separata, sequitur, quod erit etiam unitas in natura ad
quam consequitur existentia respectu cuius est ista inse
parabilitas, & ita quicunque sunt idem realiter penes exi
stentiam, & subsistentiam, sunt etiam idem essentialiter
penes naturam, & unitatem eius.

Identitas etiam essentialis infert identitatem subie
ctivam secundū secundum modum, propterea, quia illa
sunt eadem essentialiter, quæ conueniunt in aliqua una
natura singulari, autidentice (sic, & identificantur ta
li naturæ) aut per modum informantis, & informabi
lis.

lis. Sed ille quæ conueniunt identice in aliqua naturâ singulari sunt idem se totis subiectiue. igitur &c. Identitas tamen essentialis non infert identitatem subiectiua secundum primum modum, ut patet intuenti.

Identitas subiectiua non infert identitatem obiectiua, nec secundi primum modum scilicet quando conueniunt quiditatibus in aliquo limitato. Neque etiam penes secundum modum quando videlicet aliqua plura conueniunt in aliquo uno transcendentia, ut patet de potentij animarum, ac etiam passionibus entis quæ sunt sedem realiter inter se essentialiter ac etiam subiectiue, tamen distinguunt se totis obiectiue, quam in nullo quiditatibus conueniant.

Quod si diceretur quod conueniunt in aliquo quiditatibus saltem deueniendum est ad aliqua in ipsis inclusa, primo diuersa, quæ in nullo quiditatibus conueniunt.

Ex quo sequitur quod si est ordo essentialis inter istas identitates est tantum ordo essentialis quantum ad identitatem rationis ex natura rei formalem, realem essentialiem, & subiectiua quantum ad secundum modum positum superius. Sed non erit ordo essentialis inter identitatem subiectiua & obiectiua.

Potest etiam probabiliter dici, quod identitas subiectiua infert identitatem obiectiua.

Pro quo est notandum, quod identitas obiectiua potest esse duobus modis, uno modo, quando unum extremum istius identitatis continet alterum quidditatibus vel aliquid alterius. Alio modo quando unum continet aliud in existendo, & per identitatem, eo modo quo loquitur Scotus de primo dinersis in secundo sen. di.2.q.5 Respondendo ad secundum argumentum. Si capiatur identitas obiectiua secundo modo & non primo modo, illa quæ sunt idem identitate subiectiua, sunt idem etiam obiectiue realiter & identice, sed non primo modo. Et ita appetit responsio ad instantiam de passionibus entis, & potentiarum animarum.

Se-

S E C V N D A E P A R T I S
conclusio de modo inferendi vnam
distinctionem ex alia.

Quantum ad secundum de modo inferendi vnam distinctionem ab alia ponitur ista conclusio. Maior distinctio infert minorem &c.

Pro quorum notitia est sciendum quod minima distinctio est distinctio rationis, quia ab omnibus infertur & non econtra. Maxima autem distinctio videtur distinctio se totis obiectiue, quia ista omnes alias infert, & ipsa à nulla alia infertur.

Licet aliqui dicant, quod distinctio ista non infert alias, ut patet per exemplum adductum de potentijs animæ, & passionibus entis quæ distinguuntur se totis obiectiue, & non subiectiue, neque essentialiter.

Sed si quis bene considerauerit quæ sunt dicta superius paulo ante, facile soluet instantiam, negando quod tales passiones entis, & potentiaz animæ distinguantur se totis obiectiue omnino scilicet, quantum ad rationes formales, & quantum ad unitatem identicam. Vnde licet sint primo diuersæ quidditatue, non tamen identice & sint sic non distinguuntur se totis obiectiue. Vnde quæcumq; distinguuntur obiectiue, utroque modo, scilicet quidditatue & identice (sic quod in existendo unum non continet alterum per identitatem) illa distinguuntur se totis subiectiue. Nam sicut primo diuersa secundum Doctor. subt. sunt duobus modis. Uno modo, quando unum non continet alterum quidditatue, neque aliquid alterius. Alio modo, quando unum non continet alterum in existendo, & per identitatem, ita distinctio obiectiva potest intelligi penes primo diuersa, vel altero istorum modorum duorum tantum, vel in utroque modo. Si secundo modo patet quod quilibet talia primo diuersa distinguuntur se totis subiectiue, sicut sunt duas differentias individualibus individuorum de praedicamento substantiæ, quemad-

quemadmodum est scoteitas & platoeitas.

Quod si dicatur accipio duas differentias individuales duorum accidentium in aliquo supposito de predicamento substantie, scilicet hecceitatem albedinis in late, & hecceitatem dulcedinis. Nam certum est quod hecceitas non continet alteram quidditatiem neque aliquid alterius, neque una continet alteram in existendo, & tamen duo non distinguuntur se totis subiectiue.

Ad hoc potest dici, quod licet una istarum non continet alteram identice ratione sui. tamen ratione entis quod identice includit, una continet alteram per identitatem; & ita sunt idem realiter ens, quare &c.

Vel dicendum quod non est ordo essentialis inter distinctionem obiectuam & subiectuam, sed bene quantum ad alias. Et quod aliqui arguant de materia & forma, quod videlicet illa distinguuntur essentialiter, & realiter a composite essentiali, responsum est superius.

Vel dicendum est secundum aliquos formalizantes, & secundum Burleum, quod non est ordo essentialis inter distinctionem, realem, essentialiem, & formalem, propterea quia secundum ipsum Burleum homo predicatur per se, & in primo modo de sor. & est de conceptu formaliter iphius, & tamen non est de essentia eius secundum ipsum (hoc est idem sibi essentialiter & realiter,) quia effectus particularis principia constitutiva debent esse particularia, ergo illa quae distinguuntur essentialiter & realiter possunt esse idem formaliter. Sed negandum est, quod homo distinguatur realiter & essentialiter a sor. qui est idem formaliter sibi, & in primo modo: & de materia & forma satis dictum est superius.

Responsio cum solutione ad argumenta principalia.

Ad argumenta principalia. Ad primum quoniam dicuntur. Illæ formalitates vel sunt aliquæ res &c.

Respondeatur quod sunt res essentiae, sed non existentes vel subsistentes, sed penes rem essentia non attenduntur

tar distinctio realis, sed solummodo penes rem existentia, vel subsistentia, ut dictum est, & ita non sequitur quod distinguantur realiter, prout distinctio realis est quaedam species condistincta contra distinctionem ex natura rei, seu formalem, & ita capiendo rem propriam, & strictè iste duæ formalitatem non sunt propriæ res, sed magis aliquid rei.

Et si arguas, distinctio quæ est per illas formalitatem est distinctio secluso omni opere intellectus, ergo est realis. Respondetur quod distinctio realis & similiter distinctio ex natura rei, uno modo potest capi prout est quodam genus ad omnes species distinctionum quæ non dependent ab actu collatiuo intellectus. Alio modo potest capi utramque distinctio praedicta, ut est species quedam disparata & condistincta contra alias species distinctionum. Si primo modo capiatur distinctio realis & ex natura rei sic distinctio per formalitatem, & quælibet alia quæ habet esse secluso opere intellectus est realis, & ex natura rei. Si secundo modo, sic distinctio per formalitatem non est realis, sed solum formalis, aut ex natura rei. Unde ut dictum est in corpore questionis, ab alio accipitur distinctio realis, ab alio formalis, & ab alio ex natura rei.

Et per hoc apparent responsio ad secundum, quum dicatur, quæ distinguuntur ex natura rei distinguuntur realiter &c.

Ad tertium quum dicitur, sicut se habet res subiecti &c. conceditur similitudo quantum ad hoc quod sicut res subiecti est eadem cum re propriæ passionis, ita consimili identitate formalitas subiecti est eadem formalitate passionis, ita quod conceditur ista. Sicut homo est idem & realiter idem risibilitati, ita formalitas hominis est idem & realiter formalitas risibilitatis. Non tamen pro hoc conceditur, quod sicut homo est risibilis, sic formalitas hominis sit formalitas, quæ abstractio risibilitatis, quia in ista secunda propositione quæ est in abstracto est per notiam secundarum intentionum) denotatur, quod unum est idem formaliter alterius, quod non sit in alia propositione. Vnde est regula, quod quotiescumque abstractum predicatur de ab-

T abstracto

Ratio abstractione vtricunque & per nomina videntur intentionum affirmatur, quemadmodum est formalitas, ratio formalis, quidditas, semper denotatur formalis idem estas eorum, que sic praedicanter. Sed in concretis aut in abstractis per nomina primarum intentionum denotatur identitas realis, quando unum affirmatur de reliquo, & ita conceditur ista, humanitas est entitas per identitatem, & negatur ista, ratio formalis humanitatis est ratio formalis entitatis.

Aduertendum tamen, quod non semper abstracta praedicitur de abstracto abstractione per nomina primarum intentionum, licet concretum praedicitur de concreto, quia hoc tantum verum est in transcendentibus, ut dictum est aliqualiter superius. In alijs autem non est verum, quia talia abstracta abstrahunt a tertio, quod est causa identificationis extremorum. Sicut ista est falsa, rationalitas est animalitas, & tamen conceditur, rationale est animal, quia quodlibet istorum concernit tertiam in quo identificantur. Similiter conceditur ista. Homo est risibilis, & negatur ista humanitas est risibilitas, quia abstracta abstrahunt a tertio ratione cuius inter se identificantur. Si tamen diceretur humanitas est, id, quod risibilitas, vel humanitas est eadem identice risibilitatis, ista esset concedenda cum ista additione praedicta, quia hic specificatur identitas realis extremorum, que est ratione tertij, in quo conueniunt. Sed ubi diceretur, humanitas est risibilitas, denotaretur, quod humanitas est formaliter risibilitas, & unum includeret alterum formaliter, quod est falsum, quia abstrahuntur a tertio, quod est causa identificationis ipsorum. Applicando ad propositionem, concedo, quod formalitas subiecti est, id, quod formalitas passionis, & nego, quod formalitas subiecti sit formalitas passionis. Concedo ergo argumentum, à communata propositione, capiendo uniformiter identitatem verobique.

Ad quartum quum dicatur formalitas substantie est vera res &c. Dico quod omnis talis est vera res, si sic substantia in recto. Vnde eo modo quo talis formalitas est substantia, est res, sed non omnis formalitas substantia esse est

et substantia, & ita non est vera res in recto, sed aliqua in recto, & aliqua in obliquo.

Aduerendum tamen quod formalitas, quædam est talis & adequata, qua aliquid habet totaliter & adequatè suum esse formalē: eo modo quo humanitas est illud quo homo habet adequatē esse quidditatiū formalē hominij, & est ei ratio essendi in tali esse adequatē, & complete. Alia est formalitas partialis quæ est principium & ratio formalis, qua aliquid habet esse quidditatiū partialiter. Formalitas primo modo dicta, quæ est principiū essendi alicui adequatē in suo esse quidditatiuo, est vera substantia & res. Sed formalitas partialis non dicitur proprie substantia, sed substantia, & ita non dicitur res proprie sed aliquid rei. Extendendo tamen prædicationem substantiæ (ad quodlibet quod est aliquid posituum extra nihil de prædicamento substantiæ, vel etiam extra tale prædicamentum substantiæ, cui posuit competere ratio substantiæ, aliquo modo) conceditur, quod quælibet formalitas substantialis est substantia. Et ita conceditur, quod est res, extendendo nomen rei. Sed per ea talam substantiam aut rem extensiu accepitam, non attenditur diuinatio realis, sed solum formalis, aut ex natura rei, & ita non sequitur contra inconvenitum.

Potest etiam dici, quod sicut res, quæ est fundamen-tum distinctionis realis est res existentia, vel substantia, ita substantia quæ est fundamen-tum distinctionis realiss est existens, vel substance. Et ita formalitas abstrahens ab existentia, vel substantia, siue sit partialis siue sit totalis, non est substantia aut res, penes quam attenditur distinctione realis. Sed hinc est aliquid substantia aut res,

Ad cuiusdam conceditur, quod quæcunque haberent diversas distinctiones, &c. Se habent diversas distinctiones quidditatis, consimilias ex genere, & differentias. Non autem si habeant solum diversas rationes formales, ab intellectu ex natura rei formaliter conceptibiles, sed intelligendo, quod una distinctione non includat reliquias, neque sit pars alterius. Sed ubi solum habent diversas rationes formales ab intellectu ex natura rei conceptibiles:

T 2 conceptibiles:

ceptibiles, non est uerum, quod distinguuntur realiter. Ratio enim formalis in plus se habet, quam diffinitio, quia quicquid est per se conceptibile ab intellectu, ex natura rei, est ratio formalis siue sit simplex siue compositum, & ad tales rationes formales simplices deuenientium est in diffinitionibus, ut vult Arist. 8. met. t. c. 9. Alioquin daretur processus in infinitum in diffinitionibus, & diffinitionibus.

Ad sextum quum dicitur, quod tunc ab uno, & eodem &c. ut in tex.

Ad septimum quum dicitur, accipio formam, &c. ut in tex.

Ad octauum quum dicitur. Quaecunque distinguuntur quidditatiue, &c. ut in tex.

Potest etiam dici, quod quidditas, & res existentiae sunt idem, sed non quidditas, & res existentiae, & substantiae, quia inter quidditatem, & talem rem est distinctio ex natura rei.

Ad nonum quum dicitur nulla propria passio &c. Conceditur maior, & ad minorem dicitur, quod distinctio non est passio unica, & simplex entis, quia ens ad quodlibet ens comparatum non est semper distinctum, sed est idem aut distinctum. Et hoc est, quod vult Arist. 10. meta. t. c. 12. Tamen dato, quod distinctio esset passio conuertibilis cum ente conceditur totius processus usque ad minorem prosylogismi in qua dicitur, oē ens est reale, vel rationis. Dico, quod omne ens est reale, scilicet secluso opere intellectus, vel rationis, id est dependens ab opere intellectus. Postea quum interficiatur, ergo omnis distinctio est realis, vel rationis. Dico, quod omnis distinctio est realis, i. non dependens ab opere intellectus. Vel rationis, hoc est dependens ab opere intellectus, & sic concedo distinctionem non dependentem ab opere intellectus esse realem, & ex natura rei, ut distinctio talis est quoddam genus ad omnes species distinctionum non dependentium ab intellectu causante ipsas. Sed si distinctio realis, aut ex natura rei sumitur ut species disparata, & condistincta contra alias species distinctionum, negatur, quod omnis distinctio non dependens

pendens ab opere intellectus sit distinctio realis, aut ex natura rei, ut dictum est superius.

Ad decimum respondetur ad maiorem negando ipsam ponendo, quod vnicuique vniuersali corresponeat suum proprium individuum, quo posito: Sicut vniuersale identificatur inferiori, & minus vniuersali (quemadmodum animal homini.) ita individuum animalis identificatur individuo hominis, & ita hic homo, & hoc animal licet sint distincta numero, & individua liter, non tamen sunt distincta realiter. Et ad minorem posset conceidi, quæcunque distinguuntur numeraliter, & quod quæcunque distinguuntur formaliter, distinguuntur quidditatiue, ista posset admitti licet habeat instantiam de proprietate individuali, & natura quam contrahit, tenendo, quod hæcceitas habeat propriam formalitatem, quemadmooum tenet Anto. And. in 4. met. Et quum tu dicis, quæcunque distinguuntur formaliter, & quidditatiue, distinguuntur specificè. Verum est, si quidditas quæc est ratio distinguendi est in genere, sed ubi esset extra genus, non sequeretur. Et quum infertur distinguitur species, ergo distinguitur numero. Ista posset negari secundum aduersarios, quia actio, & passio distinguuntur species, & tamen sunt unus motus numero, ut ipsi dicunt, ipsa tamen admissa, non sequitur, distinguuntur numero, ergo realiter, ut dictum est.

Ad undecimum quum arguebat Franciscus de Marchia. Illa quæ habent realiter, & essentialiter diuersas formas &c. ut in tex. Et hæc dicta sufficient pro declaracione formalitatum.

F I N I S.

M A G I S T R I L A V R E N T I I B R I X I E N S I S

Philosophi, ac Theologi præstantis,

I N J O A N N I S S C O T I

Doct. subtilis Formalitates,

Isagogica Expositio.

IRCA formalitates Docto.
subtilis Io. Sco. notanter di-
xit Auctor Io. Sco. ad insinua-
dum, q̄ non est insequutus
formalitates S. Thom. nec
Fran. de May. nec aliorum,
sed solum Doctoris subtilis,
quia difficiliores, altiores, vti-
liores cæteris. Et maioris e-
gent inquisitionis. Quid aut̄
sit formalitas hic non decla-
ratur. Quia præsuppono optimè declarari ab auctore in

secundo arti. Quid autem sit subiectum, licet varie sint
opiniones circa hoc; tamen probabiliter posse teneri, q̄

*Quid sit sub-
iectum in for-
malitatibus.*

A ens

ens in quaestione ens. Et si dicatur quod hoc non posse esse, quia in ista scientia sit mentione de entibus rationis, pari ratione dicatur, quod enim propter hoc non erit subiectum metaphysic. quia ibi Aristoteles faciet mentionem de cibis secundarum intentionem patet. Nam in quinto metaphysic. cap. duodecimo inquit. Amplius autem, alia secundum numerum sunt viuum, alia secundum speciem, alia secundum genus, alia secundum analogiam, quae est divisione logicalis. Et quoniam hoc ibi non tollat quin sit subiectum, nec hic impedit.

Divisio libri

Dividitur iste liber in duas partes, quarum una est maior reliqua, quae incipit et.

Quantum ad secundum articulū. Et hæc dividitur in septem capitula, iuxta septem identitates, ac distinctiones. Quæ sigillatim in suis locis declarabuntur. Alia autem minor in qua ut veritas elucescat mouetur quæstio.

Quid sit qđ.

Et adducuntur rationes pro utraque parte. Et quia questione secundum Aristotelem. 7. metaphysic. circa finem est dubitabilis propositio, quæ unum querit, & aliud presupponit. Itcirco Doctor presupponit in ista quæstione, quod ab omnibus conceditur, videlicet, quod datur distinctio formalis, & distinctio realis. Et querit an propositio universalis affirmativa, quam Thomistæ nuntiunt sustineret, sit vera, videlicet ista, omnia quæ distinguuntur formaliter, & realiter distinguuntur. Itaque quod secundum ipsos inter predictas distinctiones nullatenet. An illa propositio universalis negatur, quam Scotistæ affirmant sic vera: videlicet. Non omnia quæ formaliter distinguuntur: realiter etiam distinguuntur. Sed inter predictas distinctiones, multo tamen distat distinctio media, videlicet distinctio per natura rei. Et ut ceteris quæstionibus intelligatur.

Dico breviter pro nunc, quod illa distinguuntur formaliter quæ habent aliam, & aliam distinctionem, vel descriptionem, seu conceptibilitatem. Et sic quia alia est descrip̄tio hominis, & alia lux passionis; ideo formaliter distinguuntur.

Nā hominis est animal visibile. Passio nis vero est aptitudine

*Opi. Thomistæ
Harmon.**Opi. Scotista
rum.**An detur
distinctio
media.**Quæ sit di-
stinctio se-
minalis.*

mido hominis ad ridendum: Illa vero realiter distinguitur, quorum existentia, vel subsistentia sunt distinctae.

Et sic quia alia est existentia qua Franciscus existit, & alia quia Laurentius, ideo realiter distinguuntur: illa ^{Qua sit illa?} autem ex natura rei super quae possunt fundari duo ^{stinctio esse} contraria seclusa quacunque operatione intellexus. Et si essentia in dini mis tali distinctione distinguatur a paternitate; quia essentia est communicabilis, paternitas autem incommunicabilis: ut modo cogitatur, quae opinio sit verior, adducuntur rationes propterea.

Et primo pro opinione Sto. quarum prima, quae sumitur penes calorem. Posset etiam fieri de intellectu humano: sit, quando idemmet numero diversimode consideratur habet aliam, & aliam descriptionem; illud tale formaliter tantum distinguitur, sed intellectus hominis est huiusmodi: ergo &c. maior de se nota est: quia oppositum predicati infert oppositum subjecti. Minor probatur; quia intellectus, ut actius est omnia facere secundum Aristote. Ut autem passim est omnina fieri. Posset etiam formari de motione spirituali, quia obiectum mouet intellectum, quae est una numero: & hoc respectu unius obiecti. Et tamen habet aliam & aliam distinctionem, iuxta variam eius comparationem; quia comparata ad obiectum est actus entis in actu: secundum Aristote. Ad intellectum est actus entis in potentia per Aristote. Ergo talis motio formaliter tantum distinguetur.

Idemmet sequitur de calore, quia idem calor numero, qui est in aqua tepida, disponens eam ad suscipiendam summam caliditatem, est qualitas faciliter removibilis: ut autem est in calidissima equalitas difficulter separabilis, ergo &c.

Secunda fundatur super Aristotel. vbi inquit, quod licet actio, & passio significant idem, tamen prout diversimode comparatur, habet aliam, & aliam distinctionem. Pro cuius notitia, dico, quod duplex est actio, una quae est de genere actionis, qua agens formaliter agit.

Op. prior.

*3. de anima
tex. 18.*

Et ista distinguitur contra passionem: quia est actio activa & immutans. Quemadmodum intellectio respectu intellectus nostri. Et hæc supple actio secundum Scot. est semper ad aliquem terminum accipientem aliquo modo. esse per talē actionē, & nil aliud est nisi respectus fundatus in agente, & terminatus ad passum. Et de ista non loquitur ibi Arist. Alia est actio acta quæ est eadem cum passionē, & est de genere passionis, & dicitur actio transiens; quæ est respectus fundatus in passo & terminatus ad agens. De ipsis actionibus facit mentionem Scot. non solum ubi supra. verum etiam in q. q. eiusdem contra Gothfredum & 25. q. vniuersalium, & Aristot. non solum ubi supra: sed etiam in 2. de physico auditu textu. 2. 5. & 9. metra. cap. 1. 6. & 6. Eihi. cap. 3. Modo ad propositum una & eadem actio supple acta, comparata ad passum, dicitur passio. Comparata vero ad agens dicitur actio. Ergo distinguuntur tantum formaliter. ergo opinio aduersariorum non est vera vniuersaliter.

*Eco. 3. di. 1.
contra Goth
fredum, 55
25.9. vniuer
salium.*

*Ratio moralis sequens non solum fundatur super Ari-
sto. 5. Ethic. vbi inquit. Iustitia est habitus per quem iusto-
rum operationes sunt, & per quem agunt, & res volunt
iustas. Verum etiam alibi quæ re, inquit phi. Iustitia est
virtus præclarissima, & ipsa est omnis virtus. Est enim om-
nis virtus dupliciter: videlicet causaliter & realiter.*

6. Et hic. In iustitia est omnis virtus dupliciter. Primo modo, scilicet causa iter, quia est quia præcipiuntur ac ordinantur omnes actus omnium morum virtutum ad bonum communem, quae iustitia est in principe primo, secundo in subditis ministratiue, vel saltē debet esse. Secundū modo, videlicet realiter per prædicationem est cum omni virtute morali, ita quod secundum Arist. ista propositio est vera. Iustitia est omnis virtus moralis. dices, Bene sequitur, iustitia est omnis virtus moralis per te. Ergo virtutes morales sunt connexæ: consequens est falsum, & contra Arist. Dico quod virtutes morales esse connexæ potest intelligi duobus modis.

*Esh. 6. Sec.
36 doft. 3. q.
vnicæ.*

Vno modo essentialiter, necnon & formaliter, ita, q
vna essentialiter perficiat aliam, & non formaliter sit alia.
Ex hoc modo non dico.

Alio modo coadiuuantur, id est adiuuant se adiuuare.

Super quæstionem.

5

Et hoc potest stare : nec hoc est contra Aristote. nec Scđ.
Et dieuntur morales à mōre. Mos autem in proposito ac-
cipitur pro affuetudine, vnde inquit Aristo. Ethi. 2. Virtu-
tes morales acquiruntur à nobis per affuetudinem, id est
ex frequentatis actibus practicis. Ad propositum hic
non intelligitur de iustitia metaphoricè dicta, quæ est ad
scipsum. Et est rectitudinē ordinis super partes hominis,
videlicet, ut irascibilis, & concupiscibilis subdantur vo-
luntati: & voluntas rationi, sed de iustitia prædicta.
Quæ dividitur in generalem & particularem. Prima re-
spicit bonum commune. Secunda bonum particulare. Ge-
neralis diuiditur in distributiuam, & commutatiuam. Et
est divisio generis (secundum aliquos) in species. Secun-
da respicit æqualitatem præmij, vel punitionis secundum
proportionem meritorum, vel demeritorum, cuius oppo-
situm est personarum acceptio. Prima respicit æqualita-
tem ad alterum secundum quantitatem perfectionis. Ta-
men prædicta membra iustitiae confunduntur: & per
consequens non erit diuisio in species. Multa hic possent
dici de iustitia: quæ ne videar tediosus dimitto. Vide
Scđ. in 4. distinc. 46. Quia ibi diffusius loquitur de istis.
Et quia excell. Mauritius in margine inquit. 5. Ethico. &
alibi quære. Quæsiui & inueni, immo non solum in Ethicis,
verum etiam in primo sua Rethorica: inquit, iustitia
est virtus qua singuli singula sua secundum leges possi-
dent. Quandoque ergo est una, & eadem qualitas nu-
mero, cuius assignantur plures definitiones. Talis tamen
distinguitur formaliter, sed aliqua est qualitas huiusmodi:
ergo &c. Maior de se nota. minor probatur, qd aliqua est
virtus moralis, de qua vt iustitia dicitur, quod est habitus
inclinans habentem ad iuste se habere circa alterum. Et
de ea met numero, vt virtus, Dicitur, quod est illa quæ
perficit habentem, & eius opus reddit bonum: ergo talis
tantummodo formaliter distinguetur. Ergo propositio
aduersariorum non vera vniuersaliter. Qnum inquit
Mauri. in margine. Tange illud de 2. animz, vulnere dicere,
quod per illud Aristo. dictum potest probari, quod distinc-
tio ex natura rei datur ad mentem Aristo. quam tamen
ipsi Thomistæ negant, & male. Pro cuius Autoris noti-

Iustitia pro
prædicta
dividitur.

Arist. 1. sua
Rhetorica.

3. de iusta &
102. 9.

A 3 iusta,

ta, dico, quod postquam Aristote. assignat differentias inter intellectum & sensum ex parte posse-
tiarum. Deinde ponit differentias ex parte obiectorum,
quia sensus cognoscit magnitudinem, id est individuum
magnitudinis cum conditionibus singularium: utpote,
quia est hic & nunc &c.

*Aliud ē ma-
gnitudo, &
magnitudo-
nus esse.*

Intellectus verò cognoscit magnitudinem in se, vide-
licer abstractam à conditionibus praedictis. Modo argua-
tur sic. Hęc magnitudo, & magnitudo in se, aliqua de-
stinctione distinguuntur iuxta mentem philosophi, ubi
inquit, aliud est hęc magnitudo, & esse magnitudinis, id
est quidditas eius. oppositum non potest esse verum, vide
licet, quod sit eadem, quia si sic esset, Aristote. non posse-
ret ibi differentiam inter intellectum & sensum: quanto
ibi intendit assignare: ergo distinguuntur. Non formaliter,
quia distinctio, quę est per se magnitudinis: illam est
est huius magnitudinis. Non etiam realiter possunt dis-
tingui. Quum sit eadem realiter, sicut homo & iste ho-
mo. Ergo tantum ex natura rei, quia super eam possunt
fundari duo contradictoria sechiso quocunque opere in-
tellectus ac alterius potestate collatiq; patet: quia ma-
gnitudo est communicabilis. Hęc autem magnitudo in-
communicabilis. Ergo distinctio ex natura rei datur ad
mentem Arist. Ergo non est res imaginata à Sto. nec à
Scoristis: ergo aduersarij sunt in errore. Et quia respon-
dent dicentes, quod distinguuntur ratione. Dico, quod
hoc non potest esse, quia extrema non sunt entia ratio-
nis, quę requiruntur ad talem distinctionem.

*4. metaphy.
sensx. 3.*

Alia ratio: ens & unum sunt via res secundum Ari-
stote. Et tamen pro quanto habent aliam & aliam de-
scriptionem: quia alia est descripicio subiecti, & alia pas-
tioni. ergo distinguuntur formaliter, & tamen non real-
iter: ergo &c.

Alia ratio, essentia, & pater in diuinis habent aliam &
aliam distinctionem: ergo formaliter distinguuntur, ad-
tecedens patet, quia essentia est à se, pater autem ad al-
liud & unum est ens absolutum, aliud autem respectivum.
Et tamen realiter non possunt distinguiri, ergo non omnia
quę formaliter distinguantur, scilicet distinguuntur,
quod

Quod est propositum in super. Quandocunque aliqua sic se habent, quod super ea possunt fundari duo contradictiones secluso opere, cuiuscumque potentiae collatiuæ, talia distinguuntur ex natura rei. Hmoi est essentia & paternitas quia unum concibile; aliud vero incommunicabile: ergo necesse est confiteri talem distinctionem.

Nota modo pro notitia sequentis literæ, q̄ licet cōcede re in diuinis pluralitatē rerū essentialiū & absolute sit hæreticū. Nō tñ cōcedēdo pluralitatē rerū respectuarū: immo negādo talē pluralitatē esse hæreticū: quia Pater, Filius, & Spiritus S. sunt plures res. Et hoc accipiendo re in diuinis personaliter. Q̄um ergo supradictæ rationes sint fundatæ super Arist. in locis dictis. Sequitur, q̄ non sunt chymericæ, vt dicunt aduersarij, & male.

Respōdeo &c. quia qđ p̄dista est circa distinctiones. Et distinctiones cadunt inter entia. Iccirco ponit nonnullas de ente diuisiones: quarum prima est: accipiendo ens generalissimè, videlicet, vt est commune ad ens reale, & ens rationis. Et quum inquit, & est diuisio æquiuocæ analogi in sua æquiuocata analogata, analogum dicitur ab analogia, quæ nil aliud est nisi symboleitas, seu significatorum conuenientia quo ad significari, quia vel significata conueniunt in hoc, q̄ equaliter significantur, vel non, sed secundum prius & posterius, vel omnia significantur proprie, vel non, sed unum proprie, & aliud iuxta hominis intentionem.

Pro cuius notitia, dico, q̄ aliud est loqui secundum op̄. Alberti Magni, & multorum nominalium. Et aliud secundum Sco. Albertus tenet dari purum analogum in tripli cā diff̄entia, videlicet penes vocem tantum, penes significationem tantum, & penes vocem, & significationem simul. Primum est illud, quod plura equaliter significat, vt irrationalē, expeditens, incontinentis. Secundum est illud, quod unum ex parte vocis importat, & aliud ex hominis intentione, vt animal, quod ex parte vocis significat animal vivum, ex hominis autem usu animal pictum. Idem posset dici de sano: per quod ex parte vocis importatur animal. Ex hoc autem, q̄ sic soliti sumus dicere, dicitur de vrina, ut de signo: de cibo, potu, ac dieta, tangiam de

*Quo Pater,
Filius, &
Spiritus S.
sunt plures
res.*

*Vnde dicatur
analogia*

Op̄. Alber.

dispositivo. De patria, & de aere, tanquam ~~de~~ cōfessio-
tiuo. Tertium autem est illud quod ex parte actua
liter plura significat, non tamen æqualiter, sed secundum
prius & posterius, ut corpus, per quod per prius significa-
tur cœleste, & per posterius terrestre.

*Sco. in mul-
tis locis.
1. sent. di. 3.
3. q. 3. C. 7.
C. in 2. dif.
7. C. 12. C.
super 5. me-
tabph. cap. de-
ente.*

*primo de
cor. cœst. 20.*

... 3. 3. 3. 3.

*Sco. in 3. q.
universalis
C. in pradi-
camen. 94.*

*Sco. 15 et 16
g. Elench.*

Sco. autem inquit, quod purum analogum non datur,
sed omne tale stat cum vniuoco, vel æquiuoco. Si ergo in-
quit ipsa significata conueniunt tantum in voce, utputa
in ista voce canis stat cum æquiuoco. Si modo non tantum
in voce, sed etiam in conceptu: ut significata istius vocis
corpus se tenet ex parte vniuoci, non tamen vniuocè dicti. si vero non tantum in conceptu verum etiam in diffi-
nitione, quemadmodum iste & iste lapis respectu lapidis
in se illud stat cum vniuoco vniuocè dicto. Dices pari ra-
tione videtur posse dici de isto corpore cœlesti, & illo ter-
restri videlicet, quod corpus in se respectu eorum est u-
niuocum vniuocè dictum. Dico quod non est: quia licet
conueniant in conceptu: non tamen in diffinitione, quia
secundum Arist. est substantia inanimata incorruptibilis.
Corpus verò terrestre est substantia animata corruptibili-
lis. ideo. Ad propositum modo, quia auctor non imitatur
viam Alberti Magni, sed Sco. merito dixit, & est diuisio
æquiuoci analogi, non autem analogi absolute. Est ergo
diuisio æquiuoci analogi penes primum modum iuxta
mentem Sco. quia conueniunt significata tantum in uo-
ce. Tenendo autem opinionem Alb. erit diuisio analogi
penes secundum modum superius declaratum. Quia
vox significat vnum propriè videlicet ens réale, aliud ue-
so, scilicet ens rationis iuxta hominis intentionem. Et
nota q. æquiuocum analogum in aliqua propositione po-
situm absolute id est sine aliqua determinatione, semper
stat pro suo principali analogato, ut Sco. inquit: & per co-
sequens si quis dicitur & ens est, stat pro ente reali: simili-
ter si diceretur homo est, stat pro homine uiuente. Et no-
ta quod analogia non est tantum in uoce significante se-
cundum Sco. quia in uoce nulla cadit prioritas vel poste-
rioritas, sed in significatis est talis analogia. Modo decla-
ro primum membrum p̄d. et ð diuisonis: & dico quod
per ens réale intelligit auctor quocunque ens, nō actua-
liter

Super primam entis diuisionem.

9

Liter cognitum, nec habitualiter. Attamen cognibile, & Anic. 1. me
sap. c. 5. de isto loquitur Auic. quum inquit. Ena & res prima im-
pressione imprimuntur in anima: & isto modo dicitur ens
in potentia remota cognoscibile. Ut autem est relucens
in specie intelligibili dicitur cognoscibile in potentia pro-
pinqua. Ut autem actu intelligitur dicitur ens obiectum
in intellectu, & ut sic est subiectum in meta. patet: quia ni-
hil est subiectum alicuius scientiae nisi illud sit cognitum
ab intellectu, ut inquit Scot. Post verò intellectuonem di-
citur ens subiectum in intellectu ueluti cognitum in suo
cognoscente, quia secundum Arist. intellectus nō agit
extra se mitendo: sed intus retinendo. Modo ad proposi-
tum ens antequām actualiter vel habitualiter intelligi-
tur ab intellectu, est ita ens reale, quod nullo modo potest
dici ens rationis: ut autem est relucens in specie intelligi-
bili, actualiter mouente intellectum, illud tale licet ex
natura sui dicatur ens reale, tamen propter actualitatem in
tellectionem adhuc ex se est ens reale, sed quia ut sic in-
hæret intellectui dicitur ens rationis subiectum: & omni-
bus istis modis accipiendo, ens reale distinguitur contra
ens rationis. Ens uero rationis est illud quod solum habet
esse uel per intellectum, vel per uoluntatem, siue cuiuscunque
alterius potentiae: ut puta per sensum communem:
qui secundum Arist. 2. de anima, quum ponat differen-
tiā inter duo obiecta: ut puta inter albedinem & nigre-
dinem, & hoc non possit esse nisi per comparationem,
ideo dicitur potentia collativa. Et istud est ita ens ratio-
nis quod nullo modo potest dici ens reale: quia effectuē
sit ab actu collativo intellectus. Et per talēm actum con-
seruatur quamdiu sit, & per consequens distinguitur con-
tra ens reale. De quo Sco. I. loquitur. Et sic membra pri-
dicta diuisionis remanent clara. Sed contra auctorem
communitas entis quod est commune enti reali & ratio-
nis est communitas uniuocatiois secundum Sco. Ergo
non est equiuoci analogi diuisio. Dicit enim sic: siue sit a
nalogia siue uniuocatiois, & hoc est quod dicit Mau. in
margin. Tange instantiam ex 3. queſ. quol. Contra illud
quod dicit Auctor, siue intellectus siue uoluntatis uel al-
terius

*Sco. 3. q. vni-
uersalium.
3. de anima. cō-
tex. 5.*

*2. de anima
tex. 146.*

*Sco. 1. di. 4.
q. 2.*

*Sco. 3. q. quo
libe.*

terius potentiz. Argunt Thomistæ. Data veritate se-
queretur, quod daretur aliud ens ab illo quod assignatur
ab Aristotel. Probo sequelam, quia ut sic daretur ens in
mente, quod est contra Arist. Dico quod auctor hic ac-
cepit ens rationis large scilicet, quod non tantum sit ab
intellectu, sed etiam ab alia potentia collatiua. Arist.
autem ibi accipit ens rationis strictè, scilicet quod sit per
actum collatum intellectus tantum.

*Sco. 17. qd.
qnd. C. 45.
diff. 1.*

Arguitur insuper contra predictam divisionem sic ali-
quod ens reperitur quod non est neque hoc neque illud,
ergo &c.

Antecedens patet per Sco. Reperitur aliqua relatio
quæ neque est ens reale neque rationis, utputa relatio
fabricata per actum comparativum voluntatis, quæ secu-
dum ipsum dicitur relatio media: ergo &c.

Dico, quod Sco. ibi accipit ens reale & rationis strictè
scilicet, ut habet esse per intellectum tantum. Auctor au-
tem accipit predictam large, & sic patet. Non ergo talis re-
lato est ens reale. Quia est per opus collatum voluntatis, nec est ens rationis idest, fabricatum à potentia in-
tellectiva: quæ præprie per actum collatum dicitur ra-
tio. Quum postea auctor vel adeo impressas. Nota sicut
nos naturaliter intelligimus, & per species intelligibiles
inveniendas à sensibilibus. Ita si Deus vellet, posset im-
primere intellectibus nostris, species intelligibiles, idest
similitudines rerum intelligibilium, & per eas intellige-
remus non habendo recursum à sensibilibus, sicut de fa-
cto habemus. Quia omnis nostra cognitio orta habet
à sensibilibus secundum Arist.

Modo ad propositum posito casu, quid ita esset, certè
est quod obiecta reluentia in speciebus predictis ab
intellectu nostro actualiter cognita, essent obiectiva in
intellectu: non per species causatas à rebus, sed à Deo im-
pressas, ut inquit Sco. Quum inquit ens reale prima sui
divisione &c non videtur sequi viam Arist. quia secun-
dum ipsum. 5. met. Ens prima sui divisione dividitur in
ens per se, & per accidens, successivè ens per se in reale
& rationis. Ulterius ens reale in ens quantum & non quā-
tum, ens quantum in ens finitum & infinitum. Ens fini-
tum

*Sco. diff. 2.
q. 9. Ars. 5.
met. cōr. 13
C. 6. eiusdē
consec. 2.*

Super secundam entis divisionem.

tum in ens per se, & in ens in alio. Auctor ergo ponendo tertiam divisionem pro prima non videtur sequi ordinem Arist. ergo male.

Et confirmatur, quia diuisio prima entis debet dari per inq' imiora. Modo quidditas est intimior passione, & modus intrinsecus est intimior passione, ergo prima diuisio debet esse in substantiam & accidens, quae sunt quidditates entium. Secunda per quantum & non quantum, sive per finitum & infinitum, qui sunt modi intrinseci ipsius entis. Tertia in unum & multa, quae sunt passiones entis. Non videtur etiam sequi viam Scoti in prologo quod, ubi dividit ens prima sui diuisione in ens creatum & increatum. Et in prima dist. primi respondendo ad argumenta. ubi dividit ens in ens quidditatiue, & in habens quidditatem. Et dicit, quod ens sic dividitur prima sui diuisione. Ergo auctor male. Et propter hanc causam Thomistae arguunt contra ipsum dicentes ens prima sui diuisione debere dividiri in ea quae prius oportet nos intelligere, sed prius oportet nos cognoscere, an ens sit unum vel multa, antequam cognoscamus an sit quantum vel non quantum. Ergo auctor male diuisit.

Ad primam rationem & ad confirmationem. Dico, quod triplex est opinio de prima entis diuisione. Una Aueroistarum qui dicunt, quod ens prima sui diuisione dividitur in substantiam & accidens.

Secunda Thomistarum in unum & multa. Tertia Scotistarum & ferè omnium de via communi per quantum & non quantum.

Modo dico, quod auctor non est insecutus viam primam nec secundam, sed tertiam. Dico adhuc saluando auctorem, quod quando dicit ens prima sui diuisione dividitur per quantum & non quantum non vult inferre, quod sit prima simpliciter. Sed in genere modorum entis.

In genere autem quid dictatum diuisio Arist. est prima, & Aueroistarum. In genere vero passionum diuisio Thomistarum est prima. Et sic soluitur controversia.

Ad illud de prologo quod. Dico, qd Sco. ibi loquitur variando in diuinis & increatis. Auctor atque dividit stado sp i diuinis,

Ad

Vide prodisionib. en-
sis, Padua-
nū Barolitā

Sco. I. dist.
1. q. 3.

Triplex. op. de diuisione
entis.

Arguit enim sic primum modiens mouet motu infinito ergo est infinitus potentia. Postea subiungit; est infinitus potentia; ergo si agat ex se solo agit in instanti. Aliqui respondent dicens, quod Aristoteles in suo antecedente primo: non intellexit de potentia infinita intensitate, sed extensitate id est; quod Deus infinitus non est potentia infinita; sed extensio videlicet durationis motus. Sed contra arguo hec: virtus infinita dicitur ab entitate infinita; sed entitas finita est intensitas ergo & virtus ergo respondit nullus.

Ois. causalitas Dei est perfectio in Deo.
2. de gen. cō sex. 58.

Et confirmatur omnis causalitas Dei est perfectio in Deo; sed mouere motu infinito est causalitas Dei; ergo mouere motu infinito est perfectio in Deo sed omnis perfectio Dei est intensua, ergo Aristoteles intellexit intensitatem non autem extensitatem! Item quod remonetur ad secundis causis aliquo modo illud: eodem modo attribuitur primae cause, sed causalitas intensua ibi ab Aristotele mouetur a secundis causis, ergo eadem modo attribuietur primae causa, ergo responsio non est ad propositionem. Iterum confirmatur sic: natura enim secundum rationes semper facit in entibus quod melius est si ipsis non repugnat; sed Deo infinitas intensitas non repugnat; ergo ibi est.

Sco. 7. q. quo li.

Circa illud autem etiam littera multa essent dicenda: ne soli solum secundum opin. Sco. sed etiam commentarii & scholasti Thos. & Ockhami & Ioan. de Gandi. & Suessani, & aliorum. Tamē ea refinquo; quia intentione mea non est confundere literam textus formaliteratam: sed eam recte. Utres Dei ambo clararam factere. Tdcirerem dico, quod licet Scors videatur tenere, quod antecedens predictum videlicet Aristoteles intelligendum sit de causalitate intensu, tamen non est tenendum, quia ibi loquitur secundum opini. alienam. Et si protinus dicat. Imo secundum opini. propriam. Dicō, quod non assertum, sed bene arguitur: quod autem non assertum patet, quia respondendo ad auctoritatem Aristoteles. Inquit, quod ratio Aristoteles valet de virtute extensa ad extensionem materiarum. Et sic in propositione nihil videtur valere. Ideo mē et affirmit in secunda distinctione primi respondendo ad ultimum argumentum.

Sco. 2. dis. 1. q. 2. Cō 18. eiusdem. q. 1. Cō vlt.

Vbi

Vbi inquit doctor rationes de 7. & 8. physic. indigent maxima expositione ut ostendatur valere. Et si forte ualent diminute concludunt, & in 2. distinct. secundi. quæst. 10. inquit. Auctoritatibus. Octo phy. non est multum intendendum: sed quid ad rationes factas in oppositum? Dico quod per verba commenta. soluuntur vbi inquit, quod ultra primum mouens, requiritur mouens coniunctum potentiaz finitæ. Ita quod ex primo mouente sit infinitus, motus: & ex secundo sit successio: quasi aliter non possit esse successio, & quod secundum mouens sit necessarium tanquam causa sine qua non. Et si solum infinitum mouens ageret, hoc esset in non tempore. Et isti motores secundum ipsum sunt. unum secundum & esse & natum duo aut secundum disponem. Dico ergo ad primam rationem contra hoc: quum sic dicitur virtus infinita dicitur ab entitate intensu. Distinguo vel tu intelligis de virtute infinita intensu & per se, & sic procedo: vel de virtute infinita extensiue, & per accidens, de qua ibi intendit Arist. & sic neg. Est enim per accidens, id est non merito sui sed merito durationis ipsius motus.

Ad aliud dico, quod omnis causalitas Dei ad intra est perfectio in Deo: de qua non est ibi mens Arist. Ad alias sequentes confirmationes posset dici, quod nihil faciunt contra propositum, quia militat de causalitate intensu vide licet una eorum confirmationum. Alia autem de infinitate intensu: de quib. Arist. non intendit in suo antecedente & sic nihil ad B.

Circa consequentiam modo quam facit Arist. vbi su præ posset dici quod licet Sco. eam tanquam bonam non acceptet, immo eam improbet: & eius probationem ab Arist. adductam reprobet. Hoc non est tenendum; quia ibi loquitur doctor argutiæ, & consequentiam ibi colorat: tamen in 7. autem q. quol. ibi eam verè probat, ac acceptat. Est ergo verū antecedens, & consequens & consequentia, si intelligantur de infinitate extensiua, non autem intensu. Quum autem Deus benedictus sit infinitæ potentiaz secundum Arist. tam extensiue, quam intensu: sequitur quod prædicta diuisio est, etiam iuxta Aristot. metem: Et auctor per ens infinitum intelligit ens increatum.

12. met. cōm.
met. 41.

*Nos, et be-
ne.*

Sco. 2. dī. 1.

*Quo Deo sit
infinita po-
tentia secū-
dum Arist.*

tum, per finitum autem creatum, alia autem diuisio qua
diuiditur ens in absolutum & respectivum est etiam ad
numentum philosophorum: quia & ipsi tenent omne ens es-
se absolutum aut respectivum. Absolutum autem sumi-
tur duobus modis: uno modo ut distinguitur contra inde-

Qua sive attributa quidditatis, & qualitas. pendens. Alio modo contra respectivum: Hic accipitur secundo modo, primo autem modo non: quum inquit & omnia attributa supple tam qualitatua quam quidditatiua; tam propria quam impropria, substantia & spiritus sunt quidditatis propria: qualitatua: bonitas. sapientia: iustitia. clementia. pietas: misericordia: quidditatis impropria sunt perfectiones secundarie accepte a creaturis: & a nobis via remotionis & eminentie attributae ipsi deo: ut puta ens increatum, ens dependens, ens infinitum, ens immortale in generabile-incorrumpibile. Et hæc quæ a nobis dicuntur attributa ab aliquibus sapientibus antiquis numina appellantur. Vnde inuenitis?

Numina, &c.

Ab aliquibus alijs emanationes. A philosophis dicitur genitum. A magistris hebreorum numerationes, quum innotescantur & tria prædicamenta hoc est contra nominales dicentes quantitatē & qualitatem non esse realiter distinctas à substantia. Cōtra quos expressè est Arist. ubi dicit, quid est substantia & quantitatis si qualitatis est aliud & aliud: & nisi substantia esset realiter distincta à prædictis, ideo Arist. contra philosophos: nulla esset. Sed auctor in isto passu uidetur esse contra Seco. vbi doctor uidetur concedere illud consequens Arist. 4. metap. tex. 25. ex intentione tenentium omnia apparentia esse uera, tunc inquit Arist. ergo omnia essent ad aliquid. Hoc consequens videtur à doctore concedi respondendo ad prædictas questiones. Ergo auctor tenendo tria prædicamenta esse ab-

Sco. vbi sup. soluta est contra doctorem. Et confirmatur quia in prima distinctione secundi q. 5. Arguendo contra Henri. inquit stante bonitate definitionis relatiuorum assignata ab Arist. omnia præter substantiam erunt respectiva. Iterum confirmatur per Arist. & comment. 7. metap. immo & ipsa substantia puta aliqua erit respectiva inquit ipse cap. de relationis

Iatius vbi dicit q̄ si pro quia diffinitio relatiuorum est sufficiens; difficile est saluare, q̄ aliqua substantia nō dicitur respectiva quia caput dicitur alicuius caput & manus alicuius manus: immo ipsum genus substantiale vetes creata dicitur respectiva. Ad primum dico q̄ doctor non concedit illud consequens, sed dicit illud sequi secundum opinionem sicut tenentium. Ad confirmationem dico q̄ quantitas & qualitas ut sustentificata à substantia sunt respectiva, & sic ibi intendit Sco. Si aut̄ considerentur in se, & accipientur absolute ut accipit auctor h̄c non sunt respectiva. Ad illud de capitulo relatiuorum, dico quod Arist. non tenet primam relatioru diffinitionem: & per consequens rō nulla est. Ad ultimum dico q̄ substantia absolute considerata est ens absolutum: in ordine autem ad aliud nil prohibet q̄ sit ens respectuum. Similiter aut̄ si consideretur ut creata, & isto modo habet veritatē auctoritas Arist. dicentis q̄ omnia dependent à Deo tanq̄ à causa efficiente & finali: quum vltius dicit Auctor. Et relationes communes, quæ sint dictum est suprà declarando membra secundq̄ diuisionis. Nota etiam q̄ differētia est inter relationem, respectum, & habitudinem: quia se habent sicut superius & inferius: omnis relatio est respectus sed non econuerso: quia relatio tantum dicitur de prædicamento ad aliquid secundum Scot. Respectus autem de omnibus prædicamentis respectivis. Habitudo uero est inter relativa sex vltimorum prædicamento rum. Et etiam inter subiectum & propriam passionem, inter subiectum & prædicatum, inter diffinitum & diffinitionem.

Contra relationem intrinsecus aduenientem facit instantia de quando, quam tangit Mau. in margine: quæ talis est. Posita hora & posito homine in hac hora: impossibile est q̄ homo non sit in tpe nec aliter posset fieri etiā per diuinam potentiam. Ergo erit intrinsecus adueniens. Et tñ nō erit de prædicamento ad aliquid: Ergo auctor male dicit. Dico q̄ ad hoc q̄ aliqua relatio dicitur intrinsecus adueniens, oportet q̄ exurgat positis extremis nō solum sub firmamento, sed et supra firmamentū. Cuiusmodi non est verum de instantia proposita: quia si Deus vel

z. E cap. do
relatiuiss.

Nō tenetur
prima diffi-
nitione relati-
us ab Arist.

Aristot. 12.
met. context.
52.

Scot. 13. q.
quod.arts. 1.

Nota E ba-
ne.

Iet posset per angelum trahere talem hominem supra firmamentum: & sic non esset in tempore. Si autem pone retur vna albedo decem graduum sub firmamento , & alia similis supra firmamentum de necessitate consurge ret relatio. Nec posset tolli etiam per diuinam potentiam. Contra diuisionem de ente in substantiam & accidentem quo sic. Auctor est diminutus quia Sco. vult, q̄ diuidatur in decem genera , ergo diminutus . Item non omne ens substantia vel accidentis,imo datur medium secundū Sco. 2. dist. primi. q. 5. circa finem, vt puta modus intrinsecus contrahens ipsum ens . Qui non est substantia neque accidentis. Dico, q̄ licet auctor explicitè non dicat ens diuidi in decem prædicamenta : tamen bene implicitè intel ligit, & circumlocutiuē . Item videtur esse diminutus in assignando acceptiones substantiæ, quia Arist. 8. meta. di uidens substantiam inquit. Substantia alia materia , alia forma, alia compositum. Quum autem auctor nullam fecerit mentionem de composite sequitur q̄ diminutus. Di co q̄ hoc non sequitur. Quia solum facit mentionem de substantijs , quæ præscindunt ab actuali existentia cuiusmodi non est compositum. Item materia est substantia & tamen de ea auctor in his tribus acceptionebus non lo gatur: ergo &c.

Dico , quod de ea intelligit in tertia acceptione, quia licet non sit pars informans est tamen pars essentialis in alio vt puta in composite.

Sed contra , videtur enim quod auctor debebat eam collocare in secunda acceptione & non in tertia. Quia secundum Sco. non repugnat ipsi materiæ esse siue existerre sine forma, & formæ sine materia. ergo est substantia per se. Dico, quod materiam & formam existere contingit duobus modis uno modo naturaliter. Alio modo super naturaliter , modo doctor locutus est naturaliter. similiter fuisse diminutus in assignando acceptiones de accidente , quia accidentis pluribus modis accipitur quam hic, vt patet per Sco. in suis vniuersalibus. Item contra secundum acceptiōnem de accidente. Arguo sic. Maiorem dependentiam habet creatura ad cretorem, quam acci dentis ad substantiam. Sed in diffinitione creaturæ nō ponitur

*Sco. in 5. me
ta. q. 5. et 6.
meta. q. 3.*

*Arist. 8. me
sapb. 3. con-
tex. 3. C. 2.
de aia con-
tex. 2.*

*Sco. in 2. di.
12. an mate-
ria possit exi-
stere siue
forma.*

*Sco. in vni-
uersalibus.
cap. de acci-
dente, et de*

situt dens: ergo nec in diffinitione accidentis debet posse substantia: ergo male ponitur hy præter subiecti corruptionem. Dico, quod non ponitur tamquam terminus, sed tanquam sustentificans, Deus autem quem non sustentificat creaturam, in diffinitione creature non ponitur. Ad illud de acceptationibus accidentis. Dico, quod Sco. ibi ponit plures quam Auctor hic, quia ibi est locus proprius. Hic autem non. Sed pro notitia distinctionis rei, quæ est à reor reris. Nota, quod res rata dicitur quæ habet firmatatem quæ est res essentiaz vel existentiaz. Quæ non ponitur in creaturis ab æterno iuxta mentem Sco. habuerunt enim esse secundum quid scilicet, esse cognitum quicq[ue] dicat Franciscus & Henri. & eorum sequaces. Aduerte tamen, quod res rata non distinguitur à figmentis per aliquod verum esse essentiaz, vel existentiaz quod habuerit ab æterno ex natura rei. Sed solum distinguitur per hoc, quod tali rei non repugnat existere & produci ad tale esse per aliquam potentiam productiuam quod tamē esse repugnat figmentis. Et ideo auctor sic debebat dicere q[uod] ista res rata est duplex, quædam est quæ habet verum esse essentiaz vel existentiaz, quædam autem quæ licet non habeat, tamen non sibi repugnat habere: & ista res secunda distinguitur à figmentis, & per consequens dicendo & ista est semper cum actuali existentia, salvo meliori iudicio non sanè locutus est auctor, sed debuisse sic dicere & ista sunt duplia. Quædam sunt quæ habent verum esse existentiaz & per se, ut composita, quædam autem quæ licet non habeant: tamen sibi non repugnat, ut aliqua entia ab æterno cognita: imo etiam aliqua sunt, quæ nec habent verum esse, nec possunt habere, etiam per diuinam potentiam ut naturæ communes. Et quum inquit, quod sor. & pla. distinguuntur realiter. Hic & in articulo de distinctione reali contradicit sibi, quia ibi in 4. corollario de identitate reali inquit, ea, quæ sunt in potestate obiectiva nec distinguntur realiter, nec sunt idem realiter, quia ad distinctionem realem requiruntur extrema in actuali existentia: ergo est contradictione in dictis aucto. ergo sortes & pla. ab æterno saltet quo ad modum essendi ac intelligendi secundum Scot. distinguebatur tamquam

Sco. 36. d. I.

Res rata ē
duplex.Contra Aucto-
shorem.Nature co-
munes nō ba-
bens verum
esse.

ratione, scilicet respectu intellectus diuini. Quando autem diuidit ens in ens simpliciter & secundum quid, nota, quod per ens simpliciter non intelligit substantiam, neque per ens secundum quid accidens. Quemadmodum accipit Aristotele. Sed per ens simpliciter intelligit ens in actuali existentia, & per secundum quid ens in potentia ad existere. Nota insuper quando inquit, sive ens in potentia subiectiva, vel obiectiva. Quod ista divisione non est aliqua divisione distincta à praedicta: sed solum hec dicit ad declarationem illius membra secundum quid. Addenotandum, quod ens secundum quid, non solum dicitur esse illud, quod habuit esse cognitum in intellectu Dei ante mundi creationem, verum etiam quod habet esse subiectiuè in materia antequā generetur, quod à commen. 9. metaph. appellatur res, secundum quid Et nota, qd ad hoc, quod aliquid ens sit in potentia obiectiva duæ conditiones requiruntur: prima, qd non sit in actu ali existentia, vt Antichristus, secunda, qd sibi non repugnet produci à suis causis in quibus est. Similiter vt ita sit in potentia subiectiva, qd non sit in actu, & quod sit aptum recipere aliquam formam, idest, qd sit obiectum producibile. Quum ergo materia sit in actu entitatiuo, & est apta nata fuscipere quamlibet formam, dicitur esse in potentia subiectiva. Et de ista potentia subiectiva locutus est Aristotele. dicens materia prima est ens in pura potentia, & isto modo non solum materia, uerum etiam omnes res, quæ possunt deduci de potentia materiae ad aliquem actum substantialem, vel accidentalem, cui potentiaz actus formalis opponitur. Et isto modo potentia, & actus non sunt eiusdem generis, quia forma producta poterit esse accidentalis. Materia autem est de genere substantiaz. Benè potentia obiectiva, & actus sunt eiusdem generis, vtputa Antichristus, vt producendus est tantum cognitus ab intellectu diuino, & ipse in productus non solum sunt eiusdem generis, verū etiam speciei. Vt autem non solum cognitus, sed etiam compаратius per intellectum diuinum ad Christum, tanquam ad suum oppositum contrarium, potentia erit de genere intentionum, & actus de genere substantiaz. Et sic patet

7. metap. in
princ.

Com. 9. met.
comm. 7.

7. meta. sex.
8. membris
de potentia
subiectiva.

An sit poten-
tia obiecti-
va.

et quomodo habet veritatem dictum Arist. q.metaph.

& quomodo non. Huic potentiaz existentia opponitur, *9.met.10.18*
 & istaz duæ potentiaz non sunt oppositaz, patet, quia pos-
 sunt verificari de vno, & eodem diuersimodè considera-
 tum, idest non repugnat vni & eidem, quod sit in poten-
 tia obiectua, & subiectua: vt Franciscus, qui actualiter
 non est corruptus, & habet aptitudinem ad corrumphi,
 est in potentia obiectua, s. per comparationem ad po-
 tentiam diuinam productiuam corruptionis, per respe-
 ctum autem ad materiam in qua fit corruptio, dicitur es-
 se in potentia subiectua. Et nota, q; ista potentia obiecti-
 ua non dicit aliquam realitatem realiter distinctam ab *Potētia obie-*
ctuo producibili denominante ipsum obiectum, vt etiā nō di-
īmaginantur homines nos velle inferre: & quia ipsi ne-
gant actu entitatiū materiæ, & etiam istam potentiam *realitatem.*
obiectiuam, Probo utrūque. Et primo primum sit. Mate-
xia secundum fidem fuit creata, hoc non negabunt, tunc
quero, per talem creationem aut accepit aliquid vel
nihil. Non secundum quia non fuisset creata: ergo primū
ergo non nisi esse, ergo actum entitatiuum, & per conse-
quens est subiectum in actu entitatiuo, & sic patet pri-
mum. Secundum proboper Cōmēn. super 9.meta. Vbi
inquit potentia, & actus sunt eiusdem generis. Breuiter
potentia obiectua est ordo, vel non repugnantia rei pro-
ducibilis ad existere, idest, est ipsum obiectum ordina-
tum ad existere. Potentia vero subiectua est ipsum sub-
iectum ordinatum ad aliquam formam recipiendā sub-
stantiale, vel accidentale. Nam ista duo aptitudo,
*& potentia differunt, vt inquit Sco. patet, nam aptitu-
 do est inclinatio alicuius secundum se, vel magis non re-
 pugnantia. Potentia autem est ordo ad aliquam for-*
mam. Modo quum graue per violentiam possit esse sur-
sum, ergo habet potentiam ad sursum. Non tamen apti-
tudinem, vel inclinationem. Cœcus vero licet habeat
aptitudinem ad videre, non tamen potentiam: & per cō
sequens unum sine altero potest esse, in aliquibus etiam
ambo reperiuntur, vt homo habet aptitudinem ad risibi-
litatem, & habet potentiam ad ridere actualiter. Præ-
dicta diuisione entis in ens simpliciter, & secundum quid

B 3 est ad

Cōmē. super
9.met.cō.3.

Sco.18.q.vno
versalium.

¶ 2 Isagogica Expositio

Ad illud de prima dist. primi. Dico, quod Scio. ibi dividit stando in creatis, & per ens quidditatem intelligit ens creatum non subsistens. Et per consequens quidditatem intelligit ens subsistens. Quum ergo divisionis Auctoris non sit in rebus creatis, si non conuenit cum Scio. nihil ad B. Ad illud de Thomistis. Dico, quod aliquid prius cognosci a nobis contingit dupliciter, fundamentaliter, & formaliter.

Primo modo concedo, qd fundamentaliter, prius cognoscitur an ens sit quantum, vel non quantum.

Secundo modo nego, immo ut sic prius cognoscitur an sit unum vel multa. Et per formaliter intelligo, id est sub ista forma, quae est unitas, vel pluralitas. Pro declaratione membrorum huius divisionis. Dico, qd ens quantum est illud quod habet aliquam perfectionem. Et hoc intel ligendo de quantitate perfectionis, & transcendentis, non autem de mole & praedicali. Ens autem non quantum est, quod non habet perfectionem, & haec divisione non propter aliud posita est ab Auctore, nisi prepter relationes in divisionis. Quarum aliquae sunt quantae, ut relationes communes tribus personis. Aeternitas, increatio, immensitas, omnipotentia, infallibilitas. Aliquae vero non quantae, ut sunt relationes propriæ: videlicet paternitas, filiatione, spiratio passiva, & activa. Quum istæ relationes formaliter non sint finites, nec infinitæ non possunt dici quantæ. Communes vero quia sunt formaliter infinitæ sunt quantae, non tamen sunt essentialiter infinitæ: sed ut sic sola essentia est infinita. Infinitas enim est perfectio entitatis. Et aduerte, qd licet praedicta divisione sit bona ad mentem Theologorum: tamen iuxta mentem philosophorum nulla est, quia ipsis volunt, qd omne ens mundi sit quantum vel simpliciter, vel secundum quid. Et ipsis non ponuntur relationes in divisionis.

Aduerte etiam qd praedicta divisione videtur diminuta: quia certum est, qd in praedicta divisione dividitur ens reale. Modo ultra entia realia quanta, sunt etiam entia rationis aliqua, quae sunt quanta. Ergo auctor diminutus. Dico, quod in praedicta divisione intelligiur solum de entibus quantis simpliciter, non autem de quantis secundum quid:

*Aliquod
prius cognos-
sci à nobis
contingit duo
bus modis.*

*Quae sunt re-
lationes quā-
ti, et nō quā-
ti.*

Super secundantentis diuisiōnēm. . 13

quid: cuiusmodi sunt aliqua entia rationis. Arguitur ad huc sic, illa diuisio est mala, quæ datur per negationem. Prædicta est huiusmodi, ergo &c. Dico, quod verum es-
set si daretur per negationem extra genus, quæ importat, purum nihil, ut si dicatur, hoc est aliquid, & hoc est nihil ly, nihil est negatio extra genus, quia nihil positiuum di-
cit. Quom autem datur per negationem in genere, quæ importat aliquid positiuum contrarium alteri membro, non sequitur, quod sit mala. Quia per non quantum in-
telliguntur relationes notionales, quæ non sunt omnino nihil. De istis negationibus facit mentionem Sco. Sed xō *Sco. 10. qm.*
tra dicta arguitur sic: Relationes prædicamentales sunt *quod. C 23.*
quantæ, ergo à fortiori relationes propriæ trium perso- *dist. 1.*
narum in diuisib⁹ erunt quantæ. Et confirmatur, quia da
oppositum, videlicet, quod non sunt quantæ. Ergo perfe-
ctio sibi repugnat, ergo propter aliquam imperfectionem
existentem in eis, sed hoc non est dicendum, ergo sunt
quantæ, siue perfectæ formaliter.

Ad primum negatur consequentia: quia relationes prædicamentales, id est sunt quantæ, quia formaliter sunt finitæ. Diuinæ autem, quæcumq; non formaliter sunt finitæ vel infinitæ, non possunt dici quantæ. Ad confirmationem di-
ci potest, q; sibi non repugnat perfectio propter aliquam imperfectionem existentem in eis; sed propter identita-
tem realem cum essentiæ, quæ est ita perfectissima, quod
non potest excedere, nec excedi. Relationes autem præ-
dicamentales, quæcumq; non sunt eadem realiter cum aliquo
ente infinito, possunt excedere, vel excedi, vel saltem si-
bi non repugnat, ob quam rem possunt perfici, & im-
perfici.

Diuisio sequens quæ est, quod ens quantum diuiditur per finitum, & infinitum, licet sit bona iuxta Theologico-
rum mentem, tamen ad intentionem philosophorum nul-
la est, quia tenent Deum esse finitæ virtutis, dum concurrevit
cum secundis causis, si autem ageret ex se solo, bene es-
set infiniti vigoris, etiam physice loquendo: patet q; Ari-
sto. probat primum mouens esse potentiaz infinitæ. Quia 8. *phy. com-*
monet motu infinito. Arguit enim sic primum mouens. *tex. 78.*
mouet motu infinito.

Diuisio Theologalis.

Arguit

Arguit enim sit primum mouet motu infinito ergo est infinitus potentia. Postea subiungit; et infinitus potentia; ergo si agat ex se solo agit in instanti. Ab his respondent dicitur. quod Aristoteles sub antecedente primo non intellexit de potentia infinita intensiva, sed extensiva id est; quod Deus infinitus non est potentia infinita; sed extrinsecus videlicet effectu durabilitis motus. Sed contra arguo hec virtus infinita dicitur ab eiusdem infinita; sed unitas finita est intensiva ergo & virtus ergo respondit nulla.

Ois. causalitas
Dei est
perfectio in
Deo.

2. de gen. co
tex. 59.

Et confirmatur omnis causalitas Dei est perfectio in Deo; sed mouere motu infinito est causalitas Dei; ergo mouere motu infinito est perfectio in Deo. sed omnis perfectio Dei est intensiva, ergo Aristoteles intellexit intensiva uero non autem extensiva. Item illud quod remouetur a secundis causis aliquo modo, illud eodem modo attribuitur primis causis, sed causalitas intensiva ibi ab Aristotele mouetur a secundis causis, ergo eadem modo attribuietur primis causis, ergo responsio non est ad propositionem. Iteram confirmatur sic: natura enim secundum Aristotelem semper facit in entibus quod melius est si ipsi non repugnat: sed Deo infinitas intensiva non repugnat; ergo ibi est.

Sco. 7. q. quo
li.

Circa illud antecedens licet titulta essent dicendum: sed solum secundum opinionem Scotorum etiam commentari. & sanctorum eti Thos. & Ockam. & Ioan. de Gandu. & Suessani. & aliorum. Tamen ea relinquendo quia intentione mea non est confundere literam textus formalitatem: sed eam recte citare. Dicitur hoc etiam facere. Tunc vero dico, quod si est Scotorum videatur tenere, quod antecedens predictum videlicet in Aristotele intelligendum sit de causalitate intensiva, tam non est tenendum, quia ibi loquitur secundum proprium. Et si pro eius dicitur. Imo secundum proprium. Dico, quod non assertibile, sed better argumentum: quod autem non assertibile patet, quia respondendo ad auctoritatem Aristoteles inquit, quod ratio Aristoteles valeret de virtute extensa ad extensionem materiarum. Et sic in propositione nihil videtur valere. Idemque assertibile in secunda distinctione primi respondendo ad ultimum argumentum.

Sco. 2. dis. 1.
q. 2. C. i. 8.
emendata. 4.
1. C. v. 1.

Vbi

Vbi inquit doctor rationes de 7. & 8. physic. indigent maxima expositione ut ostendatur valere. Et si forte ualent diminute concludunt, & in 2. distinct. secundi. quæc. 10. inquit. Auctoritatibus octo phy. non est multum intendum: sed quid ad rationes factas in oppositum? Dico quod per verba commenta. soluuntur vbi inquit, quod ultra primum mouens, requiritur mouens coniunctum potentiae finitæ. Ita quod ex primo mouente sit infinitus, motus: & ex secundo sit successio: quasi aliter non possit esse successio, & quod secundum mouens sit necessarium tanquam causa sine qua non. Et si solum infinitum mouens ageret, hoc esset in non tempore. Et isti motores secundum ipsum sunt: unum secundum & esse & naturam duo aut secundum disponem. Dico ergo ad primam rationem contra hoc: quum sic dicas virtus infinita dicitur ab entitate intensiva. Distinguo vel tu intelligis de virtute infinita intensiuæ & per se, & sic cōcedo: vel de virtute infinita extensiue, & per accidens, de qua ibi intendit Arist. & sic neg. Est enim per accidens, id est non merito sui sed merito durationis ipsius motus.

Ad aliud dico, quod omnis causalitas Dei ad intra est perfectio in Deo: de qua non est ibi mens Arist. Ad alias sequentes confirmationes posset dici, quod nihil faciunt contra propositum, quia militat de causalitate intensiuæ vide licet una earum confirmationum. Alia autem de infinitate intensiuæ: de quib. Arist. non intendit in suo antecedente & sic nihil ad B.

Circa consequentiam modo quam facit Arist. vbi supra posset dici quod licet Sco. eam tanquam bonam non acceptet, immo eam improbet: & eius probationem ab Arist. adductam reprobet. Hoc non est tenendum; quia ibi loquitur doctor argutiue, & consequentiam ibi colorat: tamen in 7. autem q. quol. ibi eam verè probat, ac acceptat. Est ergo verū antecedens, & consequens & consequentia, si intelligantur de infinitate extensiua, non autem intensiuæ. Quum autem Deus benedictus sit infinitæ potentiae secundum Arist. tam extensiue, quam intensiuæ: sequitur quod prædicta diuisione est, etiam iuxta Aristot. metem: Et auctor per ens infinitum intelligit ens increatum.

12. met. cōm.
met. 41.

Nos, et be-
ne.

Sco. 2. dī. 1.

Quo De⁹ sit
infinita po-
tentie secū-
dum Arist.

tum, per finitum autem creatum, alia autem diuisio qua dividitur ens in absolutum & respectuum est etiam ad nientem philosophorum: quia & ipsi tenent omne ens esse absolutum aut respectuum: Absolutum autem sumitur duobus modis: uno modo ut distinguitur contra independens. Alio modo contra respectuum: Hic accipitur secundo modo, primo autem modo non: quum inquit & omnia attributa supple tu tam qualitativa quam quidditativa; tam propria quam impropria, substantia & spiritus sunt quidditatis propria: qualitativa: bonitas. sapientia: iustitia. clementia. pietas: misericordia: quidditativa impropria sunt perfectiones secundariae acceptae a creaturis: & a nobis via remotionis & eminentiae attributae ipsi deo: ut puta ens in eternum, ens dependens, ens infinitum, ens immortale in generabile incorruptibile. Et hæc quæ a nobis dicuntur attributa ab aliquibus sapientibus antiquis numina appellantur. Vnde inuenialis:

*Sunt genites quibus haec nascuntur in hortis
Numina, &c.*

Abr aliquibus alijs emanationes. A philosophis dicitur genitum. A magistris hebreorum numerationes, quum in postea & tria prædicamenta hoc est contra nominales distinctes quantitatē & qualitatem non esse realiter distinctas à substantia. Cōtra quos expressè est Arist. ubi dicit, quid est substantia & quantitatis si qualitatis est aliud & aliud: & nisi substantia esset realiter distincta à prædictis, ideo Arist. contra philosophs: nulla esset. Sed auctor in isto passu uidetur esse contra Seco. vbi doctor uidetur concedere illud consequens Arist. 4. metap. tex. 25. ex intentione tenentium omnia apparentia esse uera, tunc inquit Arist. ergo omnia essent ad aliquid. Hoc consequens videtur à doctore concedi respondendo ad prædictas quæstiones. Ergo auctor tenendo tria prædicamenta esse abs-

*I. phys. con-
tex. 27.*

*Sec. 1. dis 2.
q̄ 5. &c. 3.
di. 1. q. 5.*

Seco. vbi sup.

soluta est contra doctorem. Et confirmatur quia in prima distin. secundi q. 5. Arguendo contra Henri. inquit stante bonitate definitionis relatiuorum assignatae ab Arist. omnia præter substantiam erunt respectiva. Iterum confirmatur per Arist. & comment. 7. metap. immo & ipsa substantia puta aliqua erit respectiva inquit ipse cap. de relationis

Iatius vbi dicit q̄ si pro quia diffinitio relatiuorum est sufficiens: difficile est saluare, q̄ aliqua substantia nō dicitur respectiva quia caput dicitur alicuius caput & manus alicuius manus: immo ipsum genus substantiale ut res creata dicitur respectiva. Ad primum dico q̄ doctor non concedit illud consequens, sed dicit illud sequi secundum opinionem sicut tenentium. Ad confirmationem dico q̄ quantitas & qualitas ut substantificata à substantia sunt respectiva, & sic ibi intendit Sco. Si aut̄ considerentur in se, & accipiuntur absolute ut accipit auctor h̄c non sunt respectiva. Ad illud de capitulo relatiuorum, dico quod Arist. non tenet primam relatioru definitionem: & per consequens rō nulla est. Ad ultimum dico q̄ substantia absolute considerata est ens absolutum: in ordine autem ad aliud nil prohibet q̄ sit ens respectuum. Similiter aut̄ si consideretur ut creata, & isto modo habet veritatē auctoritas Arist. dicentis q̄ omnia dependent à Deo tanq̄ à causa efficiente & finali: quum ulterius dicit Auctor. Et relationes communes, quae sint dictum est suprà declarando membra secundē diuisionis. Nota etiam q̄ differētia est inter relationem, respectum, & habitudinem: quia se habent sicut superius & inferius: omnis relatio est respectus sed non econuerso: quia relatio tantum dicitur de prædicamento ad aliquid secundum Scot. Respectus autem de omnibus prædicamentis respectivis. Habitudo uero est inter relativa sex ultimorum prædicamentorum. Et etiam inter subiectum & propriam passionem, inter subiectum & prædicatum, inter diffinitum & diffinitionem.

Contra relationem intrinsecus aduenientem facit instantia de quando, quam tangit Mau. in margine: quae talis est. Posita hora & posito homine in hac hora: impossibile est q̄ homo non sit in tpe nec aliter posset fieri etiā per diuinam potentiam. Ergo erit intrinsecus adueniens. Et tñ nō erit de prædicamento ad aliquid: Ergo auctor male dicit. Dico q̄ ad hoc q̄ aliqua relatio dicatur intrinsecus adueniens, oportet q̄ exurgat positis extremis nō solidum sub firmamento, sed et supra firmamentū. Cuiusmodi non est verum de instantia proposita: quia si Deus vel

B let

z. Et cap. do
relatiuus.

Nō tenetur
prima diffi-
nitione relati-
us ab Arist.

Aristot. 12.
met. context.
52.

Scot. 13. q.
quod. art. 1.

Nota Et ba-
ne.

let posset per angelum trahere tales hominem supra firmamentum: & sic non esset in tempore. Si autem poneatur vna albedo decem graduum sub firmamento, & alia similis supra firmamentum de necessitate consurget relatio. Nec posset tolli etiam per diuinam potentiam. Contra diuisionem de ente in substantiam & accidentem arguo sic. Auctor est diminutus quia *Sco. vult*, & dividatur in decem genera, ergo diminutus. Item non omne ens substantiaz vel accidentis, imo datur medium secundum *Sco.* 2. dist. primi. q. 5. circa finem, ut puta modus intrinsecus contrahens ipsum ens. Qui non est substantia neque accidentis. Dico, & licet auctor explicitè non dicat ens dividit in decem praedicamenta: tamen bene implicitè inteligit, & circumlocutus. Item videtur esse diminutus in assignando acceptiones substantiaz, quia *Arist. 8. meta. diuidens substantiam inquit*. Substantia alia materia, alia forma, alia compositum. Quum autem auctor nullam fecerit mentionem de composito: sequitur & diminutus. Dico & hoc non sequitur. Quia solum facit mentionem de substantijs, quæ præscindunt ab actuali existentia cuiusmodi non est compositum. Item materia est substantia & tamen de ea auctor in his tribus acceptationibus non logatur: ergo &c.

Dico, quod de ea intelligit in tertia acceptione, quia licet non sit pars informans est tamen pars essentialis in alio ut puta in composito.

Sed contra, videtur enim quod auctor debebat eam collocare in secunda acceptione & non in tertia. Quia secundum *Sco.* non repugnat ipsi materiaz esse siue existere sine forma, & formaz sine materia. ergo est substantia per se. Dico, quod materiam & formam existere continet duobus modis uno modo naturaliter. Alio modo super naturaliter, modo doctor locutus est naturaliter. similiter fuisse diminutus in assignando acceptiones de accidente, quia accidentis pluribus modis accipitur quam hic, ut patet per *Sco. in suis vniuersalibus*. Item contra secundam acceptiōnē de accidente. Arguo sic. Maiorem dependentiam habet creatura ad cretorem, quam accidentis ad substantiam. Sed in divisione creaturaz non ponitur

*Sco. in 5. me
ta. q. 5. et 6.
meta. q. 3.*

*Arist. 8. me
sapb. 3. con-
sex. 3. & 2.
de nis con-
sex. 2.*

*Sco. in 2. di.
12. an mate-
ria possit exi-
stere sine
forma.*

*Sco. in vni-
uersalibus.
cap. de acci-
dente, et de*

situm dens: ergo nec in diffinitione accidentis debet posse substantia: ergo male ponitur hy præter subjecti corruptionem. Dico, quod non ponitur tam terminus, sed tantum sustentificans, Deus autem qui non sustentat creaturam, in diffinitione creaturæ non ponitur. Ad illud de acceptioribus accidentis. Dico, quod Sco. ibi ponit plures quam Auctor hic, quia ibi est locus proprius. Hic autem non. Sed pro notitia distinctionis rei, quæ est à reor reris. Nota, quod res rata dicitur quæ habet firmatatem quæ est res essentia vel existentia. Quæ non ponitur in creaturis ab æterno iuxta mentem Sco. habuerunt enim esse secundum quid scilicet, esse cognitum quicquid dicat Franciscus & Henri. & eorum sequaces. Aduerte tamen, quod res rata non distinguitur à figmentis per aliquod verum esse essentia, vel existentia quod habuerit ab æterno ex natura rei. Sed solum distinguitur per hoc, quod tali rei non repugnat existere & produci ad tale esse per aliquam potentiam productivam quod tamē esse repugnat figmentis. Et ideo auctor sic debebat dicere quod ista res rata est duplex, quædam est quæ habet verum esse essentia vel existentia, quædam autem quæ licet non habeat, tamen non sibi repugnat habere: & ista res secunda distinguitur à figmentis, & per consequens dicendo & ista est semper cum actuali existentia, salvo meliori iudicio non sanè locutus est auctor, sed debuisse sic dicere & ista sunt duplia. Quædam sunt quæ habent verum esse existentia & per se, ut composita, quædam autem quæ licet non habeant: tamen sibi non repugnat, ut aliqua entia ab æterno cognita: imo etiam aliqua sunt, quæ nec habent verum esse, nec possunt habere, etiam per diuinam potentiam ut naturæ communes. Et quum inquit, quod sor. & pla. distinguuntur realiter. Hic & in articulo de distinctione reali contradicit sibi, quia ibi in 4. corollario de identitate reali inquit, ea, quæ sunt in potentia obiectiva nec distinguntur realiter, nec sunt idem realiter, quia ad distinctionem realem requiruntur extrema in actuali existentia: ergo est contradictione in dictis aucto. ergo sortes & pla. ab æterno saltem quo ad modum essendi ac intelligendi secundum Scot. distinguebatur tantum

Sco. 36.4.1.

Res rata ē
duplex.Contra Aucto-
rem.Natura cō-
munes nō ha-
bent verum
esse.

ratione, scilicet respectu intellectus diuini. Quando autem diuidit ens in ens simpliciter & secundum quid, nota, quod per ens simpliciter non intelligit substantialiam, neque per ens secundum quid accidens. Quemadmodum accipit Aristotele. Sed per ens simpliciter intelligit ens in actuali existentia, & per secundum quid ens in potentia ad existere. Nota insuper quando inquit, siue ens in potentia subiectiva, vel obiectiva. Quod ista diuisio non est aliqua diuisio distincta à praedicta: sed solum hec dicit ad declarationem illius membra secundum quid. Addenotandum, quod ens secundum quid, non solum dicitur esse illud, quod habuit esse cognitum in intellectu Dei ante mundi creationem, verum etiam quod habet esse subiectiuè in materia antequā generetur, quod à commen. 9. metaph. appellatur res, secundum quid Et nota, qd ad hoc, quod aliquod ens sit in potentia obiectiva duæ conditiones requiruntur: prima, qd nō sit in actu ali existentia, vt Antichristus, secunda, qd sibi non repugnet produci à suis causis in quibus est. Similiter vt ita sit in potentia subiectiva, qd non sit in actu, & quod sit aptum recipere aliquam formam, idest, qd sit obiectum producibile. Quum ergo materia sit in actu entitativo, & est apta nata suscipere quamlibet formam, dicitur esse in potentia subiectiva. Et de ista potentia subiectiva locutus est Aristotele. dicens materia prima est ens in pura potentia, & isto modo non solum materia, uerum etiam omnes res, quæ possunt deduci de potentia materiæ ad aliquem actum substantialem, vel accidentalem, cui potentiaz actus formalis opponitur. Et isto modo potentia, & actus non sunt eiusdem generis, quia forma producta poterit esse accidentalis. Materia autem est de genere substanzie. Benè potentia obiectiva, & actus sunt eiusdem generis, utputa Antichristus, vt producendus est tantum cognitus ab intellectu diuino, & ipsem ex productus non solum sunt eiusdem generis, verū etiam speciei. Ut autem non solum cognitus, sed etiam comparatus per intellectum diuinum ad Christum, tanquam ad suum oppositum contrarium, potentia erit de genere intentionum, & actus de genere substanzie. Et sic patet

7. metap. in
princ.

Com. 9. met.
comm. 7.

7. meta. tex.
8. membris
de potentia
subiectiva.

An sit poten-
tia obiecti-
va.

et quomodo habet veritatem dictum Arist. q. metaph.
 & quomodo non. Huic potentiaz existentia opponitur,
 & istaz duaz potentiaz non sunt oppositaz, patet, quia pos-
 sunt verificari de uno, & eodem diuersimodè considera-
 tum, idest non repugnat vni & eidem, quod sit in poten-
 tia obiectiuaz, & subiectiuaz: vt Franciscus, qui actualiter
 non est corruptus, & habet aptitudinem ad corrumphi,
 est in potentia obiectiuaz, scilicet per comparationem ad po-
 tentiam diuinam productiuam corruptionis, per respe-
 ctem autem ad materiam in qua fit corruptio, dicitur es-
 se in potentia subiectiuaz. Et nota, qd ista potentia obiectiuaz
 non dicit aliquam realitatem realiter distinctam ab *Potētia obie-*
iecto producibili denominante ipsum obiectum, vt & inde nō dī-
imaginantur homines nos velle inferre: & quia ipsi ne-
*gant actū entitatiū materiāz, & etiam istam potentiam *realitatem.**
obiectiuam, Probo utrūque. Et primo primum sit. Mate-
xia secundum fidem fuit creata, hoc non negabunt, tunc
quarto, per talem creationem aut accepit aliquid vel
nihil. Non secundum quia non fuisset creata: ergo primū
ergo non nisi esse, ergo actum entitatiū, & per conse-
quens est subiectum in actu entitatiū, & sic patet pri-
mum. Secundum proboper Commen. super 9. meta. Vbi
inquit potentia, & actus sunt eiusdem generis. Breuiter
potentia obiectiuaz est ordo, vel non repugnantia rei pro-
ducibilis ad existere, idest, est ipsum obiectum ordinatum
ad existere. Potentia vero subiectiuaz est ipsum sub-
iectum ordinatum ad aliquam formam recipiendā sub-
stantiale, vel accidentale. Nam ista duo aptitude,
& potentia differunt, vt inquit Sto. patet, nam aptitu-
do est inclinatio alicuius secundum se, vel magis non re-
pugnantia. Potentia autem est ordo ad aliquam for-
mam. Modo quum graue per violentiam possit esse sur-
sum, ergo habet potentiam ad sursum. Non tamen aptitu-
dinem, vel inclinationem. Cœcus vero licet habeat
aptitudinem ad videre, non tamen potentiam: & per cō
sequens unum sine altero potest esse, in aliquibus etiam
ambo reperiuntur, vt homo habet aptitudinem ad risibi-
litatem, & habet potentiam ad ridere actualiter. Præ-
dicta diuiso entis in ens simpliciter, & secundum quid

B 3 est ad

Cōmē. super
*9. met. cō. 3.**Sto. 18. q. vno*
versalium.

9. meta. 1. 7. est ad mentem Arist. & comm. 9. metaph. Sed contra ea,
Et 12. met. quæ dicta sunt de potentia obiectiva & subiectiva. Mem-
context. 8. et bra prædictæ diuisionis coincidunt, ergo antecedens pa-
8. met. cōte. tet. Nam benè sequitur. Antichristus est in potentia obie-
15. Et 9. me- ctiua, ergo subiectiua. Dico, quod si intelligantur cum
ta. conte. II præcisione, vt debent intelligi, non coincidunt. Præterea
membra excedunt diuisionem: antecedens patet, nam ali-
quod est ens, quod non est, neque in potentia obiectiva,
nec subiectiva: ergo &c. vt puta chimera, vel mons au-
reus. Dico, quod prædicta diuisione solum intelligitur de
entibus possibilibus produci: cuiusmodi non sunt sigmen-
ta. Sed contra diuisione de potentia secundum auctorem
est eadem cum diuisione præcedente de re: sed diuisione
de re est tam possibilium, quam impossibilium produci,
ergo & diuisione de potentia. Dico, quod auctor soluit
hanc instantiam per illam particulam dempto eo, &c.
Contra illud quod ens est obiectum adæquatum intel-
lectus nostri arguitur sic secundum Sco. est species spe-
cialissima cuius singulare fortius mouet sensum, ergo
&c. Dico, quod Sco. ibi loquitur de cognitione confusa.
Hic autem auctor de distincta: quum inquit, vniuocè di-
citur &c. Contra secundum Sco. Nihil potest esse com-
mune vniuocum illi, quod est simpliciter tale, & illi,
quod est secundum quid tale, quia sunt alterius, & alte-
rius rationis. Dico, quod licet ita sit, tamen potest ab eis
abstrahi unus conceptus, qui erit eis prædicatum vniuocum:
ideo auctor saluat se per illam particulam, saltē
ad illa est prædicatum vniuocum. Nota illud est prædi-
catum vniuocum cuius conceptus solum est communis
illis: de quibus dicitur: diffinitio autem eius siue sit eten-
tialis: siue accidentalis non est communis. Dicetis ergo
inter æquiuocum & vniuocum prædicatum nulla erit dif-
ferentia. Dico, qd sic: quia æquiuocata respectu æquiuo-
ci solum conueniunt in voce. Vniuocata autem respectu
vniuoci prædicati conueniunt in conceptu, vniuocata
vno respectu vniuoci vniuocè dicti non solum conueniunt
in conceptu, verum etiam in diffinitione: quum inquit:
quod inter æquiuocum, & vniuocum non datur mediū,
loquitur metaphysicus. quia metaphysicus potest solum extre-
ma

Sco. 3. dis. I.

q. 2.

Sco. 29. dis. I.

**Quid sit præ-
discatū vni-
uocum.**

**Differētia ē
inter prædi-
catū uniuo-
cum, & æqui-
uocum.**

ma considerare: logicè autem loquendo datur duplex medium , scilicet per abnegationem vtriusque extremi, utputa denominatiuum, quod non est neque hoc neque illud. Et medium per participationem vtriusque, utputa analogum, vel posset dici saluando auctorem , q̄ non datur medium quantum est ex parte vocis significantis: sed bene ex parte rei, vt inquit Sco. Quid autem sit analogum iam declaratum est. Videtur enim q̄ auctor male assignet prædicationem vniuocam : deberet enim sic dicere, est quādo diffinitio essentialis ipsius prædicati , quæ per se primo sibi competit, per se , & secundariō competit subiecto, vel subiectis: de quib. dicitur, vel sic est quando ultra diffinitionem prædicati ipsum prædicatū includitur in rōne subiecti, quum postea inquit , nec vt genus de differentia supple tu , quia de ea non prædicatur qditatuiē, nec per se, sed denominatiū secundum Sco.4. q. ante prædicamentorum, & secundum Aristot. 6. topi. c.8.& 3.& in 3.meta.tex.10. Mauritius tamen super is q̄ vniuersalium nititur probare , q̄ differentia per se prædicatur de genere. Nunquid autem in substantialibus de tur prædicatio denominatiua.

Circa hoc Sco.in 12. dist. secundi dicit, q̄ sic, in 1 C.q. vniuersalium,dicit q̄ non. Dico, q̄ Sco. in vniuersalibus accipit prædicationem denominatiua in propriè & extrinsecam, quæ benè accidentibus competit . In secundo asit sen. accipit largè, & talis non solum competit accidentalibus, sed etiam substantialibus , quum postea inquit , q̄ vniuocatio duplex. Nota sicut reperitur duplex ens, scilicet illimitatum , vt sunt transcendentia , quæ licet sint tria secundum numerum, scilicet ens, res , aliquid, sunt tamen vnum secundum genus. Illud autem dicitur trascendens, supra quod, non est aliud supple eiusdem generis, vel est illud quod est commune ad finitum , & infinitū secundum Sco. Ita proportionabiliter duplex prædicatione, & duplex vniuocatio, scilicet illimitata : correspondens enti illimitato , quum inquit sub habitudine alicuius vniuersalium. Nota ratio fundamentalis est hæc, quia omne quod prædicatur de aliquo dicitur de eo sub ratione alicuius vniuersalis secundum Sco.8.q.vniuersalium, &

Sco.16. q.e-lenco.

Sco.24. q.v. vniuersalium
Arist. in plus
rib. locis.

Sco.12. dis.2.
C in 16. q.
vniuersalium
dicit, quæd
now.

Sco.8. dif.2.
q.3.

16. ejusdem respondendo ad penultimum argum. & q.
q. prædicamentorum.

Rursus aduerte, q. auætoritas Porphyrii potius probat vniuocationem entis, q. æquiuocationem. Stat enim q. omnia entia æquiuocentur in ente, & tamen eas erit vniuocum: q. autem potius stet pro vnuicatione, q. pro æquiuocatione, patet quia ly entia propter ly omnia stat confusæ, & distributivæ. Modo terminus communis sic distributus importat conceptum communem, & per consequens vnuicationem. Posset concedi auætoritas Porphyrii accipiendo entia tam intentionalia, q. realia, sed accipiendo entia pro entibus realibus tantum nihil est in proposito, quum inquit, vel de uno generalissimo suppletu, id est de aliquo posito sub uno genere generalissimo, siue iustitia quæ prædicatur de iustitia humana, quæ è de pñdicamento qualitatis, & de iustitia Dei, similiter sapientia, bonitas, clementia, & sic de alijs. quum postea dicit, & de aliquo quod non est in pñdicamento, suppletu ut infinitas necessitas simpliciter sumpta, quæ solum prædicantur de Deo, dicetis non sunt transcendentia. Dico, q. de ratione transcendentis non est q. prædicetur de omnibus secundum Sco. vel de pluribus. Sed de rône transcendentis est, q. non sit in aliquo genere per se, q. autem prædicetur de omnibus, vel de pluribus, hoc accidit sibi.

*Q[uo]d relatio
no predice-
tur de mul-
tis generib.*

Aduerte, q. relatio non prædicatur de multis generibus nisi accipiendo relationem largè, prout conuertitur cù habitudine, vel respectu. Relatio enim propriè sumpta, ut supra declaratum est, non prædicatur nisi de relatione prædicamenti ad aliquid. Contra illud, q. ens transcendentissimè captum, est æquiuocum, arguunt sic aduersarij. Et assument rationem Auic. & Algazelis, quam adducit Sco. probando ens commune Deo, & creaturæ esse vnuocum. Ratio talis est, omnis intellectus certus de uno conceptu, & dubius de duobus, ille conceptus, de quo est certus, est alius ab illis duobus, de quibus est dubius. Probatur, quia nullus idem conceptus potest esse certus & dubius, quia tunc falsificaretur primum principium ab Aristotel. assignatum.

Igitur cõceptus de quo est certus, erit alius, quod est propon-

*Nota et be-
ne quo va-
leat authori-
tas Porphy-
rii.*

*Sco. 8. dif. I.
q. 3.*

*Sco. 3. dif. I.
q. 1.*

4. metra. 26.

propositum: sed intellectus potest esse certus de vniuersali, q̄ sit ens, & dubitare an sit ens reale, vel rōnis, ergo ens erit vniuocum enti reali, & rōnis, quod est contra auṭorem, & contra Sco. Probatur maior adhuc sic, quia si-
 cut alius est actus intellectus quo intelligit conceptum certum, & alius quo apprehendit conceptum dubium: Ergo alius & alius conceptus. Probatur minor, quia con-
 ceptus vniuersalis, quum non sit simpliciter simplex, qa
 resolubilis: ergo in parte potest sciri, & in parte ignora-
 ri, & sic patet ratio. Dicitur breuiter ad minorem, q̄ in-
 tellectus respectu vniuersalis realis, & rationis non po-
 test esse certus de conceptu, sed tantum de voce, quia ta-
 lia vniuersalia inquantum entia sunt, non conueniunt in
 conceptu, sed in voce tantum. adducitur alia ratio sic,
 quandocunque aliquis conceptus competit pluribus, &
 non competit vni per alterum, tunc competit eis per ali-
 quem conceptum eis communem, sed conceptus entis
 competit pluribus, scilicet enti reali & enti rationis, &
 non vni per alterum, ergo competit illis duobus per ali-
 quem conceptum ipsis communem: ergo intellectus e-
 rit certus de conceptu, ergo non de voce tantum, quod
 est contra responsionem datam. Dico ad minorem, quod
 enti reali, & enti rationis non competit conceptus en-
 tis, sed sola vox. Contra omnis intellectus &c. vt in pri-
 ma ratione, sed intellectus potest esse certus de aliquo
 uno, quod sit ens, & dubius vtrum sit rationale, vel irra-
 tionale, ergo intellectus habebit alium conceptum à
 prædictis vniuocum, ergo ens erit vniuocum vltimis dif-
 ferentijs, quod est expresse contra Scot. Ulterius ar-
 guitur sic omnis intellectus, &c. sed intellectus potest
 esse certus de aliquo, vtputa de C H R I S T O, quod
 sit ens, & dubitare vtrum sit Deus, vel creatura: Ergo
 conceptus de quo est certus erit alius ab illis, de quibus
 est dubius.

Sco. 3. diff. I

Enti reali,
et rōnis cōpe-
rit sola vox.

Sco. 3. diff. II

Talis autem perte est sola vox, ergo Deus & creatura conueniunt tantum in voce: ergo ens non est eis vniuocum, quod est contra Sco. Præterea omnis intellectus &c. Sed intellectus potest esse certus de aliquo, vt
 puta de asino, quod sit ens, & dubitare vtrum sit rudibi-
 le,

Sco. nbs sup.

Ie vel hinnibile, ergo conceptus de quo est certus erit aliis ab illis: de quibus est dubius, & per consequens vniuersus & vniuocus rudibilitati & hinnibilitati quod est falsum.

Arguitur etiam sic omnis intellectus &c. Sed intellectus potest esse certus de aliquo, ut puta de cane in sacco quod sit canis & dubitare nunquid sit canis latrabilis vel piscis marinus, & per consequens canis erit vniuocus quod est falsum, & contra Arist. Si ergo illa ratio famosa Sco. valet si pro quia valet, hic & ubi valebit, has & alias rationes adducunt Thomistae contra Scot. ex fundamētis ipsius probantis vnuocationem entis Deo & creaturæ in 3. di. 1. Dico pro solutione prædictorum argumētorum, quod Thomistæ truncatim assumunt maiore Sco. ti, videlicet omnis intellectus &c.

Opinio Scot.

Nolunt enim ponere vnam particulam in suis rationibus quam ibi subiungit Sco. quæ est solutio suarum rationum, inquit Sco. omnis intellectus certus de uno conceptu & dubius de duobus, in quibus ille certus includitur quidditatib[us] ille de quo est certus est aliis ab his, de quibus est dubius, per quam particulam prima & secunda subiectum non includit prædicatum. Attamen solutio prius data saluo meliori iudicio est satis sufficiens, & quum inq[ui]t. Sco. conceptus de quo est certus est aliis ab illis de quibus est dubius, oportet adiungere & ambo conceptus sunt à natura vel ab intellectu. Et limitationes quæ ponuntur in maiori debent subsummi in minori propositione. Argumentum de rationali & irrationali soluitur per illam particulam ubi subiectum includit prædicatum, cuiusmodi non fit in proposito. Per illammet particulam ruit ratio de asino. Ad argumentum de cane in sacco. Dico, quod intellectus non est certus de conceptu canis: sed de voce tantum. Et sic non sequitur, quod canis sit vniuocus, vel posset dici & melius quod est certus de conceptu animalis, & si inferatur ergo animal erit vniuocum illis, concedatur. Nec hoc est contra Arist.

Ad argumēnum de cane in sacco.

Ad argumēnum de Christo.

Ad argumentum de Christo aliqui respondent negando minorem absolute. Aliqui vero dicunt, quod non est certus de conceptu simplici, sed de disiuncto. Alij autem dicunt

dicunt, quod non est possibile, quod sit certus de uno conceptu & dubius de duobus. Et ratio eorum est, quia conceptus entis in se est unus communis & neuter. Ego autem do aliam solutionem quum dicis: perte Scote Deus & creatura conueniunt in uoce tantum. Ergo ens non erit **eis** vniuocum. Hoc non dicit Scote. sed inquit, quod conueniunt iu conceptu, aliter ens non esset **eis** vniuocum. Cuius opposi. Scote. affirmat. Si autem aduersarius in dicto argu. dixisset. Talis autem de quo est dubius non est realitas, ergo Deus & creatura non conueniunt in realitate, verum est quia licet Deus & creatura conueniunt in conceptu entis, non tam in realitate, quia alia est realitas Dei & alia creaturæ, q[uod] autem conueniant in conceptu: patet quia est contradic[ti]o dicendo Deus est ens, Deus non est ens, creatura est ens creatura non est ens, si autem conuenirent in sola voce non sequeretur contradic[ti]o, quia talis non reperitur in æquiuocis: & ne fiat contentio de lana caprina, dico q[uod] Thomistæ si intendunt argue[re] contra Docto. putantes q[uod] ipse dicat ens prædicari vni uoce propriè de Deo & de creatura male sentiunt, & eorum rationes non sunt contra ipsum, quia hoc non dicit: si autem intendunt probare ens non esse vniuocum prædicatum respectu Dei & creaturæ, rationes eorum indigent solutionibus supradictis, quia mens Scote est tenere **ens** esse vniuocum prædicatum respectu prædictorum, ut patet in 3. di. 1. q. 1. & 8. di. 1. q. 2. & in 4. meta. q. 1. & in quoli. q. 3. Et huius op[er]i fuit etiam Mau. exponens. 15. q. vniuersalium Scote. ar. vltimo. Si modo Thomistæ intendunt inferre, quod ens ut est commune Deo & creaturæ non sit vniuocum prædicatum physicè loquendo, verum etiam dicunt, quia vniuocatio physica requirit vnam naturam equaliter participatam, cuiusmodi non est in proposito, quia ens nō equaliter participatur adeo & à creatura. Sola enim species specialissima est vniuocum physicum: si verò intendunt inferre quod ens respectu Dei & creaturæ non sit vniuocum prædicatum metaphysicè, ac logicè loquendo falsum est & male inferunt, quia ad vniuocationem metaphysicam & logicam non requiritur equalis participatio, sed unitas conceptus cuiusmodi est in pre-

*Opinio An-
thoræ pro
Scoto.*

*Scote. in pluri-
bus locis.*

*Sco. in 4. met.
ta. q. 1.*

in proposito de ente respectu Dei & creaturez, ut patet p
Sco. in 4. meta. vbi plenius loquitur de istis vniuocationi
bus. Modo revertendo ad declarationem literz, quum

*Vide etiam
antonomast
andream.*

inquit auctor: ratio de ente prædicta transcendentissime
capto est insolubilis. Posset dici imo solubilis & dicerem
quod talis conceptus non est nec hoc nec illud, sed indis
ferens & neuter, sicut conceptus animalis qui de se non
est rationalis nec irrationalis, sed uterque promiscuè: &
hoc voluit inferre Mauritius in margine quando dicit, q
nec causatus nec incausatus sed neuter, tamen dico ut
suprà etiam dixi qd nō est conceptus communis enti rea
li & rationis sed sola vox. Quū inquit, quod ens est obie
ctum uoluntatis: contrà secundum Arist. bonum est obie
ctum uoluntatis, ergo ens non est obiectum eius. Dico q
voluntas præcise considerata ut natura est, obiectum ei
est ens. Considerata verò sub ratione volitionis eius obie
ctum est bonum. Quum deinde dicit qd ens ut sic est sub
iectum meta. contrà secundum comm. super primo phy.
genus substantiarum separatarum est subiectum: ergo

*Cō. super. I.
phys. cō. ult.*

&c. Dicendum qd est subiectum principalitatis & perfe
ctionis, subiectum verò attributionis est ens inquantum
ens. Modo auctor loquitur de subiecto attributionis Quū
postea dicit quod non prædicatur vniuoce de differen
tia, vltimis: nota secundum Sco. respondendo ad argumē

*Sco. 3. dis. I.
q. 3.*

ta facta contra vniuocationem entis, vltimæ differentiaz
sunt in dupli differentiæ quædam dicuntur vltimæ sim
pliçiter, & quædam non simpliciter vltimæ. Primæ sunt

*Differentia
sunt in du
plici differe
ntia.*

individuales. Secundæ autem sunt genericæ & specifi
cae. Et illæ que sunt individuales qd sunt simpliciter sim
plices non includunt ens. Et per consequens de eis non

poteſt prædicari vniuoce aliquo modo, scilicet nec vni
uoce propriæ, nec vniuoce communiter, quia sunt totali
ter primo diuersa, & se totis obiectuè distinguuntur: dif
ferentiaz autem non vltimæ simpliciter quia includunt
ens inquit Sco. ibi sicut ista est inquit, anima intellectua
est ens, ita & ista rationalitas est ens, & per consequens
de istis ens vniuoce potest prædicari. Non quidem vniuo
ce propriæ quod est prædicari essentialiter, & secundum
nomen, & secundum cādem distinctionem ut inquit Sco.

3. q.

Super sextam entis diuisionem. 29

g.q.ante prædicamentorum & 3.dist. 1.q.3. & 9.dist.eius Sco. in multis locis.
 dicari equivoce, ac denominatiue. Sed dico, q ens de talibus potest predicari vniuoce communiter, quod non distinguitur contra prædicari denominatiuè, sed conuertitur, & tantum valet in proposito prædicari vniuoce, id est esse prædicatum vniuocum per se & necessarium, ita quod ens prædicatur ita per se de differentijs prædictis, quod non sicut accidens de subiecto. Hæc de istis prædicatur inquit ut genus, quia nullum genus sic prædicatur de differentijs ut inquit Sco. Aduerte tamen q prædicatio denominatiua est triplex secundum Sco. Quædā concreti accidentalis de subiecto ut homo est albus, & ista dicitur prædicatio denominatiua propria. Alia cuiuslibet concreti de subiecto vel de supposito ut ista rationale est animal, rationale est ens, & ista prædicatio dicitur communis. Alia cuiuslibet prædicati de quocunque subiecto, & ista dicitur communissima: & sic patet, quod prædicatio entis de prædictis differentijs non est propria, qd non est prædicatio extrinseca denominatiua, nec est communissima, sed communis ut declaratum est, quia ens non includitur quidditatiuè in talibus differentijs, sed denominatiuè prædicatur ut dictum est. Et sic apparet veritas dicti auctoris, scilicet, quod ens non prædicatur vniuocè propriè de differentijs diuisiuis ac constitutiuis, neq; de differentijs individualibus immo de individualibus, nec etiam communiter prædicatur. Quum inquit, quod ens prædicatur vniuocè & de materia contra arguo sic omne illud de quo ens vniuoce dicitur est aliquod distinctum contentum sub ente, sed materia non est huiusmodi patet quia secundum Arist. 7. Materia non est quid, nec qualis nec quantum, nec aliquid aliorum prædicamentorum, ergo &c.

7. metaphy.
sex. 8.

Dico, q ibi Arist. non loquitur assertiuè nec secundū intentionem prop̄p̄, vt patet in suo processu sed arguit ad p̄tem falsam pro opinione antiquorū. Dico adhuc esto q loquererē ex intentione p̄pria, soluitur rō per illā particulā q ponit ibi Arist. s. in qbus ens distinguitur & determinatur. Distinctio aut & determinatiuo quum ha
beat

beat fieri ab ente in actu cuiusmodi non est materia, ideo sequitur, q̄ materia non est de numero eorum, quibus ens determinatur. Non tamen propter hoc sequitur, q̄ materia non contineatur sub ente, & q̄ ens de ea non prædicetur vniuocè. Quomodo accipiatur materia & forma, quando ens de ea prædicatur, vide declarationem scriptam super articulo de distinctione ex natura rei. Quum inquit, q̄ absolutum & relatio mediāt inter ens, & decem prædicamenta.

Aduerte, q̄ talia sunt transcendentia secundum Sco. Sed nunquid verum sit, q̄ medient. Videtur q̄ non, quia benè sequitur. Absolutum & relatio medianter inter ens & decem prædicamenta, ergo prædicta media continentur sub ente, consequens est falsum: ergo & antecedēs, quod est dictum auctoris. Probo falsitatem consequētis. Nullum transcendens continetur sub alio transcendentia, sed ens est transcendens, & prædicta sunt transcendentia, ergo non continentur sub ente. Non continentur sub ente, ergo non sunt media, ergo male dicit auctor. Et p̄ consequens sequitur, quod talia non sunt transcendentia, & si sunt non erunt media, quia transcendens non habet aliud supra se transcendens, & confirmatur ultima pars.

Benè enim sequitur prædicta sunt media, ergo absolutum est genus ad tria prædicamenta absoluta. Et relatio ad alia septem respectiva, consequens est falsum, ergo & antecedens. Falsitas consequentis patet, quia tūc prædicamenta non essent genera generalissima, quod est contra Aristote. Probo consequentiam, quia secundum Sco. essentiale & accidentale dividunt totum ens, tunc sic quicquid prædicatur de aliquo, dicitur de eo essentia liter, vel accidentaliter, sed absolutum prædicatur de tribus prædicamentis absolutis, & relatio de aliis septem respectivis, ergo essentialiter, vel accidentaliter, non secundum quia quicquid distinguit non est accidentale, sed absolutum, & relatio distinguunt, ergo non prædicatur accidentaliter, ergo essentialiter, tūc sic omne quod prædicatur essentialiter secundum Sco. prædicatur sub ratione alieuius vniuersalis, sed absolutum prædicatur de

*Ens vniuocè
prædicatur
de materia.*

*Essentiale,
& accidentale
diuidunt
totum ens.
Sco. 2. diff. i
q. 4.*

*Sco. 16. q. 4.
universali.*

Super sextam entis diuisionem. . . . 31

de tribus prædicamentis absolutis , ergo sub ratione aliquius vniuersalis. Non sub ratione proprij, vel accidétijs, quia talia non distingunt.

Absolutum autem distinguit non sub ratione differentiæ, quia differentia prædicatur in quale, absolutum autem in quid, non etiam sub ratione speciei , quia tunc est genus ad absolutum & relationem , & per consequēs non essent transcendentia. Relinquitur ergo, q[uod] prædicatur sub ratione generis, & per consequens sequeretur , q[uod] non essent esse genera generalissima, quod est contra Aristote. exp̄l̄sē. Quum ergo non possint prædicari de decem prædicamentis sub ratione generis , sequitur , q[uod] non mediant directè inter ens & decem prædicamenta , quod est contra auctorem in isto passu . Et dixi mediant in numero plurali , quia ita posset argui de relatione , sicut argutum est de absoluto . Modo bene sequitur non mediant , ergo ens de decem prædicamentis vnuocè non prædicatur, quod est contra auctorem.

Ad primam rationem negatur , q[uod] consequens sit falsum, ad probationem negatur maior . Et quum dicitur, q[uod] de ratione transcendentis est , q[uod] supra illud non sit aliud transcēdens, verum est eiusdem rationis . Modo ens & prædicta media non sunt eiusdem rationis , ideo probatio nulla.

Ad confirmationem dico , q[uod] sunt genera illimitata, & per consequens non sequitur , quod decem genera non sint generalissima.

Ad probationem consequentiaz dico , q[uod] prædicatur essentialiter, & sub ratione generis illimitati , & vnuocè . Et ens similiter de prædictis vnuocatione transcendentis , & quum non sint communiora ipso ente sequitur , q[uod] mediant inter ens & decem prædicamenta: & sic opinio Auctoris remanet in suo robore: quum inquit, q[uod] ens diuiditur in ens simplex & compositum , quia simplex & compositum multipliciter accipitur , vt inquit auctor in litera. Ideo declaro vnumquodq; simplex cum suo opposito sigillatim, & separatim.

Primo declaro vnumquodque compositum : pro cuius *sco. I. dif. 2.*
notitia nota, q[uod] secundum *sco. de rigore vocabuli : com-* *g. 4.*
petitio

*Nota, C. 6
no.*

*7.metap.se.
nlti.*

positio est simul positio: & ad veram compositionem secundum predictum vbi supra , & etiam secundum Arist. duæ conditiones requiruntur . Prima quod ibi sit multitudo entio . Secunda quod vnum se habeat per modum potentiarum & aliud per modum actus: & quum iste due conditiones sint reperibiles , in quolibet ente creato , quia tale & si aliquod non sit compositum actualiter : tamen quia sibi non repugnat compositio , dicitur primo modo compositum , ut puta ens per comparationem ad sua inferiora: cum quibus est componibile: & per oppositum cuius enti in creato repugnet compositio , quia licet in Deo sit multitudo entium , non quidem absolutorum & essentiarum , sed respectuorum , nec vnum teneat locum potentiarum & aliud actus , ideo Deus nullam habet potentiam ad compositionem: & per consequens , Nei simplicitas est opposita praedictæ compositioni , seu componibilitati , quia certum est , quod componibile & non componibile contraria dicunt . Et similiter summe simplex & non summe simplex sunt opposita : quia primum excludit compositionem non solum actualem sed etiam aptitudinalem . Secundum autem non excludit eam , licet excludat multiplicitatem entium , quam non excludit primum . Et licet Deus sit componibilis cum ente , cum substantia , cum spiritu . (nam iste propositiones sunt verae . Deus est ens , Deus est substantia , Deus est spiritus) tamen quia vnum non se habet per modum potentiarum & aliud per modum actus , sequitur quod in Deo non est vera compositio . Modo stando in rebus creatis dico quod omne ens creatum , quod est actualiter compositum , vel est compositum ex his vel cum his , si primo modo vel est compositum accidentale , vel substantiale , si primo modo sic dicitur compositum ex conceptu determinabili & determinatio & sic est aggregatum per accidens ut puta hoc quod dico homo albus , nam conceptus hominis est determinabilis . Conceptus autem albi est determinatiuus . Et quum inquit auctor & loquor semper de conceptu obiectivo , expone tu id est de obiecto concepto & non qualitativo id est & non de intellectione qua mediante intellectus intelligit aliquod obiectum . quorum differentia est haec , quia obiectum est quod

*Deus nulla
habet compo-
sitionem.*

*Ad veram
compositionem
duo requiri-
tur , actus et
potentia .*

quod intelligitur intellectio autem est qua, quia si queratur quo intellectus intelligit respondetur, intellectio ne intelligit, sicut agens actione agit. Modo certum est, q̄ res acta non est ipsa actio, & sic patet differentia nūc, quam dicit auctor q̄ aliās patebit modo ad propositum. Quum tale compositum sit resolubile in alios cōceptus priores ut puta in conceptum quidditatium substātiz, vel entis, & in cōceptum qualitatis, in quos acceptus ens absolute consideratum non est resolubile, ideo ista duo, scilicet compositio prædicti compositi & simplicitas entis sunt opposita, quia unum est simpliciter simplex, aliud verò non simpliciter simplex: modo certum est q̄ prædicta duo sunt opposita, quia nō simpliciter simplex potest quoad conceptum quidditatium sciri: & penes qualitatum ignorari, non est sic de suo opposito, quia tale aut totaliter scitur idest aut totaliter mente attingitur ut inquit Arist. Et per vocem exprimitur eius quid est rei simplicis. Aut mente non attingitur, & sic totaliter ignoratur. Et notanter dicit ignoratur, non autem dicit & sic est falsus. Quia ignorantia opponitur veritati simplici, non autem falsitas, quia secundum Arist. vbi supra intellectus circa quodquid est idest circa rem simplicem est semper verus: sicut sensus quando est circa propriū obiectum. Aut est compositum accidentale eiusdem generis ut sunt omnia, quæ metaphysicè componuntur ex realitate potentiali & actuali, logicè autem ex genere & differentia. Huic composito non solum summe simplex opponitur, quia hoc aliquo modo compositum est scilicet metaphysicè & logicè, summè autē simplex nul-lomodo. Etiam simpliciter simplex est sibi oppositum. Quia hoc est resolubile illud autem non. Vel est compositum substātiale & hoc vel ex actu & potentia ut est materia prima considerata quidem ut composita, quia vt sic est composita ex entitate & potentia idest ex carētia alicuius gradus perfectionis entitatis, vel est compositū ex ente & actu ut est forma substantialis, vel est compositum ex realitate potentiali & actuali ut est angelus. Et si pro quia Augustinus in libro de mirabilibus sacræ scripturæ & Boetius in fine libelli sui de uirtutate & uno vi-

9. met. t. ult.
C 3. de aia
tex. 26.

Intellectus
circa rē sim-
plicē est sō-
per nūm.

C deautur

Plato secundus est opinionem vulgi. deantur dicere, quod angelus & anima sunt composite ex materia & forma. Tamen hoc non est tenendum, quia ibi non loquuntur ut Theologi sed ut philosophi. Et potius secundum opinionem Platonis, qui Plato loquens vulgaribus sequens opinionem vulgi dicebat. Quod Angeli sunt animalia corporea felicia aeterna optimam uitam ducentia. Et haec erat imaginatio vulgi ut inquit Sco. Nam opin. Plato posuit dicens animal rationale dividitur per mortale & immortale. Tamen ipse Plato non fuit huius opinionis: vel est compositum ex genere & differentia ut anima. Sed contra hoc. Anima per se non ponitur in praedicamento: sed quod per se non ponitur in praedicamento non est compositum. Probatur maior: quia omne tale est de numero universalium: cuiusmodi non est anima. Dico, quod est species non quidem praedicabilis & subiectibilis: quia talis requiri genus, sed est praedicabilis tantum quae potest esse sine genere. & quum nec Deus nec ens sit isto modo compositum, scilicet ut est materia prima angelus & anima: Ideo huic compositioni Deus & ens erunt opposita: vel est compositum ex re & re, id est ex materia & forma, ut est compositum physicum, & quae materia prima, angelus & anima non sunt sic composta: ideo huic compositioni physicæ compositio praedictorum est opposita, quia ista ex re, illa autem non ex re, vel est compositum mixtum. Quid autem sit tale declaratur a commen. super. 3. cœli commento. 67. & a Sco. 15. dist. 2. dicens, quod est illud quod accidentaliter est compositum ex uno elemento & ex pluribus: quidam dicunt ex uno elemento, utputa aqua ex terra lutescente dissoluta & econuerso: videlicet terra ex aqua ingrossata condensa taque, & aqua per calorem evaporata transit in aerem, & per consequens aer est mixtum ex uno elemento, & aer super calescens transit in ignem, & ipse extinctus transfit in aerem, infrigiditatis autem ex super adiunctione fit terra, aut lapis aut sulphur, ex aqua tantum christallus, berillus, & margaritæ in conchis. ex pluribus ut omnia reptilia mouentia se anterius trahendo ut anguillæ, pisces etiam & ranæ. Accipiendo autem reptile large possunt etiam intelligi lacertæ quamvis habeant pedes, & volati-

Sco. 29. q. n. universali.

Ali quo sit composita.

Angelus non sit compositus.

Com. & Sc.

volatilia, iuxta illud producant aquæ reptile animæ vi-
 uentis & volatile super terram. Accipiendo verò volati-
 le stricte dico, quod sunt ex duabus elementis principa-
 liter videlicet ex aqua & terra, patet quia dixit Deus, p-
 ducat terra iumenta & reptilia. Ex tribus, scilicet ex ter-
 ra aqua & aere sunt arbores, & omnes omnes terræ fru-
 ctus, patet, Gen. 1. c. vbi dicitur, quod plantæ post creatio-
 nem non germinauerunt, quia Deus non pluerat super
 terram. Ex quatuor autem animalia: ita quod philosophi
 referunt terram ad ossa animalium, aerem ad carnem,
 ignem ad spiritus vitales aquam ad humores. De ratio-
 ne mixti nō est, quod sit compositum ex omnibus elemē-
 tis, sed si componitur ex uno elemento tantum, potest di-
 ci mixtum secundum Sco. vbi suprā. Et quia cœlum non
 est mixtum, ideo compositio prædictorum huic compo-
 sitioni erit opposita, quia mixtum & non mixtum oppo-
 nuntur. Nunquid autem sit verum q̄ cœlum sit composi-
 tum ex materia & forma, vt inquit auctor in littera, vide
 tur, quod non, quia secundum Arist. materia solum repe-
 ritur in rebus generalib⁹ & corruptibili⁹, cuiusmo-
 di non est cœlum, quia secundum Arist. materia est inge-
 nita: & in primo cœli & mundi. Cœlum est ingenitum, &
 per consequens incorruptibile & immateriatum. Dico, quod
 Auctor hic loquitur ut Theologus: non autem ut
 philosophus nec metaphysicus. Probo, quod etiam met.
 loquendo in cœlo est materia. Et arguo sic. Omne quod
 mouetur oportet in eo imaginari materiam esse secundū
 Arist. vbi inquit, motus enim docuit nos materiam. Sed
 cœlum mouetur, ergo in eo est materia. Dico, quod du-
 plex est materia in via philosophi, scilicet materia pro-
 priè dicta quæ est altera pars compositi, & materia im-
 propriè quæ est subiectum ad motum localem, & sic con-
 cedo, q̄ in cœlo est materia impripiè, propriè autem
 nego. Et hæc dicta sufficiant quātum ad cōposita ex his.

De compositis vero cum his dico, q̄ omnia componen-
 tia sunt huiusmodi, contra illud quod dicit Auctor quod
 cœlum nō est mixtum. Arguo sic vel intelligit quodlibet
 cœlum, vel aliquod. Si secundum potest concedi: si vero
 primum oportet respondere ad magistrum sen. qui inq̄t,

C 2 quod

Ex trib. sunt
 Arbores, &
 oēs fructus
 terra.

8. metaphys.
sec. 4.

1. physi. tex.
8. 2.

2. met. con-
tex. 12.

Magister se-
 ten. 3. 1. d. 2.
 Sco. 15. diff.
 secundus.

quod cœlum christallinum factum ex aquis in modum christalli solidatis: modo secundum Sto. Ad hoc quod alii quid sit mixtum non requiritur, quod sit compositum ex quatuor elementis, ut supra dictum est, sed sufficit, quod ex uno elemento, ergo prædictum cœlum quum sit ex aqua erit mixtum. Dico, quod non est mixtum propriè, sed similitudinariè. Pro quanto sicut christallum est corpus dyaphanum, & non fluxuosum, ita illud cœlū est corpus transparens, non habens fluxum. Et propter hoc secundum Magistrum dicitur ex aquis metaphoricè, immò aquæ quæ supra ipsum sunt, vocantur cœlum christallinum.

8. met. te. 15
12. met. te.
27. es 3. de
aia sex. 15.

Sto. 39. di. i

Necessarium duplex.

Opi. Auicē.

Quæ autem sub ipso dicuntur maria: Et quia Auctor dixit supra: Et accipio constitutionem limitatam, dico, quæ talis est illa, quæ est ex actu & potentia secundū Aristote. Illimitata aut est constitutio diuinarum personarū: quia etiam dixit, quæ angelus potest dici compositus cum his: Dico, quæ verum est Theologicè loquendo, non aut metaphysicè nec physicè, quia secundum Arist. in abstractis à materia, idem est intelligens intelligibile, & intellectio. Quod verum est physicè loquendo Theologicè autē solum est verum de prima intelligentia. Rursus diuiditur ens in necessarium & contingens: Pro cuius notitia nota, quæ necessarium & contingens secundum Sto. sunt passiones entis, circumloquentes nobis passiones cōuertibiles cum ipso ente. Necessarium duplex, vide licet in creatū, & creatum, prium est solus Deus, & per consequē tres personæ diuinæ diuersimodè: tamen consideratæ, quia Pater est quoddam necessarium ex se, & à se: quia secundum August. Pater est principium totius Trinitatis, Filius autem ex se formaliter, effectiū autem ab alio, scilicet à Patre, Spiritus. S. ex se formaliter: effectiū ab aliis, vide licet à Patre, & Filio. Et licet secundum Theologos tale necessarium solum reperiatur in diuinis, tamen secundū Auicenn. reperitur etiam in rebus creatis, scilicet secunda intelligentia quæ producitur a prima propter intentionem primæ, & tertia à secunda, & sic de aliis. Et sic tot erunt quot orbes, & per consequens secundum Auicenn. licet tantum unum sit necessarium ex se, & à se. Tamen plura erunt necessaria ex se & ab alio: videlicet .

Aliæ

Aliæ intelligentiæ à prima: vt inquit Arist. q; autem hoc sit uerum secundum prædictum, patet, quia habent naturam intrinsecam necessariam, qua non possunt non esse. Necessarium autem creatum sumitur quatuor modis ut declarat Aristotele.

Primo modo est illud, quod licet non sit causa essendi, tamen est causa bene essendi, ut cibus, & potus respectu viuere animalis.

Secundo modo est illud sine quo licet aliqua res possit fieri, non tamen ita bene, ut digestio potest fieri sine ambulatione, non tamen ita bene.

Tertio modo est illud, quod est contra voluntatem operatum, ut violentum.

Quarto modo est illud, quod impossibile est aliter esse, ut viuere respectu animalis, & hoc secundum Aristotelem supra: quia viuere viuentibus est esse, secundum autem Scot. Est illud cuius oppositum non potest esse sine contradictione. Et sic primum necessarium, scilicet increatum dicitur necessarium simpliciter, Absolutum perfectissimum, uidelicet importans priuationem successionis sui oppositi, ac impossibilitatem, id est non etiam non potest succedere de facto, nec de possibili, secundum Scot. Creatum autem dicitur esse illud, quod licet importet priuationem successionis sui oppositi de facto, non tamen de possibili, ideo tale dicitur necessarium secundum quid, conditionatum, imperfectum. Et est illud secundum Doctorem: ubi supra, uidelicet 49 distinctio primi, quod solum necessarium est, quando est, cuius necessitas pendet à causa efficiente, vel à fine, secundum Doct. Tamen si quartum modum necessarii creati volumus comparare ad tres præcedentes, quartum necessarium potest dici necessarium simpliciter. Alia autem necessaria secundum quid, ut inquit Arist. in litera. Contingens autem est illud secundum Aristotelem, quo non existente necessario, tamē posito in esse: nihil pp hoc erit impossibile, quod quidem contingens potest capi duobus modis secundum Scot. Vno modo largè, & sic tantum valet sicut possibile, & istud distinguitur contra impossibile. Alio modo stricte, & istud distinguitur contra necessarium, & tantum valet sicut non necesse.

12. me. se. 4.
5. met. c. de
necessario.

Sc. 12. dis. 4
9. I.

Sc. 39. dis. 1

Sc. super 5.
met. cap. de
necessario.

I. priorū. c.
de contingē.
Sc. super I.
priorū q. 30.

farium nec impossibile: & primo modo sumptum est iuxta differens ad contingens raturum: quod magis est determinatum ad non esse quam ad esse, ut inuenire thesaurum ex fossione agri: & ad contingens natum, quod magis est determinatum ad esse, quam ad non esse, ut quod homo nascatur cum duobus brachijs: secundo modo accipitur pro contingentia ad utrumlibet, quod non magis determinatum est ad esse, quam ad non esse, quod distinguitur contra necessarium simpliciter sumptum, non autem contra necessarium secundum quid, quia tali necessario, videlicet secundum quid nullum contingens est oppositum, ut inquit Auctor in litera, sed contra. Quot modis dicitur unum oppositorum tot & reliquum per Aristotel. Sed necessarium & contingens sunt opposita, ergo necessarium secundum quid habebit suum contingens sibi oppositum, quod est contra Auctorem.

I. topic. c. 12

Sco. 12. q. v.
universali.Oia creata
sunt entia,
depedentia.12. metaph.
conex. 52.

Dico, quod auctoritas illa intelligitur quo ad significata, ut inquit Sco. s. quot significata habet unum tot & reliquum, & hoc si secundum omnimodam oppositionem opponuntur, ut inquit Doct. Quam autem nullo modo sint opposita: ideo auctoritas illa nihil facit contra opinionem Auctoris. Ens diuiditur in ens independens & dependens, primum est illud, quod nullam habet causam ut Deus: licet habeat principium ut filius & Christus, s. in divinis sunt entia independentia, ideo ad remouendam instantiam de Filio, & Spiritu Sancto adiunxi illam particulam, licet habeat principium. Secundum autem est illud, quod habet aliquam causam, & per consequens omnia entia creata sunt entia dependentia, non soli secundum Theologos, sed etiam secundum Aristot. & sic patet quantum ad hanc divisionem.

Am oia sunt ad aliquid. Successiuè autem Auctor facit tres consequentias, quarum prima est contra illud, quod omnia pendet a deo & haec est prima consequentia per te omnia citra Deum sunt dependentia, ergo omnia sunt ad aliquid, quod est contra Aristotelem.

Secunda consequentia omnia citra Deum sunt dependentia, ergo creatura poterit esse sine tali respectu: supple tu, quia quem talis respectus sit posterior ipsa creatura.

ra. Modo prius in quaatum prius potest esse, vel saltēm si
bi non repugnat sine posteriori.

Tertia consequentia, creatura potest esse sine tali re-
spectu, ergo creatura non dependebit ad Deum, quod
est falsum. Quum postea dicit creaturam absolute sup-
pletu, id est sine secundis causis. Auctor in assignando ac-
ceptiones vnius, non videtur sequi viam Ariosto.

Primo diuidit vnum in vnum per se, & in vnum per ac-
cidens. Vnum vero per se in reale, & logicale in textu 8.
Reale aliud continuitate, aliud subiecto, aliud diffinitio-
ne; aliud indiuisibilitate, intex. autem 9 10. & 11. decla-
rat predicta membra dicens, quod vnum continuitate di-
cuntur esse illa quae sunt continuata ad vnum punctum,
vt duæ lineæ ad vnum punctum reflexæ, & similiter tibia
sic dicuntur, illa vero sunt vnum subiecto, quorū partes
communicant in aliquo vno subiecto.

Primò, quod est indifferens secundum speciem, & sic
aqua dicitur vnum. Illa autem sunt vnum diffinitione,
quæ habent eandem diffinitionem: illa vero sunt vnum
indiuisibilitate, quorum intellectio est indiuisibilis, vt
sunt simpliciter simplicia, vt puta ens, res, aliquid, & dif-
ferentiae simpliciter ultimæ. Nunquid autem predicta
divisione, & illa quam ponit Auctor de uno sint reales, vel
rationales.

Dico, quod sunt reales, quia earum fundamenta
sunt realia, vt patet, quia unitas realis est easum funda-
mentum. Et aduerte, quod hic non accipitur vnum fin-
categore, sed cathegorema. quia sic vnum & multa op-
ponuntur.

Quantum ad secundum arti. nota, quod licet intelle-
ctus possit dici actius, non tamen agens, quia de-
ratione intellectus actiui est causare intellectio-
nem. De ratione intellectus agentis est causare speciem
intelligibilem abstrahendo &c. Et hoc secundum nos, se-
cundum autem Averroistas serius est, & declaro. Nam
aliter Scotistæ, & aliter Averroistæ exponunt illam Ari-
stote. propositionem, si intellectus agens est omnia face-
re. Intellectus possibilis est omnia fieri: Scotistæ dicunt
iuxta Scoto mentem: omnia facere, i.e. abstrahere specie 3 1 9.7.

rebus sensibilibus eam denudare ac depurare à materia
litate, scilicet ab hic & nunc &c.

Ipsamque causare in phantasia, omnia fieri, id est ab
intellectu possibili causare intellectuonem & eam recipere & per consequens vñitam actuitatem, scilicet cau-
sare intellectuonem attribuunt intellectui possibili. Aue-
ro iste autem totalem actuitatem prædictam attribuit
intellectui agenti, & passibilitatem intellectui possibili,
& licet dicat auctor, q̄ intellectus est duplex, tamen con-
uenientius debet dici, quod intellectus potest considerari
dupliciter. Vno modo ut agens. Alio modo ut patiens, sed
contra dictam expositionem arguo sic multæ sunt res in-
telligibiles, quæ non sunt sensibiles ut puta secundæ inten-
tiones rationales, priuationes. Substantie separatae, ne-
gationes, Deus. Quomodo ergo à prædictis abstrahet in-
tellectus agens speciem? Dico, quod secundæ intentiones
licet formaliter non sint sensibiles, bene tamen funda-
mentaliter, & hoc sufficit. De priuationibus dico, quod
species abstrahit à suis positivis. Idem dico de negatio-
nibus. Deus autem licet secundum se pro statu isto non
sit sensibilis. Bene tamen per ista inferiora arguitur, q̄a
video hominem esse substantiam finitam, arguo Deum
esse substantiam infinitam. Dico etiam, quod est sensibi-
lis ab effectibus ab ipso operatis in ipsis inferioribus. Sed
contra hoc. Quia secundum com. super. 2. de anima. Imo
secundum Arist. sensus non se profundat usque ad substi-
tiam rei, ergo Deus non potest esse sensibilis per ista
inferiora. Dico, quod licet non sit sensibilis per ista infe-
riora penes speciem abstractam à substantia. Bene tamē
penes effectus operatos circa ista inferiora, vel posset di-
ci, quod licet à quoconque intelligibili non possit abstra-
hi species actualiter. Bene tamen aptitudinaliter, & hoc
sufficit. Ita quod intellectus agens quantum est ex se est
aptus natus, & similiter intellectus possibilis, quia intelle-
ctus est totius entis ut inquit Sc. Quum postea inquit au-
ctor quod actus intellectus est duplex, imo est triplex se-
cundum Scot. scilicet rectus, inflexus, & comparativus.
Quum deinde dicit secundo modo pro potentia animæ
supplētu, & hoc quo ad actum tertium, quia quo ad secun-
dum

*Opinio Ave-
roistorum.*

*Intellectus
potest conside-
rari duobus
modis.*

*An De⁹ sit
sensibilis.*

*Com. super.
3. de anima*

*Sco. i. q. proto
gi. Sco. 3. C
5. univerfa-
lum.*

dum dicitur mens, quo autem ad primum dicitur intelligentia, secundum Sco. rursus quum dicit sive voluntas supple tu, quæ ita bene est potentia collatiua, sicut intellectus, immo sensus communis est collatiuus, ut supra declaratum est, iuxta Sco. mentem. Tamen relatio causata ab alijs potentijis dempto intellectu dicitur large sumpta, sed strictæ sumpta solum causatur ab intellectu secundum Scot. Quum postea inquit sive sit imaginativa virtus. Nota, quod imaginativa potest considerari dupliciter. Primo modo pro potentia ratiocinante circa particularia. Alio modo pro potentia collatiua. Primo modo non dicitur ratio. Secundo modo sic. Quum postea dicit, quod forma dicitur ratio, hoc est de mente Arist. qd omne illud est principium agendi actione reali vel intentionali dicitur ratio agendi, sed forma est principium agendi actione reali: ergo merito ratio appellari potest: quum postea dicit, illa sunt eadem ratione &c. vult dicere breuiter, quod illa sunt eadem ratione quæ sunt eadē quæ ex parte rei, id est quæ omnino sunt indistincta tā ex parte rei quam ex parte intellectus. Quod declaro: res simplex, vtputa homo, antequam intelligatur est ens reale, sed quia vnumquodque ens consequitur sua propria vnitatis, ideo est vnum vnitatem reali, & quia vnitatis est proximum fundamētum identitatis secundum Aristot. ideo est idem sibi identitate reali. Quum autem ab intellectu intellectualiter acquirit nouum esse, scilicet esse cognitum, propter quod esse licet intrinsecè homo sic cognitus sit adhuc ens reale: Tamen extrinsecè dicitur ens rationis. Et sic vnum vnitatem rationis, & per consequens, idem sibi identitate rationis, ob quam rem propter actualēm intellectionem causantur duo conceptus unus ex parte intellectus, scilicet intellectio actiua: quæ fundatur in intellectu: & terminatur ad obiectum cognitum, propter quod in proposito homo erit terminus respectu intellectionis actiuae. In homine vero cognito fundatur alijs conceptus scilicet, intellectio passiva, qua obiectum intelligitur, & terminatur ad intellectum. Et sic apparet qualiter homo tam non cognitus quam cognitus sit in se vnuus, & ita dico, quæcunque alia simplici re, merito ex-

Sco. 3. q. uni
versalium.

Sco. 45. d. 4.

Sc. 17. qua.
quoli.

Aristo. 3. de
mia. cōtex. 3

Declaratio
Authoris.

5. met. cop-
tex. 20.

Quomodo
homo sit in
se vnuus.

go

go Auctor dixit illa in plurali, quæ habent conceptum, i. esse cognitum omnino indistinctum, id est non comparatum tam ex parte rei, scilicet passuum, quam ex parte intellectus, s. actuum. Et quum distinctio fiat per actum comparativum, per quem homo, ut fundamentum, neq; ut terminus habet esse, sed solum per actum rectum, sequitur, quod conceptus tam ex parte rei, quam ex parte intellectus erit omnino indistinctus, & sic omnia quæ solitare concipiuntur sunt eadem ratione, & etiam entia tertij modi persitatis. Nam propositio tertij modi est illa in qua prædicatur existentia de existente, quod quidem existens non est in alio. Et sic ista erit tertij modi Deus est, & ista Sor. est: omnia talia ac similia sunt in tertio modo essendi per se: sed contra dictam identitatem, arguo sic, identitas rationis est relatio rationis, sed relatio cadit inter duo extrema, uidelicet inter fundamentum, & terminum, ergo erit per actum comparativum, & si sic ergo ea quæ dicuntur ab Auctore esse eadem ratione erit ratione distincta, quod est contra auctorem expresse: si dicas, quod relatio est eiusdem ad se. Contra, etiam talis erit per actum comparativum: si dicas, quod talis relatio non est identitas falsum est, quia inquit Aristo. 5. metap.

Tex. non habent esse com.

tex. non habete commetum: id est est uno modo, quando intellectus utitur uno, ut duobus, quemadmodum est in proposito. Et confirmatur, quia prædicta identitas oriatur ex eadem re ad se comparata, ut termino, & ut fundamento, ergo patet propositum. Ad hæc respondeatur ad formam, quum dicitur identitas est relatio rationis. Cedo, quum deinde fabiungitur, sed relatio cadit inter duo extrema. Dico, q; relatio est duplex, s. actualis, & ista cadit inter duo extrema in actu: & hoc verum est, non solum de relatione reali, actuali, sed etiam intentionali, videlicet actuali. Alia est apropinquationalis, ut in proposito est, quæ licet sit inter duo extrema, non tamen in actu, sed solum in apropinquatione, quia eadem res cognita est apernata, ut ab intellectu ut terminus, & ut fundamentum. Et quum dicitur, ergo talis relatio erit per actum comparativum. Dico, quod non sequitur, sed bene sequitur, ergo per actum rectum.

Ad

Ad confirmationem dico, q̄ identitas rationis non ori-
tur ex eadem re comparata, sed vfa. Et propter hanc cau-
sam: Dicunt Scotistæ, quòd prædicta identitas est ab-
solutissima, & hoc verum est accipiendo absolutum, vt
distinguitur contra dependens. Non autem vt distin-
guitur contra respectuum, quia ipsa identitas est re-
spectus rationis, & est simpliciter identitas, quia fun-
data super vnicam unitatem. Et est diuersitas secundum
quid, idest secundum variam considerationem intelle-
ctus, scilicet intelligendo rem, ut fundamentum: & vt
terminum.

*Opin. Scotti-
starum.*

Aduerte tamen, quòd identitas rationis est duplex: v-
na in qua conueniunt extrema, quæ nullo modo sunt di-
stincta ratione, quæ est in proposito. Alia est in qua con-
ueniunt extrema, quæ ratione distinguuntur, verbi gra-
tia, ista duo subiectum, & prædicatum, vbi idem prædi-
catur de seipso adinuicem comparata ratione distin-
guuntur: quia important contradictionem. Penes autem
actum comparativum in quo conueniunt sunt eadem
identitatem rationis, quia talis actus comparatius dicitur
identitas rationis impropria. De qua non intelligitur
hic, sed de prima si dicas, quæ differentia est inter istas
duas identitates.

*Identitas ra-
tionis est du-
plex.*

Dico, quòd prima est per actum rectum.

Secunda per actum comparativum. Et per consequēs
prima est opposita præsenti distinctioni, secunda au-
tem non.

*Considera de
ligenter.*

Circa secundam conclusionem dico, q̄ quotienscumq;
vna res realis comparatur ad se ipsam, utputa: idem
homo cooperator sub ratione subiecti, & prædicati, vel
sub ratione superioris, vel inferioris, uel duas res reales,
vt leo, & capra, vel vna res realis ad aliam rem rationis,
vt animal ad genus, vel duas res rationis adinuicem, vt
genus ad speciem, uel res sub uno modo significandi, ad
aliam sub alio: vt album ad albedinem, uel alia & alia
res, sub alio & alio modo significandi, distinguuntur præ-
senti distinctione: quia vt dixi, important contradictionem,
sed contra animal & genus distinguuntur realiter: ergo
non ratione, probatur antecedens, quia animal secluso
opere

opere intellectus collatiuo est ens reale. Dico, quod verum est præcisè ac solitariè consideratum: sed in propositione consideratum in ordine ad genus habet esse cognitum, & comparatum, quia termini intentionales non applicantur rebus nisi res actualiter intelligantur ab intellectu per proprias species intelligibiles, ut inquit Sco. 18. quæst. vniuersalium: & 34. & 35. quæst. eiusdem, & sic distinguitur ratione, & licet dixerim, quod inter duo entia rationis est distinctio præsens iuxta Auctoris mentem, tamen ad mentem Sco. Dico aliter, scilicet, quod tot distinctiones reperiuntur inter entia rationis, quod inter entia realia, & etiam tot identitates: Et si bene considerabis reperies hoc esse verum. Et declaro, nam sic dicendo homo est homo est distinctio rationis: ita etiam dicendo species est species, & sicut inter animal & suam diffinitionem est distinctio ex natura rei, ita inter genus & suam diffinitionem: & sicut inter hominem, & animum est distinctio realis: Ita inter genus & speciem, & sic de alijs distinctionibus. Et quando dico, quod inter duos terminos secundæ intentionis, est distinctio realis, non dico realis sumpta à re reali, sed realis ad istum sensum, quod tanta est quanta esset si esset inter duo entia realia, quum successiuè inquit Auctor, & accipio distinctionem rationis &c.

Duplex est ratio ratiocinans, et rationabilis.

Nam datur ratio ratiocinans, quæ est ipse intellectus: Et rō ratiocinabilis, i. intelligibilis, ac comparabilis à potentia ratiocinante, præsens distinctio non causatur à re ratiocinabili, sed à potentia ratiocinante, quam Thomistæ uocant distinctionē rationis, quæ est à natura ratiocinabili, quum postea inquit. Ergo essentia diuina &c. suppletu immo plusquam rōne ratiocinante, qdā est distinguuntur rōne ratiocinabili, i. distinguuntur distinctione ex natura rei: quum successiuè in confirmatione primi argumēti, probatur, qd̄ intellectus intelligendo extrema admittit, comparata esse distincta, nūl̄ sint distincta ex parte rei est falsus. Dico, quod intellectus, vel fertur circa simpliciter simplicia, i. irresolubilia, ut est ens & eius passiones ultimæq; differentiæ, vel intelligit resolubilia.

Si primo dico, quod intellectus nunquam potest esse falsus,

falsus , quia talis res , aut totaliter scitur , aut totaliter ignoratur , vt declaratum est supra .

Si secundo modo dico , quod potest esse falsus , & hoc quando intellectus intelligit rem compositam , aliter quam sit intelligibilis , vtputa si intelligeret hominem , ut rem opinatam , quia homo est res rata , non autem opinata . Similiter quando intelligit sub modo sibi repugnante , vtputa si intelligeret ignem sub ratione frigiditatis , vel intelligendo albedinem significatam in concreto esse significatam in abstracto . Si autem intelligit rem aliter , quam sit secundum rei ueritatem , utputa secundum rei ueritatem homo est animal . Potest enim intellectus intelligere humanitatem intellectione praecisia , & incompleta , non intelligendo animalitatem eius intellectione diuisia , id est non diuidendo unum ab alio : & tamen non sequitur , quod falsè intelligat . Et si dicatur , quod intellectus est veroru secundum Arist.

Dico , quod Aristote intelligit de notitia primorum principiorum , ut inquit Sco. 35. questio. uniuersalium , quæ notitia propriè dicitur habitus intellectus : non autem demonstrationis : posset etiam dici , quod habet ueritatem de simpliciter simplicibus intellectis intellectione praecisia ac incompleta , quia talium non est mendacium secundum Aristote . De intellectis autem compositis intellectione diuisia complexa , vt intelligendo hominem non esse substantiam , uel non esse corporeum , & sic de aliis similibus non est uerum : sed intellectus talium est falorum , & respectu talium est mendacium , ut inquit Sco. 14. distinctio. 3. respondendo ad argumenta prime questionis . Exponendo autoritatem Augusti . inquit Augusti . Quisquis aliquam rem aliter , quam est intelligit fallitur . Super quam fundant aduersarii predictam rationem de falsitate intellectus .

Ad propositum modo , quum intellectus non intelligat distincta ratione : aliter quam sint intelligibilia , nec sub modo repugnanti sive naturæ sequitur , & non false intelligat . Et sic patet quantum ad hoc .

Quo intellectus sit falsus .

Quo intellectus non falsè intelligat .

2. phys. 18.
Sco. 14. ds. 3

Augu. 83. q.
quol. 2.

Circa

3. c. 6.

Circa articulum de identitate & distinctione ex natura rei non sine causa inquit auctor, quantum ad praesens sufficit. quia secundum Aristot.ens & res multis modis accipiuntur. & quum inquit extra nihil suppletu, quod non est omnino nihil quod habet aut saltem habere potest esse extra intellectum. Et isto modo accipitur ens communissime secundum Sco. 3.q. quol. Et de isto loquitur Aui. vbi inquit quod ens & res sunt communia omnibus decem generibus, quod non est intelligendum sola quo ad vocem, sed quo ad conceptum. quum dicit. Alio modo magis strictè suppletu, id est communiter, scilicet, ut distinguitur contra modum seu circumstantiam rei: ex quo Boe. vocat circumstantias entis ipsas habitudines. Circumstantiae enim sunt modi entium & tales nullo modo possunt dici entia: sed bene aliquid entis. Primo ergo modo accipiendo ens iuxta mentem auctoris dicitur ens in proprie. Secundo autem modo dicitur propriè. & quum successivè dicit ut dictum est suppletu, videlicet superius in 1. art. declarando quid sit ens transcendenter captum. Illud est ens quidditatiuè quod formaliter includit in se ens, & uniuocè ens de eo prædicatur secundum Arist. Cu iusmodi sunt omnia entia in recta linea prædicamentali & talia dicuntur quidditatiua propriè. Collateralia autem dicuntur quidditatiua impropriè, quia talia includunt ens realiter ac identice, non autem formaliter, ob quam rem ens de ipsis non prædicatur uniuocè sed de nominatiuè, & per consequens inclusum est extra rationem formalem eorum secundum Arist. quia non sunt entia licet sint aliquid entis. Et quia Deus & creatura: ab solutum & respectuum sunt entia quidditatiua, ultra ea, quæ ponuntur in recta linea, ideo ens uniuocè, de prædictis prædicatur & etiam de materia & de forma, ut inquit Sco. Et hoc verum est accipiendo materiam, ut est composita ex realitate actuali & potentiali, scilicet, ut est ens in potentia. Non autem accipiendo eam ut nuda ab omnini forma, & ut est pura potentia. Similiter accipiendo formam, ut est composita ex genere & differentia, scilicet ut est ens in actu. Non autem accipiendo eam ut forma simplex, ut inquit Sco. Quum inquit auctor quando aliiquid

3. meta. con
sec. 20.Sco. 3. dif. 1.
q. 3.Sco. 12. ds. 2
q. 1.

quid competit alicui ex natura rei &c. Hoc patet de albedine cui ex natura rei competit disgregare visum, qđ non competit nigredini: quum inquit inter essentiam & modum intrinsecum. Nota, qđ modi intrinseci ipsius esse tiae sunt isti infinitas intensiva, necessitas, aeternitas, qui sunt non idem cum essentia, scilicet formaliter positivae, quod patet quia illud est idem formaliter positivae quod est de eius essentia. Quum autem modus intrinsecus, iō dicatur modus, quia non ingreditur quidditatem illius, cuius est modus, sequitur qđ non est idem bene cum ea formaliter negatiue, quia non habet distinctam formalitatem ab essentia: ex quo sequitur, qđ ad hoc qđ aliquid sit idem formaliter positivae alicui, requiruntur duo scilicet, qđ sit de eius essentia, & quod habeat distinctam formalitatem ab eo, cuius est sic idem. Quum autem modus intrinsecus non habeat praedicta, sequitur quod cum essentia distinguuntur formaliter positivae licet non distinguantur formaliter negatiue. Dices hoc est impossibile, quia implicat contradictionem scilicet distinctum, non distinctum. idem non idem. Dico, quod est verum quando esset ad idem & secundum idem respectu vnius & eiusdem. Cuiusmodi non est in proposito. Quum postea dicit inter notiones, nota, quod notio dicit a nosco noscitur. Notiones autem sunt relationes notificantes nobis personas diuinas, scilicet paternitas, filiatio, spiratio passiva: qua cognoscimus spiritum s. Similiter dicere notificat nobis primam personam, quia solus pater dicit, ut inquit Augustinus: spirare actiuē innotescit apud nos patrem & filium, spirari autem manifestat Spiritum Sanctum. Quū inquit, qđ omnis essentia est quidditas, non autem econuerso. In diuinis verum dicit, quia multiplicato uno si essent idem conuertibiliter multiplicaretur & reliquum, & per consequens non possent quidditates multiplicari nisi multiplicarentur essentiae. Et quum in Deo sint plures quidditates, scilicet entitas, substantia, spiritus, bonitas, & sic de alijs attributis. Tunc essent multæ essentiae, quod est hereticum dicere, quia est tantum una essentia sumpta ab esse, licet sint plures, sumptæ ab essentiali sicut sunt plura essentialia. Similiter omnis quidditas est formalitas,

*Modi intrin
seci essentia
qui sunt.*

*Nosco unde
dicatur.*

Augustinus.

*In Deo sunt
plures quid-
ditates.*

*Vnica i es-
entia sumpta
ab esse.*

malitas, sed non econuerso, & hoc capiendo ista triplex
 & propriè, quia large coincidunt, quod autem omnis for-
 malitas, non sit quidditas, patet quia de differentijs vlti-
 mis quæ sunt formalitates, quum sint concepibilis ab
 intellectu seorsum, & tamen non sunt quidditates, & hoc
 quantum ad modum prædicandi, quia prædicantur in
 quale, & per modum actus. Non autem inquit & per mo-
 dum potentiaz. Quum deinde dicit ut sunt respectus sup-
 ple tu ut sunt species prædicamentorum respectuorum,
 quæ non sunt naturæ, quia non mouent intellectum, nec
 per consequens causant notitiam sui, quia non sunt de ge-
 nere actiorum. Quum inquit quod qualitas est natura.

5. met. cōsē.

19.

2. physi. con-
tex. 3.

3. de aia.

Aduerte quod non intendit de qualitate accidentalis sed
 substantiali, de qua Arist. loquitur, quæ secundum ipsum
 in præicamentis non est substantia proprie dicta, sed co-
 muniter. Quia lateraliter ponitur in prædicamento sub-
 stantiæ, quæ quum sit principium per se motus & quietis
 in quo est potest dici natura, tamen tunc esset contra Ari-
 sto. ubi inquit, quod aliquid pro tanto dicitur natura pro-
 quanto est principium motus & quietis per se id est virtus
 propria. Non autem per accidens id est quando aliqd
 est causa motus merito alterius, illud tale non potest di-
 ci natura. Circa declarationem de formalitate, nota q
 à formalis abstrahitur forma a forma autem formalitas,
 & quum inquit, q est aliquid repertum in re supple alii-
 qua non identitas inexistentis rei a natura secluso quo-
 cunque opere intellectus, ut puta si nullus intellectus
 consideret hominem nec suam resibilitatem, adhuc in-
 ter prædicta. Ex natura rei esset aliqua formalis non idé-
 titas. Et aduerte, quod hic solum loquitur de formalite-
 tate reali & de rebus realibus habentibus esse extra in-
 tellectum. Non autem de formalitate rationis, & de re-
 bus intentionalibus habentibus esse per intellectū. Quū
 dicit, quod non oportet semper intellectum mouere. Ad
 uerte, quod intellectus possibilis quum sit uirtus passiva
 per Arist. 3. de anima. tex. 5. 14. 15. 17. & 27. non opera-
 tur nisi moueat ab obiecto, quia uniuersus passivo cor-
 respondet suum agens. Et hæc propositio solum habet ve-
 ritatem de primo obiecto intellectus, quod est quidditas
 rei

rei materialis, sive sensibilis. Modo ad propositum mouere intellectum nil aliud est nisi obiectum partialiter concurreat ad causandam notitiam sui: concurrit enim tanquam causa sine qua non, sicut mater in generatione prolis. Et haec motio est pure spiritualis. Quia obiectum spiritualiter mouet. Quid successuè dicit dum modo posse terminare quod non est aliud secundum Sco. in theo rematisbus nisi ab intellectu intelligi. Quid inquit propter figura supple quibus ex parte rei nihil correspontet licet partibus aliquid corresponeat, non tamen toti. Quid dicit, dicitur ex natura rei propter relationes rationis supple inter quas id est aliqua formalitas seu distinctio non est ex natura rei, sed per intellectum. & quid dicit, quod relationes non sunt productioæ alicuius formæ supple tu, id est non sunt productioæ notitiam sui quia non sunt de genere actiuorum, patet quia tantum dictamenta sunt de genere actiuorum, scilicet substantia & qualitas. Respectiva autem non sunt huiusmodi. Quia formaliter non mouent licet fundamentaliter. Quid deinde dicit. Et isto modo accipiendo formalitatem supple tu, scilicet communiter. Quid successuè inquit & sic formalitas est communis ad realitatem & quidditatem. Nota realitas est quidditas concepta vel conceptibilis cum modo contrahibilis per modos ut ens infinitum vel ens finitum. Et breuiter nil aliud est nisi perfectio realis ipsius entis: quidditas vero est res concepta sine modo et ens. Est ergo formalitas eis ad realitatem supple obiectuum conceptam cum modo & ad quidditatem conceptam inse. Et adiecte quando dicit, quod modi intrinseci sunt formalitates, hoc est verum secundum aliquos scotistas, tenentes modos intrinsecos habere propriam realitatem, ac quidditatem, & per consequens propriam conceptibilitatem ac formalitatem, quod non est verum secundum Sco. Quia non habent aliam realitatem nec quidditatem ab illa cuius sunt modi intrinseci, & per consequens formalitatem, & sic patet eorum falsitas. Lieet ergo formalitas sit communis ad realitatem obiectuum non tamen ad subiectuum id est consideratam in aliquo supposito existente, nec est communis ad realitatem subiectuum sibi.

Dicitur

*Mouere &
terminare i
tellectum.
Considera.*

*Sco. in theo-
rematisbus.*

*Duo pradi-
camens sunt
de genere &
finitorum.*

*An modi in
trinseci sunt
formalitas.*

sco.8. dis.1.

Etè sumptam, scilicet ad realitatem prædicamentalem habentem omnino esse præter quamcunque intellectus operationem. Sed ad realitatem largè sumptam, scilicet transcendentem.

Primo ergo modo accipiendo formalitatem includit etiam modos.

Secundo modo accepta excludit eos.

Tertio modo non solum excludit modos, sed etiam differentias tam specificas, quām individuales, quia non prædicantur quidditatib[us], quām non prædicens in quid. Et hoc verum est quo ad modum prædicandi, non autem quo ad rem importatam, quia ut sic sunt de quidditate loquendo de specificis. Quām postea inquit, quōd realitas obiectiva, & formalitas sunt communiores quiditate, supple hoc patet, quia omnis quidditas est realitas obiectiva, sed non econuersò, quia passiones sunt realitates obiectivae, non tamen quidditates. Quām postea dicit, quōd quidditatium dicitur sex modis, hanc distinctionem accepit à Io. cano. super 2. physic. in q. de vnuocatione, quām inquit, sic se habet diffinitio & diffinitum, suppletu, scilicet accepta are ad extra. Si autem accipiuntur formaliter ratione distinguuntur, si vero pro vocibus, vel pro conceptu realiter distinguuntur. Aduerte quām loquitur Auctor de toto, & de partibus, quod totum logicum ratione distinguitur à suis partibus, quando autem loquitur de constituto, videtur esse contra Sco. ubi vult contra Sanctū Tho. quōd inter constitutum, & partes sit sola rationis distinctio, quia dixit auctor, quōd ad mentem Scot. Totum physicum realiter distinguitur à suis partibus. Hoc videtur esse contra Aristote.

Dico, quōd non est contra Aristote. immo Aristote. ibi potius intendit inferre distinctionem inter totum, & partes quām concludere identitatem inter ea, ut patet ex verbis suis ibi. Licet non exprimat qualiter distinguantur. pro curius decisione, dico quōd totum non quidem sincathego. sumptum, sed cathego. ut tantum valet, sicut perfectum, cui nulla pars deest pertinens ad naturam eius realiter distinguitur ab omnibus partibus simul sumptu-

peis,

*Quidditatis
non dicitur
sex modis.*

Io. cano.

Sco. in quod.

7.4.

2.phy. se. 17

ptis , propter vnitatem quam habet ipsum totum , quam non habet partes , & hæc est mens Scoti dicentis aliter inter totum per se , & totum aggregatione nulla esset differentia , quia totum aggregatione , vt cumulus lapidum est suæ partes , & per consequens totum physicum realiter distinguitur , vt dictum est , tamen excellentissimus Mauri in quadam glosula in margine posita contra Stephani Burlifer dicta , tenet totum non solum physicum , sed etiam metaphysicum esse idem realiter , & formaliter suis partibus non tamen econuerso . Tene modo opinionem quæ tibi magis placet , quia non est articulus fidet : tamen opinio Sco. est magis consona dictis Aristote. quam Mauritij.

Sco.3. diff.3

*Opinio Scot.
magis conso
nra.*

Modo circa primam conclusionem huius articuli aduerte , quod multi hic decipiuntur putantes idétitatem ex natura rei esse identitatem rationis , & malè , quia aliud est dicere hoc est idem sibi ex natura rei , & aliud hæc identitas est identitas rationis . Nam vt dixi supra , declarando identitatem rationis , res simplex , utputa animal antequam intelligatur est ens reale : & quia vnu quodque ens consequitur sua propria vnitatis , idcirco sequitur , quod est vnum vnitate reali , & per consequens idem sibi identitate reali , siue identitate ex natura rei , ista identitas non presupponit aliquem actum intellectus , nec rectum , nec comparativum . Quum autem dico hæc identitas est identitas rationis , talis identitas licet non presupponat actum comparativum : Benè tamen actum rectum , & sic patet differentia , quæ est inter prædicta .

Aduertendum tamen , quod identitas hæc est duplex quarum vna est identitas ex natura rei præcisè , quæ est non diuersitas alicuius quidditatis , vel entitatis à se ipsa ex natura rei absolute accepta , de qua nullo modo duo contradictoria verificari possunt , & sic homo secluso quo cunque opere intellectus est idem sibi identitate , ex natura rei præcisè , & ista est opposita distinctioni huius articuli de qua solum intelligitur hic . Alia est identitas ex natura rei , sed non præcisè in qua extrema non ita conueniunt , quando etiam distinguantur distinctione

*Idétitas du
plex.*

*Quid sit idé
titas ex na
turæ rei.*

*Definitio, et
definiſtiū quō
diſtinguan-
ſur ex natu-
ra rei.*

ex natura rei impropria, verbi gratia, diffinitum, ut puta homo, & diffinitio, ut puta animal rationale considerata, prout conueniunt in conceptu substanciali, quia de illis pro quanto sic conueniunt, non possunt verificari duo contradictoria, sunt eadem identitate ex natura rei impropria, & quum ista identitas non sit opposita distinctioni huius articuli de illa non intelligitur hic, & sic patet differentia, quæ est inter identitatem ex natura rei præcise & non præcise, quia prima non presupponit actum rectum: secunda autem sic: duo ergo entia simplicia, ut puta lapis & lignum non intellecta, nec comparata unumquodque erit sibi idem identitate ex natura rei præcise, quia lapis est ita lapis, quod non potest dici, quod non sit lapis, & ita idem sibi, quod nullo modo à se distinctus, & ita dico de ligno, & per consequens, quum nec super unum, nec super aliud possit fundari contradictione: sequitur, quod unumquodque est idem sibi, ut dictum est supra.

Circa secundam conclusionem aduertendū est, quod etiam distinctio hęc est duplex, vel dupliciter capitur: uno modo communiter, & talis est communis ad omnes sequentes distinctas, de qua non est in proposito. Alio modo strictè de qua ponitur conclusio. Attamen aduertendum est, quod etiam hęc distinctio est duplex, scilicet præcisa, & est illa qua distinguuntur duo extrema, itaque nullo modo in aliquo conueniunt, & sic diffinitum, & diffinitio secluso quocunque opere intellectus distinguitur.

Alia non est præcisa, qua aliqua non ita distinguuntur, quin etiam conueniant in aliquo, & isto modo homo, & hic homo, ut habent esse cognitum considerata, prout conueniunt in animali sunt eadem identitate ex natura rei impropria, quia ut sic conueniunt, duo contradictionia verificari non possunt.

Considerata vero prout homo est communicabilis, hic homo autem incommunicabilis, distinguuntur distinctione ex natura rei non præcisa: & sic patet differentia, quæ est inter prædictas distinctiones, quia præcisa præcedit actum rectum, non præcisa autem ipsum presupponit.

*Notes, et be-
ne.*

mit. Insuper, præcisa est ita distinctio, quod nullo modo identitas. Non præcisa autem non est ita distinctio, quia etiam identitas.

De ista distinctione ex natura rei præcisa, loquutus est Aristotel. quando dixit, quod quid est, non est idem cum eo cuius est. Modo sic non est idem: ergo aliqua distinctione distinguitur, ergo non nisi distinctione ex natura rei. Rursus ultra consequentia patet, quia quum non sit inter rem & rem non potest esse realis: ulterius quum non sit inter duas formalitates non potest esse formalis. Rursus cum diffinitio, & diffinitum distinguuntur ex proprijs rationibus secluso simpliciter quoconque opere intellectus. non potest esse distinctio rationis. Relinquitur, ergo, quod distinctione ex natura rei præcisa distinguuntur: quod autem sic distinguuntur, patet, quia posito homine, & posita eius diffinitione ex natura extremorum insurgit habitudo diuersitatis unius ad alterum, quæ est distinctio præsens, & sic patet, qualiter litera prædictarum conclusionum non potest sic stare, ut iacet in textu, quia in prima licet auctor excludat actum comparatiuum, non tamen rectum. Qui tamen deberet excludi, quia aliter esset identitas rationis, & non ex natura rei. In secunda autem si intelligatur, secluso omni opere bene stat litera. Si uero intelligatur secluso opere, s. recto non autem comparatiuo non potest sic stare, quia actus comparatiuus præsupponit actum rectum. Si autem exponatur secluso opere collatiuo non autem recto, nec sic potestare, quia tunc esset distinctio ex natura rei non præcisa: cuius oppositum conclusio affirmat.

7. met. cons.

41.

Actus cōparatiuus præsupponit actum rectū.

Dicendum ergo, q̄ hęc distinctio non est mediante aliquo actu. Sed positis extremis, necessario consurgit ex natura extremorum ante omnem actum intelligendi. Et hęc opinio non est mea, sed excellentissimi Trombetae circa finem huius art. Si dicas, hoc est impossibile: dico, q̄ non, ut patet per verba Sco. vbi inquit: cōmune est multiplicabile in sua inferiora præter intellectum: ergo non est impossibile.

Sco. 3. dist. 2

q. 7.

Circa declarationem de modo intrinseco. Nota, quod modus intrinsecus est duplex pro nunc, videlicet specifi-

D 3 cus. 4

cus. Alius individualis. Primus est essentia naturae communicabilis concepta : sine modo, ut puta natura humana concepta: sine finitate , quia adhuc sic concepta est una perfectio , individualis vero nil aliud est , nisi gradus perfectionalis , ut sunt gradus albedinis , quia albedo , ut quatuor est perfectior albedine , ut tria . Gradus autem nil aliud est nisi perfectio quanta , diuisibilis , nec non per motum acquisibilis. Primus est de quidditate. Secundus vero non. Et dicitur intrinsecus : non quia sit de quiditate illius cuius est modus , sed pro quanto non habet aliam diffinitionem ab eo cuius est modus. Et aduerte , quod Auctor in hac declaracione est diminutus , Ideo supplenda est litera sic. Qui additus alteri non dicit alii realitatem , nec rationem formalem , neque alium conceptum ab eo cuius est modus: quod autem necessarium sit sic supplere literam patet , quia aliquis posset dicere . Data veritate huius sequeretur , quod albedo addita superficie esset eius modus intrinsecus , quem non variet rationem formalem eius.

*Instansia.**Solutio instansia.**Ratio quidditativa reperitur i du- plica diffe- rentia.*

Soluitur praedicta instantia , quia albedo dicit conceptum alium à superficie . variare in proposito nil aliud est nisi actuare , seu perficere rationem formalem , id est non perficit partem formalem substantialem constituti per ipsum: sed benè variat rationem quidditatiuam. Vnde aduerte , quod ratio quidditativa reperitur in duplice differentia , videlicet ratio quidditativa tantum , & ratio quidditativa non tantum , sed quidditativa & formalis simul .

Prima est illa , quæ prædicatur de aliquo inquit , & isto modo secundum nos Scotistas tenentes vniuocationem entis , ens respectu eorum de quibus prædicatur erit ratio quidditativa tantum , secundum autem Thomistas tenentes æquiuocationem entis , ratio quidditativa tantum erit substantia , quia ad eam stabit ultima relatio .

Secunda autem , scilicet quidditativa , & formalis simul , est ipsa diffinitio constituta ex genere & differēcia , similiter reperitur ratio formalis , & quidditativa simul , quæ est ipsa diffinitio: & ratio formalis tantum .

Ad

Ad propositum modo dico, quod Auctor per rationē formalem non intelligit totam diffinitionem, sed partē formalem diffinitionis tantum quam modus intrinsecus non variat, sed bene variat rationem quidditatium tantum: patet. Nam verbi gratia, essentia hominis, quæ est modus intrinsecus specificus, quum sit hominis perfectio, variat rationem quidditatium tantum, id est perficit entitatem hominis, propter quam entitatem differt ab alijs animalibus: quia alia est perfectio hominis, & alia leonis, ita quod essentia perfectiori modo est in homine ratione naturæ humanae, quam in leone ratione naturæ leonis: & quum dico, quod variat rationem quidditatium tantum, hoc intelligo à posteriori, quia quum modus intrinsecus tam specificus, quam individualis sit posterior ipsa quidditate: ideo variat à posteriori, non autem à priori, & quum inquit Auctor constituti per ipsum suppletu, vel diuisi, quia non solum dicitur modus intrinsecus respectu constituti per ipsum, sed etiam diuisi, & quum dicit, quod de se nullam formalitatem importat, & quod per se non est conceptibilis: contra ipsum arguitur sic, illud quod diffinitur de se, dicit formalitatem, & est per se conceptibile: sed modus intrinsecus diffinatur a Scoto: ergo &c.

Dico, quod modus intrinsecus potest accipi duobus modis, videlicet formaliter & fundamentaliter, verbi gratia, si dico essentia diuina est infinita. Infinitas per comparationem ad essentiam diuinam est modus intrinsecus formaliter sumptus, & essentia est modus intrinsecus fundamentaliter sumptus. Si autem dico infinitas est modus intrinsecus, infinitas accipitur fundamentaliter, modus intrinsecus uero formaliter. Modo ad propositum. Quum tu dicis modus intrinsecus diffinitur, ergo &c.

Dico, quod verum est de modo intrinseco formaliter sumpto, non autem fundamentaliter, & de specifico: non autem de individuali, quia licet modus intrinsecus specificus non dicat aliam realitatem à constituto, bene modus intrinsecus individualis, verbi gratia, gradus albedinis trium graduum dicit aliam realitatem à gra-

*Essentia bo
minis nars.
at rōmē quid
distatim.*

*Modus in-
trinsec⁹ pōt
accip⁹ duob.
modis.*

*Modus in-
trinsec⁹ qnō
definiatur.*

du duorum : & sic de alijs, ob quam rem diffinitio est sic intelligenda.

Modus intrinsecus specificus formaliter sumptus est ille, qui additus alteri non variat, id est perficit rationem, i. partem formalem substantialem rationis, siue definitionis: nec dicit aliam realitatem, nec rationem formalem nec alium conceptum à constituto, licet variet rationem quidditatiuam tantum. Et hoc a posteriori, non autem à priori, quia quum modus intrinsecus tam individualis, q. specificus sit posterior quidditate: ideo non potest variare à priori, ut dictum est. Et aduerte, q. talis diffinitio habet verificari in fundamentis. Et sic patet, quomodo intelligenda est praedicta diffinitio.

An existentia sit de quidditate Dei.

Sco. 5. dist. I.

Contra illud, q. existentia est de quidditate Dei. Data veritate, sequeretur, quod existentia esset prior Deo, consequens est falsum, ergo & antecedens, consequentiam probo. Omne, quod est de quidditate alicuius, est prius eo, sed per te existentia est de quidditate Dei, ergo est prior ipso Deo, quod est falsum & confirmatur. Abstractum substantiale est prius suo concreto, sed existentia, est, quoddam abstractum substantiale, & Deus est concretum, ergo existentia erit prior ipso Deo, quod est falsum. Iterum confirmatur. Illud de quo magis vide tur inesse, & non inest, ergo nec de quo minus, sed magis videtur, quod infinitas sit de essentia Dei, quia est interior ipsa existentia, & tamen non est, ergo nec existens, quae est remotior.

Respondeo, q. licet Alphonsus in prolo. q. 6. conclusione 4 teneat, quod infinitas sit de essentia Dei. Tamen secundum Sco. non est verum, & cum Sco. est etiam Franc. de May. 2. dist. 1. q. 8. vbi pro Sco. facit multa argumenta. Si autem Alphon. teneret, quod esset de quidditate modaliter, bene posset sustineri, aliter autem non. Modo respondeo ad rationes adductas.

Dico breuiter cum Scot respondendo ad secundam questionem secundæ distinct. primi, quod existentia est de essentia Dei: & quum dicitur, sequeretur, quod esset prior Deo.

Dico, q. illa propositione: omne q. est de essentia alicuius est

Alph. in prolo. q. 6.

Et prior illo habet veritatem in creaturis, in quibus reperitur prioritas & posterioritas, quum autem prædicta non reperiantur in Deo, s. prioritas, & posterioritas naturæ, ideo non sequitur. Idem dico ad illud, q̄ abstractum in substantialibus est prius concreto. Ad aliud de Topicis nego q̄ magis videatur de infinitate, quam de existentia, quia infinitas est modus intrinsecus, cuiusmodi non est existentia, & quum dicitur, q̄ infinitas est intimior ipsa existentia non est verum, & hoc respectu existentiaz, si auxilium intelligatur respectu aliorum modorum. Concesto, q̄ in genere modorum intrinsecorum Dei, infinitas est intimior, quia est primus modus intrinsecus secundū Sco. 5. quæst. quoli. Tamen Sco. in 8. distin. 1. q. 3. videtur dicere oppositum, videlicet, quod infinitas sit intimior ipsa existentia, & sic potius tenendum esset. q̄ existentia sit modus intrinsecus, quam aliter. Tene modo illud, q̄ tibi magis placuerit.

Abstractū
quo dicatur
pri⁹ cōcreso.

Aduerte ulterius, q̄ licet Vorlion in 1. dist. 30. & aliqui alij teneant æternitatem esse modum intrinsecum. Tamen Sco. videtur tenere, q̄ sit de essentia Dei, quia inquit quum existentia sit in Deo ex natura rei, ita & æternitas. Dico, q̄ ibi recitat opinio. Dionysij de diu. no. c. 5. quam non tenet: sed eam impugnat, & assertiuè dicit, q̄ æternitas non est ibi ex natura rei. Et q̄ est modus intrinsecus, quid autem sit æternitas, declarat Sco. ibi dicens, quod est interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Aduerte vltterius, quum inquit Auctor hoc videtur tenere Sco. in quoli. falsum est, immo in 5. q. quoli. expresse dicit infinitatem esse modum intrinsecum respectu Dei, & per consequens non de quidditate, bene est consequens quidditatem, quia aliter sequeretur, quod Deus esset compositus ex duabus realitatibus: quia natura divina dicit vnam. Infinitas autem importaret aliam, quod est falsum expresse, quuin successuè dicit, q̄ maxima est differentia inter modum intrinsecum, & ipsam differentiam, supple tu, quia differentia importat aliam realitatem actualem ab eo, cuius est differentia. Modus autem nec actualem, nec aptitudinalem, & hoc intelligendo de modis intrinsecis individualibus.

Vorl. 30. di.
primi.
Sco. 6. q. quo
lib.

Æternitas
quid.
Sco. in 5. q. 6.
quoli.

Discrimē ē
inter modū
intrinsecū,
q̄ differen
tiam.

Secunda

Secunda differentia est quia modus non est componibilis cum eo cuius est modus. Differentia autem sic. Et hoc accipiendo differentiam propriè, scilicet ut est constituta, non autem diuisua tantum, quia esse aptum natum nauigare est differentia, non tamen propriè dicta de qua nō est in proposito. Ulterius illud cuius est modus non perfectè concipere sine tali modo, non sic est de eo: cuius est differentia.

Rursus modus & illud cuius est modus distinguitur pēnes unam realitatem tantum. Differentia autem & illud cuius est differentia pēnes duas: ulterius si modus & illud cuius est modus intuitiū conciperetur nunquam essent duo obiecta formalia, non sic est de differentia & de illo cuius est differentia: nam notitia intuita, quæ est immediate ab obiecto causata quæ nō datur pro statu isto: videlicet pēnes actum rectum. sed bene pēnes actum reflexum, & est illa quam intellectus habet de semetipso. Alia est abstractiua quæ per speciem causatur. Et hęc differunt ab inuicem specie, immo etiam genere, & hoc pēnes diuersa obiecta motiua, non autem pēnes obiectiua terminatiua, quia pēnes talia distinguuntur solum per intellectum, videlicet ratione tantum. Ultra prædicta, dico etiam, quod modus & differentia adhuc differunt, quia modus non variat rationem formalem. Differentia autem sic. Quum ergo inter differentiam & inodum sint octo partiales differentiæ, & multa modica faciant unum satij, sequitur veritas dicti auctoris, videlicet quod inter differentiam & modū est maxima differentia, quia ille octo partiales aggregatæ faciunt unam maximam differentiam, quum inquit auctor. Itti autem conceptus dicunt modum intrinsecum contracti, supple tu, scilicet consequuntur naturam entis secundum Sco. & Tho. in quol. q. 8. art. vno. Postea quum inquit, quod communitas entis communis Deo & creaturæ est realis: falsum est: immo talis non datur nisi per intellectum, & per cōsequens est communitas rationis. Non dico, quod sit secunda intentionis, sed rationis, id est causata ab actu recto ipsius intellectus considerantis ens in Deo & in creatura, non considerando infinitatem Dei, nec finitatem creaturæ. Quando enim

*Notitia du
plex.*

de. 9. g. qual.

enim intellectus intelligit ens cum infinitate: tunc est proprium Deo. quando verò cum finitate est proprium creaturæ. Quando autem sine modis, tunc est commune Deo & creaturæ. potest etiam dici, quòd quando concipitur sine modo inadéquate concipitur: quando verò cum modo adéquate concipitur. Contra illud quòd communitas entis non est realis, sed rationis, arguitur sic. Omnis communitas rationis sumitur ab aliqua cōmunitate reali, sed nulla talis datur, ergo nec communitas rationis quod est contra determinatum.

Ad maiorem dico, quòd est verum apud distincte ac perfecte concipientem. Non autem apud indistincte ac imperfectè. Sed contra, sicut se habet animal ad suas differentias ita ens ad suos modos intrinsecos: sed animal ita se habet ad suas differentias, quòd est determinabile, contrahibile, potentiale: ergo & ens. Concedo totum: tunc ultra: sed potentialitas animalis est realis, ergo & eius communitas transeat: quum postea infertur, ergo cōmunitas entis erit realis & non rationis, negatur consequentia: ex eo quoniam potentialitas & realitas animalis est ex parte rei. Communitas autem entis est ex parte intellectus solum, & per consequens nulla. Et aduerte quòd Sco. quantum ad istam relinquit argumentum Hēsici. Tu autem poteris respondere: vt dixi, & licet Sco. doceat nos respondere ad materiam argumenti, non tamē ad formam. videlicet de potentialitate. Contra communiam rationis ipsius entis fuit aliisque instantiæ probādo, quòd talis communitas nō sit rationis sed realis. Quia sum vna est hæc, ens sic commune Deo & creaturæ, est subiectum meta. sed subiectum metaphysic. est ens reale, ergo &c.

Respondendum est ut suprà: videlicet, quòd nō est ens rationis, id est secunda intentio, quia non est per actum collatiuum, sed rectum. Alia est hæc: Deus est ens: creatura est ens, sic dicendo est p̄dicatio quidditatiua: sed ens rationis non p̄dicitur quidditatiuè de p̄dictis: ergo & cetero.

Soluitur, & hæc sicut p̄cedens. Relinquitur ergo q̄ est communitas rationis ad sensum datum. Et huius opinionis

*Scot. in 8. d.
1. relinquit
argu. Henr. i.
in solutum.*

*Tart. in 1.
sua met in
1 notabilis.*

nionis est Tartareetus in primo suæ met. q. r. no. 1. Ens autem ut est commune decem prædicamentis eius communitas est bene realis. Et quando dixi, quod communitas entis Deo & creature est rationis, non nego quod sit realis, sed volo inferre, quod talis non est præter quacunq; operationem intellectus, ut volunt aliqui Scotistæ Moderni, & male.

Ad illam instantiam quam adducit excel. Mauri. in margine, videlicet quod tanta erit simplicitas creature in conceptu entis, quanta Dei. Dico, quod non est verum: quia ens respectu Dei non est potentiale, respectu autem creature sic: saltem se habet per modum potentiae. Nota concipere adequate est quando aliquid concipitur cum omni eo quod pertinet ad hoc, quod perfecte concipiatur. Concipere vero inadquate intellige econtrario: quum inquit & deficiente à perfectione rei supple tu, non quidem specificè, sed individualiter: quia albedo ut albedo, est perfectissima. Nota vltius, quod modus intrinsecus respectu albedinis facit compositionem, quia ibi est per informationem, non sic est respectu Dei, quia ibi est per identitatem. quum inquit Auctor habenti suppositionem personalem. Notanter hoc dicit, quia habenti suppositionem simplicem multa conueniunt superiori, & inferioribus non vtputa homini supponenti simpliciter competit hæc intentio species, quæ non conuenit huic homini quæ ista est falsa sive est species.

Ad illam rationem quum inquit, & si dicas saltē &c. Potest responderi quod potentiale dicitur quod est contrahibile per differentias, cuiusmodi non est ens, quum postea dicit omnia ista distinguuntur secluso opere intellectus supple tu, quia omnia talia possunt esse fundamenta contradictionum & sic patet quantum ad hoc quid sit dicendum de identitate & distinctione ex natura rei.

Formalitas unde discatur.

Circa distinctionem formalem. Aduerte quum inquit in primo notando quod formalitas dicitur à forma li non est verum. Nam ista se habent per ordinem, videlicet, formale, ut puta homo a formalis abstrahitur forma: a forma vero abstrahitur formalitas, & sic patet falsitas literæ uidelicet quod formalitas non dicitur a formalis Tamen

Contra non nullas Scottas.

An modus intrinsecus faciat compositionem.

Quid sit potestiale.

Tamen hunc errorem non attribuo auctori, quia in fine huius arti. negat formalitatem dici a formalis, sed attribuo impressori uel impressioni, quod autem litera non possit sic stare, patet quia concretum non denominat abstractum, sed econuerso. Forma partis nil aliud est nisi altera pars compositi secundum Arist. quae est qualitas substantialis, cuius proprietas est perficere & dare esse illi cuius est. Forma vero totius nil aliud est nisi ipsum totum secundum Sco. Et quum inquit quod talis forma, & ipsu totum sint idem, verum dicit: ideo talis non informat ali quo modo. De forma etiam partis facit mentionem Arist. De forma vero totius in 2. phy. & 12. meta. & secundum Arist. Forma totius potius deberet dici materia quam forma. De forma immateriali, dico, quod forma immaterialis est illa secundum Sco. contra S. Tho. quae non habet materiam, vel quae non immersa materie, & haec est in duplice differentia. Aliqua quae nullo modo est in genere cuiusmodi est solus Deus, quia est omnino segregatus a quacunque materia, ob quam rem dicitur prima intelligentia. Aliæ autem intelligentiæ dempta prima licet habeant realitatem, propter quod ponuntur in genere: tamen quia non habent materiam propriè dictam dicuntur formæ immateriales. De forma accidentalis, dico quod est duplex prout facit in preposito: videlicet realis quod dat esse accidentaliter, ut albedo, alia intentionalis, ut sunt plex. omnes secundæ intentiones & verbum in oratione seu in propositione. Et etiam genus comparatum ad diffinitionem secundum Scot. Immo omnes partes diffinitionis sunt sicut forma secundum Arist. 35. Quum inquit auctor in acceptione sequenti pro quacunque ratione supple tu, id est pro quacunque realitate. Et licet forma accipiatur quoniamque modis ut declaratum est, tamen formalitas accipitur a forma, quinto modo accepta, & licet etiam formalitas possit accipi a forma priuino modo sumpta, non tamen accipitur. Ideo inquit auctor, quod licet ab utraque forma supple tu, videlicet primo & ultimo modo sumpta, possit proportionaliter dici formalitas, tamen ab ultima sumitur ut iam dixi. Quum successuè inquit auctor homo est formaliter animal. Aduerte quod prædicta proposi-

Arist. 5. ma
ta. sex 19.
Sco. 2. dist. 3
1. ph. sex. 65
& 63.

Sco. 2. q. quo.

Forma acci-
dentalis du-
plex.

Sco. 16. q. u-
niversalis.

7. met. con-
tex. 35.

Formalitas
accipitur a
forma.

*Sco. in 5. dī.
1. C. 16. q.
vniuersalitū
C. 3. mesa.
q. vnicā.*

*Scotus in 16
q. vniuersa-
lium.*

*Sco. 3. dī. 3
q. 1.
Aliqua pro-
positio vt sit
in primo mō
dicendi per
se.*

tio est vera, attamen hæc est falsa humanitas est formaliter animalitas secundum Scot. Ratio quia subiectum se habet ut totum, prædicatum verò ut pars. Ratio Sco. in 5. dist. prima. quare est falsa est hæc, quia in prima propositione denotatur, quod homo sit quasi quoddam suppositum animalis. Et quia ita est ex parte rei vera est propositione. In secunda vero propositione denotatur, q. humanitas est quoddam singulare animalitatis, & quum hoc non sit verum ex parte quia singulare eius est hæc animalitas: non autem hæc humanitas. Ideo hæc propositione redititur falsa. Ratio autem Sco. quare est falsa est hæc, quia in prima propositione prædicatur concretum per modum totius. In secunda autem prædicatur abstractum per modum partis.

Et quia ut sic non potest vere prædicari nisi de se ipsa quia secundum Auic. Equinitas est tantum equinitas, id est tantum prædicatur de se ipsa, quia ut sic non concerit inferiora sed bene in concreto, potest etiam dici, q. prima est uera, quia denotatur animal esse immersu materia.

In secunda vero per notatur esse abstractum ab omni eo quod potest esse intrinsecum & similiter dicendum est de similibus.

Circa primum modum dicendi. Nota ad hoc, quod aliqua propositione sit in primo modo dicendi per se tres conditiones requiruntur secundum Scot. quarum prima est, quod subiectum includat prædicatum directe, ut homo est animal, vel indirecte & redictive ut iste, animal est homo, animal est rationale animal rationale est homo, & sic de similibus, vel si non includit pœnes unam partem, saltem pœnes aliæ. Quod dico pp. ista propositione Christus est homo, quæ est in primo modo dicendi per se, qualiter subiectum ut significat existens in natura diuina non includat prædicatum, nec per consequens sit propositione per se nec per accidens logice loquendo, sed est prædicatione substantialis, tamen ut significat existens in natura humana subiectum includit prædicatum. Et ut sic est in primo modo dicendi per se.

Et similiter ista est primi modi, album est coloratum secun-

secundum Sco. Quia licet ut significat subiectum non sit in primo modo bene tamē ut significat formam, quia ut sic prædicatum est de essentia subiecti. & hoc non est in conueniens etiam in via philosophi, quia secundum Aristo. 5.phys. in prin. & 6.eiusdem tex. 44. non est inconueniens illud quod per accidens prædicatur de toto, quod conueniat parti per se cuius inodi est in proposito.

Sco. 13. q.
quod. arti. 2.

Secunda conditio, quod subiectum supponat determinate. 5.phy. i.prī.

Tertia, quod sit necessaria unio extremorum videlicet, quod vniantur per se non autem inter ea sit unio per accidēs, quemadmodum est inter extrema huius propositionis homo est albus ob quam reū est prædicatio per accidens. Et quando sic est, non est per se, secundum Sco. Si modo esset prædicatio a formis ordinatis, sicut talis, per positio non esset primi modi per se, bene tamen esset, secundi modi secundum Doctorem in loco dicto ut ista superficiatus est coloratus. Quæ est in secundo modo, & ista superficies alba est alba est primi modi pœnes primā conditionem secundum Sco. Est enim primi modi ut ly per se determinat in hærentiam quæ est respectus fundatus in prædicato & terminatus ad subiectum secundum Sco. & est sensus q̄ in hærentia qua pars accidentalis prædicti dicitur de parte accidentalis subiecti est perseicata id est necessaria unio unius cum altero, Immo necessaria inclusio. Non autem est primi modo, ut ly per se determinat in hærens, id est prædicatum quia tunc sensus esset, quod prædicatum esset ens per se. Non dico per se, id est substantia sed per se, id est non per accidens quod est falsum. Idē dico de ista homo albus est coloratus quæ secundū Sco. non est omnino per accidens: ergo aliquo modo est per se perseitate primi modi. Similiter ista homo albus est animal, est in primo modo, & hoc si animal comparatur ad partem subiecti scilicet ad hominem. Si verò comparatur ad totum subiectum non erit per se sed per accidens: quando ergo prædicatum est causa subiecti quantū ad esse essentialiter, sive prædicatum sit concretum siue abstractum, exemplum primi homo est animal, exemplū secundi humanitas est entitas. Talis propositio est in primo

Sco. 11. di. 4
q. 1.

Sco. 3. diff. 2
q. 6.

Sco. 13. ds.
1. per hæres.

Sco. 7. diff. 3
q. 1.

mo modo dicendi per se & ideo ly per se . in primo modo tantum valet sicut essentialiter . Rursus nota , quod si propositio in qua praedicatur tota diffinitio habeat dici , quod sit primi modi , oportet quod sit diffinitio quid rei pure quidditatiua & data per intrinseca . Si autem esset diffinitio quid nominis ut ista homo dicitur ab humo non est in aliquo modo per se . Notanter etiam adiunxi pure quidditatiua . Quia ista non est per se primi modi , vacui est locus corpore priuatus , quia subiectum quum nihil sit , non potest includere praedicatum , & tamen tota diffinitio vacui praedicatur de uacuo : similiter dicendum est de diffinitione generis & alijs similibus quae non sunt pure quidditatiue , sed additamentales . Non immerito etiam subiunxi . Data per intrinseca , quia ista non est primi modi homo est animal risibile quum sit descriptiua , & non per intrinseca data & hoc respectu risibilis . Quu postea dicitur vel pars diffinitionis supple tu , in recto vel in obliquo , in concreto vel in abstracto exemplum primi , homo est animal : homo est rationalis : triangulus est ex lineis vel linea est ex punctis : vel homo est ex corpore . In abstracto modo ut ista homo est ex animalitate . Sed contra hoc arguitur sic termini diuersorum praedicamentorum non praedicantur de se inuicem in recto nec in obliquo in primo modo dicendi per se : secundum Aristote . Sed triangulus est de praedicamento qualitatis , linea verò de praedicamento quantitatis . ergo praedictæ propositiones non sunt primi modi .

*Considera &
bene.*

*Quomodo
sit uerum dis
Bn Aristote.*

*Numerus
potest accipis
duob. modis*

Dico , quod dictum Aristote . habet veritatem quando vnum potest esse , vel saltem potest concipi sine alio cuius modi non est in proposito . Ideo nihil ad B . Nam triangulus non potest esse , nec potest concipi sine lineis . Et idem dico de linea : sunt enim principia sine quibus . Et si pars diffinitionis non praedicatur de diffinito , sed aliquid inclusum in eis : nil minus erit primi modi ut ista homo est ens , & sic de consimilibus . Et quum dicitur vel superius de suo inferiori . Contra hoc arguo sic . Dicendo binarius est numerus praedicatur superius de inferiori , & tamen non est in primo modo , ergo &c .

Distinguo vel tu accipis numerum pro numero abso-
luto .

Iuto qui est species quantitatis discretę. quem sic diffinit Aristo. in prædicamentis. numerus est multitudo ex vni tatis aggregata , vel tu intelligis de numero respectivo, & sic nego quod prædicatur superius de inferiori, qd talis non est superior nisi per accidens, & vt sic concedo, quod talis propositio non est primi modi, si autem de ab soluto dico , quod est in primo modo, quia talis est superior ad binarium : de gradibus autem istius primi modi, dico, quod aliud est loqui de istis gradibus penes ordinem naturæ , & aliud penes ordinem perfectionis . Si atten datur ordo naturæ , dico, quod in primo gradu est illa in qua superiorius prædicatur de inferiori.

In secundo quando pars materialis prædicatur de dif finito.

In tertio quando pars formalis.

In quarto quando tota diffinitio.

In quinto quando idem de seipso.

Si verò inspiciamus ordinem perfectionis, dicō, quod illa in qua idem prædicatur de seipso est in primo gradu. Et ratio est hæc, quia prædicatum est idem forma liter subiecto identitate mutna ; nec non identitate ex natura rei : distinctum tantum ratione: & quum prædicta identitas non reperiatur inter prædicatum, & subiectum alicuius propositionis primi modi, à prædicta. Sequitur, quod est in primo gradu , tamen potius dicendum, quod non est in aliquo gradu, immo nec aliquo modo dicendi, quia Arist. ibi solum facit mentionem de p positionibus realibus cuiusmodi non est illa in qua idem de seipso prædicatur .

In secundo autem gradu est illa in qua prædicat pars formalis. Et quando auctor dicit, quod in secundo gradu est illa in qua modus intrinsecus prædicatur de eo cuius est modus.

Dico, quod hoc solum est verum secundum opinionē tenentium modum intrinsecum esse de quidditate constituti ut tener Landulphus & multi alij, secundum autē Sco. non est verum . Posset etiam concedi , quod aliqua propositio in qua prædicatur modus intrinsecus , quod est in primo modo non quidem absolute, sed bene respe

E stiue

*In prædica.
c. de quanti.*

*Vide pro hoc
Vallonem.*

Et iucù. videlicet respectu modorum sequentium . Cuiusmodi sunt passiones , vel quasi passiones: respectu autem præcedentium ipsum modum intrinsecum , cuiusmodi sunt prædicata essentialia, non erit in primo modo . Et quia primus modus intrinsecus sit infinitas , secundum Sco. Iccirco , Deus est infinitus erit simpliciter prima in genere modorum, & per consequēs respectuè , ut declaratum est erit primi modi . Si autem comparetur prædicta propositio ad aliquam in qua aliquid essentialiæ prædicatur de Deo non erit in primo modo . Et posito casu , quod est in primo modo est in fine primi modi secundum aliquos , & in capite secundi . Si autem inferatur est in calce primi modi per te , ergo infinitas est de quidditate , negatur consequentia , quia hoc solum habet veritatem de his quæ sunt in alijs gradibus dempto vltimo . Si adhuc inferatur est in capite secundi modi per te , ergo infinitas dicit aliam formalitatem ab eo cuius est modus .

*An infinitas
dicat aliam
formalitatem*

Dico , quod hoc non est verum de his , quæ ponuntur in primo gradu secundi modi dicendi per se , quia talia non dicunt aliam formalitatem à suis subiectis , sed bene verum est de his quæ ponuntur in alijs gradibus secundi modi . In tertio autem gradu erit illa propositio in qua pars materialis prædicatur de constituto .

Circa secundum modum dico , quod ad hoc quod aliqua propositio sit secundi modi secundum Sco. vbi supra , tres aliæ conditiones requiruntur .

Quarum prima , quod subiectum cadat in diffinitione prædicati .

Secunda , quod subiectum supponat determinatè .

Tertia , quod prædicatum egrediatur ex principijs essentialibus subiecti , ut inquit Sco. Ob quam rem ista secundum Sco. Homo superficiatus est coloratus , est per se secundi modi . Ratio fundamentalis Sco. est illa , quæ adduxi supra declarando tertiam conditionem pertinente ad primum modum . Et ista est secundi modi album albedine est simile secundum Sco. Quia proprium est qualitatib[us] secundum eam simile , uel dissimile , dicit . Et ita dico de alijs similibus .

*Sco. 32. q. 7.
universaliū
Sco. 11. dif. 4
q. 1.
Sco. 9. dif. 1.
q. 2.*

Et

Et aduerte, quod gradus istius modi non recte assignantur ab Auctore in tex. quia assignandi sunt, primi penes ea que sunt intimiora.

Ob quam rem quum modi intrinseci sint intimiores passionibus, ideo in primo gradu erunt iste, Deus est infinitus, Deus est existens, & sic de alijs in quibus modus intrinsecus prædicatur.

In secundo gradu animal est sensibile.

In tertio homo est risibilis.

In quarto homo est disciplinabilis, & sic de alijs similibus.

In quinto illa in qua relatio informat fundamentum, quia ibi suppositum dicitur relatum per se secundo modo, ut inquit Sco. & per consequens ista Sor. secundum albedinem est similis Platoni erit secundi modi. Ratio fundamentalis est, quia proprium est qualitati secundum eam simile, vel dissimile dici, successuè est illa in sexto gradu in qua passio prædicatur de subiecto, & hic accipitur per se, ut distinguitur contra aggregatum per accidentem, & sic patet quantum ad hoc.

Circa tertium modum, qui potius appellandus est modus essendi, quam dicendi.

Dico, quod ad hoc quod aliqua propositio sit per se, isto modo requiruntur tres conditiones.

Quarum prima, quod prædicatum non habet causam in subiecto intrinsecè.

Secunda, quod subiectum illud, quod secundum sui naturam natum est subiecti.

Tertia. qd subiectum sit ens per se, & singulare, & nullo modo sit ens in alio nec commune, & sic patet qualiter accipitur ly per se, hic videlicet, ut distinguitur contra ens in alio, & tantum valet hic per se, sicut solitariè: & per consequens ista erit in isto modo Sortes eth. Ad Mauritium autem querentem in margine nunquid. Secunda substantia, i. propositio in qua prædicatur esse de secunda substantia, ut ista humo est, sit in tertio modo. Dicendum, qd per accidentem est in isto modo, pro quanto secunda substantia existit existentia primæ substantiaz, & per consequens per se in nullo modo est.

Sco. 5. diff. I.

Tertius modus dicendi per se.

Respsio ad Mauritium.

Circa quartum modum, qui potius appellatus est modo causandi, quam dicendi.

Dico, quod ad hoc, qd aliqua propositio sit in isto modo quatuor conditiones requiruntur.

Prima quod predicatum sit extra subiectum.

Secunda, quod in subiecto explicitè exprimatur causa predicati, quantum ad esse in tali propositione, vt inquit Comment.

Tertia, qd in subiecto includatur proxima ratio inherenterie predicati cum subiecto.

Quarta, qd propter talam inherenteriam propositio non sit necessaria, sed contingens: & sic patet differentia, quæ est inter primum modum & secundum, quia in secundo modo dicendi non exprimitur explicitè causa predicati, vt dicendo homo est risibilis non exprimitur animal rationale, quod est causa predicati.

Insuper in secundo modo ex proxima ratione inherenterie predicati cum subiecto non sequitur propositio contingens, sed necessaria, hic autem sequitur contingens, & per se.

In isto quarto modo accipitur per se, vt tantum valet sicut præcise, quia subiectum est causa præcisa, totalis, & adæquata ipsius predicati. quum inquit Auctor, qd propositiones in quibus inferiora de suis superioribus predicantur non sunt per se, arguitur sic, benè sequitur nos sunt per se: ergo per accidens: licet posset dici, quod iste modus arguendi est, contra communem modum loquendi, vt inquit Sco. Tamen aliter respondeo, & dico, quod aliqua propositio dici per accidens contingit quatuor modis, secundum Aristote. primo posteriorum, & Sec.

Sco. II. q. 7.
mineralium.

1. poster.

Primò modo, quando accidens predicatur de subiecto vt ista homo est albus.

Secundo modo econuerso.

Tertio modo, quando accidens de accidente, ut albus est musicum.

Quarto modo, quando inferius predicatur de superiori: & licet predicatæ propositiones, scilicet in quibus inferius predicatur de superiori sint per accidens, tamen sunt necessariæ, vt inquit Auctor in litera, sed contra

tra bene sequitur sunt necessarię , ergo per se : probo consequentiam . Nam Aristote. infert demonstratio-
nem esse ex propositionibus per se , quia ex propositionibus necessarijs.

{ post cōclu-

Dico , quod Aristote. non sic infert : sed econtrario , videlicet demonstratio est ex propositionibus per se , ergo ex propositionibus necessarijs. Ex quo sequitur contra Thomistas tenentes propositiones quarti modi ingredi demonstrationem , quod malè dicunt , quia non omne per se est necessarium : patet , quia propositiones quarti modi sunt per se , & tamen sunt contingentes. Sequitur etiam , quod non omne necessarium est per se , quia iste sunt necessarie. Animal est homo , & aliquod animal est homo , & sic de alijs similibus , & tamen non sunt per se , sed per accidens , ut declaratum est supra. Sunt enim necessarie pro quanto non solum prædicatum non potest esse sine subiecto , sed etiam non potest concipi , & sic patet quomodo prædictae propositiones sunt necessarie , licet non sint per se , sed per accidens .

Quarens me
dus nō impre-
ditur demō-
strationem .

Aduerte quum Auctor inquirit in quo modo dicendi sunt iste , homo albus est homo albus , homo albus est homo , dico , quod secundum Scot. inter propositiones per accidens , vna est magis per accidens , quam alia , ut ista secundum prædictum . homo albus est magis per accidens , quam ista homo est existens , & ista homo albus est existens est magis per accidens , quam prædictae , quia ultra existentiam addit aliud , videlicet albedinem , quæ albedo est verè , & propriè accidens . Existentia autem non est propriè accidens , licet largè loquendo sit accidens . Nota vterius , q̄ ratio in se falsa est , quæ importat contradictionem , secundum Aristot. 5 . metaphy. tex. 34 . c. de falso .

Sc. 7. met.
q.7.

CIrca secundam regulam in qua loquitur Auctor de conceptu entis per accidens .

5. met. 10.
34.c. de fal-
so.

Aduerte , quod conceptus entis per accidens , & conceptus contingentis non videtur , q̄ sint idem , quia conceptus huius homo albus est magis compositus , quam huius contingentis , homo sedens .

Aduerte vterius circa persuasionem primæ regule .

E 3 Dico ,

Dico, quod consequentia nihil valet, quia committit fallacia accidentis. Arguendo a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. Et licet arguatur à parte in modo ad suum totum subijciendo ipsum totum: tamen consequentia nulla: quia non obseruatur una conditio requifita inter alias ad rectè arguendum in proposito quæ est hæc: quod nos arguatur. cum determinatione diſtrahe te: Modo quum irrationale fit talis determinatio, sequitur, quod consequentia nulla.

Ideo meritò inquit Auctor. Sed omnia ista sunt falſa, ergo prima propositio ex qua sequuntur aliz, & quum inquit, tunc ex vero ſequeretur falſum, ſupple tu, quod est contra Aristote. Vbi inquit ex veris non ſequitur niſi verum, licet aliquando ex falſis ſequatur, vt fi dicō ſic: omne animal rationale eſt hinnibile, omnis equus eſt animal rationale, ergo omnis equus eſt hinnibilis. Quum dicitur ſupra a Mauri. in margine, quod tertia re gula, quia ex contingentī, ſequitur neceſſarium: ſupple tu, patet d. cendo omne currēns eſt animal, omnis homo eſt currēns, ergo omnis homo eſt animal, quum poſtea inquit auctor in probatione, ſecundz, & tertiz regulz, quod ex neceſſario ſequeretur contingentis, quod eſt falſum, vt probatum eſt in conſequentijs, adiunge tu ſupple factis exemplificando ſupra de veritate tertiz regulz. Quum ſucceſſiuē inquit, quod omnes tales propositio nes ſunt contingentes, & non per ſe hoc non eſt verum ad mentem Sc. quia ſecundum ipsum, Aliquæ ſunt pro positiones contingentes, quæ tamen ſunt per ſe, vt ſunt omnes propositio nes quarti modi, ut hæ ignis calore ca lefacit voluntas vult: interemptus interemptione in te riuit. Tamea auctor ſaluat ſe dicendo, quod intelligit de perfeſtate primi, vel ſecundi modi. Quum deinde dicit: ſicut refert dicere homo eſt rationalis, & animal eſt rationale, ſupple tu: quia licet ambæ ſint prædicationes denominatiæ à priori, & per ſe tamen in prima eſt prædicatio directa & quidditatiua: in ſecunda vero indirec ta & non quidditatiua, & accipitur hic prædicatio de nominatiua, vt coincidat cum prædicatione eſſentiali. Non autem vt diſtinguitur contra eſſentialē, quia quando

2.prio.c.2.

Sco.7. dif.3
q.1.

quando sic distinguitur, est propriè denominatiua, vt est prædicatio huius. Homo est albus. Et hæc est ratio, quare Auctor in vltimo gradu collocavit prædicationē propriè denominatiua.

Et hoc ad denotandum, quod non propriè accipit prædicationem denominatiua: & per hoc patet responsio ad Mauritium, qui dicit in margine, quod quartus gradus deberet esse primus.

Quando etiam in margine quærit utrum ista Deus est homo sit formalis denominatiua, dicitur quod non: sed est prædicatio substancialis secundum Sco. & per consequens, nec per se, nec per accidens, quum successiū dicit, quod refert dicere: Deus est infinitus, & essentia est infinita, & ens, est infinitum, supple tu, quia duæ primæ sunt identitice actualiter.

Tertia verò tantum permissiū, & potentialiter. Nota, quod in ista essentia diuina est bonitas, utrumque extreum est actualiter infinitum, quia infinitas identificat sibi omnia realiter, quæ sibi attribuuntur. In ista autem essentia diuina est paternitas, tantum alterum extremorum est formaliter infinitum, videlicet essentia: paternitas autem non, quia nulla relatio in diuinis est formaliter infinita secundum Sco.

Et aduerte, quod infinitas competit entitati non ratione permissionis, quia si sic etiam cōpeteret animali, sed conuenit entitati ratione transcendentiz: quum postea loquitur de prædicatione concreti de concreto, & abstracti de abstracto, & dicit, quod non potest prædicari abstractum de concreto, supple tu, quia talis prædicatio esset falsa, ut patet de ista, homo est humanitas: nec concretum de abstracto, quia etiam ista est falsa: humanitas est homo.

Ratio autem falsitatis primæ est, quia pars sumpta per modum partis prædicatur de toto.

Ratio falsitatis secundæ, quia totum sumptum per modum totius prædicatur de parte sumpta per modum partis, vel melius posset dici, quod ideo sunt falsæ: quia in eis includuntur duo modi significandi oppositi, videlicet modus significandi in concreto: Et modus signi-

Sco. in sua grā. spec. Eſ in 16. q. vns uersalium.

ſcandi in abſtracto , qui modi falſificant propositiones ſecundum Sco. in ſua Gramm. ſpeculatiua, & in 16. quæſtio. vniuersalium, ſoluendo quartum argumentum principale.

Sc. ī vniuerſalib. Eſ in ante. pradic. Eſ 13. q. quo libe.

Nota quomodo ea quæ dicuntur ab Auctore de concretis & abstractis habeant veritatem, & dico, quod valet consequentia, arguendo iuxta regulam Scoti , quam ponit in 1.q.vniuersalium, & 10.& 16. eiusdem, necnon in 10.q. ante prædicamentorum, & in 13.q. quolibet. vbi ex diffinitione beati ab Augu. aſſignata. 13. de Trin. inquit Sco. per te August. Beatus eſt qui habet quicquid vult, & nihil mali vult : infert Sco. hanc consequentiam, ergo beatitudo eſt habitio consequens eſt falſum : ergo & antecedens , quod eſt tua diffinition , consequentia patet : quia quando arguitur a concretis ad abstracta cuiusmodi fit in proposito valet consequentia.

Dico, quod regula Sco. eſt bona , & infallibilis, si obſeruantur limitationes pertinentes ad talem regulam quas tangam.

Dico, quod valet à concretis non quidem ſubſtantiali- bus, quia in iplis consequentia nulla : patet dicendo ho- mo eſt animal ergo humanitas eſt animalitas, cōsequens eſt falſum & consequentia, ſed valet in accidentalibus finitis limitatis non disparatis , adieciūt tentis eſſentiali- ter ſubordinatis , & quod in iplis concretis fit prædicatio eiusdem prædicamenti, & per ſe, id est, quod antecedens fit propofitio primi modi . Et quod arguatur aſſirmatiuē ad abstracta non vñitata: omnibus prædictis ſeruatis re- gula eſt optima. Notanter dixi finitis, quia in diuinis non valet: patet dicendo Deus eſt bonus , ergo deitas eſt bo- nitas, quia ſunt identicē verē. Dixi limitatis, quia in tranſcendentibus nihil valet propter eorum nimiam cōmu- nitatem, patet dicēdo ens eſt bonum, ergo entitas eſt bo- na: dixi non disparatis, quia in talibus non valet, patet dicēdo homo eſt equus, ergo humanitas eſt equitas, dixi adieciūt tentis, quia vt ſic ſola qualitatē ſignificat , vt inquit Io. de magistris , & Io. de monte ſuper ſuppoſi- tionēs.c.de copulationibus. Et iſto modo accepit Aristo. in prædicamentis.c.de ſubſtantia , quando dixit albu ſola qualit-

*Io. de ma. ſu
per pradiſ. c.
de ſubſtantia*

qualitatem significat, quia substantiuè sumpta: videlicet ipsa concreta significant duo, videlicet formam de principali significato. De connotato autem subiectū secundum Sco. Dixi essentialiter subordinatis, quia si non sic sunt non valet, patet dicēdo album est dulce, ergo albedo est dulcedo, & tamen valet album est coloratum, ergo albedo est color, quia sunt essentialiter subordinata: dixi q̄ in ipsis concretis sit prædicatio eiusdem prædicamenti, q̄ si sit diuersorum prædicamentorum non valet, patet sic dicendo. Pater est albus: ergo paternitas est alba. Et tamen valet, grammaticus est sciens, ergo grammatica est Scientia. Dixi, q̄ esset propositio primi modi, & q̄ affirma tiuè arguatur, quia negatiuè arguendo antecedens non esset propositio primi modi. Quid autem sit concretum. Dico, quòd est illud quod significat formam accidentalem de principali significato: de connotato autem cōcer nit subiectum in quo est talis forma, ut inquit Sco. Quid autem sit vltima abstractio & non vltima: vide inferius, vbi declaratur illa regula Sco. quando subiectum est vltima abstractione abstractum. Et quia aliquis posset dicere contra declarationem de concreto, arguo sic: Mūsicum est concretum accidentale, & tamen non habet duplex significare, vt inquit Sco. soluendo secundum argumentum principale, ergo falsum est, quod dixisti.

Dico, quòd concretum accidentale potest capi tribus modis: Vno modo fundamentaliter, id est pro subiecto tantum, & sic tantum significat substantiam. Secundo modo formaliter, id est tantum pro forma accidentalī, & sic solum accidens significat. Tertio modo pro aggregato, & sic significat duo. Vnum de principali significato: & aliud de connotato. Et de isto intellexi in diffinitione superius assignata. Quare autem conceditur ista essentia est generatio, & tamen non ista essentia generat? Si nūlitter ista conceditur essentia est spiratio, & tamen non ista essentia diuina spirat. Ratio Scot. 5. dist. primi. & Franc. eadem dist. q. 1. Ex eo quoniam quo & quod ex opposito distinguuntur, & per consequens illud quod est quo, non potest esse quod. Qym ergo sensus istarum propositionum, essentia generat vel spirat, sit quòd essentia est quod:

*Sco. 12. di. 4
q. 1.*

*Sco. 12. di. 4
q. 1.*

*Sco. 15. q. v.
niuersalit̄.*

*Sco. 5. dist. 1
Et Fran. ea
dem dist.*

quod: redduntur falsæ: immo hæreticæ, quia essentia non potest supponere pro patre neque pro filio. Quum autem sensus istarum, essentia est generatio: essentia est spiratio, supple actua, sit quod essentia est quo & ita est: ideo reduntur veræ. At dices contra illud quod dixisti iuxta metem Sco. videlicet quod impossibile est, quod aliquid sit quo & quod. Et arguo sic anima intellectua unica & tamen est quo, & quod ergo &c.

Probatur antecedens: nam ut est corpori unita est quo homo intelligit. Separata vero est quod respectu intellencionis: ergo idem potest esse quo & quod sine repugnativa quod est contra Sco ergo &c. A simili de essentia diuina. Nego similitudinem quia anima ideo est quod quae est separata à corpore: quum autem essentia non possit separari à Deo, sequitur, quod ita est quo: quod nullo modo potest dici quod: contra illud quod dictum est supra, vide licet, quod essentia diuina non potest supponere pro patre neque pro filio. Sco. Concedit istam essentia diuina est pater eo, quod essentia significat personam, cuius est paternitas. Modo arguo sic essentia diuina pro eo supponit quod significat, sed significat patrem per Scot. ergo supponit pro patre quod est contra dictum supra. Ad hoc dico, quod pater secundum Sco. potest sumi duobus modis, videlicet substantiæ, & adiectiæ: primo modo concedit Sco. prepositionem praedictam esse veram: videlicet istam essentia diuina est pater, id est essentia est quo pater est, & ut sic significat primam personam absolute, id est sine dependentia ad filium, & sic identice supponit pro patre. Formaliter autem non.

Secundo modo accipiendo patrem pater significat potentiam generatiuam inexistente ipso patri pro qua essentia non supponit: ideo nihil contra dictum Sco. Et ad uerte, quod per patrem adiectiæ sumptum intelligo patrem pro formalis, & non dicitur adiectiuum eo, quod declinetur per tres voces, sed quia ut sic significat paternitatem adiacentem ipso patri: & per patrem substantiæ intelligo patrem pro substracto quemadmodum in creaturis aliquis homo dicitur pater: & sic patet quomodo habeat intelligi regula Sco.

*Quo anima sit
quo, et quod.*

*Sco. 5. dist.
1. q. 1.*

Sco. 5. dist.

*Pater post su-
mum duob. mo-
dis.*

*Quid sit pa-
ter adiecti-
tæ, & substan-
tiæ sumptus.*

Circa

Circa regulam Scot. dico, quod per ultimam abstractionem Sco. non intelligit illam quae sit in secundis intentionibus quae est ultima simpliciter ut bene declaratur a Fran. de May. Sed intelligit ultimam quae sit stando in fundamentis, pro cuius notitia, dico iuxta Sco. op. quod in concretis substantialibus sit tantum una, scilicet a supposito ut puta ab isto & ab illo homine abstractur humanitas quae est ultima in fundamentis. Sed ulterius procedendo videlicet in secundis intentionibus ingrediendo ultima erit ista quidditas humanitatis. In accidentibus vero supple absolutis sunt duae videlicet a subiecto & a supposito, a primo ut ab hoc albo abstractur albedo, quae est ultima stando in fundamentis, secunda autem, scilicet a supposito utputa ab hac albedine abstractur quidditas albedinis. In accidentibus autem respectu sunt tres, prima a fundamento utputa ab isto homine qui est pater abstractur potentia generandi quae est fundamentum generationis, secunda a subiecto ut a potentia generandi abstractur pater, tertia a supposito ut ab isto patre abstractur paternitas quae est ultima in fundamentis. In secundis autem intentionibus a paternitate abstractur quidditas paternitatis. Et quia aliquis posset dicere, secundum istum modum declaratum dicatur quod etiam in substantialibus sunt tres abstractions. Quia ab isto homine, & ab illo abstractur homo in se ab homine humanitas, ab humanitate quidditas humanitatis. Dico, quod licet sint tres secundum numerum tam primae duae sunt una secundum genus. Quum enim omnes sint a supposito tantum in fundamentis quam in secundis intentionibus. Ideo reputantur ut una. Tria enim sunt genera abstractionum videlicet a fundamento, a subiecto, & a supposito & sic patet. De qua abstractione ultima intelligatur subiectum regulae. Aduerte ulterius, quod Sco. non intelligit de subiecto substantiali id est regula non habet veritatem stando in praedicamento substantiali patet quia subiectum istius deitas est pater est ultimum abstractum. Et tamen propositio non est primi modi: simi liter ista humanitas est animalitas non est primi modi immo falsa, ut declaratum fuit supra adducendo rationem funda-

*Natura, bene
ponderata.*

*Quos sint tres
abstractiones,
& duas.*

Tria sunt genera abstractionum.

fundamentalem falsitatis eius. Nec etiam habet veritatem vbi subiectum aliquid addit ultra praedicatum, ideo ista est falsa humanitas est animalitas & rationalitas, qd humanitas ultra animalitatem & rationalitatem addit tertiam entitatem, & quia aliquis posset dicere contra Auerois dicit istam esse veram, sortes nil aliud est nisi animalitas & rationalitas. ergo &c.

Cō. super. 7.

met. cō. 20.

Dico, quod verum est integratiue & constitutiue nō autem formaliter. Immo sic formaliter sumptus importat tertium constitutum ex partibus. Et ita dico de alia supradicta propositione. & hanc dicta quantum ad declarationem subiecti praedictæ regulæ.

Error aliquo
rum.

Nota Cō be-
ne.

*Deitas ē pa-
ser, non est
primus modus.*

Circa declarationem praedicati. Dico, quod Scot. quā do dicit & praedicatum non est aptum natum praedi cari nisi formaliter, non vult dicere formaliter, idest in recto vt exponunt aliqui. sed per formaliter intelligit de nominatiue, idest per modum denominantis sive adiacē tis, seu quasi accidentis in formantis, & hoc duplice videlicet essentialiter vel accidentaliter & in concreto. Notanter dicit formaliter quia per istam particulam soluitur ista instantia deitas est pater, in qua subiectum est ultimatum abstratum, & praedicatum nō est aptum natum praedicari nisi formaliter. Tamen propositio non est primi modi vt etiam dictum est supra.

Dico, quod praedicatum praedicatur identice & nō formaliter. Ideo non est in primo modo. Notanter etiam ad iunxi & in concreto. Quia per illam particulam soluntur istæ instantiæ, essentia est bonitas essentia est iustitia, & sic de alijs similibus. In quibus praedicata nō sunt apta nata praedicari nisi formaliter, & tamen propositiones nō sunt primi modi, quia praedicata sunt abstracta: & quia aliquis posset dicere, quomodo hoc erit possibile in diuinis, videlicet, quod ibi sit praedicatio per modum ad instantis. Quum ibi non sit aliquid accidens quod possit informare.

Dico, quod habet veritatem pro quanto talia vt puta bonitas iustitia clementia & sic de alijs similibus quanto est ex parte ipsorum sunt apta nata informare quamvis actualiter non informent. Non habent etiam veritatem ubi

ubi prædicatum est terminus priuatius , patet ista non est in primo modo, paternitas est cœcitas, nec habet veritatem in terminis secundarum intentionum, patet quia ista non est primi modi formalitas generis est formalitas speciei . vel quidditas humanitatis est quidditas animalitatis. Nec habet ueritatem in respectibus fundamentaliter sumptis , patet quia ista non est in primo modo veritas est bonitas . Veritas enim dicit respectum ad intellectum,& bonitas ad appetitum rationalem.Similiter iste, essentia diuina est bona, essentia diuina est uera , nō sunt primi modi , quia quum tales respectus non sint formales , nec actuales , non possunt denominatiuē prædicari, quum non sint distincti formaliter à suis subiectis, nec ēt habet ueritatem in terminis actuum intellectum conceruentibus vel uoluntatis : ob quam rem ista non erit primi modi essentia diuina est intellecta vel amata , quia denominatiuē non possunt prædicari.Regula Scotti sic intellecta ac limitata est solennis pulcherrima, & quasi infallibilis . Quum inquit auctor probando prædictam regulam,& ratio est, quia subiectum & prædicatum dicunt modos significandi oppositos, sibi inuicem incompossibilis. Nota, q̄ aliquæ propositiones sunt quæ non solum sunt verè ratione modi significandi . Sed etiam ratione essentiæ significatæ , ut istæ homo est animal homo est rationalis. Aliquæ uero ratione modi significandi tantum , vt homo est albus vel est niger. Aliquæ uero ratione essentiæ significatæ tantum, vt sunt propositiones in abstracto. Modo ad propositum regulq̄ vult dicere auctor quū subiectum significet in abstracto, & prædicatum in cōcreto. Tales propositiones non possunt esse verè ratione modi significandi . Ergo erunt verè ratione essentiæ significatæ tantum . Et si sic tales propositiones erunt in primo modo. Aduerte tamē q̄ ista regula non ualeat in diuinis: nec etiam in transcendentibus propter nimiam communitatem ipsorum transcendentium. Et licet in diuinis quando subiectum est ultimatum abstractum, & prædicatum nō est aptum natum prædicari nisi formaliter propositiones sint verè identice ; tamen tales non sunt primi modi . Et idem dico de propositionibus transcendentium, & auctor non

Essentia diuina est bona, nec est primi modi.

Essentia diuina est amata non est primi modi.

Quo istare regula non valeat in diuinis.

non intelligit hic de prædicatione identica impropria; sed de propria, quæ sit non solum in diuinis sed etiam in transcendentibus. In diuinis quando abstractum prædicatur, de abstracto, & ambo extrema actualiter sunt infinita ut in ista, essentia diuina est bonitas vel quando alterum extremorum est actualiter infinitum ut in ista essentia diuina est paternitas. In transcendentibus vero si quando utrumque extremum est transcendens, & ambo extrema sint permisiviè infinita ut dicendo entis est ueritas vel quando saltē alterum extremorum est permisiviè infinitū, ut in ista humanitas est entitas. Et in isto modo accipiendo propositionem identicam non solum distinguitur contra prædicationem denominatiuam formam. verum etiam quidditatiam.

Prima videlicet denominatiua formalis est illa in q̄ prædicatur forma accidentalis de subiecto ut in ista homo est albus.

Secunda uero est illa in qua forma substantialis prædicatur de formato ut in ista homo est rationalis. Nota quum inquit Auic. Equinitas est tantum equinitas, nec una nec plures nec vniuersalis, neque particularis &c.

Nil aliud vult dicere nisi, quod unitas nec pluralitas, vniuersalitas, neque particularitas: cum sint termini secundarum intentionum non sunt de quidditate ipsius equitatis, & licet ly tantum secundum Sco. excludat prædicta intentionalia in propositione Auic. cum sint extrinseca respectu equitatis non tamen intrinseca ut puta entitas rata, & per consequens illa est vera equinitas est entitas rata, & est propositio per se primi modi. Quum inquit auctor, quod nomina substantiua in diuinis dupliciter possunt prædicari videlicet quandoq; formaliter, supple proprie, & in primo modo dicendi per se ut deitas est deitas, quandoque per identitatem ut deitas est sapientia. Quum postea dicit, quod adiectiva eo, quod adiectiva sunt denominatiue prædicantur. Ista ratio non videtur esse sufficiens quia secundum Sco. pater in diuinis adiectiuè tentus prædicatur identice non autem denominatiue. In super si adiectiva prædicantur denominatiuè, eo, quia adiectiva sunt, hoc est merita formæ significata.

*Exponitur
dictum Aus-
cenne.*

*Sco. 3. di. I.
q.5.*

Sco. 5. di. I.

tæ. Modo quum verius formæ accidentales significetur per substantiua, quam per adiectiuia potius substantiua deberent formaliter praedicari quam adiectiuia, q; autem uerum sit, quod ueriori modo significantur per nomina substantiua quam per adiectiuia patet Nam natura albedinis ueriori modo importatur per istud nomen albedo, quam per istud nomen album. Ideo dico, q; adiectiuia formaliter solum prædicantur non eo, quia adiectiuia sunt. Sed quia non sunt apta nata aliter prædicari nisi denominatiue. Quum successiue inquit, & omnia verba. Si inteligit de uerbis substantiuis habet ueritatem in creaturis. Quia ista est prædicatio denominatiua homo est. In diuinis autem nō est sic, quia ista est per se secundum Sco. Deus est. Tamen dictum est supra super præsentem articulum quid tenendum. Si autem intelligit de verbis adiectiuis non videtur uerum, quia tunc ista esset falsa essentia diuina mouet intellectum, ut inquit Mauri. in margine: quum inquit auctor quasi penes secundum modum dicendi per se. supple tu, quia prædicantur per modum qualitatis qualificantis accidentaliter.

Sicut enim dicendo homo est risibilis: ly risibile qualificat accidentaliter.

Ita etiam dicendo homo est albus, homo generat. Bene verum est, quod non eodem modo, quia risibile qualificat necessario, prædicta autem prædicata qualificant contingenter. Ideo Auctor recte loquutus est dicendo quasi penes secundum modum dicendi per se. Quum postea dicit quasi inherentis supple tu, & hoc tamen in diuinis secundum Sco. In creaturis autem absolute per modum inherentis quia respectu earum sunt formæ accidentales cuiusmodi non est in diuinis, & sic patet quomodo regula Sco. est intelligenda. Quum loquitur de syllogismo exppositorio dico, q; syllogismus exppositorius est cuius medium est terminus discretus seu singularis, & uniuocè terminus, & est duplex uidelicet affirmatiua & negatiua, primus cuius qualibet pars est affirmatiua, secundus cuius una negatiua, & conclusio: ad bonitatem quorum requiriuntur tres conditiones. Quarum prima, quod medium & terminus singularis ob quam rem iste non est bonus, iste

*prædicatio
denominati
ua quod sit
in creaturis.*

*Sco. 8. dis. 1.
q. 3.*

*Regula Sco-
ti quos sit in-
telligenda.*

*Medicus
terminus
duplex est.
iste*

istae homo vel asinus est asinus, iste homo vel asinus est homo. Ergo homo est asinus, quia istae terminus asinus potest esse medium & non est terminus singularis.

Secunda, quod medium in altera praemissarum sit totale extreum, propter quod iste non est bonus, istius hominis oculus est dexter, istius hominis oculus est finis: ergo dextrum est sinistrum.

Tertia, quod ex praemissa affirmativa in qua ponitur terminus singularis sequatur una de omni, & ex praemissa negativa sequatur una de nullo defectu cuius iste non est bonus ista essentia diuina est pater: ista essentia diuina est alias, ergo filius est pater. Et quia inquit auctor sicut syllogismi expositorij, vult dicere, quod si aliqui arguerent contra Scoti regulam per syllogismum expositorium dicendo sic. Hic pater generat. Haec essentia est pater. Ergo essentia generat: subiectum est ultimate abstractum & praedicatum non est aptum natum praedicari nisi formaliter, & tamen conclusio est falsa, ergo & Sco. regula. Dicitur, qd non valet quia deficit, tertia conditio. Quum enim syllogismus secundum Arist. primo priori debeat regulari per dici de omni, vel per dici de nullo, sic quod praemisse reducantur ad uniuersalem affirmatiuam vel negatiuam. Modo si praemisse predicti syllogismi reducantur minor erit falsa, videlicet ista omne qd est haec essentia generat. Istam & aliam responsonem signat Mauritius in margine. Nota quod regulari per dici de omni solum conuenit syllogismis affirmatiuis, & regulari per dici de nullo negatiuis. Quid autem regulari per dici de omni sit.

**Quid sit regulari per
dicti de oī,
& de nullo.**

Dico, quod in tali syllogismo sit una propositio uniuersalis affirmativa sub qua liceat descendere tam sub subiecto quam sub de praedicato. Regulari uero per dici de nullo est, quod in tali syllogismo sit una propositio uniuersalis negativa, sub qua liceat descendere ut dictum est, scilicet tam sub subiecto quam sub praedicato, licet non eodem modo. Quia sub subiecto uniuersalis affirmativa licet descendere copulatiuē, sed praedicato autem si praedicatum est contingens descendit disiunctiuē. Et hoc dummodo non sibi addatur aliquid signum vel negatio

tio uel relatiuum , uel dictio modalis uel conditionalis , vel reduplicatiua , vel aliquod isto uerborum promis-
to, debeo, obligor, incipit, definit . Quia vnumquodque
prædictorum impedit descensum, sub subiecto autem ac
prædicato vniuersalis negatiue licet fieri descensus copu-
latiuus. Et hoc deducto quoconque impedimento haben-
te vim impediendi descensum.

Ad declarationem literæ reuertendo dico , quod au-
tor notanter dicit, filium esse de substantia patris, non at
ex substantia , quia ly ex tantum importat habitudinem
ad causam efficiētē. Ideo dicimus creatūram esse ex Deo,
non autem de Deo, quia ly de, denotat duo uidelicet o-
riginem & consubstantialitatem : ob quam rem dicendo
filium esse de substantia patris ly de importat consubstan-
tialitatem, qua non est nisi identitas numeralis essentiaz,
que in pluribus suppositis non reperitur in creatis, sed be-
ne in diuinis, & ly patris importat originationem, ex quo
sequitur, quod duæ conditiones requiruntur ad hoc q; a-
liqua sit prædicatio essentialis. Quarum prima, quod de-
notetur consubstantialitas. Secunda, quod denotetur o-
riginatio . Notanter etiam vocant hanc prædicationem
essentialiē tantum, quia supra dixit, quod prædicatio e-
rat quadruplex : tamen non dixit tantum in aliqua alia ,
sed solum in ultima : & licet ab Henrico, & Ocharto itæ
propositiones filius est essentia vel filius est essentia con-
cedantur, tamen secundum Sco. non debent concedi, q; a
in prædictis propositionibus sola consubstantialitas deno-
tatur. Et quia secunda conditio deficit , ideo non con-
cedendz. Ad Maurit. autem in margine dicentem , quod à
diuisis ad coniuncta raro argumentum valet, quid dicen-
dum . Dico , quod verum est quotiens non obseruantur
tres conditiones assignatae ab Aristlo. Quarum prima , q;
vnum prædicatum accidentale non sit in subiecto per al-
terum sed per se, id est merito sui & non merito alterius,
defectu p. imz partis non valet iste est albus & est mna-
chus, ergo non valet, & tamen valet ; iste est homo & est
albus, ergo homo albus, quia albedo merito sui est in ho-
mine. Secunda, quod talia prædicata non prædicentur per
accidens de tertio , nec etiam inter se, exemplum primi

F sortes

*Declaratio
literæ.**De, duæ no-
tæ.**Duae condi-
tiones requi-
runtur ut ali-
qua sit pra-
dicatio esse
essentia.**Sco. 5. dist. I
q. 2.**Arist. 2. per
Hser.*

fortes est cytharedos & bonus; ergo est cythareodus bonus non valet, quia ambo prædicata p̄dicanter per accidens de tertio, scilicet de sor. Si autem inferatur, ergo cythareodus est bonus dépto sor. non etiā valet, quia ambo prædicata p̄dicanter de seiuicem per accidens eo q̄ vnum non se habet ut determinatiuum & aliud ut determinans: & tamen valet Franci. est animal & Franc. est bipes, ergo Fran. est animal bipes, quia non sic p̄dicanter. Tertia conditio, quod vnum prædicatorum non includatur in alio, siue una pars prædicati in alia defectu cuius nō valet pla. est homo, & pla. est bipes: ergo pla. est homo bipes, quia bipes includitur in hominē sicut differentia in sua specie, similiter non valet Petrus est homo Petrus est animal, ergo Petrus est homo animal, quia animal includitur in hominē, & hęc dixi iuxta mentem Aristoteli. Secundum autem Sco. valet arguendo à diuisis ad cōiuncta quando prædicata comparantur ad iuniciem: si autem comparentur ad copulam consequentia non valet ut patet in exemplo de homine & animali. Et aduerte, q̄ hic diuisa accipiuntur positiuē, idest inter quę aliq̄d mediat, non autem negatiuē. Coniuncta verò econuersio, si licet inter quę nihil mediat. Sed quomodo valeat à coniunctis ad diuisa restat dicere. Et dico, quod tribus conditionibus seruatis: quarum prima, q̄ non sit repugnantia in adiecto, scilicet, q̄ determinatio nō sit priuatiua illius significati cui adiungitur ut sunt iste determinationes, mortuus: pictus: opinatus: ob quam rem non valet Mautius est homo mortuus, ergo est homo, & mortuus.

Secunda, quod determinatio non sit ampliatiua propter quod non valet Antichristus est homo generandus: ergo Antichristus est homo, & generandus.

Tertia, quod non æquiuocetur de determinatione, ideo nō valet: iste canis est patet tuus, ergo pater & tuus quia aliter tuus accipitur in antecedente & aliter in consequente. In antecedente denotat hunc canem esse genitum ab alio caue, in consequente autem dicit hunc canem esse possedium ab homine, quum inquit Auctor in textu, tamen videtur probabilius dicendum, quod non: supple sit vera ista filius est essentia: communiter responderetur, quod

Sco. I. per
Hser. 49.

Quo valeat
arguendo à
coniunctis ad
diuisa.

quod propositio Augu. habet veritatem si fiat distributio extra terminum licet. Omne quod est essentia generat: pater est essentia, ergo pater generat, ergo filius est essentia patris; tamen si fiat argumentum ut format Maur. in margine non sic faciliter soluetur: immo ipsi credentes soluere non soluunt: etiam si arguatur extra terminum: quia ista proposicio est falsa, omne quod essentia generat: sicut ista essentia generat; & sic patet, quid autem sit distributio extra terminum, & in termino, licet declaretur a Matri. in margine circa finem istius artic. tamen quia facit in proposito declaratio: vt ipse declarat. Et dico, quod in termino est quando terminus distributus in prima propositione replicatur. In secunda reputa dicendo sic omnis homo currit, ergo iste homo currit: vel quod est subiectum primae sit etiam subiectum secundae. Extra terminum autem quando quod est subiectum primae non est subiectum secundae, ut omne animal est substantia, ergo leo est substantia. Fit etiam distributio in numero, vide licet quando subiectum primae propositionis distribuitur pro pluribus. Et in secunda confirmatur cum pronominis demonstrativo pluralis numeri, ut omnes homines naturaliter scire desiderant, ergo isti homines naturaliter scire desiderant. Fit etiam extra numerum, vide licet quod subiectum primae confirmatur in secunda cum pronominis demonstrativo singularis numeri, ut omnes homines currunt, ergo iste homo currit.

Ad propositum modo quum essentia diuina sit terminus discretus, non capax distributionis: ideo maior est falsa, quia essentia diuina est una, & de se haec:

Sed contra hanc responsonem arguitur sic, nulla essentia distinguitur formaliter ab essentia, paternitas est essentia: ergo paternitas non distinguitur formaliter, hoc regulatur per dici de nullo, & si distributio extra terminum, quia dato, quod essentia diuina non sit capax distributionis. Bene tamen essentia in communi.

Ad hoc dico, quod non valot quia equiuocatur de essentia.

In prima enim accipitur essentia in communi, quae est quoddam equiuocum ad essentiam incretam & creatam.

F 2 In

*Quo valeat
auctoritas
Augustini.*

*Declaratio
marginis.*

*Solutio mar
gitis.*

In secunda autem propositione accipitur pro diuina tantum , & sic patet instantia & solutio quam tangit Mauri. in margine .

Ad propositum modo literæ quum essentia secundum Augu. ad nil referatur sequitur, q̄ illa propositio si s̄iū est essentia non est vera: & quia inquit Mauri. in margine, quod lector poterit tangere multa de natura relatiuorum recurrendo ad grammaticam speculatiuam.

Dico, quod non est ad propositum : quia ibi Sco. loquitur de relatiuis grammaticalibus, hic autem de logicalibus .

Aduerte quum loquitur Anctor de vnitate: quia non intelligitur hic de vnitate logicali , quæ fundatur super unum logicum , de quo Aristote. facit mentionem in s. metaphysic. sed de vnitate reali quæ fundatur super vnum reale sive super unitatem realem de qua Aristote. s. metaphysic. tex. 7. vnitas ordinis est illa quæ fundatur super vunionem plurium partium concurrentium ad constitutionem tertij , utputa super vunionem partium domus : quæ vnitas differt ab unitate aggregationis , quia partes domus ultra aggregationem importat ordinem , quem non important partes cumuli , quia in eo licet una pars sit superior vel inferior , tamen illa quæ est in inferiori parte situata , non ita est de necessitate ibi quia etiam possit in parte superiori situari . Non est autem sic de partibus domus quia fundamentum , ita collocatur in parte inferiori , q̄ non potest poni in superiori .

Tertia vnitas est quæ fundatur super vunionem accidentis cum substantia : quæ vnitas ultra aggregationem importat informationem accidentalem propter quam differt à prædictis vnitatibus.

Quarta est illa quæ fundatur super unionem formæ substancialis cum materia propter , quam informationem differt à prædictis.

Quinta unitas est illa quæ fundatur super identitatem relationis & fundamenti ad constitutionem relationi vel correlatiui . Nam potentia generandi & paternitas uniuntur, immo identificantur ad constitutionem patris propter quam identitatem distinguitur à prædictis.

Circa

Circa primato conclusionem huius articuli aduerten^{tur} Idēitas formalis accipitur duobus modis: uidelicet large & strictè.

Prima est illa quæ reperitur inter entia in eadē quiditate conuenientia: & sic for. & pla. sunt eadem formaliter, quia conueniunt in humanitate, & similiter homo & asinus prout conueniunt in animalitate: & diffinitio & diffinitum prout conueniunt in entitate. De ista non intelligitur conclusio: quia talis non est opposita distinctioni formalis.

Secunda est illa quæ reperitur inter ea quæ sic se habent, quod unum includitur in alio: & de eo praedicitur, in primo modo dicendi per se, & de ista hic intelligitur, quia talis opponitur praesenti distinctioni.

Sed aduerte, quod ista identitas, de qua intelligitur hic: est duplex, uidelicet mutua & adæquata, alia non mutua & inadæquata.

Prima est illa quæ cedit inter entia, quæ adimicem formaliter se identificantur secundum propriam identitatem formalem vnicuique eorum inexistentem.

Et de isto modo diffinitum & diffinitio sunt eadem formaliter, quia sicut diffinitio est eadem diffinito, ut puta animal rationale ipsi homini, secundum propriam identitatem inexistentem ipsi diffinitioni: & homo est idem formaliter ipsi animali rationali secundum propriam identitatem inexistentem ipsi homini.

Secunda est, quæ cedit inter duo entia, quorum unum est ens in actu: aliud nero in potentia.

Et isto modo superiorius & inferius sunt eadem formaliter identitate non mutua.

Dico non mutua ad istum sensum quia non uniformis est, quia inferius est ita idem superiori, quod includit ipsum, superiorius vero est ita idem inferiori, quod ipsum inferius non includit, & sic talis identitas non est mutua ad sensum datum, & si quis dicat, imo est mutua: quia identitas est relatio primi modi, ergo mutua, ergo qua identitate homo est idem animali, eadem erit animal ipsi homini.

Quæ superius & inferius sunt eadem formaliter identitate non mutua.

F 3 Dico,

Dico, quod sequitur, quia in antecedente est identitas fundamentaliter, in consequente vero terminatio, & isto modo stat litera Sco. vt iacet in secunda distinctio. Nec oportet intelligere passuum pro activo si recte attendatur circa distinctionem identitatis formalis, ibi assignatam à Doctore, propter quam non intendit dicere, quod superius non sit idem formaliter suo inferiori, sed ibi vult inferre, quod essentia diuina, & incommunicabilitas non sunt eadem formaliter: quia essentia diuina non est quoddam superius ad incommunicabilitatem, nec econuerso. Et probat per hoc, quia unum non includit aliud. Sequitur, quod praedicta non sunt eadem formaliter aliquo modo.

Op. Sc. vera Ex quo sequitur de mente Sco. quod ubi duo ita se habent, quod unum includit aliud in primo modo dicendi per se; quod unum est idem formaliter alteri, & econverso, & per consequens, sequitur de mente Doctoris, quod non solum inferior est idem formaliter suo superiori, sed etiam econverso, licet non uniformiter, vt declaratum est supra, & quod mens eius, talis sit, patet quia in prima questio. quolib. arti. primo, parte secunda, ratione secunda, expresse dicit, quod constitutus est idem formaliter suo constituto, sequitur aliud de mente Scoti. quod identitas formalis est solum respectu eorum, quae ingrediuntur in propositionibus primi modi dicendi per se. Et quando Maurit. in margine allegat Sco. in primo libr. reportatorum, ubi expresse inquit Sco. quod superius non est idem formaliter suo inferiori.

**Scot. 1. q. quo.
et 8. ds. 1. q. 3**

**Scot. i repor.
ds. 33. q. 2**

Dico, quod non intendit dicere Doctor, quod superius nullo modo sit idem formaliter inferiori absolute, sed vult inferre, quod non est ita idem formaliter, quod superius includat inferioris. Nec ista identitas est rationis, vt aliqui dicunt, quia identitas rationis est respectu unius & eiusdem obiecti ad se, non autem ad aliud cuiusmodi non est praesens identitas, nec est identitas ex natura rei, vt videtur innuere Mauri. quia in identitate ex natura rei excluditur inclusio unius cum altero, hic autem includitur: insuper identitas ex natura rei est mutua.

tua. **Ista autem aliquando quidem sic , quandoque vero non, nec est realis præcise, ut videtur quibusdam.** Sed bene est realis formalis: Et accipitur hic identitas formalis accipiendo formalitatem strictissimè , videlicet tertio modo sumpta iuxta declarationem Auctoris , in secundo atticū. principali . Non autem accipiendo formalitatem, primo nec secundo modo. Et licet Auctor optimè declareret primam conclusionem . Tamen etiam aliter posset declarari: videlicet sic illa sunt eadem formaliter , quæ non possunt separatim concipi , id est quorum formalitas vnius includitur in formalitate alterius , & quia aliquis posset dicere hoc est contra superius determinatum : quia stante hoc superius non erit idem formaliter suo inferiori , quum superius possit concipi sine inferiori , & sic non erit idem inferiori.

Dico, quod hoc non sufficit , ut vnum distinguatur ab alio eo , quod vnum possit concipi sine alio: sed oportet , quod ambo separatim possint concipi . Modo licet superius possit concipi sine inferiori , non tamen econuerso , & per consequens non sequitur , quod distinguatur , sed sunt eadem formaliter: eo modo quo declaratum est supra . Et licet Mauritius in margine , & Auctor in textu videantur tenere oppositum . Tamen saluo semper meliori iudicio non est tenendum , quia est contra intentionem Docto. ut patuit supra: Et quia Mauri. inquit. Considera an prædictæ vnitates , seu identitates coincidentur.

Dico , quod licet quinta & sexta videantur coincidere : non tamen est verum , quia in quinta duo identificantur ad constitutionem tertij , cuiusmodi non fit in sexta . Et quum inquit Auctor in primo corollario , quod omnia prædicata quidditatua , non sunt eadem formaliter suis constitutis.

Dico, quod verum est intelligendo , quod non sunt ita formaliter eadem , quod constituentia includant constituta . Et quum inquit in secundo corollario , q̄ p̄dica-
menta distinguuntur formaliter : supple tu , immo plus quam formaliter , quia realiter distinguuntur . Et hæc quantum ad primam conclusionem .

*Formalitas
maliss. mo-
dis sumvitur.*

*Quo superi-
posse cōcipi
sine inferio-
ri.*

*Quo p̄dica-
menta dis-
tinguuntur.*

*Palmaris pri-
mo, ac secun-
di cor.*

Circa secundam dico, quod distinctio formalis sumitur ab eadem formalitate aqua etiam accipitur hæc identitas prædicta, ut declarauit in principio prædictæ conclusionis, quæ distinctio quæcum sit realis, videtur, quod in diuinis non sit reperibilis, quia ibi est tantum rationis distinctio, & per consequens primum, & secundum corollarium falsum.

*Effentia est
formaliter
infinita.*

Dico, quod non est realis, simpliciter propriè, & præcè, quia cedit inter duo entia positiva, quorum unumquodque existit propria existentia, quæ non reperitur inter essentiam, & relationes, sed est realis formalis, quæ est reperibilis inter essentiam, & relationes. Quum essentia sit formaliter infinita, paternitas autem & filiatio, & spiratio non sunt formaliter infinitæ. Ideo primum corollariu[m] remanet uerum.

*Sco. 2. et 26.
dispt. I.*

Circa secundum corollarium. Dico, quod intellectus & voluntas nullo modo possunt dici attributa, quia quum secundum Scot. & Aristote. intellectio, & uolitio sunt de essentia Dei. A fortiori intellectus & voluntas, & per consequens nullo modo attributa. Bonitas autem, si pienza ac iustitia bene sunt attributa. Quum inquit, quod formalitas dicitur à forma falsum est: immo forma à formalitate. Quum postea dicit, sed in diuinis non sunt plures formæ, falsum est etiam accipiendo formam, in qua acceptione assignata in principio istius capituli. Quod deinde dicit, supponit enim & falsum dicit: Immo in principio huius articuli, concessit formalitatem dici a formalium successu dicit, quod argumentum non valet, immo supple tu, valet accipiendo formam in quinta acceptione, videlicet pro realitate.

Pnde dicatur formalitas.

Quum vterius dicit, quod argumentum concludit conclusionem hæreticam, dico, quod verum esset accipiendo essentiale, quod dicitur ab essentia, a qua ens diuinum dicitur, accipiendo autem essentiam, ut est quoddam abstractum ab essentiali, quod formaliter non est ens diuinum, non concludit conclusionem hæreticam, quia ut sic sicut sunt plura essentialia, ita plures essentiaz, & sic potest concludi. Modo ad multiplicationem posterioris in diuinis, non sequitur multiplicatio prioris. Sed benè

*Ad multipli-
cationem*

bene econuersò valeret si essent plures essentiaz, & plura *posterioria* ,
essentialia similiter, & hoc voluit innuere Auctor, quan- *nō sequitur*
do dixit à purificatione, &c. *multispli-*
sio priora.

Quum vltimate dicit isti propositioni , addo alia, vi-
delicet præcedentem, & arguatur sic

Quandocunque sunt aliqua duo , quæ sic se habent ,
quod vnum est absolute formaliter & quidditatib , &
reliquum non, illa dicunt distinctas formalitates, sed es-
sentia est formaliter absolute, & quidditatib , paterni-
tas autem non, ergo &c.

Deinde cum dicit , quod genus & differentia distin-
guuntur plusquam genere.

Dico, quod verum dicit: quia non conueniunt in ali-
quo quidditatib : & quum infert igitur &c. supple tu ,
igitur quum essentia non participet paternitatem , nec
econuersò non distinguuntur realiter sed formaliter, &
per consequens dicunt distinctas formalitates . Modo
arguo sic. In diuinis sunt plures formalitates, ergo plu-
res formæ. Plures formæ, ergo plura formalia , plura
formalia , ergo plura essentialia , videlicet bonitas , sa-
pientia , iustitia , & sic de alijs quæ respectu notionis
dicuntur essentialia hoc est intimiora . Plura es-
sentialia ergo plures essentiaz , non quidem sumptæ ab
ente diuino , sed vt iam declaratum est.

Modo de primo ad vltimum, bene sequitur in diuinis
sunt plures formalitates . Ergo plures essentiaz , & sic
patet resolutio Auctoris . Quum postea dicit, quod in
definitione esset nugatio , vult dicere da tu oppositum ,
videlicet , quod genus , & differentia non distinguan-
tur plusquam genere. Ergo in aliquo quidditatib con-
ueniunt , & si sic volo , quod illud sit substantia in quo
conueniunt . Difiiniatur vt puta homo , dicendo homo
est animal rationale, in illa definitione esset nugatio , vt
patet, quia sensus esset homo est substantia substantia.

Similiter si ponantur rationes pro nominibus , vt in-
quit Sco. Quia sensus est , homo est ens per se homo est
ens per se , & sic patet expressa nugatio . Quid autem sit
regulari per dici de omni , & de nullo , & quid sit distri-
butio in termino , & extra in numero , & extra nume-
rum,

*Resolutio
Auctoris.*

*Sco. 15. q. 2.
nivensalib.*

Effentia diuina est una et non declaro quia iam supra in isto articulo declarata fuit.

Sebac.

Ad propositum modo, quum essentia divina sit terminus discretus non est capax distributionis, ideo maior est falsa, quia essentia divina est una & de se haec ut iam dictum est. Sed contra hanc responzionem arguo sic. Nulla essentia distinguitur formaliter ab essentia, paternitas est essentia, ergo paternitatis ratio distinguitur formaliter ab essentia. Tunc regulatur per dici de nullo. Et sit distributione extra terminum. Quia dato, quod essentia divina non sit capax distributionis. Bene tamen essentia in communione, ergo responsio predicta nulla est.

Ad hoc posset dici, quod non valet quia committitur fallacia equiuocationis, quia in prima accipitur essentia sua maxima communitate, quae est quoddam equiuocum ad essentiam increatam & creatam. In minori autem proportione essentia divina tantum.

modo circa solutionem prius difficultatis videlicet de essentia & attributis.

*Quo in diuinitate
essentia una
est infinitas.*

*Sco. 4. d. 13.
q. I.*

Nota, quod in diuinitate fundamentaliter & radicaliter est tantum una infinitas, formaliter autem tot sunt quot attributa. Et quemadmodum attributa sunt alterius & alterius rationis. Ita & infinitates ea consequentes ut inquit Sto. Et quum talia sint finita secundum numerum, ita & infinitates: & quando identificantur cum ipsa essentia, ipsi essentiae non sit aliqua additio intensiæ & in primo signo naturæ, in quo essentia est essentia virtualiter continens omnes perfectiones: sed dices in tali signo non habet eas actualiter: sed virtualiter per te. Modo arguo sic: melius est habere actualiter quam virtualiter, patet nam perfectius est, quod intellectus actualiter intelligat, quam virtualiter.

Sed talibus perfectionibus identificantis cum essentia, ipsa habet eas actu, quas in tali signo non habebat, ergo in predicto signo non fuit perfectissima.

Dico, quod verum esset si in tali signo sibi non repugnaret habere.

Sed quia in predicto signo sibi repugnat. Ideo melius est, qd habeat illas virtualiter quam actualiter ut melius esset,

est, quod Sol sic virtualiter rana quam actualiter, quia sibi repugnat.

Circa quartum articulū non immerito auctor in principio huius incipit loqui de prioritate & posterioritate, quia est loquutus de identitate & distinctione reali quæ fundatur super existentiam rerum: & quum prædicta idætas ac distinctio maximè reperiatur inter prius & posterius, Ideo præmittit distinctionem de prioritate, cuius in primo gradu est Deus, qui est mensura extra genus secundum Arist. & com.

Mensurat enim omnes res creatas pro quanto creaturæ imitantur eius perfectionem per accessum & recessum secundum varios gradus videlicet secundum magis & minus eis competentes.

Nam mensura est relatio, quæ secundum Arist. 5. met. cap. de relatione pertinet ad tertium modum relationis.

Vnde aliquid mensurari est intellectum de eius quantitate determinata per aliud certificari. Ita, quod mensurari importat respectum ad intellectum cui sit certitudo & ad rem mensuratam per quam sit certitudo, & per consequens duplēm relationem.

Prima, scilicet per comparationem ad intellectum est realis, sicut scientia ad scibile.

Secunda autem scilicet, per comparationem intellectus ad rem mensuratam est realis, & prima est per se, secunda est relatio per accidēs. Et hoc quantum est ex parte dependentiæ causati ad causam, quæ dependentiæ est ratione extremonum. Et non tantum per actum intellectus, comparantis hoc ad illud ut inquit Seo. 13. q. quol. Et sicut aliud est mensurari actualiter & aliud aptitudinaliter, ita alia & alia relatio. Mensurari actualiter est actualiter dependere incognosci, mensurabile autem dicit aptitudinem tantum. Mensuratum ergo est bonitas participata à creaturis. Et quum non æqualiter sit participata sed ut iam dixi secundum magis & minus. ideo quod plus accedunt ad Deum ac imitantur, ab illis magis participatur. Qui vero magis recedunt, & minus imitantur ipsum Deum sibi participant. Et notanter dixi imitantur

*Melius sit
babere actu
aliter quæ
virtualiter.*

*10. met. com
tex. 7.*

*5. met. c. de
relatio.*

Se. 13. q. quol.

tur & non dixi sunt similes Deo. Quia imitatio dicit deo videlicet conuenientiam imitantis & imitati in aliquo tertio, utputa in bonitate, & cognitionem imitati per il luc tertium. Quia creatura rationalis deuenit in cognitionem Dei per confederationem bonitatis ipsius creaturae: similitudo autem tantum unum dicit videlicet conuenientiam in aliquo tertio: verbi gratia duo oua conueniunt in albedine. Tamen unum non cognoscit aliud propter talem conuenientiam sive per similitudinem, sed bene creatura cognoscit Deum per imitationis similitudinem.

Prædictam variam Dei bonitatis participationem voluit innuere Augustinus: quando dixit.

Augu. 83. q. 96. An. 10. met. cons. 3. *Alia ratione conditus est homo & alia conditus est equus. Si modo volumus loqui de mensura intrinseca de qua Aristotel. decimo, metaphysic. tex. secundo.*

Dico, quod in genere substantiarum mensura erit locifer. In prædicamento quantitatis erit unitas in abstracto, vel unum in concreto.

In genere colorum erit albedo, & breuiter in alijs est huiusmodi.

In secundo gradu prioritas erit prioritas generantis. De qua Arist. in post prædicamentis. Et etiam in 5. metaphysic. & 9. eiusdem tex. decimoquinto. Quod Aristotel. dictum habet veritatem ut declarat Scot. super locis præallegatis. & decimatertia. q. quo. stando in eodem genere sive prædicamento quia natura procedit de imperfecto ad perfectum.

Respectu autem diuersorum prædicamentorum non est verum, ut patet de substantia & accidente. Et hoc tangitur ab auctore formalitatum quando inquit saltem si prius intrinsecè concurrit ad esse posterioris. Dictum etiam Arist. patitur instantiam stando in eodem genere ut patet de intellectu & voluntate, & de intellectione ac volitione, ut declarat Scot. nec valet in diuinis. Quia filius non est perfectior patre. Alia est prioritas naturæ de qua Arist. & sic illud est prius alio natura quod est prius alio vel saltem sibi non repugnat. Et sic partes substantiarum

In post præd.

C. i. 5. met.

Sc. 13. q. qu.

Scot. 49. dis.

4. q. 4.

5. met. cons.

16.

Ies sunt priores natura ipso toto. Et sic illud isto modo dicitur prius à quo non conuertitur substituti consequentia, vel illud sic dicitur prius quod natura & tempo re præcedit aliud. Et sic substantia respectu accidentium dicitur prior, ut inquit Arist. Et similiter vnum est prius natura duobus ut inquit Arist. in post prædicamentis cap. de priori. Et aduerte, quod vbi Arist. dicit substantiam præcedere quocunque accidens natura ac tempore. Dicunt aliqui, quod Arist. ibi intelligit tantum de accidentibus copulatis. Sed hoc non potest stare, quia ibi Arist. intendit ostendere ordinem vniuersalem substantiarum ad accidentia: quod non faceret si excluderentur alia accidentia. ut inquit Scot. 32. q. 7. uniuersalium soluendo.

4. argumentum, substantia ergo præcedit quocunque accidens simpliciter natura ac tempore, tamen illa particula, natura, non est in textu arabico in tex. autem græco bene est. Et quum Aristote. ibi probet omnes alias particulas istam etiam probasset, sed non probat, ergo signum est, quod non est de mente eius, ego autem saluo semper meliori iudicio dicere, quod Aristote. & comment. ibi intellexerunt de substantia composita & de accidente separabili, & de substantia simplici ut puta de materia prima & de accidente inseparabili. Non autem de substantia composita & accidente inseparabili, quia talis substantia non præcedit tale accidens, sed substantia simplex ut puta materia prima bene præcedit. Ideo Anto. Andr. inquit sed præceditur a materia substantiarum compositarum licet hoc non teneat ibi.

Breuiiter dico, quod auctoritas Aristotel. ibi est uera per se, videlicet considerando substantiam ut substatiæ. Quia substatiæ ex sui ratione non repugnat tempore & natura præcedere quocunque accidens, ut inquit Scot. Quia substatiæ non dependet ab aliquo accidente secundum se.

Est autem falsa per accidens, id est ratione accidentis consequentis talem substantiam. Et quia aliquis posset dicere impossibile est quod talis propositio sit uera per se, & falsa per accidens inquit Sco. Hoc nō est incouueniens quod aliter nō posset saluari contradictione in dictis Ari. q. dicit, quod omni

Arist. 7. me
sa consev. 4.

Sc. 32. q. 7.
uniuersalium.

Ant. Andr.
super 7. me-
taph. 92.

Sc. 33. q. 4.
uniuersalium.

Arist. 6. ph.
consev. 15.

omni motu contingit accipere motum velociorem, & in octauo eiusdem tex. septuagesimo octauo, & circiter inquit, quod omnis motus est determinate velocitatis, & tarditatis.

Solutur autem contradicatio, quia prima est vera per se, videlicet considerando motum secundum se, & secundum eius generalem communitatem: secunda propositio per accidens est uera, idest ratione illius, cui applicatur motus, vel ratione mouentis. Est autem falsa per se, idest considerando motum, ut motus est: & conformis huic responsioni est Comment. in locis supradictis.

*Prius natura
ra quid sit.*

Ad propositum literæ redeundo, quam inquit Author propter identitatem realem, vult dicere, quod prius natura dicitur esse illud, quod est in aliquo instanti naturæ in quo non est posterius ob quam causas ipsi priori non repugnat esse sine posteriori, dummodo inter prius, & posterior non sit identitas realis, quando sic est unum non potest esse sine alio, ut pater de homine & eius passione. Similiter priori repugnat esse sine posteriori propter aliquid extrinsecum prius prioris, ut patri repugnat esse sine filio formaliter

*Opi. Frā. nō
est tenenda*

quendo propter paternitatem. Et quum opinio Franci sit contra intentionem Aristote. non est tenenda. Postea quum inquit, quod alia est prioritas naturæ, quæ est internaturam, suppletu inter materiam ab una parte, & compositum ab alia. Et etiam inter naturam & naturam, videlicet inter materiam & formam: Et etiam inter materiam & priuationem: & ista est cum in perfectione, & dicitur negatiua, seu priuationa respectu alterius extremi. Aliæ sunt positivæ, & cum perfectione. Prioritas quæ est inter naturam & naturam, non est in diuinis, sed bene quæ est inter essentianis, & perfectiones naturales.

Ideo si quis dicat, ubi non est alietas naturæ, ibi non potest esse prioritas naturæ. Sed in diuinis non est alietas naturæ, ergo &c.

Dico, quod maior est uera, ut prioritas importat progressum de nouo esse ad cibis: Ut autem dicit presuppositionem

tionem huius ab hoc quæ potest esse respectu eiusdem naturæ, sine aliqua imperfectione.

Dico, quod maior est falsa, & sic patet. Quid autem sit æternitas declarat Boetius dicit quod est simplex, ac perfecta vita interminabilis possitio.

Breuiiter secundum Scot. est modus intrinsecus existentie Dei, sicut infinitas est modus intrinsecus diuinæ essentie: vel melius æternitas, est quædam quantitas virtutis, qua Deus existit, cuique temporis, ac cuilibet parti ipsius temporis.

Quando autem Auctor loquitur de secunda mensura, & dicit: Et aliarum rerum permanentium, suppletu, ut sunt corpora, quæ non sunt in fluxu, sed eis correspondet totum suum esse simul: Et non pars post mortem: ubi simultas permanentia correspondet toti esse simul eorum mensura dicitur ævum.

De tertia mensura loquitur Aristotel. iuxta triplicem mensuram deberet correspondere triplex prioritas, scilicet æternitatis, æuternitatis, & temporalitatis, sed æternitati nulla prioritas correspondet, quia in diuinis nihil est prius æternitate alio.

Aeuternitati autem bene correspondet prioritas: ita quod illa res permanens cuius esse præcedit esse alterius est prior prioritate æuternitatis. Idem dico de mensuratis tempore.

Quum loquitur Auctor de prioritate originis, & dicit nihil seipsum gignit est auctoritas Aristotele. & est vera, quia si oppositum esset verum, sequeretur quod idem præhaberet naturam, antequam esset, quod est impossibile: & ista prioritas nil aliud est, nisi ordo, qui solum est inter illa, quorum unum est ens a se, aliud vera non a se. Et hoc in diuinis. Ideo notanter inquit Auctor allegando Sco. Et a quo alius. Et per istam particulam a quo alius: constituitur ordo originis integre, quia si per impossibile esset una tantum persona in diuinis, ut posuerunt aliqui philosophi, talis esset à se, & propter hoc non daretur ordo originis: sed una persona esse à se, & ab ea alia insurgit prædicta prioritas quæ est inter personas diuinas.

Boe. in 5. de consola.

Sco q. q. qn libe.

4 phys. sex.

10.

2. de anima

tex. 47.

Et

Et etiam inter Spiritum Sanctum ab una parte, & patrem & filium ab alia. Et hoc comparando Spiritum Sanctum ad alias personas ut originantes: hoc dixi quia comparando Spiritum Sanctum ad Filium in quantum per intellectum producitur & Spiritus Sanctus per voluntatem, ibi non est ordo originis sed naturae, similiter etiam comparando praedicta adinuicem, videlicet intellectum & voluntatem, & etiam actus ipsarum.

Similiter inter origines, scilicet inter generationem & spirationem: quia qualis est ordo inter alias potentias, talis est etiam inter eorum operationes, & etiam inter originata per tales operationes: quando dicitur, q[uod] pater est beatus antequam generet, talis prioritas non est originis, sed naturae.

Se. 1. q. qual. Et debet fit intelligi, quod pater prius natura intellectu intellectione beatificata essentiam suam quae est objectum perfectissime beatificans antequam generet filium: quia essentialia precedunt notionalia secundus Sto. In primo autem signo originis est pater, in secundo filius, in tertio Spiritus Sanctus, & sunt signa a quibus non autem in quibus, licet aliqui imaginentur, quod sunt signa in quibus & male. Sed signa in quibus cadunt in duas naturas utputa inter intellectum & voluntatem. Quum inquit Auctor, quod prius & posterius origine à quando accipitur pro priori & posteriori natura: sup. & male quia ut declarauit distinguuntur. quum postea addit, secundo notan. est quod realitas &c.

Vnde dicatur reale.

Non vult sic stare sed sic, reale dicitur à realitate, reales autem a re, nam concretum capit denominationem ab abstracto non autem t[er]cione secundum Arist. nisi velimus imitari ignorantiam quorundam grammaticorum, qui dicunt iustus iusti addita tia sit iustitia. Quod modis accipiatur res declaratum est supra declarando entis divisiones. à re existentiae vel subsistentiae sumitur praesens distinctio: prout est species distincta contra alias distinctiones, res essentiae nil aliud est nisi quidditas per speciem intellecta ut abstrahit ab omni existentia ac subsistentia. Res autem existentiaz est aptitudo ad existere: quam habent omnes res cuiuscunque praedicamenti de-

tis

tis individuis de praedicamento substantiarum. Dato, enim Quid sit res quod tales res actualiter non existant, tamen pro quanto eiis non repugnat existere dicuntur res existentiae. Res vero substantiarum dicuntur sola individua de praedicatione substantia, quia talia sunt incommunicabilia, ut quo, & ut quod.

Primo modo videlicet, ut quo quia non sunt formae accidentales.

Secundo modo scilicet, ut quod, quia non habent inferiora, de quibus praedicari possint. Individua autem praedicamenti accidentium licet non sint incommunicabilia ut quo, bene tamen ut quod. Genera vero & species praedicamenti accidentium sunt communicabilia utroque modo. Genera autem & species praedicamenti substantiarum sunt communicabilia ut quod tantum. Et haec habentur ab Aristotele. sub alijs verbis, in prima divisione ante praedicamentorum. Quid autem sit realitas fuit declaratum super secundum articulo. Modo ad propostum istud triplex esse sic se habet, quod ubi reperitur tertium, & secundum, inuenitur & primum. Non autem econuerso, ut patet practicanti ac diligenter consideranti.

in se prad.

Circa veritatem primae conclusionis requiruntur quinque conditiones, quarum prima, quod inseparabilitas non prouenit a causa extrinseca, propter quam excluditur instantia, quam adducunt aduersarij de subiecto & propria passione.

I. phys. 39.

Et sic est auctoritas Aristoteles. ubi inquit intellectus querens separationem passionis a subiecto querit impossibilia, propter eandem particulam tollitur instantia de patre, & filio in diuinis. Non enim sequitur filius non potest esse sine patre, ergo pater & filius sunt idem realiter. inseparabilitas prouenit ab eadem essentia, oportet etiam quod non proueniat ab extrinseco. Patet de celo & eius motu: unde non valet celum non potest esse sine motu, ergo celum & motus sunt eadem realiter: inseparabilitas causatur ab intelligentia continuo mouente: unde Aristoteles. meta. tex. 17. Inquit celum quiescere.

Natura, est bene.

G non

non est timendum. Et hoc verum est naturaliter loquendo.

Secunda, quod non sint relativa in diuinis, patuit, in creaturis etiam patet. Nam filius pro formaliter non potest esse sine patre. & tamen non sunt idem realiter.

Tertia, quod non sint relationes fundatae in diversis subjectis, propter quod non valent istae duas similitudines utputa similitudo fundata in isto albo & in illo, ita se habent, quod una non potest esse sine alia, ergo sunt eadem realiter.

Quarta, quod unum non praexigat aliud. Iccirco non sequitur, totum non potest esse sine partibus, ergo totum & partes sunt eadem realiter. Et hoc loquendo de toto essentiali & per se, quemadmodum Petrus qui in quantum homo constat ex anima, & corpore physice loquendo. Et non solum totum realiter distinguitur a partibus, immo potius partes realiter distinguuntur ab ipso toto, quia saltem per diuinam potentiam partes possunt esse sine toto. Est enim distinctio mutua. Et hoc intelligendo de toto essentiali & per se, ut dictum est, & cathegorematico, & non de toto per accidens, ut homo albus quia non sic distinguitur. Nec de toto integrali homogeneo, quia est idem realiter cum partibus. Et non solum totum esse entiale, sic distinguitur, sed etiam totum integrale heterogeneum. Si autem sic non distingueretur. Tunc homo inquit. Scio. nil aliud esset nisi unum aggregatione quemadmodum est cumulus lapidum, quod non est dicendum aliquo modo. Sed quia Thomistae & nominales tenent oppositum, videlicet, quod totum esse entiale per se, & cathegorematicice sumptum non dicit aliquam entitatem absolutam realiter distinctam a suis partibus simul sumptis. Et quod opinio nostra non est de mente Aristote. & Comment. immo oppositum est verum, scilicet, quod est ad mentem praedictorum, patet quia inquit Aristote. Totum non est idem, cum partibus quia si sic tunc partes eadem inter se. Secundo autem de anima ubi diuidit substantiam in materiam formam & compositum: vana esset praedicta divisione,

*Scos. 22. sec
17.*

1. pby. s. 17.

nisi, si totum non distingueretur realiter a suis partibus. Quum autem non sit dicendum, quod Aristote. ibi fuerit superfluus. Sequitur, quod opin. Sco. fuerit iuxta Aristo. mentem. Ulterius quia adducunt commē. in multis locis contra nos, posset dici, salvo semper meliori iudicio. Quum inquit super primophy. commen.

cō. super 1.
phy. cōt. 17.

17. quod totum est aliud à qualibet parte, non tamen ab omnibus simul sumptis.

Dico, quod ibi nō loquitur de toto essentiali, de quo hic loquimur, sed de toto integrali. Si modo dicatur, immo loquitur de toto essentiali: quia ibi fit mentio de omni toto, sicut ille liber requirit: ergo principalis intentio est loqui de toto essentiali, quum sit principale totum. Ad hoc dico, quod dato & concessso, quod ibi loquatur de toto essentiali, tamen potest dici, quod Auerro. non intendit ibi ponere distinctionem inter totum, & partes, sed inter partes diuisive sumptas, & coniunctim, quia primo modo non integrant totum. Secundo modo sic: quod autem mens eius sit hæc: patet quia ipse super septimo metaphysico. inquit for. nil aliud est nisi animalitas, & rationalitas quod habet intelligi quidditatue integratiue, & constitutiue: & paulopost inquit compositum est aliud à componentibus, & non tantum resultans, & exemplificat de syllaba quæ sit ex literis, tamen non est aliud distinctum realiter ab ipsis, sed additum eis, & per consequens opinio Sco. remanet in suo robore.

cō. super. 7.
met. cōt. 20.

Quinta, quod ambò sint entia realia absoluta. Si autem unum sit ens reale & aliud rationis non ualeat, patet nam essentia diuina quæ continue ab intellectu diuino intelligitur, & ad creaturas comparatur pro quanto creaturæ imitantur.

Sco. re-
manet i suo
robore.

modo licet essentia non possit esse sine tali comparatione: non tamen sequitur, quod essentia & relatio sint eadem realiter. Quia tunc talis relatio esset realis, quæ tamen est rationis.

Ad prædictam ergo conclusionem requiruntur omnes prædictæ cōditiones simul sumptæ, & per consequēs

G 2 dicen-

dicendum est, quod illa sunt eadem realiter: quia sic se habent, quod unum non potest separari ab alio. Et eorum inseparabilitas, non prouenit a causa intrinseca, nec extrinseca, nec sunt relativa, neque relationes sunt date in diuersis subiectis. Nec unum præxigit aliud. Cetero clusio sic intellecta habet veritatem. Deficiente autem una prædictarum limitationum redditur falsa: ut iam supra declaratum fuit. Et quando dico hanc conclusionem sic limitatum esse ueram, loquor de identitate reali propria: quia aliqua sic dicuntur eadem, quia unica existentia existunt absolute, & per consequens quum homo existat existentia huius hominis puta sor. sequitur, quod homo & sor. sunt idem realiter identitate reali propria, similiter essentialia in diuinis utputa bonitas, clementia, iustitia: & sic de alijs attributis, & notionalia, videlicet paternitas, filiatio, spiratio, quia existunt existentia ipsius essentie, sunt eadem realiter.

Non autem intelligo conclusionem de identitate rei impropria, quae est respectu duorum existentium singulis existentijs. Tamen per comparationem ad aliquid commune in quo conueniant, dicuntur esse eadem realiter utputa iste lapis & ille per comparationem ad substantiam in qua conueniunt, sunt eadem realiter, licet illi duo lapides adiuicem comparati distinguantur praesenti distinctione: & quum ista secunda identitas non sit opposita distinctioni reali, ideo de ea Auditor non intelligit in prima conclusione. Et quia auctor in assignando conditiones ad prædictam conclusionem attinentes in aliquo est superfluus, quia ponit tertiam conditionem quae coincidit cum secunda. Et in aliquo fuit diminutus, quia tacuit quartam conditionem quam assignat Scot. primi distinctio. secunda questio: 4. & quinta, ubi loquitur de prædicta identitate. Ideo ad delendam superfluitatem & diminutionem adiunxi aliqua iuxta Scot. mentem: sed nunquid ista identitas sit de mente Aristote. dico, quod sic vult, quod ens & homo, & unus homo sint idem realiter quia in generatione & corruptione non separantur: quum inquit unica realitate

*Nota 5. b.
ne.*

*Sco. I. dist. 2
q. 4. q. 5.
4. met. cont.
3.*

realitate reantur: vult dicere unica existentia, sunt eadem realiter: similiter differentiae essentiales, & modi intrinseci, quia existunt existentia eorum, quorum sunt differentiae sine modi, cum ipsis sunt eadem realiter.

Pari ratione dicendum est de superiori, videlicet, q̄ est idem realiter suo inferiori, Quum existat existentia ipsius inferioris. Et sic ista est uera homo est idem realiter Franci. & ista erit uera homo realiter distinguitur a Franci. prout homo existit existentia ipsius Martini. Et quum inquit Auctor, quod ista identitas requirit utrumque extreum in actu, dicitu, quod uerum est quando plura identificantur, quando autem idem sibi ipsi, dicendum, q̄ idem sibi ipsi identificari est impossibile. Et hæc de prima conclusione dicta sunt.

Circa secundam conclusionem dico, q̄ distinctio realis potest sumi duobus modis, videlicet sine præcisione & cum præcisione.

Primo modo conuertitur cum distinctione ex natura rei: quia quæ realiter distinguuntur sine præcisione, ex natura rei distinguuntur accipiendo distinctionem ex natura rei large, & sic non accipitur hic.

Sed secundo modo, quæ cadit inter distincta entia, habentia aliam & aliam realitatem formaliter positivam, actu existentem vel substantiem unica existentia: quod dico propter personas diuinæ, qua realiter distinguuntur. Et tamen unica existentia existunt, vel pluribus existentijs, quemadmodum Sortes, & Plato.

Dixi habentia aliam & aliam realitatem formaliter positivam ad remouendam instantiam de subiecto & propria passione.

Præsens autem distinctio aliquando est mutua ut inter materiam & formam, quæ realiter & formaliter distinguuntur, licet Trombetta aliter sentiat. Quandoq; uero non mutua ut inter totum essentiale & partes, ut tenet ingeniosissimus Mauritius. Aliquando est sumitur ut quid. Aliquoties ut modus. Illud accipit ut quid ut de

*Quæ sita pro
positiones
sine uera.*

*Quonodo
materia
et forma di
stinguuntur.*

Scot. 8.q.v. clarat Scot. respondendo ad primum argumentum quod in universali. principaliter intelligitur. Illud verò ut modus sub quo, tanquam sub quadam determinatione aliud intelligitur, vel illud accipitur ut quid, quod habet rationem determinati. Illud vero ut modus quod habet rationem determinantis & hæc iuxta intentionem Scoti, secundum autem Aristote. Illud est quid quod natum est subiici & subiicitur, vel prædicari & prædicatur. Illud autem ut modus quod natum est subiici & prædicatur, & quod natum est prædicari & subiicitur. Et sic quando præsens distinctionis intelligitur cum præcisione, accipitur ut quid. Quia sumitur ut species distincta contra alias distinctiones, de qua hic est principalis intentio. Quando vero profertur sine præcisione tunc est ut modus, ut dicendo. Distinctio ex natura rei est realis.

Conclusio ergo secunda redditur uera scrutatis seruandis uidelicet, quod extrema sunt realia, realiter distincta: & quod exurgat ex natura extremorum, ideo ne quacunque operatione intellectus ut inquit Scot. Elicet iste tres conditiones sufficient ad inferendam distinctionem præsentem secundum communem opinionem ut inquit Sco. ubi supra. Tamen non est uniuersaliter uerum ut inquit Scot. respondendo ad argumentum in oppositum, quia inter tres personas diuinas ut comunicant in essentia est relatio realis. Et tamen ut si non realiter distinguuntur, licet enim personaliter sunt propter præsenti distinctione distinguantur, non tamen essentialiter accepte.

Primum corollarium est uerum & eius veritas pater per ea quæ dicta sunt supra de toto & partibus.

Quum inquit in secundo corollario actualiter existentes: immo dico aptitudinaliter tantum videlicet ut responuntur in prædicamentis realiter distinguuntur. Sed auctor dixit actualiter quia secundum aliquos ut aptitudinaliter existunt non distinguuntur præsenti distinctione sed formaliter, & quia contra tertium corollarium posset fieri talis instantia, quæcumque personæ sunt eadem in tertio ille sunt eadem inter se.

Sed

Sed personæ diuinæ sunt eadem realiter in essentia. *Quo sit intelligenda ista proposicio qua sunt eadem &c.*

Dico, quod istud argumentum non est contra Arist. quia militat de identitate essentiali. Auctor autem loquitur de identitate personali. Ideo licet sint eadem essentialiter non tamen personaliter.

Ad regulam modo quæ est Aristote. primo physic. licet responsio Aristote. sit bona. Tamen Scio, in secunda, distinctio primi parte. secunda soluendo primum principale dat aliam responsonem videlicet, quod verum est quando illud tertium in quo extrema identificantur habet talem identitatem seu unitatem, quam habent extrema. Modo certum est, quod essentia non habet illam unitatem personalem quam habent personæ. Et ita non ualeat.

Aliam etiam responsonem dat super librum priorū, videlicet, quod regula illa de virtute sermonis non est vniuersaliter vera, sed solum quando extrema identificantur in tertio penes prædicationem affirmatiuam, & quando sic, & inter se sunt eadem: & exemplificat sic fortis est animal sor. est albus. ergo est animal album, quia ergo secundum prædicationem affirmatiuam animal & album sunt eadem ipsi sorti, sequitur quod etiam inter se.

Bona est responsio Aucto. ut dixi, melior tamen illa Scio, in theologia & tutior quam logicalis. Et hæc de praesenti identitate ac distinctione dicta sufficiant.

Circa quintum articulum. Aduerte, quod hæc idem titas ac distinctio differt a predicta, quia transacta fundatur super existentiam, seu subsistētiam. Ista autem super naturam existentem.

Vterius aliquid esse idem essentialiter alicui non infert illud esse de eius essentia, ut patet de subiecto & propria passione, que secundum nos sunt eadem realiter & essentialiter. Et tamen unum non est de essentia alterius: sed præsens identitas arguit inseparabilitatem per quamcumque potentiam.

Et ista identitas seu distinctio semper cadit inter ex-

G 4 trema

Distingui trema positiva realia: & per consequens inter prius semper cationem & negationem non reperitur. Auctor debebat dis inter ex prius loqui de ordine simpliciter, & postea secundum trema posse quid. Tamen nihil ad B. quum inquit, sicut est de acci-
na realia. dente, supple tu, videlicet absoluto, non autem respe-
ctivo, quia licet Deus habeat potentiam super absolu-
tum, non tamen super respectuum.

Verum tamen respectiva, prout ad praesens spectat sunt in duplice differentia, videlicet æquiperantia, & disquiperantia.

Relatio fundata in uno relatiuorum æquiperantia non solum denominat ipsum in quo fundatur, sed etiam aliud videlicet terminum secundum *Sco. 23. q. v.* universals. fundata in termino denominat ipsum & aliud. Volo di cere, quod denominat tam relatum, quam correlatum, & econuerso.

Relatio autem fundata in uno relatiuorum disquiperantia tantum denominat illud in quo fundatur, & per consequens, inter relativa æquiperantia est ordo essentialis, super quem Deus non potest. In relatiis vero disquiperantia non est ita essentialis ad quem virtus Dei non se extendat: immo potest destruere filium fundamentaliter sumptum & conseruare patrem, & per consequens pater non erit idem essentialiter ipsi filio, quia paternitas tantum denominat patrem.

Duplex im-
barenissa æ-
æqualis, et æ-
psitudinalis

Quum inquit Auctor saltem de aliquo, supple tu, non puta de accidente in sacramento altaris. Et aliquo respectivo, ut declaratum est: & licet inherentia actualis predictorum accidentium possit separari per diuinam potentiam, non tamen aptitudinalis, quum sit eadem realiter, & essentialiter ipsi accidenti. Immo implicat contradictionem: ideo licet prima separatio sit possibilis, non tamen secunda, ut inquit Ioann. Cano. super 1. physic. q. 4. primo physic. quæstione quarta, articu. tertio. Quum deinde dicit, & de substantia respectu secundarum causarum extrinsecarum: vult dicere, quod etiam ordo essentialis secundum quid, non solum est inter accidentis, & subiectum, sed etiam inter secundas causas extrinsecas

Io. ca. super
1. physic. q. 4.
art. 3.

cas ab una parte, & substantiam ab eis productam, ab alia parte.

Patet, quia producta substantia, volo quod Deus destruat secundas causas, quod potest facere secundum Theol. vt inquit Sco. primo distinctio. secunda, & octa. *Sco. 1. dist. 2*
uo distinctio. prima, quæstione quarta, respondendo ad *q. 4.* rationes philosophorum: & conseruet substantiam ab eis productam.

Nam posterius erit sine priori, vt patet: & talis separatio non implicabit contradictionem. Quum successiuè dicit:

Secundò notandum est: sententia breuis illius notabilis est hæc, esse idem alicui essentialiter contingit duobus modis.

Vno modo impropriè, & sic tantum valet, sicut esse idem realiter alicui tantum: Et isto modo risibile est idem ipsi homini.

Alio modo propriè, & sic tantum valet: sicut esse idem non solum realiter, sed etiam essentialiter, id est esse de eius essentia & quidditate. Ob quam rem aliter dicendum est de ista identitate & distinctione iuxta primum notandum, & aliter penes secundum.

Primum notandum continet in se duos ordines, scilicet secundum quid, & simpliciter, & per consequens duas identitates & distinctiones, videlicet identitatem impropriam & propriam. Prima a primo ordine originatur. Secunda a secundo. Et sic iuxta primū ordinem illa sunt eadē essentialiter, quorū vnu non pōt esse per naturā potentiā sine alio, nec pōt separari. Et sic subiectum & accidēs absolutū sunt eadē essentialiter idētitate impropria. Et illa distinguuntur essentialiter isto modo, quorum vnum per naturalem potentiam potest esse sine alio, vel saltem pōt separari, & conseruari. Et sic vnu & duo distinguuntur, quia naturaliter non repugnat vni, q̄ sit, & tamē duo nō sint: illa autē sunt eadē essentialiter identitate propria iuxta ordinem simpliciter essentialēm, quorum vnum non pōt esse sine alio, nec separari, nec conseruari per aliquam potentiam etiam diuinā.

Et

*Idem alicui
essentialiter
contingit duobus modis.*

*Subiectū, et
accidēs absolu-
tū sūt idē
essentialiter*

Et sic duo relativa & quiperantiz sunt eadem identitate praedita.

Illa autem isto modo distinguuntur, quorum vnum potest esse sine alio, ac separari, necnon & conservari saltem per diuinam potentiam, & sic duo relativa disquiperantiz distinguuntur.

Et similiter subiectum, & accidentis in sacramento aletaris.

Circa autem secundum notabile. Dico, quod etiam tangit in eo duas identitates, ac distinctiones. Tangitur identitas impropria, quum inquit uno modo quando aliqua sunt ita eadem essentialiter, quod vnum non potest esse sine alio, & vnum existit existentia alterius.

**Quo homo,
& risibile
sunt idem.** Talis identitas non distinguitur contra identitatem realem. Et sic homo & risibile tali identitate sunt eadem. Et similiter materia & forma, respectu compositi erunt eadem isto modo: quia ut sic non est alia & lia quidditas existens, vel subsistens, quae requirunt ad istam distinctionem.

Illa autem isto modo distinguuntur, quae non sunt eadem realiter, nec vnum existit existentia alterius. Et isto modo materia, & forma prout sunt duæ quidditates separatim sumptæ, & non per comparationem ad compositum distinguuntur essentialiter impropriæ. Quia secundum Sco. in secundo senten. distinctione. i. non repugnat materiæ existere sine forma. Quum postea inquit.

Sco. 12. di. 2. Secundo modo capitur identitas &c. Tangit identitatem propriam, qua aliqua duo non tantum sunt eadem essentialiter, id est realiter, sed vnum est de essentia alterius. Et isto modo homo & animal sunt essentialiter eadem. Et illa distinguuntur essentialiter propriæ quae non sunt eadem realiter, nec vnum est de essentia alterius, ut Socrates & Mauritius: Et per consequens sequitur, quod licet Auctor non ponat nisi duas conclusiones: Vna de identitate, & alia de distinctione explicitè. Tamen implicitè sunt octo, videlicet quatuor de identitate, quarum duæ pertinent ad primum notandum.

notandum, aliae duæ ad secundum. Quarum prima incipit à principio conclusionis de identitate, & finit ante quam dicat, vel quæ sunt.

Secunda autem incipit a ly, vel quæ sunt, vsque ad finem.

Et quatuor de distinctione, quarum duæ, correspondent notabili primo: aliae duæ notabili secundo. Et prima incipit à principio conclusionis de distinctione, & finitur antequam dicat, vel quæ non concurrunt ad rationem intrinsecam: Et licet hic Auctor loquatur de identitate, tam impropria, quam propria, & similiiter de distinctione, tamen principalis intentio est de propria: & licet ista identitas ac distinctio videatur coincidere cum reali ac formalí: Tamen distinguuntur ex eo, quoniam prædictæ fundantur super existentiam rerū. Ista autem super naturam existentem, ut etiam dictum est supra in principio huius articuli. Insuper ad prædictas sufficit una quidditas, ad præsentem autem requiritur alietas quidditatum existentium. Et hoc siue sit distinctio mutua, utputa quæ est inter Cosmam & Damianum, siue non mutua, quæ est inter scientiam, & scibile.

Prima dicitur propria.

Secunda autem impropria. Et hoc quantum ad ipsum articulum sufficiat.

Circa sextum articulm. Notandum est, quod hæc identitas, atque distinctio fundatur super realitatem. Quid autem sit realitas, licet aliqualiter declarauerim super articulum de distinctione ex natura rei, tanquam quia hic est locus proprius largiter loquar. Et dico, quod nil aliud est, nisi quidditas concepta cum modo, vel conceptibilis, & per eos contrahibilis, quemadmodum sunt omnia transcendentia, vel conceptibilis, & contrahibilis per realites differentiarum, quemadmodum sunt omnes quidditates generum tam generalissimorum, quam subalternorum, vel conceptibilis, & contrahibilis per differētias materiales, ut sunt quiditates specierum specialissimarum.

Nam

Quæ distinc
tio sit inter
Cosmā, &
Damianū.

Nam differentiaz materiales secundum Aristot. decimo metaphysic. tex. vigesimoquinto, & Sco. tertia distinctione. secundi, quæstio. septima, sunt masculinitas, & femininitas respectu humanitatis, quia masculus & femina non differunt specie secundum prædictos, & ista realitas dicitur obiectua, & communis, quæ ut patet per prædictam diuisionem est triplex.

Alia est subiectua & singularis, quæ nil aliud est, nisi quidditas in singularibus, quæ est cum actuali existentia.

Sed alia, videlicet communis iam dicta, abstrahitus ab omni existentia: ut inquit Scot. in secundo sentent. distinctione tertia, quæstione sexta. Et sic patet qualiter prima communis est transcendens: secunda autem & tertia est prædicamentalis: licet secunda sit generica, & tertia specifica: quum inquit Auctor loquendo penes primum modum dicendi, quæ conueniunt in aliqua realitate, supple tu, videlicet prædicamentali uniuoca, vel denominativa, generica, vel specifica, contrahibili per realitatem differentiaz formalis, vel materialis: quorum unum se habet per modum potentiaz, & aliud per modum actus, illa sunt eadem præsenti identitate: & sic homo & asinus, quia conueniunt in animalitate, quæ est contrahibilis per differentias formales, sic dicuntur esse eadem. Et similiter Petrus & Paulus, prout conueniunt in humanitate, quæ est contrahibilis per differentias materiales.

Si autem considerentur prædicta, prout conueniunt in ente finito, vel limitato non sic dicuntur esse eadem, quia ens non est contrahibile per differentias formales, vel materiales, ideo ut sic conueniunt, distinguuntur præsenti distinctione.

Similiter personæ diuinæ; quia licet conueniant in diuinitate, tamen quia diuinitas non est contrahibilis aliquo modo secundum Sco. secundo distinctione. prima parte secunda, soluendo primum principale, quia de ratione contrahibilis est, quod sit diuibile, & cum sui diuisione communicabile, cuiusmodi non est ipsa diuinitas.

ro. met. &
Sco.

Sco. 3. dist.
2. q. 6.

Quo ens nō
sit contrahib-
ibile.

Sco. 2. dist. 1.
par. 2.

nitas: immo communicatur tribus personis diuinis fine sui diuisione, quia diuidi dicit imperfectionem, vt inquit Sco. Causa autem huius est infinitas: & sic patet resolutio instantie de personis diuinis, quam Mauri. dicit fore ponderandam.

Et quum inquit auctor in tertio corollario, quod identitas subiectiva est inferior ad obiectivam, uerum dicit, quia infert eam per bonam consequentiam.

Nam bene sequitur Sor. & Plato sunt idem se totis subiectiuè, prout conueniunt in humanitate: ergo sunt idem se totis obiectiuè, prout humanitas quidditatiuè dicitur de eis.

Opposito modo dicendum est de distinct. videlicet, quod distinctio se totis obiectiuæ est inferior ad distinctionem se totis subiectiuam, patet, quia eam infert. Nam bene sequitur Deus, & creatura distinguuntur se totis obiectiuæ, ergo se totis subiectiuæ.

Quantum ad secundum modum dicendi, quum inuit Auctor in eadem re: supple tu: uidelicet numero uero potest esse duobus modis uel individualiter uel appositaliter: primo modo quæcunque sunt in uno in uiduo uel per identitatem realem quemadmodum imanitas & differentia individualis sunt in sort. uel r modum denominantis vt sort. & sua risibilitas, uel r modum informantis, vt sor. & sua albedo.

Secundo modo, scilicet suppositaliter quando ea, & sunt in uno supposito, etiam in alio reperiuntur: & modo pauca sunt sic repetibilia, nec in diuinis, nec reatis, quæ isto modo possent dici eadem presenti nitate. Ob quam rem quum inquit Auctor in pri- corollario, quod omnia in diuinis sunt eadem se to ubiectiuæ, supple tu individualiter, quum omnia ueniant in diuinitate, quæ de se est hæc. Et eidem via identificantur. Non autem intelligendum est positaliter, quia aliquid est in uno supposito, quod est in alio, utputa paternitas in patre, quæ non est in eo. Postea quum in tertio corollario dicit, & alter speciei completæ.

In eadē re numero pot esse duobus modis.

Quo oīa in diuinis sunt eadem.

Aduerte,

In 4. di. 6. q. 10. Aduerte, quod dixit completae propter species qualitatis, quae non sunt perfectae, quia aliquid idem potest ponи in diversis speciebus qualitatis, utputa character sacerdotalis, qui ut inquit Scot. si consideretur, ut disponit ad gratiam recipiendam, dicitur dispositio spiritualis.

Natura de carattere sacerdotali. Si autem ut qualitas perpetua dicitur habitus. Si vero, ut accidens absolutum: videlicet, ut supernaturalis potentia inclinans sacerdotem ad faciliter exercendas operationes sacerdotales, & ad resistendum contrariis, sic est de secunda specie qualitatis: Si autem ut distinguit sacerdotem a laico sic dicitur forma. Si vero, ut signum sacramenti sic dicitur figura: & per consequens, ut sic est de quarta specie qualitatis, & sic apparet qualiter sunt species incompletae, immo potius modis specierum appellandi sunt, ut inquit Sco. loco dicto. Ideo duo individua de predicto praedicamento non distinguuntur praesenti distinctione: ergo possunt esse eadem identitate, de qua hic loquimur. Et isto modo hic character, ut dispositio, & hic ut habitus sunt idem, ideoque subiectiua.

Sco. 6. di. 4. q. 10. In quarto corollario non sine causa dicit. Maxime de secundo modo relatiuorum: quia de relatiuis aliorum modorum, videlicet primi, & tertij modi, secus dicendum est: de quibus Aristote. in quinto metaph. cap. de. ad aliquid facit mentionem, & Scot. trigesima distinctio. primi, & in quarta distinctione decimateria, questione prima, & in quolibet. questione quarta, artic. 3.

Duo ergo relatiua disquiperantiae praesenti distinctione distinguuntur: Et quum inquit, quod nulla est differentia inter primum modum & secundum: immo est differentia, ob quam rem aliter assignanda est identitas, ac distinctio praesens penes primum modum, & aliter penes secundum. Iuxta primum modum, identitas est conuenientia duorum extremorum in aliqua realitate potentiali contrahibili per differentias formales, vel materiales.

Distinctio.

Distinctio verò est conuenientia duorum extremorum in aliquo communi non sic contrahibili: Et isto modo Deus, & creatura , prout conueniunt in ente , quòd non est contrahibile per differentias distinguuntur præsenti distinctione : iuxta secundum modum identitas est conuenientia cuius extrema ex natura rei sunt repetibilia in eadem re numero ; aliquo modo uidelicet & si non suppositaliter saltem individualiter .

Distinctio vero est alietas cuius extrema in eadem re numero ex natura rei non sunt repetibilia aliquo modo: videlicet nec subiectiuè, nec individualiter, nec suppositaliter: & sic patet differentia, quæ est inter primum modum dicendi & secundum. Nam differentiam profundissimus Mauritius tangit in suis Epitomatisbus describens distinctionem huius articuli subiungens. Et hæc descriptio intelligenda est penes secundum modum dicendi . Si autem inquit ipse primum modum sustinere volueris faciliter eam describere poteris . Et in rei veritate faciliori modo assignatur iuxta primam viam, quam penes secundam . Et qui voluerit sustinere secundum modum dicendi, oportebit soluere quintam rationem Stephanii Burlifer in suis Epitomatibus positam . Et hæc quantum ad istum articulum .

Circa septimum articulum per prædicatum quidditatium intelligit Auctor prædicatum vniuocum vnuocè dictum, non autem prædicatum vnuocum tantum. Et quum de homine, & aīno animal possit prædicari vnuocè, sequitur , quòd talia sunt eadem præsenti identitate. Et hoc stando in terminis limitatis, siue animal accipiatur incontracte, quia ut sic dicit realitatem potentialem, siue accipiatur contracte , quia ut sic importat realitatem actualem.

Similiter Deus & creatura loquendo de illimitatis, prout conueniunt in ente , sic sunt eadem , siue ens accipiatur contracte, vel incontracte : etiam si prædicatu importaret conceptum solum , & non realitatem , illa de quibus prædicaretur, essent eadem ista identitate .

Opposito

*Quid distin
ctio.*

*Differentia
inter primū
modū dicen
di, & secun
dum.*

*Vide Steph.
Burlifer.*

Opposito modo intelligendum est de his, quæ ita distinctione distinguuntur. Sed contra Auctorem. Passiones entis distinguuntur se totis, idest inter se totaliter respectu entis, ergo non sunt aliquid entis, quod est contra Aristot.

7. meta. 8. i.

Dico, quod non sequitur: sed bene ergo non sunt aliquid idem entia. Quum loquitur de vltimis differentijs, aduerte, quod non solum generice, scilicet quæ determinant naturam generis, constituendo species sub se dicuntur vltimæ, sed etiam & specificè, si quæ determinant naturam specierum, constituendo individualiter & primæ dicuntur specificæ, secundæ vero individualles. De individualibus tantum tertium corollarius redditur uerum: quia sunt primo diuersæ, ut patet per Aristotel. quinto metaphysic. text. non habente commentum, vbi inquit primo diuersa sunt, quæ non sunt aliquid idem entia, hoc est, quæ in nullo quidditatibz conueniunt: quum ergo sint huiusmodi, sequitur quod dictum est.

5. meta. 8.
10. ensidem
conex. 12.

Prout autem sunt aliquid entis, possunt identicè in aliquo communi conuenire, sic, quod illud tale præcabitur de illis denominatiuè. Eo modo quo genere prædicatur de differentia. Licet ergo comparatè ad ostiuta dicantur differentiæ, tamen per respectum ad commune non possunt sic appellari: sed dicuntur primo diuersa, quia differentiæ reducuntur ad aliqua primo diuersa.

Aliter esset processus in infinitum, patet, quia si acceptatur Sorteitas, & Platoneitas absolute, & quæcumque aliquis, vel ista sunt primo diuersa: vel differentiæ. Si secundo modo ergo per aliquid differunt, & in aliquo conueniunt, quæcumque de illo alio: & sic esset procedere in infinitum, quod non est tenendum.

Contra aduersarios latrantes.

Restat ergo, quod sunt primo diuersa, & quod se totis obiectuè distinguuntur. Et sic patet, quid dicendum sit aduersariis latrantibus.

Est aduertendum, quod identitas præsens accipitur pro identitate propriè dicta, quæ est conuenientia extremitatum

tremorum in prædicto quidditatiuo. Et hæc opposita distinct. huius articū. Non autem intelligitur conclusio de identitate impropria quæ est conuenientia extremo sum in prædicto vniuoco non vniuocè dicto: quia talis non opponitur huic distinct. quia identitate impropria Ens reale & ens rationis distinguuntur, & Deus & crea- tura prout conueniunt in ente sunt eadem se totis ob- jectiue identitate impropria. Homo verò & asinus pro- ut conueniunt in animali, & animal de eis prædicatur vniuocè, sunt eadem se totis objectiue identitate pro- pria. Et hæc quantum ad istum articulum.

*Quo Deus
et creature
sunt idem.*

Circa vlt. artic. In quo Auctō nil aliud intendit ni- si assignare modum probandi identitates ac distin- prædictas, si ab aliquo negarentur, & docere nos modū inferendi vnam ex alia, & cognoscendi eas quæ se infen- runt per bonam consequentiam & quæ non, & sc̄imper intelligendum est de distinctionibus propriæ sumptis, ut declaratum est in singulis artic.

Et quū inquit relationes rationis attribuuntur per a- ctum rectum, vult dicere, quod si fundamenta quibus attribuuntur habent esse cognitionis, applicantur relatio- nes reales mediante actu recto. Si verò non solum ha- bent esse cognitionis uerum etiam & comparatum: tunc relationes intentionales attribuuntur per actum com- parativum intellectus vel voluntatis, uel sensus com- munis. Sic intelligendo reddendo singula singulis uer- ba Auc. habent ueritatem. Et iste modus intelligendi habere à Sco. quum inquit relatio realis intellectuali- ter actu primo. In tertia autem quæstio. uniuersalium circa finem dicit. Secundæ intentiones intelliguntur actu reflexo: & in decimoquinto, ac decimosexto, eiusdem inquit, quod intentiones non attribuuntur alicui nisi ut habent esse comparatum. Et quum ait Auctō ut res realis ad rem realem, supple tu, ut puta: homo po- situs à parte subiecti, ad hominem positum à parte præ- dicati, uel realitas ad realitatem, ut puta realitas sub- stantiae ad ens, ut dicendo substantia finita est entitas si- uita. Quum deinde dicit in uno & eodem obiecto for-

*Sco. I. dif. 2
q. 4.*

H. mali

smali: supple vtputa animal & rationale in homine, quæ omnia sunt unum obiectum formale, sed quia exempli ficit de colore, potest dici quia color se habet per modum generis. Disgregatuitas uero per modum differen-
tia. Quum successiuè dicit ipsa ut intellecta ad seipsum non intellectam. Contra comparatio præsupponit utru que extreum in esse cognito: ergo dictum Auct. non uidetur posse sic stare.

*Saluator
mister.*

Dico, quod Auct. non vult dicere ad seipsum non intellectam simpliciter, sed ad seipsum non intellectam uniformiter à parte subiecti & à parte prædicati, videlicet sub eodem modo intelligendi, utputa intellectus intelligit lapidem ut substantia est. Tamen comparat ipsum ut substantia, à parte subiecti ad ipsum à parte prædicati, ut est quoddam lèdens pedem, vel albedo intellecta in abstracto: à parte subiecti, comparata ad seipsum in concreto intellectam à parte prædicati, ut dico albedo est alba licet propositio sit falsa ut inquit Sc. & per consequens ad seipsum non sic intellectam. Similiter album intellectum in concreto positum à parte subiecti comparatum ad seipsum in abstracto positum à parte prædicati, quia abstractum & concretum quando attribuuntur rebus ratione-modi significandi sunt modi grammaticales. Quando autem rebus intellectus ac comparatis sunt logicales: & per consequens sequitur, quod distinctio rationis non est respectus a sola potentia ratiocinante ut dicunt Thomistæ, sed occasionaliiter a fundamentis, & per consequens tot distinctiones sunt in entibus rationis quot in entibus realibus ut Inquit Sc. prima. quæstio. articu. 2. Et hæc de distinctio. rationis.

*Sco. 16. q. v.
minervalium.*

*Circa. disti.
ex natura
rei.*

Circa distinctionem ex natura rei posset primo ex-
plificari de intelligentia mouente cœlum quæ est mouens & non mota. Exemplum de contradictorij co-
mune & singulare, exemplum de priuatius oppositis
videns & cœcus, quæ de eodem simul non sunt verifica-
bilia. Exemplum de contrarijs de motionibus uarijs in
intellectus nostri satis dictum fuit super secundum art. &
per

per consequens quando sunt aliqua duo quæ non possunt simul eidem competere & secundum idem respectu vnius & eiusdem, & in eodem tempore talia distinguuntur ex natura rei, iuxta mentem auctoris, secundum autem Mauri. in margine, quando non possunt praedicari seu verificari de eodem simul. Et hæc quantum ad hoc de distinctione ex natura rei.

Circa distinctionem formalem quum inquit Auctor per viam demonstrationis: supple tu, quia varie passiones requirunt varia subiecta quæ formaliter distinguuntur, sed quia dictum est supra, quod quando vnum praedicatur de altero in primo modo talia sunt eadem formaliter. Ergo materia in concreto sumpta quum praedicetur de homine in primo modo, sequitur, quod sunt eadem formaliter. Nam secundum Trombettam, Ista propositio est primi modi, homo est materialis, secundum autem Comment. super 7. metaphy. commento vigesimotertio vigesimoquarto, & vigesimo quinto & trigesimoquarto quadragesimotertio, & quadragesimequinto, & super nonū metaphysic. comment. 2. vi inquit, quod materia in concreto praedicatur de nominative.

Dico, quod denominatio est duplex de qua Sco. scilicet, ad suppositum alia ad subiectum: propositio Trombe etæ habet ueritatem: de prima quia talis non excludit perseitatem. De secunda autem dicta com. Et sic patet resolutio.

Circa distinct. realem per viam generationis sic potest intelligi nascuntur duo gemelli quorum vnu in una hora aliis in alia, qui distinguuntur realiter, quia da oppositum sunt eadem realiter. ergo idem erit prius & posterius, quod est impossibile.

Similiter de corrupto, similiter quando sunt aliqua duo quæ sic se habent, quod vnum est originans & aliud originatum; Illa realiter distinguuntur, quia aliter primum non præhaberet naturam quam communicat originato per viam separate existentiæ, substantia existit non existente accidente, ergo &c.

Circa diff. formalem.

*Denominatio duplex.
Sco. 26. q. 7-
niversali.*

*Saluat d.
Trombeta,
& commen-
tatur.*

*Circa diff.
realens.*

Per viam subsistentię singulare subsistit, nullo uniuersale subsistente, ergo realiter distinguuntur.

Circa dist. essentialem.

Circa essentialem aduertendum est, quod identitas seu distinctio praesens fundatur super naturam existentem ut dictum fuit supra in proprio articulo. quum inquit per uiam generationis, potest dici ut supra dictum est de corruptione.

Dicendum est consequenter ut declaratum fuit in proprio articulo.

**Circa dist. se-
toris subse-
tivam.**

Circa distinct. se totis subiectiuam Franci. potest existere Petro non existente, ergo talia se totis subiective distinguuntur.

Circa secundam partem huius artic. aduertendum est, quod datur una identitas in sua maxima communitate, quae dicitur de omnibus identitatibus de qua non intelligitur hic neque alibi vbi sit mentio de identitate. Sed intelligitur de identitatibus quae continentur sub predicta. ideo oportet multum speculari circa istam partem ac cum grano salis procedere, propter duas conclusiones affirmatiuas : quas ponit Auct. Quarum prima, quod maior identitas infert omnes alias.

**An maior idētatis in-
ferat omnes
alias.**

Secunda, quod maior distinctio infert omnes distinctiones, ualde considerandum est nunquid hoc sit verum vel non. Et ne credendo verbis Auct. decipiamur videamus incipiendo a maiori identitate, quae est identitas rationis, non dico de illa quae est penes actum comparativum intellectus, quia talis est impropria, sed intelligo de illa quae est per actum rectum, quae est propria. Et semper hic & in articulo intelligendum est de identitatibus propriè dictis ut declaratum est in unoquoque articulo. Et sic intelligendo quum identitas rationis sumatur ab identitate rei. Erit ergo bona consequentia dicendo sunt eadem ratione pro quanto habent esse cognitum. ergo ut praecedunt tale esse sunt eadem ex natura rei: est bona consequentia. Si uolumus modo inferre: homo est idem sibi ex natura rei, ergo idem sibi formaliter: consequentia non valet.

lēt. Nec accipiendo identitatem formalem large quæ est conuenientia aliquorum duorum in tertio ut puta conuenientia in quam conueniunt duo homines in humanitate. Quum autem homo solitarie sumptus non sic conueniat ut est idem sibi ex natura rei, sequitur, quod consequentia nulla, neque accipiendo identitatem formalem propriè & strictè valebit.

Quia illa quæ sic sunt formaliter eadem unum includit in altero cuiusmodi non est in proposito & per consequens apparet, quod propositio Auct. non est universaliter uera. Valebit bene consequentia accipiendo in antecedente identitatem ex natuta rei impropriam, quæ est conuenientia in qua duo extrema habentia esse cognitum ut puta, homo ut diffinitum & animal rationale ut diffinitio eo, quod conueniunt in substantia & in consequente inferendo identitatem formalem impropriè dictam & large sumptam, sic erit bona consequentia, dicendo, homo ut diffinitum, & animal rationale ut diffinitio sunt eadem identitatem impropria ex natura rei. ergo sunt eadem identitate formalis impropria. Et quum de ista identitate, siue de istis identitatibus improprijs non intelligatur in conclusionibus identitatum, sequitur quod supradictum est ut delicer falsitas dicti Auctoris. Ultra prosequendo bene sequitur. Homo & animal rationale pro ut vnum includit aliud sunt eadem formaliter. ergo praedicta pro quanto vnum existit existentia alterius, sunt eadem realiter: & ultra ergo pro quanto unum non potest esse sine alio etiam per diuinam potentiam erunt eadem essentialiter, ex ista sunt eadem essentialiter, ergo ut conueniunt in ente finito sunt eadem se totis subiective. Non sequitur immo ut sic distinguuntur se totis subiective. Quia ens non est contrahibile per differentias formales vel materiales. Ergo consequentia nulla. Valebit bene consequentia intelligendo consequēs de identitate subiectiva impropria de qua nō intelligi hinc neq; in d. art. quia talis est conuenientia extremitati in aliquo contrahibili per modos tñ. Bñ sequitur aliqua ut puta iste hñ &

*Propositio
Authoris nō
est amvera
litterata.*

*Ens non ē cō
trahibile
per differen
tias forma
les.*

illæ sunt eadem se totis subiectiue pro quanto conuenient in humanitate, ergo sunt eadem se obiectiue: cōscientia est bona quia identitas obiectiva est superior ad subiectivam, ideo infertur per bonam consequentiam & sic apparet qualiter aliquæ identitatis inferuntur per bonam consequentiam & aliquæ non: & sic patet falsitas opinionis Auct. de identitatibus.

*In multis
nō tenet iste
vir Ausbo-
rem, tamen
potest usq;
saluari.*

VIdendum est modo nunquid dictum eius de distinctionibus sit uerum vniuersaliter: & dico, q̄ non, patet quia licet bene sequitur. Dux differentiæ individuales prout de illis nihil quidditatue prædicatur distinguuntur se totis obiectiue. Ergo prout non conueniunt in aliquo quidditatue, se totis subiectiue distinguuntur: ergo prout una non existit existentia alterius essentialiter distinguuntur: consequentia non valet, nisi de distinctione essentiali impropria. De propria autem minimè quia ad talem requiritur alia & alia quidditas existens uel subhixens: que non est in proposito. ergo prout una potest esse sine alia, realiter distinguuntur. Ergo prout una non includitur in alia formaliter distinguuntur.

Successiuè sequitur. Ergo prout de illis possunt verificari duo contradictoria secluso quocunque opere intellectus distinguuntur ex natura rei. Ergo prædictæ differentiæ individuales prout habent esse cognitum & comparatum, & possunt esse fundamenta contradictionis distinguunt ratione: consequentia est bona. Si modo fiat argumentum de homine & de eius risibilitate pauciores consequentiæ erunt bona, patet quia licet bene sequatur homo, & risibile distinguuntur se totis obiectiue. Ergo se totis subiectiue. Non tamen sequitur, se totis subiectiue ergo essentialiter: ista consequentia est falsa. Si ulterius inferatur ergo realiter, minus consequentia est bona, sed tamen sequitur, distinguuntur formaliter ergo ex natura rei, ergo ratione. Quare si pro quia, dictum auctoris de identitatibus non est vniuersaliter uerum, minus de distinctionibus, & per consequens sequitur, quod opinio eius nec non & opinio Trombettæ, quia est conformis opinioni auctoris, non est

*Argumentū
de homine
& eius ri-
sibilitate.*

Super secundam partem huius art. 119

est tenenda, si autem prædicti tenerent, quod maior vnitatis inferat omnes alias vnitates uerum dicerent, quia sic tenet etiam Aristo. Bene enim sequitur sunt vnum numero ergo vnum specie ergo vnum genere, ergo vnum propositione, & sic de alijs vnitatibus.

5. met. cons.
12.

Modo restat respondere ad argumenta. Ad primū quum dicitur vel istæ formalitates sunt aliquæ res uel nullæ.

Dico, quod nec hoc nec illud, loquendo de re propriè dicta quia tales res sunt illæ quæ sunt in recta linea cuiusmodi non sunt istæ formalitates.

Sed sunt aliquæ realitates mediantes inter rem & rem: uel potest dici, quod sunt res, non res non quidem propriè, sed impropriè, & large accipiendo rem quem admodum sunt duæ passiones. Per tales realitates intelligo quidditatis rerum per speciem intellectas ut abstrahunt ab omni existentia & subsistentia verbi gratia descriptio rationalis quæ est diuisua quidem generis & speciei constitutiva, & descriptio risibilis quæ est aptitudo hominis ad ridendum: uel posset dici, quod sunt res largo modo, scilicet res essentiaz non autem existentiaz quia tales sunt transcendentes ad decem prædicamenta. Quæ & si actualiter non existunt, bene tamen aptitudinaliter, & hoc sufficit & si inferatur, ergo talis distinctio erit realis.

*Natura, esse
non.*

Dico, quod non sequitur, quia non est inter vnam rem aptitudinaliter existentem & aliam uel subsistentem, sed talis erit formalis aut ex natura rei.

Ad secundum quum dicitur quæ distinguuntur ex natura rei realiter distinguuntur.

ad secundum.

Dico, quod verum est accipiendo distinctionem reali large quæ est inter vnam rem impropriè dictam & aliam, ut puta inter vnam realitatem & aliam, ut declaratum est in responsione alterius argumenti.

Non autem inter unam rem existentiaz vel subsistentiaz & aliam.

Ad tertium quum dicitur sicut se habet res subiecti &c. Sub alijs uerbis uolunt dicere sicut se habet

ad tertium.

subjectum ad suam formalitatem, ita passio ad suam formalitatem, per quas intellige descriptiones vtriusque, sed subjectum, & sua formalitas ita se habent, quia sunt eadem realiter, ergo & passio, & formalitas passionis sunt eadem. Concedatur totum. Quum postea dicunt: Ergo permutando ita se habebit formalitas ad formalitatem: & per consequens iste duæ formalitates erunt eadem realiter, quemadmodum est subjectum cum sua passione, transeat. Quum ultimata inseritur sunt eadem realiter, ergo formaliter. Negatur consequentia, quia committitur fallacia consequentis, & per consequens ratio nulla, quia ultima consequentia est falsa, quia identitas realis fundatur super inseparationem: distinctio autem formalis super aliud & aliud repertur in re, vtputa super varias descriptiones subjecti, & passionis. Bene autem sequeretur sunt eadem realiter, ergo realiter non distinguuntur, bene etiam sequeretur dicendo sunt eadem realiter, ergo formaliter distinguuntur: immo posset negari totum argumentum, quia committitur fallacia æquiuocationis eo, quod in præmissis fit mentio de identitate reali. In conclusione autem de formali, alia ratio negationis est, quia arguitur à commutata proportione, qui modus arguendi tantum habet veritatem quo ad opponi, non autem quo ad cōsequi secundum Sco.

*16. q. univer
salium.*

*Commutata
propositio.*

Dico etiam iuxta Sco. mentem, quod tantum valeat in numeris & quantitatibus, immo non valet in quantitatibus nisi merito numerorum, vt patet dicendo, sicut se habent duo ad quatuor, ita quatuor ad octo, sed duo sunt respectu quatuor dimidia pars, ergo & quatuor respectu octo dimidia pars. Et ita per locum a commutata proportione: sicut se habent octo ad quatuor, ita quatuor ad duo, sed octo sunt dupla quatuor, ergo quatuor sunt dupla duo: quum ergo prædictum argumentum non sit in numeris, sequitur quod nihil valet.

Ad quartum quum dicitur penes substantiam sit omnis distinctio realis & formalis, sed distinctio ex natura rei sit huiusmodi, ergo est eadem cum prædictis:

Eris tunc sic est eadem ergo non alia ab ipsis. Dico quod maior & minor universaliter non est vera, patet, quia quantitas & qualitas realiter distinguuntur, quum sint res diuersorum praedicatorum, tamen talis distinctio non est penes substantiam: similiter distinctio formalis non est penes aliam & aliam formalitatem, quae non sunt propriæ res substanciales.

Circum minorem dico, quod est falsa: quia albedo, & nigredo distinguuntur ex natura rei: quia super eas possunt undari duo contradictoria, scilicet congregatum vsus, & non disgregatum. Disgregatum & non congregatum. Et tamen distinctio haec non est penes substantiam. Alter Auctor responderet, & quum inquit, sed sicut rei, & rei, suppet tu, id est aliquid rei.

Ad quintum dico, quod verum est in habentibus definitiones. De habentibus autem descriptiones. *Ad quintum.*

Ad sextum quum dicitur bene sequitur per vos subiectum, & passio sunt eadem realiter, & distinguuntur formaliter, ergo ab uno, & eodem sumitur unitas & pluralitas, quod est contra Aristote. 2. de gene. vbi inquit Idem in quantum idem non est natum facere nisi idem. Consequentia probatur, ut sunt eadem realiter sumitur unitas, quia sunt unum ens: ut formaliter distinguuntur sumitur pluralitas, quum sint plures formalitates. Cum autem hoc non possit esse, ergo si predicta formaliter distinguuntur, ergo & realiter: & per consequens nulla alia distinctio reperitur nisi praeditæ duæ.

Ad hoc dico, qd sumi unitas, & pluralitas respectu unius & eiusdem, & eodem modo considerati est maximum inconueniens, sed sumi predicta ab uno, & eodem diuersimode considerato non est inconueniens, cuiusmodi est in propositione, quia sumitur unitas ab uno ente, pluralitas autem a pluribus formalitatibus, quod non est inconueniens, ut patet speculanti.

Ad septimum quum dicitur. Quero vel illis duabus formalitatibus, scilicet subjecti, & passionis aliquod

Ad sextum.

*2. de genera
cons. 56.*

Quo ens sit contrahibile. aliquod est commune, vel non . Dico, quod aliquid. Et quum queritur, quod est illud . Dico, quod ens non quidem vniuocè , seu quidditatiè acceptum , scilicet contrahibile per differentias, vel per modos, sed denominatiè : Ita quod sicut homo , & risibile conueniunt in ente , tanquam in quadam realitate , & de ipsis ens prædicatur denominatiæ: Ita dico de illis formalitatibus duabus . Pro cuius declaratione nota , quod aliqua conueniunt in quidditate & realitate , vt homo & affinis . Pro quanto conueniunt in animali absolute considerato, idest in contraste, sic dicitur quidditas, quia est res essentiaz, abstrahens ab omni existentia actuali, & a- ptitudinali . Pro ut autem conueniunt in animali contrahibili per differentias formales, sic dicitur realitas . Aliqua vero non conueniunt nec in hoc nec in aliud: vi significata vocis æquiuocæ , quæ vox nec est quidditas, nec realitas . Aliqua autem licet non conueniant in quid- ditate, idest in ente quidditatib[us] seu vniuocè accepto, bene tamen in realitate, idest in ente denominatiæ ac cepto, vt homo & sua passio , & per consequens prædi- òz duæ formalitates, scilicet subiecti & passionis . Ita quod sicut ista est denominatiæ risibile est ens ita ista, formalitas risibilis est ens, sed prima est denominatiæ positivæ, secunda autem priuatæ , idest est minus non quidditatia. Ulterius quum infertur, ergo distinguitur se totis obiectiæ concedo, ergo se totis subiectiæ . Conceditur ergo essentialiter . Potest conædi accipien do essentialiter propriæ, vt tantum valet, scut esse de ei sentia . Impropiæ autem nego, quia tantum valet, sicut distingui realiter , quia in via Sco. sæpius ista duo confunduntur, scilicet essentialiter & realiter, tamen Sco. in prædica.q.10.tenet, quod homo & passio realiter distin- guuntur, & dicendum est, q[ue] ibi non loquitur secundum opinionem propriam, sed communem

**Quidditatis
uu duob. mo
dis sumittur**

AD octauum negatur totum argumentum, quia com- mittitur fallacia æquiuocationis pro cuius decla ratione, Notandum, quod sicut quidditatum accipi- tur duobus modis, scilicet propriæ, & impropiæ . Ita su- aduer-

aduerbiū, scilicet quidditatiū. Quidditatiū p̄mō modo, scilicet propriè est ens completum: utputa homo, & breuiter omnia quæ sunt in recta linea dicuntur quidditatiē proprie. Quidditatiū vero improprie est ens incompletum, ut sunt rationale, & irrationale, quæ sunt partes, & quidditatiē, sūbi aduerbiū. Primo modo accipitur pro ente completo. Secundo modo pro incompleto. Modo ad formam: quum dicitur quæcunque quidditatiē distinguuntur, realiter & essentialiter distinguuntur. Verum est accipiendo quidditatiē proprie, non autem communiter. Ad minorem quum dicitur. Sed quæ distinguuntur formaliter quidditatiē distinguuntur, verum est accipiendo quidditatiē improprie: ideo quia committitur fallacia æquiuocationis ratio nulla est. Si modo dicatur, ego accipio quidditatiē proprie in ambabus, quid dicendum? Posset dici, q̄ maior est vera, & minor falsa: quia rationale & irrationale distinguuntur formaliter penes formalitates, non tamen quidditatiē proprie. Si vero dicatur accipio quidditatiē improprie in ambabus. Tunc major est falsa, minor vera, & sic patet quantum ista ratio est satis friuola.

AD nonum quum dicitur nulla passio protendit, id est extendit, siue est maioris entitatis, quām suum subiectum. Ad quod dicitur, quod nibil valet, quia committitur fallacia æquiuocationis: patet quia quum inquit. Igitur omnis distinctio est realis, vel rationis. Ibī accipit distinctionem realem large, i. pro qua cuncte distinctione, quæ est secluso opere intellectus collatiō. Et isto modo secundum nos etiam distinctio ex natura rei, & distinctio formalis est realis. Postea quum dicit. Igitur nulla distinctio erit media inter distinctionem realem & rationis: hic accipit distinctionē realem strictè ac proprie: quæ est inter rem & rem. Et sic apparet expresse æquiuocationis fallacia, quare ratio nulla.

AD decimum dico, quod in probatione minoris accipitur quidditatiē large & improprie. In sequē

Ad nonum.

*Ad undeci-
mam.*

*Forma du-
plex partis,
Et totius.*

Ad vndeциmum inquit Auctor. Respondendo ad maiorem, verum est accipiendo formam, primo modo s. pro forma partis, vel secundo modo, s. pro forma totius. Non autem accipiendo formam quinto modo, id est in quinta acceptione, scilicet p realitate quas acceptiones assignauit Auctor in princ. artic. de distin. formalis. Quod autem sit verum, patet: quia homo & animal habent diuersas realitates. Et tamen nō sic distinguuntur. Ad minorem falsum est: immo homo est formaliter animal, licet formaliter non sit animalitas, proper quod vide scriptum super art. de dist. formalis. Sed contra responsionem datam ad maiorem: quia in capitulo de distin. ex natura rei dixit, quod accipit formalitatem in his formalitatibus secundo modo: hic autem dicit quinto modo.

Dico, q-nihil contra Aucto. quia formalitas quinto modo accepta in artic. de distinct. formalis, & secundo modo in artic. de distinctio. ex natura rei, coincidunt: ut patet consideranti. Et per consequens nihil ad propositum.

Ad xij.

*Quo pater
distinguatur
à filio.*

Ad duodecimum quum dicitur formalitas est sufficiens causa non solum, q aliqua formaliter distinguantur, verum etiam realiter. Dico, quod verū est de formalitate sumpta à forma partis, vel à forma totius. Non autem à formalitate sumpta à realitate obiectua, patet quia isto modo sumendo formalitatem, subiectum, & sua passio formaliter distinguuntur: & tamen non realiter. Ad illud quod adducitur de paternitate in diuinis. Concedo, quod pater per paternitatem formaliter distinguitur ab essentia, & à filio realiter. Non tamen penes eandem formalitatem, quia pater formaliter distinguitur ab essentia: quia paternitas est formaliter respectiva. Essentia autem formaliter est absolute: pater autem distinguitur à filio realiter, quia vnū est producens, aliud productum. Modo certum est, q formalitas sumpta à realitate relativa est alia ab illa: quae

quæ sumitur a realitate productiva. Si autem paternitas, prout est incomunicabilis comparetur ad essentiam, ut ipsa est communicabilis distinguuntur ex natura rei, vt inquit Auctor in artic. de distin. ex natura rei, antequam declaret quid sit modus intrinsecus. Sed contra diceret proterius intendens confirmare omnes super predictas rationes. Ergo in Deo erit compositio, probatur consequentia, quia si pro, quia distinctio rationis ariet compositionem, a fortiori distinctio ex natura rei, quæ est maior quam tu ponis Scotista in diuinis. Dico, quod verum esset si in diuinis unum se haberet per modum actus, & aliud per modum potentiarum. Cuius oppositum est verum, vt patuit in scripto super primum articulum. Et sic patet quid dicendum sit de ipsis necessariissimis identitatibus, ac distinctionibus.

*Quo in Deo
non sit compo-
sitio.*

*Reuer. Sacra Theologia Doct. Mag. Laurentij Ordi. Min.
Conuent. Commentaria Brenia super Formali-
tates Doct. subtilis A. F. Constantio Sar-
manno recognita, Et revisa ad ita-
dioforum utilitatem.*

F I N I S.

